Broj 1. **U Trstu 1. Januara 1881.** **Godina XII.**

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da jim list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarino. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na Predplatu.

Ovim pozivamo što toplije na predplatu za nastajuću godinu 1881.

Mladim ljetom naš pučki list stuplja u dvanajsto godište svojega obstanka. Tim je od djeteta postao djećakom. To će reći, njegovi su seljački čitatelji, kako se nadamo, došli do spoznavanja samih sebe, to jest, onog starog i slavnog plemena, iz kojeg su potekli. Ali do podpune mužke zrelosti, što sama sobom vlada i ravna, još je jako dalek put, pak im još mnogo i mnogo naukh treba. Ovaj jih je list stopram sa sna probudio; sad treba, da jih netko prími za desnicu ruku, pa vodi po mučnoj života stazi. A tko će to bolje i uspješnije, nego ovaj drug njihova djetinstva, ovaj njihov stari prijatelj? Zato se obraćamo prije svega našim starim predbrojnikom, prošnjom, neka ma ni jedan od njih nezagluhne na ovaj poziv, nego neka svi u podpunu broju ponove svoju navadnu predplatu. Istom se prošnjom obraćamo i onim, koji su ga nekad ljubili, pa zanemarili i zapustili; kao i onim, kojim dosad nije teknuo, pa ga nisu ni držali. Neka znadu jedni i drugi, tko ga nečita, taj spava; a tko ga je zapustio, da će zadriemati i opet zaspati. A danas, u ovo naše budno doba, gdje sav koliki sviet za svietlom gine i hlepi, nije liepo ni jedno ni drugo.

Dakle na predplatu svi i svuda, da „Naša Sloga" opet dodje do tri hiljade svojih predbrojnikah, kao što jih je već jednom imala, pak da se poljepša i okriepi na duši i na tielu; tè bude dika i ponos našega u Istri naroda. Hvala Bogu, ljetošnja je ljetina dosta liepo odgovorila težačkomu trudu i muci; zato neka se odkine ono par novčićah i za ovaj list, koji je u svakoj prigodi prvi težački prijatelj i najpouzdaniji svjetovatelj. Ciena ostaje kao i dosad 2 f., a za težake 1 f. Gdje se 8 od njih pod jednom poštom nadje, pak se dogovore, da im list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo im ga i za samih 70 nvč. po glavi. Novci neka se šalju „Poštarskom Naputnicom" (Vaglia postale — Postanweisung). jer je manji trošak. Tko lista nedobi, neka nam javi otvorenim pismom, napisav izvana *Reklamacija*, za koje se neplaća poštarina.

Ovom prigodom uz zahvalu molimo naše stare vriedne dopisnike, neka i nadalje kite „Našu Slogu" svojim zaslužnim perom; a svim se drugim narodnim prijateljem preporučujemo što toplije, da se je siete u to isto ime. Na koncu prosimo stare dužnike, kad pogledaju u kesu, neka se i nas domisle.

U Trstu 16. prosinca 1880.

Uredničtvo NAŠE SLOGE.

NA ČEM SMO?

Želimo svim sretnu novu godinu. Bila nam ona bolja i uspješnija od prvašnjih te stekli uz pomoć Svevišnjega ono, što nam je najpotrebitije za naš dnevni i narodnji obstanak. Dvanajsta je godina odkad je naš list ugledao lice svietla; odkad javno svietu javlja, da istarski Hrvati žive, rade i nastoje podići se na isti stupanj uz dio druge narodnosti, koja uz njih boravi. Nećemo iztraživati, dali smo što prošle godine napredovali, jer i najmanje zrnce bačeno na plodno polje nosi bud kakav plod. Svakomu poznavaocu Istre bit će jasno, zašto nekoracamo brzim korakom. Narod je u velikom dielu siromašan il bolje rekuć zadužen je, nalazi se u šakah vlastelinah tudje nam narodnosti, a dotle nemamo slobodnih ljudih, narodnja stvar nemože iznenada stupiti na pročelje, već se valja opetovanom marljivošću trsiti i boriti mo i za neznatnu stvar. A jesu li nam i okolnosti prilagodne? Velikom žalošću moramo kazati, da nisu.

Viditi će naši čitatelji iz članakah pod naslovom „Škole u Istri na svrsi školske godine 1877-78" kako smo upravo maćuhinski podieljeni, manjina ima skoro sve bolje škole u rukuh, da nekažemo samo bolje nego skoro sve, jer hrvatske škole možeš na prste izbrojiti. U Istri su dve državne gimnazije i jedna realka, nu dve trećine istarskih Hrvatah svoje srednje škole nema!

Kod općinah imali bi bit slobodniji, jer tu je pretežnija volja naroda, da mu se samo zapreke neprave. Liepi je broj obćinah gdje su hrvatska obćinska zastupstva a moglo bi jih biti još mnogo više, da su nam mjerodavni krugovi koliko prijazni. Obćine su temelj državi, one su jezgra čitavoga života. Ovdje nam valja naš jezik uvesti u porabu, jer i ako je u zakonu pripoznata jednopravnost našega jezika u javnom životu, školi i uredu, ako nam je slobodno gojiti naš mili jezik i narodnost, to je kod nas većinom sve na papiru. Manjina Talijanah uživa to u priličnoj mjeri. Mi Hrvati nemamo ništa proti tomu, nego nam je dapače drago, ako se goji njihovi običaji i njihov jezik.

To gojenje pako nesmije presizat svojih medjah, nesmije biti na štetu Hrvatah. Koliko su njim dragi njihovi običaji i njihov jezik, toliko su nam drage naše svetinje. U vieku smo, u kojem nemaju narodi robovati jedan drugomu, u državi živimo, gdje su po zakonu svi članovi jednaki, pod vladarem smo, koji hoće mir med svojimi narodi. Taj mir može se uzdržati samo ravnopravnošću svih narodah, ravnopravnošću jur dulje uzakonjenom al kod nas u Istri još ni malo neizvedenom. Nu naproti opažavamo od njekoga vremena sasvim drugi pravac: „njemački jezik uvedimo u škole, sa obćinami dopisujmo njemački!" Što se sada sgadja, nit se je za doba Auerspergova gospodstva dogadjalo. Njemačka družba, koje članovi su pred godinu dvie upravljali državom, danas izgubiv upravu viče na sav glas: Niemci Austrije hoće, da bude Austrija njemačka, ministarstvo je neutralno, a kod nas se po volji te družbe sgadja. U goričkoj se uvadja u pučke škole njemački jezik a njekoji nepozvani organi zahtjevaju, da se i u hrvatske škole uvede. U hrvatskih kotarih politička oblast odašilje svoje ukaze na obćine u *njemačkom jeziku*, kao, što da živimo u rajhu! Ako se hrvatska obćina obrati hrvatskim spisom na zemaljski odbor, to je gotovo, da ćeš čekat na riešitbu, jer tamo se znade samo talijanski, politička oblast piše njemački, a gdje onda naš jezik, gdje jednakopravnost? Zar moraju istarski Hrvati znati tri jezika, da olahkote posao drugim? Ne!

Narode Istarski! Kad drugi neštuju tvojega jezika a ti čini da ga štuju. Zakonom si ovlašten. Dosada si imao odviše obzira, gledao si *na osobu*, na koju si se morao *obratiti*, pak znajuć da je tudjin, *prilagodio* si se jeziku, koji dotičina osoba govori. Sad nam je braniti i čuvati naš jezik, našu narodnost. Svaki spis, svaku molbu, svaku tužbu predaj samo u hrvatskom jeziku, ustmeno i pismeno budi Hrvat, svaka oblast dužna je primiti tvoj podnesak. Nesamo primiti nego i rešiti se mora u tvojem jeziku, a ne kako se sgadja negdje, gdje su bili od više oblasti primukani, da prime hrvatske podneske, pak jih riešavaju opet talijanski, riešenje mora sliediti u jeziku, kojim je podnesak sastavljen. Ako ti gdje nepripuste tvojega jezika, prizovi se na višu oblast, pravo tvoje neće ti se uzkratiti. Kad nam se hoće narinuti tudji jezik, moramo podvostručenimi silami hrvatski jezik sami uzdignuti, jer mi se nemamo u nikoga nadati van u se i u svoju uztrajnost.

Najveća bit će nam radost kad dočujemo, da su naše obćine poprimile gornji savjet, a svaki pojedinac neka nastoji, da i on po mogućnosti pribavi našemu jeziku i narodnosti ono mjesto i čast, kakva ga po božjih i ljudskih zakonih ide. U to ime na rad!

Škole u Istri

na svrsi školske godine 1877-78.

II.

U političkom kotaru porečkom.

2 mužke sa 3 razreda, u Poreču talijanska, u Bujah talijanska.

2 mužke sa 2 razreda, u Umagu talijanska, u Motovunu talijanska.

2 mužke sa 1 razreda, u Cittanovi talijanska, u Oprtlju talijanska.

1 ženska sa 4 razreda u Poreču talijanska.

2 ženske sa 2 razreda u Bujah talijanska, u Umagu talijanska.

3 ženske sa 1 razred u Motovunu talijanska, u Citanovi talijanska, u Oprtlju talijanska.

7 mješovitih sa 2 razreda

6 „ „ 1 „

Posliednje, mješovite dvo- i jednorazredne, 13 jih na broju, su nežełimo pogriešiti u Versaru, Grožnjanu, Vrtonigli, Višnjanu, Momjanu, Fontani, Sv. Lovreću, Završju, Kostanji, Šterni, Vižinadi, Novojvasi, Taru. Sve su talijanske. Dapače talijanske su i pomoćne. I u njih hoće školske oblasti, da se talijanski podučaje. Osim navedenih ima taj kotar 1 gradjansku školu, žensku, talijansku, sa 5 učiteljskih silah, u Poreču.

1. Sudbeni kotar porečki.

Porečke obćine stanovnici (8000) su Talijani u gradu Poreču (3000); Hrvati u Vabrigi, Frati, Dračevcu, Maju, Foškulinu, Baderni, Mongibalu Monsaližu Zbanbaju, Taru (ovdje ima i njeka *karnijelska obitelj*), Vrvaru, Novojvasi (porečkoj). Talijani imadu sa gradjanskom četiri škole, sa 14 učiteljskih silah: Hrvati ni jedne. (U njekih selih, kao *u Baderni*, Zbandaju, su pomoćne *škole*, sa *talijanskim* učevnim *jezikom*. God školske *1878-79 ustanovila* se škola jednorazredna u Novojvasi.)

Versarke obćine stanovnici (blizu 3000) su Talijani u Versaru *(Orsera)*; Hrvati u Fontani, *Linu*, Gradini, Sv. Lovreću. Versar nesamo, nego i Fontana i Sv. Lovreč imadu talijanske škole, i učiteljske sile. Druge ni jedne nejma

2. Sudbeni kotar bujski.

Bujske obćine stanovnici (blizu 6000) su Talijani u Bujah te većinom u mjestancu Momjanu (svih možda 3000). Hrvati u Brdih, Briču, Karsetah, Krasici, Oskorušu, Sorbaru, Tribanu, te u okolici momjanskoj i ponekle u samom Momjanu. Bujske i momjanska škola su talijanske, 7 učiteljskih silah. (1 pomoćne karsetska i krasička su talijanske). Drugih nejma.

Cittanovske obćine stanovnici (1680) su većinom Talijani. Hrvatah ima koja stotina u okolici, većinom kmetah. Škole su talijanske, 2 učiteljske sile.

Grožnjanske obć. stanovnici (preko 3800) su Talijani u mjestancu Grožnjanu; Talijani pomješani s Hrvati u Kostanji i Završju; Hrvati u okolici grožnjanskoj, kostanjskoj, završkoj, kao i svi u Kubertonu i Šterni. Škole u Grožnjanu, Završju, Kostanji, Šterni su talijanske, najmanje 5 učiteljskih silah. Druge nije.

Umažke obćine stanovnici (3900) su Talijani u Umagu; Hrvati u umažkoj okolici, u Sv. Lovreču daljskom, Materadi i Petroviji. Škole su samo u Umagu, talijanske, 4 učiteljske sile. Hrvati, bar polovica stanovnikah obćine, nejmaju nikakve škole.

Vrtoniglanske občine stanovnici (1700) su u Vrtonigli nješto Karnijeli, nješto prilično potalijanjeni al još hrvatski govoreći Hrvati; čisti Hrvati u okolici kao i u Novojvasi ortoniglanskoj. I Vrtonigla i Novavas imadu talijanske, škole, 3 učiteljske sile. Druge nejma.

3. Sudbeni kotar motovunski.

Motovunske obć. stanovnici (5000) su Talijani samo u Motovunu (Montoni, bit će jih oko 1300); Hrvati svi ostali u Brkaču (poniekle potalijanjeni), Kaldiru, Karojbi, Montrilju, Novakih (motovunskih), Rakotolah, Sovinšćini, Zamasku. Škole u Motovunu talijanske, 3 učiteljske sile. Drugih redovitih nejma. Školsko vieće hoće, da se i u pomoćnih u Montrilju i Rakotolah talijanski podučaje.

Oprtljanske občine stanovnici (blizu 6000) su Talijani ili potalijančeni u Oprtlju (Portole, ima jih samo njekoliko stotinah); Hrvati u okolici oprtljanskoj, Čepiću, Gradini, Zdrenji, Topolovcu. Škole u Oprtlju, 2 učiteljske sile. Svi Hrvati nejmaju niti jedne skole. (Težko da je koja pomoćna).

Višnjanske občine stanovnici (blizu 2700) su Talijani ili potalijančeni u Višnjanu (Visignano, kakvih 500-600). Hrvati u višnjanskoj okolici, u Svetivanu, Šterni, Bačvi, Sv. Vitalu. Škola talijanska u Višnjanu, 2 učiteljske sile. Druge nikakve nejma.

Vižinadske občine stanovnici (preko 3000) govore talijanski, al znadu i hrvatski, u Vižinadi; Hrvati su u vižinadskoj okolici, Kašteliru, Sv. Nedelji (motovunskoj). Škola u Vizinadi talijanska, 2 učiteljska sile. Hrvati, njih preko 2000, nemaju škole svoje. (Hoće se, da se i u Sv. Nedelji talijanski podučaje u pomoćnoj školi.). —

Porečki sudbeni kotar ima 18 učiteljskih silah, sve za Talijane.

Bujski sudbeni kotar ima 21 učiteljsku silu, sve za Talijane.

Motovunski sudbeni kotar ima 9 učiteljskih silah, sve za Talijane.

U cielom političkom kotaru plaća se za Talijane 48 učiteljah ili učiteljicah, za Hrvate nit jednoga učitelja nit učiteljice. I više i jednorazredne, i muške i ženske, i mješovite, da i pomoćne, sve su talijanske. Poslje god. 1878. prirasla je učiteljska sila u Bujah i u Umagu, obie talijanske. —

Pokrajinskoga i školskoga nameta iztjeralo se 1878. godine:

u sudbenom kotaru porečkom		3971 f.
„ „	bujskom	7269 „
„ „	motovunskom	5507 „

Neiztjerani zaostatak toga nameta iznosio je iste godine:

u sudbenom kotaru porečkom		22193 f
„ „	bujskom	1857 „
„ „	motovunskom	14434 „

Pokrajinski i školski namet plaćaju nesamo Talijani, nego i Hrvati U plaćanju toga nameta nezaostaju samo Hrvati, nego i Talijani. — Za školske zgrade i stanove učiteljah i učiteljicah troše ne samo Talijani, nego i Hrvati neimajući nijedne svoje škole.

DOPISI.

Vrbnik, 20. prosinca

Ima punih šest mjesecih, što se odovud nitko nije dičnoj „N. S.“ javio. Naš gosp. načelnik Bozanić i njegov pobočnik pop Ivan Karbić mislit će, da Vrbničani imaju zavezane oči, pa da nevide njihovih činah, koji ovomu kršnomu i drevnomu gradiću nesluže na čast.

U br. 11. t. g. kušao je netko sofističnom mudrolijom oprovrći tvrdnje i slutnje dopisnika u 9. broju. Ovoj nije htio na to odgovoriti. Rekao je: čekajmo, da jih čini sude. I dobro je učinio. Neka dakle čini sude.

Gosp. Ivan Rozanić je načelnikom Vrbnika od polovice lipnja. Osam dana za tim, što je u ruke c. kr. političnog komisara položio prisegu, da će sdušno svoju čast vršiti i nastojati o dobru občine, dao je na troškove občinske popraviti ulaz u svoju kuću, ili bolje, u prodaju duhana svoga sina. Tko je mogao kao vićnik poslati občinskog radnika, da mu u polju tikve i zelje bere, zašto jih nemože kao načelnik poslati pet šest, da mu čine pristupnijim ulaz u njegove sjajne dvorove?

Od više godinah obavljao je službu tajnika M. M. Koncem lipnja ni pet ni šest uze mu ključe, odpravi ga nepitav zato zastupstvo i postavi svoga sina takodjer nepitav zastupstvo. Sin mu poštar — mudra to glavica! — koj nezna ni zapisnika voditi, a kamo li, da je sposoban za tajnika, tim je postao prvom osobom u Vrbniku. Pomislilo poštar, prodavaoc duhana i občinski tajnik, i to u malenom mjestu! Ali kako može on obavljati sve dužnosti? Liepo. *Od 8—9* i *od 1—2* je u občinskom uredu a od 9—12 i od 2—6 u poštarskom. Medjutim se kadgod i nešto više pozabavi kod občine; pa što za to, ako tko na pošti čeka?

U „N. S.“ bilo je već priobćeno, da je ovdješnje sl. zastupstvo zaključilo nek se uredjuje hrvatski. Svi kojim je do srdca čast ovog mjestanca, radovali se, što se je ono jednom riešilo tudjinskih okovah stupilo u kolo sviestnih hrvatskih občinah. Ali naš načelnik malo mari za zaključke i volju zastupstva, pa je i to ostalo samo na hartiji. Kad se ga u sjednici upitalo zašto jednom neuvede hrvatski jezik, znate što je odgovorio? „Pisite vi hrvatski a ja ću talijanski“, t. j. ja hoću raditi što hoću ja i moj pop šura a vi što hoćete vi. I zbilja on t. j. popo pišu talijanski. Neka ljudi govore; što jim drago; dosta da je nam dobro, rekla je gospa sudinja.

Prilikom proračuna za sliedeću godinu povisilo je sl. zastupstvo plaću tajnika od 200 na 300 for. i odredilo, da se razpiše natječaj. Drugdje se natječaji razpisuju putem novinah, da glas dopre što šire i da se nadje čovjeka što boljega. Kod nas toga nije trebalo. Gosp. načelnik iliti sudac imao je već „in pectore“ budućeg tajnika i to svoga popa šuru. Čast sposobnosti g. umirovljenoga kapelana popa Ivana Karbića, ali mi ga želimo daleko od sebe. Mi znamo, da je on god. 48. i 59. primao kojekakove humoristične talijanske novine, pa se od srdca smijao kad bi vidio hrvatske graničare svakojako našarane mi znamo da prezire naše djake samo za to, jer tobože žele pohrvatit čitavo primorje a nezna, da je primorje bilo hrvatsko prije nego je i bilo djakah; mi znamo, da on nije dobro napisati stogod hrvatskoga, pače mi znamo, da mrzi Hrvatstvo više nego li koji šarenjak, pa mu velimo.

„Tersites daleko ti kuća od nas! Ali mi! Što smo mi prema njemu i prema svemogućemu sudcu Ivu? Ta vidilo se! — Uzprkos što se natječaj nije razglasio mi smo se pobrinuli, da se zanj doznade i izvan Vrbnika. Našli smo čovjeka voljna primiti na se tajničtvo. Govori i piše hrvatski, talijanski i njemački, ima izvrstnih svjedočbah i preporučnih pisamah od trijuh občinah, od volovskog kapetanata i od jednog odvjetnika; ali sve to nije pomoglo. Naš štićenik je za sado odbijen. Kod se pita imam li ja ili ti vući 300 for. onda se negleda jesam li ja sposobniji. — Ipak gospodo Bozaniću i Karbiću, mi moramo pobjediti, jer se borimo za dobrobit rodnoga mjesta i za sveto načelo narodnosti. Pred njim su padali carevi i kraljevi, pa će pasti i jedan maleni sudac sa svimi svojimi miljenici. Naš je slieg Hrvatstvo a vaš? —

Za ovaj put još dvie malenkosti, koje jih liepo označuju. Posjekao se i prodao nekakov dubac a u sliedećoj sjednici stavio je gosp. sudac na dnevni red: da li se ima posjeći taj dubac? Jeli to, pitam ja, zlobno ili lukavo ili jedno i drugo?

U zastupstvu sjede i dva svećenika. Njih dakako nemogu Bozanić i slavna družba ni naslikanih viditi, jer vide nešto dalje od nasa nego ono devet njegovih sliepih ovčicah. Da njim zaprieče polaziti sjednice, sazivlju je po nedjeljah za vrieme službe božje: Toga dosada nije bilo u Vrbniku. Puk se sablažnjuje i mrmlje, ali što ih briga zato! Dosta, da je nam dobro, rekla je gospa sudinja.

Iz Buzeta, 6 decembra 1880.

Dne 14. prošl. mj. sastalo se ovdi za prvi put na sjednicu novo občinsko zastupstvo. Naši zastupnici glasovali su složno. Tim su i oni zastupnici, koji su se bili iznevjerili prigodom izbora načelnika, pokazali svoje pohvalno pokajanje, i činom potvrdili da će svi naši uvjek složno glasovati. Tomu se nisu nadali oni neki zastupnici kojim je namjera zastupati i zagovarati ne občinu i občinarah korist, nego sebe i svojih privrženikah. Med ostalimi je točkami na dnevnom redu bilo da se izaberu petorica u odbor za pregledanje razbrojna računa za god. 1879 i druga petorica da sastavi predrazbrojni račun za god. 1881. Na jednu i drugu svrhu izabrana in ista lica, i to gg. Grozić Petar, Drašćić Jakov, Cernac Toma, Negri Jakov i Matejčić Nikula. Uvjereni smo da će taj Odbor svjestno zadovoljiti svojoj dužnosti; pomnjivo točku po točki pregledati, troškove izpitati, pak pronadjuli što nepoštena, pozvati dotične na odgovor, i za buduće zabraniti pristranost u iztjerivanju dohodakah občinskih i nepotrebne troškove. Budemo bi što važna doznali u tom obziru, bez obzirno ćemo javiti kroz cienjenu *Našu Slogu*. Pravo je da občinari znadu i sude kako se skupnim imanjem upravlja.

Ima već prilićan broj godinah od kad nema u Buzetu zakonitoga odvjetnika. U to vrieme piskari tko bolje može i nemože. Većina se tih može slobodno nazvati smradipapir. Zakutni ti piskarići savjetuju neuke seljake da se za svaku malenkost zarate, i tako vam bude da u tom nesretnom našom kotaru ima razmjerno najviše pravdašah. Bude vam da od pravdašah jedan drži kravu za rogove a drugi ju k sebi vuče za rep dok ju muze za se neki treti — smradi papir. Gdje ima poštena odvjetnika nije tako. Pošteni odvjetnik zna svoju plemenitu zadaću, da brani nedužna, potištena, udovicu, sirote, pravicu. Pošteni odvjetnik neće za svaku malu stvar siliti na dugokrajne i toli škodljive pravde; nu tisit će razjarene, miriti i sprijateljiti. Opravdano je s toga bilo naše, veselje kad smo čitali u službenih novinah da je gosp. Dr. Mate Grubišić upisan med odvjetnike i da je Buzet odabrao za svoje sielo. Zaman semi veselili. Proslih bo danah iznenadila nas viest da g. Grubišić neće u Buzet. Ako pomislimo da bi njegovim dolazkom bilo moralo prestati svako zakutno piskarenje, lahko ti nagadjati zašto neće k nam. Bog zna sve što su mu iz Buzeta bezimeno pisali, opisali, strašili i pričili. Žalimo da se je dao prestrašiti. Izuzev gore navedenih zakutnih pisarah svi bi ga bili veseljem dočekali a i on sam bio bi se brzo osvjedočio, da odvjetnikova služba u Buzetu nije baš loša kad donaša na godinu čistoga dohodka preko 3000 for. I naš gosp. sudac veselio se odvjetnikovomu dolazku, jer i on uvidja da se zakutnim piskarenjem umnožava sudu samo posao bez prave koristi poštenju i pravici. Kad sam već g. sudca spomenuo, dozvolite mi g. uredniče da izpravim ponešto onaj dopis iz Buzešćine u broju 22. ove godine, gdje se veli, da naš kotarski sudac g. Mestron nezna van talijanski, to izjavljujem. da se g sudac umije razumjeti sa strankami i u našem jeziku, a kotarski pristav da je onaj, koji nepoznaje našega jezika.

Iz Kopra, 24 prosinca 1880.

Iz svih stranah Istre obavješćuju vas dopisnici. Odavle malo kada koju čujete.

Nek bude štogod bar svake godine jedan put. Lani javih vam, da je ovdješnja „čitaonica“ stupila u drugu godinu svoga života.

Častno ju je proživila i nastupila treću. Rovalo je pod njom neprijateljah. i domaćih, al je podrovalo nije.

Tečajem cielе godine imala je 12 novinah, što predplaćenih što po pojedinih članovih darovanih. Od tih bijaše 6 hrvatskih, 5 slovenskih, 1 njemačka; 8 veće manje političkih, 3 beletristička, 1 gospodarski.

Nastavše već godine imat će jih 16, i to: 6 hrvatskih, 6 slovenskih, 3 njemačke, 1 talijansku; 10 političkih, 3 beletrističke, 2 gospodarske, 1 povjestna.

Njekoliko razašiljalo se jih i izvanjskim članovom, a čitalo jih i naših okoličanah; što će se i buduće događjati.

Zimskih večerih preduzelo se njekoliko čitanjah. Gosp. Kuležić čitao je o izvorih povjesti u obće. Gosp. Spinčić pričao je crtice iz najstarije povjesti Istre. G. Belušić razpravljao je njekoliko putah o sferičkoj astronomiji.

Biede, koja bijaše stigla našu Istru sjetila se je i čitaonica. I njezini članovi doprinieli su svoticu za utaženje nevolje svojih suzemljakah i sunarodnjakah. Pri tom ima osobitu zaslugu g. Milohnić.

Čitaonica bila je naumila proslaviti tisućgodišnjicu povlastice podane Slovjenom, da mogu službu božju obavljati svojim jezikom. Naum nebijaše izveden, jer nije došlo željenoga privoljenja. Što nebijaše, to još može biti.

I tim bi naveo glavne crtice iz života čitaonice u Kopru. Pri malenom broju članovah, pri okolnostih, kakve ovdje vladaju, družtvo može samo sobom zadovoljno biti.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. prosinca 1880.

Najvažniji događjaj u ovo petnaest danah jest, da tako zvana gospodska kuća nije potegnula za njemačkom strankom carevinskog vieća, nego je Taaffejevu ministarstvu dozvolila traženi trošak na tri mjeseca. Tim se događjajem opet razklimala ta stranka. Drugi događjaj jest, ovjerovljenje u carev. vieću nekojih izborah velikog posjeda uzprskos zahtjevanju njemačke stranke, da se razprava o tom poslu odgodi. Taj je događjaj rečenu stranku do kraja razljutio; pa se čulo, da misli stupiti iz carev. vieća. Po njemačkih se sclih buni narod, neka moli Cesara, da razpusti sadanje carev. vieće, te razpiše nove izbore. Ali iz toga neće biti ništa. Bečko je gradsko vieće učinilo veliku nespodobštinu. Razaslalo je svoje ljude, neka izpituju po Beču, gdje je carska obitelji kupila namještaj za mladoženju carevića Rudolfa, jer da se čulo, da ga je naručila u Parizu. To je carsku obitelj veoma uvriedilo, jer prvo nije istina, da se namještaj naručio iz Parizu, a drugo jer kao da nije već u Beču slobodno kupiti robu za svoje novce, gdje

je koga volja. Vele da su toj nespodobštini krivi Židovi, koji sjede u gradskom vieću, i bečke židovske novine. Starešinstvo pražkog sveučilišta da je izjavilo, da se ravnopravnost Čehah i Niemacah na onih visokih školah nemože izvesti, inače, nego razdvojiv sveučilište na češko i njemačko.

Magjari da su opet prisiljeni kucati na vrata evropejskih novčanah, ako će, da im nezapne uprava i napredak zemlje. Veli se, da će uzajmiti 51 milion for. Naša braća u Kraljevini doživit će u svojoj ljetošnjoj nevolji barem jednu radost. Ban grof Pejačević da je već kada tada izposlovao kod ugarskog ministarstva spojenje bivše Vojničke krajine. Sad da se već neradi nego o formalnostih te spojitbe. Doskora da će se sastati hrvatski sabor, da imenuje odbor, koji će zajedno sa jednakim odborom ugarskim utanačit broj zastupnikah, što će jih odsad unapred Hrvati slati na skupni parlamenat ugarski.

U ostalom svjetu sad najveću buku čini grčko pitanje, koje da će po gotovu biti prekinuto tako zvanim sudom dobrih ljudi. Taj predlog je učinila Franceska, a druge su vlasli samo nanj pristale. Mislilo se, da neće Grčka nanj pristati, al da je već i ona, nu pod tim uvjetom, ako su vlasti sklone Tursku i oružjem prisiliti na ono, što dobri ljudi odsude. Misli se, da će se taj sud sastati u Berlinu, pod presjedničtvom kneza Bismarka. Englezom dolaze veoma hrdjave viesti iz južne Afrike, gdje su se onozemci digli proti njim, te jih opet ružno potukli. U Irskoj ide imsvaki dan gore, tako da se irski mjestokralj kani odreći svoje časti. Indijski mjestokralj Ripon misli to isto učiniti, ali jedino radi pokvarena zdravlja i radi tamošnjeg zraka, koji da mu dobro nečini. Francezi i Talijani su opet u zavadi radi Tunisa u Africi. Francezi kod kuće neprestaju od svoje vratolomne politike. Sad su se počeli medju sobom gristi i njihovi prvi ljudi, kakono Gambetta, Rochefort itd. U Rusiji je sve po starom. Prošlih danah pobunili se djaci visokih školah Moskovskih. Razmirica med Kinom i Rusijom svršila se mirno i zadovoljno po jednu i drugu stranu. General Škobeljev da je u Aziji pobio Turkomane. Proti Persijskomu Šahu ustali su Kurdi, ali da su bili, što pokoreni, što da će skoro biti. I tim završujemo, želeć dobar početak našim čitateljem.

Za potresom postradale Zagrebčane.

Tršćanski odbor za sabiranje prinesakah za potresom postradale Zagrebčane sabrao je već do 3500 for.

Čitaonica u Kastvu f. 30.07 novč.; Vjekoslav Vlah, dekan 5 f.; Ernest Jelušić, nadučitelj 3 f.; Milostinja sabrana u crkvi sv. Mateja 5 f.; Albert Brozović učitelj 1 f.; Ferdinand Karlevaris 1 f.; Vicko Dubrović kapelan 4 f.; Josip Janc kapelan 1 f.; Milostinja sabr. od istoga u crkvi f. 1.66 novč.; Antun Puž duh. pomoć. f. 2.50 novč.; Frane Munić glavar 2 f.; Laginja Matko tajnik obć. 2 f.; Predonzani, geometra 2 f; Kazimir Jelušić obć. blagajnik 2 f.; Josip Stefan obć. kancelista 1 f. — Ukupno f. 63.23 novč.

Ova svota odposlana je već direktno u Zagreb.

Različite viesti.

G. Mato Uljčić, vjeroučitelj na c. kr. njemačkoj školi, na žalost svijuh nenadano je prošloga mjeseca obolio. Bolest je opasna ali nije neizliečiva te se je nadati, da će se ponekle oporaviti.

G. Niku Vežića našega vrloga suradnika u gospodarstvenih stvarih stigla je malena nesreća te željno očekujemo kakav glas od njega. Dogadjaj je polag „Narodnoga Lista" u Zadru sliedeći: Pišu nam iz Drniša 14. prosinca 1880: — Danas se je dogodilo u našoj varoši gadno djelo, koje je smutilo sve ovdašnje pošteno ljudo. — Jakov Mioni inžinir, okolo dvie ure poslije podne na javnom putu napadnu iznenada sa ledja gosp. Niku Vežića, občinskoga šumarskoga činovnika, bacio ga je na tla, nekoliko ga puta šakom udario i inače još gadnije uvriedio. Iztraga je povedena. Razlog napadaju nije točno poznat, sumnja se, da je plod fanatizma vjerskoga i političkoga.

Iz Jelšanah doznajemo, da su u ondašnjoj župnoj crkvi namješćene nove orgulje priredjene od g. Ognjeslava Župana i njegovih sinovah iz Krope u gornjoj Kranjskoj. Mekanizam je najnovijega sistema (Kegelladen), pa zato se častnim crkvenim upravam može g. Župan preporučiti.

Humoreska iz Bosne. — Moj prijatelj D. iz T—e u Bosni, piše mi pod danom 2. studenoga list sliedećeg sadržaja, kojega radi njegove zanimivosti javnosti predajem.

„Dragi prijane! Sa raznimi poslovi obterećen, neimadoh vremena da se tvomu cienjenomu listu od 6. pr. mj. prije odazovem.

Mislim da će te vrlo zanimati ako ti nekoliko izreka iz novog jezika naertam, koji je za ovdešnje pučanstvo pri sudovima iz raznih germanskih i slavjanskih nariečja skrojen, i kojeg sam vlastitim ušima kod suda u jednom miestu sarajevskog okružja slušao.

Sudac (Valjda Niemac iz Češke. Ured.) Bošnjaku: Gdo se ti zvalo? — Bošnjak: Gospodine nisam se izvalio. — Sudac pita dnevničara Hrvata: Was sagt er? — Dnevničar (koji takodjer slabo njemački umije) odgovara: Dass er nicht gestürzt hat. — Sudac Bošnjaku: Neroklo ja tebe *palo*, nego kak se ti *zvalo?* — Bošnjak misli da je to nekakova pjesma, pa se smije i ništa neodgovara. — Sudac: Ti! vrag ti tvoja moja mater, kak se smijala meno? — Bošnjak: Smijem se što pjevaš. — Sudac: Crucifix Alleluj! Aber fragen sie ihn wie er heisst. — Dnevničar Bošnjaku: Kako se zoveš? — Bošnjak: Marko Stipić. — Sudac dnevničaru: Aufschreiben. Sudac Bošnjaku: Kople si (htijuć ga pitati odkle si)? — Bošnjak: Nisam kopile, još mi otac i majka živu. — Sudac dnevničaru: Was murmelt der Kerl? — Dnevničar: Dass er kein Seitenkind ist — Sudac srdito: Aber wass fällt ihm ein, hab ich ihm von dem etwas erwähnt? — Dnevničar šuti i podsmiehava se. — Sudac Bošnjaku (kazujuć rukom na vrata): Sada nemalo ja časa, ti čekalo vani jedna hodina, idi! — Bošnjak pokunjen izidje a i ja smiuć se za njime. — Opaziv me upita: Ma živa boga ti, što mi ono presudnik reče, da neka jednu godinu vani čekam? Nato ga ja uputim, da se češki jedan sat kaže hodina, pa da dakle samo jedan sat a ne kako on misli godinu dana čekati imade. — Bošnjak mi na to Eh odvrati: neka ga vrag razumije!

Dragi prijane! ako uvažiš da su samo ova dva pitanja skorom čitavi sat radi nerazumljivosti ovoga novoga jezika medju sudcem i Bošnjakom trajala, onda si možeš misliti — kako smo mi ovdje sa našima „Kulturtregerima" srećni i zadovoljni, te kako se brzo i točno naše parnice riešavaju. Još bi ti dragi prijane mnogo toga pisati imao, no posao me zove pa zaključiti moram. Drugi put obširnije.

Pozdravljajuć te, ostajem tvoj!" (*Obs.*)

O novinarskom poslu. „Pester Lloyd" veli o novinarskom poslu, da je to mozag sisajući, vrlo nezahvalni posao, traži bo od novinara, da joj žrtvuje sve a vraća zato tek kukavni kruhac, pa napokon bolest i brzu smrt.

Vučja obsada. U Stanislavi u Galiciji dobi ovih danah predstojnik na ondašnjem kolodvoru sa postaje Markovce brzojav, gdje mu se javlja, da je bližju stražarnicu obkolilo 18 vukah, te da su tek prema jutru otišli, iza kako je željeznički stražar svalio revolverom dva vuka.

Marka za igru i cekin. Pred njekoliko vremena pobere na ulici u Trstu nepoznati čovjek jednu valjda od njega već prije tamo bačenu marku za igranje, pokaže ju mimoidućoj pralji veleć joj da je cekin te joj ponudi polovicu nadjenoga, jer da je i ona onda prisutna bila, kad je našao. Ovu ponudu naša žena primi rado misleć da je cekin ter ide promjeniti svoj zlati novac a perilo medjutim pusti kod onoga muža. U dućanu joj kažu, da to nije zlati novac nego požućena igračka marka, a ona vrativ se, da to pripoviedi onomu čovjeku, nenadje ga više a š njim joj je i njezino perilo izginulo!

Najveći čovjek na svietu je valjda njeki mladi Rus, koji je pred njekoliko tjedanah došao u Beč. Zove se Nikolaj Simonov te je bio u rusko-turskom ratu odlikovan sa više medaljah. Visok je 7 stopah i $10^1/_2$ palacah. Vele da mora na tlu na dvih po duljini razpostrtih strunjačah spavati, jer da nemaju u Beču tako dugoga kreveta.

KRATKI NAPUTAK POLJODJELCU O SJETVI.

(Nastavak).

U ostalom evo ti podajem praktičan naputak, po kojem ćeš se vladati pri popriečnoj količini svakovrstnog gospodarskog sjemenja za jedno austrijansko jutro od 1600□ hvatih. Isti je sastavljen nešto po veleučenom gosp. Dragutinu Lamblu a nešto opet i po mom vlastitom izkustvu.

Plodina	Količina sjemenja za 1 jutro														
	Riedka ili redomična sjetva					Omašna sjetva									
						od			do			od		do	
	h.*)	l.	c.l.	kg.	dg.	h.	l.	c.l.	h.	l.	c.l.	kg.	dg.	kg.	dg.
Pšenica ozimica	—	92	75	—	—	1	54	—	1	84	50	—	—	—	—
„ jarica	1	23	—	—	—	1	69	—	1	84	50	—	—	—	—
Pir u ljuski	1	84	50	—	—	2	45	90	2	46	06	—	—	—	—
„ jednozrnac	1	58	—	—	—	1	84	50	1	84	66	—	—	—	—
Raž ozimica	—	92	50	—	—	1	53	—	1	84	50	—	—	—	—
„ jarica	1	03	—	—	—	1	23	—	1	84	50	—	—	—	—
Ječam ozimi	1	23	—	—	—	1	84	50	1	84	82	—	—	—	—
„ jari	1	23	—	—	—	1	53	—	1	84	50	—	—	—	—
Zob	1	84	50	—	—	2	45	90	3	07	40	—	—	—	—
Proso	—	16	—	—	—	—	25	—	—	35	—	—	—	—	—
Heljda	—	77	50	—	—	1	23	—	1	84	—	—	—	—	—
Kukuruz	—	16	—	—	—	—	48	—	—	61	50	—	—	—	—
Bar	—	16	—	—	—	—	25	—	—	35	—	—	—	—	—
Sirak	—	16	—	—	—	—	61	50	—	91	50	—	—	—	—
Bob	—	30	—	—	—	—	61	50	—	91	50	—	—	—	—
Grah (pasulj)	—	61	50	—	—	1	23	—	1	84	50	—	—	—	—
Grašak	1	23	—	—	—	1	54	—	1	84	50	—	—	—	—
Grahovica	1	08	50	—	—	1	23	—	1	85	—	—	—	—	—
Leća	—	92	50	—	—	—	61	50	1	23	—	—	—	—	—
Vučak	—	92	50	—	—	1	23	—	1	84	50	—	—	—	—
Krumpir	9	22	30	—	—	10	24	80	12	29	70	—	—	—	—
Čičoka	3	69	90	—	—	4	45	90	7	99	40	—	—	—	—
Blitva	—	—	—	8	40	—	—	—	—	—	—	10	08	12	35
Repica ozimica	—	16	—	—	—	—	61	50	—	61	82	—	—	—	—
„ jarica	—	16	—	—	—	—	30	—	—	61	50	—	—	—	—
Biela repa	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	5	04	6	16
Mrkva	—	—	—	2	24	—	—	—	—	—	—	3	36	4	48
Pastrnjak	—	—	—	1	68	—	—	—	—	—	—	3	36	4	48
Djetelina crljena	—	—	—	8	40	—	—	—	—	—	—	11	76	14	—
„ biela	—	—	—	2	80	—	—	—	—	—	—	5	04	6	16
„ lucerna (liekarica)	—	—	—	8	40	—	—	—	—	—	—	13	44	16	80
Graborka (Esparseta)	1	20	50	—	—	1	84	50	2	45	90	—	—	—	—
Konoplje	1	23	—	—	—	1	50	—	1	84	50	—	—	—	—
Lan	1	23	—	—	—	1	50	—	1	84	50	—	—	—	—
Broč	—	—	—	5	60	—	—	—	—	—	—	8	40	11	20
Kastanac	—	—	—	5	60	—	—	—	—	—	—	6	72	8	40
Sać	—	—	—	4	48	—	—	—	—	—	—	6	72	8	40
Ogrštica	—	—	—	5	60	—	—	—	—	—	—	8	40	11	20
Mak	—	—	—	—	56	—	—	—	—	—	—	1	12	1	68
Gorušica	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	5	40	7	28
Kumin	—	—	—	5	04	—	—	—	—	—	—	6	11	7	28
Komorač	—	—	—	5	60	—	—	—	—	—	—	8	40	11	20
Vodopija	—	—	—	4	48	—	—	—	—	—	—	5	60	6	72
Češljuga	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	42	—	56
Duhan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	04	—	06
Hmelj	2400 korenjakah					3000 korenjakah			3600 korenjakah			—		—	

*) Kratice znače: h. = hektolitar — l. = litar — c.l. = centilitar — kg. = kilogram — dg. = dekagram.

3. Način sjetve.

Sjetva se obavlja na dva načina: *omašće* (rukom) ili *strojem*; na široko ili u redove. Dakako sijuć rukom više će poljodjelac potrebovati sjemenja na jednom te istom prostoru, nego sijuć ga strojem u redove. Zašto? Zemlja mora se, kad se strojem sije sasvim izmrviti i razdrobiti, pa će na ovakovoj oranici svako zdravo, klicavo zrno ne samo niknuti, dali će se i bujno razvijati, dočim sve naprotiv biva kod sjetve na omaško (rukom).

Daljnu pak korist ima sjetva redomična, što svako zrnce ima svoj prostor na kojem niče i ubokorenuje se; dakle je snažnija i posjeduje više hrane oko sebe da se može kako baš treba razvijati.

U kratko sjetva redomična svake je preporuke vriedna, s toga, što više od polovice prišedi, kako napomenuh, sjemenja; *b.* usjev bujno uspjeva pa mu ne škodi oštra zima, jer se zrna jednako po njivi razdiele i jednako duboko u zemlju dodju; *c.* strojem sijano sjeme tako lahko ne polože, kako ono rukom sijano, s razloga, što se u prvom načinu biljke bolje i snažnije uvrieže; *d.* zrnje strojem sijano žito jest mnogo ljepše, krupnije, a ovakav žitak laglje u trgovini prolazi, i za skupe novce; *e.* bilje u redove posijano može se prigodom svoga rasta obradjivati, što istim to vrlo prija za daljne rastenje; *f.* sijati se strojem možeš u svako doba bilo vjetra ili ne bilo.

Iz ovih nekoliko primjerah crpiš to, seljače moj da je vrlo koristno sijat strojem; ali ovo govorim samo marljivom poljodjelcu, nipošto pak liencini, koji vrlo loše obdjelava svoja zemljišta, pa bi takovu seljaku stroj više štetovao nego li koristio.

Zbog toga Vi marljivi i pošteni seljaci udružite se, pa si naručite sijalo, koje će vam se već iste godine izplatit. Tko bi htio dakle od častnih čitateljah „Naše Sloge", sijalo posjedovat, takov nek se izvoli obratit na pišućeg, pak će mu kazat, gdje se isti (strojevi) naručuju.

Valja mi samo točno naznačiti vrst stroja, naime za koje žito, i koliko redovah, želi da stroj ima t. j. jedan ili više redovah.

Još bi imao dvie tri besjede reći o sjetvi na omaško, nu o tom drugom sgodom obširnije.

(*Dalje sliedi.*) **N. Vežić.**

Franina i Jurina.

Fr. Ča ti je Jurine da si tako zapušen!

Ju. Bežim s podeštarije kade se Podešta, kunžiljeri i sekretar muče za prošlat neko pismo ko njim je prišlo — i meni su nudili da bi njim i ja pomogal, ki sam dosta Istru obašal, ma da ti istinu rečem sam se i ja slabikajuć zapuhnul, ma nisam mogal zdignut niš.

Fr. Ma kako to pišu — povej mi malo.

Ju. Ja neznam — zač se pul naš takove pismo nerabi. Smo misleli, da je glagoljski, ma ni zač se i ja još spominjam neka slova, kad me je pokojni plovan vadil epištulu kantat. Neki ki je bil se boj da kapural bi rekal da je nemškemu spodobno!

Fr. Pak ča se nemore to vrnut?

Ju. Neki govore da bi.

Fr. Povej mi malo — koliko jeziki moramo mi brižni kmeti znat?

Ju. Onega kega nam je Bog dal i skim se Bogu molimo i — bašta.

Fr. Nebudi tako nagal — nu — nesrdi se — zdahni malo, tar nismo mej divljemi ljudi va Afriko će se i temu leka nać.

Ju. Neću već govorit zač sam danas jako slabe volje, pak bim mogal ku debelu zabrusit, ka nebi bila svakomu po volji, zato s Bogom!

***

Ju. Ha, ha! Franino, znaš kadi sam ti bil?
Fr. Kati to?
Ju. Va Vrbniku.
Fr. Aj bravo! a ča delaju tamo?
Ju. A . . . svega. Zapojal mo je jedan prijatel va podeštariju na šedutu. Niki ti se digne i reče: predlažem, gospodo, da se odabere jedan odbor *in sredine* ovoga zastupstva, a drugi ga prekine, pak dešpetjivo zabunta: hu, hu, a znaš se nebi moglo i *z bandi*.
Fr. Da je moral čudo soli pozobat!
Ju. Pak sam ti vidil, da ki ča pametna govore svi su z jedne bandi a ki mečke z druge. Ovisti se samo dvignu i sednu kako i marijoneti kada njim kapo mahne.
Fr. A bora ti, ki su to?
Ju. To ću ti drugi put pravit.

Književne viesti.

Pozivna predplatu.

Častnomu svećenstvu nudim ovim novu bogoslovnu knjigu na slovenskom jeziku: „Spovednik in njegova služba".

Knjiga je potvrdjena od presvjetloga g. biskupa tršćansko-koparskoga. S. 154. sadržaju naputak za izpovjed, najmo o svojstvih potrebnih izpovjedniku, o dužnostih njegovih gledo služenja sakram. sv. pokore. Dodano je nekoliko primjerah i opomenah.

Knjiga će izaći svršetkom siečnja 1881. Imati će 300 str. na velikoj osmini i stoji gg. predbrojnikom 1 for. 20 nove. franko. Može se predbrojiti: „Franjo Kosec, župnik u Truškah, pošta Kopar (Capodistria)".

Budući je knjiga po svojem sadržaju namenjena samo svećenikom, to se zato nemogu nadati svetovnim predbrojnikom, radi toga molim nadajuć se tim više, da će se častno svećenstvo mnogobrojno predbrojiti.

***

„Matica Hrvatska" časti se na mnoge upite cienjenih svojih članova, koji su se usljed zagrebačke katastrofe polojali radi izdanja ovogodišnjih „Matičinih" knjiga, dojaviti: da će „Matica" sve za tek. g. 1880. obećane knjige izdati, no usljed sbivše se nesreće nešto kasnije nego se je namjeravalo, te da članovom čim prije bar neki dio knjiga u ruke dospije, to će se i ovogodišnje „Matičine" knjige u dva puta razašiljati, i to koncem mjeseca januara 1881 razaslati će se članovom od obrečenih sedam knjiga njih pet, a mjeseca aprila 1881 još preostale dvie.

Ujedno se svo članove „Matice" obavieštuje, da se je upruva „Matice", kako je već prije obrekla, o liep i ukusan vez ovogodišnje „Matičine" knjige: „Stanko Vraz. Izabrane pjesme", koja će se članovom dostaviti sa prvom pošiljkom knjiga (koncem mjeseca januara), te će ovaj vez (sa zlatorezom) stajati članove „Matice" po iztisku sedamdesat novčića. Tko dakle od članova „Matice" bi želio imati „Vrazovo: izabrane pjesme" liepo u platnu sa zlatorezom vezane, neka do konca mjeseca januara 1881 dostavi ili putem g. povjerenika (gdje ga ima) ili neposredno (gdje povjerenika neima) upravi „Matice Hrvatske" sedamdeset novč. Na ovo se upozoruju napose gg. povjerenici „Matice", da članove svoga kotara ob ovom obavieste.

Članovi „Matice" za god. 1880 se još do konca mjeseca januara 1881 primaju, što se ponajpače gg. povjerenikom „Matice" javlja.

U Zagrebu 20. decembra 1880.

Uprava „Matice Hrvatske".

LISTNICA

Gosp. V. Kastav: U onom obliku nebi bilo vitežki!

Gosp. A. P.: Drugi put. Obratite se na vm. č. g. Jakova Volčića kurata u Zarečju (blizu Pazina).

Gosp. M. L., g. D. i g. M.: Drugi put.

Gosp. Franković M. u Berseču! Poslatu predplatu primismo. —

Gosp. Kolarić I. župnik u Velikoj Gorici: Namireno do konca pr. god. 1880.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31. Decembra 1880.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.52	9.36	11.76	—	24	—	—	—	—
17	5.52	9.36	11.76	—	25	—	—	—	—
18	5.53	9.37	11.76	—	26	—	—	—	—
19	—	—	—	—	27	5.57	9.30	11.78	—
20	5.53	9.37	—	—	28	5.55	9.38	11.79	—
21	5.55	9.37	11.78	—	29	5.55	9.38	—	—
22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišča.

dne 30. Decembra 1880.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski 1.-ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Porto riko	„	100	—	110	—
S Domingo	„	72	—	80	—
Rio polag vrsti	„	80	—	85	—
Gukar austrijski	„	34	—	35	—
„ tučeni	„	30	25	32	—
Cvietja travo buhačo (Grisantemo)	„	125	—	185	—
Naranče skrinjica	„	2	50	3	50
Karube puljezko	za 100 klg	12	—	—	—
„ levantinsko	„	7	25	8	—
„ dalmatinsko	„	18	—	—	—
Smokve Kalamata	„	13	—	17	—
„ puljezke	„	3	—	5	50
Limuni skrinjica	„	90	—	95	—
Badamki liti mondule pulj.	za 100 klg	—	—	—	—
„ dalmatinsko	„	27	—	38	—
Lošnjaci	„	16	—	16	50
Šljive	„	11	75	12	—
Pšenica ruska	„	12	—	12	50
„ ugarska	„	10	75	—	—
„ galička	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	10	—	10	40
„ ugarski	„	7	50	9	—
Raž	„	7	—	8	50
Ječam	„	—	—	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
„ arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol) polag vrsti robe	„	11	—	13	—
Bob	„	—	—	—	—
Leča	„	14	—	14	30
Orlič talijanski	„	17	50	23	—
„ inglezki (kitajski)	„	14	50	16	—
Vuna bosanska	„	100	—	115	—
„ morejska	„	12..	—	130	—
„ arbanaska	„	125	—	—	—
„ istarska	„	—	—	—	—
Danko koruško jelovico	„	17	—	20	—
„ štajerško „	„	51	—	70	—
„ Gradc „	„	16	20	13	30
„ bukovico „	„	7	50	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	—	—	—	—
„ najboljo „	„	50	—	60	—
„ srednje vrsti „	„	—	—	—	—
„ dalmatinsko „	„	30	—	41	—
„ istarsko „	„	11	—	—	—
Kameno ulje u barilah „	„	13	—	—	—
„ u kasetah „	„	10	50	—	—
Kože strojene naške	„	165	—	185	—
„ suho volovje naške	„	70	—	90	—
„ dalm., ist. i bos.	„	90	—	100	—
„ janjeće naško	za 100 kom.	90	—	95	—
„ dalmatinsko	„	60	—	—	—
„ kozje	za 1 klg	—	65	—	75
„ vuneno slano	„	—	60	—	65
„ suho	„	—	55	—	10
„ zečje za 110 komadah, u srobru	„	28	—	35	—
Bakalar	za 100 klg	25	—	32	—
Sardele i baril	„	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 klg	20	—	27	—
„ zeloni	„	—	—	—	—
Maslo	„	85	—	89	—
Loj dalmatinski i naški	„	10	50	11	—
Sale	„	90	—	—	—
Mast (salo razkopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	50	—	58	—
Rakija etalitar (100 litarah)	„	30	—	—	—
Galviži istarski	za 100 klg	9	—	—	—
Ruj naški	„	8	50	—	—
„ istarski	„	12	—	14	—
Lisde od javorika	„	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula)	„	31	—	48	—
„ splch	„	30	—	—	—
Med	„	—	—	—	—
Lumber (jabučico od Javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 klg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

OGLASI.

RIEČ
ISTARSKIH HRVATAH
Talijanom
i svim na koje spada.

Pomukom članka: „L'Istria ed il nostro confine orientale — Paolo Fambri" tiskana u „Nuova Antologia" 1879.

Može se dobiti za 70 novč. kod:

Primorska tiskara
na ŠUŠAKU
kraj Rieke (Fiume).

Br. 2214.

Razpis natječaja.

Za mjesto občinskoga liečnika u Kastvu (Castua) u Istri. Plaća je 600 for. godišnjih, a 400 for. paušala za konja i kola, ako i dokle jih liečnik drži. Pristojba za pohod bolestnih u obsegu občine omedjašena je posebnom tarifom.

Natjecatelj valja da je doktor medicine i kirurgije i da temeljito zna hrvatski govoriti i pisati.

Vrieme do 15. febrara 1881 u-klopno.

Osnova pogodbe može se viditi u obć. pisarni i može se dobiti prepis iste za nove. 35.

GLAVARSTVO OBĆINE KASTAV,
27. decembra 1880.
Munić, glavar.

Prva Istarska
TVORNICA VOSKA
Sinovah Antona Artusi
u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu vidi kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjesece bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Častnim crkvenim oskrbničtvom.

Crkvenimi je zakoni naredjeno, da se u crkvah rabe za službu božju svieće, koje su jedino iz voska. Pošto se pako od nekoliko godinah počelo mješati u vosak, koji ima služiti za pripravljanje crkvenih svićah; mnogovrstni tuk; podpisani željom, da po crkvenomu zakonu posluži svim crkvenimi oskrbničtvom pravimi svićami iz čista voska, zaprosio je ovdješnju sl. nadbiskupsku kuriju, da bi ona blagoizvoljela nadzirati njegove svieće I. vrsti (I. compimento), koje bi imale služiti za crkvenu porabu. I doista; sl. nadbiskupska kurija primi tu ponudu dekretom od 28. marča t. g. broj 466 ustanovivši posebnu nadzorničku komisiju, koja će uvjek skrbno paziti, da moje svieće I. vrsti (I. compimento) budu baš iz prava čista voska.

Takove su svieće vriedne svake pohvale, ne samo zato, što su iz čista voska, nego joste što mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se, vlastitosti, radi kojih i bjehu odlikovane u raznih izložbah.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom takovih svićah svake veličine i debeljine, a još k tomu i upliranih, uskrsnih i slikanih svićah svake vrsti. A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom poašte, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine uz cienu f. 2.50 kilogram (dakle f. 1.40 funt) plativši račun u vrieme 2 mjeseca, a kašnje mi će se isplatam računati 6 po sto god. interesa.

Ako bi tko želio svićah niže vrsti, lahko ga poslužim, onimi II. vrsti, rečenih „sottana" po f. 2.20 kilo, kanoti i bielimi III. vrsti po f. 1.80 kilo istom pogodbom kao odzgor.

Nahodi se kod mene takodjer skladište križnih putah u oleografiji pozlaćenimi i rujavimi okviri razne veličine po baš spodobnoj cieni, kanoti i izvrstna tamjana i drugih stvari za crkvenu rabu.

U Gorici (Görz) mjes. oktobra 1879.

Alojzio Bader
svićar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske" dali preštampati iz „Naše Sloge" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME
ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for. 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi" i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri", zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 2. U Trstu 16. Januara 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Tko se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, darat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List rima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, Via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vjesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvatku, valme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak surišo 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na Predplatu.

Ovim pozivamo što toplije na predplatu za nastajuću godinu 1881.

Mladim ljetom naš pučki list stuplja u dvanajsto godište svojega obstanka. Tim je od djeteta postao dječakom. To će reći, njegovi su seljački čitatelji, kako se nadamo, došli do spoznavanja samih sebe, to jest, onog starog i slavnog plemena, iz kojeg su potekli. Ali do podpune mužke zrelosti, što sama sobom vlada i ravna, još je jako dalek put, pak im još mnogo i mnogo nauka treba. Ovaj jih je list stopram sa sna probudio: sad treba, da jih netko primi za desnicu ruku, pa vodi po mučnoj života stazi. A tko će to bolje i uspješnije, nego ovaj drug njihova djetinstva, ovaj njihov stari prijatelj? Zato se obraćamo prije svega našim starim predbrojnikom, prošnjom, neka ma ni jedan od njih nezagluhne na ovaj poziv, nego neka svi u podpunu broju ponove svoju navadnu predplatu. Istom se prošnjom obraćamo i onim, koji su ga nekad ljubili, pa zanemarili i zapustili; kao i onim, kojim dosad nije teknuo, pa ga nisu ni držali. Neka znadu jedni i drugi, tko ga nečita, taj spava; a tko ga je zapustio, da će zadriemati i opet zaspati. A danas, u ovo naše budno doba, gdje sav koliki sviet za svietlom gine i hlepi, nije liepo ni jedno ni drugo.

Dakle na predplatu svi i svuda, da „Naša Sloga“ opet dodje do tri hiljade svojih predbrojnikah, kao što jih je već jednom imala, pak da se poljepša i okriepi na duši i na tielu: tè bude dika i ponos našega u Istri naroda. Hvala Bogu, ljetošnja je ljetina dosta liepo odgovorila težačkomu trudu i muci; zato neka se odkine ono par novčićah i za ovaj list, koji je u svakoj prigodi prvi težački prijatelj i najpouzdaniji svjetovatelj. Ciena ostaje kao i dosad 2 f., a za težake 1 f. Gdje se 8 od njih pod jednom poštom nadje, pak se dogovore, da im list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo im ga i za samih 70 novč. po glavi. Novci neka se šalju „Poštarskom Naputnicom“ (Vaglia postale — Postanweisung), jer je manji trošak. Tko lista nedobi, neka nam javi otvorenim pismom, napisav izvana *Reklamacija*, za koje se neplaća poštarina.

Ovom prigodom uz zahvalu molimo naše stare vriedne dopisnike, neka i nadalje kite „Našu Slogu“ svojim zaslužnim perom: a svim se drugim narodnim prijateljem preporučujemo što toplije, da se je siete u to isto ime. Na koncu prosimo stare dužnike, kad pogledaju u kesu, neka se i nas domiste.

U Trstu 16. prosinca 1880.

Uredničtvo NAŠE SLOGE.

Škole u Istri

NA SVRSI ŠKOLSKE GODINE 1877-1878.

III.

U politič. kotaru pazinskom.

1 mužka sa 4 razreda, u Pazinu, talijanska.

1 mužka sa 3 razreda, u Labinu, talijanska.

1 ženska sa 3 razreda, u Pazinu, talijanska.

1 ženska sa 2 razreda, u Labinu, talijanska.

1 mješovita sa 2 razreda, u Žminju talijansko-hrvatska.

12 mješovitih sa 1 razred.

U svih ovih posliednjih dvanaest učevni je jezik talijanski. Te su škole u Tinjanu, Sv. Petru, Lindaru, Novakih, Gračišću, Gologorici, Pićnu, Boljunu, Plominu, Sv. Nedelji (labinjskoj), Sv. Ivanu, Kringi. U njekih tik podučavali su dosad svećenici. Osim njih ima nekoliko pomoćnih školah.

1. Sudbeni kotar pazinski.

Pazinske občine stanovnici (13000) su u Pazinu jako potalijanjeni, al govore još hrvatski osim činovnikah (3000); Hrvati su u Gračišću, Grobniku, Botonigli, Kašćergi, Krbunah, Krsikli, Gradomselu, Gologorici, Lindaru, Novakih, Pićnu, Previžu, Skopljaku, Zarečju, Trvižu, Tupljaku, Bermu, Zamasku. Po jedna talijanska obitelj u Pićnu, u Gračišću ili gdje drugdje nebriše hrvatstva tih selah. Talijanske su škole u Pazinu, Gračišću, Gologorici, Lindaru, Novakih, Pićnu. Sa vjeroučitelji na pazinskih školah 14 učiteljskih silah. Druge škole nejma.

Tinjanske občine stanovnici (skoro 3500) su svi Hrvati: u Tinjanu, Kringi, Sv. Petru. Dvie tri obitelji talijanstvu voleće u Tinjanu neuništuju njezina hrvatstva. U Tinjanu, Kringi, Sv. Petru su talijanske škole. 3 učiteljske sile. Drugih nejma.

Boljunske občine stanovnici (4000) su Hrvati: u Gradinju, Brestu, Pazu, Posrtu, Sušnjevici, Gradinji, Letaju, Vranji, Učki. Škola u Boljunu talijanska. 1 učiteljska sila. (U pomoćnih na Vranju i Sušnjevici podučaje se valjda hrvatski).

Žminjske občine stanovnici (blizu 4000) su Hrvati: u Žminju, Ceru, Sv. Ivanu, Krajcerovombregu. U Žminju je škola dvojako mješovita: mužko-ženska i hrvatsko-talijanska. I to se je izvojevalo poslie dulje borbe, posto se je hrvatsku školu htjelo imati. Za školu u Sv. Ivanu ustanovilo se talijanski učevni jezik. Drugih nejma. U sve 3 učiteljske sile.

2. Sudbeni kotar labinski.

Labinske občine stanovnici (5700) su Talijani i potalijanjeni, al još hrvatski govoreći, u gradu Labinu (2000). Hrvati u okolici labinskoj, u Brgodu, Cerovici, Krmenici, Kunju, Dubrovi, Ripendi, Sv. Nedelji, Sumbregu, Vetvi, Vlahovom. Labinske škole i svetonedeljska su talijanske, ss vjeroučiteljem u Labinu 7 učiteljskih silah. Drugih nejma.

Plominske občine stanovnici (blizu 5000) su, osim tri četiri obitelji talijanske u gradiću Plominu, Hrvati, i to: u Plominu, Brdu, Čepiću, Kršanu, Kozljaku, Jesenoviku, Malojkraski, Novojvasi. Plominska jednorazredna, mješovita škola je talijanska, 1 učiteljska sila. (Za pomoćne u Čepiću i Kršanu ustanovljen je talijanski učevni jezik).

Pazinski sudbeni kotar ima 21 učiteljsku silu, za Talijane 20, za Hrvate 1.

Labinski sudbeni kotar ima 8 učiteljskih silah, sve za Talijane.

U cielom političkom kotaru, osim jako potalijanjenoga Pazina i Labina, čisto hrvatskom, plaća se 28 učiteljah ili učiteljicah za Talijane, 1 za Hrvate (uzme li se najme jedna od dvijuh u Žminju za Talijane, drugu za Hrvate). 1 jedno- i više-razredne, osim dvojako mješovite žminjske, sve su, i mužke i ženske i mješovite, talijanske. To se nit u najnovije vrieme promienilo nije. Za školsku godinu 1880-81. bilo je razpisano 8 službah učiteljskih, u selih čisto hrvatskih toga kotara, sve sa talijanskim učevnim jezikom. Od prosiocah zahtjeva se, da moradu i hrvatski znati.

Pokrajinskoga i školskoga nameta izjeralo se 1878. godine:

u sudbenom kotaru pazinskom 5112 f.
„ „ labinskom 3328 „

Neizljerani zaostalak toga nameta iste godine iznosio je:

u sudbenom kotaru pazinskom 13038 f.
„ „ labinskom 3316 „

Skoro sav pokrajinski i školski namet plaćaju u tom kotaru Hrvati. Za sve školske zgrade i stanove učiteljskoga osoblja, osim za pazinske i labinske, plaćaju samo Hrvati. I za sve to imadu jednu učiteljsku silu.

Jednakopravnost.

Občina dolinska čisto je slovenska Naravski bilo bi da se u njezinom uredu sve slovenski ureduje. Ipak tomu nije tako nit danas, kad su već občinari prilično probudjeni. Tko je tomu osobito kriv, nek kaže sliedeće. Prijašnji glavar dolinski bio je počeo dopisivati slovenski i sa višimi oblastmi, imenito sa kotarskim poglavarstom. Prijašnji kotarski poglavar reče jednom občinskomu glavaru dolinskomu: vi možete pisati slovenski, *al tim ćete sami sakriviti, da Vam se spisi neće riešavati, ili veoma kasno.* On nije najme poznavao slovenskoga jezika, pak je htjeo, da se piše njemački ili talijanski, kako on razumije. Sa sadašnjim kotarskim poglavarem jedva će biti bolje. Nit on nezna slovenski, kao nit hrvatski, prenda je velika većina Slovenacah i Hrvatah u njegovom kotaru. Vele da mnogo nit talijanski nezna. Iz jedne viesti u „Cittadino“ doznajemo, da je občini koparskoj pisao njemački. Dakako, da je ta občina poslala spis natrag, zahtevajuć, da njoj se talijanski piše. Oblasti moraju riešavati spise u jeziku svojih podredjenih. One su radi puka, a ne puk radi njih. Eto drugoga primjera ravnopravnosti našega naroda u Istri. Čovjeku iz Črnogakala dogodila se nepravda bar po njegovu mnienju. Proti toj nepravdi pritužio se je on pismeno kod svoga občinskoga glavarstva u Pasjojvasi. Tamošnji tajnik nehtjede spisa, veleć, da nije napisan jezikom, kojim se u občini ureduje. Napisan je bio slovenski. Čovjek se neprestrasi. Znajuć, da je u pravu, podje on k kotarskomu sudu. Njekakav niži činovnik nehtjede spisa s uzroka, isto je slovenski pisan. Sudac, pred koga je za tim došao, primi spis. Sa svim tim mu se je u uredu predbacilo, zašto nije dao spis talijanski napraviti. On njim i na to odgovoriti znao. Učinio sam ga slovenski, jer me je tako manje stojao, *i jer mi §. 19.* temeljnih državnih zakonah daje pravo, pisati svojim jezikom. Občinari pasjevasanski svi su Slovenci. Oni sami imadu pravo ustanoviti svoj uredovni i pisneni i ustmeni jezik. Svoga tajnika oni plaćaju *i imadu* pravo zahtjevati od njega, da radi po njihovoj volji, a ne po svojoj. Ako to neće oni mu mogu svaki dan podpisati putni list, odpraviti ga. Ako neće po njihovoj volji raditi, nek se seli. Ako je zatajio svoju narodnost, nemože toga zahtjevati od občinarah, kojim služi. Kod suda može svaki naš čovjek svojim jezikom govoriti i pisati. Da je tomu tako tomu je najboljim primjerom postupak gosp. sudca koparskoga. On je spis slovenski primio. Njemu podredjeni činovnici mogli bi i morali bar toliko zakona poznati koliko ga pozna prost seljak. On zna, da ima pravo pisati slovenski.

DOPISI.

Halublje na Kastavščini.*)

Odkad izlazi „Naša Sloga“, bio je u njoj, ako se nevaram, jedan jedini dopis iz Halublja, akoprem Halublje nije ni najmanji ni zadnji kut velike občine kastavske. Bilo je to onda, kad se pomicalo pitanje, tko da popravlja i načinja zapuščenu onda staru cesarsku cestu, što spaja svu gornju stran občine kastavske, s jedne strane sa izvoznimi jelovimi i bukovimi šumami, a s druge sa susjednim gradom Rieckom, našim provrtnim središćem. Mi se dakle neutiečemo novinam i njihovoj pomoći nego u velikoj i skrajnoj sili. A da li

*) Zakašnjeno rad nedostatka prostora. Ured.

je sila, skrajna velika sila, što nas evo tjera, da se danas opet pera latimo, neka sudi, tko čita.

U Austriji obstoji zakon, da se sva djeca, koja su za to sposobna, moraju pošiljati u školu; a gdje se roditelji neće da pokore tomu zakonu, sile se, kako je i pravo, mulltom iliti globom i drugimi pedepsami. U Istri obstoji zakon, da svaki državljan ima plaćati toliko i toliko prireza iliti adicionala, da se mogu uzdržavati pučke škole, koje su djeca dužna polaziti. U Istri obstoji zakon, da občinari moraju sami skrbiti za stan učitelja i mjesto za školu, i to onak strogo i bezuvjetno, kako su strogo i bezuvjetno dužni, školski odgojiti svoju djecu.

A kako se kod nas, u sv. Mateju, na Halublju, u kastavskoj občini ovršava taj zakon? Tako, da 328 muške i ženske djece sposobne za školu planduje bez svake škole i nauka, akoprem živimo u Istri, dakle u Austriji, akobrem plaćamo težkom mukom pokrajinski prirez, akoprem imamo u sv. Mateju stan za učitelja i mjesto za školu dosta prilično. Pitam ja sad, nije li Bogu plakati, gledajuć ovoliku djecu muško i žensku bez ijednoga učitelja, gdje bi morali biti po zakonu dva učitelja i dvie učiteljice. Tko je tomu kriv?

Bit će kakvih 30 godinah, što sv. Matej ima svojeg kapelana. Dokle bijaše škola pod crkvenom oblašću, taj je kapelan uz sve svoje ostale dužnosti morao i školu učiti. Kad je ono prije desetak godinah bila škola iztrgnuta iz crkvenih rukuh, sadašnji prevriedni kapelan, g. Gjuraj Premuda, držao je i na dalje školu sve do prošle jeseni, ne iz dužnosti nego jedino iz prave krsćanske ljubavi i požrtvovnosti. Ali prošle mu se jeseni zahvatilo te reklo, neka neotvara škole, jer da će doći zastalno učitelj, koji nam se već cielc dvie godine obećivao. A sad evo nas već i usried zime, a učitelja ni čut ni vidjet. Tko je tomu kriv? Što mi znamo jest, da je radi toga bila dva puta komisija, prvi put u Maju, a drugi put u Augustu mjes., a drugo neznamo. Nego je ipak čudno, da su Mune u isto doba pitale učitelja, kad i mi: pa evo Mune ga već imaju, a mi smo još bez njega. A Mune, ako li tko nezna, spadaju pod isti goveran, pod isti Kapitanat i pod istu Juntu, kao i mi. Tko će nam i našoj djeci nadomjestiti ovoliko i ovak ludo strašeno vrieme? Nekoji ljudi kao da neznaju, što je jedna godina u kratkom čovječjem vieku. A s druge strane Bog zna, kolika će djeca sasvim drugim putem krenuti nego li bi bila, da budu stupila u školu. Spočituju nam, da smo neuki, da nismo radi napredku i prosveti, da neimamo svojih naučenih ljudi: a evo za naš gotov novac, za naš težki trud i muku nedaje nam se školah, nego nam se zatvaraju i one, koje smo već imali. Ima kod nas ljudi, koji vele, da smo Talijani il Niemci, da bi već od 50 godinah i više imali i Bože kakve škole. Ali i ti i svi ostali govore na sva usta, da i mi plaćamo pošteno porez, prirez i sve, na što nas zakon duži, pak da smo i mi kao Niemci i Talijani ovlašćeni tražiti za svoj novac svoje narodne škole, pa da nije ni najmanje pravo, da se našimi žulji školaju po Istri Niemci i Talijani, dočim mi životarimo u neznanstvu i gluposti.

Ja sam ovim dopisom kao čovjek i kao državljan učinio svoju dužnost; iznio sam na svjetlo skrajnu brigu i žalost ovog velikog diela kastavske občine: sad neka gledaju, da učine svoju dužnost i oni, koji su na to postavljeni što od cesara što od puka: pak da se jedni i drugi nauživamo u sreći i zadovoljstvu Božjeg mira i blagoslova.— Dajte nam škole: drugo vas nepitamo!

Iz tinjanske občine, početkom g. 1881.

Njekoliko je mjesecah prošlo da nije bilo nikakva glasa u „N. Slogi“ sa naše občine. Neobhodno je potrebito, da se tko oglasi, te da nariše zanemarenu občinu upravu naših poglavarah.

Kroz ciele tri godine i pol odkad upravlja naš načelnik našom občinom nevidi se, da bi ni za dlaku napredovali ma u ikakvoj stvari. Netreba da nabrajam ovdje stvari, koje bi morale biti učinjene, a da se učine, pustiti ću za drugu prigodu, kad budem objelodaniti i na srdce položiti buduće izabrati se imajućemu zastupstvu, nu nemogu a da nerečem i koju sada. Odkad sedi na glavarskom stolcu naš načelnik, koga netreba da imenujem, nije se držalo redovitih skupščinah kako zakon pripisuje svaka tri mjeseca a od izvanrednih sjednicah nit govora osim da je visa oblast strogo naložila, da se drži. Po zakonu imali bi se predložiti od načelnika računi od dohodakah, potrošakah i uredbah občinskih najdalje dva mjeseca po svršetku upravne godine. Minula prva, minula druga, minula treća i još šest mjesecah; nu od računah se ništa nevidi! Dobro bi bilo da se i ostale občine u našu ugledaju! Neznam gdje su bili raprezentanti, medju kojima je ipak poštenjakah, da se zato nisu pobrinuli? Glasilo se, da jim ta uprava načelnikova dogorjela, nu zašto se nisu kod nadležnih oblastih potužili? Nu prošle su i ove tri nesretne godine te videći visa oblast slabu upravu naloži načelniku, da odmah počme pripravljati potrebite stvari za nove izbore, da se čim prije valjano zastupstvo izabere. Njemu bila to deveta briga, i to se vuklo četiri mjeseca prije nego su se listine na pregled u redu izložile Početkom decembra izpravile su se pogreške i po zakonu imali su sliediti odmah izbori, pak Bogu hvala nisu jošte ni sada. Zateže se i vuče, a neznamo zašto. Nadamo da će Tinjanci svoj dobar glas sačuvati, te da će se kod budućih izborah muževno izkazati birajuć u zastupstvo vrle i narodne muževe!

Iz istočne Istre, dne 26. prosinca 1880.

U 23. broju „Naše Sloge“ godine 1878, preduzeh si zadaćom bodriti iskrenim bratskim savjetom hrv. pučko učiteljstvo u Istri i na Kvarnerskih otocih, da se upiše medju članove hrv. pedagogijčkog književnog Sbora u Zagrebu, uz dodatak, da se radi svoje daljne strukovne naobrazbe predplati takodjer i na školske časopise „Napredak“ i „Hrvatskog učitelja“.

Pošto sam tečajem ovog minulog vremena pomnjivo čitao prvo navedene listove, ne bi li možda našao medju novimi članovi hrvatskog pedag. književnog Sbora u Zagrebu i ime kojega istarskog pučkog učitelja ili učiteljice, nu tim se do danas nemogu pohvaliti.

Akoprem se nisu moje poštene želje tečajem ovog vremena oživotvorile ipak se ja pisanja okaniti neću jer me na to bodri naša narodna poslovica: „Po drugi put Bog pomaže“.

Ako čovjek želi neuki sviet uvjeriti o kojoj istini ili ga nastoji od kojekakvih presudah odvratiti, valja mu zato upotrebiti sva moguća sredstva, da cilj svoj postigneti uzmogne.

Ali kod izobraženoga stališa, kao što je učiteljski scienim, da bi bilo suvišno na takvi način postupati jer ako učiteljstvo samo nije kadro shvatiti uzvišenost svoga dičnog zvanja i potrebu usavršivanja u svojoj struci, lad jamačno slabo po nas.

Ako nije mnogo ali ipak imade i medju istarskim pučkim učiteljstvom i takovih, koji su po materinskom jeziku i rodu pravi Hrvati, te akoprem su se odgojem svojim hrvatskomu jeziku posvema ili djelomice otudjeli, zato dobrom voljom i čitanjem hrvatskih knjigah i časopisah mogli bi lasno i za kratko vrieme prisvojiti si ono znanje, koje možda u mladosti nebi postignuli ni za više godinah. Ugledajmo se braće u primjer ostalih drugih narodah, kako svaki pa bio i najmanji narod svoj jezik njeguje i svojom se knjigom ponosi.

Kako već napomenuh, ono što čovjek u mladosti zanemari to mnogo lasnije u muževnoj dobi nadoknadi; tako onaj tko je u mladenačkoj dobi bio objesio hrvatsku knjigu na klin, neka sada — dok je još na vremenu — djelokrug svoga znanja marljivošću i uztrajnošću nastoji raširiti, trseć si, da um i srdce naobrazi i oplemeni. Radi toga nek si svatko radi svoje daljne strukovne naobrazbe nabavlja svake godine po koji komad dobrih i poučljivih hrvatskih knjigah ter će na taj način za nekoliko godinah sakupiti liepi broj knjigah za svoju knjižnicu. Evo ti njekoliko vriednih listovah. „Napredak“ izlazi tri puta na mjesec, stoji 5 for. na godinu. „Smilje“ stoji 70 novč. na godinu, svakoga mjeseca izlazi jedan broj sa slikami, list za odrasliju djecu. Možeš postati podpomagajućim članom „Književnoga hrvatskoga pedagogijskoga sbora“ sa 1 forintom a dobiješ koncem godine nakladom Sbora izdane knjige.

Nadalje nijedan sviestan učitelj nek nepropusti, da se neupiše medju doživotne članove književnog društva Sv. Jeronima u Zagrebu plativ u to ime jedanput za uvjek 5 for. pak dobiva od istog družtva kao na uzdarje svake godine do četiri liepe i poučljive knjige, a bogme ne bi zlo bilo, da se upiše i medju godišnje članе „Hrvatske Matice“ u Zagrebu plativ u ime toga 3 for. te bi za ovu svotu dobio na dar liepi broj knjigah raznoga sadržaja.

Braćo učitelji! spomenite se da ste sinovi starih porodicah hrvatskih, prionite svi u koło bratinske sloge te posvetite sve šile vaše za stvar narodnju, jer doći će vrieme a i ovo je možda blizu, gdje bude povjest narodnjeg preporoda mile naše Istre ubilježila *crnimi slovi* imena onih faktorah koji su bili glavni neprijatelji hrvatskog jezika i hrvatske narodnosti i prečili ovim razvoj i slobodu.

Dobro misleći učitelj.

Iz Lindara. *)

Kad se pita hrvatske škole u Istri, kaošto su bili pitali Lindarci g. 1875, il im se ništa ne odgovara, kako je to činilo c. k. pokrajinsko školsko vieće u Trstu, il im kaže: nemožemo, jer nemate hrvatskih učiteljah. Kad se pak javi koji Hrvat učitelj za koje učiteljsko mjesto, to ga neprimaju, kako je to činilo c. k. kotarsko vieće u Pazinu pod izlikom, da nezna dovoljno talijanski za poučavanje. — Pred nekoliko vremena molio je učiteljsko mjesto u Lindaru g. Vlah, absolvirani učiteljski kandidat, a kot. škol. vieće ili bolje njegov predsjednik ga dekretira za Boljun ponajviše radi toga što nezna tobože predavati talijanski. Lindarci ostadoše bez škole. Nu čulo se da su još dva čestita mladića kompetirala za ovo mjesta, ali nije nijednoga ovamo, valjda su jim povratili molbenice. **)

Lindarci su još bez učitelja, a djeca jim dangube bez nauka. Tko je tomu kriv? Valjda se misli, kad nemožemo proturati u Lindar učitelja Talijana, to neka ostanu Lindarci bez škole. Ali što ovdje učitelj Talijan? Nije li bio šest godinah i po, pak kakvim plodom se je mogao pohvaliti na odlazku? Tim, da je i sam izpovjedio, da se ovdje nemože drugčije poučavati van hrvatski. — A za koga bi došao učitelj Talijan? Za *tri* jedine Talijanke! a do 120 Hrvatske djece nek ide ovce pasti! Gdje je pravica? Jeli tako predlagao g. Dr. Costantini u porečkom saboru, kako i sada se nastoji izvesti ta nepravda? — Jeli je to odgovor c. k. kot. škol. vieća na molbenicu ovdješnjih svećenikah da se uvede hrvatski jezik nastavnim? Jeli je to odgovor na onu molbenicu, koju su bili god. 1875 podpisali mnogi seljaci na c. k. pokrajinsko škol. vieće? Dakle nas ne poznaju van onda, kad imamo plaćati porez i kad imamo dati naše sinove, nek liju krvcu bez svoje koristi! Da, da! Ima nekoliko Lindarskih mladićah na srednjih školah, koji već sada ćute dobro u svojih srdcih hrvatski duh i koji će vremenom ostati na branik svoga roda proti svakom neprijatelju naše narodnosti, došao on od sjevera ili zapada!

Ako i sada prečujete naš glas, vi koji nam radite protivno, znajte, da mladež naša vam neće ostati dužna!

*) Zakašnjeno radi nedostatka prostora. Ured.

**) Čujemo, da je nakanadno dekretiran gosp. Kinkela za podučitelja, ali da upravo da radi toga da neće primiti to mjesto, što je imenovan samo podučiteljem.

Pogled po svietu.

U Trstu 14. sieènja 1881.

Ovaj put neimamo ništa izvanredna da javimo našim čitateljem. U Beču i u ostaloj državi sve pri starom. Govori se samo već više vremena, da je grof Taaffe predložio Caru imenik nekojih muževah, što bi imali biti pozvani u tako zvanu gospodsku viećnicu, da tu umnože i ukriepe njegovu stranku. Čuje se, da će to biti većinom Poljaci. Njemačka se stranka neprestano napinje, da podkopa Taafleja i njegovo ministarstvo. Poslje što je bunila po gradovih, zaredila je buniti proti njemu i po njemačkih selih. Ali njemačke seljake kao da nije toliko mar za politiku židovskih bečkih novinarah, koliko za svoje poremećeno materialno blagostanje. Zato u nekojih svojih sastancih govorili su najmanje o politici, a najviše i najžešće o daćah i o silnih državnih troškovih, koji da vode državu na rub propasti. Iz političke izjave, što ju odskora obielodanio putem Novinah neki češki rodoljub, vidi se, da Česi bistro shvaćaju sadanji položaj toli svoj koli sve desne stranke, pa da neće ništa učiniti, što bi moglo il Taafleju otegotiti nastupljen put, il čak ljevičarom vlast opet u ruke turiti. To je znak političke zrelosti i sjegurne pobjede.

Prekosutra, dne 16., sastat će se hrvatski sabor, da imenuje kraljevinsku deputaciju, koja će zajedno sa istovrstnom ugarskom deputacijom imati pobliže ugovoriti način, kojim da se bivša Vojnička Granica vrati u krilo matere zemlje. Taj će dogadjaj u poviesti hrvatskoj ostati zapisan zlatnimi slovi.

Grčka se stvar nije ma ni za pedalj pomaknula napred. Dapače Grčka kao da nije ni pristala na tako zvani mirni sud, a o Turskoj neima ni govora. Tu moramo dakle čekati, da vidimo, što će nam donieti Jurjev danak, stari junački sastanak. Srpska se skupština otvorila u Biogradu već 10. tek. mjeseca. Bugarski sabor u Sofiji radi još jednako. I južna se Bugarska veoma liepo razvija. U Francuskoj bijahu prošlih danah občinski izbori. Bjehu izabrani velikom većinom sami umjereni ljudi, dočim su pretjerani republikanci i komunardi ostali na ciedilu. To je znak, da Francezom neide po ćudi objest sadanje njihove vlade, usljed čega su njezini pristaše veoma zabrinuti. Dne 6. otvorio se engleski parlamenat. Prvi ministar, znani starac

Gladstone, bori se tù poput najokretnijeg mladića: ali što ovo što ono, njegovi se protivnici množe od dana do dne. U Njemačkoj sve po starom. Uckanje proti Židovom kao da se nemisli sleći. Poslje više vremena Bismark se opet vratio u Berlin. Talijanski kralj sa ženom zaputio se u južne strane svojeg kraljestva na otok Siciliju, gdje mu se poklonila i mnogobrojna deputacija iz susjedne Afrike, što se u Parizu negleda najljepšim okom. Pobjeda Rusah nad Turkomani u Aziji potvrdila se. U ostalom ni odanle nista nova.

Franina i Jurina.

Fr. Je l' bila pul vas popišija?

Ju. A je, i svakakovih je bilo.

Fr. Ma dragi ti, ja sam jako kurioš, ča si rekal, kad su te pitali s kojim jezikom obćiš ilitti govoriš?

Ju. Da ti pravo rečem, bil sam intrigan. Kada pridem s Ćiribirci znam i s njimi landikat, V oficijeh čujem najveć talijanski, pak znam i tako ku ter ku zabrusit,

Fr. Tako ki jezik si zapisal?

Ju. Protrl sam malo čelo, pak rekal, da onako govorim, kako mo je mat navadila, i kako najveć govorim.

Fr. Tako hrvatski, kako i ja.

Ju. Da ča. Leg samo mi gre po glave, ča su napisali oni, naši ljudi, ki su se učili i ki moraju svaki čas drugačije govorit.

Fr. Valja da su storili, kako i ti i ja.

×

Ju. (pjeva): Pop Dubrović živio
Čast hrvatsku spasio
Neka bude uzorom
Svim hrvatskim župnikom.

U Voprincu i Rukavcu
Halub, Kastvu, Klani,
Mošćenicah, Bergudu,
Berseču i Lovrani,

Na Voloskom, Hrušici
Podgraju, Jelšanah
Brozovici, Pregarju
U Golcu, Slivju i Munah.

Ju. Dobro si počel novo leto Frane.

Fr. Da je dobro nebi kantal nego svaki dan huje!

Ju. A kade si se ta posmicu navadil!

Fr. To ti neću ov put povedet, ma drugi put ću ti još čagod kantat; tar je još dosta dobro, dok naše jade kantamo. Kad nebudemo ni kantali će bit posve slabo. Stoj dobro do budućega puta.

Različite viesti.

Nj. Visost carević Rudolf neće se ženiti, kako je već bilo oprodeljeno, mjeseca februara nego se je ženitba odložila za njekoliko mesecih i to kako se glasa na molbu roditeljah budućeg carevićnog Stefanije.

Neznanje. Ovdje u Trstu izlazeći čisto talijanski list „Indipendente" počam od nove godine obazire se na Istru i Goricu te donaša svakovrstnih dopisah iz tih provincijah. Prostor lista nedopušća nam, da odgovorimo štogod na one dopise, možda ćemo to u zgodno doba učiniti, a za danas samo njekoliko riečih. U broju od 10. jenara nemože dopisnik iz Istre da pregori, kako „Naša Sloga" bodri pučanstvo i to osobito, kad se je radilo o popisu. Kaže da mora izlaziti u kojem selcu Trsta te da je organ jedne slavenske stranke. Mi mu već danas kažemo, ako nezna, da naš list izlazi u sredini Trsta te da zastupa interes cieloga hrvatskoga naroda u Istri i kvarnerskih otocih. Tuži se, da je vlada razposlala tiskanice samo u hrvatskom i slovenskom jeziku, jer da je u Istri do 10 plemenah slavenskih ili kako njeki marljiviji (bolje rekuć bedastiji) kažu da je do 16 različitih pasminah, a glavna da je *rumunjska!* Pak neće čovjek da se smije. Iz cieloga se članka opažava, da nije možda zloba, koja tako piše, nego da je puko neznanstvo, ignorancija, koja se tobože širi med naobraženi sviet. Živu med narodom ni jim nije stalo do njega, kad se tako o njem piše. Voli nadalje, da Istran kaže da je Istran, pak ćeš da se nečudiš slobodoumnim Talijanom! Najgore pako što jim je, da svećenici podučaju narod. Pak još se usudjuju kazati, da smo zaostali u kulturi!

Silna bura pojavila se početkom nove godine u Trstu a najjaču silu imala je 6. o. mj. na dan sv. trih kraljah. Mnogo se je nesrećah pripetilo, njekoliko brodovah nestalo iz luke, jer je bura prekinula il odmotala lance te se je čuditi, da nije nijedan brod postradao. Dvojica ujih je u moru poginulo, kamo jih je silni popuh bure odnesao.

Slavjanska Čitaonica u Trstu obdržavala je dne 2. o. mj. obći zbor glede izbora novoga odbora. Izabrani su vrli muževi a na čelu njim za predsjednika vrli i požrtvovni rodoljub g. M. Polić.

Iz Kopra doznajemo, da je ondje na 30. decembra 1880 pokopana uz veliko saučešće Margareta udova Revolante. Ova vriedna starica ugledala je svietlo god. 1796 na Pazinšćini to je uvjek rado još hrvatski jezik govorila. Zadnje dane života olakšao je joj njezin sin g. Ivan Revolanto, ravnatalj c. k. učiteljišća u Kopru. Lahka njoj zemljica!

Novo banknoto po deset forinti. Austro-ugarska banka misli povući sve banknote od 10 for., koje su izdane 15. jenara 1863, pak je zato izdala nove, na kojih je firma „austro-ugarsko banke" 1 datum od 1. maja 1880. Nove banknote su mnogo manje, modraste boje, na jednoj strani štampano je njemački a na drugoj magjarski. Stare banknote mogu se još svagdje izmjenjti do 30. septemara 1881, a počam od 1. oktobra 1881 do 31. decembra 1881 samo kod glavne banke u Beču i Budimpešti. Od 1. jenara 1882 neće se već stare banknote primati za plaćanje. Od toga vremena će se moći samo kod glavne banke u Beču i Budimpešti zamjeniti i to do god. 1787. Kasnije gube svaku vriednost.

Vojnički zajutrak. „Militär - Verordnungsblatt" od 17. pr. mjes. priobćuje jednu naredbu ratnoga ministarstva, kojom se odredjuje, da se od 1. siečnja 1881 za sve podčastnike i momke, koji born novac za menažu, može uračunati pristojba za zajutrak od 1.25 novč. za svakoga momka i dan. Zajutrak imade redovito sastojati od prožgane čorbo, nu ipak se zapovjednikom četa prepušta, da obzirom na mjestna, klimatička i zdravstvene odnošaje sporazumno sa glavnim liečnikom odaberu za zajutrak drugu hranu.

Ruski konsulati u Austriji. Časopis „Rossija" predlaže vlndi, da premjesti konzulato iz Dubrovnika, Rieke i Pešte u Prag, Zagreb i Lavov, gdje će se moći puno bolje orientirati.

Brodolomja u godini 1880. Vriednost tečajem godine 1880 potonulih brodova i njihovih tovara iznosila je od prilike 68,527.000 funti šterlinga, računajuć ovamo i 47,495.000 funti št. englezke vlastnosti. Ukupni broj prijavljenih brodolomja iznosio je 1880, za 8 manje nego u predidućoj godini. Ljudi poginulo je do 4000. Po prilici 200 brodova potonulo je uslied toga, što se srazše.

Djavli odnieli namjestnika. Kako javlja „China Daily Presz" u Fučavi (jednom kineskom pomorskom gradu), umre je prošloga rujna namjestnik toga grada. Omah poslje njegove smrti prosu se medju kineskim pučanstvom glas, da su umrloga odnieli djavli. On je naime nekoliko dana prije svoje smrti dao posjeći jedno tri sto godina staro drvo, o kojem su Kinezi tvrdili, da pod njegovimi granami djavli često običavaju viećati. Razjareni uslied ovoga čina djavli da su zaključili umoriti namjestnika i onda njegovu dušu odvesti u podzemni sviet. Djeca i rodjaci pokojnoga namjestnika pokloniše na to djavlom više žrtava, da blago postupaju sa premiunlim.

Samoubojstvah u Beču bilo je prošle godine 297. Nemogoše dočekati smrti.

Jedan reformirani. U moravskom secu Lhoti živi žid Joachim Bauer, prodavajući po selih različne stvari. Ortodoxan je, a sin mu se broji medju reformovane. Neprestano je dražio otca radi stara mu kaputa i uviek ga nagovarao, da si kupi već jednom novi — al badava. Napokon izmisli mudrac sin način, proda naime kaput, koji je otac slučajno kod kuće ostavio, skitalici poljskomu židu, pa kad je stari kući došao i pitao za kaput, pripovjedi mu sin smijući se, što je učinio. Al starac udari u viku i reče sinu, da je u kaputu bilo 2500 for. i četiri srećke po 100 forinti. Sin, zaboravi sada sasvim da je reformiran te počne s otcem jaukati.

Nova crkvena država. Stanovnici republike Andorra u Španjolskoj (ta republika utemeljena je god. 805 po Ljudevitu Pobožnom, sinu Karla Velikoga, te sada broji 12.000 duša) zamoliše nedavno papu, da ih uzme pod svoju zaštitu i smatra svojimi podanici. Papa odazvao se je toj želji, te je urgelski biskup po njegovom nalogu prošle nedjelje uzeo u posjed ovu republiku. Istom sgodom obdržavana je u svih sedam crkvah, koje se nalaze u ovoj republici, svečana služba božja.

Koliko se u Njemačkoj popije piva? Po podatcih statističkoga ljetopisa za njemačko carstvo izvareno je u Njemačkoj od 1872 do 1879 svake godine 20 miljuna hektolitara piva. Po tom odpada na svaku glavu pučanstva 90 litara u godini. Razgledav trošnju piva u pojedinih njemačkih zemljah, opaža se, da ga Bavarska najviše troši, jerbo tu odpadaju na glavu ništa manje nego 262 litra u godini. Tu onda dakako nije čudo, što se pivarski slugo grozo sa obustavom radnje, kada se kani njihov svakdanji deputat od 24 oke obaliti na 20 oka.

Poljubac za 15 for. 11 nč. U malu gradiću okružja torontalskoga priredište nedavno plesnu zabavu u korist postradalim Zagrebčanom. Neka ljepotica razplamćena čuvstvom za Zagrebčane (možemo si laskati!), ticitovala je cjelov u tu svrhu, nu jer nije mladež bila dovoljno zastupana, dobila je za svoj cjelov samo 15 for. 11 novć. *Obzor*

Upozorujemo naše čitatelje na oglas četvrte strane, kojim se Alojzo Bader sviećar preporuča čast. crkvenim oskrbničtvom.

Književne viesti.

Književni natječaj.

„Matica Hrvatska" razpisuje u smislu zakladnice iz zaklade Dušana Kotura književnu nagradu za god. 1881. od *tri sto* (300) for. a. vr. „za jednu izvornu pripoviest (novellu ili roman), koja obsiže barem deset tiskanih araka ili dramatski proizvod bez obzira na obseg".

Natječaj traje do konca mjeseca decembra god. 1881., do kojega roka se imadu rukopisi u običnoj formi podnieti „Matici Hrvatskoj" na ruke njezina tajnika

Po odboru „Matice" nagradjeno djelo postaje vlastničtvom „Matice Hrvatske", koja ga je u smislu zakladnice dužna tiskati tečajem godine dana, pošto je nagrada dopitana.

U Zagrebu 1. januara 1881.

Odbor „Matice Hrvatske".

***

Književni natječaj.

„Matica Hrvatska" kao upraviteljica zaklade grofa Ivana N. Draškovića za nagradjivanje valjanih hrvatskih knjiga razpisuje ovim natječaj za nagradu godine 1881., koja će iznositi preko 800 for. nastr. vr.

U smislu oporuke zakladateljeve od 10. decembra 1855 točka C. imade se kod dopitivanja nagrade osobito na to paziti: „da se od natjecajućih se rukopisa prednost dade onomu, koj je kadar najviše doprinieti k pravoj poduci puka o praktičnih predmetih, te time unaprieditli njegovo duševno i materialno stanje. Kod dopitivanja nagrade neće se ipak gledati samo na absolutnu vrstnoću spisa, nego se nagrada može dopitati i onomu spisu, koj prema sadašnjemu stanju hrvatske književnosti zaslužuje u njoj odlično mjesto, i vrstan je je podići".

Ciela nagrada će se dopitati rukopisu samo takvomu, koji uz svoju absolutnu vrstnoću iznaša bar potnajst tiskanih araka, — ako iznosi manje, dopitat će se razmjerno manja nagrada. Ako nebi bilo valjana izvornika, tad će se i prevodi vrstnih proizvoda stranih literatura razmjerno nagraditi.

Rukopisi imadu se najkašnjo do 31. decembra 1881. podnieti „Matici Hrvatskoj" na ruke njezina tajnika.

Piscu, komu bude nagrada dopitana, neće se ista izplatiti u smislu oporuke točke H. odmah, nego tekar onda, kad djelo svoje „Matici Hrvatskoj" podastre tiskano.

U Zagrebu 1. januara 1881.

Odbor „Matice Hrvatske".

Prijateljem hrvatskoga narodnoga blaga!

Od velikog su zamašaja za kulturnu i pravnu poviest Hrvata njegovi narodni običaji, pripovjedke, pjesme i poslovice. Od kolike su koristi i upliva narodni običaji za samo pravo dokazao je nemmorni iztraživatelj narodnih običajah dr. V. Bogišić u Književniku god. III. Njegov „Sbornik" prava je sroća po nas Hrvate. —

Neizcrpivo je to narodno blago! Te kako je naš narod žilav uzčuvao je prilično toga što još ničija ruka na svietlo iznijela nije. Al jao! — u nekih predjelih Hrvatske, gdje je narodna svriest jače potlačena, gubi se sve više i više dragocjenost naša i klota tudjinština uvlači u naš puk prostu svoju robu, da njom izmjeni i iztisne zlato i biserjo hrvatsko!

Narodni naši običaji mienjaju se takodjer tečajem vremena što uslied nutarnjih što uslied vanjskih uplivah. Valja ih i stoga razloga kupiti! Il zar nije gotova sramota što smo toga i onako već dosta svojom nemarnošću pogubili? Pa i s mnogih stranah hoće da nam se naša muka i naša dika otme te svietu prikaže pod krivim ili nedostojnim imenom.

Hrvati! Skupljajmo materijal, da ga uzmogne poznije potomstvo svestrano upotriebiti!

Tko se je bavio narodnimi pravnimi običaji vidio je da se upravo na ženitbu nadovezuje mnogo vrlo zanimivih pravnih običajah a i s razlogom, jer upravo je ženitba temelj obitelji, — obitelj i odnošaji, koji u njoj nastaju prikazuju se kao jedan od temeljah čitavog prava privatnog — te znade dakle zašto je narod hrvatski polagao u svojih običajih veliko važnosti ženitbi. A i svaki drugi odnošaj i dogodjaj u životu pojedinca označen je u sviesti narodnjoj obredi, običaji ili poslovicami (dotikujućimi upravo važnosti njegovoj.

Spomenuto narodno blago služi takodjer i socijalnim i ekonomičkim svrham naroda našeg. Znn to svaki koji je iole u narod zavirio i njim se bavio.

Premda su ženitbeni običaji u svih Hrvatah osnovani na jednakoj glavnoj misli te uz geografične, klimatičke i vjerozakonske razlike sasvim je naravno da su se porodile i ne male različnosti odgovarajuće provincijalizmom u jeziku.

V Bogišićevom „Sborniku" ima liepa zbirčica ženitbenih običajah. Nu dr. Bogišić upotriebio je većinom samo one običaje, koji su mu njegovi povjerenici poslali bili neobzirnć se mnogo na razna hrv. talij. i njem. djela, u kojih se prikazuju ženitbeni običaji Hrvatah.

Uredjujnć te ženitbene običaje sabrao sam osim Bogišićevih radnjah još preko 20 znanih a nešto i bezimenih pisacah u raznih djelih hrvatske književnosti počam od g. 1835. U najnovije doba ima dosta toga i u raznih hrv. i niom. časopisih. A kakav je tek ogroman materijal u Vuku, Daničiću, Vrčeviću, Ljubiću, Ljubiši, Martinoviću, Stojanoviću, Iliću, Tomiću (o mah. Hrv.), Klaiću itd., u sbirci narodnih istarskih pjesmah (nedavno izašlih), u Vukovoj, dra. Marjanovića, Mažuranića! itd. —

Dosele što uredih, a nešto neposredno iz naroda sam sakupih dalo bi znatnu sbirku. Nu uviviv kako su tudjinci o nekih krajevih golu neistinu pisali, slobodan sam ovim smjerno umoliti sve prijatelje narodnoga blaga po svih pokrajinah Hrvatske, da mi pošlju narodnih običajah pripovjedakah, pjesamah i poslovicah, u kojih bi se ne samo zrcalila shodna strana za ženitbene nego i ine narodne običaje, te koji bi i drugim kasnjim sabiriteljem moglo služiti gradjom za kulturnu i pravnu poviest Hrvatah. Od poroda do smrti prepleten je život našega puka različitimi obredi i običaji, koj imadu važnost ne samo za povjest materijalne već i duševne njegove kulture, u kojih možda ima važnih tragovah staro njegove mitologije, te koji se po tom prikazuju neocienivim blagom za prosudbu one njegovo prošlosti o kojoj nam ništa ne govore pisani spomenici.

Tu sbirku: **„Ženitbeni običaji u Hrvatah"** kao prvi moj: — **Prilog kulturnoj i pravnoj povjesti Hrvatah,** kanim popuniti sa više svatovskih pjesamah, koje no se pjevaju po raznih pokrajinah liepe domovine, a uz to dodat ću narodnih poslovicah i riečnih izrazah — sve ano spadajućih — nebi li se tako narodno blago, posrud razštrkano, što bolje sačuvati moglo.

Najrevniji izpitatelj hrvatskih starinah i čuvenj poznavaoc narodnoga našega blaga veleuč. g. dr. J. Hanel, pregledav dobrostivo moju sbirku, odobrio je moj naum i rad ističuć od koliko su važnosti takovi spomenici kulturne prošlosti našeg naroda.

Prijatelje hrv. nar. blaga, na koje upravljam ovu molbu molim, da kod ženitbenih običajah uzmu gledište: kojih se godinah u nas vjere i žene; kakovi se drže pri tom sastanci, ima li simboličkih obredah pri tom, što sudi puk o takovoj vjeri (zaruke) i obratno; dali treba mladencem roditeljske dozvole; kakovi su odnošaji med mladenci i rodjaci: kakova je dužnost platiti miraz (da li možda kao trag bivšeg nekoć u Hrvatah kupa); što sudi narod o vjerenicih — sljedbenicih razne vjere; što o imovini t. zv. prćiji? Nuždno je da iztraže što je sa svatbenimi troškovi i kakovi su sve svatbeni obredi?

U istinu narod hrvatski smatra svatbu javnom svetkovinom. S toga on toj svetkovini posvećuje i mnogo vremena i mnogo troška. Često i previše. „Svako selo svoju pjesmu pjeva" kaže puk, pa upravo tako svako skoro selo ima i svoje običaje. Ta tko nije od nas opazio osobit onaj čar, koji odaju svatovski obredi, tko nije zamjetio one stare hrv. gostoljubivosti pri svatbi? Cielo se selo tom

sgodom veseli, mladi i stari ijuçu a uz zvonke glase gusalah, dudašah, sopelah, vidulicah ili taninajkanjah zaboravlja se na sve zlo i svu nevolju, koja u tolikoj mjeri tlači mukotrpan narod hrvatski. Pa kako se tek tad mile pjesmice pjevaju, da se ljubko i ponosno ore dolom — gorom!

Molim još učtivo sve prijatelje hrv. naroda, da iztraže — a bit će im to za dušu — kakovi su sve obični nazivi pri svatbi; kojim se obredom svršuje ženitba; kakovi su odnošaji medju mužom i ženom važni; što znadu o razstavi a nek se sjete potanje pogledati i cielu ženitbenu zajednicu! —

U obće molim da mi se priobće viesti o obredih, kojimi prati puk razne dogodjaje u životu pojedinacah n. pr. krščenje, kumovanje, opredeljenje medjah na polju, smrt, pobratimstvo (posestrimstvo), značenje brojevah (sretnih i nesretnih) itd. da mi to uzmogne služiti gradjom kao nastavak moga rada sastojećeg u tom da priredim materijal za obću kulturnu poviest našega naroda!

Trošak ću sabirateljem po mogućnosti namiriti a svaki savjet — došao ma s koje strane — primam sa: dobro došao!

Hrvati! Pamtimo, da će nam hljeb, bez kog nam nema života dati zemlja, ta zemlja je majka naša; pamtimo da će nam ljepotu narod dati, ta narod nam je otac naš. Sabirajmo narodno hrvatsko blago, dok ga ima, dok ga ne ponestane, da i njega ne proguta lakoma tudjinština!

Ante Pukler, pravnik u Zagrebu.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 13. Januara 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	110	—
Kafa Portoriko	„	100	—	110	—
S. Domingo	„	72	—	80	—
Rio polag vrsti	„	59	—	81	—
Cukar austrijski	„	35	50	36	—
tučeni	„	36	50	32	50
Crietje trave buhače (Grisantomo)	„	120	—	185	—
Naranče skrinjica	„	1	75	3	25
Karube puljezko	za 100 klg	12	—	—	—
levantinsko	„	7	25	8	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	17	—	—	—
puljezko	„	13	—	16	—
Limuni skrinjica	„	3	—	4	75
Badomki slitl mondule pulj.	za 100 klg	90	—	97	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	27	—	44	—
Šljivo	„	15	—	16	50
Pšenica ruska	„	12	25	12	50
ugarska	„	12	—	13	—
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	—	—	—	—
Raž	„	9	50	10	—
Jedam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	50
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažoli, polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	30
Oriž talijanski	„	17	50	23	—
inglezki (kitajski)	„	14	50	16	—
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	125	—	130	—
arbanaska	„	125	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovico	„	57	—	60	—
štajersko	„	51	—	54	—
Gredo	„	10	20	12	90
bukovico	„	7	50	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	—	—	—	—
„ najbolje	„	50	—	66	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	38	—	41	—
istarsko	„	38	—	—	—
Kamano ulje u barilah	„	12	75	13	—
u kasotah	„	15	75	75	—
Kože strojeno naško	„	165	—	85	—
suho veljerje naško	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	—	—	—	—
janjeće naško	za 100 kom.	90	—	100	—
dalmatinsko	„	60	—	90	—
kozje	za 1 klg	—	65	—	75
vunene slano	„	—	60	—	65
suho	„	—	55	—	50
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 klg	25	—	32	—
Sardole 1 baril	„	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 klg	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	65	—	80	—
Loj dalmatinski i naški	„	40	50	41	—
Salo	„	60	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	58	—
Slanina	„	56	—	—	—
Rakija otolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galviči istarski	za 100 klg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	48	—
Mod	„	30	—	—	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunjo (štrnco)	za 100 klg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Tčk Novacah polag Borse u Trstu

od 1—13. Januara 1881.

Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Liro ster.	Prid srebro (teglo)	Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Liro ster.	Prid srebro (teglo)
1	—	—	—	—	9	—	—	—	—
2	—	—	—	—	10	5.51	9.36	11.78	—
3	5.52	9.35	—	—	11	5.52	9.36	—	—
4	5.51	9.35	—	—	12	5.52	9.36	11.78	—
5	5.51	9.36	11.78	—	13	5.51	9.36	—	—
6	—	—	—	—		—	—	—	—
7	5.51	9.35	11.77	—		—	—	—	—
8	5.51	9.35	—	—		—	—	—	—

Za potresom postradale Zagrebčane.

P. n. g. M. Rebolj župo uprav. u Klani dostavio for. 12 nově. 24 sakupljenoj u istoj župi; g. Janjčar I. učitelj u Katinari for 2; umirovljeni župnik u Trstu for. 3; dvie neimenovane u Skedju svaku po for. 2; Puk Rizanski (kod Kopra) for. 3.60; Milostiuja sabrana u Katinarskoj crkvi f. 11; u crkvi sv. Paskvala for. 4.

Svu dosadanju svotu poslasmo ravno Načelničtvu grada Zagraba, koje se česti u ime darovanih izraziti najtopliju zahvalnost svim darovateljem; današnju pako izručili smo p. n. g. Poliću, članu tršćanskoga odbora.

LISTNICA

P. n. g. Vanjković I. u Maria Zell: Namireno do konca godine 1881. Da ste nam zdravo!

Samostan oo. Franjevacah na Trsatu: Dobro, kako želite.

Dminić I. u Senju: Dobro!

R. Sinoku u Boven: Mirno do konca t. god. Pišite ravno u Zagreb: Slavnoj Matici Hrvatskoj. Živili!

OGLASI.

RIEČ

ISTARSKIH HRVATAH

Talijanom

i svim na koje spada.

Ponukom članka: „L'Istria ed il nostro confine orientale — Paolo Fambri“ tiskana u „Nuova Antologia“ 1879.

Može se dobiti za **70 novč.** kod:

Primorska tiskara

na ŠUŠAKU

kraj Rieke (Fiume).

Br. 2214.

Razpis natječaja.

Za mjesto občinskoga liečnika u Kastvu (Castua) u Istri. Plaća je 600 for. godišnjih, a 400 for. paušala za konja i kola, ako i dokle jih liečnik drži. Pristojba za pohod bolestnih u obsegu občine omedjašena je posebnom tarifom.

Natjecatelj valja da je doktor medicine i kirurgije i da temeljito zna hrvatski govoriti i pisati.

Vrieme do 15. febrara 1881 uklopno.

Osnova pogodbe može se viditi u obć. pisarni i može se dobiti prepis iste za novč. 35.

GLAVARSTVO OBĆINE KASTAV,
27. decembra 1880.
Munić, glavar.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjesece bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake želježničke stacije.

Svè navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom lagije, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom pošaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja**, lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana“ po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

svićar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske“ dali preštampati iz „Naše Sloge“ u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME

ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for. 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi“ i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri“, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCI AK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 3. U Trstu 2. Februara 1881. Godina XII

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 soljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojom i imenom, darat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se nopłaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List Tima i šiti[illegible]

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se u Tipografia Figli di C. Amati via delle Zonte, N. 7.

Pisma se šalju platjena poštarina. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuporebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 6 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*

Spojenje Krajine.

Kraljevski odpis na hrvatski sabor.

Mi Franjo Josip I. po milosti božjoj cesar Austrijanski, kralj Češki, itd. i apostolski kralj kraljevina Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Velemožam, dostojanstvenikom i zastupnikom na saboru kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije sakupljenim kraljevski naš pozdrav. Častni, poštovani, poglaviti i velemožni, ugledni i plemeniti, mudri i obzirni, ljubljeni vjerni naši.

Kraljevska je naša volja, da se zakonskim člankom I.: 1868 uvjetovano utjelovljenje hrvatsko-slavonske vojne krajine, naime administrativno sjedinjenje postojećega još za sebe krajiško-upravnoga područja, s gradjanskom Hrvatskom i Slavonijom do skorom udjelotvori.

Predstojeće ovo sjedinjenje obijuh upravnih područja naših kraljevina Hrvatske i Slavonije iziskuje prama § 33 zak. članka I.: 1868, da se broj izaslat se imajućih na zajednički državni sabor zemalja krune Sv. Stjepana zastupnika kraljevina Hrvatske i Slavonije, sada iznovično opredieli, odnosno utanači, sto samo može uzsliediti na način propisan § 70 nagodbenoga zakona.

U tu svrhu nalazimo se mi pobudjeni, oviem pozvati sabor milih nam kraljevina Hrvatske i Slavonije, da iz svoje sredine izašalje kraljevinski odbor, sastojeći se iz dvanaest lica, koji će jednakim kraljevinskim odborom ugarskoga državnoga sabora, eventualno odstupajuć od one ustanove § 33 zak. člana I. 1868, prama kojoj se ustanovi broj zastupnikā na državnom saboru o razmjerju pučanstva ima pomnoži, utanačiti nuždni broj hrvatsko-slavonskih zastupnika, koji će se nakon provedoga sjedinjenja obiuh upravnih područja Hrvatske i Slavonije, pošto će hr.-slavonska vojna krajina u istinu učestvovati u ustavnom životu, imat izabrat za zajednički državni sabor zemalja naše krune Ugarske i koj će odbor dogovor taj svomu zakonodavnomu tielu predložiti na daljnje ustavno pretresivanje.

S pouzdanjem očekujemo mi da će izaslat se imajućem kraljevinskom odboru, nadahnutu idejom za polučenjem sdruženja, poći za rukom uvažujuć dostojno u tom pogledu postojeće obzire i okolnosti, postići takovo riešenje, koje će na-oj za oba diela jenako odluševljenoj vladarskoj volji omogućiti, da mi i ovomu predstojećemu djelu bratinske sloge i sporazumka obiuh naroda podielimo kraljevsko naše privoljenje.

Dočim mi obseg djelatnosti kraljevinskih odbora jedino na gore izloženi predmet ograničujemo, ostajemo vjernostim vašim s našom kraljevskom prijazni i milosti blagonakloni.

Dano u Beču dne osmoga siečnja godine hiljadu osam sto osamdeset i prve.

Franjo Josip v. r. — Koloman Bedeković v. r.
Ladislav grf Pejačević v. r.

U tu svrhu izabrao je hrvatski sabor kraljevinski odbor od 12 lica, koji će se kraljevinskim odborom izabranim od ugarskoga sabora ustanoviti broj zastupnikah, koje će sabor hrvatski slati u ugarsko-hrvatski državni sabor. U hrvatskom kraljevinskom odboru jesu dieđeća gospoda: grof Ivan Drasković, grof Rudolf Erdödy, pravoslavni biskup Teofan Živković, posvećeni biskup Pavlešić, Mato Mrazović, Josip Miškatović, Ivan Vončina, Dragutin Mihalović, Mirko Hrvat, Svetozar Kusević, Nikola Krestić i Dr. Subotić.

Škole u Istri
NA SVRŠI ŠKOLSKE G. 1877-78.

IV.

U političk. kotaru puljskom.

2 mužke sa 5 razredah, u Pulji talijanska, u Vodnjanu talijanska.

1 ženska sa 6 razredah, u Pulji, talijanska.

1 ženska sa 4 razredah, u Vodnjanu talijanska.

1 mješovita sa 2 razreda, u Galežani talijanska.

14 mješovitih sa 1 razred.

Mješovite, jednorazredne škole su: Fažani, St. Vincenti, Balah, Alluri, Sisanu, Medulinu, Marčani, Karnici, Barbanu, Kanfanaru, Rovinjskom Selu, Dromonturi, Pomeru, Peroju. Prve tri i sliedećih pet su talijanske. Ostalih šest su hrvatske, od kojih u dvih posliednjih svećenici podučavaju. Bez ovih dvih mi jih 14 nenadjosmo.

1. Sudbeni kotar puljski.

Puljske obćine stanovnici (preko 24000) su Talijani u Pulji (polovica stanovnikah), Galežani i Fažani: Hrvati u Pulji (polovica stanovnikah), Medulinu, Alluri, Lavranu, Lavariki, Lisajanu, Monliću, Peroju, Pomeru, Promonturi, Sisanu (tu ima nješto i potalijančenikah), Stinjanu. Škole u Pulji, Galežani, Fažani, pak i Medulinu, Alluri, Sisanu su Talijanske. 22 učiteljske sile — kola najme i ženska i muška u Pulji ima jih po osam. Škola u Promonturi je hrvatska, a tako i u Pomeru i Peroju. U Pulji je k tomu njekava državom uzdržavana njemačka škola; hrvatske nikakve.

Sudbeni kotar vodnjanski

Vodnjanske obć. stanovnici (7800) su Talijani u Vodnjanu (4000) i u mjestacu St. Vincenti: Hrvati u okolici St. Vincenti, u Karnici, Bokordiću, Mot-vuranu, Filipanu, Marčani, Roveriji (Jurčićih), Smoljanih, Štokavdih. Talijanske škole u Vodnjanu, St. Vincenti, Karnici, Marčani (da hoće se da bude i pomoćna u Jurčićih). 12 učiteljskih silah; Drugih neima.

Barbanske obćine stanovnici (3800) su svi Hrvati i to u Barbanu (gdje su i dvie tri obitelji talijanske). Raklju, Golćani, Pornjanu, Šajnih. Škola u Barbanu je hrvatska, 1 učiteljska sila; valjda i pomoćna u Raklju.)

3. Sudbeni kotar rovinjski.

Rovinj, samostojan grad svojim zakonom, ima stanovnike (11720) Talijane. Ima školu peterorazrednu mužku sa 10 učiteljskih silah, peterorazrednu žensku sa 7 učiteljskih silah; obće su talijanske. Ovoga grada škole zabilježene su u izvieśću zem. odbora posebice.

Kanfanarske obćine stanovnici (blizu 2600) su Hrvati u Kanfanaru, Morganih Cosiću, Selu Rovinjskom su hrvatske, 2 učiteljske sile.

Balske obćine stanovnici (1800) su Talijani: u Balah. Škola talijanska u Balah. 1 učiteljska sila.

Puljski sudbeni kotar ima 25 učiteljskih silah: 22 za Talijane, 3 za Hrvate.

Vodnjanski sudbeni kotar ima 13 učiteljskih silah: 12 za Talijane, 1 za Hrvate.

Rovinjski sudbeni kotar ima 20 učiteljskih silah: 18 za Talijane, 2 za Hrvate.

U cielom političkom kotaru zajedno sa Rovinjem plaća se za Talijane 52 učitelja ili učiteljice, za Hrvate 6 učiteljah. Sve viserazredne su talijanske. Sve hrvatske su jednorazredne, mješovite. Novije prirasle su za Talijane, po učitelj za poljsku i vodnjansku školu, po učiteljica za iste.

Pokrajinskoga i školskoga nameta iztjeralo se 1878 godine:

PODLISTAK.

Njeki glagoljski spisi
iz srednje Istre.

K napisom, što jih u 24. broju g. 1880 priobćismo, dodajemo sliedeće Buzešćine, iz onoga predjela Istre skoro što hrvatskoga, ali grozno zanemarenoga svakom obziru.

I za ove imamo se zahvaliti neumornomu g. Jakovu Volčiću.

Na Vrhu na štremnom z[illegible] crkvice sv. Antona je razbita ploča. S nazabire se ovoliko:

.... 1463 kade be kr.
.... sveti Anton, tad bu
.... staršini ....
.... Tomaž Vobinić M[illegible] a
.... farman pop Stipan
.... gos s Rošca a t..
.... dela mojstar B...
..... Sočerge.

Napis je to kako se vidi nepoipun. Nù hrvatski je. Starešine se u njem spominju. Iz potnajstoga je stoljeća Pod „Rošcem“ ima se svakako Roš razumjevati. Možda je to najstariji oblik za nazov toga mjestaca. Pod mojstrom B.... ima se stalno razumjevati Benko iz Sočerge, kojega ime nam je sačuvano u napisu crkve u Loki, napravljenom dvie godine prije toga (g. 1461).

U Draguću u crkvi sv. Roka čitaju se sliedeća tri napisa:

„V Hristovo ime amen. Rojenja togoje 1529 miseca sektebra na dan 15. bi popisana ta crikav po mošter Antonu s Padove. V to vrime bihu v Draguću muži poštovani, ki to storiše popisati blagom svojim i vsega komuna, Juri Štrpin i biše nega podžup Fabijan, župan Križman Krivić, župan Kurelić biše governadur te crikve, i ostali dobri muži v Draguću. Ja pop Andrij Prašić va to vrime stah v Draguću za farmana ki to zapisah“.

„1564. V to vreme be storen ta krov pred tu crikvu moju na dan 12. Sie pisah ja Ivan Jurišević Škrivičić. Raztoči i da ubogim starešina Bene Grozić“.

1533 meseca marča dan 14., kada pogori burg pred Dragućem“.

Svi tri su napisi iz šestnaestoga stoljetja. Crkvu „popisao“ je meštar Anton iz Padove, Talijan; napis je hrvatski. U prvom napisu eno vam županah, eno i podžupa, u trećem eto starešine: sve častnici obćine, kakovu poznajemo i prije tisuće i više godinah i danas kod hrvatskoga naroda. Već to što se više županah jedne obćine spominje, kaže nam, da se pod njimi ima razumjevati poglavare dielovah obćine, jednoga takodjer više selah i selcah u blizini. Takovi dielovi zvali su se i zovu se još danas kod Hrvatah Istre županije; službeno su to danas plaćevne obćine. I danas sami seljaci u svakoj županiji župana i podžupa izabiru, a obćinski glavar bar prvoga potvrdjuje. Kad je kakovu naredbu razglasiti, ili na tlaku ići, tad župan s pomoćju podžupa razglasuje, on poziva na tlaku i nadzire radnike.

U napisih ima i tudjinkah. Farman, župnik; komun, obćina; governatur, upravitelj; burg, grad, tvrdja. Vidi se, da su se u zemlju već tudjinci uvukli; vidi se inemito kakvi su ljudi u „gradovih“ zasjedali. Stoljeća i stoljeća imali su Niemci svojih gnjezdah po velikom dielu Istre. I gospodovali su, i nikoga poniemčili. Uzaludna li posla, gnjesti danas njemačtinu našemu narodu!

Uz tudjinske ima i hrvatska rieč „sic“, koju možda svako nerazumije. Znači: *oro*. Dan danas malo je rabljena, nù ipak čuje se još. Kaže se „sega jutra“, ovoga jutra, a dohazi i u drugih riečih.

Rieč „popisana“ odmah na početku prvoga napisa, znači ono, zašto su dan danas jako u porabi tudjinke: bojadisana, pitурana, farbana, barvana. Stari Hrvati su sa *slikami* ono činili, čemu mi danas *pisati* velimo.

Na svrsi evo još jednoga napisa, iz Sovinjaka. Tu na zvoniku čita se: „1557. Va vrime župana Kirina Sirotića, ki je i starešina crkveni ino i veće sused“.

Župani i starešine Istre! Ugledajte se u predje vaše! Nastojte, da vam bude najmilija svetinja, vaš hrvatski jezik, poštovan kako njekad bijaše. Ako se ga je rabilo na crkvah i u crkvah, može se ga rabiti i u urodih ili oficijih i u školah. Danas imate i uzakonjeno pravo na to.

u sudb. kotaru puljskom 17602 for.
„ „ vodnjanskom 3047 „
„ „ rovinjskom 5774 „

Neiztjerani zaostatak toga nameta iznosio je iste godine:
u sudb. kotaru puljskom 6072 for.
„ „ vodnjanskom 7958 „
„ „ rovinjskom 13688 „

Pokrajinski i školski namet plaćaju kako Talijani tako i Hrvati. U plaćanju ne zaostaju samo Hrvati, nego i Talijani. — Za školske zgrade i stanove učiteljskoga osoblja plaćaju i Hrvati, i oni, koji svoje škole nemaju.

Deputacija štajersko - njemačkih seljakah kod cara.

Prošli miesec primilo je Njeg. Veličanstvo deputaciju štajersko-njemačkih seljakah, koja ga došla molit, da naloži svojoj vladi neka podpuno uvaži njihove peticije u pogledu povišenja zemljarine. O toj audienciji donosi „Presse“ sliedeće zanimivo izvješće:

Antun Mayregger izrazi kao govornik deputacije ponajprije u ime svoje i svojih drugovah zahvalnost za čin carske milosti, koji je izražen u dozvoli audiencije. „Deputacija dolazi“, nastavi govornik, „da Vaše Veličanstvo točno dozna, kako nam je zlo u Štajerskoj i da Vašemu Veličanstvu predočimo svoj položaj onako, kakov jest. Mi dolazimo dalje s vrućom molbom, da se Vaše Veličanstvo za nas zauzme u stvari zemljarine i da nas štiti proti novomu tlačenju. Svaki dio naše zemlje imade se boriti s drugom nevoljom. U gornjoj Štajerskoj stoji željezna industrija, koja je nekoć tako liepo cvala, a šume su izkrčene; u dolnjoj Štajerskoj, čiji stanovnici živu poglavito od vinogradarstva, već godinah nije bilo dobre berbe, osim toga naniela nam je veliku štetu ugarska konkurencija“. Tuj zape govornik i nemogaše smoći rieči.

Car nastojao je, da ga umiri, i obećao, da će se sve moguće učiniti, da se poboljša žalostan položaj Štajeracah.

Car nije joste svega izustio, kadno uze rieč Ivan Hofer, misleć, da car hoće već odpustiti deputaciju a da nije sve čuo, što bi još bio imao kazati Mayregger. Ali jedva što je zamietio, da je uletio caru u rieč, preplaši se, pane na koljena i stade moliti cara, da mu oprosti njegovu pogrieške. Car se nasmija, reče uplašenomu i smetenomu nekoliko odobravajućih riečih, pomogne mu ustati i pozva ga, da samo otvoreno sve kaže što mu još na sreu leži

„Ja sam seljak iz srednje Štajerske“, reče Hofer, „i prisiljen sam, da Vašemu Veličanstvu i naš položaj opišem. Uvoz žita iz Ugarske i Amerike nanosi silnu štetu našim najbitnijim interesom. Vinogradarom zadalo je tako živo tjerano proizvadjanje umjetnog vina težak, gotovo nepregoriv udarac. Ja mislim, Vaše Veličanstvo, da smijem uztvrditi, da smo mi uvjek bili patriotički, požrtvovni podanici. Zato Vas, Vaše Veličanstvo, molimo, uslišajte naše tegobe, koje smo izrazili u jednoj spomenici, da mi i naša djeca uzmognemo uvjek biti dobri rodoljubi i uvjek privrženi uzvišenoj habsburžkoj kući“.

Car odgovori po priliei sliedeće: „Ja sam uvjek ljubio moje Štajerce i boli me, što moram čuti, da se nalaze u težkom položaju. Idite umireni kući i budite uvjereni, da će se vaše tegobe savjestno izpitati i po mogućnosti uvažiti. Akoprem su predradnje za osnovu zakona o glavnoj svoti zemljarine već vrlo daleko napredovale, ja ću ipak svojoj vladi naložiti, da Vaše tegobe podpuno ocieni“. *„Obzor“*

DOPISI.

Halubije na Kastavšćini, 22 januara.

Čudna sgoda! Netom se je zadnji put iz ove strane u Vašem cienjenom listu čuo žalostan glas radi škole i spomenuo g. Juraj Premuda, koj je pomoćnu školu tamo držao više vremena, eto nas, prisiljene da Vam drugu ne manje žalostnu javimo.

Naš duhovni pastir i dobar svećenik evo već **17** punih godinah u našem kraju, preminuo je naglom smrti na 17. ovog mjeseca u muževnoj dobi od 48 god. Pokojnik pop Juraj Premuda, rodom iz Baške na otoku Krku, bijaše uzoran svećenik, triezan i iskren drug. Narod mu se je mnogo povjerivao. Iz ove naše strane ide sila svieta u tudjinu, da si po gorah u Hrvatskoj, Ugarskoj, Erdelju i Galiciji u sumah zasluži štogod tesanjem i piljenjem. Tko će pouzdanije, iskrenije i ljubeznivije pripostomu našem svietu pismo napisati, i dobljeno protumačiti, nego „pop Jura“, komu se je narod utiecao i po savjet i za pomoć.

On je bio pravi pouzdanik puka, skoro svi novci, što bi jih ljudi poslijali kući, prošli bi kroz njegove ruke, i upravljeni bili na njegovo ime.

Hrvatina od pete do glave pomagao je pokojnik svaki dobar podhvat na polju pučke prosvjete, osobito čitaonicu u Kastvu i „Bratovšćinu“, kojoj bijaše član odbora.

Sa bratom, sada viećnikom velikog suda u Gospiću, milovali su se kao riedka braća, a baš ove godine dao je pokojni u skole jednog bratanića od kuće i mislio zanj trošiti.

Uz dobre sposobnosti, koje je pok. pop Premuda imao i ljubav, koju mu je narod nosio, ne čudite se, da je veliko i malo, muzko i žensko britke suze ronilo i glasno plakalo kad u crkvi bjehe pozvani neka Bogu preporuče dušu svoga umrlog pastira! Tko pozna ove divne muzke slike, tvrde kao hrast, koj ciepaju, i kamen koji lome, taj će pojmiti žalost rad koje staresu Halubljanu suza kapne.

Uz tu žalost, javljam Vam i jednu veselu viest, da je junta u Poreču privoljela, da se ustanovi u sv. Mateju jednorazredna pučka škola sa svjetovnim učiteljem. *)

Iz istočne Istre, 22. januara.

U Kastvu se je koncem novembra ustanovio odbor za sabiranje milodarah Zagrebčanom i okolici, što postradaše od potresa. Jedan izkaz ste već priobćili. Odbor se je obratio na znance u kotaru Voloskom, te nastojao da se ustroje pododbori, koji bi sakupljali štogod svaki u svojem mjestu. Volosko, sjedište našega kapitanata, osvjetlalo si je lice ovoga puta. Gosp. Karlo Poschich, Vilhelm Tončić, Viktor Tomičić i Andr. Stangher stud. jur. uzeli su si truda i brige, da u toj čovjekoljubnoj, patriotičnoj stvari učine, što je moguće. I oni zbilja učiniše sve što je bilo moguće. Sakupivši liepu svotu od 75 f. 60 nvč., koje su poslali ravno na ban, da jih podieli prema potrebi. Stara rieč, da krv nije voda pokazala se je i ovaj put u punoj vrednosti, a svaka hvala ide pučanstvo Voloskoga, osobito njegov odbor, a na čelu svim gosp. Karla Posehicha vidjenoga gradjanina!

Izkaz prinosnikah za potresom postradale u Zagrebu i okolici:

P. n. gg. Grof Manzano f. 5, Grofica Chorinsky Trauttmansdorff f. 12, Grof Viktor Chorinsky for. 10. Grof Colloredo f. 10, Vidoević mjernik f. 10, C. S. f. 1, Karlo Poschich f. 2, Andre Stangher f. 2, Josip Stangher f. 1. G. S. f. 1, S. Lettich novč. 50, Baron Peche f. 2, Munich f. 1, Viktor Tomičić f. 2, Rebek f. 2, E. Gayer novč. 50, V. Kranjec f. 2, L. Luzner f. 1. Klara Ud. Mohović f. 1, Dr. G. Minach f. 2, V. Galzinja f. 1, B. Tomičić f. 2, V. Tončić f. 2, M. Š. Š. f. 1, Ivo Karabaić f. 2, M. S. novč. 60, Josip Pošćić f. 1. — Ukupno f. 75.60.

*) Da bi se samo u kratko to ustanovljeno mjesto popunilo! (Ur. i.)

Baška 15. siečnja 1881.

Dne 6. siečnja harao je strahoviti vjetar; strašni valovi navalili na luku bašćansku u kojoj se je nahadjalo 7 trabakulah i 6 bracerah dielomice kreatih vinom. Kad je navalilo veliko more sdvojiše Bašćani za spas svojih brodovah, nevidješe kod mornarice drugo nego oblieje sužanj poliveno — gospodari brodovah nošahu na svojih ramenih konope, da povežu brodove, ali koje je junačko sree moglo pristupiti svomu brodu? — Još veći vapaj se uzbudi kod mornarice kad opazi na glavi od rive, da more kamene valja — tad resrićni Bašćani prezriev svaku pogibelj poskoče na svoje brodove, dvojica plivahu u moru, i povežu svoje brodove što bolje mogahu — a mala barka postarica bi bačena od valovah u stiene, koju spasi mornarica.

Čuje se, da je mornarica objavila po žici (telegrafu) gospodinu C. K. komisaru u Krku svoje žalostno stanje — a obćinu da je poslala molbenicu na Ministarstvo.

***

Više putah podigao se je u ovom listu glas, da se jednom već nešto poćme raditi i za Baśku, luka jim je potrebita kako svagdanji kruh, ako jim barke postradaju, oni su na cesti, nepresstano moljakaju ondašnji stanovnici za kakvu pomoć, al od nikuda ništa. Upozorujemo našega zastupnika na carevinskom vieću, da gleda bud ikako stvar pospješiti, prem je i on već više putah u toj stvari pomoći tražio.

(Uredničtvo).

Pogled po svietu.

U Trstu 31. siečnja 1881.

Carevinsko se vieće opet sastalo. Prošlih danah razpravljao se zakon o lihvarstvu. Ali taj zakon da neće izkako izliečiti ranah, što jih zadaje ta kega narodnomu blagostanju. Pošteni ljudi tvrde, da bi u tom poslu bilo najpametnije, vratili se na stare zakone; jer novimi da se nije nego dalo što veća potolica lopovom, da bezkazno deru svojeg iskrnjega. U gospodsku je viećnicu bilo dakle pozvano dvanaest novih članovah, većinom Niemacah, onda nekoliko Poljakah i dva Čeha. U ovo petnaest danah stupila su iz ministarstva dva ministra, naime trgovine i pravosudja, a njesto njih nastupila čeh Dr. Prazak i bivši primorski namjestnik barun Pino. To je opet jedan korak napred na putu ravnopravnosti. Zakon o razširenju izbornog prava kao i o neposrednom biranju zastupnikah, što smo ga već jednom spomenuli, kao da misli postat istinom, jer je već o njem bio učinjen i predlog u carev. vieću. Nj. c. k. visočanstvo, carević Rudolf, zaputit će se mjeseca februara u svetu Zemlju. Dr. Unger postao je predsjednikom, a Dr. Habjetinek podpredsjednikom carevinskog suda. Umro je bečki nadbiskup, kardinal Kutschker.

Dne 16. sastao se hrvatski sabor te izabrao deputaciju od 12 lieah, da se dogovori s jednakom deputacijom ugarskom o broju zastupkikah, što će jih imati slati Hrvatska na skupni sabor usljed utjelovljenja Krajine. Te deputacije su se sastale već više puti, al da nisu mogle doći do sporazumka, zato da su sav taj posao izručile dotičnim vladam, neka ga same obave. U Hrvatskoj se uvidja sve to jasnije sva neprilika sadanjega zastupanja Hrvatske na skupnom ugarskom saboru, zato se pojavljuje uspomena tog zastupanja za starih vremenah do 1848. godine, kao što smo već to učinili jednom i mi u ovom listu, gdje je naime Hrvatska mjesto zastupnikah pošiljala na ugarski sabor samo nekoliko glasnikah. Do toga će morat opet doći ako će da med Ugarskom i Hrvatskom, vlada božji mir, ali usljed toga morat će se znatno razširiti i hrvatska kraljevinska autonomija. U ostalom neznamo što će još biti ni od Ugarske ni od Hrvatske, jer su Magjari toli hrdjavi gospodari, da će ako ovako ustraje, propasti jedna i druga kao i Turska.

O tako zvanom mirnom sudu glede Grčke već ni govora. Na predlog Turske da će sad viećati u Carigradu o toj stvari poklisari europejskih velevlastih. Kako se vidi, to neide na drugo, nego da nekako prodje vrieme do boljeg vremena, da se ta stvar konačno rieši. U pruskom saboru biju se još neprestano bitke proti katoličkoj crkvi, pa se vidi, da još dugo i dugo neće bit u Njemačkoj mira med crkvom i državom. Talijanski se kralj vratio iz Sicilije. U Italiji kao da misli od sad unapred i crkvena stranka stupiti na birališća narodnih zastupnikah. Englezi bjehu ružno pobijeni u južnoj Africi. U Petrogradu su prošlih danah slavili pobjedu ruske vojske u srednjoj Aziji. Poslje te pobjede vele da neće kasniti i sam Merv pasti u ruske šake, što je koliko reći, ključ sve južne Azije. Biogradska skupština ide u svem na ruku sadanjemu ministarstvu. Medje med Turskom i Crnom Gorom nisu još ni sad udarene. Arbanasi nemiruju, nego kao da nešto snuju za buduće proljeće. Opet se glasa, da Rumunji misle proglasiti kraljestvom svoju kneževinu.

Franina i Jurina.

Ju. Frane će bit ča?
Fr. Niks daje!
Ju. Ča ni *tombula?*
Fr. Nemore durat loh dva meseca, ako i bude.
Ju. A potle?
Fr. Ki rompe, paga!
Ju. Danko ćeš karag al lišo?
Fr. Ja san karag, a ti daj kako te je volja.
Ju. Ma ako so štroca?
Fr. Neka, ter je naša zaduja!

×

Fr. Si čuja ča od Tinjanskih izborah (balotacijona?
Ju. Ti si valja bija tamo, kad tako po njihovu govoriš.
Fr. San bija dà — al sam vidija . . .
Ju. Ča si vidija?
Fr. Sam vidija da je doša i Mrak; — neznam jeli doša kapitan s Mrakom ili Mrak s kapitanom.
Ju. Ja mislim da je kapitan s Mrakom.
Fr. Ma i ja tako.
Ju. A kako je pak pošlo?
Fr. A dobro — i da ni Mraka bi bilo još bolje.
Ju. Hvala Bogu! Morda nebude drugiput Mraka — bit će ufamo se dan, pred kojim će mrak pobegnut.

Književne viesti.

Trsna uš ili phylloxera vastatrix. — Kratak naputak vinogradarom, sastavio Franjo Kuralt, tajnik hrv.-slav. gospodarskoga društva u Zagrebu. S osamnajst slikah. Knjižica 50 stranah jaka izašla je troškom spisateljevim to se kod njega dobiva po 50 novč. komad. Knjižici je sliedeći sadržaj: 1. odkale je trsna uš, kako se je razširila i kakav kvar može ona vinogračarom počiniti? 2. Kakova je trsna

uš i kako živi? 3. Kako se pojavi trsna uš na trsu i zašto ona trsu škodi? 4. Kako se može trsna uš u vinogradih razširiti i kako treba vinograd iztraživati? 5. Koja su se sredstva do sada proti trsnoj uši upotrebila i kakvim uspjehom? 6. Zakonite naredbe proti trsnoj uši. Tumačenje slikah. Sadržaj sam preporučuje ovu liepim i razumljivim jezikom pisanu knjižicu, koju bi si morao svaki napredni vinogradar dobaviti, želi li imati pripravno oružje proti tomu pogibeljnomu kukcu. Želimo, da se i u Istri ta knjižica čim više razprostrani, ciena joj je dosta nizka.

***

Hrvatski Zabavnik. Ovako se zove novi beletristički list, koji je počeo ove godine izlaziti u Zagrebu pod uredničtvom g. Mija Krešića. Svakih 10 danah 1 broj a stoji na godinu 4 forinta. Donašati će prevode od najboljih inostranskih pripovjedakah i novelah. Predplatu prima sam izdavatelj prednik.

***

Umoljavam onu p. u. gg., koju sam radi sakupljanja predbrojnikah na moju „Sbirku hrvatskih narodnih pripovjedakah, poslovicah, riečih i izrazah" zamolio, da mi odnosne upisnike radi moga ravnanja što okorije dostaviti izvole.

Sa odličnim štovanjem

Nikola Šimatović

Različite viesti.

Nj. V. Carević Rudolf odputovati će, čim se iz Bruselja povrati, a to će biti ovoga mjeseca, put Egipta. Iz Egipta poći će u Malu Aziju. Premda program o putovanju nije još konačno ustanovljen, zna se ipak, da će carević boravit na putu 7 nedjeljah, to se istom pred uzkrs povratiti. Pohodit će i sv. grob u Jeruzalem.u.

Gosp. barun Pino bivši tršćanski namjestnik, kasnije u Linc.u, imenovan je za ministra trgovine.

Budući se je on kao naš namjestnik bar ponekie zauzimao za naše stvari, te dobro znao, da živu u Istri i Hrvati, koje se nemože ignorirat, to mu čestitamo na njegovom imenovanju prem znamo, da nam u naših narodnih stvarih neće pomoći.

Političko društvo za Primorje „Edinost" upravilo je obširan memorandum (spomenicu) na ministra-predsjednika glede ravnopravnosti slovenskoga i hrvatskoga jezika u cielom Primorju, dakle za Goricu, Trst s okolicom i Istru, gdje se u tužnih crtah riše nevoljno stanje i pravice slavenskoga žiteljstva to se traži pomoći, da se tomu stanju doskoči. Čitamo u novinah, da su taj memorandum osobno predali grofu Taaffe-u zastupnici Dr. Vitezić, Dr. Tonkli i Nabergoj, a Taaffo, da jim je obećao, da će stvar razviditi, te po mogućnosti izraženim željam zadovoljiti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Božo Depiera, upr. župe u Grizinjanu išao je začasno u mir. Grizinjanskom župom upravljati će č. g. Kocijančič, do sad uprav. župe u Kostanjici: a ove župe uprav. je imenovan č. g. Petar Zobac, do sad duh. pomoć. u Grizinjanu. — Smrću č. g. Jurja Premuda izpražnjena kapelanija Sv. Mateja (kod Kastva) podieljena je č. g. Vinku Dubroviću, do sad kapelanu u Zvoneći. Č. g. Mihovio Laginja, do sad duh. pomoć. u Lovranu imenovan je kapelanom u Zvoneći; a duh. pomoćnikom u Lovranu č. g. Andrija Mikiša, do sad kapelan S. Katarine u Pićnu, na mjesto kojega dolazi č. g. Franjo Korelić, do sad kapelan u Kršikli. Č. g. Blaž Zadnikar, do sad uprav. župe u Sv. Ivanu je imenovan uprav. župe u Grdoselu. Sv. Ivanska župa je povjerena č. g. Ivanu Gabrieliću, koranskomu kapelanu u Žminju. — Č. g. Iv. Hrovatu, do sad uprav. župe u Cerovlju je povjerena župa u Novakih; a župu. uprav. u Cerovlju je imenovan č. g. Karlo Žnjidarić, do sad duh. pomoć. u Gračišću. — Č. g. Fr. Svetičić, do sad uprav. župe u Gročani, je imenovan kapelanom u Predloki, a uprav. Gročanske župe č. g. Florijan Zalokar, kap. u Dragi.

Ova i ona polovica carstva. Neki I. I. iz Poljanah kod Veprinca polazio je do svršetka V. razreda c. k. gimnazija u Pazinu. Mnogo je ondi plaćao za stanovanje i hranu a slabo bio služen. S toga je prešao na kr. gimnaziju na Reku. Ove godine umoli taj djak jednu kameralnu štipendiju i tršćanski biskupski Ordinarijat mu ju podieli, nu c. k. tršćansko namjestničtvo nije moglo pristati na ovo podieljenje, jer da je nekom lanjskom ministarskom odredbom zabranjeno davati štipendije onim, koji ne pohadjaju gimnazije u ovoj našoj polovini carstva. Gori imenovani mladić obratio se na visoko c. k. ministarstvo nastave u Beču, a evo sad dozuajemo, da mu je molba uslišana i da će uživat podieljenu mu kameralnu štipendiju polazeć i nadalje hrvatsku gimnaziju. Siećamo se još dobro jedne naredbe, kojom će moći mladići Istre, kvarnerskih otokah i Dalmacije stećі i sadržati si podieljeni jim cislajtanski štipendij, kad bi pošli na nauke na hrvatsko sveučilište, tim više pravedna je ova riešitba, da mladići, koji pohadjaju koju hrvatsku gimnaziju, mogu dobiti koji štipendiji iz zemlje, kojoj pripadaju. Mladići iz otokah nemogu svi polaziti gimnaziju u Pazinu il Kopru, jer sa mnogo manje troška prolaze u Senju ili na Rieci.

Delalsko podporno društvo u Trstu priredjuje u subotu 5. februara 1881 veliki ples u kazalištu „Politeama Rossetti". Svirati će vojnička glasba Jelačićevog regimenta br. 79 pod upravom glasovitoga kapelnika gosp. Mitlèra. U vriemo počitka pjevati će pjevački sbor istoga društva te će se ždribati sliedeće dobitke: 1. Par zlatnih naušnicah. 2. Žepna srebrna ura sa lancem. 3. Jedan cekin. 4. Budnica ura. Na svakoj ulaznici biti će zabilježen jedan broj. Ulaznina stoji 50 novč. Ples počinlje ob 9 uri na večer.

† Kardinal i nadbiskup bečki g. dr. Ivan K. Kutschker umro je 27. prošl. mjesecа nakon kratke bolesti. Udarila ga kaplja. Bio je vele ugledna i obljubljena osoba, pak je i visoko i nizko stalište iznenadila njegova smrt. Bilo mu je 71 godinah.

† Gosp. Gjuro Premuda dušobrižnik u sv. Mateju obćine kastavske preminuo je 17. prošloga mjeseca nakon kratke bolesti O njem i današnji dopis iz Kastva. Gubimo vrle svećenike a mladjih i vriednih im zamjenikah malo se odgaja. Ima doduše *mnoga uzrokah* tomu pomanjkanju nu nado je, da će se stvar na bolje okrenuti.

Živa izgorila. Dne 17. t. m. bili su stanovnici Voloskoga vrlo nemgodno dirnuti nesrećom koja je stigla ondošnju jednu 84 godine staru udovicu.

U jednoj kući „na Portu" stanovala starica udova sama samcata, neimajuć na bielom svietu nikoga od srca. — Ustala se u jutro, naložila oganj i skuhala si kavu.

Da joj se ova malo ohladi, postavila ju na stol a ona uzela krunicu, da se za to vrieme Bogu pomoli. — Kako bilo onog jutra stidno, napunila si dropuju ognjem, postaviv ju pod krilo, da se ugrije. — Dok je ona valjda molila, upale joj se nesrećom haljine i one za čas nebijaše nego velik ugljen. —

Susjedi nisu čuli jeli ona na pomoć zvala ili ne, nego kad su vidili u kući silni dim, skočili kroz prozor, da vide što je — al kad tamo, u koliko jim je silni dim dopuščao, vidili samo sliku starice svu u ognju. — Priskočili, stali je polivati vodom, al od nje nobilo drugo neg još poslednji uzdah pa vječni mir. —

Očevidci pripovjedaju, da je grozno bilo i pogledati ju jer se je već nije ni razpoznati moglo. Odjeća joj bila sva izgorila a ona sva nakazana, skrčena, sa jezikom daleko izpruženim ležala sva crna i pušila se ko gorući ugljen, kad ga vodom poliješ. — Do nje ležala na tlu, krunica.

Muke koje je ona jadna pretrpila, morale su biti neizrecive prem kratkotrajne, jer kad su ljudi doletili kava joj na stolu bila još mlačna. — Živila je jadna 84 godine da napokon živa izgori!

Mi znamo da po cieloj Istri žensko, osobito starije, imaju taj nesretni običaj pod krilo si oganj postavljati a i nemislec kolikoj se pogibelji tim izlaže.

To je ne samo zdravlju škodljivo nego kako ovo vidismo i za život sam pogibeljno.

Kralj i kraljica talijanska, boravoć onomadne u Palermu, odlučili su pohoditi i tamošnju glasovitu stolnu crkvu. Stolni kaptol dočuo je za tu nakanu tako kasno, da se nije mogao pripraviti za dočck. Kad su se okrunjene glave dovezle pred crkvu, htjede se kaptol kralju sbog toga izpričati, na što kralj odvrati: „Ja se moram izpričati, da vas bunim". Čim je kraljica spazila nadpiskupa Celesiju, klekuu predanj i poljubi prsten na biskupovoj ruci. Pri službi božjoj pjevala je kraljica Margareta „Tantum ergo", na što ju svećenik blagoslovi sa propelom.

U Rimu živi dugo već godinah kiporezac Petar Maučun, rodom Dubrovčanin. Medju drugimi slikami on je uredio i sliku sv. Cirila i Metodija. Sliku tu može si (bez okvira) svatko nabaviti za 1 for., a najsgodnije ako se obrati na gosp Matiju Ribtarića, c. k. vojnog kapelana u Zadru, koji je dragovoljno taj posao preuzeo na sebe.

Englezka vlada je kapitana austrijske ladje „Karmela" Hrvata Vinka Polića, koji je ljude njekoga englezkoga u atlantičkom oceanu potonuloga broda izbavio od gotove smrti to zdrave izkrcalo u Engtozkoj, u priznanje njegove vrline i čovjekoljubljа odlikovala time, da ga je nadarila skupocjenom srebrnom čašom (kupicom).

Sadanja mladež. Dvanaestgodišnja Mariška, kći nekoga trgovca u Pečuhu, na smrt se je zaljubila u četrnaestgodišnjega djaka Gejzu. Mariška vam je bila vrlo romantične naravi te je mislila naći sreću samo po boku svoga Gejze, nu misleći, da joj roditelji neće dati dozvolu k toj ženitbi, nagovaraše Gejzu, da utoku. Al Gejzi se nije nikako dalo bježat, pa jer je ona sve više dosadjivala mu, izda dječak sve njezinim roditeljem, kod kojih je bio na stanu. Mariška je plakala i plakala, a ljubav se u njoj promieni u mržnju proti svim muškarcem, a napokon ju sdvojnost dovede na misao, da životu učini konac. Pojede pol kile gorkih manduljah, po kojoj joj se vrlo smuči, a da nebude u brzo pomoći, dogodila bi se možda bila i veća nesreća. Mariška ozdravi doskora i zavjori se svetu, da se nikad udat neće.

Slaveni u Americi. U San-Franciscu u Amerci utemeljilo se je „Srbsko-crnogorsko literarno i dobrotvorno družtvo". Nu pošto imade malo Srbah i Crnogoracah, želu stupiti u to družtvo i Rusi, nu pod pogodbom, da se gornje ime promieni u „Slavensko dobrotvorno družtvo", na što su svi članovi pristali. Družtvo se ovo liepo množi i širi.

Pokušaj razbojstva na listonoši u Budimpešti. Nedavno pokušala su dva zlikovca u Pešti izvesti proti jednomu listonoši zločin, koji jeća im zločine Franceskonia i Burgharda u Beču. U živahnoj kraljevskoj ulici u kući k „crnoj mački" dodjo u četvrtak k tapetaru Vildmanu mlad čovjek, koji se izda za ličioca Grubera iz Bavarske, te najmi za sebe i za jednoga svoga prijatelja sobu. U petak 3½ ure poslje podne dodje taj tobožnji Gruber opet k Vidmanu zajedno sa svojim prijateljem te se nastani u sobi. Nekoliko časakâ zatim uljuze u sobu listonoša Josip Gesner tražeći gospodina Grubera, kojemu da ima predati novčani list iznosom od 50 f. Čim je listonoša stupio u sobu, pobiti Gruber na polje i naruči služavci da mu odmah donese vina. Dočim je listnoša Gesner predavao Gruberu list, drugi mladi čovjek, koji je bio u sobi udari listonošu batom po glavi, te mu na zatiljku zada ranu, duboku deset centimetarah. Na viku listonošimu priskoči gospoja Vildmanova te odvuče listonošu sa sobom. Kad su malo zatim drugi ljudi, medju kojimi i jedan redarstvenik skočili u sobu, ležao je Gruber na zemlji, štenjuć od udaraca, koje mu je njegov drug zadao tobož s toga što mu Gruber nije dopustio, da ubije listonošu. Zlikovci su odmah zatvoreni; iz preslušavnja pokaza se, da se tobožnji Gruber zove pravim imenom Vilim Ljudevij Bull, čovjek od 25 godinu, rodom u Trassenbachu u Schleswig-Holsteinu, a drug mu zove se Ljudevit Otto, ima mu 24 godine, a rodom je iz Suske. Obojice su zidari. U tobožnjem novčanom pismu našli su sve svakojaki papirići bez vriednosti. Listonoša preboljet će ranu.

Bogata plesačica. U Napolju umrla je balletna plesačica Amina Boschetti i ostavila za sobom 3 milijuna lira. Dvadeset je godinah plesala i liep groš izplesala.

S kinezkoga dvora. Kinezki car zove se Quang-su, te mu je jedva 10 godina. Usprot tomu ima već 97.956 konja, 6712 deva, 12.119 svinja i 248.815 ovaca. U augustu poslao je kokonurskomu bogu u grad Čakontolebei veliku karavanu, napučenu darovi. Sve njegove djetinske misli i čine štuju kao volju božju, pa se odatle radjaju najludji nesmisli. Tako se je nedavno razsrdio na nekoga gardistu, pa je dao svim gardistom opaliti dvanajst batina bambusom (nije to ništa finijega od naše ljeskovače).

Zaigrao ženu. Negdje u Novom gradu sastalo se je veselo družtvo. I kartalo se je naravno. Mlad gospodin zakarta doskora svoje novce, uru i prstenje, te napokon stavi na kartu svoju mladu ženu i izgubi ju. Al dosle još nije njegov igre drug je dobio.

Osobita nesgoda. Neki gospodin u Pragu htio je metnuti u poštarsku škrinju list. Slučaj je htjo, da je predaleko unutar pružio prst, na kojem je imao ovelik prsten, pa htjući prst izvaditi, nemogaše ga nikako, te je ovako ubvaćen stojao, dok nije za pol sata došao listonoša-osloboditelj.

Dvoboj. Iz Prešova (Eperies) u Ugarskoj javljaju „P. Noplu": Izmedju obitelji baruna Luchenszkoga i grofa Szirmaya, koje su si u vrlo blizom rodu, teče već više godina velika parnica. Za parnice učinio je grof Alfred Szirmay stanovite primjetbe spram vlastitoj sestri, barunici Luchenszky, na što njezin sin barun Luchenszky mladji pozva na dvoboj svoga vlastitoga ujaka. Ta stvar vukla se medjutim neko vrieme i tek posljo tri mjeseca, na koncu prošle godine, posla grof Szirmay svomu nećaku svoje sekundante sa porukom, da će se s njime tući, kada se svrši parnica. Barun Luchenszky kaza na to pred sekundanti, da je grof Szirmay kukavica. Stvar dodjo pred ad hoc sastavljen sud, komu je predsjedao pukovnik Manassy. Sud pronadje, da je dvoboj umjestan, ali ujedno izreče, da se barun Luchenszky radi jedne prijašnje obiteljske stvari mora tući i sa nekim Guldenfingerom. — Obadva dvoboja bila su u Prešovu 2 siečnja Za oružje bijahu odabrane pištolje. Ponajprije izmienjeni su hitci medju barunom Luchenskyem i grofom Szirmayem. Barun ranjo je grofa Szirmaya u ruku. Zatim se tukoše barun Luchenszky i Guldenfinger. Rezultat ovoga dvoboja bio je taj, da je posljednji baruna ustrielio. Ovaj slučaj proizveo je obću uzrujanost u Prešovu i Pešti.

Petero djece u jedanaest mjeseci. Supruga nekoga čizmara u Dorožmi rodila je prije nekoliko dana dvojke, a u mjesecu veljači prošlo godine trojke. Sve petero djece živo je i podpuno zdravo.

Darovi za poplavljeni Segedin.

„Ungarische Post" priobćila je pregled darova, sakupljenih za grad Segedin u raznih zemljah, i to sakupilo se: u Austro-Ugarskoj: 1,637.927 for. 90 nvč; u ostalih evropskih državah: Belgija: 47.139 for. 27 i pol nvč.; Danska 940 for. 30 nvč.; Njemačka: 398.941 fr. 74 nvč.; Englezka 143.686 fr.; Franceczka 283.182 fr. 11 nvč.; Grčka 1825 fr. 5 i pol nvč.; Italija: 51.763 for. 76 i pol nvč; Nizozemska: 32.213 for. 54 nvč. Portugalska: 1366 for. 50 nvč.; Rumunjska: 34.837 for. 36 i pol nvč; Rusija: 34.458 for. 93 nč.; Švedska i Norvežka: 6723 fr. 67 i pol nč.; Švicarska: 40.974 for. 77 i pol nvč.; Srbija: 569 for. 82 novč.; Španija: 1321 forinti 6 i pol nvč.; Turska 19.644 for. 59 i pol nvč.; svi darovi evropskih država iznašaju 2,737.516 f.; 61 i pol nvč.; „Azijske države": Kina 4908 for. 31 i pol nvč.; Japan 225 f. 75 nvč.; Iztočna Indija: 5895 fr. 73 nvč.; Perzija 447 for. 93 nvč.; dakle ukupno 11.447 for. 42 i pol nvč.; Afričke države: Alžir: 939 fr. 12 nvč.; Egipat: 15.473 for. 83 i pol nvč.; Tunis 1254 for. 15 nvč.; dakle ukupno 17667 for. 10 nvč. Države u Americi: Argentinska: 1014 for. 65 nvč.; Kuba: 1009 for.; Hayti (San Domingo): 129 for. 87 i pol nvč.; Meksiko: 350 for. 89 nč.; Uruguay: 489 for. 85 nč.; San Salvador 230 for.; savezne države Columbia: 619 for. 6 i pol nvč.; savezne države sjeverne Amerike 63.524 for. 55 nč.; dakle ukupno 67 458 for. 88 nvč. Interkalarne kamate iznašaju 84.425 f. 2 nvč. Ukupna svota darova 2,912.545 f. 4 i pol novč. Ovi darovi, kako smo jednom već primjetili sakupljeni su posredovanjem austro-ugarskih poklisara, koji su dobili nalog od ministarstva vanjskih posala u Beču, da povedu agitaciju za sakupljanje darova u svih prestolnicah svieta. Za glavni grad Hrvatske nije diplomacija monarkije ni prstom maknula. Et hoc meminisse juvabit. Na primjer kod crvenoga krsta, se samo u Hrvatskoj revnuje.

KRATKI NAPUTAK POLJODJELCU

O SJETVI.

(Konac)

4. Kako duboko valja sijati sjeme?

Umni poljodjeci kažu: Da svako sjeme ima biti tako posijano, da u zemlji nadje vlage, topline i zraka, to jest kiselika (O).

Ovo je nuždno u početku, jer će tada ona biljka, koja se iz sjemena počme razvijati, namah svojim žilam potrebitu hranu upijati, i osim toga valjano se učvrstiti.

Ovo nas dakle uči, da valja dublje i pliće orati zemlja prama tome, da li je dotičnoj biljci nuždna veća ili manja vlaga i toplina; nu nigdar tako duboko ne valja sjeme sijati, da zraku pristup uklonimo; jer uklonimo li sjemenu zrak, onda ono ne može nicati, ili ako nikne, ono će biti kržljavo i nesavršeno.

Naprotiv siješ li odveć plitko, istina brzo i savršeno u sgodnih okolnostih nikne, ali kašnje suša prepriečí razvitak dotične biline, te tako ugine. Plitko posijati usjevi obično potegnu.

U obće držimo se sliedećeg pravila, kojeg nam preporuča vrstni strukovnjak veleučeni ravnatelj Dragutin Lambl. On kaže: *„čim je sjeme krupnije i ljuska njegova tvrdja, čim je zemljište više suho, i rahlo (prhko), podnebje toplo i suho, tim se dublje mora sjeme posijati; tim pliće pako mora ono ležati, čim je manje i sitnije, čim je tlo vlažnije i žilavije a podnebje i vrieme takodjer vlažnije*

Kad sjetvu vršimo 5 c. m. do 8 c. m. (2—3 palca); onda ju zovemo dubokom sjetvom. —

Ovakova sjetva ugadja kuruzu, grahorki. i u obće sjemenu krupne ljuske.

Srednjom se zove onda, kada je sjeme 3 c. m. do 5 c. m. (1—2 palca) duboko u zemlji. Osrednja dubljina zemljišta ugadja svim vrstmi žita.

Najposlije plitkom sjetvom zovemu onu, kojoj je sjeme na $^1/_2$ palca duboko pod zemljom. Ovo je sjetva valjana za sitno zrno n. pr. za djeteline, repice, mah, lan itd. itd.

Još pri zaglavku reći mi je o nekim nuždnijim radnjam poslije sjetve. Evo tih radnjah:

Poslije juga, kada se naime snieg počme naglo topiti, i poslje uvjek žestoke kiše, marljiv seljak neće tada propustiti obaći svoje usjeve, za da im odmah gdje treba pomogne u njegovu daljnem rastu, pa će tako sa malom stvarju pomoći usjevu, koji bi naprotiv ugine.

Ovo bi morao naš pošteni seljak dobro si zapamtiti, ako se uhva iz posijanog žita obilnu prirodu.

Suviše moraju se jesenskim usjevom, kako gori više rekoh, povući jarci, za da voda ne leži na njivi, već da sa iste cieče.

I ob ovom ću u shodno vrieme obširnije uzpisati, samo ako Bog dade sadanjeg liepa zdravlja.

***

Budeš li se, seljače moj, držno ovih pravilah, koje ti u ovom člančiću u kratko rekoh, uhvaj se da će ti se trud obilno naplatiti.

Ta ti brate seljače svoje oranice za to obradjivaš, da se ne samo sebi štogodj privrediš, i dnevne potreboće podmiriš, da li i svoj dobitak množiš.

Seljače! Ovo što napisah čitaj, i upotrebi u svoju korist; Bog ti blagoslovio usjev.

Došasti put pisat ću ti glavnije stvari iz voćarstva i vinogradarstva. Zdravstvuj!

U Drnišu mjeseca rujna 1889.

Tvoj

N. Vežić.

LISTNICA

G. V. N. — Senj: Dobro, upotrebit ćemo drugi put. Nastavite. Hvala.

Mnogim koji nam pripošalju razgovor izmed Franine i Jurine: Razgovor ima bit čim kraći, u malo riečih može se mnogo kazati, a nikako nije taj razgovor prikladan za stvari, koje bi imale sačinjavati cio dopis. Pojedini ujedljivi dogadjaji prijaju toj formi. Zato neka se neljuti nitko, ako mu priposlani Franina i Jurina nebude štampan.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—28. Januara 1881.

Dno	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dno	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	—	—	—	—	24	5.52	9.39	—	—
17	5.51	9.37	11.79	—	25	5.52	9.38	—	—
18	5.51	9.37	—	—	26	5.52	9.38	11.85	—
19	5.51	9.36	—	—	27	5.51	9.38	11.83	—
20	5.52	9.37	11.81	—	28	5.51	9.37	11.83	—
21	5.52	9.39	11.85	—	—	—	—	—	—
22	5.51	9.38	—	—	—	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Za potresom postradale Zagrebčane.

P. n. g. Pop Anton Kirinčić kapelan u Dobrinju na otoku Krku dao for. 9 novč. 40; Frančić Nikola trgovački knjigovodja u Nikolajevu for. 3; milostinja sabrana u Čepljanskoj (kod Pazina) župi for. 3.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 27. Januara 1881.

		OD for	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 ℔	—	—	—	
Kafa Portoriko	„	—	—	—	-
S. Domingo	„	72	—	80	—
Rio polag vrsti	„	59	—	81	—
Cukar austrijski	„	33	50	37	—
tučeni	„	30	25	32	50
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	„	135	—	190	—
Naranče skrinjica		1	75	5	25
Karube puljezke	za 100 ℔	12	—	—	—
levantinske	„	7	25	8	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	17	—	—	-
puljezke	„	13	—	10	—
Limuni skrinjica		3	—	4	75
Badomi ili mendule pulj.	za 100 ℔	—	—	96	—
dalmatinske	„	92		—	—
Lešnjaci	„	27	—	44	—
Šljive	„	13	—	22	50
Pšenica ruska	„	12	25	12	50
ugarska	„	12	—	13	—
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	—	—	—	—
Raž	„	9	50	10	—
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	-	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	-	—
Leća	„	14	—	14	50
Oriž talijanski	„	17	50	23	—
inglezki (kitajski)	„	14	50	16	—
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	125	—	130	—
arbanaska	„	125	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	„	17	—	90	-
štajerske	„	12	—	70	—
Grede	„	10	20	12	90
bukovice		7	50	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 ℔	—	—	—	—
„ najbolje	„	50	—	66	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	38	—	41	—
istarsko	„	38	—	40	—
Kameno ulje u barilah	„	12	25	12	50
u kasetah	„	10	10	50	—
Kože strojene naške	„	165	—	185	—
suhe volovje naške	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
Janjeće naške	za 100 kom.	—	—	—	—
dalmatinske	„	60		90	—
kozje	za 1 ℔	—	65	—	75
vunene slane	„	—	40	—	65
suhe	„	—	55	—	70
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 ℔	23	—	—	—
Sardele i baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 ℔	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	65	—	89	—
Loj dalmatinski i naški	„	39	—	40	—
Salo	„	61	—	—	-
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	53	—	55	—
Rakija otoltar (100 litarah)		—	—		—
Galvići istarski	za 100 ℔	30	—	—	-
Ruj naški	„	9	-	—	—
„ istarski	„	6	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) spioh	„	31	—	48	—
Med	„	30	—	—	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 ℔		3	75	9	—
Cunje (Strace)	za 100 ℔	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

OGLASI.

RIEČ ISTARSKIH HRVATAH

Talijanom i svim na koje spada.

Ponukom članka: „L'Istria ed il nostro confine orientale — Paolo Fambri" tiskana u „Nuova Antologia" 1879.

Može se dobiti za **70 novč.** kod:

Primorska tiskara na ŠUŠAKU

kraj Rieke (Fiume).

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izv… svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah;** te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena izna-a f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju želez ničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onim II. vrsti, rečenih „sottana" po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti. što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

sviećar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske" dali preštampati iz „Naše Sloge" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for. 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi" i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri", zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK

Tisk SINOVI K. AMATI.

Broj 4. U Trstu 16. Februara 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Tiđje so najđe najmanje 8 soljakah to su rojini, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedođje na vrieme, neka to javi odpravničtva u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to za List plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazo so Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma so šalju platjene poštarino. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u celosti il u izvatku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromno stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvišo 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Traži svoje pak si buntovnik.

Nije davno, što se je na hrvatsku jednu občinu u *Istri* činilo veliki pritisak. Ona se je branila, što no rieč, zubmi i noktmi. Branila je svoje, svoja prava, i obranila jih. Pobjedila je nad svimi svojimi, mnogobrojnimi protivnici. Nazvali ju buntovničkom. Takovi glasi doprli su i do visiti oblastih. I vjerovalo se, i radilo se prema tomu. Trebalo je mnogo okapanja, dok se je dokazalo, da to nisu buntovnici, nego branitelji svojih pravah. Kao takovim dalo njim se je pravo.

Kako se je dogodilo tim hrvatskim občinarom u Istri, tako se je dogadjalo i drugim, tako se dogadja Hrvatom u Istri. Oni, zahtjevajući svoja prava, poremećuju mir.

To već negovore samo njekoji krugovi to govore demokrati, slobodnjaci, neodvisnici, to govori „Cittadino“ i „Indipendente“.

Stoljeći smo u Istri, i stoljeća radilo se je tako kao da nas nije, kao da smo samo sredstvo k obogaćenju nasih gospodarah i njihovih štićenikah.

Stoljeća bili smo bezpravni stvorovi, kao što su bili bezpravni „kmeti“ i po drugih zemljah.

Puklo je i za nje vrieme oslobodjenja:

I za nje našlo se zagovornikah. I oni su ljudi, koji imadu nesamo dužnosti, nego i prava.

Sabrala se je četica boriocah i za oslobodjenje kmetah istarskih. Nikli iz hrvatskoga naroda u Istri, odlučili su pomoći tomu svomu narodu. Ustrojili listić, „Našu Slogu“, koj si je postavio zadaćom, probuditi ljudsku, narodnu sviest, u svom narodu.

Dvanajsta je godina, što „Naša Sloga“ svoju zadaću po svojih silah izvršuje. Svoga djelovanja nejma se sramiti. Ona je već doprla i u najskrajnije kutiće Istre. Njom dolaze k sebi i najzapuščeniji istarski Hrvati. Ona se čita bar u tisuće brojevah u samoj Istri, daleko više nego li ijedan drugi list u zemlji. Da je njezin rad već sad urodio dobrim plodom, to potvrdjuju i naši protivnici.

Dugo vremena su šutili o našem napreznanju. Kao da da neznadu za nas, kao da neobstojimo. Tajno čitali su novinicu, i mislili valjda, da će propasti. Počev ju spominjati, razglasili ju kao izvanjsku biljku. Izborni odbor kod posliednjih izborah za carevinsko vieće, rekli su, da ima svoj izvor u Ljubljani. Nas u našoj zemlji proglasili kao tudjince. Izbori sami pokazali su, da smo mi u Istri doma, ako i ne u onoj mjeri, u kojoj jesmo. Hrvati su Hrvata izabrali, i mnogi drugomu, sa istim programom, svoj glas dali.

Od njeko vrieme nas daklè i naši najveći neprijatelji pripoznavaju. Još nam pravo ime taje, a to kažo, česa se još najveće boje: znadu u kojem znaku, u kojem imenu ćemo pobjediti. Zovu nas svakako, samo ne onako, kako se zovemo, i što jesmo.

Najljepše kod tih naših neprijateljah jest, da nas buntovnici proglašuju. „Cittadino“ učinio je to još svrhom godine 1879., govoreć ob občinskih izborih u Pazinu. U občini, gdje pravo govoreć Talijanah nit nejma, gdje je samo koja talijanska biljka unešena, kojom se je ciepilo i po koje stabalce domaće; u toj občini, koja je skoro samimi Hrvati napučena: su Hrvati buntovnici, kad rade na to, da se njihovi ljudi u občinsko zastupstvo izaberu, nit puljski občinari, Hrvati, nisu mnogo bolje prosli radeć u istu svrhu.

„Indipendente“ proglasuje Hrvate buntovnici u jednom svom broju ove godine. Zašto? „Edinost“ doniela je članak, u kojem je navela njeke nepravde, koje se nanašaju Hrvatom biskupije porečko-puljske. Njekakav dopisnik u „Indipendente“ iz Poreča uzeo je to povodom, da udari ne proti navedenim činjenicam, nego medju ostalimi i proti „Našoj Slogi“. Neslano je to i nesmočno. Bez ikakve zveze. Odlikuje se onom izrekom, gdje se veli, da se neslogu medju narod sije, koji je dosad složno živio, da se uznemiruje ljude, koji su dosad mirno svoj udes sanašali.

Kad bi to rekao kakav absolutista, kakav sredovječnjak, mi se na to nebi toliko obazirali. Nu to veli list, koji nosi ime „neodvisnoga“, koji hoće jednakost i bratimstvo, komu je uvjek na jeziku sloboda. Tim kaže bjelodano, kako on razumieva neodvisnost, kako jednakost i bratimstvo, kako slobodu: sredovječnjak je, absolutista je. Neodvisnost, da ga niko neprieči, kako da naš narod tlači. Jednakost i bratimstvo, da budemo jednako braća kako bijasmo, t. j. da še naš narod znoji, a on i njegovi da uživaju. Slobodu, da on i njegovi po svojoj dragoj volji nahađjaju nova i nova sredstva, kako da dosegnu svoju svrhu. Tko se usudi prigovoriti proti njemu i njegovim, taj je buntovnik. —

Nećemo, da nam već narod robuje. Hoćemo, da se oslobodi, da se probudi, da se osvisti.

Nećemo, da nu drugi gospodare. Hoćemo, da bude sam u svojoj kući gospodar. U občinska zastupstva valja da zadje. Svoje muževe ima on u sahore birati. Njegov jezik valja da se uzpostavi u svoju njegovanju čast i da još višu zadobije. U uredih crkvenih, političkih, sudbenih, svih, ima se s Hrvatom hrvatski občiti, i ustmeno i pismeno.

Nećemo da plaća za škole, u kojih se njegova djeca uče mrziti njega.

Hoćemo, da mu se dadu škole, u kojih će se njegova djeca učiti ljubiti njega, za njega raditi, njemu pomagati; u kojih imadu njegova djeca priviknuti na krieposti vjerske, državljanske, ljudske.

Nećemo, da se novcem našega naroda odgajaju tudja djeca, ili njegova djeca u tudjem duhu.

Hoćemo, da se novcem našega naroda njegova djeca odgajaju, njemu prijateljska, koja će ga s vremenom ne prezirati, nego ljubiti.

Tim svim dakako mi bunimo neprijatelje našega naroda u njihovih osnovah. Tim pako mi smo si sviestni, borimo se za najsvetija prava, što jih koji narod posjedovati može.

U toj borbi nećemo prestati, dok ili nepropademo ili nepobjedimo. Pravedna je naša stvar. Nadamo se, da ćemo pobjediti.

PODUKA.

Narod podučiti i uzgojiti ga dužnost je nesamo crkve nego i države. Država po svojih činovnicih u neprestanom je doticaju s narodom, pa zato moralo bi se misliti, da su činovnici najobljubljeniji ljudi, što ipak nisu, jer neznaju svagdje obćiti s narodom a gdjegdje nepoznavaju ni jezika, kojim narod govori.

Država izdaje na godinu više zakonah, koje bi morao poznavati svaki državljanin, nu budući velik dio naroda nezna čitati to mu se mora taj zakon na drugi način priobćiti, jer više puta naš seljak nastrada nepoznavajuć zakona. Zato zahvalni smo prijatelju, koji nam priposlao sliedeću opomenu, koja valja za celu državu i koja je od vriednoga sudca g. Trnovca razposlana na sve občinske i crkvene urede. Neka si ju svatko zapamti, da znade u potrebi kako se valja ravnati.

PODLISTAK.

Glagoljica u Lindaru.

U jednom broju mile „Naše Sloge“ čita se u podlistku, da je na crkvi sv. Šebaštijana u Lindaru nepodpun napis glagoljski: „Ivan Jedrejčić ... va ime božie i svetoga Šebaštijana, i ovo završaše ... lit 1559“. Ostalo je izlizano verigami kojimi se potežu zvonći, kad se zvoni službi božjoj ili u školu. — Već iz toga napisa se vidi, da je Lindar odavna hrvatski gradić. — Nu Lindar ima još drugih takovih svjedočanstvah. Pred dvie godine bijaše velezaslužni naš gosp. Volčić u crkvi sv. Martina, gdje je takodjer glagoljski napis na škrilji jedne rakve. Žalibože je i taj napis već tako izlizan, da se ga nemože više pročitati. Samo godina 1500 se može još po svjedočanstvu g. Volčića dobro razabrati. A i to je za našu stvar dosta, — naime svjedočanstvo da su još prije XV. vieka živili ovdje već dosta izobraženi Hrvati. — Još nješto je za Lindar a i za Istru u obće spomena vriedno. Neki pop Petar Frašćić spisao je „Tumačenje saltira hrvackoga“ u Lindaru ljeta 1463. Ta knjiga je u carskoj knjižnici u Beču, gdje ju je vidio gosp. Dr. Črnčić i opisno u „Glasniku“ Janežičevu; a poslje njegn g. Iv. Kukuljević u „Monumenta Historica“. Knjiga „Saltira“ našega Frašćića ima 131 list. Na zadnjem je napisano: „Tumačenje Saltira hrvackoga. Va ime božie i svete Marije i svih svetih božjih. Amen. Liet gospodnjih 1463, to pisa pop Petar i grišni, pridivrkom Frašćić, komu je zemla mat, a otačanstvo grob a bogastvo griesi. I kada je pisah i nickada bjeh u mišlenju, da me misal prohajaše, zač mlad bjeh i pročaja. I pisah je u Lindarje sjedeći. I v to isto ljeto bješe po Istrie malo žita, i gladno bješe i ja dovolje krat lačan bjeh. I zato vas prosim, bratijie draga, ki kolio bude čtel sie knjige, nko bim se kdje promrsil, prosim vas, ne proklnite me, na recito: ako si živ, Bog ti odpusti grieh, ako si mrtav, Bog ti primi dušu v pokoj večni. I spisah je Gospodinu Pre Matii, Kuhodskemu plovanu v to vrieme počtenomu mužu i razumnomu. I on me plati i darova, kakor dobar muž i počten i k tomu mi pomore s velike moje nevolje, v koj ja bjeh. Bog mu je plati. To pisa ruka griešnič. To je ilk saltira. Bog s nami. Amen.“ — Nadalje zabilježio je isti pop Frašćić u svojem „Saltiru“ i sliedeće: „I ta miljnzim zgora rečeni i pisani bje dan prvo neže pridoše kneza Ivana ljudi plienat Istru; i poplioniše Boljun i Vran i Briest i vse pod Učku. I poidoše od Pazina ljudi i hotjehu otet ta isti plien. I pobiše je kneza Ivana vole zlo, i bi ih mrtvo dai 17 ljudi, a ranjenih dai 70, a Čić kneza Ivana 20 ino 7. I to bje ta boj storen na svetoga Fabijana i Šebaštijana dan, mjeseca jenvara, liet gospodnjih 1463.“ — Evo treće svjedočanstvo, da je Lindar ne od jučer, nego od njekada napučen Hrvati, koje nije nitko ovamo prosolio i unesao. Evo svjedočanstva, da se je jur pred više od 400 godina gojila u Lindaru hrvatska knjiga. Evo svjedočanstva, da se je pred 400 godina rabio ovdje kod službe božje hrvatski jezik. To posliednje potvrdjuje poniekle i pričanje starih ljudih, „da je bilo njekad u Lindaru popovah starih, koji nisu znali misiti ako na iz jedne knjige, koju su nosili sa sobom, kad su išli thisit“. To se ima stalno tako razumiti, da su stariji popovi — umirovljeni — samo glagoljski misal rabiti znali, a da su mlađji rabili latinski. Ovi su iztisnuli iz crkve glagoljske misale bud s nezuanstva, bud s mržnje prama jeziku jer su se mnogi odovuda izobrazili kod Jezuitah (na Rieci), koji nisu skoro nikad ljubili hrvatski jezik. Vjerojatno je dalje, da su se ovdje pisale matice vjenčanih, rodjenih i umrlih hrvatski glagoljskimi slovi. Lasno da su se pogubile za župnikovanja pokoj. Baxa. Taj je bivao sa svojimi u zasebnoj kući. Glagoljski nije znao a niti koji od njegove rodbine. Potomak rečene obitolji kazivao mi pred 4 godine, da on posjeduje rukopis glagoljski. Nu kad dodje g. Volčić, da ga pregleda, izjavi, da nije bio glagoljski rukopis, nego gotički, te da ga je već pregledao g. K. Defranceschi. To je, ako ne drugo, uzbudilo u meni sumnju, koje bih se jedva onda riešio, kad bi taj rukopis osoba, glagoljski poznajuća, pregledala. Ali, ako se i nemože izvjestno kazati, što sadržava taj rukopis, i jeli pisan glagoljskimi slovi, i gdje je sad, to mogu ipak Lindarci biti prilično ponosni na druge hrvatske spomenike, koji hjelodano dokazuju hrvatstvo ovoga gradića, ako i nećemo već samo ime njegovo iz Vilindara izpoljivati. Oni imadu svagda pri ruci oružje, kojim mogu zavrnuti protivniko svoje narodnosti, kako je to jednom učinio gosp. M, još kad učaše na gradačkih velikih školah. —

Opomena.

Budući se često dogadja, da pišu dokumente (listine) osobe, koje zato nisu pozvane, čast je ovomu c. kr. kotarskomu sudu upozoriti slavno občinstvo na ove zakonite naredbe:

1. U smislu zakona od 25. julija 1871 br. 76 drž. zak., nasledni su pravni poslovi samo onda valjani, kada su napisani c. kr. notarem (bilježnikom) naime:

a) Ugovori ženitbeni, koji imaju po §. 1217 gradj. zak. navlastitom predmetom: miraz (dota), uzmirazje (kontrodata), jutarnji dar, zajednicu dobarah, upravljanje i uživanje vlastite imovine, nasliedovanje ili za slučaj smrti odredjeno dosmrtno uživanje imovine i udovičku plaću.

b) Kupovne pogodbe, pogodbe promjene (permute), pogodbe o dosmrtnom prihodu (rente), pogodbe o zajmu sklopljene medju supruzi (mužem i ženom) i priznanje dogovah, koje bi izdao jedan suprug drugomu.

c) Potvrdjenja o primitbi miraza (dote), i to i onda kada je izdana drugim osobam nego je žena.

d) Darovne pogodbe bez prave predaje.

e) Sve listine (dokumenti) o pravnih poslovih medju živimi, koje učine sliepci ili glusi čitati neznajući, ili mutci pisati neznajući, u koliko sklapljaju pogodbe u svojem imenu.

2. Isto tako mogu se u smislu §. 31. zakona od 25. julija 1871 br. 95 drž. zak. izvršiti uknjižbe (intabulacije) stvarnih pravah jedino na temelju javnih listinah (dokumenatah) ili na temelju kakovih privatnih listinah, na kojih su podpisi stranakah sudom ili notarem obzakonjeni (legalizani).

Ces. kr. kotarski sud u Vodnjanu

24. januara 1881.

C. k. veliki sudac: **Tornovec** v. r.

Škole u Istri

NA SVRSI ŠKOLSKE G. 1877-78.

V.

U politič. kotaru voloskom.

1 mužka sa 3 razreda, u Kastvu hrv.
1 ženska „ 1 „ „ „ „
2 mješov. „ 2 „ „ Lovranu „ u Jelšanah slovenska.
10 mješovitih sa 1 razred.

Jednorazredne, mješovite su na Voloskom; u Mošćenicah, Rukavcu, Klani; Podgrajah, Podgradu, Hrušici, Tatrah, Materiji, Brezovici. Prva je talijanska. Sliedeće tri hrvatske. Posliednjih šest slovenske.

1. Sudbeni kotar voloski.

Občine voloske stanovnici (preko 1800) su Hrvati, i to na Voloskom i u Opatiji. Voleći talijanstvu je činovnikah na Voloskom, i malo koji domaćina. Škola je na Voloskom talijanska, 1 učiteljska sila. (U pomoćnoj u Opatiji podučaje se hrvatski).

Kastavske obć. stanovnici (14,600) su Hrvati bez ikakve i najmanje iznimke. Imadu školu trorazrednu mužku i jednorazrednu žensku u Kastvu, te jednorazrednu mješovitu u Rukavcu i Klani; 6 učiteljskih silah. (Pomoćne dvie u Sv. Mateju i na Zvonečoj).

Lovranske občine stanovnici (5900) su Hrvati. Imadu dvorazrednu mješovitu školu u Lovranu, jednorazrednu u Mošćenicah; 3 učiteljske sile. (K tomu pomoćna škola u Brseću).

2. Sudbeni kotar podgradski.

Podgradske obć stanovnici (7900) su Hrvati il Slovenci. Slovenske škole u Podgradu (Castelnuovo) i Hrušici; 2 učiteljske sile. (U Staradi pomoćna škola. Podgradska je uredjena g. 1878-79. Koja bi bez nje bila prije toga, neznamo).

Jelšanske občine stanovnici (7000) su Hrvati il Slovenci. Slovenska škola u Jelšanah i Podgrajah; 3 učiteljske sile.

Materijske občine stanovnici (6300) su Hrvati il Slovenci. Slovenske škole u Materiji, Brezovici i Tatrah; 3 učiteljske sile. (Pomoćne dvie ili tri).

Sudbeni kotar voloski ima 10 učiteljskih silah, 9 za Hrvate, 1 za Talijane.

Sudbeni kotar podgradski ima 8 učiteljskih silah, sve za Slovence.

U cielom političkom kotaru plaća se 18 učiteljah il učiteljicah: 9 za Hrvate, 8 za Slovence, 1 za Talijane. Jedna je škola samo ženska; jedna samo trorazredna. Dvie mješovite sa 2 razreda, ostale sa 1.

Pokrajinskoga i školskoga nameta izljeralo se 1878. godine:

u sudb. kotaru voloskom	5237	f.
„ „ podgradskom	3930	„

Neiztjerani zaostatak toga nameta iznosio je iste godine:

u sudb. kotaru voloskom	2155	f.
„ „ podgradskom	2976	„

Pokrajinski i školski namet plaća se u tom kotaru, koji je bez Talijanah, u onoj istoj mjeri, u kojoj i u drugih kotarih. Zaostatka je manje nego drugud.

VI.

U politickom kotaru lošinjskom.

1 mužka sa 5 razreda, u M. Lošinju talijanska.

1 mužka sa 4 razreda, u Cresu talijanska.

2 mužke sa 3 razreda, u V. Lošinju talijanska, u Krku talijanska.

2 mužke sa 2 razreda, u Vrbniku hrvatska, u N. Baški hrvatska.

1 ženska sa 6 razreda, u M. Lošinju talijanska.

1 ženska sa 3 razreda, u Cresu talijanska.

3 ženske sa 2 razreda, u V. Lošinju talijanska, u Vrbniku hrvatska, u N. Baški hrvatska.

4 mješovite sa 2 razreda, u Omišlju hrvatska, u Dobrinju hrvatska, u Dubašnici hrvatska, u Dragi Baše. hrvatska.

9 mješovite sa 1 razred.

Mješovite, jednorazredne su u Unijah, Sušaku, Osoru, Nerezinah, Sv. Petru, Sv. Vidu, Poljici, Milohniću, Puntu. (God. 1878-79 postala jedna više u Mihovljanah.) Prve četiri su talijanske. S. Petar dobio je pravdu — ima hrvatsku, kao i posliednje četiri. — Gradjanska skola, mužka, talijanska u Malom Lošinju.

1. Sudbeni kotar malološinjski.

Malološinjske obć. stanovnici (9000) su Hrvati i to: u M. Lošinju, Sušaku, Unijah, Čunskom. Ako što u gradu talijanski diše, to je kakav liječnik, odvjetnik ili činovnik, sve ono, što je u krivo odgajajućih školah bilo. Škole sve talijanske; sa gradjanskom školom 16 učiteljskih silah. (I c. kr. nautička u M. Lošinju, i pomoćna u Čunskom su talijanske.)

Velološinjske obć. stanovnici (3250) su Hrvati: u Velom Lošinju i Sv. Petru. Škole su talijanske u Velom Lošinju, 5 učiteljskih silah; u Sv. Petru hrvatska i proti volji občinskoga poglavarstva i zemaljskoga odbora; 1 učiteljska sila.

Osorske občine stanovnici (2000) su Hrvati: u Osoru, Nerezinah, Sv. Jakovu, Puntakrižu. Škole u Osoru i Nerezinah su talijanske, 2 učiteljske sile. (Pomoćne u Sv. Jakovu i Puntakrižu su valjda hrvatske).

2. Sudbeni kotar creski.

Creske občine stanovnici (8300) su Hrvati: u Cresu, Beleju, Belomu, Dragozićih, Filošićih, Sv. Ivanu, Loznatih, Lubenicah, Sv. Martinu, Orlecu, Pernati, Podolu, Predošćici, Ustrinah, Žmergu, Valunu, Vrani. Nješto je obiteljih u Cresu, koje bi htjele biti talijanske; a te su onih, koji su odgojeni u školah talijanskih. Talijanske škole u Cresu, 7 učiteljskih silah. (Pomoćnih ima više — valjda su hrvatske).

3. Sudbeni kotar krčki.

Krčke občine stanovnici (7000) su Talijani ili potalijančeni u Krku (od 1500 stanovnikah toga grada možda 1000); Hrvati nješto u samom Krku, pak u svih selih, koja pod tu občinu spadaju. Škola je u Krku talijanska, 3 učiteljske sile; u Bogoviću za Dubašnicu. u Poljici, Milohniću i Puntu hrvatska, 5 učiteljskih silah. (K tomu ženska, koju imaju Benediktinke u Krku, talijanska; pomoćna hrvatska bar u Korniću; onu u Puntu pribrojili smo k redovitim.)

Novobaščanske občine stanovnici (4100) su Hrvati. Škola sa 2 učitelja i 2 učiteljice u Novoj Baški ili Primorja, sa 1 učiteljem i 1 učiteljicom u Dragi baščanskoj: sve hrvatske. (Tako i pomoćna u Staroj Baški).

Omišaljske občine stanovnini (2450) su Hrvati. Škola u Omišlju i Sv. Vidu: 3 učiteljske sile, hrvatske.

Vrbničke občine stanovnici (preko 2400) su Hrvati. Škole u Vrbniku, hrvatske, 4 učiteljske sile.

Dobrinjske občine stanovnici (preko 3200) su Hrvati. Škola u Dobrinju, hrvatska, 2 učiteljske sile.

Opažamo, da su se u novije vrieme njeke promjene dogodile u uredjenju občinah na otoku Krku. Mi smo ovdje zabilježili, kako mislimo da je danas uredjeno. Prema tomu mislimo, da su bar približni i brojevi stanovnikah u ovih občinah.

Malološinjski sudbeni kotar ima 24 učiteljske sile, 23 za Talijane, 1 za Hrvate.

Creski sudbeni kotar ima 7 učiteljskih silah, sve za Talijane.

Krčki sudbeni kotar ima 23 učiteljske sile, 3 za Talijane, 20 za Hrvate.

U cielom kotaru političkom plaća se 54 učitelja ili učiteljice, za Talijane 33, za Hrvate 21. Tro- četvero- petero- šesterorazredne su talijanske, a takova je i gradjanska. Dvo- i jednorazredne su hrvatske.

Pokrajinskoga i školskoga nameta izljeralo se 1878 godine:

u sudb. kotaru malološinjskom	6448	f.
„ „ creskom	2491	„
„ „ krčkom	3751	„

Neitjerani zaostatak toga nameta iznosio je iste godine:

u sudb. kotaru malološinjskom	4091	f.
„ „ creskom	1315	„
„ „ krčkom	3779	„

Veliku većinu pokrajinskoga i školskoga nameta plaćaju Hrvati. Troškove za školske zgrade i stanove učiteljskoga osoblja snašaju skoro sve Hrvati.

DOPISI.

Iz Promontura, dne 6. veljače 1881.

Malo se kada iz ovog najskrajnijega kuta Istre čita koji člančić u dičnoj „Našoj Slogi“, prem možda Promontura nezaostaje za drugimi mjesti naše pokrajine u narodnom pokretu. Tomu šućenju nije uzrok što se nema o čem pisati, već ona unaravljena, reć bi Promonturacah ćut, vikati t. j. pri svršenom djelu. Ali danas primoran sam da se mrtvila otresem, budući stvar, o kojoj sam naumio koju reći, nezanima samo mene i naše selo, kao najbližnjega susjeda, već je gotovo znamenita za cielu Istru i njen hrvatski narod.

Nespominjem se upravo je li prvašnji ministar nastave izrekao: da je onaj narod, koji ima škole u materinskom jeziku, prije ili poslie gospodar u svojoj kući. Nepobitna je istina, da pučka škola postigne jedino onda svoj cilj, kada se nauka obavlja u materinskom jeziku.

Držeć se tog načela i naslanjajuć ne na §. 19. državnoga zakona o pravu gradjanah puljsko kotarsko škol. vieće naredilo je, da se u Medulinskoj školi uvede hrvatski jezik kao učevni jezik. Svatko dobro misleći i dobro poznavajući okolnosti onog sela, nemože da nepohvali tu mudru naredbu, pa i drugčije za Medulin nemože biti budući da su svi stanovnici čisto Hrvati.

Mislite li pako, dragi štioci, da se je Medulin harnim i zahvalnim pokazao našem kotarskom poglavaru? Ljuto se vara onaj, koji tako misli, i uzev u obzir složno i hvalevriedno ponašanje Medulinacah kod zadnjih dvajuh puljskih občinskih izborah. Ne! Nisu se zasramili prikazati višoj oblasti utok protiva rečenoj naredbi sa više od 70 podpisah, moleć da jim se i unapried ostavi učevni jezik talijanski.

Čuditi se je, da je taj utok prvi podpisao Petar Lorenzin, koji je na čelu onog sela, i koji je onomadne odgovorio puljskoj gospodi: *da on nije štavo, već čisti Hrvat* i da se kao takav nesrami nositi gaće. Još čuditi se moramo onom učitelju, čija bi dužnost bila podučiti sumjestnike i dokazat jim korist te naredbe, nu njemu narodna stvar deveta briga.

Pitamo samo, kakav pojav moraju imati o njih ini narodi, i isti naši protivnici, kada vide da tako gaze najsvetiju stvar: materinski jezik.

Hrvati Istre a na čelu im „Naša Sloga“ odavna se bore, da se hrvatski jezik u urede i škole uvede, a to se nada i postići, pa kako su se Medulinci pri toj narodnoj borbi opošteni? Jeli je moguće vjerovati, da se Medulinci — čisti Hrvati — protive želji i težnji cieloga naroda?

Medulinci! Osvjestite se, vaš je čin dosada nečuven, znate li, što radite? Zatajivate svoju majku, mili svoj jezik, govor, blagu reč, kojom vas je vaša majka nazivala! Nećete da vam se djeca u hrvatskom jeziku, a znate li kako se nazivlje onaj, koji voli tudji jezik nego svoj? Prvi nauk moramo dobiti u svojem jeziku a to neizključuje, da i drugoga neučimo!

Propravite, želite li svoj dobri glas spasiti, onaj korak, što ste ga učinili, još će bit vrieme.

Iz Boljunšćine mjeseca veljače 1881.

Mnogo je već vremena prošlo, da se iz naše Podučke nije baš ništa po dičnoj „Našoj Slogi“ doznalo, te evo me, da Vam nešto javim, pa ako mi g: urednik koliko mjesta ustupi, javit ću se češće.

Iza smrti nezaboravnoga nam plovana Zamlića, bio je imenovam upraviteljem preč: g: Petar Pikulić plovan

---

Hajd da i to pričam. Kod njeko prilike sakupi se priličan broj talijanskih djakah u Gradcu, a med njimi bijaše spomenuti M. Pazinac i B., pravnik iz Lindara. Talijani stadoše po svom običaju dokazivati, da je Istra talijanska zemlja. Medju ostalimi branio je tu tezu i Lindarac B., dakako „Talijan“. Kad se bijaše taj B. dobro razkukurikao, pomogne mu i g. M. dokazivati „istinitost“ njegovoga govora, rekavši mu hladnokrvno: „Ciò dimostra anche l' iscrizione gingolitica, che il Signor oratore ha l'onore di vedere sopra la porta della Chiesa di S. Sebastiano a Lindaro, qualunque volta egli sorta dalla propria casa; anzi la può vedere dalla porta o dallo finestro, perchè l'anzidetta chiesa è soltanto alcuni passi distante dalla sua casa.“

Na ta rieči izbuljiše svi oči te gledahu, sad na g. B. koji u zabuni neznadijaše, što da odgovori, sad na g. M., koji nehtjede dalje govoriti, sad jedan na drugoga, kao da bi jedan drugoga osramotio. — U ostalom imao je g. B. kašnje priliko viditi, gdje se u njegovom tobožnjem talijanskom Lindaru vije zastava hrvatska, a talijanskoj ni traga. — Njemu i ostalim, koji se protive našemu narodnomu razvoju, neka bude na utjehu, da je svakolika mladež lindarska, koja uči srednjo škole, nadahnuta duhom hrvatskim, koj se neće dati iztriebiti.

Vranjski te ujedno natječaj za našu plovaniju razpisan. Petorica vriednih svećenikah je prosilo je za Boljun pa izabran i imenovan od g: patrona bio g: upravitelj Petar Pikulić. Nu on je još na dobu dobro upoznao nemirni duh u Boljun-gradu, te se posve na našu žalost odreče svoga prava na Boljunsku plovaniju, kojom je od 25. lipnja do 15 prosinca 1880 upravljao, pa i dvie sv. mise u nedeljah i blagdanih misio. Odrekav se on na svojoj časti predložen bi i imenovan preč. g. Franjo Matičić. Dao mu predobri Bog uztrajne uztrpljivosti i osobite milosti, kojom bi mogao zavedenu narečenu gospodu na ravni put privezti!! Promjenio se kod nas i g. učitelj, jer prvašnji je s Bogom proračunao još u februaru 1880, a mladi žilavi Kastavac Josip Vlah nam došao ob svih Svetih. — Da on podučava hrvatski, to se razumije, a da to boljunskim nekojim gradjanom nije po volji, moram pripoznati: pa pošto on i njekoliko sati u tjednu i talijanski i njemački podučava, opet svim neugadja, a kotarsko školsko vieće njegove hrvatske dopise županiji za prevod odšilja, dosliedno istim pravom mogao bi i morao svaki naš ured talijanske i njemačke dopise natrag za hrvatski prevod g. kapetanu odaslati.

U Boljunšćini su se obavljali občinski izbori ob Katarininoj, pa osim njekojih, koji baš po sili hoće da budu podžupani i podestati, bijaše izabrana skoro polovica novih nečuvenih i nepoznatih licah. Svakomu svoje!! Nešto je dobro, nešto zlo!! Treba i u raprežentanci umetnih, pametnih al nepoždrljivih ljudih, koji bi volili sami škodni biti, a občini koristni. Pa zato ako budu izbori uništeni i opet razpisani, nebirajte više onoga, koji se unapred veseli 12. stotinam, što će mu jih podeštarija metati, već birajte ljude, koji će za čast služiti. Početkom nove ove godine začeo ovde popisivati puk naš sused Vranjac. Sve išlo nekoliku u redu i miru na žalostno je, što neće puk da kaže podpuni broj svoje marve, akoprem mu bila svrha popisa i u crkvah raztumačena.

Pa smiešnih a još više žalostnih epizodah se i tu dogodilo. U Boljun gradu se otac zapisao talijanom — špekulantom, akoprem svoja težačka djela sam obavlja, jer je svoj postolarski zanat zaboravio, a sin mu se zapisao hrvatom!

Drugi se zapisao talijanom, akoprem mu mati, žena i sestre neznadu niti rieči talijanske, a on zamo šor-šišor-nô?

Treći se ljuti pa i prieti, da će se pritužiti, jer mu se hrvatsko predime pisalo hrvatski!

Vidite iz toga, kako su ovdje ljudi veoma nauka potrebni, pa ipak i učitelja prosvetitelja negledaju liepim okom. Osviestili se sebi i rodu na spas!

Iz Južne Rusije, Siečnja 1881.

U Nikolajevu i u Odesi ciene drže se više nego na Europejskih tržištih, jerbo ostaje neznatan sklad a mjena je u Odesi 1 mil. Četvrti.

Ovih je danah pao obilan snieg u svih južnih pokrajinah tako da ozimni posjev neće postradati od leda kako su se bojali.

Grad Nikolajev čeka velika budućnost, ove će se godine graditi željeznica iz Ekaterinoslava, koja će privleć ovamo pšenicu one plodne pokrajine, koja se dosad odpravljala riekom uz velike troškove u Odesu. Osim toga ova će pruga biti provedena kroz Krivi Rog, gde su ogrompi rudokopi uglja i železa do sada ne eksploatirani radi nedostatka komunikacije.

Skoro će doći vrieme, da će se iz Južne Rusije izvoziti kameni ugljev i kameno ulje (Petroleum). Ovoga se zadnjih godinah uvozilo iz Amerike za mnogo milijuna rubaljah a sad je uvoz već ograničen na ¼ milijuna rubaljah. Tomu je mnogo pomogla kako i ostalomu obrtu carina u zlatu na privoz, koju su od nove godine opet povisili.

U obće obrt se mnogo razvija ovih zadnjih godinah. Najveći nedostatak je još u komunikacijah, no i o tome se vlada mnogo i energično zauzimlje te ako se velikog uspjeha nevidi to je glavni uzrok ogromni prostor carevine. Valja znati, da se je ovde počelo raditi pred 25 godinah a učinilo se više nego u nijednoj europejskoj državi za 50 godinah.

Svake se godine gradi preko 1000 verstah (mjera dužine) željeznice.

Što se ruskih financijah tiče to one sada mnogo bolje stoje. Sve zavisi od dobra gospodarstva, jer je zemlja bogata a porezi (davki) nisu ni na polovicu tako visoki, kakove tamo plaćate. Veći dio dugovah učinila je vlada za željeznice. Zadnji rat za oslobodjenje stojalo je više od jednog miliarda rubaljah.

Neka novine nam Slavenom u obće protivne trube koliko jih volja na neznanje Rusije, ona stupa orijaškim korakom napred. Dao Bog svim Slavenom dobar uspjeh.

F.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. veljače 1881.

Nj. visočastno carević Rudolf zaputio se dne 9. iz Trsta u Egipat, odkale hoće u Jerusalim, onda u Carigrad, pa po Dunavu natrag u domovinu.

Carevinsko vieće radi neumorno. Razpraviv zakon o lihvarstvu, stalo je razpravljati carevinski proračun. Tom su prigodom naši narodni zastupnici opet zatražili, da se već jednom izvede uzakonjena ravnopravnost našega naroda u školi i uredu. To će iti, jer ministarstvo shvaća naše pravo; ali stare se navade nezapušćaju tako lahko, zato će iti po malo. Dalmatinski namjestnik barun Rodić neide u mir.

Polag najnovijeg popisa austrijsko se pučanstvo umnožilo za dva miliona, ugarsko se pako znatno umanjilo. Taj popis, što se narodnosti tiče, neima nikakve znanstvene vriednosti, jer škrižaljka o jeziku nebijaše, kakva bi bila imala biti. Tim se načinom u mješovitih pokrajinah i gradovih neizmierni broj Slavenah upisao za Niemce i Talijane samo zato, što osim svojega govore još i druge jezike.

Hrvatski sabor vieća o radu kraljevinskih deputacijah. Dakako, manjina nije ni najmanje zadovoljna tim radom. Odsad unapried Hrvatska će pošiljati u Peštu 40 zastupnikah u zastupničku kuću, 3 u velikašku, a 5 u skupne delegacije, kao i do sada.

Grčka se stvar nalazi sada u Bismarkovima rukama, koji je više prijatelj Turkom nego li Grkom. Grci će se morat podati, ili sasvim na svoju ruku voditi rat s Turci. Težko je jedno i drugo. Poklisarski dogovori u Carigradu počet će za koji dan. Što odluče; bit će dostavljeno jednoj i drugoj stranci, da se tomu pokore.

Ruska misli poboljšati stanje Poljakah. Prošlih danah dva ruska veliki vojvode, Nikolaj i Petar, nalazeć se u Rimu, pokloniše se svetomu otcu Papi. Prevratna talijanska stranka imala je u Rimu ovih danah veliku skupštinu. Pučanstvo da je jako malo marilo za tu skupštinu. Španjolski je kralj razpustio narodni sabor. I tamo su se počeli duhovi opet gibati. Englezom u Africi ide jednako slabo. U Beču sjedi austro-bugarsko-turska komisija, koja vieća o željeznicah, što se imaju graditi na balkanskom poluotoku.

Nekoliko riečih o zraku i ugljičnoj kiselini.

Neko jutro u Kaićevih sva djeca poboljela. Od najmanjeg do najvećega tužili se na silnu glavobolju i mrtvinu po svem tielu. Samo bi ležali i spavali, ko da cielu noć ne usnuše, — a od sinoć pa do zore spavahu kao zaklani, samo što su ih ružni i nemili sni kroz čitavu noć mučili. —

Starica Bare, što je u kući već duže vremena znanica i prijateljica, uglavljivala na sve načine domaćicu, kako su djeca urečena i izmučena, jer su ih cielu noć mučile viške (more) i coprnjice. Reče: „Ako ćete, da Vam djeca u noći miruju, valja pred sobna vrata metnuti novo sito ili na vrata pribiti križić od blagoslovljene masline.“ —

Istu večer, kod će djeca liegati, bude za veću sigurnost i jedno i drugo učinjeno. I zbilja — sutra dan djeca zdrava zdravcata. Tko sada da ne vjeruje vješticam i Barinoj čaroliji? Šta? — Pa da vidimo!

Bilo je na sveta tri kralja ove godine. Zazimilo, da ti se krv u žilah stinula. — U Kaićevih bila oveća soba, gdje su djeca spavala. Dan prije sruši la se peć, a „gdje će djeca na ovoj ciči u hladnoj sobi spavati?“ Tako spominjala Bara domaćicu. — Peći nije, o pa daj zdjelu žeravice i unesi prije lieganja u dječju sobu. — Dakako da su se i prozori i vrata dobro zabrtvila i nametala odielom i rubeninom, da studeni zrak neuzmogne ni zaviriti, gdje djeca spavaju. —

Lahka jim noć! A dok se naspavaju, čuj o nečem drugom. —

Da čovjeku treba za život hrane, o tom dakako ni spominanja. Nu da živi, nešto je još potrebnijega, još prečega, a to je *zrak*. Dr. Tanner (vele) živio je 40 danah bez jela. Nu nadji der junaka, koji će 40 časa biti bez zraka, da 40 minutah ne dišo, ili kako velimo, održi dušak.

Nema ga lje! —

Kad čovjek jede, on to radi hotice, kad ga je volja, t. j. kad je gladan. Nu dišeš li, nije ti do volje, jer to moraš. — Duduše i bez hrane bi umro, ali bez zraka prije. Jer, rekoh, nije ga majka rodila, koji će i 40 časa bez disanja živjeti. Želudac ogladni na ure, pluća su gladna uviek te uviek.

Što dišemo? Zrak. — Kad je disanje toli važno, a hrana je disanju zrak — nema tu mudrolije, ako se zaključi, da i zrak valja biti; da je zdrav i probavan, kao i svaka druga hrana, kojom tielo hranimo. —

Što je zrak? — Ulovi ga rukom! — Jok! Gledaj ga! A dâ! — To je dakle nekakav duh bez tiela. — Ma nije. — Uzmi staklenku (boca, flaša) i metni lievak, koji baš pristaje u njeno grlo. Ljevaj unj vodu, vino, što ti drago, pa bome neće u nutra. Što si puta to doživio, a zašto se boji voda ili vino staklenke, nisi znao. — Drugi se gospodar u nutri širi i neda vodi onamo, gdje je on. — To je zrak. — Gdje ti je ormar, nemožeš u isti čas na isto mjesto metnuti stolac ili što drugo. Ormar je stvar, tielo, koje hoće prostora. I zrak je uzeo onaj prostor u staklenki, pa neda vodi da svoje mjesto. Ako ga dakle i nevidimo, nepipamo, ipak je to stvar, tielo je. Mahni rukom oko sebe, pa ćutiš zrak, jer se kao tielo opire tvojoj ruci. I taj zrak hrana je našim plućam, t. j. našemu tielu.

Zrak je svojom sastavinom sličan vodnjenomu vinu. — Vino, kojo pijemo za okriepu, razblažujemo vodom. — Okriepa krvi jest u zraku *kisik* — plin kao i sam zrak, a razblažuje se *dušikom*, koj je dakako plin kao i kisik. —

Krv kola cielim tielom i daje potrebnu hranu svim njegovim čestim. Sa svoga puta dolazi u pluća. Tu se razidje u tanahnih žilicah, koje su razgranate po plućih poput gusto razgranata stabla, i sastaje se s udisanim zrakom. Kisikom zraka vraća joj se svježa, zdrava boja, bude krepka, da kolajuć opet tielom hrani sve česti ovoga. —

Reć bi s toga, da je zrak hrana, koja probavlja u plućih, kao što svaka druga hrana probavlja u želudcu. —

Svaka hrana, kojom se hranimo, valja da je svježa (friška), nepokvarena i da ima u sebi dosta hraniva za tielo. — Takav mora da bude i zrak. — On mora imati dosta hrane za krv — kisika, a ne smije biti pokvaren drugimi škodljivimi plinovi, mirisi, raznom smrdeži itd. — Takav je zrak svuda, gdje nema kužnih i smrdljivih izparinah, zatim ondje, gdje nije potrošen kisik. — Gdje je takav zrak, u kom nedostaje kisika, lahko ćemo saznati, ako se upitamo: „gdje se troši kisik? Odgovor je: Disanjem i gorenjem. (Kisik se troši svud, gdje što gori). U zatvorenih dakle mjestih, gdje su ljudi dulje bili, potroši se mnogo kisika i tim nestane zraku potrebne hrane za pluća. —

(Konac sliedi.)

Različite viesti.

Nj. Visost carević Rudolf prispio je 9. ovoga mjeseca u Miramar polag Trsta te se ondje ukrcao na yacht „Miramar“, kojom je istoga dneva o podne odputovao put Egipta, kao što smo već zadnji put napomenuli. Hoteć skromno putovati nije nit grada Trsta pohodio. Sretan povratak.

Imenovanja i odlikovanje. G. *Andrija Stark*, dosadanji podravnatelj gl. carinskoga ureda u Trstu, imenovan je c. k. financijalnim nadsavjetnikom i ravnateljem gl. carinskoga ureda. — G. *Jurišković*, dosadanji financijalni inspektor u Puli, imenovan je financijalnim nadinspektorom u Kopru. — G. *Ljudevit Rainer*, dosadanji financijalni nadinspektor u Trstu, imenovan je financijalnim savjetnikom kod financijalne direkcije. — G. *Antun Krekich*, dosadanji kotarski kapetan dodieljen c. k. namjestničtvu, imenovan je savjetnikom istoga namjestničtva u Trstu. — G. *Höhnel*, dosadanji tajnik namjestničtva, imenovan je kotarskim kapetanom. — Gg. *Rossetti* i *Dr. Zaplotnik*, imenovani su tajnici ovoga namjestničtva. — G. *Gjuro barun Plenker*, c. k. dvorski savjetnik i direktor primorske financijalne direkcije, odlikovan je radi zaslugah vitežkim krstom Leopoldovoga reda.

Veliki ples radničkoga družtva u kazalištu „Politeama Rossetti“ obdržavan 5. ovoga mjeseca izpao je sasvim dobro. Kuća je bila dubkom puna, bijaše preko 2000 osobah. Pod narodnom zastavom i uz skladne zvukove Jelačićeve glasbe vrtila se slovenska mladež Trsta i Okolice u najvećem redu. Bijaše ples naroda, nebijaše mjesta kakvoj etiketi već se svaki iz srca po volji zabavljao. O ponoći izsrećkalo se 4 broja, na koje odpadahu opredeljeni sgoditci. Za vrieme počitka odpjevao je vrli pjevački sbor njekoliko pjesamah, prva bijaše „U boj“. Čuje se, da politično družtvo „Edinost“ pripravlja za 26. o. mjes. koncert s plesom u istom kazalištu. Želimo najbolji uspjeh.

Učiteljsko mjesto u sv. Mateju. Čitamo u „Soči“, da je za sv. Matej (občina Kastav) razpisano učiteljsko hrvatsko mjesto III. reda. U ostalom nam nije o tom ništa javljeno!

Habsburg — vjenčan dar. Habsburg, sielo pradjedova naše dinastije, imetak je švicarskoga kantona Aargau. Novine pišu, da će česko narodno plemstvo kupiti taj grad, da ga pokloni našemu kraljeviću k vienčanju.

Stari vojnik. Vadimo iz „Slovenskoga Naroda“ sliedeći zanimivi životopis. Nikola Brozović umirovljeni podvornik kr. banskoga stola u Zagrebu umro je 20. siečnja u starosti od 92 godine. On je bio u Zagrebu zadnji, koji je posjedovao dekoraciju „kanunskoga križa“, koju je zaslužio u bitci kod Leipziga. Od 1. ožujka 1809 do 28. studenoga 1809 služio je kod ogulinske krajiške pukovnije br. 3, od 29. studenoga 1809 do konca kolovoza 1813 služio je Napoleona I., te se je borio u bitkah god. 1813., 1814., 1815. Služio je 68 godinah, 10 mesecih i 15 danah. Kad je navršio 65 godinah službovanja odlikovan bi srebrnim križem za zasluge te je dobio osobnoga doplatka godišnjih 80 for., koje je uživao do smrti.

Svake godine na dan sv. Luke obukao je stare biele gaće, koje je dobio u Parizu od Napoleona I. Kod Berezine u Ruskoj hoteć mu njeki Kozak razkoliti glavu zače moliti hrvatski „otčenaš“. Čuv ruski vojnik hrvatsku molitvu neudari ga već ga upita, odkle je te ga odvede za sobom. Poslan je bio u Sibiriju, gdje da mu je bilo dosta dobro. Poslije mira pušten na slobodu služio je u Kopru kao nadzornik tamnice i odovud bje imenovan za podvornika c. k. banskoga stola god. 1851 i to od samoga cara. Sgodilo se je pako ovako: Kad je bio car u Kopru te razgledavajuć kaznionu opazio na prsijuh Brozovića „kanunski križ“, zaustavi se kod njega te ga med ostalim zapita, pod kojim vladarom da mu je najbolje bilo. „Pod Napoleonom, Veličanstvo“ odgovori brzo Brozović. „Vi ćete bit i pod mojom vladom zadovoljan; — što želite?“ reče mu naš car. „Ja bi rad postao podvornik (Amtsdiener) u Hrvatskoj“. „To ćete postati!“ Kad je zatim molio za mjesto podvornika u Zagrebu, izpunila mu se je želja, nego uvjek je još tvrdio, da mu je najbolje bilo pod Napoleonom, kad je još mlad bio!

Dobro je znao Brozović da je od samoga cara imenovan za podvornika te je jednom svojemu predsjedniku, kad je nješto bio karan, očitovao, da njega car plaća te da si neda od nikoga zapovjedati. Umirovljen je bio g. 1877.

Veleposjednici u Českoj. Knez Adolf Schwarzenberg posjeduje 312,668 jutarah zemlje, knez Josip Colloredo-Mansfeld: 99.145 jutarah; knez Ivan Liechstein: 67.668 jutarah; knez Egon Fürstenberg: 66.150 jutarah; knez Waldstein: 62.487 jutarah; grof Jaromir Czernin: 58.429 jutarah i grof Eduard Clam-Gallas: 56.716 jutarah zemlje.

Tri najbogatija čovjeka na zemlji. Vojvoda vestminsterski koga godišnji dohodak iznosi 800.000 lirah sterlingah, može, bez dotaći se glavnice, potrošiti na dan 50.000 franakah ili 35 franakah u minuti.

Senator amerikanski Jones de Nevada, dobiva godišnji prihod od jednog miliona lirah sterlingah ili 25 milijona franakah na godinu, što donosi u okrugłom broju 50 franakah na minutu.

Napokon M. Mackay dobiva godišnjeg dohodka 2,750.000 lirah sterlingah, te može potrošiti 180,000 franakah na dan, 7.500 franakah na sat i 125 franakah na minutu.

Eto dakle dva miliarda tri što šestdeset i pet milionah porazdieljeno mod tri čovjeka.

Franina i Jurina.

Fr. Povejmi gde je dobrih pijavic?

Ju. Posuda brate!

Fr. Ti me valjda nerazumeš?

Ju. Kako ćeš da nerazumim, kad mi čisto hrvatski govoriš? U Kanfanaru su na primer jeno dvi tri, koji uzimlju do 20—25—30 po sto, to su ti pijavice, koje no samo krv iz naroda sisaju nego i mozag!

Fr. Bože moj ma ča nimaju ti ljudi ni kušencije ni Boga!

Ju. Aj imaju; ma kušencija njihova je kako lastik a Bog je trbuh i bogastvo.

Fr. Ma pur ja sam čul nogdo, da kad budu svršeni tibri tavolari, da će junta davati ljudem novac, pak to zato da se natuste uživaji; ča ti se vidi neće to dobro biti za naše ljude?

Ju. Ča ćeš da ti ja rečom, reć bi, da bi *moralo* bit holje, pak ćemo potle videt.

Književne viesti.

Za djecu kao što i za odrasle doći će u sgodno doba **„Smiešice“** od Nikole Šimatovića. Tko želi upoznati nješkoliko hrvatski humor taj neka si pribavi tu malenu knjižicu a dobro doći će i onomu, komu dostaje vremena da se smije. Kupiti se može kod izdavatelja u Brlogu (Hrvatska).

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

Milo nam je sliedeće priposlano tiskati:

Slavnomu uredničtvu „Naše Sloge“
u Trstu.

Čast mi je u prilogu dostaviti slavnomu uredničtvu svotu od 20 for. koju darujem „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri“ sa najuljudnijom molbom neka slavno uredničtvo rečenu svotu „Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri“ uručiti izvoli.

S osobitim štovanjem

U Zagrebu 8. veljače 1881.

Toma Gajdek, kanonik zagreb.

Darovali su još: P. n. g. Ivanić I. prof. u glavnicu for. 2, Kalac Anton kapelan u glavnicu for. 1, Horman Venedig prof. u glavnicu for. 1, svi u Pazinu; Ragač Anton župnik u Katinari for. 1; Barbalić Ivan korar u Labinu for. 2; Miletić Juro župnik u Kuterovu for. 1; Josip Dr. Horvat pukovn. liečnik u Karlovcu novč. 70; Bratulić Josip plovan u Trstu for. 2; Podreka Anton ginn. u Trstu za god. 1881-82 for. 1.

Za potresom postradale Zagrebčane.

P. n. gg. N. Jederlinić ravn. učitelj f. 1, Niko Albanež župnik f. 1, Jerko Franki kapelan f. 1, Ferdinand Karis c. kr. činovnik pošte f. 1, Juraj Lesica f. 1, Niko Baffo nvč. 50, Niko Baffo jur. nvč. 50, Niko Albanež nvč. 50, Dr. Niko Fabianić obć. liečnik f. 2, Giacomin Anton plovan u Tinjanu f. 2.

Tečaj Novacah polag Borse u Trstu

od 1—13. Februara 1881.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid. srebra (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid. srebra (agio)
1	5.51	9.37	11.81	—	9	5.51	9.37	11.85	—
2	—	—	—	—	10	5.51	9.37	11.83	—
3	5.51	9.37	—	—	11	5.51	9.37	11.83	—
4	5.51	9.37	11.81	—	12	5.51	9.37	—	—
5	5.51	9.37	—	—	13	—	—	—	—
6	—	—	—	—		—	—	—	—
7	5.51	9.37	11.81	—		—	—	—	—
8	5.51	9.37	—	—		—	—	—	—

Pregled trščanskoga tržišča.

dne 10. Februara 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	70	—	80	—
S. Domingo	„	59	—	81	—
Rio polag vrsti	„	32	50	37	—
Cukar austrijski	„	30	—	32	—
tučeni	„				
Oriotje travo buhače (Orisantomo)	„	143	—	200	—
Naranče skrinjica	„	2	—	3	—
Karube puljezko	za 100 klg	12	—	16	—
levantinsko	„	7	—	8	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	17	—	20	—
puljezko	„	13	—	16	—
Limuni skrinjica	„	3	—	4	75
Badomki ilitti mendule pulj.	za 100 klg	88	—	95	—
dalmatinsko	„	92	—	—	—
Lošinjaci	„	27	—	41	—
Šljive	„	13	—	22	50
Pšenica ruska	„	12	—	12	25
ugarska	„	12	—	13	—
galaška	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	70	7	35
Raž	„	9	50	10	—
Jočam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	14	—	14	50
Leća	„	17	—	22	50
Orih talijanski	„	14	—	—	—
inglezki (kitajski)	„	108	—	115	—
Vuna bosanska	„	123	—	130	—
morejska	„	125	—	—	—
arbanaska	„	—	—	—	—
istarska	„	47	—	90	—
Dasko koruško jelovico	„	42	—	70	—
Štajersko	„	10	20	12	90
Gredo	„	7	50	12	—
bukovico	„	—	—	—	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	50	—	66	—
najbolje	„	—	—	—	—
srednje vrsti	„	38	—	41	—
dalmatinsko	„	38	—	40	—
istarsko	„	12	—	—	—
Kamone ulje u barilah	„	16	—	—	—
u kazotah	„	165	—	185	—
Kože strojeno naško	„	—	—	—	—
suho volorje naško	„	70	—	100	—
dalm., ist. i bos.	„	—	—	—	—
janjeće naško	za 100 kom.	60	—	90	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
kozje	za 1 klg	65	—	75	—
vunone slano	„	60	—	65	—
suho	„	55	—	70	—
zečje za 110 komadah, u srobru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 klg	23	—	25	—
Sardele i baril	„	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 klg	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	85	—	89	—
Loj dalmatinski i naški	„	39	—	40	—
Sale	„	03	—	04	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	51	—	55	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 klg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorika	„	12	—	14	—
Vinsko sirgotino (Gripula) sploh	„	31	—	48	—
Med	„	30	—	—	—
Lumber (jabučico od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunjo (Straco)	za 100 klg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

U tiskari H. Lustera u Senju izdao sam ovih danah o vlastitom trošku III. kilicu

SMIEŠICAH

Ciena je knjižici 10 novč., poštom 2 novč. više. Naručbine prima izdavatelj sam.

U Brlogu, 3. veljače 1881.

Nikola Šimatovič.

RIEČ ISTARSKIH HRVATAH

Talijanom
i svim na koje spada.

Ponukom članka: „L'Istria ed il nostro confine orientale — Paolo Fambri“ tiskana u „Nuova Antologia“ 1879.

Može se dobiti za **70 novč.** kod:

Primorska tiskara
na ŠUŠAKU
kraj Rieke (Fiume).

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu viedć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvorniću pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svićice bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Ricci. (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih svojih svićah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirne i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih svićah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih svićah itd. svake veličine i debeljine, te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio svićah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja**, lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana“ po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor..

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader
sviećar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske“ dali preštampati iz „Naše Sloge“ u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for. 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi“ i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri“, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 5. U Trstu 2 Marča 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Prodplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im List šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku Naznačnicu. Imo, prozimo i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poslan, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli-di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarino. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smjeru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Na noge Hrvati!

Naši veseljaci Jurina i Franina pjevali slavu „popu Dubroviću“, i igrali su tombulu i „briškulu“. Oni govore ne za svakoga jasno, skoro bi rekli u poslovicah. Oni znadu više neg drugi i prije neg drugi. Doznali smo konačno i mi, zašto su pjevali i zašto igrali.

Hoćemo u kratko i naše čitatelje izvjestiti.

Novomu kotarskomu kapetanu na Voloskom nisu se ljudi tamo ni malo naradovali. Ta znali su, da nit hrvatski nezna. Otac, nepoznajući jezika svoje djece, slabo će uspjeti.

U mjesto da se hrvatski radi naroda uči, on je valjda htjeo, da se narod radi njega uči njemački.

Poslao je medju ostalimi *njemački* spis kapelanu i učitelju na Zvonećoj, veleštovanomu gosp. Vinku Dubroviću. Ovaj poslao je spis natrag sa riečmi: „Neprima se“. Neprimi ga s toga, jer nije pisan jezikom, kojim narod govori, i koj bi se jedini i od oblastih upotrebljivati morao. — S toga njemu pjesmica, i zaslužena. Bio on uzorom i drugim svećenikom i svim našim ljudem u Istri. Neka se i to znade, da mu se za to ništa zla dogodilo nije, premda se je sa stanovitih stranah na stanovitih mjestih na to radilo.

G. kapetan slao je takodjer na občinsko poglavarstvo u Kastvu *njemačke* spise.

To je htjeo zapriečiti glavar kastavski, velecienjeni gospodin Munić kao čin vriedjajući čuvstva njegova, njegovih činovnikah, i cieloga onoga puka, kao postupak, koj se neslaže nit s pravom, nit sa zakonom.

On je upravio na kotar. kapetana pismo, koje u cielosti na drugom mjestu priobćujemo.

Izjavlja svoje negodovanje rad njemačkih spisah, pošiljanih mu od c. kr. poglavarstva. Veli da nezna nit je dužan znati njemački kao glavar kastavski; tvrdi to isto o svojih činovnicih, koji nisu stupili u službu pod uvjetom, da znadu njemački. Pozivlje se na članak 19. temeljnih državnih zakonah. Ustanovljuje rok, od kojega unapried neće već nikakvih spisah od vis. oblastih primati, ako nebudu hrvatski pisani.

Na to pismo uzbjesnilo se. Bježalo se u Trst. Zavladala velika napetost izmedju občinskoga i kotarskoga poglavarstva. Bili su kreani, „kargi“. Sad na da pukne. Pomišljalo se je i na razpust, na pad zastupstva, na „tombulu“. Nit toga nije se bojalo. Za osam tjedanah moralo bi se bilo nove izbore obaviti. Bilo je dapače cielo zastupstvo pripravno prije dimisionirati, nego li popustiti od onoga, što je glavar zahtjevao.

Svaćesa moglo bi se bilo dogoditi, da nije stvar u Beč doprla.

Po drugi put su Kastavci jedva u Beču pravdu dobili. Mogli bi ju i drugi Hrvati Istre, samo nek svoje jade, opravdane, tamo izjadaju.

Napetost je minula. Pravedna stvar je pobiedila.

Čujemo, da je g. c. kr. kapetan pozvao k sebi glavara kastavskoga, i da mu je rekao, da će se njegovoj želji zadovoljiti, t. j. da će se hrvatski s občinskim glavarstvom pisati.

Čujemo i više. Svi činovnici kod sl. c. kr. poglavarstva na Voloskom da su dobili nalog od samoga svoga predstojnika, da na sve občine u svojem području hrvatski pišu.

Eto liepa primjera svim Hrvatom u Istri.

Na noge braćo!

Vršeć svoje dužnosti, zahtjevajte svoja prava odvažno, neustrašivo, i žrtvujuć možda osobne časti i probitke. Zahtjevajte jih kod neposredne oblasti. Ako nije to dosta, u Trst. Ako nit to, onda u Beč...

Pismo glavara kastavskoga
c. k. kotarskomu kapetanu volorkomu.

Poglaviti gospodine, ces. kr. kapetane,
Volosko.

Kad su dielovi negdašnje mljetačke Istre pripali kruni Njegovoga austrijanskoga Veličanstva, bečka je vlada zadržala na štetu hrvatskoga plemena starinske tradicije, i Istra se je sve do sada u javnom životu prikazivala kao zemlja, u kojoj gospoduje *talijanski* elemenat u svakom obziru.

Te tradicije *bile su tako jake, da se je talijanstvo uvuklo* i u one dielove Istre, koji su negda (kao n. pr. kapitanat Kastav) pripradali provinciji Kranjskoj, i za koje je dvorskim dekretom od god. 1835. bio propisan jezik *njemački*, kao službeni jezik javnih oblastih.

Ovo *pučanstvo protivilo se je instinktivno svakomu tudjemu jeziku*, i hvala naporu požrtvovnih ljudih i napredku vremena, občina Kastav, prva u Istri, otrebila je iz svoga uredovanja nutrnjega posvema jezik talijanski, to jest jezik elementa, koji, ako se ojača mora siliti na sdruženje s Italijom, dakle na odciepljenje od ostalih zemaljah Njegovoga austrijanskoga Veličanstva.

Za taj silni napredak, koji je hrvatski elemenat učinio proti elementu jakomu bogastvom, kulturom i povjestnimi tradicijami Istre, bila je opravdana misao, da će vlada Njegovoga Veličanstva, *nagraditi* hrvatsko pučanstvo Istre i njegovati njegov jezik, te mu pripomoći do obćenitega ravitka i u onih stranah, gdje je tudjim pritiskom još potlačen.

Žalostno izkustvo najnovijega vremena pokazalo je, da ta nagrada sastoji u čvrstoj odluki c. kr. vlade, *ponjemčiti* ove krajeve. Dokazi su tomu sliedeća fakta.

1. Na opet otvorenoj c. kr. pripravnici za učiteljište u Kastvu uči se njemački jezik isto toliko urah na tjedan koliko i hrvatski, premda je opravdano misliti, da se uzgadjaju ovdje budući učitelji za hrvatsku djecu i za hrvatski nastavni jezik;

2. Njegova Preuzvišenost, gospodin Namjestnik, na svojem putovanju ovuda u juniju 1880. preporučao je samo učenje *njemačkoga* jezika, premda toj našemu puku ništa nekoristi;

3. Od nekojega vremena *svi službeni dekreti, odpisi itd. na občinsko glavarstvo od c. kr. kapitanata dolaze u jeziku* njemačkom, kojega ovo pučanstvo nerazumije, i za svoj uredovni jezik nije dužno razumjeti.

To su dokazi dostatni za namjeru c. kr. vlade.

Nedavno je jedan pisac branio *Talijanstvo Istre tim, da je c. kr. vlada prisiljena po cieloj Istri* rabiti u javnom životu jezik talijanski.

Prema tomu može sutra ustati pisac, koj će tražiti pripojenje ovoga Primorja carstvu njemačkomu, jer c. kr. vlada austrijska *rabi* jezik *njemački*, dakle je pučanstvo njemačko.

Usuprot svemu tomu, moje i mojih sugradjanah živo osvjedočenje je još uvjek to, da mi Hrvati uz pravedne i zdrave odnošaje možemo živiti pod vladom Njegovoga austrijskoga Veličanstva.

U tom osvjedočenju:

Obzirom na članak 19. temeljnih zakonah države od god. 1867.:

Obzirom na to, da ja nisam viešt i nemoram, kao občinski glavar u Kastvu, biti viešt njemačkomu jeziku;

Obzirom na to, da činovnici občine,

PODLISTAK.

PREPIS
Boljunske glagolitske kronike.

(Matica je poslana u Zagrebski muzej.)

1451 Tada vzeše turki Bosnu.
1432 Tada umre krepki Mikula ban hrvacki.
1463 Tada beše izabran knez Matijaš, i postavlen kralj ugarski.
1490 Tada umre Matijaš kralj ugarski, i plakašega vse kraljestvo nega dobroti.
1469 Tada porobi Sabeh Hrvate.
1479 Tada knez Žanko zgubi Brinje.
1493 Sektembra dan 11. pobiše neverni turki bana Derenčina na polju Udvinskem.
1471 To leto vzeše turki Negroponte na onu stran Carigrada.
1509 Meseca oktobra dan 2. tada... i požgaše grad Reku
1521 Sektebra dan 2. vazeše naši... Jerusolim i udržaše ga.
1522 Vaze car Soliman Rodu po tatbine, zač je inače nemogaše.
1522 Vzeše turki Tnin i Kradin, zač behu vsi vanka pobegli.
1523 Aprila dan prvi pride pod Senj knez Frankapan i z dvoma sinoma i vojsku i arvaga i nemore ga vzet, ide.
1529 Marča dan 18. pride pod Senj kapitan Šarar nemac s vojskom i vze ga.
1511 Tada zače bit rat moju kralji... i Benečani, i trpe rat let 7 i učiniše ligu meju sobom, ki bi ga veće začel plati peni zlata kusi tri milioni.
1532 Pride turski pod Beč z veliku vojsku, a naš cesar rimski pride suprot njemu i ne rači pas car boja bit.
1532 Juleja dan 30. pobiše gospoda hrvatska na gorah Senjskih.
1578 Počeše Benečani uživat kraljestvo Ciparsko.
1571 Oktobra dan 7. tan beše pobijena armada careva na moru, beše jeneral Žvan od Austrie.
1560 Vzeše turki trdni Sigot, onde beše ubijen Mikula Zrenski hrvatski ban i onde umre pas car Suleman.
1541 Envara dan 20. pomreše uliki i smokvi pod Učku i v Istre.
1576 Beše moria v Benecch i be nih mrtvo dvesto milari.
1577 Beše ubijen dobri don Zvan od Austrie.
1563 Vzeše junaci Senjski i vojvoda Grgurica veliki Bunton i dosta ih imeše zlo.
1574 Maja dan 4 ubiše Jožefa pod Kožljakom.
1574 Tresnu grad Lupoglav i beše čuda škode.
1577 Beše zvezda z repom zgoru na poldne.
1580 Be nasopet zvezda le z repom.
1590 Umre Karlo princip od Austrie.
1591 Beše glad veli mnogo, pšenice spud lib. 12., ovas libar 9. vina spud lib. 12.
1591 Aprila dan 12. tu noć u petak veli počešehmo v Boljune procesion beše plovan Vincenc Frlanić i beše okolo aer krvav a posrede aera prek vsega staše kako mavrica, a ljudi lačni gledahu.
1592 Juleja dan 2. Čepulo sakiža Bag, prebinivši na vore kapitana od Baga.
1592 Juna, vzeše turki Bihač i Hrastovicu i Brest i veće mest i uzidaše Petrinu.
1593 Vzeše turki trdi Sisak, 1594 vazeše nasopet krstjani Sisak.
1594 Preminu kralj Fibejo sin svetoga Posaga.
1594 Umre pas car turski.
1595 Aprila dan 19 pade sneg veliki do mora, i tada ne cvatehu čerešnje i višnje.
1595 Maja 24 požga beg Lički Grobnik.
1596 Beše Klis vazet od krstjani i vaspet zgubljen, ubijen biskup Senjski pod Klis i vreše vaspet krstjani.
1577 Beše tada morija v Istre.
1580 Beše jedna bolezen v Istre, ka se imenovaše mali monton, vsi padahu ljudi kako mrtvi nič za se ne znajuć kadi jesu.
1594 Juna dan 15. vazeše krstjani Ostrogon.
1586 Beše tuča velika, ležaše kako sneg.
1586 Beše skodan vetar i metaše grmlje mnogo i zidi i hiše i štali i stabri van iz zemlje izrivaše.
1604 Meseca juna dan 22. ta dan komun Boljunski odlučiše, da ote držat blagdan na dan svetoga Vuldriha, ki prihodi julea na dan 4. pop Vincenc Frlanić plovan Boljunski ovo zapisah, i to leto žito ozimo beše suho u polju, Bogu hvala, a leto pasano tuča vaze.
1587 Beše Jurjova i cvatehu proskvi i čeresne i broskvi a višnje bazg malo kazaše cini, a vinogradi se neznahu, ki je zelen ali suh, ležaše mraz kako u božiće.

kad bi i znali njemački, nisu dužni u javnih poslovih obćine rabiti toga jezika, niti su pod tim uvjetom stupili u službu;

Obzirom na to, da si je obćina Kastav učinila moralnom dužnosti, biti u okviru zakona proti svemu, što misli, da je na štetu pučanstva, odlučio sam:

Od dana 15. januara o. g. vratiti neriešen svaki spis, koj bi c. kr. državne oblasti u Primorju, poslale na ovo obćinsko poglavarstvo, u jeziku drugom do li hrvatskom.

Izvolite se, poglaviti gospodine kapitane, do te dobe potruditi, da dobijete sposobnih činovnikah.

Otajstvena pisma.

Prošlih danah dobismo iz Praga, pod običnim zavitkom, nekakvo u Milanu kod Treves-a štampano talijansko pismo, a neznamo ni od koga, ni kako, ni zašto. Dan poslje čitasmo u talijanskom tršćanskom listu „L'Indipendente“ i talijanskom riečkom listu „Bilancia“, da su ga dobila isto iz Praga i njihova uredničtva. Doznasmo kasnije, da ga je dobilo i uredničtvo ovdašnjeg slovenskog tjednika „Edinost“, tršćanska Slavjanska Čitaonica i mnoge druge u Trstu, bez razlike porekla i političkih načelah. Dapače to nam je pismo od raznih stranah bilo poslato takodjer iz Istre, dobiveno isto onako iz Praga, kao što smo ga dobili mi i gori spomenuta uredničtva i pojedine osobe.

Nećemo danas priobćiti sadržaj toga pisma, želimo, da se stvar ozbiljno pretrese, promozga; to pismo je ogledalo, kako da imamo živiti, raditi i postupati. I predmet toga poznatoga tajinstvenoga pisma je obćina Kastav. Radilo se svakako, a u buduće recićemo koju. Neka se naši čitatelji strpe.

Zašto talijanski učevni jezik?

Ide nam o stvar, a ne osobe. Izpustiv ove priobćujemo odpis, koji liepo razsvietljuje školske odnošaje u Istri.

Hrvatsko je selo porečkoga kotara u Istri. Spada pod obćinsko poglavarstvo, komu je središće u talijanskom gradiću. Tu je dakako i mjestno školsko vieće, komu je predsjednikom obćinski glavar.

U selo došao je učitelj. Videć da ima podučavati hrvatsku djecu, a da se talijanskim jezikom s njom napredovati nemože, upravio je pismo na mjestno školsko vieće. Obrazloživ stvar, zahtjevao je, da se ukine talijanski učevni jezik, a da se zavede hrvatski.

Predsjednik, u ime toga vieća, odgovorio mu je ovako:

„.... Obzirom na *trgovačke i gospodarske odnošaje,* u kojih su *puci polja* sa gradovi, kojih je obćeniti jezik ustmeni i pismeni talijanski; obzirom takodjer na to, *da je javni jezik talijanski, odlučilo je* ovo mjestno školsko vieće, u prošloj svojoj sjednici, da bude učevni jezik u pučkih školah njegova okružja talijanski...“

Gospodin učitelj morao je skučiti glavu, i podučavati hrvatsku djecu talijanskim jezikom. To se i danas čini.

A više školske oblasti? Ni mukajet. Njim je pravo, da se tako radi. One puščaju, da se hrvatska djeca potalijančuju. One puščaju, da se njihova prava krše, kad se radi da se Hrvati potalijane.

Odkuda tomu mjestnomu školskomu vieću pravo *odlučivati* o učevnom jeziku? O tom *neodlučuje* nit kotarsko školsko vieće, već zemaljsko.

A što da rečemo o razlozih, s kojih se ima u hrvatskih selih talijanski podučavati?

U gradovih prodadu ili kupe štogod seljaci, s gradovi oni toliko trguju. Obično se trgovci uče jezike, da mogu od svakoga i kupovati i svakomu prodavati. Gradjani imajući više prilike uče jezike, da mogu obćiti sa okoličani. U Istri protivno se tomu dogadja. I taj razlog je samo izlika, bez svakoga temelja za selo, o kojem se govori. Tu imadu trgovca, kod kojega mogu sve svoje potreboće nabaviti. I čujte. On je Talijan. *Stanujući u hrvatskom selu, prisiljen je svoje diete poslati drugamo u školu, da se hrvatski nauči.* Može li biti nenaravnijih okolnostih, nego li su te?

Jezik javnosti je talijanski: Valja da se svako talijanski uči, valja da budu škole talijanske. Kad zahtjevamo hrvatski jezik službeni, za javnost, tad nam se odgovara: škole su talijanske.

Kad ćemo jednom iz toga vrzina kola izaći?

To pitanje upravljamo na naše oblasti, i školske i druge.

One i jedino one krive su, da se vrtimo u tom kolu. One morale bi na to raditi, da se iz njega izadje.

Skrajna je doba.

DOPISI.

Iz Pominjanjšćine 20. prosinca.

Vi ste, blagorodni gospodine uredniče, javili svietu sdvojno stanje ovih podobćinah radi silne tuče, što ih zadela posljednjeg dana mjeseca srpnja; pa kao da toga zla nebiaše dosta, izli se silna oluja negdje u polovici rujna i uništi svojom poplavom i ono malo, što poslje tuče oživi i ponaraste.

Netreba mi crtati, kakovo da je stanje ovoga naroda; dosta je znati, da se prošloga ljeta spasio od gladi milostinjom, koja mu je odasvuda dohadjala; ali ovo je ljeto sigurno dvakrat gorje nego li prošlo: a hoće li odkud doći pomoć, to je ono, što nam zadaje straha.

Do sada se molilo na sve strane, nebi li od kuda pomoći došlo; prosilo se neka se cesta gradi od Murišća na Karkavac, ili kroz sv. Petar na Novuvas; ali sve mramorke muči. Čovjek se i nehotice mora pitati, kakvi su to naši narodni zastupnici kod sabora u Poreču, koji nisu ni pisnuli o našoj ovogodišnjoj nesreći, kad se ono razpravljalo o zahvalnicah dobrotvorcem postradalih Istranah. Jeda li nisu ništa znali o našoj nesreći, ili jih nije briga za nas, kao ni za prah koji im se poplata drži; valjda je dosta, plati pak šuti. Živahno bih ovo predočio Zamarinu i Fabrišu, koji su nam susjedi.

A što bi se dalo reći o našem zastupniku na carevinskom veću?

Kod izabiranja za zastupnika se govorilo, Defrančeskija izaberite, on je gospodin, plaća silni porez, koji i njega tišti, on će sigurno glasovati proti svakomu povećanju poreza; on je ljubimac siromaha, koga će zagovarati i braniti kod svake prilike. A zašto šuti sada i u Beču i u Poreču, kad nas prieko 6000 stanovnikah trpi dosta i dao Bog, da koji od ljute gladi neumre.

O jadnih vremenah, kad ćemo već jednoć početi misliti, da smo zato na svietu, da jedan pomognemo drugoga; a ne da jedan živimo za drugoga, kao mala riba za veliku!

Siromak bi si imao živo zapamtiti, kad mu se ono krivo šara na izborih, o kojih mu visi sreća i nesreća, koga će izabrati. Morebiti, da će kada tada ili vlada ili odbor dati budi kakve pomoći barem da pučanstvo od gladi nepoumira. Nije li pak najshodnije da se sada kmetu pomože, a to osobito da si gradi cestu koja mu je od neobhodne potrebe, ili učionu: on bi si tako nešto zaslužio i poslje mogao obdjelati svoje polje, da ga ista nesreća nezateče i drugoga ljeta.

Razglasi ovo, dična „Slogo,“ nebi li komu srdce ganula.

Iz Buzeta 15. februara 1881.

Pišem vam par redakah, da znate, kako se je i u ovom kraju popisalo ljudstvo. Za taj posao izabra g. glavar Antona Bigatto i Josipa Agapito iz Buzeta, tè Antona Ghersinicha (čitaj Gržinića) iz Kotlih kod Huma. Ona dvojica su zagrizeni Taljani, a ovaj posljednji premda seljak, poznat je kano šarenjak i pristaša sadanjeg glavara.

Možete si dakle lahko misliti, kako su popisali ljudstvo ove buzetske skroz hrvatske obćine, izuzemši Buzet-grad, osobito gdje je trebalo zabilježiti *jezik*, kojim se govori u kući. Da vam navedem kako se je popisalo u Strpedu,

Dne 3. ov. mj. dojde u to selo g. Bigatto, koji naš jezik kod popisivanja nezna govoriti, nu ga zna govoriti, kad mu seljaci dolaze u *butežicu*. Već kod prvih kuće-brojih hotio je zapisati, da se govori talijanski, nu našao se tko mu je na prste gledao, pak je morao zapisati *serbo*-croato. Glede njekojih obiteljih si je bio već kod svoje kuće u Buzetu zapisao to il ono Pak kad su mu to na okolo stojeći naši trpećani spočitali, stao se izpričati, da mu je nehotice pobjeglo i da će kod svoje kuće popraviti. *Si, si, méteremo ben a casa in lingua slava,* zamjaukao i sin mu, kojega je sobom vodio, da mu pomogne *Italiane* u Strpedu pobrojiti. Pametno mu netko spočituje: Ako vam je slobodno kod vaše kuće to pisati i popravljati, zašto vas šalju da nas uznemirujte u naših kućah!

Ja mislim, da vam je, štovani štioci, dosta i predostna već ovo, da zaključite, koliko će istine biti u *službenom* popisivanju buzetskog, a i cielog istarskog pučanstva. Ako se tako dogadjalo u Strpedu, gdje (budi rečeno Strpećanom na pohvalu i čast) nije skoro kuće, u kojoj nebi tko znao čitati i pisati, i u kojoj nebi se „N. Sloga“ i još druge hrvatske novine čitale; što se nije moralo dogoditi po selih, u kojih tužni nam narod jošte spava? — Pitamo mi one na koje spada: Je li, nije li od važnošti popisanje ljudstva? Odgovor mora biti da jest, jer inače nebi se strašilo ljude, da će biti pedepsan novčanom globom (multom) do 20 for. ili zatvorom do 4 dana svaki, koji šta neistinita daje popisati. A onda ima vlada dužnost nadzirati i isto popisioce, jer tim već moraju i oni vršiti zakon, tè akò najde, da su oni sami koji neuke ljude zapeljivaju, da dadu krive podatke kod popisivanja, morala bi nje kaznovati multom i zatvorom. Kod toga našega buzetskoga popisa je njetko baš smješno na oči mnogo drugih rekao: Barem će Garibaldi i ovdi naći sve Taljane kad dojde na prvi dan budućega Aprila, kako je onomadne u Rimu obećao.

Iz Pazina u januaru.

Nije se dosad čuo jošte moj glas u tom našem cienjenom listu „Našoj Slogi“, Bijah navadan potrpjeti sve nepravde nam dosad nanešene, a i niti sam mislio, da su naši karnjeli tako bezdušni, da neznadu Boga ni zakona;

1589 Tada umre misaldo barbo marča 28 i mnoga gospoda.
1590 Beše tada čudna smrt u Barbane i sahniše drevlje i gori biše suhe i nahajaše se mnogo ubijenih i beše glad.
1598 Poginu Čepulo zalega srca.
1602 Be ubijen Rabat Josef v Senju i nenadijeć se.
1599 To leto beše falaze pratike, i beše pisan pust u nedelju a beše u torak na vilju svetoga Matija.
1594 Pobiše mnogu vojsku tursku Ugri i vzeše čuda turčije.
1598 Beše moria na Ugreh i u Ljublane.
1599 Hitaše pukšami Benečani v Reku i Lovran popleniše.
1599 Jenvara dan 23. beše Uskoci vlezli u Plomin i pleniše ga.
1599 Juna dan 15. javíse moria na Reke.
1600 Behu julca dan 28. Arbanasi vazeli ovce v Učke Boljunske, i Vranske i voli i voli i kravi i zlo činili kako prokleti.
1601 Beše prišal Rabat v Senj s vojsku ubešat junaki i malo trpé prijé konac, zač ni delal ugodno.
1602 Beše mnogo škodan vetar erži vrlo malo i žiri... i tada su gore gorele po vsem svetu ognem.
1600 Beše u Rimu sveto leto a pod Učku tuga i plač.
1607 Beše nuncio apostolski prišal na vizitu v deželu.
1608 Zmutna mnoga cićn soli i za kubarice i beše mnogo bolezen i smrt, febra, oganj i griža, umre v Boljune ljudi veće osamdeset, i biše malo intradi žita i vina, a sirak i proso i bar i ajdu i želud i uliki vetar vaze, a zavišé osta trpe dar dan 27, a vetra škodnoga ni manjkalo da vazev na Vrać pol hiše.
1600 Ervaše Benečani Mošćenice na vilju S. Andrije, i sramotni pobegoše i čuda njih mrtvih pušćaše, i vino se zledi v kaližu, tada služab misu ja pop Vincenc Frlanić plovan Boljunski.
1601 Beše moria velika vse u strah volik u dan 2 decembra nebiše vidil sunca do dan 7. decembra.
1604 Beše bandižani Kvatrini i Vid Perić vaze dve kape na Pošćeni i plati libar 50. pop Vincenc Frlanić plovan Boljunski zapisah ta ova mirakula.
1601 Pride vojska papina v Reku julija 20. idoše pod Kanižu i malo njih se vrati v zemlju svoju.
1609 Pride Kobencal v Pazin i potrebovaše novega urbara tada beše tihi mraz decembra 7 do 16 i beše tada galiun (inje) po dsvih a led pod Učku.
1610 Meseca jenvara 27 do dan tridesot beše vetar dan i noć da vse hiše drhtahu i tada se uženi Vid Perić.
1610 To leto behu voženi, ki su pravo govorili, i držali od dan dvanajsti jenvara do dan 13. febrara, beše tada župan Petar.
1611 Bori se cesar Rimski suprot Luteranom i pobiše vojske cesarske 16 milari vojski proti Luteranom do mora juniki po Poližanu i po deželu i do Učki ni bil pravo... naputil, da nisu Luterane pobili, nego je cesar držal 40 milari vojski proti Luteranom.
1611 Jenvara dan 21 pridoše spriko gor jedni ptiči dleski leteći sunce zakrivahu od velikoga množastva i mnogo mrtvih padoše i projdoše hitro z dolu v Istru s tikim mirakulom ča njih već lovljahu i ubijahu veće steni njih lučahu i grizehu pubki od žiri i drev, i nebehu plahi ni behu tusti. Pop Vincenc Frlanić plovan Boljunski to zapisah.
1612 Meseca sektembra na dan 12. pridoše neverni Arbanasi pod Boljun i požgaše vse mesto, da malo hiš osta i arvaše pod forticu i nemogaše ništar opravit i beše njih dósti ubijenih i ranjenih prez konca i ki od njih beše ranjeni nijedan nemogaše ostat i tada nevernjaki plovana Boljunskoga ubiše i beše ostala velika nenavist meju komunom Boljunskom.
1614 Na dan 12 meseca decembra, kada Arbanasi važgaše Lovran i Opatiju poli s. Jakova i pozgaše vsi dvori po Lovranšćine Veprinašćine i na Kastalšćine i čuda škodi učiniše. Ja žakan Ivan Križman pisah.
1615 Meseca prvara na dan 22 i ta dan se učini jedna piš iz gori da vse polje ploveše iza vsake dragi i zgori voda točaše kako reka i malo mankaše da dvor Ivana Velančića ne vaze, da je moral van iz njega bežat i va polje veliko čudo učini, da vse žito po njivah vaze voda.

(Sliedi).

nu polovinom ovog mjeseca imao sam priliku osvedočiti se i ja, o čem nebi bio nikad ni u snu pomislio. Bilo dakle polovinom mjeseca, kad dođje u kuću gdje se upravo i ja desih, jedan karnjel, „bezdušnak“, drugo mu se nemože kazati, jer ondje sam se osviedočio da nema ni iskre poštenja. Njegova zadaća bila, da popiše stanovničtvo grada Pazina, budući to vladina naredba. Obitelj, gdje se ja tada desih, je čisto hrvatska, tà ako se nevaram ima dotična gospodja sina na gimnaziji, koji polazi hrvatski jezik.

Došavši on u kuću, upita gospodju, koliko imade člana u obitelji, gdje se sada dese itd. Desivši se ja tude, pazih oštro na rubriku „obćujući jezik“ — „lingua usuaria“. Bio sam radoznalan, hoće li pitati dotičnu gospodju, kojim jezikom govori s obitelju; nu on izpunjivao sve druge rubrike, samo jezikovna ostala prazna. Na jednom se obrati k meni, koji siedjah gospodji na lievoj, tè me zapita: „Koji jezik govorite vi?“ Gospodja misleći, da pita nju, hoće da nešto rekne (dakako ispovedala bi bila, da je hrvatica); al on joj umah prebije veleći: tù gospodina molim, da mi kaže, kojim jezikom govori: *za vas znam jurve, koji jezik govorite.* Na što mu ja odgovorih, da hrvatski, a on ubilježi srbsko-hrvatski rekav mi, da ovdje se nepriznade samo Hrvata, Slovenca, ili što drugo, nego da je naloženo od vlade priznati samo Serbo-Hrvate i Ilire. Mene dakle zabilježi, kako je morao (akoprem nepravo), a dotičnu obitelj je jurve ubilježio, kao talijansku. To znam pozitivno. I u drugih je kućah postupao na isti način. Na jedan je mah fabricirao 6 (reci šest) Talijanah, pa ćeš, da nebude Talijanah više, nego li jih u istinu jest.

Pa to se kod nas zove statistiku [illegible]! Ali neka, mi znamo i bez statistike, koliko nas gdje ima; nu svaka laž i prevara škodi najposlje onomu, koji ju je učinio, pak će i tu. —

Istinoljub.

Pogled po svietu.

U Trstu 25. veljače 1881.

U carevinskom se vieću razpravlja zakon o zemljarini i „potrošarini. Bio prihvaćen zakon o kućarini. Namet na rakiju i igraće karte bit će promienjen i povišen. Vlada sprema zakon o nametu, što ga misli uderiti na spekulacije novčarah, koji su se dosad igrali miliuni na Borsah bez velike daće. Nacrt novog izbornog reda bio predan dotičnomu odboru. Isto i novi zakon o dužnosti školanja djece, koja dužnost da će se sniziti od 8 na 6 godinah. Ministar Konrad da je dao nalog gosp profesoru Šumanu, neka izrazi nacrt o uvedbi slovenskog jezika u srednje škole, i to usljed Vošnjakove resolucije. Glasa se, da vlada misli o Vazmu odgoditi carevinsko vieće, pa onda umah otvoriti pokrajinske sabore, koji da će ovaj put podulje viećati. Skupno ministarstvo da kani uvesti novačenje i u Bosni i Hercegovini. Govori se i o konačnoj spojitbi tih pokrajinah s ostalom državom, ali prije nego li se postigne, da će se radi poznate Andrassy-eve mudrosti morat nadvladati razne i velike zapreke.

Dne 1. aprila da će bit razpušćen ugarski parlamenat, pa narod biti pozvan, da bira nove zastupnike. Toga radi u Ugarskoj već se sad pripravljaju razne stranke, koja će koju nadmoći i nadvladati. Hrvatski sabor je dne 15. tek. prihvatio rad kraljevinske deputacije sa 47 glasovah proti 17. Razlozi, što jih je iztakla saborska manjina proti tom prihvatu, nisu vriedili ništa u očima većine. Radi božjeg mira naša će si braća u Kraljevini dati od Magjarah još i košulju svući. I u Hrvatskoj bit će ljetos saborski izbori. Prošlih danah sastaše se na Rieci brodovlastnici sa naše i hrvatske strane, da viećaju o promaknuću brodarstva, koje da od dana do dne sve više pada i gine.

Dne 15. tek. otvorilo se u Berlinu njemačko carevinsko vieće. Prestolni govor odiše mirom i pomirljivošću. Bismark je svojom naprositošću uvriedio neke ministre, pak je s njimi u golemoj zavadi i neprijateljstvu. Iz prestolnog govora izvadjaju nekoji, ako se već nije, da će se što skorije obnoviti tako zvani trocarski savez. Bismark se jako boji novih izborah u Franceskoj. U Italiji se ministarstvo opet koleba. Engleska nije još ni sad na čistu ni u Africi ni u Irskoj. Kolovodja Iracah Parnell bacio se u naručaj franceskih komunardah, tè je tim neizmierno naškodio uspjehu irskog pokreta, jer irski katolici oduravaju taj mrski neznabožki savez, pak će voliti i nadalje sužanstvo trpeti, nego Boga i vjeru izdati. Srpska skupština vieća još neprestano. Prošlih je danah prihvatila zakon o neodvisnosti sudacah. Srbija da je naručila sto hiljadah novih puškah. Turska i Grčka se oružaju. Dne 20. tek. poklisari su izručili Turskoj odgovor na njezinu notu od 14. januara. Sve se radi da nebude rata, al težko da će proći bez njega.

Franina i Jurina.

Fr. Jurino, si ti Franina, il ja?
Ju. Ti, ki pipu nosiš.
Fr. I ja sam vavek tako mislol.
Fr. Zač me to pitaš?
Fr. Aš je nekidan Franina merion platil...
Ju. Dakle to danas toka Jurinu...
Fr. Ja nisam toga rekal, al ako ćeš platit, neću se zato s tobom pravdat.
Ju. Onda hodmo, ter je pust, pak neka bude i pusteji!

***

Fr. E, oštarico, metar vinà!
Ju. I litar kobasic.
Fr. Muć, nè te ljudi mislet, da smo pijani.
Ju. Ter si ti počel.
Fr. Tako to si i ti, kako on Creski raprezentant, ki je votal za pulicaji, nè da se je ustal podestà, pak se ustal i on.
Ju. A zač su takovega papagala zibrali za raprezentanta?
Fr. A zač gospoda kupuju i drže papagali nego zato, da se nasmieju, kad ponavljaju ono, ča od drugoh čuju?
Ju. Dakle to su bili od skora va Crosu novi izbori?
Fr. A ča ni voš bila i doba, potle su se celo leto dan za nje progudali?
Ju. Pa kako je šlo?
Fr. A izabrana je stara banda.
Ju. Dragi ti, po čem su bili...?
Fr. Ki? Ča?
Ju. Muški glasi?
Fr. Muški, po ničem, nè jih muži nisu prodavali; a drugi, kako čiji: ki se je na dobrà kupca numeril, dobil je obed; a ki na kakovega češljinu, morat se je kuntentat i s kupicom vinà!

***

Ju. Si čul, da će nas tamo va aprile moseco prit nać stari Garibaldi?
Fr. Aj neće.
Ju. Zač ne?
Fr. Nè da j' šopav.
Ju. Šopav?
Fr. Šopav, šopav, pak nebi mogal bežat!
Fr. Si čuja ča od Tinjanskih izborah (balotacijona?
Ju. Ti si valja bija tamo, kad tako po njihovu govoriš.
Fr. Sam bija dà — al sam vidija...
Ju. Ča si vidija?
Fr. Sam vidija da je došla i Mrak; — neznam jeli došla kapitan s Mrakom ili Mrak s kapitanom.
Ju. Ja mislim da je kapitan s Mrakom.
Fr. Ma i ja tako.
Ju. A kako je pak pošlo?
Fr. A dobro — I da ni Mraka bi bilo još bolje.
Ju. Hvala Bogu! Morda nebude drugiput Mraka — bit će ufamo se dan, pred kojim će mrak pobegnut.

Nekoliko riečih o zraku i ugljičnoj kiselini.

Kao što udišujemo potreban nam kisik, tako izdisujemo škodljive nepotrebne plinove, što so stvaraju u našoj nutrini. — Dišemo li dakle više ljudi dulje vremena u zatvorenoj sobi, to nije zrak samo kroz to postao škodljiv, što se je potrošio kisik, već i tim, što su ga izdisanjem napunili raznovrstnimi, tielu štetnimi plinovi. Da su ti plinovi sbilja škodljivi, eto najboljega dokaza, što ih sama narav bez naše volje izmeće iz nutrine na polje. —

Medju timi plinovi jest i plin *„ugljična kiselina“* — kako se u znanstvu zove. — Budemo li što saznali o tom plinu, možda saznadomo i za vješčice, što ih je stara Bara novim sitom i maslinovim križićem iztjerala iz Kaićeve kuće.

Ugljična kiselina isto je onako nevidiv plin, kao što je zrak. Od ovoga je mnogo teža, a plućam jako škodi. — U prirodi je ima veoma mnogo, a u zraku, ako neće škoditi, nesmije je biti više od $^1/_{2000}$, t. j. u 1000 litara zraka može biti 2 litre ugljične kiseline. Ima je u većoj množini: U dubokih zdencih, kod gorenja, u pivnicah gdje vino vrije, u rudnih vodah, ljudi i životinje ju izdisuju, u vulkaničkih okolicah itd. U Italiji kod Napulja je špilja, u kojoj se neprestance razvija taj plin. Špilju tu zovu: Paja špilja.

Kako rekoh, na pluća djeluje ugljična kiselina jako štetno. S toga zrak, u kom je ima više od $^1/_{1000}$, ne valja za disanje.

Ako više ljudi dulje vremena boravi u zatvorenoj sobi, troši se kisik, a pošto svakim dahom izhišujemo ugljičnu kiselinu, brzo se nakupi u zraku ove više, nego li je smije biti. — Soba se stoga ima *zračiti* t. j. pokvareni sobni zrak ima se iz sobe iztjerati, da o sobu adje vanjski, svjež i čist zrak. —

Isto je tako, kad više ljudi spava u sobi. A još gore, gdje ljudi i domaće blago skupa poliegaju. Sve bo životinje dišu i izdišu kao i čovjek, — i ono trebaju za disanje svježa i čista zraka, a škodi im nečist i pokvaren zrak. —

U dubokih bunarih ima često sila ovoga plina. Dogodilo se, da su ljudi, spustajuć se u bunar, da ga čiste, mrtvi ostali. Zagušila ih je ugljična kiselina. Isto se tako dogadjalo u pivnicah, gdje vrije vino, jer se i tu ona u veliko razvija. — Da se predusretno jedno i drugo, privežu se na špagu goreća svieća i spušta u bunar (zdenac). Ako svieća i na dnu gori, zrak je u bunaru čist; ugasne li, to je opasno unj sići, jer je na dnu doista ugljične kiseline, koja se budući teža od zraka dolje slieže, a u njoj nemože goriti ništa. — Isto tako, ako želimo vidjeti, ima li u pivnici mnogo te kiseline, turi se svieća na motki (štapu) u pivnicu.

Zlo bi bilo spavati u pivnicah, gdje vrije vino. Silna ugljična kiselina, što se tu razvija, slieže se na pod. Lahko bi dakle bilo, da bi onaj, koj bi tu spavao, težko i živu glavu izneo.

A što je bilo u Kaićevih? — Peć se srušila. — Unesoše s togn u sobu žeravice, a ugljična kiselina izrijala se i padala na djeca pluća. —

Ludo je reći, da djeca nemogu u mrzloj sobi spavati. To ih upravo jači, otvrdnjuje. U mlakoj sobi omlohavi tielo, bljutave je i nije za rad kao čovjek živ, vesco i bi star. —

Malo je poći osobito u siromašnijega puka, gdje se ugljična kiselina kroz pać u sobu ne izvija. — Kod gorenja (rekoh) uviek se stvara ugljična kiselina, a kroz šupljice peći dopise ona u sobu. Po noći se vrata ne otvaraju, ljudi spavajuć dišu i izdišu — dakako, da se tuj zrak kvari. U jutro ustaješ zlovoljan, glava te boli, lien si mlitav itd. — Imaj toplo, no pretežko pokrivalo, pa neka zima brije, koliko joj drago — samo goni po noći iz sobe toplu peć.

Starica Bare nije zlo radila hotomice, nego iz neznanja. Sva ugljična kiselina, koja se je izgarajućom žeravicom razvijala, ostala je u sobi i kupila se uz sve to, što su i djeca takav plin izdisala, a udišuć trošila kisik, kojega je nestajalo izgaranjem žeravice. Kisika je dakle nestajalo, ugljična kiselina dolaziła je u djetinja pluća — odkle bluvanje, boli, da ti glava puca.

Nu, hvaliti je Bogu, da je i tako prošlo. — Nije se to jednom dogodilo, gdje je zdjela žeravice ubila u jednu noć svih, što su u jednoj sobi spavali.

Ugljična kiselina je dakle vješčica koja je izmučila Kaićevu djecu. Nije ju odtjeralo Barino sito, nego to, što sutra dan bijaš sazidana peć, pa nije trebalo žeravice u sobu — Nu Bara tvrdi i tvrditi će, dok bude živa, da sito i križić tjera vješčice, i uviek će se pozivati na dogodjaj kod Kaićevih upravo na tri kralja 1881. g., koji je potvrdio njezino vračanje. — I tu vidimo, kako često slučaj ili narav ide na ruku orakovim čarolijam; nedajmo se s njimi zavesti, jer je Bog, koji upravlja sa svim, a čovjek je pozvan, da proučava njegova neizmjerna djela; da im se divi i proučavanjem koristi. —

Kad je bolestnik u kući, znade soba, gdje leži, upravo smrdjeti, jer se nije zračila. Odkad je bolestnik legao u krevet, pa dok se nije digao ili umro. Ubija to sama bolestnika, komu uzkraćuješ prvoga uzdržavalca zdravlja: *svježi zrak*, ubija odrasle ukućane, ubija nejaku djecu, koja za svoj razvoj i zdravlje ponajpače trebaju gibanja i svježa zraka. — Bojiš li se, da će ti se bolestnik zimi zračenjem prehladiti, zagrni ga za koji čas svim, što imaš u kući, ali prozrači sobu, jer *bez svježa zraka nema zdravlja!* Zrači dan na dan dom, gdje obitavaš, zrači dan na dan staju, gdje ti je marva. To ti svjetuje svatko, bio kojega roda, koje vjere, samo ako ti dobro želi. A čuj još ovo: Komu se nemože svjetovati, ne može mu se ni pomoći.

Napisao *Vaclav Novak.*

Književne viesti.

Preporučamo našim čitateljem novu molitvenu knjižicu, što je pod imenom **Pravilo kršćanskoga života** izdao u Zadru kod Spiro Artale č. s. Potar Krstitelj Baćić, Franovac. Ta je knjižica napisana navlaš za mladež, pak se preporučа samo po sobi za školske darove.

Obzirom što se još napose mnogi vanjski članovi „Matice„ ove godine prijavili nisu, primaju se članovi zagod. 1880 još za njeko vrieme dok nebude protivno oglašeno. Zato se umoljavaju svi još neprijavljeni članovi, da se, dok još ima zaliho knjiga, prijave, i svoj godišnji prinos ili neposredno ili putem gg. povjerenikâ amo dostave.

U Zagrebu 16. februara 1881.

Uprava „Matice Hrvatske“.

Za potresom postradale Zagrebčane.

Malo selo, Rakotole, u Istri, šalje 7 forintih postradaloj braći u Zagrebu, da to primo kao malen znak harnosti za ono, što su obilatijom rukom pomogli Rakotolcem ulanjskoj nestašici. Bože, čuvaj nam Zagreb!

Ova svota, kao što i ona prošlog 4. broja, bi izručena p. n. g. M. Poliću, članu tršćanskoga Odbora „Za postradale u Zagrebu“.

Različite viesti.

Nj. vis. carević Rudolf prispio je dne 18. sretno u Aleksandriju, a odanle pošao žljeznicom u Kair, gdje mu podkralj egipatski prirodio veličanstven doček.

† **Dr. Maks D'Angeli,** odvjetnik, gradski zastupnik i bivši cielih 10 godinah tršćanski načelnik, umro je dne 19. tek. mjeseca poslje kratke bolesti u 65. godini svojeg vieka. Trst mu dne 21. prirodio sprovod dostojan njegove bivše časti i njegova žarkog domoljublja.

Austrijska vojska, koja po ovogodišnjem najnovijem brojenju iznosi u ovom dielu carstva 158.698, u Ugarskoj 84.339, a u Bosni i Hercegovini 27.995 momakah, — broji po jeziku 45.748 Čehah, 19.678 Poljakah, 18.557 Rusinah, 20.671 Hrvatah, 7901 Slovenacah, 3669 Vlahah, 11.281 Rumunjah, 46.216 Magjarah, 97.753 Niemacah. Evo najbolji dokaz, kako Slavjani za obstojanje Austro-Ug. monarkije plaćaju nesamo najviše novčana, nego i krvnoga poreza.

U Austriji ima premalo učiteljah. U pučkih austrijskih školah manjka izpitanih učiteljah za 6379 učiteljskih mjestah. U 4783 ovih mjestah obavljaju učiteljsku službu ljudi, koji neposjeduju učiteljske svjedobe, a ostala su mjesta prazna, jer je nije moguće donapuniti nikakvimi učitelji. Poradi toga, veli se, da je sada naša vlada nakana, podati učiteljem neke polakšice glede vojničke dužnosti.

Sažalnica. Prigodom smrti tršćanskog raznačelnika, pokojnog Maks. Dr. Angeli-a, skoro sve istranske obćine poslaše svoje sažalnice ovomu gradskomu zastupstvu. Pa buduć, da rečeni pokojnik nebje potvrdjen od cesara, kad je ono prod dviema godinama bio

nanovo izabran za načelnika, to se te sažalnice u raznih krugovih smatraju i sa razna gledišta. Tko se veseli, tko zabrinjuje.

Potarda. Kako čitamo u novinah, prošlog tjedna je prigodom oficirskog plesa u Kopru, na dvorišću kuće gdje se plesalo, pukla močna petarda, tè svojim praskom zaglušila pol grada.

Premetačina. Čitamo u talijanskih dnevnicih, da je prošlih danah u Kopru redarstvena oblast premetala stan g. Kudera.

Promjene u Krčkoj (Vejskoj) biskupiji. Njegovo Veličanstvo Car i kralj, blagoizvolilo je imenovati svovišnjom odlukom 22. Siečnja M. Č. g. Matiju Oršića koralnoga namjestnika duhovnoga pomoćnika u Krku, i nadomjestnoga kanonika, upravitelja ureda plovanskoga i dekanije u Cresu, M. Č. g. Antuna Buničića, kanonici šborne crkve u Cresu. Mladomisnici č. g. Ivan Volčić i Josip Žic, imenovani su pomoćnimi svećenici kod sbora stolne crkve v Krku.

Novačenje. Nabrati se ima letos u Primorju 1497 novakah za stajaću vojsku, odnosno vojnu mornaricu i 150 momakah za nadomestnu reservu. Novačenje: u Trstu 1. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. marča. Na Goriškom: u Ajdovščini 4. 5.; u Gorici za mesto 7. 8., za okolicu 9. 10. 11. 12. 19.; u Kanalu 15. 16.; u Cervinjanu 10. 11. 12., u Tržiču 14. 15., u Tolminu 18. 21. 22. 23. 24., u Bovcu 26. 28., u Sežani 26. 28. 29. marča, u Komnu 31. marča, 1. 2. aprila, u Gradiški 4. 5. aprila, u Karminu 7. 8. 9. aprila. U Istri: u Kopru 21. 22. 23. 24. marča, u Piranu 17. 18. marča, u Podgradu 7. 8. 9. aprila, u Buzetu 4. 5. aprila, u Bujah 26. 28. marča, u Poreču 30. marča, u Pazinu 28. 29. 30. marča, u Motovunu 1. 2. aprila, u Rovinju 1. aprila, u Puli 4. 5. 6. aprila, u Labinju 8. 9. aprila, na Voloskom 11. 12. 13. 14. aprila, u Cresu 22. aprila, u Krku 25. 26. aprila, u Lošinju 19. 20. aprila.

Ruska vojska imade po francezkih novinah u vrieme rata ukupno 2,620.000 mom., 400.000 konjah i 3000 topovah.

Osamdeset i tri godine u ludnici. U parižkoj ludnici umro je ovih dana ludjak, 103. g. star imenom Gubissier. Sav Pariz poznavao ga je pod imenom „čovjek od stakla". Godine 1798. pao mu je prozor na glavu i ranio ga. Bilo mu je tada 20. godinah. Posliedica je bila ta, da je malo poslije toga poludio, počeo biesniti, te su ga morali pritvoriti u ludnicu. Kad se je za nekoliko godinah primirio, zabi si u glavu tu fixu ideju, da je od stakla, pa da se nepotare, bio je uviek miran, nobi se ni ganuo, pa ni mnogo govoriti nije se usudio. Više od 70 godinah sjedio je uviek na istom miestu, pa bi samo progovorio, moleći šnjofanca.

Zabava pol. društva „Edinost" obdržavana dne 26. prošloga mjeseca u kazalištu „Politeama Rossetti" izpala je jako dobro. Okolo 10 satih na večer kuća je bila dubkom puna, lože bijahu sve zapremljene ta ista galerija bijaše posjednuta. Počelo se je s poznatom igrom „U Ljubljanu ju dajmo", koju su dobrovoljni predstavljači na obće zadovoljstvo odigrali. Osobito spomena je vriedna gospodična Hakelj, koju smo već po drugi put u istom komadu igrati vidili. Ona je bila stožer i ures ciele igre. Radi njekakvoga nesporazumljenja oglašeni pjevački sborovi nisu pjevali već se je odmah prešlo na ples, koji je trajao do rane zore.

Posjetilo je zabavu i mnogo prijateljah slavenskoga naroda. Izmed ostalih opazili smo: tršćanskoga namjestnika g. barsina Protisa, predsjednika prizivnoga suda g. baruna Kemperle, dvorskoga savjetnika g. viteza Rinaldini, gjenerala Schmigoza, contre-admirala Panera i ostale.

Nješto iz sudnice. Na 9. t. g. obdržavat će se glavna razprava pred porotnim sudom u Trstu proti g. Eduardu Cuderu radi zločina službenoga pronevjerenja. Cuder poznat je našim čitateljem iz dogadjajah u Kastvu. Uspjeh razprave ćemo u svoje vrieme priobćiti.

LISTNICA

P. n. g. M. M. u Zlatnom Pragu: Poslanu predplatu za tek. godinu primismo, a za prošasto, mirno.

G. Mandiću Franju u Sv. Ivanu u Bačkoj: For. 4. novč. 10 u račun ovogodišnje predplate primismo. Da ste nam zdravi!

G. Buiću Antonu Matijovu u Krnici: Vaša je predbrojba plaćena do konca prošle godine 1880.

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 15—1. Marča 1881.

Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.51	9.37	11.81	—	9	5.51	9.37	11.85	—
2	—	—	—	—	10	5.51	9.37	11.83	—
3	5.51	9.37	—	—	11	5.51	9.37	11.83	—
4	5.51	9.37	11.81	—	12	5.51	9.37	—	—
5	5.51	9.37	—	—	13	—	—	—	—
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	5.51	9.37	11.81	—	—	—	—	—	—
8	5.51	9.37	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 1. Marča 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	—	—	—	—
S. Domingo	„	70	—	80	—
Rio polag vrsti	„	50	—	81	—
Cukar austrijski	„	32	50	37	—
tučeni	„	30	—	32	—
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	„	149	—	200	—
Naranče skrinjica		2	—	5	—
Karube puljezke	za 100 kg	12	—	—	—
levantinske	„	7	—	8	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Falamata	„	17	—	—	—
puljezke	„	13	—	10	—
Limuni skrinjica		3	—	4	75
Bademi illi mendule pulj.	za 100 kg	88	—	95	—
dalmatinske	„	92	—	—	—
Lešnjaci	„	27	—	41	—
Šljive	„	13	—	22	50
Pšenica ruska	„	12	—	12	25
ugarska	„	12	—	13	—
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	70	7	35
Raž	„	9	50	10	—
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	50
Oriž talijanski	„	17	—	22	50
inglezki (kitajski)	„	14	—	—	—
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	123	—	130	—
arbanaska	„	125	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	„	47	—	90	—
štajerske „		42	—	70	—
Grede „		10	20	12	90
bukovice		7	50	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 kg	—	—	—	—
„ najbolje	„	50	—	60	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	38	—	41	—
istarsko	„	38	—	40	—
Kameno ulje u barilah	„	12	—	—	—
u kasetah	„	16	—	—	—
Kože strojene naške	„	165	—	185	—
suhe volovje naške	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
janjeće naške	za 100 kom.	—	—	—	—
dalmatinske	„	60	—	90	—
kozje	za 1 kg	—	65	—	75
vunene slane	„	—	60	—	65
suhe	„	—	55	—	70
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 kg	25	—	—	—
Sardele 1 baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 kg	20	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	65	—	80	—
Loj dalmatinski i naški	„	39	—	40	—
Salo	„	63	—	64	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	54	—	55	—
Rakija otoiltar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvici istarski	za 100 kg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	48	—
Med	„	30	—	—	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 kg		3	75	9	—
Cunje (štraco)	za 100 kg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	10	—

U tiskari H. Lustera u Senju izdao sam ovih danah o vlastitom trošku III. kiticu

SMIEŠICAH

Ciena je knjižici 10 novč., poštom 2 novč. više. Naručbine prima izdavatelj sâm.

U Brlogu, 3. veljače 1881.

Nikola Šimatović.

RIEČ ISTARSKIH HRVATAH

Talijanom i svim na koje spada.

Povodom članka: „L'Istria ed il nostro confine orientale — Paolo Fambri" tiskana u „Nuova Antologia" 1879.

Može se dobiti za **70 novč.** kod:

Primorska tiskara na ŠUŠAKU

kraj Rieke (Fiume).

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah;** te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednakó f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom lagije, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju želežničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana" po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

sviećar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske" dali preštampati iz „Naše Sloge" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME

ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for. 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi" i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri", zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 6. U Trstu 16. Marča 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a soljako 60 novč. za pol godine. Izvan Carorine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 soljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List rima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarino. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvatku, naimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromno stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Recimo istinu

Početkom ove školske godine presvietli porečki biskup sakupio je u Kopru pod jednim krovom nekoliko talijanskih djakah, da jih odgoji za svećenički stališ. Neugodno je ovu odluka dirnula nekoga dopisnika iz one biskupije, što medju onimi djaci nema niti jednog djaka hrvatskoga roda. Radi toga u jednom dopisu ostro napada na presvietloga biskupa, da odviše ujeguje Talijane i da ne mari za rod i krv, iz koje je potekao, najme za Slavene odnosno Hrvate svoje biskupije.

„Naša Sloga“ bje najprvo umoljena, da tiska taj dopis, ali radi važnih uzrokah nehtjedosmo ga tiskati, — Obratio se dopisnik na uredničtvo „Edinosti“ glasila političkoga društva istog imena. Ovo je poslovenilo i tiskalo rečeni dopis.

Mi smo mirnim srcem motrili graju, koju je podigao taj dopis i razne makinacije, da se oslabi vriednost toga dopisa te ako smo se danas odlučili reći koju našu u tom poslu, to smo primukani dopisom iz Istre u Eco del Litorale Br. 17 i 18 t. l. (list katolički izlazeći na talijanskom jeziku u Gorici) u komu dopisnik ružno i sramotno napada na siromašni hrvatski narod u Istri.

Ako je taj dopisnik želio braniti presvietloga porečkog biskupa to bi bio morao učiniti u „Edinosti“, gde je bio uvriedjen, da njezini čitatelji čuju i drugi zvon, nimalo pako napadati na hrvatski narod u talijanskoj, goričkoj novini. Što i dragomu „Eću“ curaju zubi za nami? Nevjerojatno, i naša vjera morala bi bit na talijansku!?

Porečki kaptol u svojoj adresi povodom dopisa učinjenoj biskupu ovako govori: „Vi ste presvietli gospodine već oprostio onom dopisniku, koji je po mnenju istoga gospodina pisao više nego iz zloće iz lakoumnosti. Ali reć bi da dopisnik u „Eco“ malo mari za biskupa, njemu nije stalo do drugoga nego ružiti hrvatski narod. Reć bi, da niti „Eco del Litorale“ u Gorici, koji ne stanuje daleko od onog skupnog sjemeništa, nemari za biskupa i za uzgoj one mladeži. Tamo ima sinovah slavenske i talijanske krvi, koji su sinovi iste pokrajine i koji imaju širiti vjeru Isusovu medju Slavene i Talijane, vjeru mira i ljubavi. A Eco tako nazvani katolički list radi li on u vinogradu mira? Da je ovoj časopis protivan nam Slavenom to smo dobro znali, ali po svema smo se osvedočili prigodom bule sv. Otca Lava XIII glede slavenskih apoštolah sv. Cirila i Metoda i glede službe božje u slav. jeziku.

Nije naša namjera slieditи dopisnika u Eco, kako pobija dopis u „Edinosti“, to nije bilo potrebno. Tko je pročitao onaj dopis upoznao je, da ga je mlada i vatrena ruka napisala, kako je opazio i sam porečki biskup te da ga je ljubav do svojega naroda na to primukala.

Nam je malo stalo do kleventanja dopisnika u „Eco“ već nemožemo pregorjeti, kako nastoji opravdati istarsku juntu, što je dala 400 for. za ono 11 djakah u Kopru.

U biskupiji porečkoj i puljskoj, veli taj dopisnik, veleposjednici su goli Talijani, ovi plaćaju najviše porezn, dakle je pametno učinila, da je uzela od novca, što plaćaju Talijani 400 for., da pomogne talijanske djake.

Da je u porečkoj i puljskoj biskupiji mnogo veleposjednikah, koji bi imali plaćati provincijalni porez, to je istina, kako je istinito da su ovi upravo najviše u zaostatku, dočim u obće Slaveni Istre Istri posteno svoj porez plaćaju. N. p. Porečki je sudbeni kotar godine 1879. imao platiti provincijalnoga nameta 7039 for., te je u istoj godini imao zaostatka za provinciju 25014 for. Evo dokaza kako izključivo talijanski veleposjednici svoj provincijalni namet plaćaju. Malo bolje ga plaćaju veleposjednici Motovunskoga kotara, gdje se je godine 1879. imalo platiti, 7148 for. a ostalo u zaostatku for. 16814 Jedino dva kotara porečke biskupije, gdje su Talijani veleposjednici, dužni su for. 41828 za provincijalni namet. Da vidimo kako plaćaju toj namet naši Hrvati. Voloski kotar god. 1879 imao provincijalnoga nameta 5063 for. a zaostatka je bilo 2414 for. U Cresu for. 3027, zaostatka 1106 for. u Lošinju for. 7116, zaostatka 4814 for. Dva talijanska kotara sa 14187 for. god. nameta su u zaostatku u znatnoj svoti od for. 41828 naša tri kotara sa 15206 god. nameta su u zaostatku u svoti od for. 10784 Evo liepog razmjera, kako plaćaju veleposjednici Talijani, i kako opet siromašni Hrvati.

Sad da kažemo nješto o školskom nametu, koji iznaša 18% na državne poreze. U porečkom se sudbenom kotaru god. 1879 potrošilo iz provincijalne blagajne za pučke škole toga kotara 7423 for. slieđi dakle da su drugi kotari morali dodati za pokritak troškovah onih pučkih školah ništa manje nego 396. for. U ovoj godini školski trošak nije manji. — Od kuda dakle onih 400 for. za talijanske djake u Kopru?

Dopisnik navadja drugi provincijalni namet najme 75% na potrošarinu (dazio consumo), koju on nazivlje glavnim provincijalnim dohodkom i tvrdi, da ako je iz ovoga fonda dala 400 for. za talijanske djake, da nije Hrvatom učinila krivice, jer da oni (Slaveni) jako malo plaćaju dacija. „Al dazio consumo, che forma la rendita principale della provincia d'Istria assai poco contribuiscono i croati“.

Lažljivi dopisniče! vidi se, da tebi nije do istine, već te je mržnja do Hrvatah zasliepila! Primi u ruke juntin izkaz o porezu god. 1879 te ćeš lahko razabrati, tko je platio onih 97. 190 for.. koji su uplaćeni za provinciju.

Vidit ćeš, da je sam puljski kotar platio for. 33. 750.

Što se poreza tiče to nesmijemo ovoj grad nazvati nit talijanskim nit hrvatskim, već jedino vojničkim, jer kad bi sjutra posada ostavila Pulj, plaćao bi taj grad manje nego Vodnjan. Ako dakle odbijemo puljski porez ostajem nam for. 63.440. Ovoj svoti doprinieli su Talijani i Hrvati kotarah porečke i puljske biskupije:

porečki	2100 for.
motovunski bez Oprtlja . .	1200 „
vodjanski	1250 „
rovinjski	4055 „
labinjski bez Šumbeda, Sušnjevice i. t. d. . .	2000 „
	11605 for.

Strpi se, moj galantomo, pak pogledni, koliko plaćaju u tu svrhu oni kotari, gdje stanuju samo Hrvati, to ćeš naći:

paziuski kotar	6749 for.
voloski	5812 „
podgradski	3622 „
buzeski	2450 „

i tako drugi.

Ako nisi sliep, bielo je na crnom, da sama dva hrvatska kotara plaćaju for. 956 više za „dazio consumo“ nego ciela porečko-puljska biskupija izuzev grad Pulj te se nestidiš trubiti po talijanskih novinah, da Hrvati skoro ništa za to neplaćaju. Poznato je, da imate mnogo riečih, da znate klevetati, samo težka vam je istina.

Dalo bi se još mnogo govoriti o opazki, zašto junta podupire samo djake iz porečke-puljske biskupije a ne iz drugih dvih biskupijah. Ovo su rieči našega dopisnika u „Eco“, koji se toliko zauzimlje za juntu: „Jer je junta osviedočena, da je novac potrošen na djake, koji se odgajaju za svećenike, uzalud bačen, ako se isti djaci nesaberu u jednom zavodu (institutu), ako se neodgoje sasvim kršćanski te ako se nemetnu pod nadzor kojega svećenika. Gle čuda, kako religijoznu nam taj dopisnik predstavlja juntu! Mislio bi čovjek, da su to sgoljni skrušenici. Današnji dan gdje sve više, da se svećenici odaljuju od svieta, da se osamljuju, evo liberalacah gdje traže, da je jedini spas za svećeničkoga pitomca, da se zatvori! *Dakle* „danaro sprecato“ bijaše novac potrošen na naše domaće biskupe? Uzalud potrošen novac na tolike naše kanonike, župnike i u obće sve vrle svećenike, koji nisu bili tako sretni, da su jih zidine konvikta krile? Kakvoga vrloga zatočnika našla je junta u Poreču!

Mi nismo proti konviktu, jer znademo, da bi se u dobro uredjenom zavodu najbolje pripravili mladići za svećenički stališ te još bolje znademo, da je tršćanski biskup u tu svrhu darovao liepu svotu svojega novca, dapače *sve svoje* te da je sakupio i priličnu svotu darovah, ali, kao što će naši čitatelji uviditi iz odlomka pastirskoga lista, nije se ta vruća želja biskupova mogla dosad izpuniti; da je pako novac, kojim biskup tršćanski podpomaže mladiće na srednjih školah, zlo potrošen, to može kazati samo kakva šuplja glava a ne čovjek, komu je nauka najviše vrieło. Dosta mu budi!

IZVADAK

Iz pastirskoga lista tršćanskoga koparskoga biskupa u oči korizme

Budući nam prostor lista nedopušća, da priobćimo ciel sadržaj to donašamo našim čitateljem ovaj zanimivi konac toga lista:

Sada ni je reći nešto vam, častni poslenici u ovdješnjem dielu vinograda Gospodinova. Česa se jur dugo vrieme na u naprjed bojasmo, to muči nas jur ljuto, i to je: veliko pomanjkanje svećenikah. U gradovih ima još dovoljan broj duhovnih pastirah, ali u manjih mjestih i po selih manjka jur sada oko šestdeset svećenikah, a do četiri najdalje pet godinah manjkat će ih dva puta toliko, jer u semeništu Goričkom imamo u četirih bogoslovnih tečajih mjesto petdeset samo sedam pitomcah. Mnogi izmedj vas su stari i onemogli, ima vas mnogo slaba zdravlja, a puk je razsijan po dalekih i često puslih krajih; kako ćete vi nadomjestiti šestdeset radnikah, koji manjkaju? Uz najbolju volju nemožete toga podpunoma učiniti; nu napredujte barem opravljati drage volje, što više možete, a da neklonete srdcem ni u najljutjoj potrebi, koja sve to veća biva, često si pripominjite, kako se je jednom Isus kruto ražaloštio: „Gledajuć množtvo puka, jer bijahu zapušteni i razsijani kao ovce bez pastira“ (Mat. 9, 36). Vi ste očevidci mnogih tugah i nevoljah, od kojih uzdiše puk, i u mnogom ste učestnici njegovih mukah; kost ste od njegove kosti i tielo od njegova tiela, pak ga zato iskreno i milujete i žalite, i to ne samo besjedom nego i trudom i požrtvovanjem, navlastito kad po jedan vas mora raditi i truditi za dva i tri, i kad vam se je preseliti iz jednoga u drugo, možda i daleko mjesto, na vlastiti trošak, što vam je koji put vrlo mučno. Opominjite često vjernike, da potrpe u toj nevolji, pače da se pripravljaju na sve veću trpnju, pak da si gledaju i sami pomoći, što veće i bolje mogu i znadu, posebno da pomno poučavaju i goje bogoljubno svoju djecu, jer nema ni čovjeka ni oblasti, koji bi im još za mnogo godinah mogli dati potrebitih

dušnih pastirah. Prošle godine je umrlo osam duhovnikah naše biskupije, četiri su stupili iz službe u pokoj, a redjen nije bio ni jedan jedini. Ni žarka nam želja nije se izpunila, da ćemo moći zavesti ili utemeljiti semenište za gimnazialne djake, jer se je do sada premalo novacah nabralo za ustanovljenje zavoda primjerna velikoj potrebi prostrane biskupije s tristo i dvanaest tisuć dušah, a gojenjem malena broja mladićah u semeništu uz primjerno prevelik potrošak pri tolikoj sadanjoj draginji nestalo bi u male godinah nabranoga novca bez znatne koristi za biskupiju. Zato će se još napredovati biranjem milostinje i podjeljivanjem novčane pomoći ubožnim i dobrim djakom za odjeću i knjige, njekim najsiromašnijm i za hranu, i u tu svrhu potrošilo se je do sada za šestdeset i pet mladićah preko četiri tisuće forinti od kamatah ili obrestah od nabranih novacah. Svim milostivim dobročiniteljem dao Bog stostruko uzdarje, i uzbudio još i u mnogih drugih vjernih plemenitu želju i veselje za podupiranje toga biskupiji toli potrebitoga poduzetja.

Otajstvena pisma.

Zadnji put smo natuknuli nješto o pismu, koje se je raztreslo po Istri i po drugih stranah te koje je hrvatski list „Sloboda„ doslovce u prevodu u broju 28. od ove godine štampao. Kao što nismo dosada štogod priobćili a da nismo se prije dobro o stvari obavjestili to ćemo i danas njekoliko riečih kazati, glavnu stvar si pridržajemo za buduće. Bojati se je bilo, da će se istinitost toga pisma tajiti, nu buduć se je isti onaj, koji ga je primio: g. Sussa, računarski ravnatelj kod junte u Poreču, izjavio, da ga je primio onakva uz malene promjene, buduć nadalje čujemo, da i junta znanje toga lista netaji, zato ovdje za sada kratki sadržaj izpustiv naslov tiskanoga pisma: G. Cuder, bivši u Kastvu juntin delegat, daje o svojem radu u Kastvu izviešće ravnatelju (g. Sussi), proseć ga, neka o tom izviešću i njegovih u njem predlozih izvoli prosboriti i s gospodom, što sjede kod zemaljske junte u Poreču. To izviešće pisano je u Kastvu dne 22. februara 1880 a podpisano Cuderom.

U tom se izviešću gorko jadikuje, kako se u svoj Istri, ov i on kraj Učke, od dana do dne budi i pridiže slavensko pleme; navadjaju se uzroci tog pojava pak se predlažu sredstva, kojimi bi se slavensko u Istri gibanje dalo prepriečiti, dapače sasvim izkoreniti i uništiti. Prvo i najuspješnije sredstvo jest, veli gosp. izvjestitelj, razkomadati občinu kastavsku, koja da je svega toga zla pravi i jedini uzrok; tè razdieliti ju na tri il četiri občine iliti podestarije, jednu slabiju i siromašniju od druge; zavaditi jih, da se bez prestanka kolju i pravdaju medju sobom radi občinskog imetka: pa kad to bude, da će biti i konac svim slavenskim mušicam i ondje i u svoj ostaloj Istri.

Tko se od naših čitateljah spominje lanjskih dogadjajah u Kastvu, spominjat će se i toga, da se je onda u odlučujućih krugovih živo radilo baš o razkomadanju gori rečene občine, pa tim da je to izviešće jako istini podobno. Dapače uvjerava nas stanovita dobro obavješćena osoba, da su se stvari u Kastvu baš onako razvijale, kako se pripovieda u tom izvješću, pak da su i sami razni nadnevci (date) i brojevi točno zabilježeni; zato da se je tim više čuditi čudu, kako je to izviešće moglo ugledati bieli sviet, bilo da je palo u pozvate bilo u nepozvate ruke. A i sam slog i način pisanja da točno odgovara osobi, koja je tù tobože podpisana. Toga radi mi ćemo ga u jednom od budućih brojevah priobćiti u hrvatskom prevodu, da ga naši čitatelji sami čitaju i da mu sude; a i vriedi, da ga svaki istarski Hrvat i Slovenac na pamet nauči, kao Otčenaš, jer neima u njem rieči, a da nebi duboko u srdce dirnula svaku iskrenu i poštenu dušu i tim ju sa sna probudilo.

Na koncu dodajemo, da se i tršćanski „Indipendente“ tobože čudi, kako mu je to pismo došlo u ruke. Ali njemu se negnjusi ni navedena propratnica ni bogomrski način, kojim se tù kani iztriebiti i zatrti naš u Istri narod; samo veli, bacajuć sumnju na na-u stranku, da se takove stvari dadu štampati isto onako u Pragu, kao i u Milanu. To je istina, to znamo i mi, s toga nemožemo još reći ni crno ni bielo o postanku tog pisma; ali zato njegov sadržaj nije manje važan i ozbiljan u našima očima, jer kud voda teče, jarak ostaje!

Stvari čuvene kod gl. razprave proti Eduardu Cuderu i ovo pismo pokazuju u pravom sviettu naše protivnike. Nismo još zadnje rekli!

Glavna razprava proti Eduardu Cuderu

Zadnji put obrekosmo, da ćemo priobćiti tečaj razprave proti Eduardu Cuderu te to danas činimo, samo nam je napomenuti, da veći zločini, na koje je u zakonu stavljena kazna od 5 do 10 godinah, dolaze pred porotnike t. j. pred 12 muževah iz naroda, koji po svršenoj razpravi imaju reći, dali je obtuženi kriv ili ne. Sud ima samo upravljati procesom i na temelju odgovora (pravoreka), što ga dobije od porotnikah, izreći polag zakona kaznu. Ako porotnici kažu, da je obtuženi nekriv to ga sud proglasi riešenim obtužbe te ga odmah iz zatvora pušća. I Cuderov proces vršio se je pred porotnim sudom 9. ožujka o. mj. pod predsjedanjem savjetnika g. Sciolis-a, državno odvjetničtvo zastupao je zamjenik drž. odvjetnika g. Canevari, obtuženikov branitelj bijaše g. odvj. Dr. Richetti.

Eduard Cuder pok. Martina iz Kopra, star 31 godinu, oženjen, računovodja, sad bez službe, neporočan, obtužen bje rad zločina službenoga pronevjerenja *U tužbenici se navadja*: Eduard Cuder bude dekretom zemaljskoga istarskoga odbora od 14 Decembra 1877 br. 4947 odposlan u Kastav. Sliedećim dekretom od 12. Oktobra 1878 br. 4291 oduzet mu prijašnji djelokrug kao delegirani komesar te ostavljen na dispoziciju iste občine, koja ga zadrži kao likvidatora dok ga nije zemaljska junta dekretom od 25 Februara 1880 odpustila. U ovom svojstvu kao občinskom likvidatoru bude mu povjereno od vladinoga komesara g. Simziga (koji je tada občinom upravljao), da iztjera globe za šumske prekršaje od njekojih občinarah C. k. Kapetanam na Voloskom obratio se je pismom 13. Februara 1879 br. 813 na občinu, da od pojedinacah sakupi te globe. Cuder imao je dužnost iztjerati od dotičnikah te globe te jih izručiti občinskoj blagajni, da jih ona u svoje vrieme odpošalje na c. k. porezni ured na Volosko. Od Cudera bje odposlano na Volosko od tih globah for. 516: 47½, ostalo je pak u njegovih rukah, *kao što i sam izpovjeda*, for. 327.86½ te odbiv esekutivne troškove nije izplatio u blagajnu for. 277.85. Ovu svotu imao bi bio Cuder izručiti odmah čim je dignut sa svoje službe dekretom 25. Februara 1880. Opetovani pozivi, da uruči taj novac i jedan registar od njega zadržan, neimadjahu uspjeha tako da je upravitelj g. Simzig obavjestio o tom Kapetanat na Voloskom izvješćem od 2. Aprila 1880 br. 445. Občina pozivala je po tri puta Cudera odnosno njegovu majku, da položi novce, ali uzalud, pak je konačno 16. lipnja 1880 formalno prijavila stvar državnom odvjetničtvu. Stopram 4. studenoga 1880, kad bje Cuder saslušan kod ovdešnjega tribunala položio je u sudbene depozite for. 239.65. U ovoj svoti nalazi se 53 for., koji sa šumskimi globami nemaju posla te se samo ostatak od for. 186.65 odnosi na globe u gornjem iznosu od for. 277.85, od koje svote je Cuder odbio for. 91.20 za račun svojih troškovah kod iztjerivanja istih globah. Uzrok, radi kojega nije izručio iztjerane novce, nalazi Cuder u okolnosti, što nije znao komu da izruči novce od globah — nakon odpusta iz službe — te da je čekao kakav nalog od junte, od koje se je uvjek smatrao odvisnim. Naproti tomu istinito jest, da je Cuder dekretom junte od 12. Oktobra 1878 stavljen na dispoziciju občine te se je morao kao podčinjeni držati strogo nalogah iste; — nadalje iztjeranje istih globah povjereno bi Cuderu od občinskoga načelnika i da je pismo Kapetanata od 13. Februara 1879 br. 813 bilo dobro poznato Cuderu, buduć se je nalazilo u njegovih rukuh, te koje naročito kaže, da se imaju ti novci odposlati od občine preko Kapetanata na porezni ured te *zato* ako nije htio uručiti taj novac občinskoj blagajni, to je mogao obratiti se u tu svrhu na Kapetanat odnosno porezni ured na Voloskom. Nadalje obećaje on sam u pismu od 9 Aprila 1880 upravljenom na občinskim ured u Kastvu, da će u kratko stvar uručiti te se je i posebnim listom od 24. Maja 1880 obratio na kastavskoga glavara Frana Munića molbom, da se strpi dok mu nedodje njegova (Cuderova) mati, da uzmogne urediti svoju stvar.

Sliedi, da je Cuder zadržao svotu od for. 277.80 povjerenu mu iztjerivanjen globah radi šumskih prekršajah; što je on i izvan suda izpovjedio občinskomu geometri Petru Predonzani povjeriv mu, da je tu svotu upotrebio za svoju potrebu *te stoga* je sasvim opravdana obtužba službenoga pronevjerenja polag §. 181 kaz. zakona.

Cuder opravdavao se, da nije znao komu da izruči novce, koje da je imao uvjek pripravne. Veli da je čekao nalog od junte. Na pitanje zašto se je odalečio iz Kastva, odgovara, da je otišao u Trst tražiti službu, buduć da ga je junta na nečuveni način digla sa službe nenavev nikakva razloga, od koje da je kasnije dobio 200 for. nagrade a tražio od nje odštetu preko 3000 for. buduć da ga je junta tamo namjestila, dok uredi i svrši posao, što bi bilo trajalo najmanje 6 godinah. Veli da mu je život bio gorak u Kastvu te nenadano odpušten ostao bez novca i službe. Smatrao se i unatoč svim juntinim dekretom (koji su bili i tečajem razprave pročitani) uvjek za komesara veleć, da *je dobio i ustmenih nalogah od junte*, a i u prvom dekretu čita se nješto o *„istruzioni vocali“*.

Prostor lista nam nedozvoljava, da obširnije o tom pišemo te da objavimo način, kojim se je služio *o junti*; tečajem razprave, gdje se je govorilo o svojstvu komesara poslije juntina dekreta 12. Oktobra 1878 izvadi iz džepa jedan dekret od iste junte, gdje ga tituliraju opet kao delegiranoga komesara, pak kaže: *„il je junta mene varala ili kojega drugoga“*.

Prvi sviedok c. k. kotarski komesar g. Simzig u kratko razloži svoju misiju u Kastvu te kaže, da mu je Cuder bio podčinjen te da je morao novac od globah položiti u občinsku blagajnu. Izpripoviedi kako ga je pozivao na glavarstvo, da uredi stvar, kako ga je čekao do 10 satih na večer u občinskom uredu, ali Cudera nebilo, već se sliedećega dana polag izjave sviedokah odalečio iz Kastva.

Sviedok g. Fran Munić, sadanji glavar kastavski veli, da se nije moglo konstatirati, koliko je toga zadržao Cuder, pa je dva ili tri puta silio pismeno Cudera odnosno njegovu majku, da za držane novce izruči al badava. Kaže da je dva puta bio na Voloskom kod pokojnoga kapetana Dra. Petrisa, koji da mu se je i pred g. Dukićem izrazio, da je Cuder zadržao preko 200 forinti za šumske globe.

Sviedok g, Predonzani izjavljuje pod prisegom, kao što i drugi sviedoci, da mu je Cuder povjerio stvar, kako je novac u svoje svrhe upotrebio te da mu je rekao prvih danah ožujka 1880, da se nalazi (Cuder) u slabih financijalnih okolnostih te sviedoka molio, da mu pribavi kakav zajam. Predonzani izjavljuje da nije mogao nigdje posuditi za njega novacah. Veli, da je bio kod njega i u Trstu glede uredjenja te stvari Cuderove ali uzalud.

Zadnji sviedok g. Franjo Sussa, ravnatelj računarskoga odiela kod junte, kaže u kojem je svojstvu bio Cuder u Kastvu i potvrdjuje, kao što je navelo državno odvjetničtvo u svojoj obtužnici. Cuder bio je u prediztragi dao na protokol: „da je on sve svoje stvari, akte, spise i novce ponudio g. Sussi, kad se je desio onda u Kastvu, te je molio da se pozove g. Sussa kao sviedok. G. Sussa u glavnoj razpravi absolutno negira istinitost toga, osobito što se tiče novacah, jer nije bio na to ovlašten a drugo bio u tom slučaju Cudera upravio na put, kamo da izruči.

Rezultat razprave odgovarao je posvema predistražnomu pismenom procesu.

Državni odvjetnik konstatirao faktum te zahtjevao da porotnici potvrde predloženo jim pitanje krivnje. Branitelj naproti iztaknuo, da nije obtuženik imalo zlu namjeru te da se nije tudjim obogatio već da je odnah čim je saslušan položio stalnu svotu.

Razloživ predsjednik suda objektivno stvar, momente koji govore za obtuženika i proti i razjasniv porotnikom zakon, koji jasno kaže, *da je onaj kriv zločina* službenoga neprovjerenja po §. 181 k. z., *koji povodom svoje službe ili naročitoga višega ili občinskoga naloga povjereno mu dobro u svoti od više nego 5 for. zadrži ili si prisvoji.* Čim jednom oblast dozna, to je dotičnik, ako i povrati štetu ili novac, ipak krivac toga zločina.

Porotnici viećali u svojoj sobi skoro pol sata te povrativ se u dvoranu izjavi njihova glava, da porotnici predloženo jim pitanje krivnje jednoglasno negiraju t. j. izjavljuju, *da nije Cuder kriv zločina* neprovjerenja.

Na temelju ovoga pravoreka sud odmah proglasi Cudera nekrivim zločina radi kojega je bio obtužen te ga pusti na slobodu.

Škole u Istri

NA SVRSI ŠKOLSKE G. 1877-78.

I.

Pobrojili smo škole, i razrede u njih po službenih podatcih. Računajuć na svaki razred po učitelja, nabrojili smo jih 250. Od tih plaća se jih 195 za Talijane, 18 za Slovence, 37 za Hrvate.

Grozno za onoga, koj pozna broj stanovnikah pojedinih narodnostih, i čeznju prekomorske vlade za Istrom. I školami radi se u ruke te vlade. Sami čitatelji nek si naprave razmjere izmedju pojedinih kotarah. Gdje su Talijani ili gdje nejma sviestnih Hrva-

tah, tu ima školah obilje. I to na više razredah, gdje su i plaće veće. Gdje su Hrvati, koje se nepouzdava potalijanivati, tu je velika nestašica školah. I te su skoro samo jednorazredne, najniže vrsti. Njesto je dvorazrednih na otoku Krku. U cieloj Istri ima samo jedna hrvatska i jedna slovenska trorazredna škola: to su dvie visoke, najviše škole, za naš narod u Istri

Napravljati razmjere izmedju hrvatskih i talijanskih školah, izmedju Hrvatah i Talijanah, u pojedinih kotarah, nit se nemože. Sva četiri kotara zapadne Istre imadu 7 razredah, u kojih se hrvatski podučaje. U puljskom kotaru 6 naprama 52 talijanska, u pazinskom 1 naprama 28 talijanskih, u koparskom 10 slovenskih, ni jedne hrvatske napram 33 talijanske, u porečkom nijedne hrvatske uz 48 talijanskih. A ipak je i ovaj kotar napučen većinom Hrvatah.

Jesu bi bili Hrvati, neimajući svojih školah, oslobodjeni školskoga nameta? Ako nisu, tad bi oni imali pravo zahtjevati od zemaljskoga odbora, da njim stokrat nadoknadi jer ga nije potrošio za one, od kojih ga je pobrao.

Izprika, da nebijaše učiteljskih silah, nije na mjestu. I ako jih nije zbilja bilo, i ako se je nastojalo, da se jih dovoljno odgoji, o čem dvojimo: to bi se ipak imali novci, koji su se dosad pobrali za škole, gdje jih nebijaše ili gdje bijahu tudjinske, upotrebiti za škole u tih mjestih.

Izpričavalo se je nestašicu hrvatskih školah svakako: da nejma hrvatskih knjigah, da nejma skolskih sgradah. Sad se je već došlo na jedinu izpriku *da zemaljski odbor novacah nejma.* Al novce se je pobiralo i pobire se. Mi Hrvati, siromasi, nećemo da se našim novcem uzdržaje talijanske škole. Ono novca, što se je kod nas pobralo, a nije za nas potrosilo, nek se upotrebi za školske sgrade i treboće u školah. U ime pravice u ime poštenja, možemo to od zemaljskoga odbora zahtjevati.

Naši čitatelji neće nam valjda zamjeriti, što smo se dulje zadržali kod školah. Nek nam dopuste, da iz izvješća školskoga djelovanja za rečenu godinu, još samo dvie tri zabilježimo.

Računajuć na učitelja ili učiteljicu po 60 djece manjkala bi u Istri 154 učitelja i 160 učiteljicah; računajuć po 80 djece na svakoga ili svaku, manjkalo bi 85 učiteljah, 108 učiteljicah. Skoro sav taj manjak spada na Hrvate. Pribrojimo li k tim i one, koji bi imali zamjeniti učitelje, u pretežno ili posve hrvatskih selih, nepoznajuće hrvatskoga jezika, tad vidimo kolik broj hrvatskih učiteljah je potrebit. Mnogo će se vremena, da se jih zadobije toliko, i ako se bude ozbiljno o tom nastojalo. Hrvatske škole za ženske izuzam otoka Krka, treba početi stvarati.

Obzirom na učevni jezik, čitamo u izvješću. U Istri ima 1.) školah sa djecom skoro posve talijanskom, sa talijanskim učevnim jezikom 2.) školah sa djecom samo slavenskom, sa učevnim jezikom slavenskim 3.) *školah sa djecom skoro posve ili posve slavenskom, sa učevnim jezikom talijanskim.* U školah prvih dvajuh kategorijah bijaše uspjeh još prilično povoljan. Ako nije u njih posve povoljan, lahko je razumjeti, *„kako malen bijaše uspjeh u školah treće kategorije, u kojih nije moglo slavensko diete shvatiti izrazu učiteljeva“.* Nazornoj obuci nejma u njih mjesta. Obučavanje omedjašuje se na mekaničko računanje i čitanje. Učeniku malo po malo dosadi, zapusti školu, koja na taj način svoj oplemenjujući upliv gubi. *„Uspjeh obuke u jeziku nije dakle u tih školah bio ni malo povoljan“.* U njekih školah te vrsti podučavao se je osim učevnoga jezika drugi jezik pokrajine, materinski dječakah ili hrvatski, i to u Boljunu, Žminju, Tinjanu. Uspjeh toga podučavanja u Žminju i Tinjanu bijaše dobar, u Boljunu slab, jer sam učitelj neznadijaše dobro hrvatski .... Mnogomu mora se čudno činiti, da je to crno na bielo tiskao zemaljski odbor. Onaj zemaljski odbor, koj ima svojih zastupnikah i u pokrajinskom školskom vieću, u kojem nismo nikad čuli da bi se koj bio zauzeo za hrvatski učevni jezik u hrvatskih, dapače protivno! Onaj zemaljski odbor, koj je prosvjedovao proti hrvatskoj školi u Sv. Petru na Lošinju! Može se izgovoriti, da je branio samoupravu občinsku, al bojimo se, poznajuć ga od drugud, da nije to jedini, da nije to glavni uzrok.

I njemački podučaje se u njekih slavenskih i talijanskih školah. U koparskom kotaru u 3 školah, u puljskom u 5, pazinskom u 7, porečkom u 3, lošinskom u 4, voloskom u 7, rovinjskom u 2. *U sve dakle u 31 školi podučaje se njemački,* u trih samo hrvatski.... I to je znak vremena. I tu se vidi odkud vjetar puše; za koga i za što se brine. Narod sam za stalno nije zahtjevao njemačkoga jezika. Nit naš zemaljski odbor. U većini školah zavele su ga stalno naše školske oblasti. Zašto nisu radje zavele hrvatskoga, kod kojega bi se imalo kakvoga uspjeha i koristi? Al što se pitamo! One nagradjuju one, koji njemački podučavaju, ako se tim i nejma *nikakva* trajna uspjeha.

Školske knjižnice za učenike, veli izvješće, u slavenskih krajevih, gdje imadu talijansku školu, *samo tad koriste, kad imadu knjigah sastavljenih u materinskom jeziku učenikah.* Kotarsko školsko vieće lošinjsko opaža glede tih knjižnicah, da ni malo nekoriste i da su bez ikakve svrhe, al nepomišlja *da se nabavljajuć knjige nimalo neobazire na materinski jezik djece ....* Što se ovdje skriva? Jeli to prigovor občinam rad talijanskih ili vladi rad njemačkih knjigah? Koji mu drago, ili obadva, mi obadva podpisujemo. Nam se svakako nepravo godi.

Kod takovoga, pristranoga, za Hrvate nepravednoga uredjenja školah, jeli čudo, da je polazak školski razmjerno slab?

Najbolje se je polazilo školu u kotaru puljskom (72%). Pak u lošinjskom (60%). U porečkom 47%, u koparskom 40%, u voloskom 38%, u pazinskom samo 24%.

Izvješće navadja i uzroke slaboga polazka. Jedan je: nejma prostorijah potrebitih, a občine su siromašne. Mi smo rekli, odkud bi se imalo namiriti troške za sgrade u hrvatskih selih: iz novca najme, koj su za školski namet dala, neimajuć ipak školah.

Drugi uzrok slaboga polazka, i to u kotarih koparskom, voloskom i pazinskom, a poniekle i lošinjskom jest: *što nejma dovoljno učiteljah narodnosti slavenske.* Dodajemo ovomu samo, da je taj uzrok valjan i za kotar porečki i puljski.

Pri školskih odnošajih, kakovi su, svi drugi uzroci su nevaljani. Kakve volje za školu može bit ondje, gdje sam učevni jezik, uništuje volju za školu, kako to samo izvješće iztiče?

Na svrsi evo malo i zakona.

§ 6. zakona 14. maja 1869. glasi: „O učevnom jeziku i o podučavanju drugoga jezika pokrajinskoga, *odlučuje,* saslušav one koji školu uzdržaju, *pokrajinska školska oblast* u medjah zakonom ustanovljenih“.

§ 37. pokrajinskoga zakona 27. julija 1875. veli: „Pokrajinsko školsko vieće sastoji: a) iz poglavara pokrajine, ili zamjenika njim ustanovljenâ, kao predsjednika; b) iz dvijuh članovah zemaljskoga odbora; c) iz izvjestitelja u poslovih gospodarstveno-upravnih; d) iz pokrajinskih školskih nadzornikah za pučke i srednje škole; e) iz katoličkoga svećenika; f) iz trijuh članovah izabranih izmedju učiteljskoga osoblja pučkih i srednjih školah.

§ 38. istoga zakona kaže, da su članovi spomenuti pod c. d. e. f., dakle najmanje njih 7, imenovani od casa na predlog ministra bogoštovja i nastave.

Koj ima oči neka vidi, koj ima uši neka sluša.

DOPISI.

Iz srednje Istre, 5. ožujka 1881.

Čini mi se, da je većina prijašnjih dopisnikah ovoga kotara niekako ukočena, buduć jur od davna nenailazim na dopise napisane po sviestnih i poštenih muževih ove zbilja po naravi i bezdušnih ljudih unesrećene okolice. Razlogom ovoj šutnji biti će valjda uvjerenje, da naš narod živi sada u najboljoj sreći, da uživa sve ono, što ga po Bogu i ljudih ide, da uživa svoja prava; riečju, da je prestalo njegovo robovanje, a započelo njegovo pravično gospodovanje. Nu, po mojem mnienju toga nije.

Ako svrnemo okom na svu „pazinsku“ okolicu, ako ju uprav „majstorski“ pregledamo, naći ćemo u njoj veliki metež, a uz to najveću nepravednost, štono se čini hrvatskomu narodu ove okolice. Sve je uredjeno proti duhu njegovomu, sve proti naobrazbi i odnosnoj dobrobiti njegovoj. Sadanje glavarstvo i njegova čeljad nastoji da uzdrži taj narod u tmini prosvjete i žalosti, uzkraćujuć mu sve ono, što bi ga dovelo k svietlu. Hoće. da po sili usadi u srca naše djece onaj duh „talijanstva“ ili „karnjelstva“, te da tako sve više izčezne onaj njima prirodjeni hrvatski duh.

U mjesto da se naši sinovi, naše kćerke naobraze u materinskom jeziku, kvare se posvema, kadno moraju počeli jezikom njima skroz i skroz nerazumljivim. Moramo započeti u našem jeziku, te, učvrstiv se u ovom, primiti se drugoga. To je naravski zakon, i tako treba da bude.

Dakle izvor narodne sreće nije onaj pravi. U nama, koj dielimo sa drugimi narodnosti jednaka prava, kojih jezik uživa isto pravo kao talijanski ili njemački, u nama, velim, stoji, da ovaj temelj, ovaj izvor sreće preinačimo. Skoro sve občine ovog kotara (dištreta), a osobito one, spadajuće pod pazinsku podeštariju, stenju pod po nas nesnosnim stanjem. Ovim a ponajpače občini „Pičanskoj“, koja će imati doskora svoje izbore (balotacione) za župana, preporučam najpomnjivije čitanje sliedećeg:

Narode! U svako doba pruža ti se prilika, da se otreseš jarma robskoga, da radiš za tvoje i tvojih zemljakah dobro, da učiniš korak k svietlu te da progledaš napokon najbistrijim okom. Svakojaki izbori zastupnikah za Beč, Poreč, izbori tvojih načelnikah (podeštah), župana i drugih glavarah moraju te prinukati na marljivi rad, na rad, kažem, za tvoje dobro. Pri takovih sgodah negledaj na obličje i ljepotu osobe, negledaj možda na liepi stas, na žute zavojke velike glave, urešene k tomu magjarskimi brci, negledaj na tanke noge, navučene dugimi gaćami, negledaj niti na doktorsko ime, već gledaj na unutanjost čovjeka, na njegovu poštenost.

Traži, savjetuj se, izpitivaj, pak izaberi poštene ljude, poštene glavare, ljude naroda, a ne bezdušne šarenjake, kojih oko žmiri još uviek za „blaženom Italijom“. Ta čuješ, narode, svaki dan kakovu novost o struji ovih ljudih, čuješ o njihovih nedjelih, štono ih počinjaju na zator i propast tvoju, čuješ i o kakovoj „petardi“, koja iznenada zagrmi izpod nogu mirne i dobre duše.

Šta ćeš više?

Narode! Izbori moraju biti volja tebe samoga, a ne volja dvijuh, trijuh! Bezsramni su oni ljudi, izdajice su naroda, koji prodavaju „svoj“ glas za tanjur (tondić) uljem zabieljenog oriža ili bigola, za vriednost, kažem, od 5 do 6 novčićah. Smiešna je ova istina, nu i žalostna. Neznaš, da se tvoj neprijatelj tebe boji, te da zato svom silom svoje duše nastoji, da te uzdrži u tmini neznanstva? Neznaš, da on tvoje oko neprozirnom koprenom (velom) krije, koja, dok obstoji, njemu sreću nosi? Neda, da ti progledaš, jer se boji težkog okajanja.

Narode! Hoćeš li joste tako trpjeti? Hoćeš li jošte dopušćati, talijanašem i „karnjelom“, da na takav način s tobom postupaju? Ne, narode. To nesmije biti, želiš li se izbaviti od zla. Promisli, da na takav način postaješ onim pravim robom, onim „schiavunom“, kao što te obično tvoj neprijatelj nazivlje. Nebudi prodavaocem sama sebe, već gospodarem tvoje osobe, tvojeg glasa, jer tvojom pomoću olahkoćuješ rad onih „crnih dušah“, koje nemogu podnieti ni tvojeg daha. Dodji k sebi, osviesti se, nespavaj, nelienčari, probudi se, skoči na noge, te pohrli k sreći, koja te svaki na k sebi zove. — Pićanci! Uvažite dobro moje rieči pri sadanjih izborih za župana, slavite ih na Vaša srca te podjite pametno i sviestno na posao. A čujemo, da će se doskora obnoviti i izbori u Žminju.

Žminjci, koji ste već na glasu u srednjoj Istri, pokažite; ovaj put, da ste potomci slavnoga roda, pokažite, da znate biti sami gospodari u svojoj kući, izaberite muževe sviestne, vrle Hrvate te neslušajte, što vam sa raznih stranah trube.

Pouzdajte se u vaše rodoljube, oni vas neće zavesti. *Vjeran.*

Pogled po svietu.

U Trstu 15. ožujka 1881.

U ovo petnaest danah najvažniji dogodjaj u našoj državi jest, da se znani grof Coronini, predsjednik carevinskog vieća, zahvalio na predsjedničtvu i na zastupničtvu, pa da je mjesto njego bio izabran predsjednikom poljski zastupnik Dr. Smolka. Taj odstup je učinio u svoj carevini velik utisak, jer je grof Coronini u obće štovana i obljubljena osoba. U pismu, što ga je pisao na podpredsjednika, veli, da odstupa, jer da vidi, da već neuživa podpuno povjerenje štovanih zastupnikah. A u ovo zadnje doba bijahu naime Niemci ustavoviercí, koji su mu težko zamierali, što se u svakoj prigodi vladao bezpristrano naprama strankam.

Druga viest, na koju je protrnula sva Europa, dapače cieli sviet, jest nenadana smrt Aleksandra II., cara ruskoga, koji je u nedjelju dne 13. tek. mjeseca bio razbojnički ubijen usred Petrograda.

Odmah isti dan bude proglašen njegovim nasljednikom, sin mu, Aleksander III. Sad svi nagadjaju, kakve će posljedice imati taj dogodjaj za svjetsku politiku, jer se već odkada zna, da Aleksander nije otčin sin u mnogih i mnogih preważnih točkah te politike.

Naš Telegram.

Beč 14 marča. Danas je u parlamentu interpelirao Dr. Vitezić ministra nutrnjih posalah grofa Taaffe-a o Cuderovom pismu upravljenom na ravnatelja kod istarske junte.

SMJEŠICE.

(Iz sbirke Nikole Šimatovića.)

I.

Ženio se reki Bašćanin, pak došal sa svojom zaručnicom u crkvu na vjenčanje.

Zapita ga pop: „Mate! uzimlješ li ti Maru „za svoju zakonitu ženu?“ —

„Šior ši, gošpodin pričastni; bi bil još lani, da šu mi je dali!“

„A uzimlješ li ju polag naredbe svete matere crekve?“ nastavi pop.

„Aj da, gošpodine; ako pak crkne, ter ću lahko drugu!“

II.

Upitaše nekoga siromaha, kako mu je? — „Meni? Meni je kao u raju!“ odgovori siromah. — „Ma kako to?“ upitaše ga. — „E, lahko“, odgovori jim, „u raju nit se jede, nit se pije, a tako je i kod mene.“

III.

Nekom seljaku umre žena, pak kad ju ponesu u grob, muž njezin stane u sprovodu pjevati. Ljudi navale nanj: „Ma čovječe, što ti radiš? Umjesto da žališ za svojom ženom, a ti eto pjevaš!?“ „E, braćo“, odgovori seljak, — „ja sam se sa svojom ženom u veselju sastao, pa hoću, da se u veselju i rastanemo.

Različite viesti.

Promocija. G. Antun Dukić, rodom iz Kastva u Istri, sada koncipient u Trstu promoviran je 4. ovoga mjeseca na sveučilištu u Gradcu za Doktora prava *(utriusque juris)*.

Hrvatski umjetnik i kiporezac g. Rendić poznat već po svojih djelih i izvan svoje domovine boravio je ovo zimu u Trstu te i ovdje svoj rad nastavljao. Pred mjesec danah izložio je mramorski kip viteza de Marki-a iz Spljeta, djelo koje steklo je občenito priznanje u ovdešnjih novinah.

Leo XIII. i Rusija. Poznato je našim štiocem, da su veliki knezovi ruski Sergij i Pavao pohodili sv. o Leona XIII. Čita se sada u „Osservatore Romano“, da je papa dne 5. veljače poslao velikim knezovom na dar dvie dragociene slike u mozaiku, kojih jedna predstavlja Sibilu Tiburtinu, a druga sjajni koš od cvieća. Dva dana poslje držale su se u Sixtinskoj kapeli svetčane zadušnice za Pia IX. u prisutnosti svega diplomatičkoga tiela opunovlašćena kod sv. stolice, rimskog patricijata i otmeniijih obitelji talijanskih i inozemskih. Svi kardinali, nalazeći se u Rimu, učestvovali su u svetčanosti, a sam sv. otac je blagoslovio lies. U loži, odredjenoj za okrunjene glave, prisustvovali su veliki knezovi ruski Sergij i Pavao.

Austro-ugarski Lloyd primio je od 1 siečnja do konca prosinca 1880 forintah 7,720.000 vozarine. Godine 1870 dobio je 7.660.653 f.; prošle godine uzeo je dakle ipak 59.347 f. više.

Ministarstvo u Beču predložilo je nedavno zastupničkoj kući osnovu zakona kojom se razširuju polakšice, koje su vojničkim zakonom već dane pučkim učiteljem. U obrazložbi te osnove navadja se, da na pučkih školah, postojećih danas u Austriji, manjka izpitanih učiteljah za 6379 učiteljskih mjestah; 4783 mjesta zastupaju posve neizpitani, za učiteljsko zvanje neodgojeni ljudi, a za ostala mjesta nemože se naći učitelja ni za nuždu, to su te škole zatvorene.

Potres. Na otoku Casamicciolí (na podnožju gore Epomeo nedaleko Puzzuola) bio je 4. t. m. žestok potres, koji je oštetio sav viši dio otoka. Dvie stotine kuća se srušilo, a druge kuće hoće da se strovale. Do sada je nadjeno 140 mrtvih i 32 ranjena.

Deputacija iz Hercegovine. Čitamo v „Nar. Listu“ iz Zadra od 5. ožujka t. g.: Danas je pošlo iz Zadra za Beč osobito odaslanstvo hercegovačko, da se tuži caru na obstojeće nerede u zaposjednutim zemljam. Odaslanstvo sastavljaju: Stjepan Vrlić i Martin Prskalo iz kotara Mostarskoga; Ivan Vukasović iz kotara Stolačkoga, i Miho Kardun iz Ljubuškog kotara.

Šterpin Angjel, obljubljeni kurat u tršćanskom zavodu za siromahe preminuo je u gospodu dne 28 prošl. mj. Rodio se je u Pazinu dne 3. Septembra 1825 a za svećenika bió rodjen 24. Sept. 1848. Počivao u miru.

Književne viesti.

Oporuka Pavla Šubića Bribirskoga. Spjevao Ivan Despot, Stoji 20 novč. Rodoljubno srce videć žalostno stanje domovine sdvaja o sudbini iste te želi jedino, da se do prvašnjega sjaja podigne. Pavao Šubić Bribirski hrabri svojega sina Mladena te mu polaže na srdce udes Hrvatske.

Tko želi imati ovu knjižicu, neka se obrati na našeg urednika, koji će ju odmah poslati.

***

Prošloga mjeseca izašao prvi dio knjigah, što ih je za g. 1881. izdala „Matica Hrvatska“ u Zagrebu.

I. **Izabrane pjesme Stanka Vraza** sa pjesnikovim životopisom od sveuč. profesora dra. Franje Markovića. Uvez sa zlatorezom prekrasan je a stoji 2 for. 80 nvč.; u mehko vezana knjiga stoji 1 for. 80 nvč. Na čelu knjige stoji slika Stanka Vraza.

II. **Razgovori o narodnom gospodarstvu.** Napisao sveuč. profesor dr. Blaž Lorković. Ovo je djelo vrlo poučna sadržaja, a nagradjeno je iz zaklade grofa Draškovića. Knjižar. ciena 1 for.

III. **Haina** (Stari sluga) od Henrika Sienkiewicza. S poljskoga preveo Josip Eugen Tomić. Ciena 50 nvč.

IV. **Sabrane pripoviesti** Janka Jurkovića. Svezak prvi. Ciena 75 novč.

V. **Slike iz geologije.** Prirodopisne i kulturne crtice. Napisao Mijo Kišpatić. Sa 66 slikah. Nagradjene iz zaklade grofa Draškovića. Knjižarska ciena 1 for. 50 nvč.

To je prvi poklon „Matice Hrvatske“ članovom svojim. Naskoro će izaći i ostale knjige što će ih „Matica“ dati članovom svojim Cieli hrvatski narod bez razlike strankah djetinjom žarkom je ljubavi prionuo uz ovo po prosvjetu vele zaslužno društvo. Nebi smjelo biti Hrvata ikoliko mogućna a da nije član „Hrvatske Matice“. Prosvjetom sleći ćemo si onaj ugled, što ga nemožemo pravom postignuti.

***

Tisuć i Jedna Noć. Arabske priče — Hrvatskoj mladeži priredio Janko Mišćin. Sa 1 koloriranom i 13 običnih slikah. U Karlovcu nakladom knjižare Ivana Sagana. Ciena 40 novčićah svakomu svezku. Ove priče su već u sve europejske jezike prevedene pak i hrvatski prevod nesmije kasniti. Sve što si čovjek može utvarati, što si može vjerojatnoga i nevjerojatnoga pomisliti, svega ima preko mjere u tih pričah, u kojih se zrcali sav čar istoka. Hrvatskoj mladeži preporučamo za ugodnu zabavu.

LISTNICA

G. J. Ž. — Sv. L. — Primismo, nastojte i nadalje kako ste počeli. Rado bismo i ono vaše tiskati, al onakvih izrazah nije nam moguće tiskati a izpustiv jih stvar nema vriednosti. Osoba, koja se onakvih izrazah služi, osudjuje se sama. Da ste nam zdravo!

G. V. N. — S. — Hvala na pripostatom. Ono što nam predlažete, nadugo je već štampano pred 2 ili 3 godine u našem listu, umolili bismo dakle vašu dobrotu za što drugoga.

G. P. P. — Kr. Sa zahvalom primismo.

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Marča 1881.

Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.51	9.31	—	—	9	5.51	9.30	11.73	—
2	5.51	9.30	11.73	—	10	5.51	9.29	—	—
3	5.51	9.29	11.73	—	11	5.51	9.30	—	—
4	5.50	9.29	11.72	—	12	5.52	9.30	11.72	—
5	5.50	9.29	—	—	13	—	—	—	—
6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	5.51	9.30	—	—	—	—	—	—	—
8	5.52	9.30	—	—	—	—	—	—	—

Br. 64.

Natječaj.

Na redovitoj dvorazrednoj mješovitoj učioni u Lovranu je za popuniti mjesto jedne učiteljice IIIe vrsti.

Sa ovim mjestom su skopčani dohodci ustanovljeni zemaljskim zakonom 3. novembra 1874 i 10. decembra 1878.

Natjecateljice za ovo mjesto, (za koje) se zahtjeva i poznavanje talijanskoga jezika, imaju predložiti putem svojih vlasti odnosno ravno ovamo u 14 danah odkad bude ovaj natječaj uvršćen za prvi put u „Osservatore Triestino“ molbenice redovito dekumentirane.

C. K. Kotarsko školsko vieće.

Voloska 12. jenuara 1881.

RIEČ ISTARSKIH HRVATAH

Talijanom i svim na koje spada.

Ponukom članka: „L'Istria ed il nostro confine orientale — Paolo Fambri“ tiskana u „Nuova Antologia“ 1879.

Može se dobiti za **70 novč.** kod:

Primorska tiskara na ŠUŠAKU kraj Rieke (Fiume).

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 1. Marča 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kg	—	—	—	-
Kafa Portoriko	„	—	-	—	-
S. Domingo	„	68	—	78	—
Rio polag vrsti	„	50	—	72	—
Cukar austrijski	„	32	50	30	50
tučeni	„	29	50	31	75
Crvietje travo buhačo (Grisantomo)	„	143	—	200	--
Naranče skrinjica		3	50	5	—
Karube puljezke	za 100 kg	—	—	—	—
levantinske	„	7	—	—	-
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	17	—	—	
puljezke	„	12	—	11	—
Limuni skrinjica		3	—	5	-
Bademi ilit menduli pulj.	za 100 kg	86	—	95	—
dalmatinske	„	90	—	—	—
Lešnjaci	„	27	—	44	—
Šljive	„	13	—	22	50
Pšenica ruska	„	11	—	12	—
ugarska	„	12	—	12	50
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	17	—		
ugarski	„	6	70	7	25
Raž	„	9	25	10	—
Jočam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	50
Oriž talijanski	„	17	-	22	50
inglezki (kitajski)	„	14	—	16	—
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	125	—	130	--
arbanaska	„	125	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	„	17	—	90	—
štajerske „		12	—	70	—
Grede „		10	20	12	00
bukovice		7	50	12	—
Ulje italj. nižje vrsti	za 100 kg	41	—	42	—
„ najbolje	„	54	—	65	—
„ srednje vrsti	„	--	—	—	—
dalmatinsko	„	38	—	40	—
istarsko	„	38	—	39	—
Kameno uljo u barilah	„	12	—	—	—
u kasetah	„	17	50	18	—
Kože strojene naške	„	165	-	185	—
suhe volovje naške	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
janjeće naške	za 100 kom.	—	—	—	—
dalmatinske	„	60		90	—
kozje	za 1 kg	—	65	—	75
vunene slane	„	—	60	—	65
suhe	„	—	55	—	70
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 kg	20	--	31	—
Sardele 1 baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 kg	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	67	—	100	--
Loj dalmatinski i naški	„	33	—	40	--
Salo	„	67	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	55	—	62	—
Rakija otolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 kg	38	—	—	—
Ruj naški	„	9	-	—	—
„ istarski	„	8	50	--	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	48	—
Med	„	28	—	--	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 kg		3	75	9	—
Cunje (Straco)	za 100 kg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani [illegible] će doći svieće, svim [illegible], koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana“ po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

sviećar Sjeminarska ulica broj 125.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI

Broj 7. U Trstu 2. Aprila 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 nové. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 nové. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vriemo, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List zima i drži, ako je poslan, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 nové. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 nové., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Interpelacija

zastupnika na carevinskom vieću Dr. Vitezića i drugovah na njegovu preuzvišenost g. ministra-predsjednika grofa Taaffe-a:

„Neko u Milanu kod Trevesa na talijanskom jeziku tiskano pismo bje nedavno poštom iz Praga, Insbruka i Trsta pod „couvert" poslano njekojoj gospodi zastupnikom na carevinskom vieću u Beč kao što u većem broju exemplarah drugim osobam u Istri.

Medjutim bude isto pismo i od više novinah svietu priobćeno. Poleg ovoga tiskopisa, koji se u exemplaru prilaže, tajni odbor u Poreču podlaže na temelju statuta predsjedničtva akcionoga odbora juličkih Alpah (Comitato d'azione pelle Alpi Giulie) izviešće u Kastvu Liburnije boravećega člana Cudera na znanje i odluku (tako u tiskopisu).

Izviešće je, ako se istovjetnost njegova potvrdi, sastavljeno u doba, kad je Cuder kao delegirana osoba od zemaljskoga istarskoga odbora boravio kod občine Kastav, da opravi njekoje mu povjerene poslove, te koje izviešće je prvobitno upravljeno na ravnatelja računarskoga odiela napomenutoga zemaljskoga odbora.

U ovom izviešću predlažu se poprimit se imajuće mjere, da se slavenski elemenat u Istri izkorieni a talijanski da se ojača i učvrsti.

Na najteži način se okrivljuju istarski Hrvati i slavenski sa cieli narod nabacuje tu najgrubijim psovanjem i uvriedami.

Sijanje nesloge medju Slavene one zemlje navadja se kao najbolje sredstvo, da se postigne od talijanske strane žudjeni cilj — najme potlačenje hrvatskoga elementa u Istri te se u tu svrhu predlažu shodni koraci poduzet se imajući kod občinah Kastav, Veprinac i Lovran.

Voloski kotar se tu opisuje kao glavno ognjište slavenskoga življa u Istri; ovo ognjište valja najprije uništiti, istodobno pako i na slavensko pučanstvo s ove strane Učke oštro paziti.

„A danas pruža se staza", tako je u listu po točnom prevodu, „da se postigne prva namjera. Sve zavisi o nemalaksanju te služeć se zasliepjenošću današnje vlade moći se je okoristiti okolnostmi do svake moguće skrajnosti."

Zemaljski je istarski odbor, pošto mu bje poznat sadržaj na ravnatelja svojega računarskoga odiela upravljena pisma, Cudera iz Kastva odazvao, nije se pako žacao odmah — nakon što ga je sa službe dignuo — preporučiti občini, da ga zadrži u službi občine, pošto je ovaj (Cuder), kao što se čita u tom juntinom dopisu, tečajem svojega boravka u Kastvu pokazao osobiti interes za onu občinu. (!)

Iz protokola sjednice zemaljskoga odbora od 24. maja 1880 sliedi, da je Cuderu, nakon što je bio iz Kastva opozvan, podieljena iz zemaljskoga fonda renumeracija u iznosu od for. 200 za njegovo službovanje u Kastvu.

Obzirom, što su se u tom tiskopisu za postignuće označenoga cilja navedene mjere pod egidom javnoga autoriteta dielom izvele, dielom imale se na skoro izvesti;

Obzirom, što rečene mjere zasiecaju u državljanska prava istarskih Hrvatah, te što njekoje sačinjavaju težku povriedu prava, kao što n. p. oprost (skinuće tereta) brodovlastnikah i pomorskih kapetanah od občinskih nametakah u Lovranu i preterećenje ladanjskoga pučanstva sa porezi, i druga tlačenja;

Obzirom konačno, što je napomenuto pismo radi svojega pravo i čast vriedjajućega sadržaja moralo prouzročiti med istarskimi Hrvati najveći nemir i ogorčenost i zbilja probudilo:

Obzirom, na sve ovo pitaju podpisani njeg. preuzvišenost g. ministra — predsjednika:

Jeli je bio visokoj vladi sadržaj priloženoga tiskopisa već poznat te jeli je ona u stanju, dati pobližu ubaviest o zapitanom predmetu i o korncih od nje možda već poduzetih?

Beč 14. marča 1881.

Dr. Dinko Vitezić — M. Herman — Dr. Vošnjak — V. Pfeifer — Nabergoj — Obreza — Dr. Tonkli, Zeilberger — Zehetmayr — Neumayer — Ruf — Oberndorfer — Dr. Oelz — Fröschel — M. Havelka — Dr. Trojan — Karl Adamek — V. Krejči — J. Suda — Dr. Gabler — J. Kvičala — Vorel — Dr. Fuchs — Thurnher — Klun — Bulat — Dr. Rendić — Pozza — Šupuk — Fischer — Borelli — Dolbhamer.

Sliedi ovoj interpelaciji priloženi tiskopis i to — budući smo sa više stranah zamoljeni — u originalu na talijanskom jeziku, da ga uzmognu i nevješti hrvatskomu jeziku pročitati, zatim u točnom hrvatskom prevodu:

Alla Spettabile Presidenza del Comitato d'Azione pelle Alpi Giulie.

A sensi dello statuto si ha l'onore d'inviare in copia il rapporto concernente suggerimenti da attivarsi per la soppressione dell'azione slava in Istria e rinvigorimento del partito italiano per informazione e decisione.

Il Comitato segreto.

Parenzo 5 Marzo 1880.

Stimatissimo Signor Direttore!

Abuso della di Lei bontà e pazienza, indirizzandolo questa mia, che già al suo principio non mi perito dichiarare lunghissima.

Sul modo di esaurimento della mia missione in Lovrana, come pure sullo stato in cui trovai quel Comune riferii nel mio rapporto 15 corr. N.ro 19, che Le sarà noto, esendomi io permesso infine dello stesso di avanzare un progetto, che, amo sperare, Le verrà sottoposto per esame e riferta.

Nella fiducia che non Le sarebbe per riuscire discaro di conoscere quale sia il punto di vista, che mi spinse a formulare tale proposta, mi permetto parteciparle ritenerne io l'adozione come conveniente ed opportuna non solo pei motivi economici-amministrativi, che in prima linea e dinanzi alla popolazione ed al governo la giustificano, ma anche per motivi politici.

Difatti, quallora non si voglia farsi illusione, devesi pur troppo convenire che la propaganda slavo-croata procede attivissima nella provincia, avvalendosi del pulpito, del confessionale, di analoghi giornali e più che tutto dell'ignoranza, dominante fra la popolazione delle campagne.

Tale agitazione tende a fare dell'Istria una provincia di uno stato slavo di là da venire, ma che fra tutte le possibilità potrebbe anche formarsi prima di quello che si creda, considerato dall'una parte il risveglio nazionale, manifestantesi fra tutti gli slavi d'Europa, e tenuto conto della circostanza che il partito clericale ed oscurantista appoggia con tutte le sue forze, che non sono poche nè disprezzabili, tale risveglio, col progetto di giovarsene a proprio profitto, idoleggiando il noto, ma fortunatamente in pratica ineffettuabile assioma: „o tutti russi o tutti rossi", nella speranza che a mezzo degli slavi tutti abbiano a divenire russi, a maggior gloria delle chiavi e del bastone.

Ora di fronte, a tale efforvescenza degli slavi, cosa fa l'elemento italiano onde prevenire, o meglio onde far fronte all'imminente procella?

Nulla, pur troppo, cullandosi nella fiducia dei passati successi e guardando con fiducia al Monte Maggiore, che viene ritenuto sufficiente propugnacolo all'italianità dell'Istria!

Ma i passati successi si basarono sopra condizioni or cessate, quando era facile annientare le velleità di qualche prete, di qualche pubblico funzionario, perchè lo slavo della provincia non veniva eccitato da comprovinciali slavi, forniti di cognizioni pratiche ed aventi una posizione sociale, essendo chè pel sistema di educazione allora vigente, gli slavi, che si dedicavano allo studio, venivano italianizzati e posti quindi fuori di contatto coll'elemento agitatore slavo, esistente fuori di provincia, le cui idee e principii non venivano accettati perchè non conosciuti e meno ancora compresi.

Oggi giorno però lo slavo è divenuto pur esso possidente; ha avuto tempo di pagare i debiti, incontrati venti, trenta anni fa per l'acquisto dei terreni che possiede; — ha scuole slave, dove per la maggior parte preti o stranieri agitatori slavi imbevono dei loro principii la gioventù, la quale, coll'entusiasmo a lei naturale li diffonde quindi fra i membri della propria famiglia, fra i popri vicini, frà gli abitanti dello stesso villaggio, i quali ascoltano con meraviglia, soddisfazione di campanile e convincimento il compatriotta Cicerone in fieri, il quale col coraggio dell'inesperienza, di una mezza coltura mal digerita e della propria nullità, non cessa di ripettere su tutti i tuoni all'elemento italiano un Quid simile del famoso Usque tandem; — oggidì lo slavo per pochi soldi ha e legge giornali slavi; — oggidì lo slavo è divenuto elettore, possiedendo nelle campagne un imponente forza numerica; — ed in fine ha in mano quell'arma a due tagli, che si chiama autonomia comunale, che può e comincia anche a venir struttata come potente leva di agitazione e che incomincia a servire e sempre più servirà a procacciare agli slavi i necessari mezzi pecuniari, a carico di tutti i contribuenti.

Ed anche il Monte Maggiore, quantunque non abbia cambiato di posto, non è più oggi giorno una barriera all'invasione dello slavismo, poichè, sia nei distretti di Pisino e Capodistria, come in quelli di Parenzo e Pola, lo slavismo ha proseliti, non ancora ma quasi audaci come gli slavi del distretto di Volosca, il quale è la base ed il focolare di tutto lo slavismo istriano.

Gli è ora anzitutto questa base che bisogna sottominare, gli è questo focolare, che bisogna demolire, non ommetendo però nel frattempo di sorvegliare la popolazione slava, esistente al di là del Monte Maggiore.

Ed attualmente si è sulla strada di raggiungere il primo scopo; tutto sta non rislarsi, e giovandosi dell'attuale acciecamento del governo, approffittare delle circostanze fino agli estremi limiti del possibile. Intendo parlare della divisione del Comune di Castua in tre o quattro Podestarie, come richiesta dalle note due suppliche.

In proposito anzi da parte autorevole venni a risapere che la Luogotenenza è decisa a procedere in qualsiasi modo a tale divisione, e che in tal senso si rivolgerà alla Giunta proponendo contemporaneamente per l'intanto che alla Dieta provinciale sia sottoposto per l'approvazione un progetto di legge risguardante una modificazione pel §. 96 Reg. Com., eventualmente nel senso del §. 20 della legge provinciale 28 Settembre 1875.

Decisa ormai la divisione, bisogna ritrarne il maggior utile possibile, perchè fra le nuove Podestarie si accenda un germe di discordia tale da renderle nemiche l'un dell'altra, di modo che lo spirito di solidarietà, oggi esistente, non possa più risorgere.

Il raggiungimento di tale scopo io presumo di averlo facilitato ed in certo modo preparato col rapporto podestarile 5 corr. N.ro 198 e coll'aver anteriormente inspirata nei Castuani l'idea di acquistare il Castello, dal quale acquisto mi riprometto due cose.

Anzi tutto acquistato una volta il castello ed erettovi il nuovo edificio scolastico, viene impossibilitata la realizzazione dell'idea vagheggiata dal Dobrilla e compagnia bella, riguardo alla fondazione in Castua di un seminario, semenzaio di nazione e slavismo, da erigersi con minima spesa sopra la nuova scuola, qualora quest'ultima venisse costruita in altra situazione sopra un piano già esistente, in base al quale la pianta dell'edificio sarebbe vastissima, circa 900 metri quadrati, dovendo il pianterreno comprendere tutte le stanze scolastiche per maschi e femmine, sale di disegno e di lavoro e stanze di conferenza e di biblioteca.

D'altra parte in tal modo si verrebbe a costituire in Castua un capitale morto di circa fior. 30.000, che nella ripartizione del patrimonio verrebbe aggiudicato a Castua, invece di altrettanta parte di corrispondente di bosco.

Lo stesso dicasi della progettata strada verso Luzina, per la quale furono richiesti f. 4000, importo che rimarrà eternamente infruttifero, poichè in bene Luzina, come da secoli, verrà pur sempre usufruito unicamente dai comunisti, senza portar utile al Comune. In tal modo Castua verrebbe a ricevere in gran parte capitali infruttiferi e quasi passivi, mentre Rukavac, non minimo dispendio di compensazione, rimarebbe proprietaria del bosco di Lissina, l'unica proprietà rustica, che offre qualche utile. Donde motivi di malumori, eterna discordia e la fonte di perenni inevitabili liti, che indeboliranno e probabilmente condurranno a sicura rovina finanziaria gli attuali antesignani dello slavismo, in ispecie poi la città di Castua, nido degli intrasingenti.

Constandoci ora non essere la giunta disposta ad accordare il mutuo richiesto, considerando l'oggetto forse satto un altro punto di vista, interesso la di Lei compiacenza a voler supplicare i Sig.i Capitano e vice-capitano distrettuale affinche le concedano in ogni modo, se non dai fondi esistenti dal deliberato fondo di riserva, facendo le viste di cedere alle ragioni, esposte in proposito dal Capitano distrettuale, che nel suo rapporto informativo appoggierà la domanda del Comune (di cui però non presente le conseguenze), anche per motivi di opportunità attuale, che a lor volta non sono disprezzabili, potendosi ottenere colla pronta esecuzione di lavori pubblici, che la popolazione, già titubante, abbandoni e ripudi definitivamente, il locale partito di agitazione; il quale, sta bene saperlo, non ha ancor preso salde radici, che forse neppur mai avrebbe messe, se non lo si avesse lasciato solo padrone del campo.

In tal modo, senza che Governo ed altri ne abbia sentore, confondendo anzi con inatteso atto di finta generosità i capi partito slavi e ponendosi in istato di ricacciare al Vitezić in gola il noto suo fervorino, si inizierebbe la sicura prossima dissoluzione e rovina del partito slavo, e Castua sarebbe servita come si merita.

Contemporaneamente poi si potrebbe preparare il terreno a che Veprinaz non divenga a sua volta il focolare dell'agitazione, come è a provedersi, essendo il nuovo parroco *) nativo Castuano, uno slavo sfegatato ed oggi giorno il più astuto, intelligente ed intraprendente del partito. Attualmente non conosco però a sufficienza le condizioni di quella Podesteria, per cui desiderei di avere occasione di farne uno studio speciale, bastandomi a

*) Don Vincenzo Zamlich.

tale scopo il tempo impiegato a Lovrana o forse meno. Motivo di colà delegarmi credo non mancherà; qualorà già non v' esistesse per non aver quella Podestaria avanzato il Conto di previsione a sensi della Circolare 6 Giugno 1878 N.ro 3002, sarà mia cura di provvedere che il Capitano distrettuale istesso ne fornisca sufficiente appiglio.

In quanto a Lovrana, il partito slavo non è ancor forte abbastanza; minaccia però divenirlo, qualora indirettamente non si appogi l'elemento italiano, abitante la costa, che bisogna tenersi affezionato, al quale scopo anche compilai in modo il preventivo di Lovrana da esonerare gli armatori e capitani mercantili dal pagamento di addizionali comunali, aggravando d' altra parte i villici con tasse e misure, le quali destramente applicate non possono faltire il loro scopo di dare, con mani e piedi legati in arbitrio degli abitanti della costa quelli della montagna, costretti, a ricorrere per mutui ai primi, onde soddisfare gl' imposti obblighi di pagamento.

Raccomando quindi la proposta misura di delegare presso quella Podesteria col titolo di **assistente giuntale** il Marjanović, per l'energico esaurimento del conto preventivo e per ottenere l'allontanamento dell' attuale segretario, intrigante, creatura venduta dello Sterk e consorti. — Il Marjanović, slavo di nascita e di sentimenti, quantunque nemico irreconciliabile del partito d'agitazione, non potrà suscitare la diffidenza del partito slavo, attivo, intelligente e puntuale nell'esaurimento degli ordini ricevuti, senza però abbastanza capacità per poter da solo concepire un' idea d' iniziativa, riescirà sotto la mia direzione, senza che egli od altri se n'abbia ad accorgere, un' addatto e malleabile istrumento, poichè nutre fiducia che si vorrà porlo sotto l' immediata mia sorveglianza, offrendomi così occasione, senza che appaia, di poter sorvegliare anche in quel Comune l' affaccendarsi del partito slavo.

Raggiunto per tal modo lo scopo nel distretto di Volosca, la sorveglianza negli altri distretti riesce facile, mediante i proposti delegati contabili giuntali, colla quale istituzione se anche altro non si ottenesse che impedire agli slavi di impiegare i redditi dei comuni per iscopi di partito, si avrebbe già molto guadagnato.

E universalmente notto il carattere degli slavi, interessato, avido di illeciti lucri e contemporaneamente tacengno ed avaro. Togliamo loro il mezzo di poter aver denaro dai comuni ed il partito slavo dell' Istria sarà in breve tempo disorganizzato, poichè difficilmente e se anche per qualche tempo non mai però a lungo, gli slavi acconsentiranno di contribuire del proprio i mezzi pecuniari, indispensabili a poter continuare a tener viva l' agitazione slavista.

E così sia!

Mi compatisca se, da due anni ridotto ad automo, mi permisi una volta di sentirmi uomo e patriotta, ed in questa occasione di averla fatta vittima di tale risveglio, obbligandola a leggere la mia lunga cacografia e di sopra più interessarla a farne conno ai signori della Giunta, che prego di riverire a mio nome.

Ed in prova di compatimento voglia accettare per se e famiglia, i più cordiali e rispettosi saluti da parte della mia famiglia, nonchè di quella del Tappier, come pure del di Lei

devotissimo **Cuder.**

Castua, 22 febbrajo 1880.

„Častnomu predsjedničtvu akcionoga odbora julskih Alpah.

Poreč 5. ožujka 1880.

Tajni odbor.

U smislu statuta čast je priposlati u prepisu izvešće o načinih, kako bi se uništilo hrvatsku akciju u Istri i ojačalo stranku talijansku, da se obavjestite i odlučite".

Veleštovani gospodine ravnatelju!

Zloraberć možda Vašu dobrotu i strpljivost, upravljam Vam ovo moje pismo bez zamjere ako je nješto i predugo.

O načinu, kako izvršiti svoju misiju u Lovranu, te o stanju, u kojem nadjoh onu občinu rekoh jur u izvješću od 15. t. mj. broj 19, koje će Vam biti poznato, pošto sam se uslobodio na koncu istog predložiti osnovu, koja nadam se biti će Vam predložena na izpitanje i izvještaj.

U nadi da Vam neće biti žao upoznati stanovište, koje me ponukalo formulirati svoj predlog, uslobadjam se saobćiti Vam da smatram prihvat istog koristnim i shodnim s razlogah ne samo ekonomično i administrativnih, koji ga na prvom mjestu preporučuju, i pred pučanstvom i pred vladom, nego takodjor s razlogah političkih.

I zbilja, netreba se varati, jer žalibože mora se priznati da propaganda slaveno-hrvatska napreduje vrlo uspješno u pokrajini sa predikaonice, izpovjedaonice, analognimi listovi, a preko svega neznanjem pučanstva na ladanju.

Takva agitacija namjerava učiniti Istru pokrajinom državo, koja mora stopram doći, nu koja bi se medju ostalimi vjerojatnostmi mogla složiti i prije nego što se misli obzirom s jedne strane na narodno probudjenje, i držeć na umu okolnost da klerikalna i obskurantistična stranka podržaje svimi mogućimi silami, vriednimi uvaženja, to probudjenje namjerom da se okoristi, obožavajuć poznat, nu sročom u praksi neizvršiv, aksiom: „o tutti russi o tutti rossi", u nadi da sredstvom Slavenah sri moraju postati Rusi, a sve na veću slavu robstva i knuta.

Sad se pita što radi talijanski elemenat, u oči tog kipenja na slavonskoj strani da protače ili bolje rekuć sustegne provaljujuću oluju?

Ništa. Žalibože! Počiva na prošlih uspjesih i gleda pouzdanjem na Vučku, koju smatra dovoljnim branikom talijanštino u Istri.

Nu prošli uspjesi temelje se na jur prestalih okolnostih, kadno bijaše lahko satrti pohotnost kojeg popa ili kojeg javnog službenika, jer onda nebijnše kao danas budjenja od strane sinovah pokrajine imajućih praktičnog znanja i društvenu poziciju s razloga, što polag tadanjeg sistema odgojivanja Hrvati koji su se nauci posvećivali, bi se Italijanizirali te postavljeni izvan svakog doticaja sa agitatornim slavenskim elementom, nalazećim se izvan pokrajine, kojih ideje i načela nisu bila primiljena jer nepoznata a još manje shvaćena.

Danas je i Hrvat postno posjednikom, imao je vremena kad platiti svoje dugove učinjene pred dvadeset ili trideset godinah za nabavu zemljišta što ga danas posjeduje; — ima hrvatskih škola, u kojih većim dielom popovi ili tudji slavenski agitatori uljevaju svoja načela mladeži, koja ih prirodjenim joj uzhitom širi medju članove svoje obitelji, medju svojimi susjedi, medju stanovnici istog sela, koji začudjenjem, zadovoljstvom i osvjedočenjem slušaju svojeg suotačbenika, „Cicerona in fiori", koj neizkusnom srčanošću i neznatnim znanjem neprestaje u svih glasovih dovikivati talijanskomu elemontu nekakav Quid, sličan poznatomu Usque tandem; — danas si Hrvat za koj novčić pribavi i čita hrvatske listove; danas je Hrvat postao biračem te ima na ladanju odlučujuću brojnu silu; — a napokon posjeduje oružje, koje na dvie strane reže, i što no se zove občinskom autonomijom, koja može i počima biti uporabljena kao moćna poluga agitacije, to koja počima i sve će više služiti Hrvatom za postignuće potrebnih im novčanih sredstavah na štetu svih plaćajućih.

A i Vučka, akoprem nije promjenila svog položaja nije više branik proti provaljujućemu hrvatstvu jer budi u kotarih Pazina il Kopra, budi u onih Poreča i Pulja hrvatstvo ima pripadnikah, ako i ne toliko, nu skoro tako smjelih kao u kotaru Volovskom, koj je temeljem i ognjištem svog istarskog hrvastva. Treba prije svega podrovati taj temalj; treba to ognjište srušit, ne propuštajuć u isto doba paziti na hrvatsko pučanstvo, obitavajuće s one strane Vučke.

A danas pruža se staza za postignuće prvo namjere; sve zavisi o ne malaksanju, te služeć se sadanjom zasliepljenošću vlade, okoristiti se je moći okolnostmi do svake moguće skrajnosti. Mislim govoriti o dielenju Kastavke občine na tri ili četiri podobćine (podestarije), kako bijaše zamoljeno u poznatih dvih molbah.

Dapače sa mjerodavne strane doznah da se Namjestničtvo odlučilo preduzeti na budi koj način to dielenje, i da će se u tom smislu obratiti na Juntu predloživ istodobno da bude pokrajinskomu saboru predložena na odobrenje zakonska osnova sadržavajuća promjenu § 96 obć. reda, eventualno u smislu §. 20 pokrajinskog zakona od 28. rujna 1875.

Pošto je dakle usvojeno podielenje treba od toga crpiti svaku moguću korist, da se medju novimi podobćinami (podestarijami) baci klica nestoge koja bi ih medju sobom povadila, tako da se duh današnje uzajamne sloge nemože više povratiti.

Predmjevam da sam postignuće tog cilja olakšao i na njeki način pripravio načelničkim izvješćem od 5. tek. m. br. 198 i tim što sam medju občinari Kastva pobudio ideju nabavljenja Kaštela, od koje nabavo nadam se dvim stvarim.

Prije svega nabaviv Kaštel i podignuv novu školsku zgradu biva onemogućena ideja omiljela Dobrili i družtvu u pogledu podignuća u Kastvu sjemeništa, tog gnjezda narodnosti i hrvatstva, koje bi se imalo malim troškom sagraditi na novoj školi, kad bi se posliednja gradila na drugom položaju na temelju jur obstojeće osnove, po kojoj bi podloga bila vrlo obsežna, skoro 900 četvornih metarah, pošto bi prizemlje moralo obuhvatiti sve školske dvorane za mužkarce i žensko, dvorano za risanje i radnju te sobe školskog vieća i knjižnice.

S druge strane na taj bi se način ustanovila u Kastvu mrtva glavnica po prilici od 30.000 for. koja bi kod dielenja imetka bila dopitana Kastvu, mjesto tolikog diela šume.

Isto budi rečeno o projektiranoj cesti prema Lužini, za koju bje zamoljeno 4000 f. glavnice, koja nikada neće nositi kamatah, jer dobro Lužina, od pamtivieka, biti će uviek uživano od samih občinarah, bez ikakve koristi za občinu. Na taj bi način Kastav dobio većim dielom glavnicah, koje nonose kamatah i skoro bi reko pasivnih, dočim bi Rukavac neznatnim troškom preboja, ostao vlasnikom šume Lisina, jedino poljsko dobro koje daje nekakvu korist, i eto razloga nesporazumljenju, većnoj neslogi te izvoru viekovitim i neizbježivim pravdam, koje će oslabiti i vjerojatno dovesti do sjegurne financijalne propasti sadanjo borioce hrvastva, a napose grad Kastav, gnjezdo intrasigentah.

Znajuć da Junta nije voljna dozvoliti zamoljeni zajam shvaćajuć ga možda sdrugog gledišta, umoljavam Vašu dobrotu da izvolite zamoliti gg. kapetana i podkapetana kotarskog (zemaljskogа?), da zajam svakako dozvole, ako ne iz obstojećih glavnicah, to bar iz prihodnje zaklade pridružujuć se tobože razlogom, u tom pogledu navedenim po kapetanu, koj će u svojem izvješću preporučiti molbu občine (dijih posliedicah ali nepoznu), a to i s razloga sadanjeg oportuniteta, koji su također vriedni uvaženja, jer bi se skorim izvršenjem javnih radnjah moglo postići, da pučanstvo, jur nestalno, napusti i definitivno odbije mjestnu stranku agitacije; koja srodom nešma jošto stalnog temelja, i koja ga nebi bila nikad ni potražila da se je nije pustilo da sama gospodari.

Na taj način bi se bez da vlada ili tko drugi nanjuši, zastiepilo neočekivanom i pričinjenom velikodušnošću glave hrvatske stranke i postaviv se u položaj ugušiti u Vitezića poznati njegov plamteći žar, započelo bi i brzo i stalno razprševanje i propast hrvatske stranke, a Kastav bi tim dobio ono što ga ide.

U isto doba bi se pripravilo tlo da Veprinac nepostane u svoje vreme ognjištem agitacije, što se dajo predvidjeti, jer je novi župnik, predašni g. Vinko Zamlić rodom iz Kastva, razvikani Hrvat i dan danas najprefriganiji i najintoligentniji i najpodazetniji za stranku. Za čas nepoznam baš točno odnošajah one občine, zato bih želio imati prilike, da ih poblže proučim a u tu svrhu bilo bi mi dovoljno vriome upotrebljeno u Lovranu il možda još manje. Cienim da neće uzmanjkati razloga, da me se tamo odnašalje, kad već nebi postajao u tom što nije ona občina predložila računa u smislu okražnice od 6. lipnja 1879 br. 3002, a moje će biti da mi kotarski kapetan u tom pogledu pruži dostatnu izliku.

Što se tiče Lovrana to mi je reći da hrvatska stranka nije ovdje još dosta jaka, nu mogla bi postati, kad se nebi indirektno podupiralo talijanski elemonat stanujući na obalah čija ljubav treba si pribaviti; s toga sam i sastavio proračun za Lovran na način da budu brodovlastnici i trgovački kapetani oslobodjeni plaćanja občinskih prirezah, a s druge strane obterotio sam seljake pristojbami koje šegavo upotrebljene zajamčuju sjegurno postignuće svrhe, naime da budu seljaci na milost i nemilost predani u ruke stanovnikom obale i prisiljeni uticati se ovim za zajmove, da se odnže namonutnim teretom.

Preporučam dakle predlog da budo odaslan u onu občinu Marjanović kao pomoćnik juntin, da se energično dovrši proračun, i da se postigne odstranjenje sadanjeg bilježnika, intriganta i prodane duše Sterku i drugovom. Marjanović rodom i osjećaji Slaven, premda nepomirljiv neprijatelj agitatorne stranke ipak neće dati povoda da probudi nepovjerenje u hrvatskoj stranci; radin, intoligentan i točan u izvršivanju nalogah, nu na u stanju da zamisli sâm kakvu ideju inicijative, postati će pod mojim ravnanjem, a da njemu ili drugomu nepade u oči, prikladnim i shodnim orudjem; jer se nadam da će biti prepušten mojomu neposrednomu nadziranju, čim ću dobiti priliku da uzmognem, bez da tko opazi, i u onoj občini pratiti djelovanje i razvitak slavenske stranke. Polnčiv na taj način cilj u kotaru Volovskom, nadziranje u ostalih kotarih biti će lahko, po predloženih juntinih odaslanicih računovodstva, kojom institučijom, ako se i nebi drugo polučilo, zapriečilo bi se Hrvatom upotrebiti občinske dohodke u svrhe stranke, a tim bi se već mnogo zadobilo.

Predobro je poznat značaj „Slavah", poblopan je za nedopuštenim dobitkom i u isto vremo škrt. Lišimo ih sredstvah, kojim postizavaju občinski novac; tad je slavenska stranka u Istri u kratko vremo dezorganizirana jer Slaveni će vrlo težko i ako za koje doba to ipak ne za dugo priveliti na doprinašanje vlasnih novčanihsredstavah, koja su neobhodno potrebna da se agitacija uzdrži i uznapreduje.

I tako budi!

Izvinite me ako sam se, postav od posljednjih dvajuh godinah bezćutnim nasilo i ja jednom ćutiti se čovjekom i patriotom, i tom prilikom učiniti Vas žrtvom tog probudjenja, prisiliv Vas čitati moje pogrešno pisanje a preko svega umoliti vas da o tom ubavjestite gospodu od Junte, koju izvolite u moje ime pozdraviti.

A u znak izpričanja izvolite primiti Vi i obitelj Vaša najsrdačniji pozdrav moje i Tappierove obitelji kao što od Vašeg

najpokornijeg

Cudera.

Kastav 22. Veljače 1880.

VITEZIĆEVA interpelacija.

Budući je stvar, o kojoj pišemo, životnoga zanašaja po nas Hrvate u Istri uvjereni smo, da će nam naši čitatelji oprostiti, ako se pobliže o tom predmetu zabavimo.

Više puta se čuje od protivne nam strane, da se je molilo za Cudera nek bi ostao u Kastvu. Svatko će znati, da je jedino u tom vlastno „občinsko zastupstvo" pa da vidimo u kratko, što je zastupstvo radilo. Opetujemo ono što je već natiskano u broju 23 od godine 1879.:

„Narod je uvidjao sve veće, da taj činovnik za njega nije Nezadovoljstvo bilo je sve veće a povećalo se onda (19. augusta 1879) kad je sl. zem. odbor pozvao obć. glavarstvo, *da* nerazpisujuć službah *obstojeće činovnike — i g. Cudera* — potvrdi. To je dalo povoda, da su njeki zastupnici kod neposredno sliedeće sjednice dne 3. septembra 1879 podastrli pismen predlog, da se službe razpišu i da se Cuder odpusti. Tomu predlogu nije se dopustilo na dnevni red, a nije dopustio c. k. kotarski kapetan nenavedši nikakva razloga nego da nespada na dnevni red, premda je dopustio mnogo drugih predmetah, medju ostalimi o geometri, kojih u programu sjednice nije bilo zabilježeno, i premda ima on uslied § 91 obć. reda občinskim sjednicam samo prisustvovati i u svako doba govoriti. Odložilo se na drugu sjednicu. *Na sjednici 20. oktobra 1879 nisu zastupnici htjeli viećati* (i to su zaključili jednoglasno), *dok se g. Cuder neodstrani iz viećnice.*

Sl. kotarske oblasti odaslanik nepoznavajući jezika, kojim se u sjednicah govori *stade Cudera braniti — i to kao povjerenika sl. zemaljskoga odbora* (premda, kao što je poznato, nije bio nego občinski likvidator). *Sjednica od žandarah stražena bi razpušćena, jer nisu zastupnici u prisustvu svoga privremenoga činovnika Cudera, o kom se je imalo govoriti, htjeli viećati.* Jeli tu sbilja buke bilo, tko je tomu kriv? Narod doista sviestan, mirno se razišao.

Kod sjednice 25. oktobra 1879 i opet nehtjedoše zastupnici viećati dok Cuder, *koji je s g. kotarskim kapetanom pod rukom u dvoranu uljezao,* neizide.

G. kapetan Cudera branio, dapače čitao dekret, kojim bi g. Cuder imenovan njekakvim juntinim odaslanikom za prijašnjega zastupstva. Zastupstvo jednoglasno nije htjelo popustiti, posliedica bijaše, da je u decembru 1879 isto muževno zastupstvo razpušteno. Kod novih izborah narod izabere opet svoje stare zastupnike izuzev trojicu, koji su se dali uplivati od Cudera. Vidite, kako je občina *molila za Cudera!*

Interpelacija, koju danas donašamo, uzbudila je pažnju i izvan granicah naše pokrajine.

Donašamo ovdje prevod članka priobćenoga dne 24. marča 1881 u broju 82. u Beču izlazeće njemačke

velike novine „Tribüne“ pod naslovom: *Jednu interpelaciju Dru. Vitezića:*

„*Istarska junta* pronašla je za shodno, da sekvestrira jednu občinu. U koliko je taj slučaj podkriepljen občinskim redom, nedaje povoda kakvoj javnoj razpravi. Nu politički odnošaji bivaju sve to više sumljiviji u naših primorskih zemljah te ako želimo razjasniti napomenutu sekvestraciju, to činimo iz razloga, jer sačinjava člen u nizu karakterističnih momenatah, koji još za dobu svraćaju pozornost Austrije na stanje uprave g. baruna de Pretisa. Neće se moći nitko potužiti, da se nije moglo stati na put agitaciji, dok je bilo vremena. Talijanski elemenat u svojem napredku na adrijatičkih obalah nalazi samo jedan elemenat, koji mu se je kadar oprieti, a taj su Slaveni, odkle logično sliedi, da je ili otvoreni ili potajni neprijatelj Austrije onaj, koji Slavene u naših južnih predielih odnarodjuje, dočim s druge strane talijansko čuteći elementi glavno nastoje, otresti se Slovenacah i Hrvatah kao glavne zapreke njihovom narodnom razprostiranju. Odtuda tumače se prepirke u občini, u školi, u uredu izmed Slavenah i Talijanah, samo nalazimo žalibože mnoge austrijanske vladine organe na strani Talijanah, odkle moramo zaključiti, da nije Austrija u istinu još sa sobom složna, komu se jeziku ima na Adriji prijati iz državnih razlogah. Postupak pako talijanske propagande postaje svakim tjednom drzovitiji te iznaša na vidjelo stvarih, koji će Austriju smiesnom učiniti, ako se neodluči muževno latiti se posla.

Ovo predpostaviv vratimo se gori napomenutoj sekvestraciji mjestne občine Kastav. Občinsko zastupstvo bude razpušteno (pa možda je i skrivilo) a istarska junta pošalje u Kastav čovjeka, koji nebijaše vješt jeziku stanovnikah (Hrvatah), al zato pod Garibaldijom služio. Što da kažemo o takvoj junti? Skandal bje još veći, kad je taj individuum iz Kastva formalno predlagao junti, kako da se potlači slavenski elemenat, i onda kad se je saznalo za tu korespondencu. Junta je pako naprotiv dala tomu individuu još renumeraciju od 200 for. te ga preporučila občini. Ova sgoda, s koje se je sgražati, dala je povoda gospodi Dru. Vitezića i drugovom da interpeliraju gosp. ministra predsjednika. *Sada sliedi interpelacija, koju mi na prvom miestu današnjega lista priobćujemo, a nakon* nje čita se u tom članku nadalje:)

Ova interpelacija izazove „Deutsche Zeitung“ (njemačku u Beču izlazeću novinu) te je na grubijanski način napala na interpelanta, koje grubijanštine imale bi steći priznanstva tim više, što je izdavatelj te novine sam zastupnik na car. vieću te mora imati osobiti pojam o časti državnoga poslanika. G. Dr. Vitezić bje prinukan iridentarskim pomagaćem sliedećimi na nas upravljenimi riedci odgovoriti“.

Štovani uredniče!

Večernji list novinah „Deutsche Zeitung“ od prošloga četvrtka donaša članak sa napisom „Interpelacije — Denuncijacije“.

U ovom se članku, čiji sam sadržaj stopram jučer saznao, jer moram pripoznati, da me one novine jako malo interesiraju, predbacuje meni, da sam ja u mojoj interpelaciji od 14. t. mj. o tiskopisu tiskanom u Milanu izrekao njeke denuncijacije proti istarskoj junti.

Prepuštam sudu svakoga razboritoga čitatelja, dali je u javnoj sjednici parlamenta potaknuta razprava o tiskopisu, u kojem je naznačen plan formalnoga rata, da se izkorieni jedno pleme, komu imam i ja čast pripadati, dali su nadalje moje na isto tako svečani način izražene tvrdnje, da je uzročnik onoga pisma od istarske junte bio narinuti kastavskoj občini usuprot njezinom protivljenju; da je isti individuum zlouporabio svoju službenu vlast, da se postigne označeni i odurni cilj, te da je uz sve to junta pronašla za dobro, nesamo ga preporučiti kastavskoj občini, da ga nadalje zadrži nego mu i priznanjem njegovih uslugah podieliti renumeraciju od 200 for. — jeli je sve to denuncijacija?

Ja scienim pako, da ima iz cieloga članka vrieća tendencija, krivnju na političke organe svaliti, nješto denuncijacije na sebi.

Što se tiče ovoga kao što i tvrdnje, da je junta na molbu občinskoga kastavskoga zastupstva i kotarske oblasti na Voloskom suspendiranoga u službi pustila, razjasniti će debata ob odgovoru na interpelaciju, kojoj nemože se predusrieti.

Občini kastavskoj narinuti čovjek nije bio dobro primljen stoga, što je bio službeni odaslanik te što nije bio Slaven, nego samo stoga, *što je, kao što glase protesti, prije pod Garibaldijem služio te sloga, jer nije poznavao za obavljanje njemu naloženih posalah neobhodno potrebitoga hrvatskoga jezika.*

U interpelaciji nisam ja juntu obiedio s iredentizma; ako je jako pisatelj članka, o kojem govorim, to deducirao, njegov je onda posno, da i obrazloži. Težka i neodgovorna je pak ozlieda, ako se slavenskoj stranci podmiće namisao tobož da su svi istarski Talijani izdajice i potajni iredentiste.“

Beč 22. marča 1881.

Dr. DINKO VITEZIĆ v. r.
zastupnik na car. vieću.

Ovako piše bečka novina. Mi sa naše strane preporučamo gornje pismo i dopisniku jedne talijanske novine u Trstu, da ga dobro pročita, jer nas i tamo obiedjuju, da smo denuncijanti. Radi se o najsvetijih stvarih, radi se skoro o našem obstanku, pa da prekrstimo ruke!? Onda jedva mogto bi se reći: niste vriedni, da živite, kad takovih životnih pitanjah nebranite. Čujemo, da je u toj stvari ovedena sudbena iztraga mu neznamo još za rezultat.

Prostor lista nedozvoljava nam, da se danas još dalje ovim predmetom bavimo, pred nami leži pismo a narode, ti ga čitaj i opet čitaj!

Alexander II. Nikolajević.

Možni ruski car Alexander II. umro je u Petrogradu dne 13. marča 1881. Ruke ubojničke uništiše njegov dragocieni život. Veliki državnik englezki izreče sliedećega dana u parlamentu ove znamenite rieči: „Alexander II. bijaše najdobrotvorniji medju svimi vladari, koji su ikada bili na ruskom prestolju. Grozno umorstvo kojega žrtvom pade taj vladar, uvredilo je čuvstvo ciele Europe.

U nedjelu 13. marča obdržavao je car paradu nad stražom, od koje su ga odvraćali, te se je kasnije uvjek praćen uputio u palaču velike knjeginje Katarine, gdje je ručao i ostao malo vremena. U 1½ ure poslije podne ostavi palaču uputiv se putem preko kanala u svoje dvorove. Kad je dospio po prilici do sredine zida, kojim je obzidan perivoj carske palače, nasta silan prasak od praskavice (bombe), koja ošteti careve kočije. Car će izaći odmah iz kočije. Jedan oficir priskoči i zapita cara, dali je ranjen. Car mu mirno odvrati: „Bogu hvala, nisam ranjen, neplaši se, moram se ogledati za ranjenimi“. Više vojnikah carske pratnje i više gradjanskih osobah, koje su se slučajno na mjestu desile, ranjeno je tom prvom explozijom. Car naloži, da se posveti sva briga ranjenim Kozakom. Medjutim uhvatila je pratnja jednoga zlikovca, car mu se mimo približi, te zapovjedi da ga odvedu u zatvor. Car je bio zatim samo nekoliko puta koraknuo, kad mu drugi jedan mladić baci pred noge praskavicu, koja se uz silan prasak razprsnu. Koji su bili u blizini, popadali su na tlo, a i prozori kućah ležećih na drugoj strani kanala, razletili su se na komade. Prasak se je čuo u čitavom Petrogradu. Kad se je dim razišao, ležao je na tlih car ogreznuv u krvi a oko njega više ranjenikah. I zločinca bijaše udarac bacio na tlo, nu diže se mahom. Sviet ga obkoli te bi ga bio razderao, da nije priskočila policija. Cara težka ranjena i onesviešćena odvezoše nakon 20 minutah u palaču. Kad su ga svukli, vidješe istom, kako je grozno ranjen. Donji dio tiela i noge bijahu razmrcvarene, htjedoše mu amputirati noge ali prije izdahnu svoj duh. Zlikovcu ima 21. godinah, zove se Rusakov, bio je posliednje dvie godine djakom na rudarskoj akademiji u Petrogradu. Pripada tako zvanoj sekti „nihilistah“.

Pučanstvo nije iz prvine vjerovalo, da je car tako težko ranjen, kad ga iznenada u 3 ure i 40 minutah obuze silna žalost: carska zastava na dvoru spusti se do polovice stiega u znak, da je car preminuo. Svi se odkriše i prekrstiše žaleći nezaboravnoga cara.

Car je bio sahranjen u prisutnosti kneževah mnogih europejskih dvorovah dana 27. pr. mjeseca. Ostala mu vječna uspomena! Alexander II. Nikolajević, car ruski, rodjen je 29. aprila 1818. Majka njegova Alexandra Fedorovna, sestra pruskoga kralja Friderika IV. sama je odgajala Alexandra a otac njegov car Nikola vježbao ga sam u kretnjah i oružju. Godine 1841 vjenčao se je s princesom Marijom, kćerju velikoga vojvode hesenskoga Ljudevita II. Poslije krimskoga rata i nakon smrti Nikole I. stupi god. 1855 na carski prestol. U toj sgodi je prisegao, da će ostati vjeran politici svoga otca, ter da će širiti moć i slavu Rusije, kako su to činili njegovi predšastnici Petar Veliki, Katarina, Alexander I. i njegov otac Nikola. U pameti je još svakomu iztočni rat, koji su Rusi poduzeli za slobodu balkanskih narodah te iz kojega rata su se povećale i postale samostalne tri države: Rumenija, Srbija i Crnagora, nastala je poluzavisna kneževina Bugarska, i autonomna pokrajina Rumelija.

Rusija oplakuje žalostna svoga velikodušnoga cara, al ima s druge strane pred sobom budućnost. S pouzdanjem gleda u sina pokojnoga cara, u Alexandra III, koji je 13. marča 1881 stupio pod težkimi okolnostmi na ruski prestol. Rodjen je god. 1845. dakle u najboljoj muževnoj dobi. U buduće kazati ćemo nješto i o njemu.

DOPISI.

Dobili smo od g. učitelja *Boljunskoga* sliedeće:

Dopisnik iz Boljunšćine kaže u br. 4. „Naše Sloge“, da ja poučavam hrvatski u ovdješnjoj učioni. Tu viest mi je kano službujućoj osobi ponjekle izpraviti, jer bi se na nadležnom mjestu moglo to tako razumjeti, da ja nevršim viših nalogah.

Kod c. k. kot. šk. Vieća u Pazinu reklo mi se, da po propisu mora da bude iz početka učevni jezik hrvatski, tekom obuke neka isti sve većma i većma ustupa mjesto talijanskomu, dok napokon talijanski jezik nepostane učevnim, pridržav hrvatski jezik kao predmet. Drugom sgodom reklo mi se, da se djecu njekih takodjer talijanski govorećih obiteljih može oprostiti obuke u hrvatskom jeziku, pošto se isti smatra samo sredstvom, da se pak talijanski nauči.

Ja se kano službenik po mogućnosti i obzirem na te odluke. Nu priznat mi je, da sam prisiljen i u najvišem odielu služiti se hrvatskim jezikom, jer me inače djeca razumjela nebi. —

Drugih mene i škole tičućih se u rečenom dopisu navedenih činjenicah nemogu pobiti.

U Boljunu dne 25. veljače 1881.

Josip Vlah, privr. učitelj.

Iz ovoga priposlana razabiremo, da se hrvatski jezik ima iztisnuti te učiniti mjesto talijanskomu. *Hrvatska djeca imaju se dakle sistematično potalijančiti.* Ovo je nalog od c. k. kotarskoga školskoga vieća odnosno upravitelja kapitanata g. Jettmara. Pa onda vele, da smo buntovnici, kad kažemo, da su nam oblasti neprijazne. Molimo i opet našega zastupnika na carevinskom vieću, da pročita ove riedke te da učini shodne korake. Neznamo bili se razgnjevili il zaplakali nad ovom nepravdom, pazite da nebude čaša prepuna!

Uredništvo.

Iz srednje Istre, u ožujku.

Neki dopisnik počeo je u „Indipendentu“ listu izlazećem u Trstu pod imenom G. — napadati na Žminjskog župnika Fr. Orlića mrzko nazivajuć ga „sfegatato panslavista“!

Znade li pako hrdja, što će reći panslavista? Da toga nezna, uvjeri sam se iz njegovoga dopisa, te mu dovikujem: jezik za zube. Taj naslov služi župniku i njegovomu visokomu zvanju na čast, te sbilja znači da ljubi svu svoju srodnu braću, te si s ovog razloga steče obće štovanje ne samo kod Žminjskog puka, nego i kod svih, u čijih srdcih bije hrvatska krv. Tomu dopisniku mora biti župnik trn u oku, kad svoje jade izkali proti njemu, pošto nije svoju narodnu ćut prodao za zlicu leće. Koliko je meni poznat taj dopisnik G., potiče iz hrvatske porodice pridošlice s hrvatskog primorja, kamo se i on preseli tražeć svoju sreću, ali upoznavga hrvatski primorci pokažu mu put odkud je došav. Vrativ se u svoj zavičaj upotrebi svaku priliku, da se osveti hrvatskim primorcem rovajuć neprestance potajno proti budjenju narodnog duha u Istri. Da u tom poslu bolje uspije, sdruži se s ljutimi neprijatelji hrvatskoga roda, te da može prostovoljno pazariti s kmetom uzajmi kod ovih prilična svotu novacah po 4 i po 5%, koje je novce pako posudjivao kmetom na dobit sa 12 i 14 po sto a tim dobio kmeta u svoje šake. Ovo je izkušan način kako se može hrvatski puk u Istri izroditi te mu priečiti svaki daljni rad na narodnom polju. Ovaj pazar ide mu doncke dobro za rukom. Ali žao po kmeta. Bolji kmeti, koji su bez njegovog novca kod svojega gospodarstva prije dobro živeli, njegovimi novci su si takove težke lance oko vrata postavili, da su za bivše nerodice vina kroz 6 prošastih godinah nemogav smagati debelih kamatah dospieli na rub propasti, te sad operušani do zla Boga proklinju čas, kad su se dali zamamiti njegovim novcem.

Pošto si je ovakvim pazarenjem napunio svoj tobolac, napeo je sad sve svoje sile, da ga ulovi u svoju mrežu, nalažuć mu pod pretnjom, da mora pri budućem izboru birati občinske zastupnike po njegovom kalupu, same izrodice i protivniko rodu hrvatskomu.

Što sad radi, neradi sam po svojoj praznoj glavi, nego po naputku drugih koji se nadaju da će njegovim nastojanjem nadvladati te u tom slučaju udušiti svaku klicu hrvatskog probudjenja. Bojeć se pako on, da bi mu se mogli računi pokvariti, s toga scienimo, počeo još za dobe na župnika

koji niti nesanja o izboru, napadati namjerom da se u slučaju, dad bi propala njegova stranka, može opravdati kod svojih izvanjskih prijateljah, da je svoju dužnost ovršio; kad bi pak pobjedio, da uzmogne sebi svaku hvalu pripisati te svietu kazati: „Evo što se može učiniti u Žminju tudjimi novci, dobro se živi, bogastvo se sakuplja, kmeta se operuša, njemu se zapoveda tè se njega po volji tlači.

Što se tiče budućega izbora u Žminju, opominjamo Žminjce, nek se nedaju zavadjati, svaki neka stupi na branik svojih pravah, te po svojoj sviesti bira ljude, koji ljube svoj narod, i svoj jezik. Što budete izabrali, to ćete imati, kako si posteljate, tako ćete i počivati, tko si dračom stelje, taj će na drači ležati te nad dračom jaukati i plakati od svojih ranah, a nitko se neće naći, tko da mu se smili.je!

Pomozi se čovječe! ako želiš, da ti Bog pomogne!

Pogled po svietu.

U Trstu 31. ožujka 1881.

U našem se car. vieću još uvjek razpravlja zakon o zemljarini i kućarini. Tom se prigodom i opet porazklimala ustavovierna stranka, jer su mnogi ljevičari u toj stvari glasovali sa desničari. Al je i ministarstvo imalo dosta muke, da uzdrži u slozi svoju stranku, jer su neke pokrajine dosad plaćale mnogo manje, nego li će to morati odsada, pak se ljudi dakako nisu rado dali na tu promjenu. Zakon o školanju, o kojem smo govorili u predposljednjem broju, bio je prihvaćen u zastupničkoj viećnici, nu odvržen u tako zvanoj gospodskoj iliti velikaškoj. Nada je ipak, da će se najzad i ona skloniti na prihvat mu, kad joj se opet povrati. Novi su ministri veoma okretni u govoru i radu, tako da im ljevičari neznadu već inako dodijati, neg osobnim na njih napadanjem, a naime Dunajevski im je najveći trn u oku. Odskora se opet govorilo o odstupu to Taaffeja to Haymerla, no odmah se doznalo, da jedan i drugi stoje krepče nego ikada. Našemu carev. vieću zamiera sav svieet, što je jedini od svih svjetskih parlamenatah, koji nije po običaju izrazio svojega sažaljenja prigodom smrti cara Aleksandra, akoprem naša država živi s Rusijom u dobrom susjedskom sporazumljenju. Tomu da su krivi naši Poljaci, kojim da se i na taj način uzhtjelo izkaliti svoje srdce nad Rusijom, bez koje neće ipak nikad postignuti što žele, pak bi bilo mnogo pametnije, da joj se poput Francezah prikupljuju nego li zamieraju. Na svaki način bilo bi im promisliti, da nezastupaju samo sebe, nego cielu državu. I Magjari su učinili istu demonstraciju, ali Magjari neimadu se od Rusije čemu nadati.

Još se neprestano po svih Novinah piše i govori najviše o Petrogradskom dogadjaju, o kojem naš list izvješćuje naše čitatelje na drugom mjestu. Onaj se dogadjaj najjače kosnuo njemačkog carstva, jer sad stopram vide Niemci i starac Vilim, njihov car, kokva su prijatelja izgubili u pokojnom Aleksandru. Zato nije vjerovati kako se trse, da si osiguraju prijateljstvo novog cara, pak negovore o drugom, nego o njegovoj naklonosti naprama Njemačkoj i o njihovu savezu s Rusijom. Nego onaj je dogadjaj težko zabrinuo i sve ostale vlade i vladare, pa kao da se već sad dogovaraju, kako će zajedničkimi silami stati na put bezbožujućkoj prevratnoj stranki, što se razplodila po svoj Europi, pak već i u samoj Engleskoj pokuša svoju moć. Nekoji vele, da bi naime Švajcarska mogla skupo platiti ta prevratnička zločinstva, jer se baš tamo bezbrižno jate i dogovaraju. U ostalom još se nikako nezna, kakvu će politiku nastupiti Aleksandar III. ni u vanjskih ni u nutarnjih poslovih. Dosad bi reć, da naginje više na samovolju, nego li na slobodu. Nu sva je nada, da će se poslje ove prve zabune raztrieznititi, pa da će i on uvesti slobodu u svojoj ogromnoj državi, a naime u svojih slavenskih pokrajinah, gdje se na europejsku živi, tè početi uprav s Poljskom. Aleksandar III. da će se kruniti u septembru 'mjeseeu, a Papa da će mu poslati na krunitbu jednog kardinala. Grčko-turska stvar da će se naravnati, jer je sad Turska mnogo popustljivija; ali mi toga nevjerujemo, jer su se Grci preveć ratu pripravili. Rumunjske kneževine neima više. Rumunjska proglasila se kraljestvom; njezin knez nosi sad ime Karla I. kralja rumunjskoga. Toj napasti težko da će moći odoljeti ni knezovi srbski i Bugarski. Arbanasi da su sakupili okó Prizrenda 35000 svoje vojske. Sultan da nije dozvolio Vogoridesu, knezu južne Bugarske, ni da ide na carev pogreb u Petrograd. U Franceskoj su Komunardi dne 18. ožujka slavili godišnjicu svoje zloglasne vlade. Knez Bismark doživio je, čemu se nebi bio nadao, da se naime velikom većinom od državnog vieća odbacuju njegovi najmiliji predlozi. U Italiji bave se sad promjenom izbornog reda. Srbska je skupština prihvatila željeznički ugovor, što joj ga preporučila Austrija. Englezi se mire s Boerci u Africi, a u Aziji da su naumili ostaviti Kandahar, a i car Aleksander III. da je zapavjedio tomo generalu Skobeljevu, neka neide napred, jer je rad živiti u miru s Englezi. Dakle mir na sve svieta strane.

Različite viesti.

Njegova Visost nadvojvoda Karl Ljudevit, brat našega cara i kralja, zastupao je austrijanski dvor kod pogreba Alexandra II. cara ruskoga. Njegovo Vel. naš car i kralj zapovjedio je, da u znak prijateljstva prama pokojnomu ruskomu caru naš ulanski regiment br. 11. zadrži za vječna vremena ime Alexandra II, a 61. pješački regiment da nosi odsada ime Alexandra III.

Slavjanska Citaonica u Trstu. priredila je 26. pr. mjeseca maleni koncert u svojih prostorijah. Program bijaše sliedeći: 1) D. Jenko. Silni bogovi; zbor. — 2.) Proch: Planinski rog; za citaru s lukom priredio Blumlacher; gg. Glaser i Hofbauer — 3) J. Stritar: Izgubljeni sin; deklamacija, gdjica E. Hakel. — 4) Verdi i „Traviata"; glasovir, gusle, orgulje; gdjica Schilbah, gg. Dragatin i Polić. — 6) Stovs: Na straži; zbor s bariton — solom. — 6.) Umlauf: „Spomin na Ems"; Solo na citari, g. Hofbauer — 7.) A. Tovačovski: Bože živi; zbor — Prostorije bijahu dubkom pune, občinstvo se preko mjere pokaza zadovoljnim, kod svake točke buran pljesak. Spomenuti nam je još, da su svi, koji su sudjelovali, diletanti. Čuli se još više pulah!

Kazalište izgorilo. Talijansko kazalište u Nici (južna Francuzka) posvema je izgorilo dne 24 pr. mjeseca, Vatra nastala je uslied explozije plina (gasa) i to u vrieme, kad je već počela predstava (opera). Strašan metež zavladao je, zatvorili pipac te nastala tmina. Koji su bili u parteru mogoše se spasiti, ne tako koji su bili u ložah i galeriji. Vatra obuhvatila je na jednom cielu kuću, te je sve do zidnah izgorilo. Izkopaše već preko 100 mrtvih izpod ruševinah, cieli grad je u žalosti. Glasovita pjevačica Bianca Donadio bila je već u kostimu, ali je ipak sretno utekla. Basist Cottoni ostade mrtav. Sakupljaju se na sve strane dobrovoljni prinosi za postradale.

Pismo Cuderovo. Sa više stranah nas pitaju, kakovu svrhu ima iztraga, koja se je povela glede toga pisma. Poznato je, da je ono pismo istinito, te priznaje i junta i Sussa, a za nas je to *glavna stvar*. Kako je to pismo na javu došlo, to neznamo, a i to je za nas od malo vriednosti, dali ga je Petar ili Pavao priobćio. Javljamo, da je osim više Kastavaeah, što su saslušani na Voloskom, saslušan na rekviziciju tršćanskog tribunala i njeki gospodin u Pragu. —

Interpolacija Dra. Tonklija, Drn. Vitezića, Nabergoja i drugovah, zastupnikah na car. vieću na njeg. preuzv. upravitelja ministarstva pravde dne 15. marča 1881. Firma Milešić i Dolenec u Trstu podmiela je kod ovdašnjega trgovačkoga suda mjumbenu tužbu sastavljenu na slovenskom jeziku. Prvi sud odbio je tu tužbu tobož da nije sastavljena u jeziku onoga suda. Uslied utoka prizivno sudište u Trstu dignulo je prvu odluku te naložilo trgovačkomu sudu da rieči tužbu. Predsjednik prizivnoga sudišta sistirao je ospedieiju odluke istoga suda oslanjajuć se na §. 172 carske patente od god. 1853 N. br. 81 te istu odluku psedložio vrhovnomu sudu u Beču. Ovo je sudište potvrdilo odluku prvoga suda, kojim se tužba odbija. Ova odluka vrhovnoga suda dala je povoda dobro obrazloženoj interpelaciji na ministra pravde. Prostor lista nam prieči, da nemožemo ciele interpelacije priobćiti. Ovdje samo konac:

„Obzirom na to, da je ova odluka c. k. vrhonoga suda kadra izazvati veliko i osnovano uznemirenje cieloga slavenskoga pučanstva u Primorju te ga u njegovoj patriotičnoj ćuti pomutiti, budući mora u vraćanju spisah, koji su pisani slavenskim jezikom, nazrieti pritisak, da svoje sudbene spise dade sastaviti njemački ili talijanski, u čem opet leži namjera germaniziranju ili talijančenju državi neustrašljivom vjernošću odanoga slavenskoga naroda u Primorju;

„Obzirom, da je dužnost visoke vlade, da štiti i slavenski narod u Primorju što se tiče porabe njegovoga jezika kod c. k. sudovah, pravo koje mu je ustavom zajamčeno — usloboljuju se podpisani postaviti sljedeća pitanja na ministra pravde:

1) Joli je visokoj vladi poznata odluka vrhovnoga suda od 11. januara 1881 br. 2?

2) Kako misli vis. vlada neograničenu porabu slav. jezika u Primorju kod c. k. sudovah osjegurati i izvesti?"

Za potresom postradale Zagrebčane.

Članovi „Čitaonice" u Lovranu f. 6, N. N. u Lovranu f. 1, M. Skočanić u Iki f. 1, A. P. u Poljanah f. 1. U Lovran: Jure Zupar f. 2, Vervega f. 2, V. Ferrari nvč. 40, F. Turčić nvč. 50, F. Bassan nvč. 40, J. Franjul nvč. 40, A. Franjul nvč. 20, M. G. nvč. 60, J. Calochira nvč. 30, M. Laginja f. 1. Mn. g. Antun Spinčić f. 5, Mn. g. Vinko Zamlić f. 2, Mate Blagar obć. zastupnik u Veprincu nvč. 50, Ivan Poščić obć. savjetnik u Veprincu nvč. 50. U Kastvu: Mn. g. Ernest Jelušić nvč. 50, Ljudev. Jelušić obć. savjetnik f. 1, Čučančić obć. savjetnik nvč. 50, Josip Brozović, poštar nvč. 50. Antun Jelušić, postokar nvč. 50, Jakov Jurinac nvč. 60, Ivan Jurinčić, postolar nvč. 50, Josip Bačić obć. zastupnik nvč. 50. Ivan Srdoč obć. savjetnik nvč. 50. Ukupno 29 f 90 nvč. Njekoji Veprinčani f. 1 25 nvč. Ova svota odposlana je od Kastavskoga odbora direktno u Zagreb.

LISTNICA

Gosp. A. P. — Z. — Okolnosti su takve, da nemožemo sada ni spomenuti, uzroke ćete u svoje vrieme doznati.

Gosp. N. Š. — B. — Što nam u listu pišete učinite, u koliko nam bude prostor tiskati ćeme bar svaki drugi put nješto. Da ste nam zdravo!

Gosp. Volfu M. u Cabru: Primismo.

U tiskari H. Lustera u Senju izdao sam ovih danah o vlastitom trošku III. kitieu

SMIEŠICAH

Ciena je knjižici 10 novč., poštom 2 novč. više. Naručbine prima izdavatelj sam.

U Brlogu, 3. veljače 1881.

Nikola Šimatović.

Br. 64.

Natječaj.

Na redovitoj dvorazrednoj mješovitoj učioni u Lovranu je za popuniti mjesto jedne učiteljice III° vrsti.

Sa ovim mjestom su skopčani dohodci ustanovljeni zemaljskim zakonom 3. novembra 1874 i 10. decembra 1878.

Natjecateljice za ovo mjesto, (za koje) se zahtjeva i poznavanje talijanskoga jezika, imaju predložiti putem svojih vlasti odnosno ravno ovamo u 14 danah odkad bude ovaj natječaj nvršćen za prvi put u „Osservatore Triestino" molbenice redovito dekumentirane.

C. K. Kotarsko školsko vieće.

Voloska 12. jenuara 1881.

Tčk Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—31 Marča 1881.

Dne	Carduisti (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Carduisti (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.52	9.31	—	—	24	5.52	9.29	11.60	—
17	5.52	9.32	11.73	—	25	—	—	—	—
18	5.52	9.32	11.73	—	26	5.51	9.28	—	—
19	—	—	—	—	27	—	—	—	—
20	—	—	—	—	28	5.51	9.27	—	—
21	5.53	9.32	—	—	—	—	—	—	—
22	5.53	9.32	—	—	—	—	—	—	—
23	5.53	9.31	11.73	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 31. Marča 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portorike	„	—	—	—	—
„ S Domingo	„	68	—	78	—
„ Rio polag vrsti	„	50	—	73	—
Cukar austrijski	„	32	30	36	50
„ tučeni	„	30	—	32	25
Cvietje trave bulaše (Grisantemo)	„	125	—	190	—
Naranče skrinjica	„	2	25	5	—
Karubo paljozko	za 100 klg	—	—	—	—
„ levantinsko	„	8	—	—	—
„ dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	16	—	4	75
„ puljozko	„	12	—	14	—
Limuni skrinjica	„	3	—	4	75
Badomki IIIII mondule pulj.	za 100 klg	86	—	95	—
„ dalmatinske	„	84	—	86	—
Lešnjaci	„	29	—	30	—
Šljive	„	13	—	22	50
Pšenica ruska	„	12	25	12	50
„ ugarska	„	12	—	12	50
„ galička	„	11	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	7	—	—	—
„ ugarski	„	6	70	7	25
Raž	„	9	25	10	—
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
„ arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	50
Orih talijanski	„	17	—	22	50
„ inglezki (kliseiski)	„	14	—	16	—
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
„ morejska	„	123	—	130	—
„ arbanaska	„	125	—	—	—
„ istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruške jolorice	„	47	—	90	—
„ šiajorsko	„	42	—	70	—
„ Grede	„	10	20	12	90
„ bukorice	„	7	50	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 klg	39	—	40	—
„ najbolje	„	54	—	65	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
„ dalmatinske	„	38	—	40	—
„ istarsko	„	38	—	39	—
Kameno ulje u barilah	„	12	—	—	—
„ u kasetah	„	17	50	18	—
Koža strojeno naško	„	14	50	150	—
„ suho volarje naško	„	—	—	—	—
„ dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
„ janjeće naško	za 100 kom.	—	—	—	—
„ dalmatinsko	„	60	—	90	—
„ kozje	za 1 klg	—	65	—	75
„ runone slano	„	—	60	—	65
„ suho	„	—	55	—	70
„ zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 klg	26	—	31	—
Sardele I baril	„	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 klg	26	—	27	—
„ zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	„	32	—	40	—
Salo	„	67	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	65	—	62	—
Rakija otolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 klg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinsko strgotino (Gripula)					
„ splah	„	31	—	48	—
Med	„	28	—	—	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal barli od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunje (štraco)	za 100 klg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 8. U Trstu 16. Aprila 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljake samo 1 for. za cielu godinu. Izvanredno 1 for., a soljaku 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Kdje se najšte najmanje 8 soljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno od jednim zarojom i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravništvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List sima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju plaćeno poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naimo prama srojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Današnjemu broju prilažemo prilog o uputi, kako se imaju posjednici pritužiti proti krivom odmjerenju poreza. Buduć rok za pritužbe 15. junijom t. g. ističe to nek se svatko požuri.

Kako kod nas?

Vitezićeva interpelacija o priobćenom pismu uzbudila njekakvu promjenu. Dosada naši suzemljaci neobazirahu se na nas, u javnosti kao da nas nepoznaju. Pismo Cuderovo je dokaz, da nas i potajno poznaju. Mnogi još danas nevjeruju, dali je mogao komesar juntin i štićenik oblastih onakva šta proti hrvatskomu narodu u Istri napisati! Danas neželimo o toj stvari govoriti, već nam je jedino napomenuti, da nepoznaju Hrvatah ili jih poznati neće oni, koji nas osvadjuju, da smo denuncijanti. Nismo mi rimski robovi, da moramo šutiti, kad nam se o glavi radi, ne! Naše narodno poštenje oplemenjuje nas, patriotička ćut nedozvoljava nam, da rujemo pod drugim. Nedirajte u najveće naše svetinje; naš narod, naš jezik. Zar vas nema dosta, da i ono njekoliko našega naroda otudjite?

Za dobe se čitaju opravdanja po novinah, odviše je jasno, da se još kombaci prah u oči. Neka se i svraća pozornost od lista na nješto drugoga, Hrvati znaju s kim imaju posla. Uvjek se piše, da crnimi bojami opišujemo naše stanje, evo ovdje sliedi uvodni članak zadarskoga „Narodnoga Lista“ br. 25 od 30 p. mj. koji list iz daljine motri naše odnošaje pak vidite što kaže pod naslovom *„Talijančenje Istre“*:

„Istra na zapadnoj strani odavna zapremljena i naseljivana od Mlečićah, ipak u svojoj cjelokupnosti uzdržala je svoj značaj zemlje hrvatske. Dva diela obilata stanovnikah negovori ni danas nego hrvatski. A kad tamo pogledasli na urede, na učione, na javnu upravu, groza te hvata, što to radi vlada bečka. Talijančenje, pak talijančenje!

Kad se godine 1866 otresla Mletačke, svak bi razuman bio pomislio, da će se Austrija kaniti daljega odnarodjivanja Istre; pa da će sad svoje državne koristi jednom na Primorju talijanstvu zakazati: dalje se neidje!

Što li svak razuman bio pomislio, toga se Austrija nije sjetila. Pošto je pristala na dvojinstvo, i pustila od sebe Ugarsku, ko da su se njezini državnici sabrali u se i sve snage državne napregli samo na to, da zemlje ovkraj Litve ujedinće i poniemče. Stoput to bilo mučno i premučno; stoput to bilo pogibelno i smrtnonosno za sam obstanak države, što ga stalo njemačkim državnicim Austrije? Njim je trebalo glasovah da preokrenu ustav, koji će niemčiti i sredinjašiti, koji će slobodinjašiti i narode ciepati. Pošto im nedoteklo njemačkih glasovah, stali pazariti sa Talijanci Tirola i Istre, da im oni pomognu podjarmiti klete Čehe i ostale Slovince; pa im dobro došla iz Istre tri talijanska glasa, i za tri glasa, pustili tu hrvatsku zemlju, neka se nadalje bezobzirno talijanči. Hitri Talijani nisu dangubili.

Zemaljskomu odboru istrijanskomu položile se sve središnje i pokrajinske vlasti pa se udurilo na sve ruke na nebožni posao. Uprava, sudstvo, školstvo, to se sve stalo razvijati i razvadjati samo po talijanski. Tako se hitro i sa svih stranah okupilo, da sela, koja su nazad nekoliko godinah bila čisto hrvatska, preokrenuše se u neku smjesu potalijančenu najniže bagre. U Istri, uz pritisak hrvatskih starosjediocah, pri mrtvilu većine zanemarenoga i ogluješenoga puka, dižu se *irredentovci* da Istru pišu u zemlje neoslobodjene, u zemlje čisto talijanske.

Pa jedali se pod Taaffeom osviestila vlada bečka? Njoj su preveć omilili pokušaji, nebi li se kako talijanština zamienila njemštinom. Imali Pulj ratnu luku njemačko-austrijansku; imali jedanput razsadnik njemšćini za mornaricu istransku i dalmatinsku: pa imati razsadnik njemačkoj kulturi, njemačkom gimnazijom u sred zemlje, u *Mitterburgu* (u Pazinu), to su preveć liepe sanje, liepe uzdancije, da ih se težko otresti i nagodljivomu Taaffeu. Ta, ako je za muku po koju propustiti Čehom; rad šta da bi se bečlije osvrćali na tu hrpu netalijanskih Istranah bez sviesti i bez odlučnosti? Ta i onako su po sebi ti *muži, dobri austrijanci! Znamo bečkoga* državnika, koji se ima nekoliko godinah, uhvatio od čuda za glavu kad mu se kazalo, da su to tamo ugnjeteni Hrvati: „Šta i u Istri ima zar Hrvatah?!!“ — Neka traje sve po staru. U kotarih *gdje nije ni deseti Talijanac*, nema ni spomena o *jeziku hrvatskom*; a nekmoli da bi se na sudu pisali zapisnici u tom jeziku. Porezne i političke urede puk valja da razumi kad pišu talijanski. Po svud novo zasnovane pučke učione, bile stoput u občini čisto hrvatskoj, one su učione sgoljno talijanske; pa i nerazumio učitelj svojih učenikah, ni učenici učitelja, kako se češće dogadja, *neka se šćavi* uče dok talijanski nauče. Talijani u velikoj manjini imadu svoje tri gimnazije. Niemci, kojih nema izim ono malo trgovcah u u Trstu, imadu dvie; Hrvati nijedne; pa komu nije pravo?

Da, i u Dalmaciji nazad desetak godinah, talijanaši su se razbašivali svojom većinom u sabornici, i u odboru zemaljskom; gospodovali su svojim jezikom po učionam i po uredim: ipak vlada im se nije dotle bila pustila, ko što je i danas u Istri pod Depretisom. Taj u svom službenom pohodu odgovorio je hrvatskomu pozdravu načelnikovu suhoparno: *La scusi non capisco questa lingua*; pa u čisto hrvatskom mjestu, dieci preporučivat: učite se talijanski.

Žaludu se u svojim *Italicae res*, barun Heymerle trudi da dokaže Talijanom, da oni nemaju prava na Istru, jer da su tamo dvie trećine puka čisto slavenske, zaludu oružanje Pulja. Dok nepukne glas iz živa naroda, iz lica i srdca zemlje: *ovo je hrvatska!* — ko što je pukao po Dalmaciji, Talijani neće izbrisati iz svoga programa *irredente*, Istru zemlju njim sgodnu i na morskom skoku.

Kad je Bog i sreća dala Istranom da proturiše u Beč jednoga svoga zastupnika, neka taj neprestane vapiti na nesmišljenost i na nepravdu, kojim se onaj dobri narod hoće da utapa u more tudjinštine, da bude prije ili poslie plienom lakoma prekomorca. Plemeniti *Vitezić, neka nemalaksa duhom; ako nije dosad postigao svoj cilj* kod vlade postigao ga je dobrim dielom kod naroda, kad je taj počeo dolaziti do svieti. Kad se narod u Istri osviesti, osviestit će se i vlada, ako joj bude na vrieme. Medjutim sinovi istarski, *kojih već liepi* broj dodje *do nauke*, neka nepropuste nijedne sgode, da cielu vladavinu Depretisovu odkrivaju kroz domaće novine, da se mnienja zastupnika bistre, i da središnja vlada dodje do osvjedočenja, da kopajuć Hrvate u Istri, sama sebi trga žile.“

Odgovor ministra pravosudja Dr. Pražaka.

Spomenuli smo u zadnjem broju u kratko interpelaciju D.ra Tonklija i

PODLISTAK.

PREPIS

Boljunske glagolitske kronike

(Matica je poslana u Zagrebački muzej.)

(Konac).

U broju 5 ove godine izpuštena je pomutujom sliedeća točka:
1571 oktobra dan 12. vzeše turki Cipar.!

Ka gredoše iz Vnčje dragi prek vsega polja i oblačja (oblokamenje) naneso v stari potok; i to zapisah ja pop Jvan Križmanić.

1614. Na dan 24 Augusta ta dan neverni Arbanasi popleniše Pićanšćinu, i Karšanšćinu i Tukalšćinu i Capalšćinu i idoše na porat Plominski, da njim nijedan nič nereče i pustiše ih pasat, kako i vočekrat, Bogu, hvala!

1614. Pridušo Arbanasi pod Mošćenice i arvaše ih i nič neučiniše, zač Mošćeničani ih odagnaše i otešе šest pari lojtar jedan ovan s kim otešе vrata crvat i tako ih odagnaše i pobiše i odajdoše tja malo kontenti; oni naj bolje znaju;

1622. Na 15 juna v Boljune va to isto leto bišе velik glad i karestija vina i ulja, kade bešo spud pšenice za libar 30 a starić sirka za libre 2 sold 10, vino žbun sold 40, a ulje libra sold 24 i to nemoguć imet kupit kadi, i to gonahu ljudi otrobi iz Kopra; to isto leto bišе velika zmutna za pinezi, i soli nemogahu ljudi kupit, zač neimahu pinez benetačkih, zač moneda cesarova bišе baudižana na zemlje Svetoga Marka.

prepisao
Jakov Volčić.

Ima stanovita vrst ljudih u Istri i izvan nje, koji se rado pozivlju na povjestne spomenike, kad koće, da dokažu tobožnje talijanstvo naše zemlje.

Uz „razvod istrijanski“, uz toliko napiso, što smo jih već priobćili — a još nismo svršili —, uz listine priobćene i kojih još ima, krasan je spomenik, ne talijanstva, nego *hrvatstva Istre*, ova kronika.

Na Grebenu ožujka 1881

Slavno Uredničtvo „Naše Sloge“!

„Rotat omne fatum“.

U prilozi čast mi je odaslati Vam ovaj talijanski proglas tajnoga društva „Comitato d'Azione pelle Alpi Giulie“.

Došao je mnogim mojim prijateljem po pošti pred nekoliko vremena.

Ja osobno nisam takovog lista još primio, niti neću ga obdržati, dade mi ga prijatelj.

Udri, draga mi Slogo, po tih naših, neka se jade, kad onij propadaju, da se mi Hrvati ćutimo ovdje domaćini i gospodari naše drage domovine.

Naša Sloga nam je priobćila na veliku radost nekoje ostanke glagoljice po *selih* istarskih, a po gradovih jako malo toga. Ipak u samom Trstu, baš usred grada, za novom sgradom magistrata naći ćeš *glagolski* napis! O tom šute Talijani.

Na starinskoj kući obitelji Conti (casa Conti) stoje znamenite rieči: *„Rotat omne fatum“* (to je prvi redak) drugi pak je glagolski, kojega tumačim: *„Svc i svi, z vami Izus“*. — Treći redak: Anno. ab. urbe condita...*

Četverti: Joan. Baptista et Petr. Christophori Cancellari filii artae fabr. adddr.

Peti: Sibi suisq: legitimis haeredibus ad. com.nun. usum erexerunt.

Pokojni Dr. Kandler upozori me na ovaj napis. — „Molio sam već veleč. g. Davorin Trstenjaka, nek mi rastumači drugi redak napisa, a nisam primio odgovora. I tršćanskomu sam popu gosp. Marsiću (rodom Koparčanu), koji se ponješto bavi istraživanjem domaćih stvari onaj napis predložio — a kano da ga nigdje nema. Isti g. Marsić pokloni svojoj sestri na njezinom piru odlomak kronike napisane od istoga Kristofora Cancellari-a, daklo otca od Ivana i Petra.

Grdeć druga, grdi samog sebe, i savjetujuć što ima se činiti za propagandu taljanski baš nam kaže što nesmijemo činiti.

Slavni piesnik *Dante* pjeva:
Si come nove tra le vive travi
Per lo dosso d'Italia si congola
Soffiata e stretta dalli *venti Slavi*.
(Purg. c. 30.)

* budući nemamo glagoljskih slovah, to moramo ostavit taj napis.

drugovah radi porabe jezika kod sudovah. Sličnu interpelaciju upravio je i zastupnik pl. Schneid i drugovi za pokrajinu Kranjsku. Evo ministrova odgovora u sjednici parlamenta od 1. aprila 1881:

„Radi nutrnjega saveza i jednake tendencije tih upitah čast mi je na obe interpelacije istodobno odgovoriti.

Odluke vrhnoga suda od 16. Februara br. 1697 i od 11. jenara t. g. br. 2, na koje se interpelacije pozivlju, jesu mi poznate; i radi prve odluke službeno mi je poručeno, da se nije po prizivnom predsjedničtvu, nego uslied zaključka prizivnoga sudišta u Gradcu objavila ona vrhovna odluka tomu prizivnomu sudu podčinjenim kolegialnim i kotarskim sudovom, u čijih kotarih se nalazi čisto ili pomješano slovensko stanovničtvo.

Što se tiče druge točke obijuh interpelacijah čast mi je sliedeće opaziti:

U oba dva slučaja radi se ob odlukah, koje su u pojedinoj preporuoj civilnoj stvari i zakonitoj istanciji izrečene po najvisoj sudbenoj oblasti. Obzirom na samostalnost i neodvisnost judikature sudovah nema naravski ministarstvo pravde kao administrativna oblast nikakva upliva na odluke vrhovnoga suda. Uvažujuć moguće posliedice ovih odlukah u praksi podredjenih sudovah gradačkoga i trščanskoga prizivnoga suda i uvažujuć državnotemeljnim zakonom zajamčena prava dotičnih zemaljah na jezičnu ravnopravnost, smatrao sam se prinukanim, *svoje nazore u toj stvari zastupati na shodnom mjestu* i upotrebiti pravo vrhovnoga nazora, koji pripada ministarstvu pravosudja na polju administrativnih naredabah.

Takodjer ću u djelokrugu svoje moći paziti, da se točno vrše od ministarstva pravosudja glede jezika izdane i u napomenutih interpelacijah navedene naredbe.

Nalazimo u hrvatskih novinah sliedeći proglas:

Hrvatskomu narodu!

Svaki narod i svaka zemlja osobitim ponosom upire oči u svoj glavni grad i nastoji ga svimi silami podići i uzveličati. Glavni grad je ogledalo ciele zemlje i naroda.

Tako se i mi Hrvati ponosimo svojim Zagrebom. U njem smo skupili sve stečevine znanja i umjenja, on nam je ognjištem svega duševnoga rada.

Tu su naši stari podigli ponosne crkve i palače, tu se diže akademija i galerija slika, tu se u trojih muzejih skupljaju starine i prirodnine čitave domovine, tu je u knjižicah nagomilano znanje svih vremena i svih naroda, tu nam je Matica, tu družtvo Jerolimsko, tu družtvo gospodarsko, trgovačko, pravničko, liečničko, tehničarsko, umjetničko, pedagogičko, tipografičko, tu su nam velike škole, gdje se hrvatska mladež iz svih krajeva domovine uči svakojakomu znanju.

Punim pravom ponosimo se našim Zagrebom, i svaki stranac koj ovamo dodje, ponese o našem narodu i o glavnom mu gradu liep spomen.

Samo još jedno fali, a to je, da si hrvatski narod podigne i *dostojno narodno kazalište*. Današnje je kazalište ružno i tiesno, ono nije dostojno naroda, koj je za znanje i umjenje uviek bio spreman sve žrtovati, niti, je kadro u tom stanju izpuniti svoju uzvišenu kulturnu zadaću, niti nam osvjetlati lice pred stranim svietom, koj dolazeć u Zagreb prve korake upravlja u narodno kazalište, da po njegovu napredku sudi o čitavoj našoj kulturi.

Na noge se dakle! Da gradimo novo, dostojno narodno kazalište!

Pokažimo svietu, da i na tom polju nismo posljedniji.

Danas je tomu vrieme zgodnije, nego igda.

Danas gdje je naš Zagreb nesrećom potresa u nazadak potisnut, gdje se mnogi boje, da mu je zadana neizliečiva smrtna rana, — danas je veća nuždа nego ikad prije, da se savkoliki narod upre, da taj nazadak zaprieči, da svom svojom energijom pokaže, da u hrvatskoga naroda ima životne snage dosta, da se još sveudilj brine za više kulturne ciljeve.

Narodno kazalište jest stvar čitavoga naroda, ne samo grada Zagreba, i svi hrvatski rodoljubi, ma gdje stanovali, moraju uložiti svoje sile, i dotle nemirovati, dok se u glavnom gradu nepodigne dostojno narodno kazalište.

A izvesti ovo nije težko uza složne sile narodne.

Neka se nadje u čitavoj zemlji hrvatskoj samo 10,000 rodoljuba koji će se obvezati, da će u to ime dati svaki dan novčić ili svaki mjesec 30 novčića, neka se u domovini nadje mogućnika i korporacija, koji će u to ime uplatiti 1000 for. te time steći naslov i diplom *utemeljitelja* narodnoga zemaljskoga kazališta, pak primetnemo li te novce postojećim već zakladam, — elo nam za malo godina u Zagrebu novoga narodnoga kazališta.

Na taj su način podigli Česi svoje narodno kazalište i Magjari svoje. Zar da im mi nebudemo ravni rodoljubljem i požrtvovnošću?!

Na posao!

Svatko neka gleda u svom krugu skupili što više mjesečnih prinosnika od 30 novč., a sabrane novce neka svaki mjesec pošalje s dotičnom listinom prinosnika: Kazališnomu odboru u Zagrebu (gospodska ulica br. 4). koj stoji pod nadzorom i pod pokroviteljstvom visoke vlade.

Tko je voljan na mjesec i više doprinesti od 30 novč. rado će se primiti, ali više vriedi manja svota, koja se daje uztrajno i redovito, nego veća a nestalno i neuredno.

Odbor će u svih većih miestih imenovati povjerenike za skupljanje prinosnika, ali to neka nesmeta pojedine revnike, osobito pako naše patriotičke gospoje, da medjutim i sami taj posao prenzmu ili sastave u svojem mjestu posebni odbor, koj će oko skupljanja prinosnika nastojati i dotične prinose od njih redovito pobirati.

Ajde dakle veselim srcem na rad, da pokažemo što mogu složne sile naroda, oduševljena za svoj napredak!!

U to ime pomoz' bog!!

U Zagrebu dne 24. veljače 1881.

Kazališni odbor
u poslu gradjenja zemaljskoga kazališta.
predsjednik:
Dr. *Marijan Derenčin* v. r.

Tako, govori Dante, osta zatvornut ukorom od svoje Beatrice, kano snieg zaledjen po studenom vjetru *slavjanskom*. „Popuhnul je tibi *vjetar*" pjeva istarski Hrvat, a u novije doba djaci pjevasmo: Kada strašna *bura* puše,

Da se stari hrasti ruše. —

Neka puše bura na sve poturice, neka jih odnese iz puste i barbariène Slavije makar k Vezuvu ili ča k Etni u Siciliju, da se sagriju ako jih zebe.

„I venti *slavi* su već duvali za vremena Dantoja, al su bili utihnuli na dugo, sad se ojačili a gle! popuh Dante-ja trese se Talijan, a buduć da nema tople haljine valja mu toći brzo amo tamo. Nečeš više kod nas brajno! „Puna srca, puno čaše:

Neka živi što je *naše!*

Naši ljudi su ovdje bivali, našim jezikom od vajkada govorili. Ako si nam, nemogav živjeti na svom domu, došao u svrhu, ajde dostojno se ponašaj i živjet ćemo kao braća, al kad nam ružno dodijavaš djavolskom klevetom, valja ti znati, da krv nije voda, ćemo i mi kao vrli naši Kastavci svi zajedno: „sami, sami!" bez tebe.

„Castna il *nido* degli intrasigenti, focolare di tutto lo slavismo istriano bisogna sottominare" Nu dakle Kastavci, ne dopustite, da vam kukavica vaše gnjezdo ogrdi i jaja neslege uloži; a oganj domorodnoga oduševljenja nek se uzpali, da svietlo njegovo po cieloj domovini sieva i domorodna srca ogrieva!

Kronista trščanski Mainati govori: „in lingua slava si celebra la s. messa persino a Capodistria, ove li RR. PP. del terz'ordine di S. Francesco ogni mattina a buon ora per comodità degli operai della campagna nella chiesa di S. Tommaso, celebrano la s. Messa in quell'idioma, come io stesso testimonio oculato posso attestare, e d'avere anche veduti de' breviari stampati in tal idioma e carattere in tutto differente dagli altri (G. Mainati: Cronache di Trieste I. p. 214).

A kad je pred dvie tri godine presv. biskup Dobrila zapoviedio, da se kod sv. krizme ima moliti i slovenski za vanjski pak, onda Koparčani: „Obstupuere omnes intentique ora tenebant"! Popuhnul je tibi vjetar! — A nek bude uvjek jači! Kako da zaključim?, po Kuderovu: Così sia. Amen.

Skalovič

Al evo ti Jakomina rodjena od slavjanske majke na Kubedu, pastira od 1500 hrvatskih tinjanskih ovčicah! Zaboravio je na propovjed prvi put izrečenu na oltaru sv. Šimuna!

Naučite se sudije zemaljski!

Pogled po svietu.

U Trstu 14. travnja 1881.

Naše carev. vieće odgodilo se tamo do za blagdanah, naime do 28. tek. mjeseca, gdje će se opet sastati da nastavi svoj rad. Novine pišu, da ljevičari neće preveselo vazmovati, jer da su se ove prosle sjeditbe ružno prevariti u svojih računih, a povrh toga i jasno osvjedočili, da već neima ni sloge medju njimi. Istina, težko je namiesiti pogaču svim austrijskim narodom, kao što to žele desničari; ali ako nije težko, jest pogibeljno, nehtjeti dati nikomu ništa, kao što bi to rado ljevičari. Zato taj njihov istočni grieh nemože ostati ni medju njimi bez svojih zlih posljedicah. Ljevičarski se listovi tuže, da car. vieće sporo radi, ali tomu su krivi baš sami ljevičari, jer kojekakvim pustim brbljanjem trate dragocieno vrieme. Naša su se braća Slovenci baš iz srdca naradovali nekoj ministarskoj naredbi, kojom se za nekoje predmete uvadja narodni jezik u slovenska učilišća. Njihova je radost i naša radost. Ako ne drugo, to je bar početak njihove bolje budućnosti, kojoj se i mi uza nje nadamo.

U svoj se državi pripravljaju već sada sela i gradovi, kako će što ljepše proslaviti 10. dan dojdućega maja, na koji će se u Beču vienčati nj. vis. carević Rudolf, koji da će dne 20. tekućeg prispieti u Trst sa svog puta u Istok. Veoma je liepo čitati, kako su ga na tom putu svi i svuda srdačno dočekivali. Naša braća Hrvati u kraljevini da su želili sastati se u svojoj sabornici, da mogu poslati i oni svoje zastupnike u Beč na vienčanje, ali da im toga gospoda Magjari neće da dopuste. Nešto se iz daleka čulo, da ni spojitbom Granice nemisli iti onak lahko i brzo kako se to izprva govorilo, jer da se Magjarom čini, da su na to izpod ciene privolili.

Svi ubojice ruskog cara i njihovi pomagači bjelu na smrt odsudjeni. Ni Aleksander III. neima dosad nikakva dobra na prestolju svog otca. Slavenski se svietlo tuži, da se je dao preveć u ruke njemačkoj politici, koja nije rada vidjeti Rusije ni jake ni ugledne. Ali u okolnostih, u kojih se nalazi, nemože već iz same politike drugčije raditi, ako i misli drugčije. Što nas veseli jest, da se ipak malo po malo mire Rusi i Poljaci, akoprem bi Niemci najvolili baš to preprieciti. Europa radi na svu silu, da se načine Grčka i Turska. Zato je Turska po savjetu u nečem popustila, ali hoće li to Grčka prihvatiti i mirovati, to je ono što se još nezna. U Italiji je dosadanje ministarstvo moralo odstupiti, jer mu parlamenat zamjerio, da u vanjskoj politici nezna, il neće da zastupa kako valja talijanskih interesah. A tu se radi najviše o talijanskih interesih u Africi, gdje da Francezi misle Talijane prevariti. Ali i o tom je već bilo govora u ovom listu. Englezi imaju još i sada svoj najveći križ s Irci, koji se nedadu nikako uloviti u mrežu njihovih zakonah.

DOPISI.

Iz srednje Istre, 1881.

Težko nam ovuda. Neplodne ljetine, osobito pomanjkanje grožđa, dovelo nas je skoro do prosjačke palice. Odkad su se občinska dobra prodala i razdielila, nije više moguće nego po koje govedo ili oveu držati.

Na zajam nesmiješ ni pomisliti, jer će te bezdužnici u 3—4 godine poslati iz svoje starine na sočaliju. Mi nesmažemo nit toliko novca, da platimo uvjek rastuće poreze. Nemožemo si prirediti pristojnu kuću, nit nabaviti si potrebite odiećе i obuće. Našu hranu nemožemo niti dobro osoliti, u s funtom ulja moramo od badnjevoga dana do vazma bieliti. Potno si čelo brišemo omazanom rukom, a prazni želudac kriepimo koricom kruha i blatnom vodom.

Tolikimi nevoljami obasute malo tko pomiluje. Činovnici, koji primaju plaću od naših žuljah, većinom nevole našemu milomu hrvatskomu jeziku i narodu. Ljudi izobraženi te po mnogih školah odgojeni, kojim je bilo prigode i sredstva oplemeniti si srdce mnogim i dobrim naukom, i s najprostijim seljakom nesamo rado obće, nego će znati i blažje šnjim postupati, te pregledati one pogreske, koje njemu kao seljaku nije bilo moguće po školah popraviti.

Nu mnogi me slučaji doveli do pripoznanja da kod mnogih činovnikah nije tako.

Dodje li koji novi od većih činovnikah u vanjska mjesta, svrati se kakovomu šarenjačkomu veladašu. Ovaj mu po svojem načinu oriše seljaka, kojeg stanje ostaje nepoznato onim, koji bi se morali za neuki narod brinuti. Nije ni treba kazati, da nisu nikad s nama, izbori u Pazinu i Tinjanu najbolji su dokaz. Prem je ovo po nas težko, dalo bi se još, nu ponašanje njekojih evangjelskih učiteljah neugodno se kosnulo naroda.

Svećenike je istarski Hrvat uvjek ljubio, i svedjer ljubi, njeguje i osobitim načinom štuje. Ako mu što priprodi, nezaboravlja na svojega duhovnoga pastira.

Isti g. Jakomin, plovan tinjanski, zahvaljujući lanjske godine sa propovjedaonice dobrim Tinjancem za obiljnu donešenu mu prvinu mlieka, pohvalio je blagodarnost tinjanskih Hrvatah.

Punim pravom očekuje jadni kmet od svećenika savjeta, nauka, pomoći u svakoj duhovnoj i tjelesnoj potrebi. Svoje ovce nesmije ostaviti niti kod izborah!

Književne viesti.

Maca. Pripoviest iz bosanskoga života. Za mladež ju napisao Václav Novak. Ciena 2 novč. Može se dobit u Senju kod pisca i kod tiskare H. Lustera.

***

Mladi dani Vojkovi. Na svjet izdao Gav-

ril Manojlović. U Zagrebu tiskom Narodnih Novinah 1881. Debela knjižica od 672 stranah napunjena svakovrstnimi pjesmami Veljkova.

***

Hrvatski Dom — Zabavnik Hrvatske Omladine za godinu 1880 — izdalo ga djačko družtvo „Hrvatski Dom" na I. hrvatskom sveučilištu. Godina IV. U Zagrebu tiskom dioničke tiskare 1880. Sa slikom Matije Mesića prvoga rekora hrvatskoga sveučilišta. Sadržaj: 1) Ljetopis. — 2) Pjesme. — 3) Pripoviedke. — 4) Pouka.

***

Liepi molitvenik **„Isus prijatelj djece"** po O. E. Jaisu, odobren po preč. nadbiskupskom stolu u Zagrebu. Namjenjen je ovaj molitvenik školskoj djeci te veoma dobro sastavljen. Ciene su: tvrdo vezan platnenim hrbtom 30 novč., u cielom platnu zlatovezom 60 novč., u cieloj koži zlatovezom i tekom 80 novč. Može se dobiti kod knjižare *„Mučnjak i Senftleben"* u Zagrebu.

Franina i Jurina.

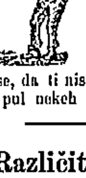

Fr. Jure, ako želiš bit prožentant, treba da groš prvo va visoki klabuk.

Ju. A ki bi bil tako mudar, da mi da svoj klabuk, da stavim vanj ove moje opandine.

Fr. Vidi se, da ti nisi bil odmala na srednjoj Istre pul nekeh balotacijoni!

Različite viesti.

Vjenčanje carevića Rudolfa. Na dan 10. maja vjenčati će se Nj. Visost carević Rudolf sa belgijskom princesom Stefanijom. Vjenčanje obaviti će pražki nadbiskup i kardinal Schwarzenberg. Carević nalazi se još u iztoku, početkom mjeseca pohodio je Jerusolim i Palestinu a javljeno je, da će 20. aprila stignuti u Trst.

Veteransko družtvo u Trstu pozivlje k svečanosti blagoslovljenja zastave, koje će se obaviti 24. Aprila 1881 u 10 satih prije podne u Rojanu blizu Trsta

Vojnička glasba Jelačićeve regimente br. 79 stupila je poslije svojega usavršenja prvi put pred občinstvo dne 20. prošloga mjeseca. Vješti kapelnik Milièr u kratko je doba neumornim trudom preustrojio i usavršio glasbu, koja je za vrieme okupacije jedva obstojala, te se je pred otmenim i muzikalnim občinstvom u njekojih jako težkih komadih produciralo, kritika izpala je jako povoljna. Koncert obdržavan je u redutnoj dvorani gradskoga kazališta na korist siromakah grada Trsta.

Naši vrli domorodci nastanjeni u Izmajili u Misiru, poslaše nam 200 franakah za postradalu braću u Zagrebu, uz rodoljubni uzklik: „još Hrvatska nije propala! Živila Hrvatska!" — Imena veledušnih darovateljah priobćit ćemo u jednom od dojdućih brojevah „Narodnoga Lista". (*Nar. List*)

Promjene u vojničkih krugovih. Ovih danah sbile su se važne promjene. Dosadanji zapovjedajući general u Beču barun *Marojčić* stupio je uz podieljenje velekrsta Leopoldovoga reda u stanje mira, na njegovo mjesto u Beč dolazi zapovjedajući general u Pragu barun *Josip Filipović*, poznat od okupacije bosanske. Zapovjedajući general u Lavovu barun *Litzelhofen* premešten je u Prag a u Lavov dolazi general vojvoda *Würtemberg*, dosadanji zapovjedajući general u Sarajevu i poglavica Bosne i Hercegovine.

Biskup Strosmayer u Djakovu izdao je nedavno pastirsku okružnicu o prvih slavenskih prosvjetiteljih, sv. Cirilu i Metodu. Priobćili smo u našem listu bulu pape Leona XIII. kojom nalaže, da ima cieli katolički sviet slaviti dan tih naših apoštolah te nije protivan, da se služba božja u slavenskom jeziku obavlja. Biskup Strosmajer oslanjajuć se na papinu bulu sastavi ne samo religioznu već i znanstvenu okružnicu, gdje natanko opisuje život svetih apoštolah Cirila i Metoda i goji nadu, da će se zapadna i iztočna crkva moći sjediniti. Na francezkom jeziku izlazeći list „Defense" kaže sliedeće: Njegova preuzvišenost g. Strosmayer biskup bosanski izdao je o enciklici „Grande Munus" krasnu okružnicu, koja će na sve slavenske narode izvršiti znatni upliv u smislu sjedinjenja s katoličkom crkvom. Ova okružnica bi po preuzvišenom biskupu poslana u Rim, gdje je bila mnogo uvažena u visokih crkvenih krugovih. Službeni list apoštolske stolice „Osservatore Romano" donaša k broju 75 od 3. aprila t. g. prilog, u kojem je većim dielom štampana okružnica hrvatskoga biskupa. Naslov tomu prilogu je: „Pastorale — di Monsignor Strosmayer — Vescovo della Bosnia e del Sirmio — sull'Enciclica — „Grande Munus". Provadja se i na ruski jezik. —

† **Antun Grgorinić** svećenik biskupije porečko-puljske preminuo je 2. o. mj. u Barbanu. Prije svojega umirovljenja bijaše pastirom Filipanske župe, kasnije je sprovadjao svoje stare dneve u rodnom mjestu Barbanu. Ljubio svoj narod hrvatski, uvjek se je brinuo za dobro istoga, bio uzoran svećenik. Lahki mu bio počitak!

† **Mate Volarić**, kanonik. Tužno zvonilo zvono sa tornja krčke prvostolne crkve petog aprila. — Htjelo bo se božjoj providnosti, da pozove k sebi na vječni počinak iz ove doline suzah, Mata kan. Volarić-a.

Pokojnik rodio se u starodrevnom Vrbniku, a nauke izučio na Rieci i u Gorici, gdje ostavi duboki spomen u srdcih svojih učiteljah i saučenikah. Za mladosti svoje učiteljevao, a kašnje ga uzvisili do vjeroučitelja i kanonika, te napokon i do nadzornika pučkih školah. Da mu bio težki rad spasonosan i od Boga blagoslovljen, posvjedočuju nam dane mu pohvalnice te u svakoj mu prilici izkazana odanost i harnost od njegovih podredjenikah. U jednu — sve ga štovalo i ljubilo sa njegove plemenitosti i gostoljubivosti. Hrvatstvo, kojim se dičio, podupirao svakom zgodom budi sborom budi tvorom. Čini mi se, kao da ga i sada jošte vidim, ozbiljna i upirućih u me očijuh, kako mi kazuje svoje utiske, što no ih je primio pri čitanju hrvatske povjesti. Bože, svemožni bože daj da se i ovaj mučenički narod jednom dostane negdašnje svoje slobode.

Živio skroman život bez krike i vike, sa svakim se liepo pazio po onoj velikog naučitelja čovječanstva; „ljubi iskrnjega kao samoga sebe", pa i sputio svoju čistu dušu bez boli put nebeskih visinah.

Viečna ti pamet, mili pokojniče!

Slovenska deputacija. Kako javljaju iz Cielovca, odputit će se ovih danah pod vodstvom Einspielera jedna deputacija k caru, da mu preda nolbu o čuvanju pravah potlačenih koruških Slovenacah.

Tvrda glava. U Požunu se je htio sin nekoga mesara ustrieliti radi nesretne ljubavi. Uze dakle revolver i odape si ga u čelo, ali glava nesretnoga ljubovnika bila je toli tvrda, da se je tane na čelu razplastilo ko četvrtak (četir krajcara u jednom komadu) i tek kožu mu probilo. — Pa vele ljudi, da tvrde glave nije biti dobro.

Nadbiskupska stolica u Sarajevu. Za mjesto nadbiskupa sarajevskoga postavljena su tri kandidata i to: predsjednik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dr. Franjo Rački, posvećeni biskup Antunović iz Kaloče i sveučilištni profesor dr. Josip Stadler. Po zagrebačkih viestih najviše bi izgleda imao za postignuće nadbiskupske časti Antunović, koji je u Hrvatskoj poznat kao valjan domoljub i prosvjetitelj ugarskih Hrvatah.

Amerikansko. U jednom amerikanskom listu nalazimo sliedeći, sigurno originalni oglas: „Jeremija Bronsom, trgovac umjetninah i notah, časti se ovime javiti svojim mnogobrojnim mušterijam, da je izdao nov valcer i da je njegova nezaboravna kći Mary-Anna-Deborah jučer poslje kratke bolesti preminula u dobi od 15 godinah. — Nov valcer može se dobiti u svih trgovinah, a sprovod biti će sutra u 14 sati poslje podne".

Broj pučanstva na zemlji iznosi po listu „Mittheilungen" 1,455,923.500 dušah. Od toga stanovničtva, koje obitava na površini od 130 milijunah četvornih kilometarah, odpada na Europu 315,929.000; na Aziju 834,707.000; na Afriku 205,679.000; na Ameriku 95,495.000; na Australiju i Polineziju 4,031.000; na polarne predjele 82.000 stanovnikah.

POUKA.

Malo truda — mnogo koristi.

I.

U srpnju je bilo. Zažarilo sunce na vedru nebu kano da će spržiti zemlju. Od vrućine zakuhao zrak. — Pognula na polju marha glavom, splazila jezik i nemari za požućelu travu, kojoj nevidiš već traga životu. Da bi se kamena latio, ožego bi ruku kano usijanim željezom. Da radiš? Oblio čovjeka znoj, probio mu odielo — a dodje li sa sunca u gust hlad, vraća mu se život i klone glavom da se oporavlja, kao da je s težke bolesti ustao.

Četiri su već mjeseca prošla, da crna zemlja nije kapi kiše sasnula. Izgorilo sve! Mislio narod naći naplatu svomu trudu u dobru rodu, ali da! — Polje puno na suncu izgorjelih vlatovah, voćka požutila kano da je kasna jesen, a na lozi još gdjegdje klonuo k zemlji suh list.

„Suša nas ubila"! — vikali ljudi.

***

Nedelja je, Seljani se razilaze sa službe božje. Pred crkvom pod granatom lipom razgovara se njih desetak — svi zabrinuta, turobna lica, jer nebo nehtje zadojiti okriepnom kišicom zemlju, da se čovjeku stostruči u nju bačeno zrno.

„Od zemlje sam stvoren, ona me hrani, njoj vraćam mrtvo svoje tielo, Sve nam od nje! A nerodi li ona, da svojim plodom obrani čovjeka od glada i nevolje, nepomože ni alate ni zanat. Ma ni Bog — uh! što htjedoh reći.... Reče: Pomozi si sam, pomoći ću ti i ja; a mi kopasmo, orasmo, sijasmo i znojem svojega tiela zaljevasmo svaku stopu, da sad žanjemo glad, nevolju i potrebu!"

Tako su govorili seljani, a sa strane slušao ih župnik, koga ni neopaziše. Kad je stupio preda nje, dohvati jim se ruka kape, i iz svih ustijuh čuo se liep pozdrav: „Hvaljen Isus i Marija"!

„Da vas u dušu nepoznam, rekao bih vam, da ste mrzki licumjerci. Nu praštam vam. Na one rieči, što ih malo prije izgovoriste, nagnala vas žalost sa nerodice. Ali niste pravo imali tako govoriti. Proti Bogu nesmjemo ni u največoj boli, najgroznijoj nesreći — tajni bo su putevi njegovi. Ako uzima — ali i daje". Čovjek nemože, ma vadio najbolje uviek nesreću predusreti ili božju volju okrenuti; ali da si mnogo pomoći može, istina je, samo treba si *znati* pomoći. Nas je ubila suša, a nije to prvi put. Često se to dogadja, pa što ljudi? — Hule Boga, prem su i tu mnogo sami krivi".

„Ali gospodine župniče — jedan će seljan — suši barem neznamo pomoći, van da bi se koji naučio graditi kišu".

„Toga nema; ma se drugačije pomaže. Prekasno je, da sada o tom govorim, nego skupi vas se poslie podne više, učit ću vas, kako se tjera suša, ili kako se s malim trudom mnogo okorišćuje.

Suša ubila narod — a župnik pripravan baš o toj kugi pripoviedati! Od usta do usta nosio se taj glas — i po večernjici čeka sve selo na župnika, da sazna oružje, kojim se taj nemili gost goni. (*Sliedi konac.*)

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

1. Djačka zabava u Vrbniku u kap. f. 6 novč. 10, 2. Glavina Mate kmet u Sušnjevici novč. 30, 3. Braća Dubrović u Mihotićih f. 1, 4. u Pragu: Škender Bjelobrk f. 1, 5. Hanje Petar f. 1, 6. Stjepan Jakčin f. 1, 7. Mato Mandić f. 1, 8. Andre Mohorovičić f. 2, 9. Ivan Nazor f. 1, 10. Ivan Starubuk f. 1, 11, Pajo Vukelić f. 1, 12. Od sastanka hrv. djaka u Istri f. 10, 13. Gaudenc Sokolić u Nerezinah f. 1, 14. Ivan Farožić u Gružu f. 1, novč. 2, 15. Robert Jurinčić djak u Kastvu f. 1, 16. Vjekoslav Sinčić u Trinajstićih f. 1, 17. Miho Laginja kap. u Zvonećoj f. 1, 18. Jakov Laginja kmet u Klani novč. 30, 19. Aug. Rajčić glavar u Voloskom novč. 50, 20. Narodna čitaonica u Požegi (utemeljitelj I. rata) f. 12 novč. 50, 21. Vinko Zamlić župnik u Veprincu f. 1, 22. F. Jurković pom. kapet. u Opatiji f. 1, 23. Antun Pošćić pom. kapet. u Voloskom f. 2, 24, Adolf Justi djak. Kopar novč. 40, 25. Učitelji voloskoga kotara f. 8, novč. 50, 26. u Dubašnici: Niko Ilić, župnik f. 1, 27. Franjo Rode, učitelj f. 1, 28. Mato Justinić, župnik f. 1, 29. Pero Bogović, umir. župn. f. 1, 30. Ivo Juranić, kmet novč. 50, 31. Mato Kraljić, kmet novč. 50, 32. Pero Bogović, kmet novč. 50, 33. Miroslav Grosman, učitelj u Kastvu f. 1, 34. Ivan Stefan, duh. pom. u Beršeču f. 1, 35. B. Pećar u Belovaru f. 2, 36 Josip Škrlj, duh. pom. Chiarb. Sup. f. 1, 37. u Vukovaru: Petar Brusić, pristav f. 1, 38. Stjepan Horvatović, gostioničar f. 1, 39. Dr. Nikodem Jakšić, pristav. f. 2, 40. Fran Večerina, urednik f. 1, 41. Gjuro Rukati, kr. prislušnik f. 1, 42. Adam Jemzić f. 1, 43. Milan Horvat, kr. prislušnik f. 1, 44. N. N., odvjetnik f. 2, 45. u Piénu: Rajmund Jelušić duh. pom., f. 1, 46. Matija Brajša, pravnik f. 1, 47. Simun Kurelić, gimnaz. f. 1, 48. N. N. f. 1, 49. Ivan Roviš, sakristan novč. 30, 50. Josip Comisso, zvonar novč. 30 51. Ivan Comisso, zvonar novč. 30, 52. Andrija Mikiša, kapelan f. 1, 53. Antun Nežić, učitelj f. 1, 54. Ivan Giusti novč. 30, 55. Franjo Marotti, administr. u Brdu f 1, 56. Ferdin. Tepper, šumski komisar u Kastvu f. 5 novč. 75, 57. Svećenici prigodom pogreba pok. Jurja Premude f. 10, 58. Franjica Sinčić, udovica u Klani novč. 30, 59. Andrija Blečić, kmet u Srdočih novč. 50.

Odbor izrazuje vruću zahvalnost prečastnomu gosp. Tomi Gajdeku kanoniku u Zagrebu na poslatih 20 forintih.

Od naše strane toplo preporučujemo svakomu iskrenomu rodoljubu ovo naše istarsko plemenito družtvo.

Natječaj.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri dieliti će podpore. Koji po §. 2 pravilah do iste pravo imadu, neka do konca Aprila 1881 odboru u Kastav pošalju svoje molbe poduprte svjedočbom prvog tečaja, dotično položenoga kolokvija iz kojeg glavnog predmeta i svjedočbom siromaštva.

U Kastvu dne 10 Aprila 1881.

Vjekoslav Vlah, predsjednik,
P. Er. Jelušić, tajnik.

Br. 571.

Razpis natječaja.

Po odluki občinskoga zastupstva od danas, razpisuje se ovim natječaj za mješto liečnika mjestne občine Kastva (Kotar Volosko u Istri).

Plaća je devetsto (900) forintih na godinu iz občinske kase u mjesečnih antecipatnih obrocih, zatim dviesto (200) forintih paušala za kola na tro mjesečne postecipatne obroke, uz uvjet, da je liečnik dužan rabiti kola samo u prešnih slučajih i kad bi radi odaljenosti potrebno bilo.

Obvezatna taksa za pohod bolestnikah iznaša 1 for. 40 nč.

Samo siromahe, koje občina proglasi takovimi, dužan je občinski liečnik liečiti bezplatno.

Sprave ljekarničke ustupa občina bezplatno. Ostali uvjeti mogu se uviditi na glavarstvu občine. Molitelji treba da su doktori svega liečničtva, (u pomanjkanju takovih uzet će se obzir i na praktične liečnike) ter da su podpuno vješti hrvatskomu jeziku u govoru i pismu.

Izabranomu bit će dužnost, da *za osam* danah nastupi službu.

Natječaj traje *do 25 aprila uklopno.*

GLAVARSTVO OBĆINE

Kastav 10 aprila 1881.

Glavar *Munić* m. p.

Br. 151.

K. šk. v.

Natječaj.

Na redovitoj mješanoj učioni u Rukavcu ustanovljeno je mjesto jedne učiteljice III° vrsti.

Sa ovim mjestom, koje se ima sada popuniti, skopčani su dohodci ustanovljeni zemaljskim zakonom 3. Novembra 1874 i 10. decembra 1878.

Natjecateljice za ovo mjesto imaju predložiti putem svojih vlasti odnosno ravno ovamo u 14 dana odkad bude ovoj natječaj uvršćen za prvi put u „Osservatore Triestino“ molbenice redovito dokumentirane.

C. K. Kotarsko školsko vieće.

Voloska 31. marča 1881.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Ricci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izorv svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, postu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana“ po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

svićar Sjeminarska ulica broj 125.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 2.—15. Aprila 1881.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.32	9.31	—	—	9	5.32	9.29	11.69	—
2	5.32	9.32	11.73	—	10	—	—	—	—
3	5.32	9.32	11.73	—	11	5.31	9.28	—	—
4	—	—	—	—	12	—	—	—	—
5	—	—	—	—	13	5.31	9.27	—	—
6	5. 3	9.32	—	—	14	5.32	9.31	—	—
7	5.33	9.32	—	—	15	—	—	—	—
8	5.33	9.31	11.73	—	—	—	—	—	—

Samoupravno društvo za osjeguranje mirovine (penzije).

Za osobe radničkoga, obrtničkoga i trgovačkoga stališa i njihove pomoćnike.

Svakomu je poznato i svagdanja izkustva potvrdjuju žalostnu istinu, da je radnik, obrtnik, trgovac bio on samostalan ili pomoćnik — od onoga trenutka, kad postave nesposoban za daljni posao, u svojih starih godinah upućen na samoga sebe to jest, da je samomu sebi na teret. Zato se već od više vremena svestrano i marljivo razmišlja o tom, kako bi se u starosti pomoglo osobam našega stališa i u obće radničkom življu. Njekoji očekuju pomoći od jedinoga dobročinstva; drugi ju žele od države; stoga i jedni i drugi uzalud očekuju već mnogo dugih godinah izvršbu tih idejah. *Stoga nepreostaje drugo,* nego da si radnici, obrtnici, trgovci sami pomognu, kao što su si već u mnogih drugih okolnostih pomogli.

Obzirom na ovo dogovarahu se njekoji pražki obrtnici i trgovci sa obćom osjeguravajućom bankom „Slavijom“ te su nakon zriela viećanja imajuć uvjek pred očima potreboće našega stališa sastavili posebna pravila *samoupravnoga društva za osjeguranje mirovine osobam radničkoga, obrtničkoga i trgovačkoga stališa* i *njihovim pomoćnikom.*

U sliedećem priobćujemo glavne točke tih pravilah:

1.) Društveni cilj jest: da osjegura na temelju osjeguranja osobam radničkoga, obrtničkoga i trgovačkoga stališa i njihovim pomoćnikom za starost ili pako, ako uslied bolesti postanu nesposobni za daljnu zaslužbu, dosmrtne mirovine tako da neće se naši stanovnici trebati zanašati na milostinju od tudjih.

2.) Najmanji godišnji uložak iznaša 5 for. v. a.; najmanji mjesečni obrok 50 novč. a. v. Tako postane lahko svaki i slabo plaćani radnik članom društva.

3.) Od uplatah za osjeguranje mirovinah nemože, dok član živi, *propasti niti najmanja svota,* niti onda kad bi član zakasnio uplatiti koji obrok ili kad bi u obće prestao plaćati uložke za mirovinu, niti iz kojega drugoga uzroka. *Svaka pojedina uplata smatra se, kao da se je jedanput za uvjek uplatila, uknjiži se na korist dotičnoga člana i po tom mu se odmjeri mirovina.* Dok traje osjeguranje dozvoljena je članu svakovrstna promjena. On može najme uložke, za koje se je bio prije sam odlučio, umanjiti, povećati ili pak sasvim zanastaviti te jih kasnije opet plaćati; isto vrieme osjeguranja može se tim skratiti ili produljiti, kakovo je već zdravstveno stanje i okolnosti člana.

4.) Oni članovi, koji su za slučaj smrti *protiosjegurali* svoje uložke ili kapital, koji je jednak ukupnom iznosu upisanih uložakah, imaju pravicu — kad su bar već tri godine članovi — zahtjevati posudu do polovice uplaćenih uložakah za mirovinu. *Interesi nesmiju prekoračiti 6%.* Tim je naše društvo ujedno zalagaonica i zavod, koji daje zajme.

5.) Mirovine počimlju se izplaćati članovom stopram med 50 i 60. godinom njihove starosti, ipak je moguće dobitak iste mirovine pred 50. godinom. ako je uslied bolesti postao nesposoban za daljnu zaslugu. *Takvih koristnih ustanovah nema dosada nijedan slični zavod.*

6.) Zaklade (fondi) sastoje:

a) iz založnih pisamah hipotekarnih bankah českoga kraljestva i krajiških grofovijah Moravske i Istre.

b) u zajmovih na takva zemljišta, koj. pružaju zakonsku sirotinjsku sigurnost.

Da se pak takodjer ova sjegurnost za moguće slučajeve sačuva i učvrsti, mora se u zadužnicah na zemljista izrično kazati, da se je zajam izplatio iz zaklade našega društva, založna pisma kao izključiva svojina našega društva imaju se pako vinkulirati.

I neglededć na to, da svako takvo založno pismo nalazi sirotinjske sjegurnosti na kojem zemljištu, češka hipotekarnam banka jamči takodjer sa svojom reservnom zakladom, koja iznaša vec više nego milijun forintah; osim toga jamči za hipotekarnu banku po zakonu cielo kraljestvo česko. Nije si dakle moguće pomisliti bolje garancije. Iste okolnosti valjaju takodjer za moravska i istarska po cieloj državi zakonom zajamčena založna pisma. Uslied ovih sigurnih ustanovah i vinkulacije ostaje imanje društveno, stoga i društvo samo za sve moguće okolnosti i sgode osjegurano.

7.) Društvom upravlja u sporazumljenju s upravnim odborom banke „Slavije“ poseban nadzorni odbor, koji se odabire i popunjuje u odsjećnih skupštinah po društvenih članovih, tako da imaju osjegurani po svojih izabranih članovih stalan upliv na upravu društva i na društveno imanje.

8.) Isto tako povoljni su društveni tarifi. Ako na primjer 25 godišnji radnik od svojega zaslužka na tjedan 12½ novč. ili na mjesec po 50 novč. uplaćuje, osjegura si tim počam od svoje 65. godine dosmrtnu mirovinu god. 144 for. 58 novč. 30 godišnji radnik, obrtnik ili trgovac može si za 50 novč. na tjedan ili 2 for. na mjesec osjegurati dosmrtnu mirovinu od 414 for. 48 novč. počam od 65 svoje godine, ili pak 222 for. 68 novč. počam od svoje 60. godine unapred. Kad bi pako isti hotio svoje uložke proti osjegurati, morao bi svaki mjesec plaćati po for. 3. U tom slučaju osjegurana je mirovina 432 for. 82 novč. od 65. godine ili pako 241 for. 78 novč. od 60. godine starosti, osim toga banka nakon smrti člana plati njegovim baštinikom 400—440 for. i to i onda, kad bi osjegurani član umro odmah po uplatku prvoga obroka.

Ovo su glavna načela, na koja se oslanja samoupravno društvo za osjeguranje mirovinah obrtnikom i trgovcem. Cielim pravom možemo reći, da osim Francuzke nema nigdje drugdje sličnoga društva, koje bi obrtničkom i trgovačkomu stališi pružao tolike i takve koristi.

Za stalno se stoga nadamo, da će se svaki obrtnik i trgovac — bio on samostalan ili samo pomoćnik — osvjedočiti o koristi toga društva te da će se svaki poslužiti prigode, da si osjegura budućnost.

Obzirom na Francuzku, gdje je slično društvo u tečaju od 30. godinah od neznatnoga početka tako mogućno postalo, da sada broji već preko 500.000 članovah, izmedju kojih dobiva njih 56000 staracah stalnu godišnju mirovinu, usrdno želimo, da bi se i naše društvo na korist radničkoga stališa što brže moguće priznalo te da bi se članovi što više množili.

Tko želi kakvu ubavjest glede našega društva, neka se obrati na

glavni zastup banke „SLAVIJE“ u Ljubljani, na Dunajskoj cesti N. 7.

Nadzorni odbor

samoupravnoga osjeguravajućega društva za osjeguranje mirovine osobam radničkoga, obrtničkoga i trgovačkoga stališa kod obće osjeguravajuće banke „SLAVIJE“ u Pragu.

HINKO PŠTROS,

pražki gradjanin, tvorničar stupnik urah i elektromagnetičkih aparatah; predstojnik pražke obrtničko-radničke „Besede“; podpredsjednik gremija urarah u Pragu itd.

predsjednik nadzornoga odbora.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 9. U Trstu 1. Maja 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su veljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List rima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Iziazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarino. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izradku, nsimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrobljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 6 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Carević Rudolf u Trstu.

Prejasni nadvojvoda Rudolf vraćajuć se iz istoka kući ustavio se je jedan dan u Trstu Do zadnjega hipa nije se znalo, dali će se Rudolf zaustaviti u Trstu ili ne; kad se je koji dan pred vazmom razglasilo, da će se zadržati koje vrieme, gradom Trstom zavlada veliko veselje, sve se spremalo, da prejasnoga casevića što svečanije primi i pozdravi. Pet Lloydovih parobrodah kreatih mnogobrojnim občinstvom odputilo se 20. pr. m. na susret visokomu gostu, nedaleko Pirana stigoše yacht „Miramar“, koja je nosila prejasnoga putnika te ga doprate u Trst. Tutanj topovah obznani njegov dolazak oko 1. popodne, zvonovi zazvone, glasba zasvira carevku iz više tisuća grlah zaori burni „Evviva“ i „Živio“. Stiska nastade velika, svatko bi rad viditi mladoga Rudolfa, koji bje najprije pozdravljen od tršćanskoga gradskoga načelnika na talijanskom jeziku. Dočekalo ga mnogo dostojanstvenikah duhovnih i svetskih. Carević, komu je sada skoro 23 godine, krasnoga je obličja, vitka stasa; mila i ljubezna lica, podao se zatim u namjestnikovu palaču, da primi deputacije. Pokloni.e se i izraziše vjernost i počitanje: Biskup na čelu svećenstva, tršćansko gradsko zastupstvo, vojničtvo, trgovačka komora, konzuli, političke, sudačke i školske oblasti, pomorska i financijalne oblasti, množina drugih oblastih, zemaljsko zastupstvo Istre i Gorice, razne deputacije občinah, razna društva i. t. d.

Što će svakoga Hrvata ugodno dirnuti, imamo spomenuti, da je carević Rudolf sa slovenskimi deputacijami razgovarao *hrvatski*, a uvjeravaju nas prisutni, da sasvim liepo i pravilno izgovara naš mili jezik „*Veseli me, da ste me došli pohodit*“ ovo su rieči izušćene od carevića! Sin našega milostivoga vladara i ako Bog da budući naš vladar govori hrvatski jezik, rado ga govori, sam je u tom jeziku deputacije slavenske nagovorio, pa da nebudemo ponositi na naš jezik? Narode, pribavi si čast svojemu jeziku, kad zna carević Rudolf tvoj jezik, moraju ga znati i oblasti, koje su kod tebe namješćene Carević Rudolf govori njemački, češki, hrvatski i madjarski, francuzki, razumije više drugih jezikah kao što talijanski i poljski. Preporučalo se slav. deputacijam, da nagovore carevića njemački il francuzki!! Baš da se svi narodi austrijanski u težkih svojih časovih obraćaju do prejasnoga prestolja, gdje će za stalno naći utjehe i pomoći. Tko sretniji od našega vladara, kad bi mogao svim sve dati!

Iste večeri bijaše grad veličanstveno razsvietljen, gradska palača plivala je u svjetlu, na brežuljcih okolice veliki kresovi, carević posjetio je sjajno razsvietljeno kazalište „Politeama“, gdje ga je občinstvo burnim klicanjem pozdravilo, vozio se po gradu praćen uvjek množtvom pučanstva. Sliedećim danom 21. pregleda u luci ležeću c. k. eskadru sastojeću od 4 ratna broda, posjeti glasoviti mlin Ekonomov i Lloydov arsenal. Vrieme nije prijalo, kiša je lievala oba dneva, samo pri odlazku carevićevom około 6 satih poslije podne razvedri se, neizbrojeno pučanstvo sabere se na ulicah, kojimi je imao Rudolf otići, i oko kolodvora, neprestrano pozdravljanje i klicanje izprati visokoga gosta do vlaka, koji ga je sretno doveo u Beč.

Svojom ljubeznjivošću i prijaznošću osvojio je vjerna srca vjernoga pučanstv..

Carevića! Hrvatski narod iz Istre i kvarnerskih otokah u znak zahvalnosti, vjernosti i odanosti želi Ti najbolju sreću! Bilo tvoje skoro vjenčanje blagoslovljeno na spas Tebi i tvojim narodom!

Stiže nam sliedeća vlest iz Kastva:

Zastupstvo občine Kastva u ime 16,000 Hrvatah odlučilo je u svojoj sjednici dne 26. aprila proslaviti vjenčanje Nj. Visosti Carevića i Kraljevića Rudolfa i Kraljevne Stefanije sa svečanom službom božjom u svih crkvah područja občine, dielenjem knjižicah životopisa mladih zaručnikah medju narod, pucanjem, izvješanjem narodnih hrvatskih trobojnicah po svih županijah.

Narodni plesovi onaj dan oprošteni su svake pristojbe.

Ujedno je jednoglasno odobrilo dosadanji postupak svoga glavara glede obrane hrvatskoga jezika u javnom životu.

Pregled
našega školstva.

U današnjemu broju naći će naši čitatelji tabelarni pregled tičući se elementarnih školah u Istri obzirom na dohodak i trošak upotrebljen god. 1880 za pučke i gradjanske škole. Naveden jest broj stanovnikah, učiteljah te razmer, koliko se troši na škole pojedinoga kotara i to polag untinoga izvešća, polag izvešća c. k. zemaljskoga školskoga vieća za god. 1880 i njekojih drugih izvorah.

U zadnjem saborovanju u Poreču naloženo je medju ostalim zemaljskoj junti, nek učini shodne korake kod školskih oblastih, da se sadanja sistemizirana učiteljska mjesta podvrgnu reviziji umanjiv jih ondje, gdje se to bez uštrba nauke učiniti može, polag § 11 občega državnoga zakona od 14. maja 1869 te upotrebiv one koje bi ostali na dispoziciji, tamo gdje jih je potreba.

Ova ustanova čini se da je po nas pravedna, jer naš hrvatski narod nemože tu nego koju školu dobiti, imade bo kotarah, koji plaćaju 100 for. godišnjega nameta a za škole dobivaju stopram 17 for. imade drugih kotarah, gdje jim pokrajina osim cielih 100 for. još dodaje 50, bo bo 100 %.

U njekojih gradovih i gradićih imademo u pokrajini učiteljah i učiteljicah dosta, mnoga sela nemogu imati niti jednoga. A nije ni pravedno, da onaj, koji nema škole, plaća za drugoga preko potrebe.

U današnjem broju tiskana tabela podaje jasan pregled, kako su škole porazdieljene, gdje jih nema, može dobro služit našim seoskim poslanikom na poreckom saboru kad se bude gore navedeno izvešće zemaljske junte razpravljalo.

Žalostno je al istinito, da imade u saboru više seoskih poslanikah, koji prem izabrani od našega naroda ipak njegovoga jezika nepoznavaju, pak da i ovi lahko uviditi uzmognu, gdje našega seljaka *tiše*, *doprinašamo* i talijanski naslov tabele.

Umoljavamo naše čitatelje, da nezabace ovoga broja „Naše Sloge“ jer ćemo se više putah svratiti na priloženu tabelu a želi li koji — na list nepredbrojeni — imat ovaj, broj nek se obrati na administraciju lista uz pošiljak 20 novčićah.

DOPISI.

Iz Svetoga Vincenta.

Ufam se, da će blagoizvoliti dična „Naša Sloga“ primiti želju ovog tužnoga i zaboravljenoga naroda.

Bog i sviet znade na kakvom smo mi glasu ovdje, jeli smo mi svemu sami krivi, ja neznam, zato dvojim?! Svud se čuje da se za narod nešto skrbi da dodje do svoje sviesti; ali za nas ovdje nitko se nebrine, da se i kod nas štogodar okrene na bolje. Doistine naša občina je velika i raztresena; imamo ovdje podžupaniju i školu kako imaju druga mjesta; ali žalibože komu služi ova škola izvan onim četirim Krnjelom što stanuju u gradu? Nama izvanjskim kmetom posve ništa prvo, jer nastavni jezik je u njoj talijanski, drugo učitelj premda izvrstan u svojoj struci nezna ni rieči sboriti naški, treće mi smo na našu nesreću po selih raztreseni pol ure i dalje od grada Jeli bi mogla kako i nam koristiti škola u gradu? Naša mladež morala bi ju pohadjati da neostane u vjekovitoj gluposti i na zlu glasu; te mislim da bi smatrajuć stvar po svojoj sekiri evo ovako uredio stvar: Da je u gradu učitelj znajući hrvatski i talijanski, i da je škola razdeljena na pol dneva, t. j. u jutro za djecu izvanjsku, a po podne za gradjansku. Radi daljine bi naši kmeti jedanput na dan lahko slali svoju djecu u školu, a pol dneva bi mogla štogodar roditeljem doma kod marve pripomoći, te da se nešalju djeca u školu od 6 — 12 god. kako zakon zahtjeva, nego od 8 — 12 god. jer kmetska djeca nisu potrebito razvijena za školu, kako to znadu najbolje sami učitelji Pak djeca od 6 i 7 godinah su mlohava, nemogu hoditi ako je malo daleko i zlo vrieme. Kad bi se tako uredilo stvar mislim po svoju i čini mi se da bi ugodilo nam i gradjanom, ako pak ništa onda možemo reći: zlo nas čeka, a goremu se nadajmo, ako tako napredujemo, jer amo nam se šalju popovi Talijani, koji za skrajnu potrebu znadu svoju službu obavljati, učitelj isto Talijan, za nas ništa se nemisli nego da štibru platimo pod moraš, na mjesto da se pobrinu za naše dobrostanje intetektualno i materijalno. Svuda se postupa sa neukimi na neki humanitarni i blagi način ali ovdje... ipak kad se štibra tjera, i mi ju plaćamo, dakle ono što imadu drugi, zašto se nedade i nama?

Izpod učke u Istri.

Dobro se još siećam, kad je mene moja majka zaklinjala, što si sinko dugo začamio i dugo zadriemao i što se sinko tako dugo neprobudiš ali nevidiš ali nećuješ, da tvoja braća u nevolji cvile, u nevolji tuguju i robuju!

Više se već vremena nismo vam javili od ovih krajevah. ali sada dosadila nam je oluja, koja kao da nas misli sve progutati u morske dubljine. S jedne strane čitamo zle novine, koje se sgadjaju, a od druge smo i sami uvjereni kako se na nas napada. Od pamtivieka smo mi u Istriji izpod naše *Učke-Gore* Hrvati izuzev uz Primorje grad Pulu, Vodnjan, Rovinj Poreč, i ostala dva manja gradića Fazanu, i Vrsara Nu to je jos mali broj proti nam, koji stojimo na većoj i na raztegnutoj prostorini, jerbo medju nami na svoj prostorini Istarskoga zemljišća od južne strane rieke, koja teče u mirnu luku, nema Talijanah uz gori rečene gradove nego gradić Motovun, a nipošto pako ni Porečki ni Motovunski kotar kako se je porekla Naša-Sloga u broju 6.tomu ove godine. *) U istom Poreču kod Sv. Marije je župna crkva hrvatska za sve porečke župljane, koji stanuju izvan grada, dakle da je cieli kotar porečki talijanski, nebi se u talijanskomu gradu držala ni hrvatska propovjed ni izpovjed, a još manje hrvatski nauk; što nemogu tajiti ni isti naši najveći protivnici.

U kotaru je Motovunskomu očevidno dokazano, da i isti Motovun grad

*) Rekli smo u broju 6., da su u ta dva kotara veloposjednici talijanske narodnosti to želeć jih meinut u opreku sa drgimi kotari rekesmo: dva talijanska kotara imajuć uvjek pred očima veloposjednike i porez (davak) Gradići porečkoga i motovunskoga kotara dielomice su talijanski, za ladanjski puk znadomo da je hrvatski, ako se ga gdjegdjo i za što drugoga smatra.

Opazka Uredničtva.

Broj	Politički i sudbeni kotar	Broj pučanstva po popisu od 31. Dec. 1869 uzet iz zemljopisa Benussija.	Broj djece dužne pohadjati svakdanju školu godine 1879 polag izvešća 1879	Broj onih koji su pohadjali školu polag istog izvešća	Svota raznih državnih porezah u godini 1879		Namet 18% na državni porez za provincijalne i školske potrebe iznašao je god. 1879		Namet od 75% na potrošarinu od vina i mesa god. 1879	Zaostatci provincijalnoga nameta 18% koncem god. 1878		Svota svijuh zaostatakah koncem god. 1878 državi, provinciji, kotarom, občinam, i trgovačkoj komori	
										f.	n.	f.	n.
1	2	3	4	5	6		7		8	9		10	
I.	Kopar	59149	4651	2857	127276	90½	22909	84	25050	52185	59	693644	38
1	Kopar	31383			58775	90½	10579	66	18000	29168	44½	393181	87
2	Piran	12278			43424	84½	7816	47	4800	14361	32½	137999	20½
3	Buzet	15488			25076	15½	4513	71	2250	8655	82	162463	30½
II.	Poreč	39460	2883	2579	119897	11½	21581	54½	8025	38485	10½	598252	34
4	Poreč	9058			39106	32½	7039	15	2100	22193	13	299215	80½
5	Motovun	15068			39714	33½	7148	62½	1875	14434	84	255005	49
6	Buje	15334			41076	45½	7393	77	4050	1857	13½	44031	04½
III.	Pulj	43545	4423	4097	138879	42½	24909	29	40055	27718	80½	470089	11
7	Pulj	16324			71429	84	12857	37	33750	6072	51	101475	91½
8	Vodnjan	13587			30068	74	5412	36½	2250	7958	21½	163313	01
9	Rovinj	13634			37380	84½	6729	55½	4055	13088	08	206300	18½
IV.	Pazin	36569	1821	1131	66498	62	11969	76	9599	16354	66	472785	59½
10	Pazin	24250			43243	54½	7783	84	6749	13038	08	421446	58
11	Labinj	12319			23255	02½	4185	02	2850	8316	58	51339	01½
V.	Volosko	37265	4244	2106	51787	49	9322	46	9445	5132	08	75139	36
12	Volosko	21691			28126	53½	5063	21	58125	2155	11½	16680	50
13	Podgrad	15574			23660	85½	4259	25	38225	2976	96½	58458	86
VI	Lušinj	35917	3236	2873	75432	13½	14658	07½	5025	9185	89	78583	00
14	Lušinj	11602			39534	70	7116	25	2100	4091	45½	24956	75½
15	Krk	16725			25078	16	4514	07	1575	3779	35½	38719	79
16	Cres	7590			16819	27½	3027	75½	1350	1315	08	14906	45½
		251905	21258	15639	585772	34½	105440	98	97190	149062	13	2389493	78½

Broj	Politički i sudbeni kotar	Sistemizirana učiteljska mesta god. 1880. — popunjena — u pučkih školah — mužkih: I. Reda	II Reda	III. Reda	Podučitelji	Pomoćni učitelji	Svih skupa	ženskih: I. Reda	II. Reda	III. Reda	Podučiteljice	Pomoćne učiteljice	Svih skupa	gradjanskih		nepopunjena — U pučkih školah: III. Reda		Podučitelja	gradjanskih školah		Broj skupni		Pomoćni učitelji (svećenici)	Broj učiteljicah za ručno žensko djelo
														m.	ž.	m.	ž.		m.	ž.	m.	ž.		
1	2	11						12						13		14		15			16		17	18
I.	Kopar	2	9	9	5	2	27	2	5	6	6	–	19	—	—	4	—	—	—	—	31	19	14	2
1	Kopar	1	5	8	1	2	17	1	3	3	3	—	10	—	—	3	—	—	—	—	20	10	8	2
2	Piran	1	3	—	3	—	7	1	2	2	3	—	8	—	—	1	—	—	—	—	8	8	1	-
3	Buzet	—	1	1	1	—	3	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	5	—
II.	Poreč	2	9	5	4	2	22	1	2	5	8	1	17	—	2	4	2	—	—	1	26	22	8	—
4	Poreč	1	3	—	1	2	7	1	—	4	1	—	6	–	2	1	1	—	—	1	8	10	2	—
5	Motovun	—	3	1	1	—	5	—	1	1	2	—	4	—	—	3	—	—	—	—	8	4	2	-
6	Buje	1	3	4	2	—	10	—	1	—	5	1	7	—	—	—	1	—	—	—	10	8	4	-
III.	Pulj	4	12	11	7	2	36	3	6	7	3	2	21	—	—	4	1	3	—	—	43	25	6	—
7	Pulj	2	4	7	2	2	17	1	4	3	1	1	10	—	—	2	1	3	—	—	22	11	3	—
8	Vodnjan	1	5	1	2	—	9	1	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	9	4	3	—
9	Rovinj	1	3	3	3	—	10	1	1	2	2	1	7	—	—	2	—	—	—	3	12	10	—	—
IV.	Pazin	1	7	2	3	2	15	—	1	1	4	—	6	—	—	8	—	2	—	—	23	8	6	1
10	Pazin	1	5	2	1	1	10	—	1	1	2	—	4	—	—	5	—	—	—	—	15	4	3	1
11	Labinj	—	2	—	2	1	5	—	—	—	2	—	2	—	—	3	—	2	—	—	8	4	3	—
V.	Volosko	1	6	6	1	1	15	–	—	3	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	17	3	11	1
12	Volosko	1	3	4	1	—	9	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	9	2	6	
13	Podgrad	—	3	2	—	1	6	—	—	1	—	—	1	—	–	2	—	—	—	—	8	1	5	1
VI	Lušinj	2	9	13	6	1	31	1	4	8	6	1	20	—	—	2	1	3	—	—	39	21	14	1
14	Lušinj	1	3	5	4	—	13	1	3	1	3	1	9	3	—	2	1	1	—	—	19	10	3	
15	Krk	—	4	8	1	1	14	—	—	6	2	—	8	—	–	—	—	—	—	—	14	8	1	1
16	Cres	1	2	1	1	—	4	—	1	1	1	—	3	—	—	—	—	2	—	—	6	3	10	—
		12	52	46	26	10	146	7	18	30	27	4	86	3	2	24	4	8	—	4	181	96	59	5

Le singole rubriche del prospetto tabellario secondo i numeri.

2. Distretto politico e giudiziario. — 3. N. degli abitanti secondo l'anagrafo dei 31. Decembre 1869. — 4. N. dei fanciulli e fanciulle obbligati a frequentare la scuola nell'anno
1879. — 5. N. di quelli che realmente la frequentarono nell'anno 1879. — 6. La somma di tutte l'imposte dirette compresa l'addizionale dello stato ascese nell'anno 1879. — 7. Addi-
zionale di 18% sulle imposte dello stato per i bisogni della provincia e delle scuole ascese nell'anno 1879. — 8. Addizionale di 75% sul dazio consumo. — 9. Le restanze alla fine dell'anno 1878 dovute alla
Provincia a titolo addizionale di 18% pel fondo provinciale e scolastico. — 10. Restanze colla fine dell'anno 1878 dovute per vari titoli ai fondi erariali, provinciali, distrettuali e comunali. — 11.
12. 13. Posti sistemizzati di docenti delle scuole popolari e cittadine occupati nell'anno 1880. — 14, 15, Posti sistemizzati non occupati nell'anno 1880. — 16. Somma dei posti sistemizzati
nell'anno 1880. — 17. N. delle scuole ausiliari provveduto dai Rev. Sacerdoti. — 18. N. delle Maestre dei lavori donneschi. — 19. Annuo salario ai Maestri nell'anno 1880. — 20.
Assegni di funzioni ai medesimi. — 21. Aggiunte personali o per età di servizio. — 22. Posti di docenti sistemizzati e non occupati. — 23. Posti di Maestri delle scuole cittadine siste-
mizzati ed occupati. — 24. Detti non occupati. — 25. Assegni di funzione. — 26. L'annuo salario ai Sacerdoti Maestri delle scuole ausiliari. — 27. Il salario alle Maesrre dei lavori
donneschi.— 28. La somma della spesa pel personale insegnante nell'anno 1880. — 29. Contributo fisso annuo alle RR. MM. Benedettine di Veglia. — 30 Altre opere a favore del per-
sonale insegnante p. e. competenze, sostituzione, rinumerazioni, pensioni e graziali ecc. divisi in proporzione del numero del personale insegnante. — 31. Spese inerenti alle scuole, p. e.

drži jednu kapelaniju, u kojoj se hrvatski propovieda i vjeronauk uči kao što i u ostalomu kotaru izuzev gradić Vizinadu, gdje je ipak razdieljeno, kod jedne se sv. mise drži propovjed i nauk hrvatski. a kod druge talijanski za ono malo broja naroda, koji stanuje u mjestancu. Jasno je dakle da niti kotar Porečki niti Motovunski nije talijanski. Pula kao vojnički grad ima u sebi svakovrstna naroda, imade i mnogo Hrvatah, a ostali puljski občinari iz kolice su svi koliko po staroj i običajnoj nošnji, koliko po jeziku Hrvati. U Vodnjanu talijanskomu gradiću za ostale izvanjske občinare i kotarčane sudac koji neumide hrvatski mora na sudu držat tumačnika. Rovinj, koj je posvema talijanski, ima za najbliže susiede Hrvate, jer Rovinjsko-Selo, koje nije udaljeno više od jednoga sata (ure) ima i hrvatsku školu (komu selu budi čast i slava) a ostali pak dugo zaztezni kotar je hrvatski izuzev malo mjestance *Balle*, i ostala dva mala mjestanca Fazana, koja spada pod puljski kotar i Vrsar, koji spada pod Poreč. Ovo su mjestanca, koja stoje na bridini i obali morskoj odaljeni od hrvatskoga roda.

Kad nisu naši suzemljaci mogli svoje želje poslignuti na drugi način to se za stalno nadaju, da će nas lagje nestati, ako se budu ustrojile po cieloj Istri škole talijanske te kad se bude učinila popisnica, da je Istra talijanska, kako se čini da su od starine hrvatskoga grada Pazina sada nešto školami a nešto popisnicom skrojili neku talijansku *Fiorencu*

Ali sudeć nadalje još negubimo posvema nade, da će ići sve po njihovu, jer ako i rade naši susedi Talijani o našem razdoru ipak će može, biti kada tada otvoriti oči i naša vlada, i da će joj doći na pamet ona dugotrajna i nerazciepljiva viernost hrvatska, koju je gojila i koju još ter goji hrvatski narod napram svomu caru i habsburžkomu domu. Hrvati iztjerali su iz Istre Franeuza Napoleona I , Hrvati su ostvorili vrata Budimu u vrieme odpadnika *Košuta*, Hrvati su ugušili Bečku bunu, Hrvati lievahu krv za carevinu i za cara po Italiji kako pomamni, Hrvati otvorili su Bosni vrata i jošter dan današnji čine zakletve, da će svi prije svoje glave pogubiti nego svoga cara i vladara Franu Josipa I. izdati ni odbignuti pa se stoga i nadamo da neće ići sve na ruku našim protivnikom polag onoga poturice koji kod cara jadnu sriću nadje kad od čobana za pašu izadje.

Nastojte svi, koji ste kod naroda, o pravoj nauci, podučavajte, gledajte da se razširi narodna knjiga med hrvatskim rodom, gdje bi ju do vremena mogao čitati čoban kod ovacah na plandišću a starac kod družine na ognjišću, nebili naš narod tako uvidio, da se i on ubraja med naobražene narode, da upozna svoja prava i svoje pravice.

Vaš seljak.

Pogled po svietu.

U Trstu 29. travnja 1881.

Dni 20. i 21. travnja prodjoše Trstu veomo krasno i uzhitjeno. Tih dvajuh danah bavio se ovdje carević Rodolf na povratku sa svog puta u Istok, pa bio tako liepo dočekan od svih razredah tršćanskog pučanstva, da si ljepšega i srdačnijega dočeka nije mogao ni sam željti. Tim si je dočekom Trst opet osvjetlao lice, tè dobrahno ohladio krveu nekojih usijanih glavah, kojim se snije, što im se shtije.

Juče se opet otvorilo carevinsko vieće. Kod otvaranja predsiednik Dr. Smolka pozvá carevinsko zastupstvo, neka izvoli na shodan način izjaviti čuvstva svoje radosti u prigodu carevićeva vjenčanja. Usljed toga bude zaključeno, imenovati navlašno odaslanstvo, koje će se dne 8. svibnja u ime carev. vieća pokloniti mladim vjerenikom.

Poslje toga carev. je vieće odmah nastavilo svoja viećanja o carevinskom proračunu. Čuje se, da ministarstvo misli predložiti carev. vieću, neka se odsad unapred preporni izbori imadu izručivati visokomu carevinskomu sudu, nek on o njih vieća. Isto da se namierava i Ugarskoj, gdje bi se izručivali kraljevskomu sudu iliti tako zvanoj kralj. kuriji.

Naša braća Česi plivaju u radosti i veselju, jer se već kada tada izpunila jedna od njihovih najvrućih željah. Pražko će se sveučilišće razdvojiti na češko i njemačko, tè tako českomu se narodu pružiti prilika, da se od početnih do najviših školah izobrazi u svojem materinskom jeziku. Česi su neizrecivo jako zahvalni nj. vel. Caru radi tog dogadjaja.

Prošlih blagdanah njemački su seljaci opet imali svoj sastanak u Beču. Udvarali im se ustavovierci, al jih seljaci odbiše, što ustavovierce neizmjerno boli; jer prošle su jeseni mislili, da će uprav pomoću njemačkih seljakah moći prevrnuti Taaffejevo ministarstvo, tè opet udobno sjesti na zapovjedničku stolicu.

Ugarski parlamenat zatvorit će se dne 25. svibnja, a onda za mjesec danah da će morat biti gotovi izbori, jer da se novi ima sastat već 25. lipnja. Hrvatski su se zastupnici ipak dogovorili, da će i oni poslati svoje odaslanstvo u Beč, da zastupa Hrvatsku na kraljevićevu vjenčanju. Opet se čuje o Granici, da teku dogovori, kako će se i kad s kraljevinom sdružit. Ali s druge strane i ministar Tisza odgovora nekojoj deputaciji, što je došla pred njega iz Rieke, da će se i riečko pitanje konačno riešiti po želji riečkih Talijanah i narodkih odmetnikah, a na uštrb Hrvatah uzprkos njihovih najjasnijih narodnih i historičkih pravah. Svaka sila do vremena.

U ostalom svietu najvažnije sad viesti dolaze iz Afrike, gdje su Francezi poslje deset godinah izpalili prve topove, zaratili se naime s Tuniskim turskim gospodarom pod izlikom, da brane svoje tamošnje zemlje, a ono, pravo reći da raširе svoju vlast i svoje gospodstvo. Koga to najviše peče, jest Italija, ali si nemože pomoći, nego mora mirno gledati i šutiti. Talijansko ministarstvo, koje je ono baš radi tih stvarih bilo dalo svoju ostavku, latilo se opet kormila, jer protivna stranka nije bila kadra sastaviti nova ministarstva. Iz Rusije se čuju još uvjek svakojake strahote. Još se ni sad nezna, hoće li neće novi car udariti putem slobode, akoprem mu neima drugog spasa. Čita se, da je stupio u novo ministarsto i znani diplomat Ignatijev,

Godine 1880 imalo se potrošiti na sistemizirane škole. *														Vlastiti škrolski dohodci						Ako se uzporedi trošak na škole in provincijalnoga nameta br. 39 sa dohodkom istog nameta od 18% (vidi broj 6) sliedi da za pojedine kotare				U god. 1880 Provincija je plaćala pojedinim kotarom za škole od svakih plaćenih 100 f.				Provincijalni trošak (broj 39) razdeljen po pučanstvu, dodje na glavu
za plaću učiteljah										za druge postreboće																		
pučke škole				gradjanske																								
Godišnja plaća	Upraviteljske doznake	Petoletni i personalni dodatci	Mesta sistemizirana i nepopunjena	popunjene	nepopunjene	upravitel. doznake	Pomoćne škole	Učiteljice za ručno djelo	Ukupne plaće	Stalni dopr. kolud. Krk	Penzije nagrade, drugi troškovi za učit. razd.		Troškovi za učila, učit. knjižnice, konf. i razne potrebe poraz po br. pučan.		Testamentarna taksa razdeljena po porezu	Taksa ½% god. plaće učitoljah za knjižice razdeljena polag broja učiteljah	Taksa 2% god. učiteljske plaće za penziju razd. po broju učiteljah	Dohodak zavoda školskih knjigah i globe razdeljene po broju učitoljah	Državna podpora razdeljena po broju pučanstva	Svota vlastitoga provincijalnoga školskoga dohodka	Provincija doda god. 1870 od provincijalnoga i školskoga nameta 18% vidi broj 6		Provincija dodaje		Provinciji ostaje		nameta 18% na porez		nameta 18% na poraz i 75% na vino i meso		
											f.	n.	f.	n.							f.	n.	f.	n.	f.	n.	f.	n.	f.	n.
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		31		32	33	34	35	36	37	38		39		40		41		42		43	
17840	1100	266	1690	—	—	—	1680	240	2282	—	1939	32	487	87	840	95	384	116	5657	7092	18161	19	1099	45	5847	29	—	—	—	—	—	—
10620	672	266	1290	—	—	—	960	240	14048	—	1138	32	258	79	400	57	231	70	3007	3765	11680	11	1099	45	—	—	110	38	40	86	—	37
5700	318	—	400	—	—	—	120	—	6538	—	632	40	101	26	280	30	120	30	1169	1629	5642	66	—	—	2173	—	72	19	44	72	—	45
1520	120	—	—	—	—	—	600	—	2240	—	168	60	127	82	160	8	33	16	1481	1698	838	42	—	—	3674	29	17	57	12	39	—	5½
14260	1052	220	2354	1360	560	150	960	—	20916	—	1728	56	325	30	840	87	341	103	3752	5123	17846	86	298	5	—	—	—	—	—	—	—	—
4500	320	100	744	1360	560	150	240	—	7974	—	632	40	73	80	280	34	129	35	865	1343	7337	20	298	5	4032	71½	104	45	80	45	—	81
3440	270	56	1290	—	—	—	240	—	5296	—	379	44	124	50	280	19	75	33	1441	1848	3951	94	—	—	3196	68½	55	84	44	24	—	21
6320	462	64	320	—	—	—	480	—	7646	—	716	72	127	—	280	34	137	35	1446	1932	6557	72	—	—	836	3	88	56	57	13	—	43
21020	972	390	2880	—	1410	—	720	—	27392	—	2361	76	360	22	920	112	438	164	4033	5667	24446	98	1466	45	2018	76	—	—	—	—	—	—
9460	360	70	1650	—	—	—	360	—	11900	—	1138	32	135	29	480	50	190	80	1535	2335	10838	61	—	—	2018	76	84	30	23	47	—	65
5120	342	200	430	—	—	—	360	—	6452	—	505	92	112	05	200	28	113	44	1248	1633	5436	97	24	60½	—	—	100	48	70	96	—	41
6440	270	120	800	—	—	—	—	—	9040	—	717	52	112	88	240	34	135	40	1250	1699	8171	40	1441	84½	—	—	121	40	75	77	—	60
7260	442	182	4148	—	—	—	720	120	12872	—	886	30	302	95	396	39	157	45	3485	4122	9930	25	—	—	2030	41	—	—	—	—	—	—
5440	352	182	2150	—	—	—	360	120	8604	—	590	38	200	86	280	30	119	30	2303	2762	6533	24	—	—	1150	60	85	23	45	63	—	27
1820	90	—	1998	—	—	—	360	—	4268	—	295	92	102	09	116	9	38	15	1182	1360	3306	1	—	—	879	81	79	—	47	—	—	26
7260	450	60	860	—	—	—	1320	120	10070	—	759	68	307	93	316	38	156	84	3551	4145	6992	61	—	—	2329	87	—	—	—	—	—	—
4640	300	60	—	—	—	—	720	—	5720	—	463	76	179	28	200	24	100	54	2016	2394	3969	2	—	—	1094	19	78	39	36	48	—	17½
2690	150	—	860	—	—	—	600	120	4350	—	295	92	128	65	116	14	56	30	1535	1751	3023	57	—	—	1235	68	70	—	38	36	—	19
18260	1254	898	2080	2200	—	150	1680	120	26662	273	2276	64	287	14	560	115	468	115	3378	4636	24862	78	10204	70½	—	—	—	—	—	—	—	—
7460	438	448	1480	1200	—	150	360	—	12536	—	1054	—	96	28	280	60	244	50	1123	1757	11929	28	4813	3	—	—	167	63	129	44	1	03
7940	636	330	600	—	—	—	120	120	9746	273	927	52	128	61	160	40	160	40	1561	1961	9114	13	4600	6	—	—	—	—	—	—	—	54
2880	180	120	—	—	—	—	1200	—	4380	—	295	12	62	25	120	15	64	25	894	918	3819	37	791	61½	—	—	126	16	87	21	—	50
85020	5280	2016	14012	3660	1970	300	7080	600	120738	273	9952	26	2071	41	3872	486	1944	627	23856	30785	102249	67	13068	65½	16259	04½	—	—	—	—	—	—

mezzi d'insegnamento, biblioteche, conferenze spese diverse diviso in proporzione del numero degli abitanti dei singoli distretti. — 32. Tassa testamentaria. — 33. Tassa di ½% sopra l'annuo salario dei Maestri divisa in proporzione del N. dei Maestri. — 34. Tassa 2% pagata dai Maestri sopra l'annuo loro salario pel fondo pensioni. — 35. Civanzo del fondo libri di scuola a Vienna e il fondo delle multe scolastiche diviso in proporzioni del N. dei docenti. — 36. Sovvenzione annua dello stato. — 37. La somma degli introiti annui nel fondo proprio scolastico — 38. La Provincia nell'anno 1870 vi aggiunse dall'addizionale di 48% Paragonando la spesa sostenuta dalla Provincia per le scuole ad N. coll'introito dell'addizionale di 18% pagato dai singoli distretti vi risulta. — 39. Che la provincia dovette aggiungere. — 40. Che vi rimasero per cassa a favore della provincia. — 41. Da ciò no risulta che la provincia dell'addizionale di 18% sopra le steure dirette vi spese per le scuole nei singoli distretti per ogni 100 proscritti. — 42. Che essa vi spese per le scuole per ogni 100 fl. incassati e dall'addizionale sopra le steure dirette di 18% e sopra il dazio consumo di 75%. — 43. Che la provincia vi paga dai fondi provinciali esclusi quelli indicati dal 33—38 per ogni abitante nei singoli distretti.

*** UKUPNA SVOTA TROŠKOVAH ZA ŠKOLE:**

I. Kopar 25253:19 — Kopar 15445:11 — Piran 7271:66 — Buzet 2536:42 — *II. Poreč* 22960:86 — Poreč 8080:20; Motovun 5799:94, Buje 8489:12 — *III. Pulj* 30113:98 — Pulj 13173:08 — Vodnjan 7069:97 — Rovinj 9870:40 — *IV. Pazin* 14061:25 — Pazin 9395:24 - Labinj 4666:01 — *V. Volosko* 11137:61 — Volosko 6303:02 — Podgrad 4774:57 — *VI. Lušnj* 20498:78 — Lušnj 13086:38 — Krk 11075:13 — Cres 4737:37 Svota for. 133034:67.

pa to da je znak boljih vremenah, jer Ignatijev je poznat kao slobodouman čovjek.

Prošlih danah bude otvoren i njemački parlamenat, na kom se uz Poljake tuže i elzaski Francezi na zatiranje njihova jezika i njihove narodnosti, a Niemci im odgovaraju, da Magjari u Ugarskoj postupaju s narodnostmi mnogo bezobzirnije nego oni u Njemačkoj. Liepo je čuti, gdje se vuk vukom izpričuje, da zašutka bleku gušenih ovacah. Englezom je umrò glasoviti diplomat, Beaconsfield D'Israeli, vodja konservativne stranke. Škoda onakve glave, ali Slaveni nemogu za njim tugovati, jer je u svoje vrieme napeo sve svoje sile, nebi li ovjekovečio njihovo pod Turskom robovanje. Grčka su i Turka još veoma daleko od pomirenja, jer evropejska diplomacija šara kao vazda, kad se bavi iztočnim pitanjem. Turskoj je dodijalo i arbanaska liga, pa ju stala oružjem razvezavati. Prošlih je danah turska vojska ružno pobila Arbanase kod Prizrenda.

Matija Ujčić

koncistorialni savjetnik, prosinodalni izpitatelj i vjeroučitelj.

Javljamo našim čitateljem žalostnu viest, da nam je dne 14. proslog travnja nemila smrt ugrabila vierna druga i neumorna pomagača, mnogo častnoga g. Matiju Ujčića, u 57. godini njegove dobe. Budi nam s toga prosto na ovom mjestu iz zahvalnosti i prijateljskog drugovanja spomenuti glavnije crte njegovog požrtvovnog i zaslužnog života.

Matija Ujčić rodio se od poštenih seljačkih roditeljah u Starom Pazinu u Istri dne 26. februara 1824., a bio redjen 17. augusta 1852. godine. Početne škole i gimnaziju svrši u Pazinu, gdje su onda učiteljevali ČČ. OO. Franjevci, filosofičke pako i bogoslovne nauke u Gorici. U školi bio je uvjek prvi medju prvimi toli u naucih koli u izgledu i čednu ponašanju. Njegova prva služba bijaše u Lindaru, gdje je ujedno bio duhovnim pomoćnikom i učiteljem škole. Iz Lindara bude premješten kapelanom u Opatiju, gdje je napose pučavao budnije i sposobnije dječačice, od kojih su mnogi njegovim naputkom i njegovom pomoći postali vrli pomorski kapetani te tako osvjetlali lice sebi i svojoj domovini. Godine 1857. bio imenovan vjeroučiteljem kod koludricah, a 1858. vjeroučiteljem kod c. k. normalske škole i učiteljišta u Trstu. Kad se pako učiteljište iz Trsta preselilo u Kopar, obrà ostali vieroučiteljem v Trstu na c. k. gradjanskoj školi, gdje je evo sve do smrti neumorno radio u vinogradu gospodnjem, ucieplujuć osobitom darovitošću i gorljivošću djeci i odraslim mladićem uzvišene istine i dužnosti naše svete vjere, a bio mio i drag školskoj mladeži i svojim predstojnikom, kao i svim koji su ga poznavali. Crkvena je oblast opetovano priznala njegove vrline i zasluge i duboku učenost, imenovav ga koncistorialnim savjetnikom i prosinodalnim izpitateljem, koje je dužnosti vršio onom točnošću i savjestnošću, kojimi se odlikovao u svakom svom poslu. Bio svećenik po srdcu Božjem, sveta i neporočna života, a čovjek otvorena i krepka značaja. Rodio se u siromaštvu i u siromaštvu odgojio, jer izgubiv otca još za djetinstva, morade već kao djak služiti poučavanjem kruh svakdanji; zato bio milostiva srdca i darežljive ruke naprama ništu i ubogu koliko su mu to dopuščale njegove malene sile. Koliko su ga stovali razni razredi trščanskog pučanstva, vidjelo se prigodom njegova sjajnog sprovoda, na koji mu dodjoše prvi namestnički dostojanstvenici sa Namjestnikom na čelu, a u crkvi na opielu desio se i sam presvjetli g. Biskup.

Nego mi poznajemo tog milog pokojnika još s jedne strane, radi koje ga ovdje i spominjemo. Matija Ujčić ljubio je svoj hrvatski narod i svoj hrvatski jezik svom žestinom svojeg plemenitog srdca. Kad je 1848. godine doprò i u Istru glas, da „još Hrvatska ni propala", on prvi pristade uz narodnu ideu a od onda već nikad neprestade misliti i raditi o narodnom u Istri razvoju i napredku tako, da mu je to bio uvjek i svagdje najdraži i najmiliji govor i pogovor. Bez škole i učitelja nauči svoj materinski jezik i žuhku poviest svog naroda, tvrdo uvjeren i u najcrnije doba, da mora jednom i nam božje granuti sunce. A kad se piscu ovih žalostnih redakah prije dvanaest godinah rodila u glavi „Naša Sloga", uz druga dva narodna prijatelja, da jih Bog poživi, kumovao joj je i pokojni Ujčić takvim zanosom i uzhitjenošću, da je od ono doba poviest „Naše Sloge" i komad poviesti njegova života. Što je od onda najviše žalio jest, što se nije prije počelo, jer da bi se bilo dalo uspješnije raditi i više spasiti. Na rastanku, mili druže i prijatelju, neka te Bog primi u svoj sveti naručaj, a ti i odanle prati istom ljubavju naše na zemlji domorodne napore, dokle se ti u vječnosti umireni i upokojeni svi opet vidjesmo i sastadosmo! —

Različite viesti.

† **Biskup Gjuro Smičiklas.** U Križevcih u Hrvatskoj preminuo je 20. Aprila. 1881 g. Gjuro Smičiklas križevački grčko-katolički biskup u 66. godini svojega života. Živio je skromno, u javnosti se nije iztican to mu najveća briga bila: crkva i biskupija. Hrvatski narod tugnje za njim, blagoj njegovoj duši vječni pokoj!

† Dne 16 pr. Aprila preminuo je u Šterni m. č. g. Franjo Dovč, umirovljeni župnik. Rodio se u Ješci, u Kranjskoj, dne 5. Marča 1813 a bio redjen dne 14. Septembra 1836. Malo ne sve vrieme svoga misničtva bio je župnik veoma ljubljeni u Šterni. P. U. M.

Najveća zvona. Kako je poznato najveće zvono na svietu jest moskovski „car kolokol", kralj zvonah. Nu čisti puni glas njegov nije čuo nitko, jer je bio oštrbljen, čim su ga bili salili. Salili su ga god. 1653, te je do 7 metarah visok, dočim ima u objemu 21 metar. Težak je 4000 centi. Osim ovoga zvona ima u Moskvi drugi ogromne veličine; 13 metarah obsiže mu objem, a težak je 1200 conti. Zvuk njegov sličan je dalekoj grmljavini, za moskovskimi zvonovi sljedo četiri kinezka zvona, od kojih je najveći 4 metra visok. Birmanci pripoviedaju o orijaškom zvonu, koji bi imao biti u okolišu Amarapure, te za koji kažu, da je najveći na svietu: težak je, vele 6000 conti, nu to je tekar priča. Kapetan Burnej spominje zvon u spomenutom okolišu i veli da je 1800 conti

* Mrači

težak. Za ovim dolazi zvono u francezkom gradu Rouen: sališe ga god. 1793 i teži 20.000 kgr., te se pripovieda, da je majstor po dogotovljenom poslu umro od radosti, što mu je sretno pošao za rukom. Treba jošte napomenuti zvona: novgorodski je težak 620 centi, bečki 350 centi, erfurtski 270 centi, notre-damski u Parizu preko 240 centi, a rimski 200 centi.

POUKA.

Malo truda — mnogo korisi.

II.

G. župnik pripoviedao je ovo:

Žalost je pogledati u hrv. primorju gol kamen, što se je naslagao kano mrtvačke kosti. Nije to prije tako bilo. U davna vremena zna se, da su sve ove gole brdine bilo gusta šuma, da je u hrvatskom primorju sizala gora do mora. Ali kao što je tudjinac silu i silu pravicah i dobra Hrvatu pootimao, tako su mu i šume od tudjinca uništene. Ove se sjekle, da je samo kamen ostao kano kostur silne onda, žive i zelene šume. — Svaki nas žali to hrv. blago, proklinje hajduka, koji ga pokra i uništi. Zašto? Smiešno li ga pitam — jel' te? — Da, da; danas valja daleko u šumu po drva, a onda je bilo izpod nosa. Pa doisto da drva nisu ovako skupa bila, kano danas. — Istina je to. — Mi varimo naše jelo na drvu, zimi grijemo drvom naše stanove. Štogod je čovjek svojima rukama načinio, mora biti tu makar koji komad od drva. Naši stanovi, svakovrstvo orudje nicalo je u velikih šumah — kojih silnom sječom sve to više nestaje. —

Pa te šume! koli su krasne! Poj veselih ptičicah, svjež, okropljujući zrak njihov dodaje snage trudnu seljaku, koj ide, da u njih svagdanji kruh služi. —

Pitaš li ju: Na što si mi još? Odgovara: Evo me, gdje upijam tvomu zdravlju škodljive plinove (ugljičnu kiselinu) i izdišem ti zdrav kisik, da kriepiš svoju krv, svoju snagu, da budeš svjež, krepak i jak pomoći rodu i domu!

I to je sve? — Oj ne! Čujte samo!

Svako stablo izhlapljuje množinu *vode.* A koliko je stabalah u šumi — pobroji! Koliko se dakle vlage diže u zrak iz šumah? Ta vlaga stvara oblake, koji napajaju ožednjelu zemlju blagom kišicom. A što bi nam bila ove godine vriedila kiša! —

Tko dakle tjera sušu? *Šume* — samo bilje, koje ju treba. —

Što nam je dakle raditi?

U nekojih zemaljah ne puste se mladiću ženiti, dok nije nasadio stanoviti broj stabalah. Ovi uvidješe, što je šuma! — A zar nebi uvidjeli i mi?! — Ima ih, pa veli: „Jesam li lud, da sadim drveće i voćke, kao da ću ja to uživati. „Nije ni meni nitko sadio" ! — Oj čovječe! — Ti možda nećeš uživati — pa pomisli, tko će? — *Tvoja* djeca, *tvoj* rod i narod, Hrvat će uživati, a zanj si dužan krv lievati, kamo l' ne drvo usaditi!

Ma je li tuj muke? Jee si voćku — diete ti je jelo; uputi ga, kako će usaditi sjemenku, gdje će usaditi, uči ga uza se oplemenjivati voćke, pa će tvoje diete ponosom gledati možda 10 stabalacah, što jih je samo gojilo. Neka ih 1000 svaki 5 stabalacah godimice usadi, neka su se 2 ulovila, eto svake godine 2000 stabalah više. Vidiš li, kako ti brojevi brzo rastu!

Pred kućom, u dvorištu oplemeni voćku. Ugodan li je u proljeće miris njena cvieća, ljeti gust hlad, a sladak jeseni plod! A, kako rekoh, djecu upućuj u to; naći će ona u tom novinu zabavicu, priučati se radu i obljubiti polje i rad u njem. Glo, kako se k sreći i najmanjim djelom koraca" ! —

Glas župnika rek bi oživio seljane. Činilo im se, ko da vide pred sobom velike šume, kraj cestah i drumovah granate voćke. — Ko da gledaju iz daleka sušu gdje dolazi kosom, da u čas pokosi trud ljudski — ali šume i stabla narežila se proti toj kugi, da je otišla bez traga. —

Danas se u tom selu diče starci, momci i djeca svojimi stabalci; a momak voli onomu momku, koji ih je više usadio. —

Napred dakle — sadimo — biti će vam bolje! U jedan dan se sve ne učinja, ali malo po malo dá. I Bog je 6 danah stvarao sviet. — *Vaclav Novak.*

LISTNICA

Gosp. N. V. — D. — Primismo vaše, nu prostor lista priečio nam je tiskanje, budući put doći će na red. Želimo vam dobro zdravlje!

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—30. Aprila 1881.

Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.51	9.31	—	—	24	—	—	—	—
17	—	—	—	—	25	5.51	9.30	—	—
18	—	—	—	—	26	5.52	9.32	—	—
19	5.51	9.30	11.74	—	27	5.53	9.32	—	—
20	5.53	9.33	11.73	—	28	5.52	9.31	11.75	—
21	5.53	9.34	—	—	29	—	—	—	—
22	5.52	9.35	11.73	—	30	—	—	—	—
23	5.52	9.34	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 28. Aprila 1881.

		OD for	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kg	—	—	—	
Kafa Portoriko	„	—	—	—	
S. Domingo	„	68	—	70	—
Rio polag vrsti	„	49	—	71	—
Cukar austrijski	„	34	—	37	—
tučeni	„	32	50	37	35
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	„	120	—	180	—
Naranče skrinjica		3	50	6	50
Karube puljezke	za 100 kg	—	—	—	—
levantinske	„	7	—	7	25
dalmatinske	„		—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	—	—
puljezke	„	10	—	—	—
Limuni skrinjica		3	—	5	50
Bademki liiti mendule pulj.	za 100 kg	80	—	90	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	31	—	32	—
Šljive	„	13	—	21	50
Pšenica ruska	„	12	—	12	25
ugarska	„	12	—	12	50
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	50	7	—
ugarski	„	6	70	7	25
Raž	„	9	50	—	—
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	50
Oriž talijanski	„	16	—	21	50
inglezki (kitajski)	„	13	25	15	25
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	118	—	125	—
arbanaska	„	123	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	„	47	—	90	—
štajerske	„	42	—	70	—
Grede	„	10	20	12	90
bukovice		7	50	12	—
Ulje italj. nižje vrsti	za 100 kg	37	—	40	—
„ najbolje	„	52	—	65	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	36	—	40	—
istarsko	„	38	—	39	—
Kameno ulje u barilah	„	11	—	—	—
u kasetah	„	14	50	18	—
Kože strojene naške	„	165	—	185	—
suhe volovje naške	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
Janjeće naške	za 100 kom.	—	—	—	—
dalmatinske	„	60	—	90	—
kozje	za 1 kg	—	65	—	75
vunene slane	„	—	60	—	65
suhe	„	—	55	—	70
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	35	—
Bakalar	za 100 kg	28	—	31	—
Sardele 1 baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 kg	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	„	39	—	40	—
Salo	„	68	—	—	—
Mast (salo reztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	55	—	62	—
Rakija otolitar (100 litarah)		—	—		
Galvići istarski	za 100 kg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	48	—
Med	„	28	—	—	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 kg		3	75	9	—
Cunje (Strace)	za 100 kg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Najeftinije na veliko i na malo.

Niže podpisana uzimlje si za dužnost javiti svojim kupcem prošle godine i cielomu p. n. pučanstvu Grada Bakra i okolice da njoj je upravo sada direktno nadošao

„Pravi sumporni cviet"

iz tvornice toli na glasu zvane

„Casa Albani iz Pesara"

Dakako da netrebam vam očitovati od kolike je potriebe ta vrst sumpornog cvieta pošto ste mi i sami priobćili, kojim plodom bje naplaćen vaš trud i potrošen novac za rečeni sumpor.

Pošto mi je ove godine došao direktno iz tvornice kako rekoh to ga mogu dati ove godine cienije nego itko u mojem trgovačkom krugu.

Ovim mislim, da sam moju dužnost učinila, što vas moradoh obvjaviti kako me moliste. —

Sada očekujem vaše cienjene naručbine.

Sa štovanjem LODOVICA CORICH,
trgovkinja mješovitih stvari.

Opazka: Samo onaj je pravi sumporni cviet od kuće „Albani" iz Pezara koji je providjen na svakom otvoru vreće papirnom tablicom „CASA ALBANI PESARO".

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izorv svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah;** te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena izna-a f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana" po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

sviećar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske" dali preštampati iz „Naše Sloge" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME

ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi" i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri", zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 10. U Trstu 16. Maja 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Tko se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim skupno od jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci i šalju kroz poštaraku *Nasmačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako ga i plaća.

Iziazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju plaćjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, samo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajovah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

RUDOLF I STEFANIJA.

Svečenička ruka zavezala 10. maja 1881 našega carevića Rudolfa sa belgijskom princesom Stefanijom, kćerju vladajućega kralja Leopolda I supruge mu kraljice Marije. Zadali si nepokolebivu i vječnu vjernost! Svi narodi prostrane carevine odaslaše svoja poslanstva sa dragocienimi darovi u Beč, da izraze novovjenčanim svoju vjernost i naklonost i ujedno da prisustvuju kod sjajnih svečanostih, koje su se onih danah vršile u prestolnomu gradu. Svaki dogadjaj u carskoj obitelji, dogadjaj je i narodah carevine „CARSKA KUĆA I AUSTRIJANSKI NARODI JESU JEDNA OBITELJ“ izrazio je onomadne sam carević jednoj deputaciji. Narodi već, od drevnih vremenah shvaćaju radosti i žalosti carske kuće kao svoje vlastite. Car Franjo Josip znatno je ojačao sveze medju narodi a punim pravom nadati se je, da će vrlo pomno uzgojeni carević što većim žarom nastojati oko boljka narodah. Hrvati na glasu već sa svoje viernosti prama prestolju raduju se svečanomu činu, i prose blagoslov, da novovjenčani Rudolf i Stefanija budu na radost svim narodom!

PROSLOV*

u slavu vjećanja Njegove cesarske i kraljevske Visosti nasljednika priestola RUDOLFA s PRINCESOM STEFANIJOM

govoren pri svečanoj predstavi u narodnom zemaljskom kazalištu dne 9. svibnja 1881 po ravnatelju A. Mandroviću.

U radosti pravoj, u milinah
Starodavna tone carevina,
U svečano ruho se odieva,
Od zanosa podklikuje, pjeva,
Da se čuje toga svieta diljem
Kakovim se razdragala miljem.

Ponos krune, a narodâ nada
Kraljević nam dični srećno sada
Vjerenicu svjetlu, cvietak krasni,
U kraljevski vodi rod prejasni;
S tog se lice vedri svjetloj kruni
S tog naroda kliču miliuni.

Divna kćerka roda kraljevskoga
Srećna sliedi vjerenika svoga,
Sliedi amo u sredinu k nama
Gdje ju ljubav dočekuje sama,
Gdje zanieto kliču svikolici
Stefaniji, sjajnoj vjerenici.

Svietli paru! koga ljubav prava
U brak vodi, da ga usrećava
Dao bog, da vazda Tvoji dani
Bili srećom, slavom ovjenčani,
I blagoslov neba da do kraja
S tvojom sudbom viek se sretno spaja.

Sjajna zgoda presrećnoga pira
I hrvatsko srce milo dira,
I u slavu vjenčanoga dana,
Klik se ori po hrvatskih strana',
A u sreći kraljevine stara,
Svjetlom paru glasno progovara:

Srećni bili, svjetli vjerenici
Vi priestolja slavnog nasliednici!
Slavnom stopom stupali nam oba
Oveličat znali svoje doba
Da do vieka u narodih žije
Uz Rudolfa spomen Stefanije!

* Sgodni ovoj proslov nalazi se u svečanom broju „Obzora“.

PODLISTAK.

Hrvati katolici!

S one visine, sa koje se osamnaest stoljeća po stalnih i za svih promjena svjetskih dogodjaja nepomičnih načelih duševnim carstvom upravlja, bješe prošle godine dne 30. rujna izdana vele znamenita izjava, namienjena izteku a ponapose cielomu Slovinstvu.

Iztok, odkle je čovječanstvu novo svjetlo sinulo, gdje je plodno sjeme današnje kršćanske prosvjete nikuolo, za naših se dana poslije dugovječne težke kušnje oslobadja i preporadja, a probudjen na nov život gleda na zapad što zabrinut, što pun nade.

U kolu iztočnih naroda zauzima slovinsko pleme prvo i najodličnije mjesto ne samo brojem i snagom nego i položajem svojim, koj ga čini posrednikom izmedju zapada i iztoka tim prikladnijim, što pojedine mu grane pružene u zapad usvojiše i duševne stečevine njegove.

Ali taj inače sgodan položaj donese Slovinstvu onu nesgodu, da je veći mu dio preuzeo u baštinu kobne posljedice one borbe za prvenstvo, koja se je za mladenačtva njegova vodila izmedju novoga i staroga Rima, pa da je nastali u crkvi i prosvjeti razkol podielio slovinske narode u dvie nejednake pole, koje su se različitim razvojem crkvenih i prosvjetnih odnošaja tečajem vremena sve to više otudjivalo.

Osjećaj zajedinstvena porjetla, koj se je uz duševni napredak u posljednje doba kod svih ogranaka Slovinstva ojačao, mnogo je doduše ona od prošlosti nasliedjene oprieke izgladio; ali pravomu, iskrenomu i trajnomu sbližanju obiju polovina može se polaganom i postupice urti put samo onda, ako mu se pronadje zajedničko od obiju strana jednako priznano izhodište.

Za izhodište takovo priznana su donjekle znanošću a u najnovije doba proglašena glavom katoličke crkve ona načela, koja su prvi prosvjetitelji cieloga Slovinstva, sveta braća Ciril i Metod, sborom i tvorom zastupali. Ova se pako načela svadjaju u glavnom na dva: jedinstvo crkve zasnovano na stolici sv. Petra i štovanje narodnih osobina u granicah toga jedinstva.

Sjetimo se, kako je sveto uspomeno papa Pio IX. uzveličiv blagdan sv. Cirila i Metoda uzveličao slavje, koje se je god. 1863. po svih slovinskih zemljah slavilo na tisućgodišnju uspomenu dolazka medju Slovene prvih prosvjetitelja njihovih. A sada njegov slavni nasljednik sv. otac papa Lav XIII. uvedeći štovanje slovenskih prosvjetitelja u svukoliku katoličku crkvu i medju svekolike katoličke narode povećavn ono slavje, té onim načelom, koja su sv. Ciril i Metod zastupali, daje svečane znamenovanje. Koliko je poimence načelo narodne osebnosti kod Slovena voljan sveti otac štovati i staviti ga pod zaštitu svete stolice, to svjedoči jasno i glasno spomenuta okružnica „Grande munus“, izdana upravo na tisućgodišnju uspomenu poslanice pape Ivana VIII. kojom se poraba slavenskoga jezika u crkvi svečano potvrdjuje.

Otvoreno priznavajući sveti otac onaj uzvišeni zadatak, koj je Slovinstvu u povjesti čovječanstva pridržan, i hoteći mu dati nov dokaz svoje brige naklonosti i pažnje odluči posvetiti dne 5. srpnja tekuće godine žrtvenik sv. Cirilu i Metodu u crkvi sv. Klementa, gdje je onaj obretnik slovinskoga pisma, prvi slovinski pisac i osnovatelj slovinske književnosti sahranjen. Pa kod ove prilike želio bi sveti otac vidjeti oko sebe sakupljene čim više svoje slovinske djece.

Ova želja nadje odziva svuda kod katoličkih Slovena, te se svagdje spremaju hodočašća u Rim za 5. srpnja. Ona se takodjer živo odjeknù na obalah, Adrije, Save i Drave, tó je skupština odličnih hrvatskih rodoljuba iz svih družtvenih slojeva, koja se uz privolu i odobrenje glave hrvatsko-slavonske crkve dne 21. travnja u stolnom gradu našem sastala, zaključila jednoglasno, da kod onoga hodočašća slovinske braće naše sudjeluju i katolici Hrvati posebnim odlanstvom, koje će onom prilikom njihovu sinovnu izjavu sinovlje odanosti i zahvalnosti svetomu otcu podastrti; pa je podpisani odbor odabrala svojim izvršujućim organom.

Hrvati katolici! Taj odbor obraća se sada na Vas ovim pozivom. On misli, da netriba na široko razlagati znamenovanje svetkovine od 5. srpnja Vam, koji ste jedinstvo crkve i sinovlju odanost njezinoj glavi od svojih otaca nasliedili; da ne trieba mnogo poticati na sudjelovanje kod one svetkovine članove onoga naroda, koj je od svih Slavena zapadne crkve najdulje ostao vjeran drugomu načelu zastupanu slovinskimi apostoli, i kod kojega se poraba slovenskoga jezika u službi božjoj djelomice do danas sačuvala, pá koji se nije odrekno prava, da dodje opet u uživanje podpune baštine, za koju su se oci njegovi njekada toli uporno borili.

Stecimo se dakle iz svih slojava našega družtva u čim većem i odličnijem broju na 5. srpnja u Rimu, da se ondje, pod zaštitom poglavice apoštolskoga sv. Petra i uz blagoslov

Razgovor

medju Markom i Liberatom

pod pazinskom ladonjom dne 24. aprila 1881

Mar. Hvaljen Isus!

Liber. Na vie..e! — Dobro došli Marko. Upravo sam želio s vami govoriti.

Mar. Bit će što nova dragi Liberate.

Liber. Ima toliko da neznam gdje početi. Dok smo mirovali ili da bolje kažem spavali neprijatelj je ljuljiku posijao i još sada ju sije a mi da ga mirno gledamo?

Mar. Nije druge nego zasukati rukave pak triebiti ljuljiku, da nam pšenicu nezadavi.

Liber. O da bi svi tako mislili! — Srca i sloge se hoće. —

Mar. Došao sam sa polja na sveti blagoslov al me putem neugodno dirnuše mnoge stvari.

Liber. Vjerujem vam. Nu što vas rani?

Mar Nad „jamu pazinsku" čitah na Matelićevoj kući triputa „Pisino" a o pravom imenu „Pazinu" neima niti traga. Po mojoj zdravoj pameti zvao se ovaj liepi al veoma nesretni gradić prije Pazin nego „Pisino" jer je sigurno da su mu temelj položili Hrvati a ne Talijani. Poglavar Kostantini morao bi to znati te dati i Hrvatom što ih ide. I njegov bogoljubni Markić koji se tako liepo ponašao na tielovskih procesijah, dao bi mi pravo. Šta ne? —

Liber. Nemoj odkrivat stare rane, mogle bi veće postati. — Ljuto me peće za njekoje naše, stare pazinske obitelji budući poriekla čisto hrvatskoga! Kad bi pok. Mraki, Kamuži i Kovači i mnogi drugi iz svojih grobovah ustali, pokazali bi ih rekavši im: „djeca krivo radite.

Mar. Prokleta nezahvalnosti, kako si ružna! — Pravo je što rekoste. Osvjedočih se na zadnjih občinskih izborih. U svom životu nevidjeh tolika podmitanja, tolika zlostavljanja rodoljubnoga svećenstva. Na moju poštenu dušu velim: sramio sam se da imamo takve gospode. A i onim, koji s njimi drže, da neide jako dobro, jer nije dobro s gospodom trešnje jist.

Liber. Iskreno ti kažem nije mi jih žao. Možda će se pameti dozvati! —

Mar. *Nikad, Liberate moj! Rob ostane rob, ma ga šibaj koliko ti drago. Koliko ima rukotvoracah, pisarčicah i posjednikah u Pazinu, koji svoje kaputaše za polubogove drže, pak bi za nje i u oganj i u vodu, dočim ih ovi izsmjehavaju ta im samo onda sladko govore, kad ih rabe za puklo orudje.*

Liber. *Pravo rekoste. Rabe ih dok ih neobhodno trebaju, a čim dodje kakvi šepavi ili ćoravi iz Furlanije, ili Krnjelije, — domaći Pazinac mora odmah u kut, — postane im peto kolo. Zaviri u crkve, pogledaj u dućane ili prodaonice, zalazi u ured, posvuda ćeš vidjeti namještene Italijane, Karnjele i druge dotepene tudjince, koji beru liepu godišnju plaćicu od 400 — do 1000 i više forintah, a gladni domaći Pazinci moraju ih „krvavo" plaćati!*

Mar. Na taj način su mnogi Tinjanci, Lindarci i Poljanci sviestniji svojih pravicah nego neki pazinski pisarčići i rukotvorci. —

Liber. Gore im budi kad neće pogledati, kad volo obožavati nekoje pazinske propalice, koje im psuju na Boga, vjeru i crkvu i rod, nego slušati dobre spomene poštenih rodoljubah i čitati „Našu Slogu", jedini list, koji ih zagovara i brani od najljućih protivnikah.

Mar. Spomenuste „Našu Slogu". Neki dan kazao mi moj prijatelj Josif kako ga onaj mnogopoštovani občeznani Hrvatožder odvraćao od čitanja hrvatskoga a naposeb „Naše Sloge", krstivši ovu posljednju najružnijimi imeni, koja se mogu pomisliti.

Liber. Nekoje kratkovide i neiskusne ljude otrova svojim hinjenim jezikom. Al nadam se da mnoge neće krenuti s pravoga puta Vaš prijatelj i moj je prijatelj. Pravio je istu i meni neki dan i još dostavio da ga je rečeni „Hrvatožder" pahnuo iz sobe kad mu je u oči kažao, da bi veoma trebalo da i on čita „Našu Slogu" i druge hrvatske knjige.

Mar. Nemogu pojmiti kako može strast čovjeka tako sasvim zaslipiti. Pozvonilo je, hajdmo u crkvu.

Liber. Još'e ovo. Kako znate, taj puk je ovu crkvu sazidao, taj puk hrvatski čuti, misli, govori i moli. I Doktora Egidija je njegova mati najbrže „oče naš", a ne „padre nostrić" molit učila, i preosvešteni prošt ovo dobro znade, pa ipak se našla zlobna osoba, koja je pripela „taljansku korizmenu poslanicu" na vrata hrvatske pazinske crkve.

Mar. Čuj! Mlati hrvatštinu sa božjega odra sabranomu puku, a po govoru će zapojati onu njegovu jedino spasajuću: „santo, santo e sempre santo". Orguljaš bi vam znao kazati. —

Liber. Opazio sam sve. Skroz nas hoće uništiti, Marko moj Kod sudovah i školah izključen je naš materinski jezik. Jedino utočište bile su mu još'e sv. crkve, a sada nastoji se iz svih moći, da se i iz crkve prorene. O Bože, što smo krivi, da smo živi!

Mar. Ja vas pravo nerazumijem.

Liber. Tumačit ću Vam drugi put. Medjutim pazite se dobro. U današnje vrieme nije ništa nemoguće!

Mar. S Bogom, Liberate! Razumjet ću vas bolje drugi put.

Liber. S Bogom, Marko. Drugi ćeš put više čuti.

Dvie odluke zemaljskoga Odbora.

Sve važnije odluke zemaljskoga odbora istarskoga oglašuju se dakako putem samo talijanskih novinah; kako da u Istri i neima druge do talijanske narodnosti. Nego to je već stara bolest naših prijateljah i mi se za sada na tu nepravdu osvrćati nemarimo. U prošla vremena tiskali se izvadci zapisnika svih odborskih sjednicah redovito svaki mjesec, ili barem svaka dva mjeseca. Od njekoliko vremena ta hvalevriedna navada učinila se iluzornom. U javnost se šalju izvadci izvadakah tih sjednicah, i u sibilističke izreke sakrivaju se odluke zemaljskoga odbora; pa još k tomu tako kasno da se već na stvar skoro zaboravi. Nije riedkost čitati takova izvješća nakon 3—4 mjesesa i kasnije.

Onomadne donese službeni „Osservatore" u 60. broju od 15. marča izvadak zapisnika odborske sjednice 89.e od 13. decembra prošle god. Medju ostalim ima tamo odluka, kojom se doznačuje podpora od 200 for. nekomu Romeu Bregatu iz maloga Lošinja, da može izučiti vinoslovne nauke na kr. školi u *Conegliano u Italiji*. Mi nepoznamo okolnostih spomenutoga učenika, za to i proti tomu ništa nemamo, dapače mi se radujemo, da se i na tu toli potrebnu i zanemarenu struku uzelo obzir. Nego drugo jest, čemu imamo, da prigovorimo. Ako ima takva vinoslovna škola u nas, u provinciji ili carevini, čemu se daje podpora učenikom polazecim škole izvan provincije i izvan carevine? U principu nismo niti tomu protivni, nego kad koji Hrvat ide na nauke u banovinu, prigovora mu se da se u inozemstvo podpore nedaju. Hrvati su prisiljeni u Hrvatsku na nauke, ako se žele naobraziti u svom jeziku, jer u Istri neimaju niti pučkih učionah u svom hrvatskom jeziku, Talijani mogu kod kuće izučiti škole, ipak im se podpora daje možda i obilnija ako idu na nauke u Italiju. — Dobro bi doznati koliko još drugih uživa sličnu podporu, odkuda su i gdje su na naukah. I od ovih u obće. koji uživaju zemaljsku podporu dobro bi to znati, osim toga i za zanimanje roditeljah. Čuje se najme, da se veće cieni 2—3 jutra slaboga zemljišta siromašnoga seljaka nego li stalan dohodak od 800—1000 for. godišnje plaće kakvoga činovnika. Mi imamo razlogah tomu glasu povjerovati — Našim zastupnikom to stavljamo na srce!

U istoj sjednici bi odlučeno kako se tamo kaže: imenovati članom škol. kot. vieća na Voloskom predloženoga g. Gaudenzia Zupara mjesto odstupivšega E. Terzi-a. Mi proti g. Zuparu neimamo ništa, dapače čujemo, da je vrstan muž i član našega naroda, ipak radi bi razjasnenja glede one rieči *„predloženoga"*.

Hvalevriedna bila bi odluka zemaljskoga odbora najme, da se popita kod občinah, koga da se imenuje za kotarskoga školskoga savjetnika, nu zašto se onda neuzimlje obzir na želju većine občinah? Nije nas ni to najugodnije dirnulo, što su dva savjetnika iz Voloskoga ponovno za drugih 6 godinah imenovani a nije ni težko pogodit uzroka, zašto se tako radi.

Neka znanju gospoda, da mi sliedimo budnim okom njihove korake i nismo voljni mučeć sve podnositi.

Treće je pako, čemu se mora naći lieka, tiskanje važnijih stvarih, koje izdaje zemaljski odbor na zemaljske troškove, samo na talijanskom jeziku. Izdala je junta malenu knjižicu sadržavajuću pravila zemljistnoga istarskoga kreditnoga zavoda i to samo talijanski! Čovjek bi došao do pomisli. da je taj zavod samo za Talijane, što će siromašnim Hrvatom taj zavod? Nije treba da tiskamo pravila zavoda u jeziku, koji govore dve trećine istarskoga pučanstva, neka jim ostane taj zavod nepoznat A kako će donieti taj zavod kakve koristi našemu narodu, kad se junta ni toliko nebrine, da mu poda pravila napisana u materinjem jeziku! Ako se igdje nam nepravda čini, ova je jasna kao sunce, a našim zastupnikom na znanje i ravnanje.

Rodoljubi na rad!

UTEMELJUJTE ZALOŽNICE!

Vlada je prijašnje godine izdala poziv na sva zemaljska namjestničtva, neka uznastoje oko toga, da se po pojedinih zemljah utemelji što više zadrugah s neograničenim jamstvom, jer je u obće priznato, da su ovakove zadruge najprije u stanju umanjiti biedu i nevolju, koja tare našega seljaka.

Nu vlada nije ostala samo kod ovoga poziva, nego pošla još dalje; podastrla je najme caru na potvrdu zakon, usljed kojega se zadruge s neograničenim jamstvom opraštaju dohodarine (davka). Ovaj je već zakon stupio u krepost i medju braću našom Slovenci počelo se je odmah poslje toga živo zanimati za zadruge; ustanovile su se tečajem ove godine već četiri.

U istinu pako nigdje malomu posjedniku neprieti takva pogibelj, kao u Istri, u ovoj liepoj, ali tudjinci izsisanoj te usljed toga sada siromašnoj zemlji. Nigdje doista nenalazi se ljudi, koji bi onako hladnokrvno, koš'e naši Karnjeli, djelovali na zator hrvatskoga našega kmeta.

Zato treba pomoći i to čim skorije pomoći! Istinabog, zemaljski je odbor u Poreču utemeljio hipotekarnu banku koja bi u redovitih odnošajih bila sreća i blagoslov zemlji; ali imademo

---

uzvišenoga njegova nasljednika, sdruženi s ostalom braćom jedne krvi i jedne vjere, pomolimo na grobu prvoga prosvjetitelja cieloga slovinskoga plemena, usrdno ga proseći, da bude zagovornikom kod Svevišnjega, neka se djelo njegovim trudom započeto a zlom kobi sliedećih stoljeća prekinuto nastavi sada, kada iztoku svice zora i kada Slovinstvo stupa novom snagom na poprište svjetske poviesti; neka se napokon sjeti naposo domovine naše hrvatske, koja je učenikom njegovim prognanikom dala utočište u svojem krilu i s njimi djelo njegovo prigrlila.

Vi pako, koji ste zapriečeni biti učestnici hodočašća, duhom se pridružite onoj divnoj četi braće svoje, koja će Vaše osjećaje nositi pred noge namjestnika Kristova, Bogu ih žrtvovati na grobovih sv. Petra i sv. Cirila, i budite rovni dionici kod one svetkovine, koja će se na dan 4. srpnja po cieloj domovini našoj prirediti. Budi taj dan nov korak u napried u izvadjanju veličanstvenoga u Slovinstvu djela, kojemu su početnici slovinski apostoli sv. Ciril i Metod, a koje je toliko spremao podpomagati Lav XIII!

U Zagrebu na dan našašća sv. križa 1881.

Izvršujući odbor za hodočašće u Rim:

Dr. Franjo *Rački*

s. r., kanonik i predsjednik akademije, odborski predsjednik.

Dr. Š. pl. *Bresztyenszky*

s. r. rektor sveučilišta i profesor prava, odborski podpredsjednik.

Dr. K. *Vojnović*

s. r. sveučilištni profesor.

Alojsij *Boroša*

s. r. predstojnik duvna reda sv. M. Mandaleno pokornice.

Dr. Audrija *Jagatić*,

redaktor Kat. Lista, odborski bilježnik.

Zakon kapitola Kastva.

Va ime Božje, Amen, millesimo let Gospodnih 1473 Maja meseca 10. dan. Va vreme poštovanoh i razumnoh Redovnikij i Kanonikij u Kastvo

Budući sajedno va svete bratinskim zakonom va svetoj Jeleni, ka jest Collegiata Crekva toga mesta.

Pervo Domin (ns) Valentin sudca Filipa sin, Plovan budući to vreme u Kastvo, i Domin Martin Škerlić, i Domin Kirin Ksintić, i Domin Paval Kapitanić, i Domin Paval Brajmanić, i Domin Martin Sobenić, i Domin Toma Tkalčić, jesu našli pravdi i zakoni duhovne, ki pristoje Plovanu na Plovaniju:

Najpervo ima imet Plovan devet Maš po vse leto na devet principali. Pervo veliku najzadnju na Rojstvo Božje. Drugu na Epifaniju. Tretu na veli četrtak, i ta dan je dužan plovan Redovnikom vsem nogi umit i ostiju dat va obraz božji. Četertu na Vazam. Petu na Uznešenje božje. Šestu na Jeleninu. Sedmu na Pentikosti. Osmu na dan svetoga Tela, i ta dan ima Plovan Božje Telo po gradu u procesione nosit, kako je zakon. Devetu na dan vseh Svetih.

Još'e je zakon i pravda, da ima Plovan s konobi napred dva stara pšenice, dva strusi [1]), dva sirka, jedan špud vina i jednoga janca.

Još'e ima imet Plovan na četire Merlice [2]) ob leto, na vsako osam kruh podobnih od soldina: i to je pervo na Uznešenje sveto Marije i na Miholju i na Viliju Rojstva Božjega i na veli Četertak.

(Sliedi).

1.) Mješano žito 2 2.) Srećenićko kropljenje po grobovih.

sve pravo dvojiti nad tim, da bi ovaj novčani zavod koristio štogod i hrvatskomu pučanstvu zemlje, ta niti pravila neće, zemaljski odbor da tiska na hrvatskom jeziku! Pa da bi se zemaljski odbor naposljed i preko našega očekivanja okanio svakoga nepotizma u podjelivanju agenturah i zajmovah samih, to će našega kmeta svaki zajam iz zemaljskoga hipotekarnoga zavoda ipak stojati najmanje 10—12%, jer će morati ovršiti intabulaciju zajma na svoje troškove a onda dotičnoga zajma još neće dobiti u gotovom novcu, nego u založnih pismih (lettere di pegno).

Zato valja, da si naš hrvatski puk pomogne sam, i u to ime pozivljemo sve prave rodoljube po Istri, osobito pako prosvjetlieno naše svećenstvo, da ide odmah na rad. I ovaj rad neka je utemeljivanje založnicah, kao zadrugah s neograničenim jamstvom.

Češki se je narod samo po svojih založnicah — kojih ima sada preko tri stotine — popeo do sadanje svoje samostalnosti i do svojega blagostanja; — i što bijaše Čehom kod željezne volje i neumorne uztrajnosti moguće, zašto nebi i nam Hrvatom?

Osobito upozorujemo, da je banka „Slavija“ — koja posluje po čitavoj austrijskoj državi — pripravna svakoj založnici za početak pomoći s većim zajmom, dakle nebi bilo za poslovni kapital nikakove osobite brige.

Konačno neka još te svratimo pozornost pojedinacah, kao osobito naših samoupravnih občinah, neka djeluju na to, da se javne zemljišne knjige po novom propisu što skorije urede; jer su zemljišne knjige temeljem svega kredita.

Na rad dakle za probitak naroda i ovime za narod sam!

DOPISI.

Iz srednje Istre, 30. travnja 1881.

Za mojeg putovanja kroz srednju Istru i dražestnu Liburniju dočuh mnogo toga, što no neugodno kosnu mojeg srca. Gdjegod se ostavih, gdjegod poniešto boravih, eno ti crnih viesti, žalostnih glasovah, koji moraju da omehčaju ne samo kameno već i gvozdeno srce.

Kadgod se sjećam nesretne nam Istre, zavlada mojom dušom neki nemir, a mojim tielom neko trganje. Propao bih sjegurno u more neizljećivih bolestih, da mi um i pamet nekažu: „Bog je sveznajući i mogućan, njegovom pomoćju ćemo se izbaviti od zla, koje nam sa svih stranah prieti“.

Sa svih stranah! Na naš narod, jezik, pjesme! I na našu pjesmu? Jest. Pred njekoliko danah bje natiskan u njekom talijanskom listu u Trstu članak iz Pićna, u kojem se čudi glavar občinski, kako se usudi g. učitelj Nežić podučavati u (come naturale...!!!) talijanskoj pučkoj školi onu, po njemu imenovanu „glasovitu Naprej“. U isto vrieme kaže, da je opomenuo i upitao g. učitelja, odkle njemu ova dozvola, na što da mu on jednostavno reče od g. c. k. nadzornika.

Još pitaš: „Che ció sia vero?“ Ne, moj galantuomo. U tvom dopisu moraš promieniti tu tvoju „glasovitu Naprej“ u cesarsku himnu „Bože živi“, a odgovor g. učitelja u sliedeće: „G. Nadzornik mi dozvoli, da podučavam njekoje pjesme, a osobito carsku himnu uz talijanski i hrvatski, i to radi toga, što velika većina učenikah talijanski nerazumi.

Glavaru! Zašto neimenovaste taj naš „Bože živi“? Zašto ga zamučaste? Ili se ga valjda bojite? Ili Vam neugodno diši?

Tá odmah pri zasjedanju županskog priestolja izrekoste one znamenite rieči, koje smatrate za svoju devizu! Dali mogu sve to podnašati dobri državljani Pićanski?

Občina je hrvatska, sastojeća od 1992 pravih Hrvatah a 270 stvorenih Taljanah. Vi kao inteligentni svietovni glavar ove občine znate dobro, da je duševni razvoj temelj narodnje sreće; Vi znate, da se time narod sviesti i budi, dà Vi znate i to, da bi osviešćen narod drugčije postupao! Radi toga radite Vi i Vaši kolege iz napetih žilah, da si odstranite ovo po Vas pogubno osviešćenje, razbistrenje puka, a time da si osigurate temelj Vašim željam. Da Vi znate turati u sviet glasove negovoreć baš najlepše o hrvatskom življu, o njegovoj narodnosti, jeziku i pjesmi. Takva šta raditi medju narodom, s kojim živite? A još želiti si čast župana kod sadašnjih izborah?

Gospodine? Vi se varate, ako mislite, da narod nije progledao. Upoznao je svoj grieh te učinio tvrdu odluku, da neće više griesiti. Dok budete takav, neće Vas zavoliti nit vlada nit puk, a još manje „Previšnji“.

Dosljedan i vjeran.

Pogled po svietu.

U Trstu 13. svibnja 1881.

Na drugom smo mjestu spomenuli našim čitateljem izvanredne svečanosti što su se vrstile u Beču prigodom Carevićeva vjenčanja. Ovdje nam neprestaje drugo nego reći, da se taj događaj uznio do velike političke važnosti, toli glede nutarnjih koli glede vanjskih odnošajah carevine. Sviet je evo i opet jednom vidio, kakvim su čvrstim vezom ljubavi i odanosti vezani u Austriji sjajna vladajuća kuća i razni austrijski narodi; jer što se u Beču godilo u veliko, to se isto godilo u svih ostalih carevine gradovih, dapače i selih, ako i u manjih razmjerih. Austrija je i opet ograpula kao jedna jedina obitelj, koja se raduje i veseli za svojim vladarom kao sa otcem, kao što je to i sám Car divno izjavio u pismu, kojim se zahvaljuje svojim narodom na izkazanoj mu ljubavi. Ovom se dakle prigodom jasno dokazalo, da sadanja nutarnja politika, koja ide za pomirenjem raznih austrijskih narodah, nije ni najmanje razklimala temeljnih polugah države, dapače da jih je učvrstila i ugladila kao nikoja do sada. Pa ako je istina, da su zadovoljni narodi prva i najveća moć i sila svake države, to se je ovom prigodom Austrija i naprama vanjskomu svietu pokazala u svoj svojoj jakosti i veličini. Što je i opet jedan uzrok više sadanjoj vladi, neka se neustavi na polu puta, nego neka muški i odvažno ide napred na stazi, kojom je udarila.

Radi rečenih svečanostih carevinsko je vieće praznovalo od 8. do 12. tek mjeseca. Sad nadaljuje svoja razpravljanja o proračunu, pa kako proračun nije još ni sad gotov, tako je ministarstvo zaprosilo, neka mu se provizorij prodalji još za mjesec danah. Jučer, prigodom školskog proračuna, naš je zastupnik, Dr. Vitezić, opozorio vladu na protunaradni duh, kojim su opojene naše škole. Zato mi se nadamo vladinoj pomoći i u toj najvažnijoj za nas stvari, tim više, što je grof Taaffe prvih danah tek. mjeseca očito izjavio, da će se odsad unapred sasvim uprieti na većinu carev. vieća Carevinsko vieće da će se odgoditi tamo koncem mjeseca junija, a u septembru da će se otvoriti zemaljski sabori. Skoro bi bili zaboravili reći, da je ministar financijah Dunajevski držao onomadne u većinci tako viešto izpreden govor, da su mu na duboko zamišljenih načelih čestitali prijatelji i neprijatelji. To velimo zato, jer su Niemci trubili, da naša stranka neima ljudi, koji umiju svojom glavom misliti. Isto se tako odlikovali grof Martinic i Rieger, koji da je svojim mudrim i pomirljivim govorom stekao pohvalu i samoga Cara. To sve da djeluje na Niemce tako, da su počeli pribjegavati iz lieve strane na desnu.

Iz Ruslje dolazi viest, da je car Aleksandar III. izdao na narod proglas, u kojem veli, da će svom silom nastojati izkoreniti prevratnu stranku, a narodu da će dati nekoje polakšice, što mu jih je već bio namienio njegov pokojni otac. U Rusiji na više mjestih ustao narod proti Židovom, tè počinio na njih prava bezakonja. Vlada jih oružanom rukom brani od razjarena puka. Veli se, da je taj protužidovski pokret naručen od Niemacah, kojim je bilo težko nositi samim tu sramotu. U Bugarskoj se događaju čudne stvari. Knez je zaprietio, da će odstupiti, ako nebudu sabor i narod plesali, kako će im on svirati. I u tom poslu vide nekoji njemačke prste. U Macedoniji medju Turci i Kršćani došlo onomadne do krvi i pokolja. Kralj rumunjski, Karlo I., da će se krunisati dne 24. tekućega svibnja. Evropejski su poklisari odkrojili Turskoj, što ima dati Grčkoj da se umiri. Grčka je za nevolju na to pristala, ali Turska joj postavila takve uvjete, da će jih Grčka težko moći prihvatiti, a s druge se strane neprestaje oružati. Zato se i Grčka neuzdaje nego u se, pak se sprema na rat i ona. Francezi idu u Africi bezobzirno napred, nemareć ni za Englezku, ni za Talijansku ni za Tursku, koje neodobravaju njihova postupka. Sad su Tuniskomu gospodaru naviestili, neka se pokori i podvrgne njihovu pokroviteljstvu, il da će mu drugač i samu prestolnicu uzeti, to će reći, protjerati ga i osvojiti mu kukavnu državicu. Na koncu budi rečeno, da ovo nevrieme i ova mrzlina, koja u nas, vlada i svom ostalom Evropom, pa da je na više mjestih zapao i snieg, kao usried zime.

Različite viesti.

Proslava. Dan 10. maja proslavila je ciela pokrajina na svečani način. Iz mnogih stranah nam dolaze dopisi tičući se predvečeri 10. maja i istoga dnova, nu prostor lista nedaje nam, da sve priobćimo, već moramo izjaviti, da se je ciela Istra sjetila važnosti čina, koji se je taj dan vršio u Beču. — Prigodom svečanosti podieljeno je mnogo častih i ordenah. Izmedju svih Slavenah na jugu u ovoj polovini carstva dobio je jedini Dr. Janez Bleiweis, zaslužni slovenski rodoljub, željoznu krunu trećega reda. — Nemožemo danas priobćiti našim čitateljem govore držane u carev. vieću od gg. Dr. Tonklija i Dr. Vitezića, koji su so toplo zauzeli za odnošaje Primorja a naročito za škole. O tom drugi put.

Promjene u tršćanskoj i koparskoj biskupiji. Č. g. Ivan Bastian, katehet kod djevojačkoga učiteliśta u Trstu je imenovan kuratom u tršćanskoj siromašnici. Č. g. Jakovu Cavalli, katehetu kod Revoltellovih građjanskih škola u Trstu je povjerena i katekizacija na djevojačkom učitelištu. — Č. g. Nikola Žic, iz Punta na otoku Krk, mladomisnik, je imenovan duh. pomoćn. u Tinjanu. — Č. g. Mihovil Dobrave, do sad u miru, je poslan kano duh. pomoćn. u Sežanu.

† **Benjamin Disraeli grof Beaconsfield** glasoviti englezki državnik, bivši više puta ministar predsjednik i vodja konservativne stranke umro je 19. aprila 1881 u Londonu nakon kratke bolesti. Rodio se god. 1804, polazi od porodice židovske, koja je već u prošlom stoleću prešla na kršćansku vjeru. Englezka gubi u njem omnoga državnika, konservativna englezka stranka svojega vedju, a i književnost oplakuje u njem plodna pisca, napisao je tečajem svojega života više na političko polje smierajućih romanah.

† **Pop Frano Linardić** župni upravitelj na Bolom (Caisole) na otoku Cresu preminuo je 22. Marča 1881. Lahka mu zemljica!

Hodočašće u Rim. Po slavono proznamenita okružnica „Grande Munus“ pape Leona XIII., kojom je on uvažavajuć rad i prevelike zasluge slovinskih apoštolah sv. Cirila i Metoda za svu našu crkvu prenio njihovu svetkovinu na cielu katoličku crkvu ter proročkim okom svoga veleuma pokazao, kakov posao čeka katoličko Slavene pogledom na religiozno-kulturni preporod istoka, uzbudila je kod slavenskih narodah veliku zahvalnost prama sv. Otcu te se veliko deputacije spremaju, da će 5. julija (na dan posvećen uspomeni naših apoštolah) samomu sv. otcu u Rimu izraziti hvalu na brigi, koju prama Slavenom goji te da će ga i za daljne njegovanje zaprositi. Spremaju se Česi, Slovenci, a ovih danah ustrojio se odbor za to i u Zagrebu te zaključio, a) da se i hrvatski narod prihvati u kolo ostalih katoličkih Slavenah ter da pošalje posebno hodočastno odaslanstvo za dan 5. julija u Rim; b) da isto na ime Hrvatah osobno položi prod prestolj sv. otca adresu zahvale i odanosti sinovske pram sv. stolici za izkazanu ljubav i naklonost plemenu slovinskomu. Sastavak adrese povjeren je predsjedniku hrvatske akademije Dr. Franji Račkomu. Dotični proglas nalazi se u današnjem broju.

Velecienjeni načelnik grada Zagreb potvrdjujuć primitak svote od 17·50 umoljava nas, da u ime naadielit se imajućih stradalnikah gg. darovateljem najtoplijju zahvalu izrazimo.

Grof Nikola Ignatiov prije ruski poslanik u Carigradu te za vrieme rusko-turskoga rata poznat, što je utanačio sv. Stefanski mir, postao je ruskim ministrom. Nije mu još podieljeno ministarstvo izvanjskih posalah, nu i na svojem mjestu znati će zastupat politiku slavensku, kojoj se on neće iznevjeriti.

† **Genoral Ljudevit vitez Benedek** poznat iz austrijanskoga rata sa Prusijom god. 1866. umro je 27 prošloga mjeseca u Gradcu. — U Italiji odlikovao se je god. 1849. i 1859. a za rata s Prusijom god. 1866. bude mu povjereno zapovjedničtvo vojske u Českoj, gdje nije imao sreće. Prusi su nadvladali, a proti Benedeku povedena bje istraga, koja bude obustavljena na zapovjed Njeg. Veličanstva 4. decembra 1866. Kasnije je živio u penziji u Gradcu. — U svojoj oporuci je naložio, da se njegovo truplo odieno u crno odielo bez ikakvih ordenah i zabranio si svaki vojnički kondukt.

Gradsko poglavarstvo u Senju stavlja do občega znanja, da će se u gradu Senju počam od 30. maja 1881, svakoga ponedeljka obdržavati sajmovi sa blagom i svakovrstnom robom. Mjesto za blago na škveru a za ostalu robu na velikoj placi i na onoj uz more. Ako li bi u ponedeljak bio zapovjedan blagdan, tad će se sajam protegnuti na sliedeći dan.

Veliki tjedan i Uskrs u Pariz-u. U ovoj tobožnoj modernoj Babiloniji na Veliki petak t. g. potrošilo se 425,000 kilah ribe, 900,000 kilah jajah, a samo 2225 kilah mesa. Vas veliki tjedan a osobito na uskrsnu nedelju sve crkve u Pariz-u bile su tako dubkom pune, da je u nekojih nastala pogibelj da se ljudi zaduše. U „Notre Dame“ na Uskrs u jutro bila je svetčana vazmena pričest, kojoj se pridružiše najotmenije osobe od svih stališah.

NA GROBU

MATIJE UJČIĆA.

Prerano podje iz našega kruga,
Prerano, Mate dragi, nam preminu —
Smrt tvoja baci tuge crnu tminu
Na razeviljena srca tvojih druga.

Pod sinjim nebom našeg slavskog juga
Rodoljuba nam takib malo sinu —
Za Bogom najveć ljubio si domovinu.
Tè hrabro svedj ju branio od ruga.

Vječna ti pamet, prijatelju dragi!
Raduj se, djela tvoja propast neće
Duša ti, ovo prama nebu leće,

Tè Bog ju rajem nagradjuje blagi:
Da tamo bude kod njegova lica
„Nesrećne Istre“ moćna odvjetnica.

A. K.

POUKA.

Kakovo zemljište zahtevaju neke vrste voćakah?

Došav tu skoro u neko selo naše kršne Zagore, našao sam na nekog seljaka, koji u svojoj ogradi krči i ujedno kopa jame (rupe) za sadibu nekih voćakah. Isti seljak obradova se, kako mu čitah na njegovom licu, polazku mom, pošto se je nadao pouci sa strane moje. Pilip, tako bijaše ime ovom priprostom i mirnom čovjeku, zkeči, poslije nego mu Boga nazvah, u susrieći meni, te me umoli da one izvršim što mu jednoč u Drnišu na plokati obrekoh, premda to obećanje jur zaboravih, jer to bijaše davni dug

Sa svim tim rekoh Pilipu: Brate! radostan sam taj moj dug evo u zgodnu vremenu izplatit. Što je kasnije, to je časnije.

Ajdmo sad sjesti.... sjedosmo. Za kratkom stankom nastavim ja: Radujem se s tobom Pilipe, pošto danas vidim što može um i marljivost ma priprosta čovjeka učiniti. A da ti mojim malovriednim uvodom ne dosadim, evo me odmah kod stvari.

Podat ću ti dakle danas pouku: *kakvo naime zemljište ljube neke vrste voćakah.* Nu ipak prije nego predjem na razglabanje predpostavljena upita, reći mi je u kratko to, da zrak i sunce jesu glavni uslovi da voće dobro rodi i uspješno raste, stoga n. p. ono voće, koje smo iz južnih predjelah — dobili, kao breske (voćke), kajsije i smokve itd. traže mnogo veću toplotu, nego ino dobiveno od sjeverenih predjelah. Ovo ti u kratko navedoh Pilipe, da se znaš u buduće ravnati. Ajdmo sad na stvar.

1. *Jabuka* ljubi težku zemlju, koja uzdržava vlagu dočim u odveć vlažnoj i hladnoj zemlji krživi. Ista najbolje uspjeva na zemljištu svježem i naplavljenom, gdje posjeduje dostatno hranivih sastojinah. Vrsta zemlje da je crna ilovača. Položaj ljubi južni, i to u nizinah, koji je zastićen od sjevernih vjetrovah.

2. *Kruška* zahtjeva toplo i suho zemljište, u kojoj može lahko svoje korenje duboko razširiti. Svakako izbjegavaj hladno i vlažno zemljište, jer ona u takovom zakržljavi pa će ti dakle trud uzaludan biti. Valja ju sadit na mjestim povisokim, ili u doli gdje su ocjednuti nasipi.

3. *Trešnja* hoće suho zemljište kao i višnja, i da u sebi posjeduje pjeska, samo nesmije bit odveć vlažna i gnojna zemlja. Ona dakle najbolje uspjeva na zemljištu pjeskovitom.

Sadeć ju na pjeskovitom zemljištu iz bjegavaš bolest, kojoj bi bila podvržena u vlažnoj i podvodnoj zemlji.

Položaj ljubi strm, premda može uspjeti i drugdje, samo se čuvaj vlažnih nizinah.

4. *Tunja* ili dunja. Ako želiš da ti plod od *tunje*, koja toplo ljeto miluje, uspješan bude; to ona mora na sunčanom, ali vlažnom mjestu posadjena biti.

5. *Šljiva.* Ona se zadovoljava sa vlažnim hladnim zemljištem, ali mnogo bolje uspjeva na suhom povišem zemljištu; samo ovo zemljište valja da je duboke mekote, prhko i ne loše. Položaj za šljive biraj gdje je promoja a nikako u zaklonici; jer bi u zaklonici stradao cviet od slane (mraza), a promoja neda slani da stane na cvietu. Svakako budi ti pravilo to, da gledaš sadit redove šljivah od sjevera na jug, kako bi moglo sunce da prodire medju redove.

Ob ovom koristnom drvetu bit će više govora tečajem ove godine u vrloj „*Našoj Slogi*“, stoga za danas samo ovo.

6. *Breska* (voćka) ljubi onu zemlju, koja se češće okrapa, i koja je topla. Položaj ljubi južni. Riečju ona hoće isto takov položaj i zemljište kao i vinograd, s toga se obično po istim i sadi.

7. Kajsija zahtjeva isto takovo zemljište i položaj kao i breska.

8. *Bajam* zahtjeva lahko suhu i vruću zemlju, premda uspieva u hladnom sabitom zemljištu. Sa svim tim najbolje uspjeva na pjeskovitom zemljištu, dočim na vlažnoj zemlji rodit će ti obiljno, ako ga na šljivu navrneš.

9. Orah ljubi hladnu i suhu, kršovitu zemlju; u vlažnoj zemlji nenapreduje. Položaj ljubi onaj, koji je vjetrovom izložen.

10 *Kesten* uspjeva u srednoj zemlji. Položaj ljubi koji je od sjevera zašćen.

11. Mušmula ljubi vlažno i hladovito zemljište.

12. *Murva* (dud) traži jako, toplo i obradjeno zemljište, koje je položeno prama suncu, ili zašćeno od vjetrovah. Ovoliko za danas Pilipe. Došasti put govorit ćemo o nečem drugom; sad ostaj s Bogom! *N. Vežić.*

Oglas.

Čast je podpisanomu javiti, da je preuzeo volosku ljekarnu, koju je nastojao svim potrebitim obskrbiti. Podpisani nastojat će, da svakoga najbrižljivije i čim cenije posluži te prima i veće naručbe, koje je pripravan i poštom odposlati.

Nadajuć se, da će ga osobito voloski kotar svojimi naručbami počastiti

pokorni

JOSIP MEISTER ljekarnik.

Volosko, u maju 1881.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15. Maja 1881.

Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	—	—	—	—	9	5.51	9.31	11.74	—
2	5.52	9.31	11.75	—	10	5.51	9.31	—	—
3	5.51	—	—	—	11	5.51	9.31	11.75	—
4	5.51	—	—	—	12	5.51	9.33	11.76	—
5	5.51	9.32	11.75	—	13	—	—	—	—
6	5.51	9.31	—	—	14	—	—	—	—
7	5.51	9.31	—	—	15	—	—	—	—
8	—	—	—	—					

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 12. Maja 1881.

		OD for.	OD nš.	DO for.	DO nš.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	68	—	70	—
S. Domingo	„	49	—	70	—
Rio polag vrsti	„	54	25	37	50
Cukar austrijski	„	23	25	24	50
tučeni	„				
Cvietje trave bubače (Grisantomo)	„	115	—	170	—
Naranče skrinjice	„	3	25	5	—
Karube puljezke	za 100 klg	—	—	—	—
levantinske	„	7	—	7	25
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	16	—	—	—
puljezke	„	9	—	10	—
Limuni skrinjica	„	3	—	6	25
Bademki ilili mondule pulj.	za 100 klg	76	—	80	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Ležnjaci	„	20	—	44	—
Šljive	„	13	—	21	50
Pšenica ruska	„	12	—	12	25
ugarska	„	12	—	12	50
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	—
ugarski	„	6	70	7	25
Raž	„	9	50	—	—
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	50
Orič talijanski	„	16	—	21	50
inglezki (kitajski)	„	13	25	15	25
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	118	—	123	—
arbanaska	„	123	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovice	„	47	—	90	—
štajersko	„	42	—	70	—
Gredo	„	10	20	12	90
bukovice	„	7	50	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	37	—	38	—
„ najbolje	„	52	—	60	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	36	—	37	—
istarsko	„	36	—	39	—
Kameno ulje u barilah	„	10	25	—	—
u kasetah	„	14	50	—	—
Kože strojeno naške	„	165	—	165	—
suho volovje naške	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
janjoće naške	za 100 kom.	70	—	95	—
dalmatinsko	„	60	—	80	—
kozje	za 1 klg	—	56	—	70
vunone slano	„	—	20	—	60
suhe	„	—	55	—	70
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	37	—
Bakalar	za 100 klg	26	—	31	—
Sardelo i baril	„	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 klg	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	170	—	—	—
Loj dalmatinski i naški	„	32	—	40	—
Salo	„	70	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	58	—	64	—
Rakija otolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 klg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	48	—
Mod	„	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Canjo (štrace)	za 100 klg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Najeftinije na veliko i na malo.

Niže podpisana uzimlje si za dužnost javiti svojim kupcem prošle godine i cielomu p. n. pučanstvu Grada Bakra i okolice da njoj je upravo sada direktno nadošao

„Pravi sumporni cviet“

iz tvornice toli na glasu zvane

„Casa Albani iz Pesara“

Dakako da netrebam vam očitovati od kolike je potriebe ta vrst sumpornog cvieta pošto ste mi i sami priobćili, kojim plodom bje naplaćen vaš jtrud i potrošen novac za rečeni sumpor.

Pošto mi je ove godine došao direktno iz tvornice kako rekoh to ga mogu dati ove godine cienije nego itko u mojem trgovačkom krugu.

Ovim mislim, da sam moju dužnost učinila, što vas moradoh obvjaviti kako me moliste. —

Sada očekujem vaše cienjene naručbine.

Sa štovanjem LODOVICA CORICH,
trgovkinja mješovitih stvari.

Opazka: Samo onaj je pravi sumporni cviet od kuće „Albani“ iz Pezara koji je providjen na svakom otvoru vreće papirnom tablicom „CASA ALBANI PESARO“.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izorv svojih svojih svićah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačeno sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. 2.50 po kilogramu, što je jednako f. 1.40 po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih svićah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih svićah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio svićah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana“ po f. 2.20 kilogramu, i III. vrsti po f. 1.80 kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

svićar Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske“ dali preštampati iz „Naše Sloge“ u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi“ i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri“, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 11. U Trstu 1. Junija 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Narnačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List rima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via delle Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se novrašaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Koncem ovoga mjeseca ističe prvo polugodišće pa zato se svi polugodišnji predbrojnici pozivlju, da za dobe svoju predplatu obnove. Ovom sgodom neka se siete i oni, koji dobivaju naš list godinu danah i njekoji još više a zaboravljaju svoj dug namiriti. Gledeć na važnost hrvatskoga lista u Istri svatko nek nastoji svojoj dužnosti zadovoljiti i tako poduprieti razvitak narodne stvari.

Uredničtvo i odpravničtvo nalazit će se odsada „Palazzo Diana, Via S. Lazzaro N. 15. Trieste“, kamo neka se predlata, pisma i druge stvari šalju.

Uredničtvo.

GOVORI

držani u carevinskom vieću dne 4., 6. 12. maja 1881 iz stenografičkoga izvješća doslovce prevedeni. Budući su govori jako obširni to donašamo samo glavne i zanimive dielove, govor Dr. Vitezića donieti ćemo u celini.

Dne 4. maja češki zástupnik *Adámek*:

Fagratni prekršaji narodne jednakopravnosti u školi i uredu prouzročiše osobito kod našega naroda tim veće negodovanje i nezadovoljstvo čim smo mi uvjek pripravni vladu podupirati kod proizvadjanja njezinoga u istinu austrijskoga programa, ako se i sa službene strane mnogovrstnost narodnih individualitetah smatra pogibelju i nesrećom ove države; ako se nadalje narodna jednakopravnost i sa poloičnimi sredstvi kao potrebito zlo riše, ako je učitelj polag sadanjega naukovnoga sistema prisiljen narodni ponos i narodnu sviest, ove najveće krieposti svakoga naobraženoga čovjeka, ugušiti već u mladjanih srcih, tad moramo ovaj svoj cilj promašujući smjer i ovaj zao duh našega školstva svom ozbiljnošću pobijati.

To nam nalaže dužnost i odgovornost, nesamo prama našemu narodu nego i prama državi. Samosviestni narodi jesu u ovoj polovici carstva pogibeljni samo gnječećemu centralizmu.

Mi smo nepobitno osviedočeni, da je patriotična dužnost cielokupne legislative i vlade, proizvesti program najvišega prestolnoga govora, u prvoj liniji pako sa svimi silami nastojati oko uvedenja narodne jednakopravnosti u školi i uredu. To je temelj obstanku današnje vlade i autonomističnе većine.

Dr. Tonkli. Dva stavka vladinoga programa: gojiti jednakom brigom „duševne i materijalne interese svijuh narodah carevine, da bude Avstrija-vierna svojemu historičkomu zvanju — steciste pravah zemaljah i narodah u njihovoj nerazlučivoj svezi i trajni dom prava i slobode“.

(Počimlje risati žalostno stanje pučkih školah u svojem zavičaju Goričkoj, gdje da se sve većma uvadja njemački jezik te prolazi i na Istru).

Prelazim na Istru, to su ondje odnosaji još žalostniji. U Istri je — kao što je poznato — i u obće u Primorju dvie trećine slavenskoga pučanstva, talijanskoga samo jedna trećina, pa ipak je u Istri u većem dielu školah, koje su opredeljene za čisto hrvatsko il slovensko pučanstvo, uveden talijanski jezik kao naukovni.

Pogledjimo n. p. u pazinski kotar. Zadnje brojenje pučanstva donielo je na svietlo, da ondje živi 32.000 Hrvatah i samo 6000 Talijanah, to ipak nema taj cieli kotar niti jedine škole, u kojoj bi se hrvatski predavalo; u svih školah je uveden talijanski kao naukovni jezik.

(Prelazi na Koruško, srednje škole, na zemaljsko goričko školsko vieće, kojega je predsjednik uviek namjestnik u Trstu te govoreć o srednjih školah nastavlja:)

Neda se tajiti, da je ako se i predava njemački sasvim naravski, da se učenikom, koji njemački jezik dobro nepoznaju, raztumači predmet u materinjem jeziku. To će svaki strukovnjak pripoznati. Nu i to bje nam niekano, pozivljem se na sliedeći slučaj. Ja sam u zemaljskom školskom vieću u Gorici, kad se je htjelo popuniti mjesto učitelja iz geografije i povjesti na c. k. višoj gimnaziji u Gorici, vladinomu ternu, gdje su bili takvi kandidati, koji su samo njemački znali, naproti predložio terno muževah, koji su uz strukovne kvalifikacije poznavali i zemaljski jezik, te sam obrazložio, da ovi muževi zaslužuju prednost pred drugimi kandidati, jer poznavaju oba zemaljska jezika te su u stanju raztumačiti njemački još dobro neznajućim učenikom i u njihovom materinjem jeziku. Što mi je odgovorio predsjednik: „Nesmatram za potrebito, da učitelj djeci u narodnom jeziku što raztumači, nego da sam prisutan, kako učitelj predmet učenikom u njihovom jeziku razlaže, to bi zabranio, jer bi tim trpio *njemački jezik*.

Glasovao je za drugo terno, te visoka je vlada u istinu imenovala učiteljem povjesti čovjeka poznavajuća samo njemački jezik. Ako se mi moramo boriti sa takvimi načeli, tad se nemože imati pouzdanja u vladu, koja drži takve muževe na čelu uprave.

(Nakon duljega razmatranja o narodnom jeziku u školah):

U cielom Primorju nema niti jedne obćine njemačke, kako ćete germanizirati? Što bi bila posliedica! Ljudi bi učili talijanski, jer dolaze dnevimice u doticaj s Talijani. Posliedica talijančenja bila bi, da bi Italija zatražila ove zemlje, jer se drži načela narodnosti, kao što je težila i za drugimi zemljami. Ako se narod zadovolji, neće htjeti preko granicah; ako ga se nezadovolji, tad imaju ta gospoda ze svoje agitacije široko polje. Toj gospodi — neću tajnoga društva, koji faktično obstoji, imenovati, radi se u prilog, ako težite i nadalje za germanizacijom.

U sjednici od 6. maja 1881 govorio je opet mnogo te medju ostalim govoreći o Istri reče):

U ovoj pokrajini je takov obćinski red, da ponajviše sačinjava centrum obćine koje talijansko mjestance. Sliedi, da se nastoji o većini talijanskoga elementa u obćinskom vieću. Na ostale članove, koji pripadaju hrvatskoj il talijanskoj narodnosti, upliva se pritiskom, da glasuju za Talijane. Dolaze stoga sgoljni zaključki, koji uvadjaju u škole talijanski jezik mjesto jezika govorena od puka. Dà, poznato je, da i upravitelji okružnih kapetanatah kod obćinskih izborah marljivo o tom nastoje, da nadvlada u obćinskom vieću talijanski elemenat. Osobito imam tu spomenuti Pazin, gdje sada upravitelj kapitanata u tom smjeru vele znatnoga proizvadja. Obratimo se na Žminj. U ovoj obćini zaključilo je dvaput obćinsko zastupstvo, da se uvede u školu hrvatski jezik, oba puta je zemaljski odbor taj zaključak kasirao a visoka vlada nije potvrdila zaključka obćine. Talijanski je jezik i nadalje kao naukovni u toj hrvatskoj obćini. Nadam se da će visoka vlada i u tom smjeru znati svoju dužnost, kad ju naročito na to opreznom činim. Kako se nastoji u Istri o gojenju pučke škole, može biti dokazom, što je u toj zemlji samo u Kastvu jedna trorazredna pučka škola, nigdje

PODLISTAK.

Južno-slovjenske Narodne Popievke.

Većim ih dielom po narodu sam sakupio, ukajdio, glasovirsku pratnju udesio, te izvorni in tekst pridodao

Fr. Š. KUHAČ

Poznate su svim mnogobrojne novolje, koje nam narod u Istri dave. Potrebočah mnogo, neprijateljah mnogo. A List naš, koji se zanj tiska, da ga brani, da ga zagovara, da ga budi i osvješćiva, izlazi samo dva put na mjesec a malo mu i prostora. Stoga neće nam nitko zamjeriti ako se nismo još to, ko što smo želili i ko što je vriedilo, osvrnuli na velezanimivo djelo sa gore napomenutim naslovom. Mnogo godinah se već govorilo o tom djelu, koje je i na bečkoj obćoj izložbi bilo odlikovano, pak se težko čekalo prvo tiskanje. A sad je ovo već četvrta godina da se ovo vrlo djelo tiska. Pozdravilo ga uzhićenom radošću naše novine. Čitalo se o njem prougodne kritike u ruskih, čeških, i poljskih novinah. Francuski, njemački i drugih narodah časopisi povoljno se o njem izrazili. Strukovnjaci u muzici veoma se pohvalno i laskavo izrazili za narod, koji posjeduje toli bogato muzikalno blago a i za gosp. Kuhača, koji ga je požrtvovnim trudom sabrao. Nedostatno poznavamo muziku, da kakvu kritiku o tom djelu napišemo, dragovoljno podpisujemo, što su strukovnjaci o njem napisali. Nam budi jedino dozvoljeno spomenuti što nam uho, što nam srdce kaže. Uhu najmilije ugadjaju krasne te popjevke; srdce nam igra od radosti: naše su to popjevke. A suza radostnica nam se pomaljuje, kad promislimo da se je naš čovjek odvažio na sabiranje ogromnoga blaga, te ga onda i ukajdio. Već je do sada izašlo 1200 popjevakah, a još će ih toliko! Koli mučno moradjaše biti pred 15—20 godinah proputovati Hrvatsku, Slavoniju, Dalmaciju, Štajersku, Koruško, Kranjsku, Goričku i Istru, — proputovati Srbiju, Crnugoru, i pod turskim jarmom još čameći Bugarsku, Staru Srbiju, Macedoniju, Arbanasku, Bosnu i Hrecgovinu pak i one krajeve u Ugarskoj, gdje se naša pjesma ori! Koliko troška, koliko truda, kolike žrtve! Pisati i propisivati kajdo, tekst i njihove mnogobrojne inačice, obilnimi zanimivimi opazkami obogatiti te kritičnimi primjetbami o muzici, o poeziji i o etnografiji nariesiti djelo, koliko je trebalo marljiva čitanja, nauke, razmišljanja, izpitivanja i uztrpljivosti! Mnogo je tu posla i za pojedino društvo, a kamo li nije za jednoga čovjeka, za neutrudljivoga Fr. Š. Kuhača. Punim se pravom diče jugoslovjenska plemena svojim muzikalnim blagom, nu čast ide osobito nas Hrvate, što možemo opravdanim ponosom kazati: naše je gore list, naš je čovjek, koji sve to čini. — Tudji se pjesnici poganjaju često za našimi narodnimi pjesmami, znadu bo da će u njih naći izvornih mislih i figurah. Slikari na glasu svraćaju se često u naše krajeve, da si nouvohljivi vienac slave steku dielomice i našimi izvornimi ljepotami. Skladatelji, velikani u muzici, posvojili od proste naše pastirice i od žuljava težaka izvornih motivah za svoje neumrle kompozicije. O glasovitu Haydonu baš temeljito to dokazuje sam g. Kuhač u poduljoj razpravi u lanjskom „Vienacu“ a kasnije i u posebnoj knjižici. U toj razpravi mimogredce ističe, da su se i drugi slavni umjetnici kano Beethoven, Schubert, Mozart, pak i Strauss, Jacques Offenbach i Suppé i mnogi drugi služili i dan danas se služe našimi melodijami. I s ovoga je gledišta Kuhačeva sbirka naših popjevakah velezanimiva i koristna, jer odsele će naši i tudji glasbeni umjetnici imali pri ruci bogati izvorni materijal. G. Kuhača ide još i zasluga što je pročiv duh našoj muzici ne samo melodiju neg i krasnu harmonizaciju u tom duhu udesio. Imadosmo prigodu čuti i od ovdješnih strukovnjakah sud o tom djelu, a povoljniji skoro nemože biti osobito glede treće knjige, gdje se nalaze narodni plesovi i igre uz zanimive opazke. Omiljela jim raznolika harmonizacija; a neverojatno jim se činilo, da ima u Jugoslovjenah toli raznih, krasnih, veličanstvenih plesovah i igrah. Neizbježiva politika je i muzikaše u svoje mreže zaplela, pak se valjda ovdješnji umjetnici boje kontaminirati svoju tobožnju talijanštinu, ako bi si ovu slovjensku sbirku nabavili ili ju javno pohvalili!

U tom djelu zastupa liepo mestance i naša Istra, malena posostrima med jugoslovjenskimi pokrajinami. Nalazi se tiskanih više popjevakah iz kvarnerskih otokah, Kastavšćine i srednje Istre, osobito iz Pazinšćine. Mnogo

traga kojoj četverorazrednoj te druge su samo jedno ili dvorazredne.

(Nakon još daljega razmatranja nastavlja):

Nemogu a da nespomenem, da je veoma želiti te da je u interesu službe potrebito, da namjestnik poznaje jezik dvajuh trećinah pučanstva, koje ima upravljati. Visoka kućo! Tu je dokazom i naš obće obljubljeni vladar. On prima deputacije Slovenacah u slovenskom jeziku te i odgovara slovenski. Ovo se je opetovalo na veliku radost i zadovoljstvo Slovenacah kod dolazka nj. carske Visosti prejasnoga carevića u Trst. Ovdje bijahu primljene slovenvenske deputacije od nj. Visosti u slovenskom jeziku. Nemogu pako mimoići, da je od namjestničtva u Trstu izdana zapovjed, da se slov. deputacije moraju njih. V. carevića predstaviti il na njemačkomu ili na francuzkomu jeziku; isto bje rečeno občinskomu načelniku u Sežani. Deputacije nisu se pako zato brinule te je Nj. Vis. kod primanja gradskoga zastupstva sam nagovorio jednoga člana deputacije na slav. jeziku te isto tako slobodno sežanskoga načelnika slavenski nagovorio, prem je bio oktroiran pozdrav na njemačkom jeziku. Ova činjenica prouzročila veliko zadovoljstvo i veselje. Ovakav postupak kadar je učvrstiti svezu medju narodi i carskom kući, ne pako, ako se sili deputacije služiti se tudjim jezikom — recimo francuzkim — da uzmognu govoriti s vladarem. Ako je već carska kuća naučna, da s narodom u njegovom jeziku govori, to bi se pristojalo i jednomu namjestniku isto činiti.

(U istoj sjednici govorio je i ministar nauke *barun Conrad* te izjavio, da vlada nenamjerava podnipošto germanizirati te da nije dvojiti o austrijanskom patriotizmu tršćanskoga namjestnika. Grozno (ungeheuerlich) mu se čini, da je dan kojoj deputaciji nalog, da pozdravi carevića francuzki te se želi prije o tom obavjestiti nego li koju o tom reči. Češki zastupnik i bivši jednom ministar nauke *Jireček* kao izvjestitelj u svojem zaključnom govoru pokazao se je točnim poznavateljem istarskih odnošajah te zauzev se za primorske Slavene doslovce reče):

Prevagi talijanskoga elementa može se jedino na put stati, ako se štiti cielo i jednako pravo slav. pučanstva. Zloporala je, ako se slav. pučanstvu agitacijom u občinah narivava tudji mu jezik. Roditelji imaju pravo odlučiti o jeziku, u kojem će se djeca odgojiti, občine imaju takodjer svoju rieč, ali vlada ima na to paziti, da se štuju temeljni zakoni, te da se djeca nesile polaziti škole sa tudjim jim naukovnim jezikom. Ja sam sâm žuhko izkusio, što će reči, kad se diete u nepoznatom mu jeziku podučava, te nema pedagoga na svietu, koji bi bio nazorah, da može nauka uspievati u pučkoj školi, ako se podučava u jeziku, koji diete nepoznaje.

To su, moja gospodo, temelji, koji bi morali — kao što ja mislim — vladati u Primorju.

(U sjednici od 12. maja 1881 sprogovori) **Dr. Vitezić**:

Visoka kućo! Nisam slutio, da ću biti glavnim govornikom, moja nakana bijaše govoriti o školskih odnošajih moje uže domovine Istre. Nu nemogu a da se nesvratim na njekoje opazke mojega predgovornika (Dr. Hoffer.) Buduć je on tako slavio novu školu, to želim, da podje u moju užu domovinu, gdje bi vidio kakove je napredke pokazala nova škola. Predgovornik je tvrdio, da se u školi nenieče svaka vjera nego da se svaka pripoznaje. Primjeri zastupnika baruna Dipaulija kažu najjasnije, da mnogi učitelji taje vjeru. Nadalje je zastupnik Hoffer rekao, da i u Americi obstoje bezkonfesionalne škole te da je ondje školstvo izvrstno. U Americi ima doduše bezkonfesionalnih školah, ove nisu pako ni iz daleka tako mnogobrojno pohadjane kao što su konfesionalne. Tako je i u Belgiji.

Predgovornik pripoznaje pravo roditeljem da uplivaju na odgoj djece a nie e jim to u toliko, da nemaju pravo nedati podučavati svoju djecu. Poslije ovih občenitih stavakah dolazim na odnošaje kakvi su u mojem zavičaju. Ima već tomu godina danah, što sam si smatrao za dužnost preuzvišenomu ministra nauke predati spomenicu o tužnom školskom stanju, gdje sam naveo sredstva, da se tomu doskoči.

Slobodan sam sadržaj te spomenice u kratko razložiti. Pokazao sam, da su Slaveni u školstvu zapostavljeni Talijanom prem sačinjavanju veliku većinu pučanstva, buduć živi tamo dvie trećine Slavenah i trećina Talijanah. Ako i je naš broj velik, to je u Istri samo jedna jedina trorazredna pučka škola sa hrvatskim naukovnim jezikom a imade jako malo pučkih školah za Hrvate i ove su samo jednorazredne. Nadalje opisao sam nedostatnu i neshodnu organizaciju zavoda za učitelje i učiteljice i napomenuo, da Istra nema niti jedne gradjanske nit srednje škole sa hrvatskim jezikom te sam tražio, da se njemačka gimnazija u Pazinu pretvori u hrvatsku, jer za istarsku mladež, koja je svršila hrvatsku il slovensku pučku školu, nema gimnazije nit realke, koju bi mogla polaziti.

Obstoji doduše pripravni tečaj kod pazinske gimnazije, koji bi imao zadaću Italijanom i Slavenom dobaviti toliko znanja u njemačkom jeziku, da mogu biti primljeni u tu gimnaziju. Kako se pako kod toga mustranja postupa? Nema nit u pripravnom tečaju kao što nit u prvom ili drugom razredu profesora, koji bi bio kadar Hrvatom tumačiti u njihovom jeziku njemački jezik, nego se moraju pomoćju talijanskoga jezika učiti, tako da su prisiljeni na jednom dva jezika učiti.

Posliedica toga jest, da jako redko koji mladić s ove strane Učke pohadja pazinsku gimnaziju već idu na Rieku i u Senj te je u prošloj godini polazilo 20 Hrvatah iz Istre i kvarnerskih otokah riečku a 8 gimnaziju senjsku. Samo jedan učenik pokušao je polaziti onu gimnaziju te je prem talentiran dobio drugi red, jer nije bez znanja njemačkoga jezika mogao napredovati. Na taj način je slav. mladeži zatvoren put da pohadja koju srednju školu u Istri. Kad bi se njemačka gimnazija pretvorila u hrvatsku, to bi joj se možda par zagriženih Talijanah uklanjao, u cielom pako nebi bio manji broj učenikah nego li je sada.

Kakav sam odgovor primio na početkom spomenutu spomenicu? Prošla je već od toga jedna godina a stvar se je pogoršala. Sada, kako čujem, radi se o tom, da se njemački jezik uvede i u iste jedno i dvorazredne hrvatske pučke škole.

Da se doskoči nestašici učiteljah u Primorju ustrojilo se u Kopru zavod za učitelje i u Gorici za učiteljice. Imao sam već prilike u lanjskoj proračunskoj razpravi reći koju ob ovih zavodih i naročito sam glede učiteljišća u Kopru spomenuo, da se sgrada nalazi u tako zlom stanju, da je pogibelj na zdravlju učiteljah i učenikah. Nakon ovoga nadao sam se u letošnjem proračunu naći koju dotičnu stavku, ali prevario sam se a niti u razjasnjenjih nije opaziti nakane u buduće što glede toga učiniti.

Koparski zavod razdeljen je u tri odiela, talijanski, slovenski i hrvatski. Poslije petgodišnjega obstanka uspjeh jest taj, da se je odgojilo previše talijanskih učiteljah, dostatno slovenskih a hrvatskih samo 10.

Da se postigne napomenuti cilj, dalo se je i stipendijah, što koriste pako podpore, ako se uzgaja učiteljah za narodnosti, koje jih netrebuju. U školskoj godini 1879—80 podvrglo se je 40 učenikah izpitu zrielosti, od tih bijaše 24 Slovenacah, 12 Talijanah i 4 Hrvata.

Od izpitanih bje deset odobrenih i za njemačke škole. sasma proti zadaći, koju se je imalo kod stvaranja zavoda. Zadaća zavoda bijaše, uzgojiti učiteljah za talijanske, slovenske i hrvatske pučke škole a na jednom pojavili se učitelji za njemačke škole.

Iz svega se vidi, da je najveća nestašica hrvatskih učiteljah te da se ustrojenjem tih učiteljišćah nije postigao žudjeni cilj.

Jedan izmedju uzrokah što se nije postigao taj cilj bit će i u načinu upisivanja, koje je sasvim čudnovato. Poznati su mi slučajevi, da moraju mladići, koji su se upisali u talijanski odiel učiti iz hrvatskih knjigah, jer upravo neznaju talijanski. Znadem i za slučaj, da je bio učenik, koji je učio na pazinskoj gimnaziji — prem je u njegovoj svedočbi naveden ilirski kao materinski jezik —, s ovom zastarjelom rieču označuje se službeno hrvatski jezik — ipak upisan u talijanski odiel.

Ako velikim trudom koji Hrvat dodje na taj način u hrvatski odiel, to nije to za njega bez štete. Dogodilo se je u p hrvatski učenik svršivši gimnaziju pazinsku i položiv izpit zrielosti primljen bje u treći tečaj, njeki druge narodnosti bje bez izpita zrielosti primljen u 4. tečaj. Njekomu, koji bje upisan u talijanski odiel, te se kasnije dva puta obratio na ravnateljstvo, da prestupi u hrvatski odiel, bje zaniekan taj prestup s dodatkom, da bi to bilo bez karaktera. Hrvatski tečaj otvara se stopram o božiću, kao što se je bar prošle godine sbilo. Učevne ure su poslije podne kad su već učenici poslije predavanja pred podne — 4 sata — umoreni da još i ta predavanja slušaju.

Njeki učitelj izjavio je učenikom, da će se otvoriti hrvatski tečaj, ali da nesavjetuje nikomu polazak istoga, jer da imaju druge potrebne predmete učiti, i stoga nije se nitko usudio upisati se.

Na ovom učiteljišću nije hrvatske vježbaonice. Pomislite, moja gospodo, kako se može učiteljah odgojiti bez vježbaonice. Hrvati moraju stoga polaziti bud slovensku bud talijansku vježbaonicu te tako moraju prije jedan ili drugi jezik učiti, da se čim okoriste. Kod talijanske vježbaonice jesu dva učitelja, kod slovenske jedan i sad je, kako čujem, stvoren predlog, da se namjesti i treći učitelj na talijanskoj vježbaonici. Što se tiče knjižnice to se nenabavlja hrvatskih knjigah, i ako je koja, sgoljni su to darovi od jednoge ili drugoga profesora te mi je poznat slučaj, da se nije njekomu gospodinu, koji je darovao njekoliko hrvatskih knjigah za knjižnicu, niti zato izrazila hvala.

Dolazim sada na učevnu osnovu u koparskom učiteljišću. Govorio sam o tom veću predjašnjoj proračunskoj razpravi, buduć je pako od velike važnosti moram opet o toj osnovi govoriti, buduć nije od one dobe ništa bolje. U prvom tečaju predava se od 18 predmetah sedam u materinjem jeziku, ostali u njemačkom il talijanskom jeziku. U drugom razredu uči se od 14 predmetah samo pet u materinjem jeziku, ostale njemački. Da ista pedagogika, najglavniji predmet za učitelje,

---

popjevke, koje se u hrvatskom Primorju pjevaju, ore se i on i ov kraj Učke u Istri. Na stotine i stotine je već sabrano u Istri narodnih pjesamah. Sam svećenik dični starina Jakov Volčić sabrao ih do tisuće i u Zagreb poslao. Od starijih sabirali ih pokojni Frane Kurelac i Josip Bratulić umirovljeni župnik u Trstu, a od mladjih više njih, kao što je naš list više puta spomenuo dotična imena. Sudeć po velikom broju sakupljenih pjesamah (a Bog zna koliko jih je još nesabranih) bez dvojbe ima u Istri i velik broj popjevakah; a vriedno bi da se i za te najdo marljivih sabirateljah. Velika zasluga sabirateljem naših narodnih pjesmah i vječna jim harnost u osvešćenom narodu! — Skrajno je bilo vrieme, da se „Naša Sloga“ tiska, skrajni čas da se pjesme sabiraju i tiskaju pak i popjevke bilježe i objelodane. Talijan nam pjesmu grdio, popjevci nam se rugao, jezik nam psovao, a driemajući narod nije shvaćao najmilije baštine svojih otacah! Mladji nam naraštaj jur nije već pjevao, kao što mu još živa starica majka pjevala. Još koja godina, pak u njekojih krajevih Istre bilo bi težko naći i mrtve i žive hrvaščine! Stoga bje veliko veselje u talijanskom taboru; nadali se da se je obistinilo proročanstvo izrečeno pred 35 godinami od najzagriženijega njihova poglavice — od sad 50 godinah neće biti u Istri traga Slavenom!

Iz svega vidimo, koli je važan i zanimiv rad g. Kuhača i za nas istarske Hrvate, te stoga je vriedno, da si mnogi od nas nabavi i drugim preporuči njegove jugoslovjenske popjevke, ma i malo ili ništa se razumio u muzici. Djelo je, koje će Jugoslavene, naročito pako Hrvate pred svietom u ugledu i časti podignuti!

Zakon kapitola Kastva.

(KONAC).

Ješće najdoše, da ima Nedelniku mašnica *) pojt: Perve jedan soldin i jedan najbolji kruh i jedan kadnic vina dvanajst jaj i jedan sir, ki nebi više od tri librice.

Ješće čagode bi bilo vseh na velikoj mise na blagdani, da se tamo dele moju vseh, ki su u beneficiu.

Ješće nima uzet nijedan Redovnik Mis Svetoga Gergura ni Mis četerdeset, ni Salterij, mimo jednoga, ni nijedne kapele, ča su opevarije. I ako bi ki mimo to učinil, ča je više pisano, da ima bit sveržen s beneficia vazda. I ješće ki goder bi se žakan redil prez dopuščenja vseh Redovniki, da nimā imet beneficia meju njimi. I ako bi se šal redit s dopuščenjem Redovniki, ter bi otel služit mladi Apustol ili Evangelije, ima dat na vsaku tu službu vsem Redovnikom dva jedi.

Ako bi otel služit mladu Misu ima dāt vsem Redovnikom pet jedi i četire libri.

Ješće je ovo zakon, ki pristoji pravadniku ili Mestriallu [3]) na te četire Merlice, kada i plovanu, na vsake četiri kruhi podobni od soldina. Pak mu gre jedan špud vina, jedan junac, jedan star pšenice, jedan strusi, jedan sirka.

Ovo je zakon Santezu od strani Kapitula: To ča pod zvon gre ili u Crekvu pride na oltar ili s oltara, polovica; ako ima Redovnik dva soldina, njemu gre jedan soldin, i kruha i jaj, i od verć vina je tako i vseh I dužan je pojt po Krizmu na Roku i Biskupovi listi nosit.

I to pisa Domin Paval Kapitanić Nodar budući i kanonik svete Jeleni u Kastve.

*) Nedelnik-nobdomadarius, mašnica-dar za misu.

3.) Kanonik obskrbnik kapitulskih dohodakah.

Supradicta omnia ex suo originali fideliter de verbo ad verbum exxit (extraxit) scripsit, subscripsit solitoque sigillo munivit Presbyter Matthaeus Tonkovich Collegiatá Ecclesiá Sanctá Helená Castuá Canonicus et (*L. S.*) Sacra Imperiali facultate Notarius publicus m. p. §. §. §. C.

Nos Claudius Marburch Cap. Castuae, Veprinaz et Moschenice fidem indubiam facimus cunctisque pro rei veritate attestamur suprascriptum Ad.um R.dum D.num Matthaeum Toncovich esse Canonicum hujus Collegiatae et Notarium publicum hujus civitatis et talem, qualem se facit, cujus scripturis publicis et similibus subscriptionibus plena hic adhibetur fides, et ubique locorum merito adhibenda est, quorum fidem etc.

Dat. Castuae die 22 men. Junii 1678.

(*L. S*) ANTONIUS POSCICH, m. p.
Castuae Civitatis Canc. de mandato.

(Matica sada talijuićom pisana nahadja se u župnom arhivu u Kastvu).

propisao
JAKOV VOLČIĆ.

predava se učenikom većim dielom u nerazumljivom jim jeziku. Za Talijane se u toliko iznimka čini, jer jim se stvar razjasnuje u njihovom jeziku.

(Dalje slledi).

Dan 5. Julija.

Kako već znadu naši čitatelji iz zadnjeg broja ovog lista, za taj se dan spremaju na božji put u Rim nebrojeni hodočastnici iz svih stranah slavenskog svieta, da se poklone sv. otcu Papi tè licem primu apostolski blagoslov, koji će on taj dan, na uspomenu naših vjeroviestnikah, sv. Cirila i Metoda, svečano podieliti svemu našemu narodu.

Tko se dakle u tu svrhu iz Istre i kvarnerskih Otokah želi naći na taj dan u Rimu, neka se pismeno obrati na Uredničtvo ovog lista, koje će mu znati točno kazati, gdje i kad će se imati sastati sa ostalimi slavenskimi hodočastnici, da se u njihovu bratinskom družtvu uzmogne dati na put, i u njihovu se družtvu opet sretno vratiti u domovinu.

Mi još neznamo, koliko će koga put stojati, ali kad promislimo, da će se u tu svrhu za hodočastnike na željeznicah vozarina, a u Rimu stanarina znatno sniziti: onda se usudjujem reći, da se neće zatrti, tko ikoliko može, ako se ovom prilikom pridruži tomu izvanrednomu hodočašću.

Istom će se prigodom izručiti rimskoj Crkvi i tako zvani Petrov novčić, koji se za taj dan po svih naših slavenskih zemljah jednako pobira od uboga kao i od bogata; jer smo svi jednako dužni skrbiti, da se drži, širi i razprostranjuje na zemlji kraljestvo božje, a Petrov se novčić troši baš u tu svetu svrhu.

U Rim dakle na 5. Julija, a tko se odluči, neka nam to javi barem do 15. junija, da uzmognemo na dobu izviestiti i njega samoga i središnji Odbor, koji je tu skrb na se uzeo. Ljepše prilike od ove, da se pomoli na grobu sv. Petra i na grobu sv. Cirila, brata Metodova, težko da će već ikad doživiti sadašnji naraštaj, tko dakle može, neka se sprema.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. svibnja 1881.

Iz Beča ništa nova, nego da car. vieće mrljivo vieća o car. proračunu i o nekojih drugih važnijih zakonih, jer se već 4. junija misli zatvoriti. Kad se onomadne viećalo o Hohenwartovu upitu, da li se naime careviuski sud smi pačati u odluke car. vieća, pa kad bješe zaključeno, birati odbor, ustavovieri su listom izišli iz viećnice, da tobože prosvjeduju proti toj najjednostavnijoj i najpravednijoj odluci. Ali ako je ikoji sud na svietu viši i oblastniji od parlamenta, od kojega svaki drugi sud i svaka druga oblast u državi prima zakone i prama zakonom dužnosti, onda čemu parlamenat, čemu ogromni nanj trošak? Eto do čega su doveli Niemci ustavno načelo u svojoj sliepoj mržnji! U školskom odboru, kad se radilo o pražkom sveučilištu, Niemci se pokazali izvanredno popustljivimi, zato da se nadati, da će se najzad s Česi pomiriti. Dao Bog, i s njimi i s drugimi austrijskimi narodi, jer drugač neima ni njim ni nam pravoga napredka ni blagostanja, o kojem moramo svi jednako skrbiti i nastojati. Ovih će danah car. vieće izabrati svoje zastupnike za skupne Delegacije, koje da će se sastati u septembru mjesecu.

Naša braća u kraljevini nemogu nikako da dodju do mira sa svojimi saveznici Magjari. Sad se moraju iz petnih žilah napinjati, da im konačno neotmu grada Rieke, koja po pisanom i narodnom pravu spada Hrvatskoj. Magjari su si zabili u glavu, da Rieka mora na svaki način biti njihova, a Hrvati kao da su već kada tada tvrdo odlučili, prekinuti radje i sam savez s Ugarskom, nego li popustiti A i pravo jest, jer što će mi savez, koji ide na moj zator, koji mi više škodi, nego li koristi? Nego se je nadati, da će to Magjarom presjesti do novog parlamenta, jer se čuje, da se već ni isti Rumunji i Slovaci nemisle dati od njih gnječiti, nego da kane izabrati za zastupnike sve svoje narodne ljude. Tako valja, Bog daj sreću!

Ni iz ostalog svieta u ovo petnaest danah neima toli važnih novostih. Najvažnije je svakako, da su se Niemci počeli sa Bismarkom jako kosmati. Od nekoje doba kao da mu navlaš prebijaju svaku i svagdje; na što se on dakako staračkl ljuti i postaje od dana do dne sve nesnosljiviji. Francezi su kao dokončali svoje vojevanje u Africi jer su postigli, što su želili, učinili naime s Tuniskim gospodarom ugovor, kakva nepodpisuje nego tko mora, pa ga tako podpisao i on. Gambetta se prošlih danah vozao po Franceskoj kao kakav Rimski imperator, a govorio o miru i ratu, o slavi i junaštvu franceskog naroda kao Delfički orakul. Italija je poslje dva tjedna velikim trudom i mukom došla već kada tada do nekakva ministarstva, koje hoćeš nećeš uzima u ruke državno kormilo i sve težke posljedice nepameti i sljepote odstupivšeg ministarstva. Englezi prosvjeduju proti trgovačkom ugovoru s Franceskom i i traže, neka se Francezi na tom polju oduže Engleskoj za nehaj, kojim je pratila njihovo osvajanje u Africi. Grci i Turci su se konačno načinili, tè će za koji dan početi izvadjati narinut im ugovor. Pokojni Sultan Abdul-Azis je uskrsnuo, to jest, slutnja njegove nasilne smrti, pak se počeli u Carigradu pozivati pred sud ljudi, koji kao da nešto više znadu o zadnjih trenutcih njegova života, nego li ostali svieti. Krunisanje Rumunjskog kralja obavilo se veoma dostojanstveno. Sad je na Srbiji red. Bugarski je knez postavio bugarskomu narodu uvjet, il da mu dadu za sedam godinah podpunu samovlast, il da će se drugač odreći krune i časti. Pa neka, ta eno kneza Bogoridesa Rumeljskoga, koji pozna bolje Bugare, jer je i sam Bugarin, a tim i njihove težnje i želje za jedinstvom. U Rusiji uviek jednako: s jedne strane strah, a s druge strahovanje; s jedne muke, a s druge mukotrpnost. Za sad su sve oči uprte u ministra Ignatijeva, kojemu su svakako i um i srdce na svojem mjestu. Progonstvo Židovah traje tamo sve jednako. Rusija se sad nalazi kao u groznici, ali je jaka, pak će i preboliti, a onda biti još zdravija i jača.

Franina i Jurina.

Ju. Dobro jutro kume, od kuda tako rano već pušeć?

Fr. Grem iz Reke, perke sam nočas prišel col vapor...

Ju. Ča vraga maneniš, ča si i ti šarenjak al neznašča govoriš.

Fr. Aj nis ni manen ni pijan, ma sam bil tamo na Cresko, pak tak tamo ti svi, ki čagod znaju, tako govore, pol talianski pol hervaski.

Ju. Pak zač tako šaraju, dragi ti?

Fr. Zač pretende bit taliani a neznaju ni talianski ni hervaski pravo, pak zadonu kako bolje moru samo da je kagod beseda talianska.

Ju. Hodi, hodi dragi ti, bit će i tamo vražjega smeha, ki ju pravo zna! Pak ča je znova no?

Fr. Tamo su ti se colo leto prepirali za izbori va raprezentanco, pak najzada lanjski sneg raforcan od nekega.

Ju. Kako se je ča delalo?

Fr. Oh siromahi dužniki! Ki god obed a ni falil ni zmujić vina! Dobili su jednega novega, ki je dobar va svojeh posleh, ma ondo nozna od kuda sunce ishodi ni zapada, a govore da nezna ni jedne beknut talianski, pak sedi i muči, a kad drugi večaju talianski za kokoš on prime za jaje!

Ju. Oh, kada ćemo se već jedanput opametit ter progledati svojimi očijami, već bi bila baš doba.

Sledeću Čestitku odposlali su Tinjanski Hrvati kroz kotarskoga glavara pred koljena mladog Carevića prigodom vjenčanja.

ČESTITKA

k vjenčanju našega prevedroga carevića Rudolfa na 10. Svibnja 1881.

Iz slavnog braka našega cara privedroga,
Franja Josipa prvoga,
I Jelisave njegove mile vjerenice,
Naše preblage carice,
Doživismo Hvala Bogu velikomu,
Njihovog sina slavni dan vjenčanja,
Rudolfa našega privedrog carevića,
Taj dan je danas u kom stoji buduća naša sriča,
Danas se vjenča s mladom **Stefanijom**,
S budućom caricom nam najmilijom,
Njima danas od veselja po tvrdjavah,
Ore se glasi silenih topovah,
Te po gradovih i crkvah zvuk gromornih zvonovah
Po božjih crkvah suvišе,
Još to se poju svete Mise,
I svuda se vječnog Boga moli
Da Tebe carevića našeg Previšnji blagoslovi.
Gle! po brdih i dolinah uz pjev Slavulja,
Naši glasi ore se odasvuda:
Živio! Živio! naš privedri carević,
Bože blagoslovi Tvoje Vjenčanje i Tvoju srću,
Bože blagoslovi Tebe i Tvoju liepu vjeroličicu
Stefaniju našu buduću Vladaricu,
Umnožilo Ti se svi molimo Boga,
Poput zvjezda sjajnih pleme roda Tvoga,
Taj pozdrav primi Istarskih Hrvata,
Tvojih vjernih podanika i junaka.

U Tinjanu u srednjoj Istri na 10. Svibnja 1881.

Šuran Šimo, Dofar Šimo, Križmanić Josip, Botegar Anton, Pajca Ivan, Krebelj Antun, Ravnar Mate, Mate Filiplić, Vitas Antun, Prelac Blaž, Pomazan Ivan, Orlić Frane, A. Giacomin, Prelac Ivan, Krebelj Šuran Frane, Jekić Pero, Križmanić Martin, Križmanić Vicko, Križmanić Srećko, Lušetić Anton, Ukušić Ivan, Dobrila Ambroz, Križmanić Juraj, Jožef Križmanić, Dobrila Juraj, Križmanić Venceslav, Križmanić Dominik, Križmanić Mate, Turković Juraj, Juraj Živčić, Križmanić Karlo, Križmanić Mate.

Svi ovi vlastoručno podpisani.

Različite viesti.

Tršćansko-koparska biskupija imade polag novoga izkaza 223 svećenikah dušobrižnikah, 18 vjeroučiteljah, 18 u drugih službah, 5 kod mornarice, 2 na naukah, 41 u miru (med timi 18 u drugih biskupijah). Svih skupa 307. Iz drugih diocezah je 9. svećenikah. Kaludjerah imade 44. Kanonikah ima u Trstu 7, u Kopru 6, kuratnih kanonikah 7, a prazna su 2; popunjenih župah 93, nepopunjenih 21, vikarijata 2; popunjenih kuracijah 22, nepopunjenih 7; kapelanijah kod podružnicah popunjenih 51, nepopunjenih 43; župnih kooperaturah popunjenih 99, nepopunjenih 38; samostanah 6 i 2 hospica; broj dušah 300 987.

Popis pučanstva. Donieti ćemo u svoje vrieme glavne točke popisa pučanstva u Istri. Možemo već unapried znati, da će u nekojih kotarih, gdje nije naš narod dobro osviešćen, zlo proći po nas Hrvate. Danas priobćujemo našim čitateljem uspjeh popisa u pazinskom kapotanatu. Cieli kotar ima 39.965 dušah, 20.641 muškoga a 19.324 ženskoga spola. Po jeziku ima *31.427* Hrvatah, 307 Slovenacah, 6212 Talijanah, 1562 Rumunjah, 206 Njemacah, 15 Čehah i 4 Poljakah a 232 osobe nespadaju u Cislajtaniju. Liepa ilustracija, da 206 njemački govorećih osobah ima njemačku gimnaziju u Pazinu, a 31.427 Hrvatah nema niti trorazredne svoje normalke!

Praznoverje. U Tinjanu blizu Pazina oženio se prošloga mjesopusta udovac, pošten čovjek sa djevojkom i poveo (povukao) ju u kuću kroz konobu, a ne po baladuru (izvanjska stuba), kuda se običajno u kuću i iz kuće ulazi i izlazi, jer da se oruda mrtvac iz kuće nosi, i zato da će nevjesta dalje živiti. — Žalostno je, da se još dandanašnji vjeruje u takove ludorije; kada će to jednom prestati? Župnici podučavajte marljivo puk, i kadkad predočite mu i razjasnite što je praznoverje.

† **Josip Jurčić** poznati slovenski pisac i mnogogodišnji urednik „Slov. Naroda" umro je 3. maja u Ljubljani. Bilo mu je 37 godinah. Sve svoje djelovanje bje posvetio svojemu narodu, nemila ga smrt zateče u najboljoj dobi. Ostala mu vječna uspomena!

Kopanje novca. Takodjer iz Tinjana doznajemo, da su si nekoji utuvili u glavu kopati novac nedaleko gradića Tinjana. Kažu, dà i zakletvom tvrde, da su više putah sa njekom dušom govorili, i da jih ova zamolila neka kopaju, da će bit oni čestiti bogatuši, i nju oslobiditi, jer da je već 450 godinah zakleta čuvajuć to zakopano blago. Danom i noćju kopa i radi sedam osam ljudih pod ravnateljstvom jednog čelavca i jednog sjedoglavca, koji su od svojih mladih godinah do sada na više mjestih kopali i ništa neizkopali. Takova sreća poslužit će jih i sada. — Liepa li lokva u onoj gnjilovači! Liepa li novca ako posjeku i prodaju okolo rastuće hrastove, Bog jim daj pamet!

Rumunjska po prostoru. Najnovija kraljovina evropejska po prostoru je dvostruko veća nego Bavarska a četverostruko nego Belgija ili Holandija, jer joj površje obuhvaća 129.746 četvornih kilometarah. Pučanstva broje da ima do 5,367.000 dušah. Državnom je vjerom grčko-iztočna; grčko iztočnih sliedbenikah ima 4,529.000; katolikah 114.200, protestantah 13.800, židovah 400.000, a ostali raznih vjerah. Glavni grad Bukarešt ima oko 150.000 stanovnikah. Rumunjska popisuje redovite vojske 200.000 i ima 372 topah. Ratna mornarica ima samo 10 brodovah i na njih 30 častnikah i 500 vojnikah. Tim je Rumunjska najveća od svih balkanskih državicah i po prostoru i po pučanstvu. Narod je ozbiljan i radin poput Bugarah.

Kad je Cres u hrvaštini nazadovao? Nedavno priobćio je „Vienac" vele zanimive i poučne istarske priče. U svojih posliednjih brojevih donio je „creske pričice", isto toliko zanimive i poučne. Želiti bi bilo, da bi se jedne i druge posebno otisnule, te da bi so i o drugih predjelih Istre pričalo. — Evo njekoliko redakah creskih pričicah iz 16. broja Vienca: „Pučka škola je talijanska, nju plaćaju četiri petine pučanstva za onu petu. Za dobe Bacha i Schmerlinga životarilo se, jer je škola bila pod pazkom poštenih svećenikah, koji nisu dali gaziti naše pravice. Pod vladom Taaffeovom, blagom, pomirujućom, koja silom ili milom hoće oživotvoriti 19. članak temeljnoga zakona sve nami ide na gore. Naredalo se tu nekoliko odborah, sve šarenjak do šarenjaka, koji pravicu kroje po svoju. Nezna se za hrvatstvo, mnogo se stvari predaje, a kako vidim, sve manje se uči. Kopač neda rado diete u školu, jer kako kaza Pero Perov Dujmović, zaboravi i „otče naš" hrvatski. U Cresu je škola, al ipak med kopačtvom skoro polovica nezna čitati ni pisati. Takva vam je naobrazba u gradu, koj broji do šest tisućah stanovnikah. Nije se čemu čuditi, kad mogućnik kopač šalje diete u Talijane u Kopar, Zadar ili Rieku, to je nastavak creske propagande. *Cres nazadovao je u hrvaštini više u ovom viečku, odkad se oslobodio od miletačkih pandžah; nego u svih onih prošlih vječkovih, kad bijaše skučen pod jaram Markova lava.* Tu treba korenita leka.

Potres na otoku Chiosu. Grozne novosti dolaze o haranju potresa na otoku Chiosu. Iz Smyrne javljaju, da je 30 mjestah razoreno, više tisućah osobah palo je žrtvom katastrofe. Narod ostavlja gradove, a da ni mrtve nezakapa. 40.000 osobah ostalo je bez krova, odjeće i hrane. U brzojavkah iz Chiosa moli se naročito za kruh i apeluje se na sućuće Europe. Iz Carigrada javljaju: „Na čitavom otoku poginulo je 4000 osobah; u Chiosu samom nadjeno je do sada 1400 mrtvacah. Najjače postradala mjesta jesu: Sarkies, Kalimasia, Vasilionies i Ververato. Potres bio je dugotrajan. Guverner Sadyk odputovao je, da pomogne postradalim. Grčka vlada poslala je, kako javljaju „Pol. Corr.", odmah čim je doznala za potres na Chiosu, jedan ratni brod sa lječnici, živežem i 30.000 franakah da donese prvu pomoć postradalim.

Književne viesti.

Šumarski list. Organ hrvat. slavonskoga šumarskoga društva. Uredjuje Fran X. Kesterčanek profesor šumarstva u Križevcih. Izlazi 6 putah na godinu. Ciena je za cielu godinu pravim članom 3. for.; podupirajućim bezplatno; za lugarsko pomoćno osoblje, koji su članovi 1: 50, inače 2 for; za nečlanove 6 for. Hrvatska nezaostaje već u nijednoj struci, pojedine grane znanja i umieća izdaju svoje

strukovne listove i novine, marljivošću i uztrajnošću možemo se podići. Preporučamo gore napomenuti strukovni list prijateljem šumarstva, vrstno je upravljan i uredjivan, obazire se na stečevine ostalih narodah.

***

Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga družtva. Izlazi u Zagrebu svaka tri mjeseca, stoji na god. 4 for. Naručbe na predbrojku prima knjižara L. Hartman u Zagrebu. — Plodonosno ovo družtvo, komu je svrha iztraživanje, sabiranje, nabavljenje i izdavanje svakovrstnih starih spomenikah nalazećih se u hrvatskih pokrajinah a navlastito onih, koji se tiću hrvatske prošlosti, danomice se širi, imenuje na sve strane povjerenike, koji imaju družtvo u svom podupirati, da se postigne cilj družtva.

***

Sveučilištna mladež u Zagrebu pozivlje sveukupnu mladež hrvatsku, sva književna družtva mladeži hrvatske na sudjelovanje kod almanaka „*Hrvatska*“. Izlieti će opet mladost hrvatska um i srce svomu narodu u tom almanaku. — Predplatni arci izaći će kasnije. Književni prinosi neka se šalju: Odboru almanaka „Hrvatske“ Zagreb, sveučilište, najkašnje do 30. srpnja ove godine.

Poziv na predplatu.

Doskora ima izići

„*Občina Družbovac i njezini usrećitelji*“.

ILI

Kako može dobra uprava uz složno sudjelovanje obć. zastupstva i rodoljuba pospiešiti duševnu i materialnu dobrobit naroda.

Djelo je nazradila „*Hrvatska Matica*“ iz zaklade grofa Draškovića za god 1880.

„Obćina Družbovac“ predstavlja sliku zanemarenega. siromašnoga pučanstva, a poviest njenoga razvitka kaže, kako su obćinski organi, zastupstvo, inteligencija milom i obukom priveli narod spoznavati više ciljeve narodnoga života, oplemenili mu srdce, probudili u njem vjerozakonske, obćinarske i družtvene vrline, pokazali mu put ozbiljnu radu, umjerenom življenju, štovanju tudjega te ga priveli *uzornim primjerom i udruživanjem* do toli žudjenoga blagostanja.

Svrha je knjigi: da pripomogne razširiti temelj podizanju sgrade duševnoj i materialnoj dobroti; da pokaže, kako se po prilici može usredotočiti nastojanje uprave, inteligencije i puka, na unutrnjem polju života; da predoči, mogu li se dobrom voljom, znanjem i požrtvovnosti liečiti mnoge i mnoge rak rane, koje priete i samom biću naroda; da dokaže, kako zrelo promišljene uredbe poglavarstva dižu silu i snagu, probudjuju moralne kreposti i vrline pod uvjet, ako svaki obćinar radi na svom mjestu, u svojoj sferi, po svojih silah, prama zajedničkomu cilju i ako je svaki u svojem poslu sdušan, svjestan, i nesebičan, požrtvovan.

Prama slabim svojim silam nastojah u obćini Družbovačkoj pokazati rad domoljuba.

Nadam se, da će ova knjiga potaknuti mnogoga čitaoca na častan daljni rad u tom smjeru.

Molim dakle veleštovano obćinstvo, da pripomogne preplatom djelcu ugledati svjetlo i širiti što više moguće napredna načela u narodu. Predplatnikom dostaviti će se knjiga za samih 70 nvč.; isti dobiju, ako žele, knjižicu „*Kratak nauk o voćarstvu*“, na koliko zaliha doteče, za pol prvobitne ciene (20 nvč.). Na 10 komada šaljem jedan badava. Naručbine i predplatu molim dostaviti na moje ime do 20. travnja t. g.

Varaždin, dne 20. ožujka. 1881.

Fr. Stepanek.

Oglas.

Čast je podpisanomu javiti, da je preuzeo volosku ljekarnu, koju je nastojao svim potrebitim obskrbiti. Podpisani nastojat će, da svakoga najbrižljivije i čim cenije posluži te prima i veće naručbe, koje je pripravan i poštom odposlati.

Nadajuć se, da će ga osobito voloski kotar svojimi naručbami počastiti

pokorni

JOSIP MEISTER ljekarnik.

Volosko, u maju 1881.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16.—31. Maja 1881.

Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	—	—	—	—	9	5.51	9.31	11.74	—
2	5.52	9.31	11.75	—	10	5.51	9.31	—	—
3	5.51	—	—	—	11	5.51	9.31	11.75	—
4	5.51	—	—	—	12	5.51	9.33	11.76	—
5	5.51	9.32	11.75	—	13	—	—	—	—
6	5.51	9.31	—	—	14	—	—	—	—
7	5.51	0.31	—	—	15	—	—	—	—
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 31. Maja 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	—	—	—	—
S. Domingo	„	68	—	70	—
Rio polag vrsti	„	40	—	70	—
Cukar austrijski	„	34	35	37	50
tudjni	„	23	25	24	50
Cvietje travo buhačo (Grisantomo)	„	115	—	170	—
Narančo skrinjica		3	25	5	—
Karubo puljezko	za 100 kg	—	—	—	—
levantinsko	„	7	—	7	25
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	16	—	—	—
puljezke	„	9	—	10	—
Limuni skrinjica		3	—	6	25
Badomki iliti mendule pulj.	za 100 kg	70	—	80	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lošnjaci	„	26	—	44	—
Šljive	„	13	—	21	50
Pšenica ruska	„	12	—	12	25
ugarska	„	12	—	12	50
galačka	„	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	—
ugarski	„	6	70	7	25
Raž	„	9	50	—	—
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	—	8	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	10	—	12	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	14	—	14	50
Oriž talijanski	„	16	—	21	50
inglezki (kitajski)	„	13	25	15	25
Vuna bosanska	„	108	—	115	—
morejska	„	118	—	123	—
arbanaska	„	123	—	—	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruško jelovice	„	47	—	90	—
štajersko	„	42	—	70	—
Grede	„	10	20	12	90
bukovice		7	50	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 kg	37	—	38	—
„ najbolje	„	52	—	60	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	38	—	—	—
istarsko	„	38	—	39	—
Kamono ulje u barilah	„	10	25	—	—
u kasetah	„	14	50	—	—
Kože strojene naške	„	165	—	185	—
suho volovje naške	„	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	100	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske	„	40	—	60	—
kozje	za 1 kg	—	56	—	70
vunene slane	„	—	20	—	60
suho	„	—	55	—	70
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	37	—
Bakalar	za 100 kg	26	—	31	—
Sardele 1 baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 kg	26	—	27	—
zeleni	„	—	—	—	—
Maslo	„	170	—	—	—
Loj dalmatinski i naški	„	33	—	40	—
Salo	„	70	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	—	—	—	—
Slanina	„	58	—	64	—
Rakija otolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 kg	30	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	50	—	—
Lišće od javorike	„	12	—	14	—
Vinsko strgotine (Gripola) sploh	„	31	—	48	—
Med	„	28	—	—	—
Lumbor (jabučice od javorike)	„	12	25	13	—
Pakal baril od 100 kg		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 kg	2	—	18	—
Katram dalmat.	„	14	—	16	—

Najeftinije na veliko i na malo.

Niše podpisana uzimlje si za dužnost javiti svojim kupcem prošle godine i cielomu p. n. pučanstvu Grada Bakra i okolice da njoj je upravo sada direktno nadošao

„Pravi sumporni cviet“

iz tvornice toli na glasu zvane

„Casa Albani iz Pesara“

Dakako da netrebam vam očitovati od kolike je potriebe ta vrst sumpornog cvieta pošto ste mi i sami priobćili, kojim plodom bje naplaćen vaš trud i potrošen novac za rečeni sumpor.

Pošto mi je ove godine došao direktno iz tvornice kako rekoh to ga mogu dati ove godine cienije nego itko u mojem trgovačkom krugu.

Ovim mislim, da sam moju dužnost učinila, što vas moradoh obvjaviti kako me moliste. —

Sada očekujem vaše cienjene naručbine.

Sa štovanjem LODOVICA CORICH,
trgovkinja mješovitih stvari.

Opazka: Samo onaj je pravi sumporni cviet od kuće „Albani“ iz Pezara koji je providjen na svakom otvoru vreće papirnom tablicom „CASA ALBANI PESARO“.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. „ „ „ „ 1.80 „
III. „ „ „ „ 1.60 „
Bojadisane svieće na ulju „ „ 3.— „

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako ns četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
„ **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj u Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izorv svojih svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih „sottana“ po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponizni

Alojzio Bader

sviećar Sjemenarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću „Matice Hrvatske“ dali preštampati iz „Naše Sloge“ u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

NARODNE PJESME

ISTARSKE HRVATSKE

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po for. 1. Čist je dobitak namienjen „Našoj Slogi“ i „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri“, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

ODPRAVNIČTVO NAŠE SLOGE.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 12. U Trstu 16. Junija 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za cielu godinu. Razmierno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nasadničev*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putam svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Koncem ovoga mjeseca ističe prvo polugodišće pa zato se svi polugodišnji predbrojnici pozivlju, da za dobe svoju predplatu obnove. Ovom sgodom neka se sieto i oni, koji dobivaju naš list godinu danah i njekoji još više a zaboravljaju svoj dug namiriti. Gledeć na važnost hrvatskoga lista u Istri svatko nek nastoji svojoj dužnosti zadovoljiti i jako poduprieti razvitak narodne stvari.

Uredničtvo i odpravničtvo nalazi se odsada «**Palazzo Diana, Via S. Lazzaro N. 15, Trieste.**», *kamo neka se predplata, pisma i druge stvari šalju.*

Uredničtvo.

O potrebi i koristi

ustrojenja u Trstu jednog našeg kreditnog zavoda.

Svatko koji pozna naše trgovačke, obrtničke i gospodarstvene odnošaje, uvjeren je o potrebi ustrojenja jednog takovog zavoda. Ovaj zavod morao bi biti ustrojen i ravnan da pruži sigurnost dioničarom a još većma uložiteljem — da bude u nekom smislu papilarne sigurnosti. — To ćemo polučiti ako odstranimo već po pravilih od zavoda svaki posao špekulativne naravi i držimo se jedino predujmah na zlato, srebro, papire itd. — Uzajmljivanje na nekretnine i eskomptiranje mienicah sa tri i iznimice sa dva podpisa.

Ovakav zavod vodjen po ljudih od poštenja, karaktera i vještine nemože propasti; osobito uložitelji imaju podpunu sigurnost. Ako zavirimo u poviest Englezke, naći ćemo da je već pred 120 godinah ona zemlja bila puna svakovrstnih velikih i malih bankah — i timi bankami ima se jedino zahvaliti podignuće trgovine i obrta u Englezkoj na onaj visoki stopen, koji danas začudjeni motrimo. — Nu, u miesto da začudjeni motrimo i stojimo, latimo se i mi posla. Tim načinom budemo jedino podignuti naš narod i osloboditi ga dušovno i materijalne odvisnosti — tim jedinim načinom ćemo učvrstiti i njegov karakter i s time sebi i državi koristiti. — O imenu tog zavoda nećemo se mnogo preprati; postavimo dakle za primer jedno neutralno ime t. j.: Prva primorska Banka u isto doba Pučka Hranilnica. — Kapital for. 200000. — u dionicah od f. 200 — Dionice po mojem mnenju bi morale biti na ime i mogu se dalje prodati samo dozvolom Ravnateljstva. — Ovo sastojalo bi od sedam osobah i tri Revizora. Poslovanje može početi čim je upisano f. 100.000. — Uplaćivanje mora slieditì: 10% pri upisu; 25% pri otvorenju i tako dalje po pozivu Ravnateljstva koje ima odlučiti o shodnosti i dobe dalnjih uplatah. — Poslovni jezik ima biti hrvatsko — srbski, pošto je Trst medja koja sdružuje: Slovence, Hrvate i Srbe te je centrum njihove trgovine.

Ovaj naš zavod neka nebude sredstvo nikakvoj političkoj agitaciji; neka bude samo poluga našem dobrostanju i materialnom napredku. Medju nami se najbolje poznamo, medju nami možemo se i najbolje podupirati, ali prije svega mora se imati obzir na interese zavoda. Poslovica kaže: *Svaka ptica svomu jatu leti* — tako i talijanskim zavodima Trsta bolje su poznati odnošaji Mletkah, Milana, Turina, Rima, Napulja itd. i svojih sunarodnjakah ovdje, nego odnošaji Ljubljane, Zagreba, Karlovca, Biograda, Splita, Serajeva itd. i naših ljudih ovdje.

Naša trgovina, obrtnost i pomorstvo naći će u zavodu neizmernu podporu — o kojoj se blagodati ćemo osvedočiti do malo godinah marljivog posla.

Do skoro ćemo biti pozvani da se pridružimo ovomu poduzeću i da izradimo pravila tog zavoda. —

Neobećujemo dioničarom dobitkah, koje su polučili slični zavodi: Ljubljanska Hranilnica i Hrvatska Štedionica u Zagrebu, čije dionice u vriednosti josu se *podesetostručile* — jer danas jest mnogo konkurencije i kapitala dosta — ali uviek imamo nade dobrog dobitka. (Dionice) Hrvatske Štedionice ustrojene 1846 god. od 100 for. poskočile su na preko f. 1000. —! Dividenda za god. 1880 jest f. 150 po dionici od 100 for.

Ni nedvojimo da ćemo potrebiti kapital za dionice naći; nami je više stalo do toga da naša Gospoda sunarodnjaci kojih će naše povjerenje odlikovati preuzmu na sebe Upraviteljstvo, koje uz vještog i pouzdanog Ravnatelja nije težko. Promotrimo dobro pak onda muževno i pametno na rad. *M. P.**)

Govor D.ra Dinka Vitezića

u sjednici car. vieća od 12. maja 1881.

(Konac).

U trećem tečaju dolazi k tomu i narodno gospodarstvo, tako da se u svem uči 15. predmetah, trećina njih u materinjem jeziku, dve trećine u njemačkom jeziku. U 4. tečaju predaje se izuzev vjerozakon sve u njemačkom jeziku. Strogo neobligatni predmeti kao što pjevanje, muzika, risanje, gombanje predavaju se bud u njemačkom bud u talijanskom jeziku. Da i u istoj crkvi zapostavlja se Hrvate, nečuje se bo koja pjesma ili propovjed hrvatska a pred Bogom moralo bi se sa svimi jednako postupat.

Izpit zrielosti je, kao što poznato, pismen i ustmen. Kod pismenoga izpita postavljaju se sva pitanja njemački.

Nije mi poznato, dali obstoji kakva naredba, da se mora odgovarati njemački ili pako u materinjem jeziku, to mi je pak poznato, da se nepostupa sasvim nepristrano buduć se Talijanom dopušća odgovorati talijanski ne pako Slovencem i Hrvatom. To isto vriedi i za ustmeni izpit.

Ovake uredbe bit će gdje drugdje hvalevriedne, nu nema većega nesmisla nego li odgajati učiteljske pripravnike u jeziku, kojim kasnje nepodučavaju mladež.

Škodljivo je i zdravlju mučiti mladež s tolikimi predmeti i to u nepoznatom jim jeziku. Ima dvie ili tri pripravnice, gdje se njekoji predmeti uče, da uzmognu učenici bit primljeni u učiteljski zavod, ali učenici izašav iz tih pripravnih tečajah neznaju skoro niti čitati njemački a ipak se moraju već u prvom razredu njekoje predmete učiti njemački.

U drugom tečaju može malo njih izgovoriti njemački najobičnje stavke a ipak moraju najzanimivije predmete kao pedagogiku i najteže predmete kao kemiju, somatologiju i mineralogiju učiti u nerazumljivom jim jeziku. Jesu li ovi predmeti tako malo važni, da jih nije treba razumiti, ili jesu samo zato, da se uči njemački jezik? Ako je njemačtvo

*) Ovaj članak potiče od vriedne, ugledne i u poslovih versirane osobe sam se sa svakoga gledišta preporučuje. Materijalno podići narod znači spasiti ga. Imade u Trstu trgovacah i posjednikah slavenskoga življa, malo truda i napora pak se nješto može i postići. Nismo mogli dosada tiskati radi pomanjkanja prostora, »Obzor« i »Edinost« objavili su već občinstvu ovaj članak.

Uredničtvo.

Podlistak.

PSETANCE I MAČICA.

Hrvatska narodna pripoviedka.

Bilo tako dječak, pak nemogav se slagat sa svojom braćom podje po svietu tražit službe. Namjeriv se na nekog imućnoga gazdu, služio je kod njega pune tri godine, a godišnja mu plaća bila dinar. Kad su se navršile tri godine, primi dječak svoja tri dinara i zaputi se kući. Na putu naidje na nekakve dječarce, gdje kane ubit psetance. Milo njemu toga psetanca, te zamoli dječarce, da mu ga prodadu. — «Hoćemo!» vele oni; «daj nam dinar, pa ti ga nà!» — Sluga njima dinar, a oni njemu psetance, te putnik podje dalje.

Putujuć tako opazi opet u jednom selu, gdje nekakvi derani ulovili mačicu, te ju počeli davit. Milo njemu kukavne životinjice, pak ponudi dječakom, neka mu je prodadu za dinar.

«Pa evo ti je, daj amo dinar!» — Sluga njima dinar, a mačica pridruži se k psetancu, pa će zajedno u družtvu dalje.

Opet malo dalje naidje sluga na nekakvo pastire, a ovi ulovili zmiju, pa ju uprocieplili hoteć ju ubit. Cliči zmija u procjepu, strahota slušat. Zamoli on pastire, neka je neubijaju, van ju neka njemu prodadu za dinar, na što ovi odmah i pristanu. Zmija se mahom pridruži k psetancu i mačici pa će svi zajedno u družtvu za svojim gospodarom.

Putujuć tako dulje vremena, stignu u jednu veliku šumu. Bio to gust šiprag i grmlje, jedva si se mogo krozanj provući. Najednom će zmija slugi: «Gospodaru, hajd' zamnom!» Sluga posluša, te se uputi za zmijom. Kad tamo, na putu kaže mu zmija: Moj je otac zmijski kralj. Ja ću to sada odpeljat k njemu, i kazat ću mu, kako si me spasio od smrti. Veoma će se on obradovat, kad to čuje, i pitat će te, što želiš od njega. Ti išti prsten, štono ga drži po jezikom, ništa drugo. Prsten bo taj veliku imade moć, jer staviv ga pod jezik, što godj ma svietu zamisliš, ono ti bude.»

Kad su došli do špilje, zmija mu kaže: «Čekaj me!» I unidje u pećinu medju ostale zmije. Bilo tu zmijah na hrpe. Valjaju se po špilji, motaju jedna preko druge, cliče, frnčkaju. Neblo dugo, te izadje iz špilje zmijski kralj, i zapita slugu: «Čovječe, šta želiš od mene, kad si mi moje diete izbavio iz rukuh pastirah?» — «Želim, da mi dadeš taj prsten, štono ga nosiš pod jezikom,» odvrati sluga. — Kaže mu na to zmijski kralj, da mu on nemože dati prstena, nego neka ište zlata i srebra koliko hoće, on će mu dati. Ali kad putnik nehtjede odustat od svoga zahtjeva, dade mu na posljedku zmijski kralj prsten.

Putnik sada krene dalje, te za nekoliko danah stigne srećno doma. Tu nije nikoga više našao od svojih, sve bo je pomrlo bilo.

Naš putnik morade sada prije svega pobrinut se, da si štogodj krova skrpi, što mu uz njegov prsten nebijaše težko. Staviv bo onaj prsten pod jezik zamisli, da mu se na mjestu stvori sjajna palača, a u njoj da bude dosta slugah, služkinjah, blaga i svega što je čovjeku za život nuždno. Pak čim je on to zamislio, odmah se je sve to stvorilo, kako godj je on želio. Pomislite si, kako je sada naš putnik srećno i zadovoljno živio! Psetance i mačicu hranio je uvjek i dobro jih držao — a to mu i bila jedina zabava, što ju je imao.

Nakon nekoliko vremena počme on razmišljat o tom, bi li, nebi li se ženio; jer «sam čovjek nikud pristao» veli poslovica. Čuje on, da imade tamo negdje u svietu čak preko crnoga i crvenoga mora u cara lieпa kćer, da takve ljepote nigdje na svietu nema.

Što će on, nego stavi prsten pod jezik, pak zamisli, da se ta i ta djevojka namah kod njega stvori. Što i bude. Oni su tako dugo vremena u skladu i ljubavi živili, dok ga jednom njegova žena zapita u čem se sastoji ta njegova moć, da mu se sve, što godj on zamisli, odmah stvori. Sluga joj nehtjede iz prvine kazati; nu žena ko žena cangrizala ga dnevice, dok joj na posljedku neodkri cielu tajnu o tom tajinstvenom prstenu.

Sluga je dobro čuvao prsten, al žena se ga ipak nekako dočepa, te kad jednom muž njezin otidje u lov, stavi ga ona pod jezik, pak zaželi, da joj se stvorit opet kod njezina otca i majke, gdje je i prije bila. Što odmah i bude.

Kad je sluga došav doma opazio, da mu nema više žene ni prstena, namah se dosjeti svomu jadu, ali bijaše prekasno.

Potrošiv za kratko vrieme sve, što je imao, neimadjaše odkud da drugo namakne. S toga se raztuži, pa stane tumarat kò muha bez glave. Videć psetance i mačica tugu svoga gospodara jako se razžaloste te će mu jednoga dana: «Gospodaru, pusti ti nas, da idemo u ono kraljestvo, odkud si se ti oženio, pak možda nam posluži sreća, da se dočopamo tvoga prstena!» — sluga jih stane odvraćat od toga, veleć jim, da neidu nikamo, jer da jim je nemoguće preplivat crno i crveno more; s toga da jim bolje ostati doma. Al psetance i mačica nehtijuć nikako odustat od svoje namjere spreme se potajno na put, pak hajd tražit prsten.

glavni cilj, to nek se oni predmeti iz naukovne osnove izluče te nek se na njihovo mjesto postavi njemački jezik ili pako neka se umanji broj satih i zato nek se navedeni predmeti uče u materinjem jeziku, jer sam osviedočen, da će učenici više naučiti u jednoj uri na tjedan, ako se predmeti podučavaju u materinjem jeziku, nego li u 3 ili 4 ure, ako se u nerazumljivom jeziku tumače.

Slično uredjen je i zavod za učiteljice u Gorici, a može se kazati, da je tamo još gore, jer neobstoji kurs za hrvatske učiteljice, nego moraju prije bud talijanski bud slovenski učiti, da se kod predavanjah okoristiti uzmognu. Nije potrebito pobliže razlagati, kako neshodno su uredjena ova dva zavoda. Što se tiče nestašice slav. školah u Primorju, pozvao se je g. ministar nauke — žao mi je, što nije nj. preuzvišenost prisutan, buduć se ipak moram pozivati na njegove zadnje govore a nebi imao druge sgode to učiniti — na zemaljski zakon, po kojem zemaljsko školsko vieće odlučuje o naukovnom mnienje jeziku u pučkoj školi saslušav mnienje onih, koji uzdržavaju školu. Ovaj stavak je istinit, ali ipak je još dodati, da je u zakonu naročito kazano, da se zemaljsko školsko vieće ima držati postojećih zakonskih ustanovah dakle i ustanove artikula 19 temeljnih zakonah. I ministarstvo može na zemaljsko školsko vieće, kako je sastavljeno, mnogo uplivati te uz dobru volju odstraniti ono stanje, kakvo je u Istri. Zemaljsko školsko vieće sačinjavaju: načelnik pokrajine ili njegov zamjenik kao predsednik, tad referent za administrativne stvari, zemaljski školski nadzornici za pučke i srednje škole, katolički svećenik i 3 člana pripadajuća učiteljskom osoblju za pučke ili srednje škole. — Svi ovi potonji budu imenovani od nj. Veličanstva cara na predlog ministra nauke i bogoštovja. Ovo sastavljenje je očito takovo, na koje bi-kako rekoh, mogla uplivati Nj. Preuzvišenost. Neka mi bude konačno još dozvoljeno njekoliko opazakah na odgovor dan od nj. Preuzvišenosti g. ministra nauke u 148 sjednici na govor mojega štovanoga prijatelja D.ra Tonklija. Nj. Preuzvišenost ministar poznavajuć odnošaje pokrajine uztvrdio je, da nije misliti na kakvo germaniziranje Istre a da l vlada to nikako nenamjerava.

Podpuno sam osviedočen, što sam već u ovoj visokoj kući opetovano tvrdio, da se kod ondešnjih okolnostih nemože niti pomisliti na germanizaciju.

Što se pako tiče tvrdnje, da visoka vlada nemisli na germaniziranje, moralo bi se iz govorah, koje je nj. preuzv. g. predsjednik ministarstva u ovoj visokoj kući opetovno držao te gdje je naglasio pomirenje narodnostih i jednakopravnost, ključiti, da je ovaj stavak istinit.

Nego polag naredabah polazećih od ministarstva nauke i imenito iz toga što se sgadja kod namjestničtva u Trstu, moramo se drugčije uvjeriti: najme da ovi organi goje sasvim suprotna načela.

Uvadjanje njemačkoga jezika u pučke hrvatske škole, neshodna uredba zavoda za učitelje u Kopru i onoga za učiteljice u Gorici, kao što sam naveo, zapreke, koje se čine sa strane ovih oblastih uvedenju hrvatskoga jezika u pučke škole, pomanjkanje svake gradjanske i srednje škole sa hrvatskim naukovnim jezikom, jesu — kao što mislim — dostatni dokazi za ono, što sam tvrdio.

Kako da se slavenski elemenat ili slovenski, kao što se izrazuje nj. preuzvišenost ima jačati njemačkim i njemački s slovenskim elementom u Primorju, u čem tobože sastoji težnja vlade, sasvim mi je nedokučivo.

To može liti liep i okrotan govor nu nikakva temeljita tvrdnja. *(Bravo! s desna).*

Nj. preuz. ministar je takodjer rekao, da je slobodno Slavenom prisvojiti si njemačku kulturu. Gdje je ta sloboda, ako se direktno i indirektno sili učiti njemački jezik te ako se nemože napredovati kad se je isti jezik prisiljeno učiti u istoj pučkoj školi. *(Čujte, čujte s desna).*

Nitko nedvoji, da nije sadanji namjestnik u Trstu opojen patriotičkim austrijanskim patriotizmom, nu nieče se, da mora tko, buduć je dobar austrijanac, dobar patriot, takodjer biti dobar namjestnik *(Bravo! bravo! s desna).* To je što sasvim drugoga. *(Vrlo dobro! s desna).*

Da bude tko dobrim namjestnikom zahtjeva se nješto više; prije svega poznavanje jezika pokrajine *(Bravo! bravo! s desna)*, temeljito poznavanje karaktera stanovnikah i kakvoću pokrajine, nadalje jednako ljubezno postupanje, jednaka naklonost prama svim plemenom. *(Bravo! s desna).* S apodiktičnom sjegurnošću nemože se kazati, dali nj. preuzvišenost posjeduje ta svojstva. Nema dvojbe o tom, da njegova preuzvišenost nepoznaje jezika pokrajine *(Čujte, čujte! s desna!)*, jezika, koji je govoren od velike većine stanovnikah, kao što sam rekao, od dvie trećine pučanstva. Što se tiče ona druga dva svojstva, pozivljem se na od g. zastupnika D.ra Tonklija navedene činjenice, koje se tajo prem nisu bile oprovrgnute, kao što na sud o sadanjoj pokrajinskoj vladi, koji sud izrečen od vodje talijanske stranke bje spomenut takodjer u mojoj u visokoj kući od 14 ožujka t. g. interpelaciji, na koju se nije još dosada na žalost odgovorilo.

U toj sam interpelaciji citirao stavak, koji je od velike važnosti, tako da ga i ovdje navadjam, nalazi se u tiskopisu priloženom mojoj interpelaciji. Ovaj stavak glasi: «Sad se je na putu, da se uniši glavno ognjište slavenstva u Istri» — govori se o političkom kotaru Volosko — «Sve, zavisi o nemalaksanju nego služeć se zasliepjenošću sadanje vlade okoristiti se je moći okolnostmi do svake moguće skrajnosti». *(Čujte! s desna).*

Strožiji sud nemože se zbilja izreći o kojoj vladi. Ovaj sud nije izrečen od Slavenah nego od razmažene talijanske stranke. Vlada može uzkliknuti: «Takodjer ti Brute!» a mi Slaveni možemo joj podviknuti: «Dà, nezahvalnost jest nagrada svieta! U ostalom nije naša krivnja, dosta smo te opominjali!» Skranje je doba, da se odustane od dosad u Primorju tjerane politike te da se ju na drugu stazu okrene.

Poslije navedenoga od nj. Preuzv. g. ministra za bogoštovje i nastavu nema na žalost za to izgleda. *Videant consules!* Ja sam svoje učinio. *(Bravo! s desna).*

Opet dan 5. Julija.

Na taj će se dan, po naredbi svetog Otca pape Lava XIII., ljetos prvi put častiti po svem katoličkom svietu blažena uspomena sveta braće Cirila i Metuda, koji su tisuće godinah nazad neizmiernim trudom i mukom obratili naš slavenski narod na kršćansku vjeru i pretočili sveto Pismo na naš jezik, tè tako postavili temelj, ne samo vječnomu spasenju, nego i našemu vremenitomu napredku i blagostanju.

Na prvi mah svaki jasno vidi, koliko smo dakle mi Slaveni dužni za Bogom toj svetoj braći, što su nas iz tmine laži i poganstva priveli k svjetlu istine i pravog bogoštovja. A isto smo toliko dužni i sadanjemu papi Lavu XIII., što je blagoizvolio narediti, da obćenitim čašćenjem tih naših svetih Apostolah od ljeta do ljeta zahvaljuju uz nas i svi ostali narodi svieta Otcu nebeskomu na milosti, koju nam je podielio, kad nas je nastojanjem rečene braće pozvao u krilo svoje svete Crkve. Sav zamašaj te papine naredbe može shvatiti samo onaj, koji shvaća kako valja s jedne strane članak vjere o obćenju svetih, a s druge zadatak svjetske povieste o sbliživanju i upoznavanju raznih narodah medju sobom.

U III. se pogiavlju *Djelah Apostolskih* čita, da su u one dni išli u hram jerusolimski Petar i Ivan, da se pomole Bogu. Pred vrati, koja se zvala krasna, sedjaše čovjek hrom od utrobe matere svoje, i prosaše milostinju od ljudi, koji su ulazili u hram. Petar, pogledavši nanj, reče mu: *Vozri na nì* (nas): *srebrà i zlata nièst u menè; no ježe* (što) *imam, siè* (to) *ti daju: Vo imè Isusa-Kristà Nazorèa, vostàni i hodi!* Na to se Petrove rieči hromi ustade i unidje u hram, skačući i hvaleći Boga. I vidješe ga svi ljudi, gdje ide i hvali Boga!

Taj hromi jest naš narod, koji već od vjekovah sjedi pred hramom svjetske povjesti, protežuć ruku sad ovomu sad onomu, da mu što bače, možebit i neslutеć, da će već ikad ustati na svoje vlastite noge. Al mu eno, nasljednik onog istog Petra, papa Lav XIII., svojom do viek vieka preznamenitom Okružnicom od 30. rujna prošle godine, doviknu i reče: *Ustani i hodi, i uzev ga za desnicu ruku, podiže.*

To je eto za nas 5. dan Julija, gdje će se ljetos prvi put oriti po svem svietu naše slavensko ime, prvi put pred Bogom u molitvi priznati mjesto, koje nas čeka medju ostalimi narodi svieta.

Taj dakle dan mora da bude ljetos i sva ljeta unapred dan naše narodne zahvalnosti naprama Bogu premilostivomu, našima svetima Apostolima, Cirilu i Metodu, i svetoj rimskoj stolici, koja se stara za nas tim više, što zna, koliko nebrojene braće imamo u drugom stadu, pak je rada dokončati djelo Cirilovo i Metodovo, uzpostaviti naime medju nami i njihovu vjeru i ljubav, tè pomiriti i ujedniti braću s braćom, kako smo svi jedne krvi da budemo svi i jedne misli. Naš narod, akoprem jedan od najstarijih, ipak je najnoviji na pozorištu svieta. Sam Bog zna, za što se to tako dogodilo, zato se moramo pokoriti njegovoj svetoj volji; ali sad gdje već znamo i mi, gdje se nalazimo, moramo nastojati, da se izpuno i kroz nas tajni putevi njegove svete providnosti. Ali kako da proslavimo taj veliki za nas dan?

Istina, taj dan nije zapovjedni blagdan nigdje, nego samo u Moravskoj, gdje je sv. Metud preminuo, tè svoju svetu dušu Bogu izručio; ali zahvalno i bogoljubno srdce hoće i u svakoj drugoj slavenskoj zemlji naći i bez toga način, da se oduži Bogu na daru vjere i nove duševne uzajemnosti sa svimi ostalimi narodi, koji se širom svieta nalaze u krilu svete matere crkve. Taj ćemo dan na svaki način biti duhom svi u Rimu, gdje će se u nazočnosti svetog Otca pape na grobu sv. Cirila, brata Metudova, pjevati služba Božja u našem staroslavenskom jeziku, da se ta sveta braća na nebu i opet razblaže, kad na zemlji zaori onaj njihov: *Hvali uzdajemi gospodevi Bogu našemu!* Na koncu još nešto.

Prije Cirila i Metuda naši su se oci i suncu klanjali, tè njemu na čast kresove palili. Taj se običaj održao sve do dana današnjega, samo što se sad nepale nikomu na čast, nego jedino

---

Putujuć tako dalje vremena bogme stignu do crnoga mora. Tuj odpočinu jedan dan a na obali morskoj naberu si svakojakih pužićah te se njimi nahrane. Sjutradan zaplivaju u more, pak putuj dalje. Ali plivajuć znali su si oni pomoći. Psetance bo, kad bi se umorilo plivajuć, uzjahalo bi na mačicu, te bi ga ona plivajuć na sebi nosila; i obratno. Na svakomu otoku mačko bi postajali i odpočinuli hraneć se morskimi pužići. I tako za nekoliko danah preplivaju srećno crno more. Sad su opet morali dulje vremena putovat po kopnu, dok su stigli do crvenoga mora, a za nekoliko danah i ovo srećno preplivaju te stignu živi i zdravi u kraljestvo, gdje bijaše supruga njihova gospodara.

Psetance i mačica stanu se sad dogovarati, kako bi najlakše došli do prstena. — »Težko će nam to poći za rukom!« reći će psetance. — »Ne brigaj se!« prihvali mačica; »u ovoj varoši obitava mišji kralj, koji imade pod sobom silnu vojsku — sve samo miševe; ovdje pako nema mačakah pak će se miševi, čim me vide, jako prepast, a ja ću se zagrozit mišjemu kralju, da ću mu čitavu vojsku podavit i uništit, ako mi ne dobavi onoga prstena.« — Bora mi, dobro divaništ« prihvati psetance, te se oboje upute ravno k mišjemu kralju.

Kad oni tamo, al miševi svi kud koji pobjegoše prepanuv se od mačica. Na to mačica kaže mišjemu kralju, da ona treba takav prsten, pa neka joj ga on kroz svoje miševe kako mu drago dobavi, jer da će mu inače svu vojsku podavit. — Miševi kò miševi stisli se svaki u svoju jamicu prisluškivajuć i čekajuć znatiželjno, što će se zbiti. Mišji kralj obreče mačici, da će svakako gledat, da joj dobavi taj prsten, samo neka mu ne uništuje miševah. Na što psetance i mačica otidju.

Kad su ovi otišli, kralj mišji sazove sve svoje miševe, pak postaviv jih u red ovako jim rekne: »Vjerni moji podanici! Veliki namet i zlo svalilo se na nas! Čak iz drugoga kraljestva došla je ovamo čudna nekakva zvierka — mačа, koja žive miševe ždere, pak zlo i naopako po nas i po naše kraljestvo, neizpunimo li ono, što ona traži. U careve kćeri naime imade nekakav prsten, koji ona uvjek pod jezikom drži, da joj ga tko neukrade. Taj prsten ako dobavimo, sretni smo za navjek; nepodje li nam pako to za rukom, tad smo propali! Nego bi li se izmedju vas našao koji junak, koji bi bio kadar dobavit taj prsten?« — »Ništa laglje!« ozva se jedan mali mišić iz kuta. — »Pa kako to misliš izvest?« zapita veselo kralj. — »Lahko!« odgovori miš. »Carevna, prie nego legne spavat, svaku si večer dade donieti u zdjeli vode, kojom si pere zube, a ta voda obično ostane do sjutra na stolu. Ja ću liepo doći, provaljat se u onoj vodi, pa ću onda onako mokar preletit dva, tri puta spavajućoj carevni preko ustijuh. Ona će na to iza sna početi pljuckati i frckati, te će tako izpljuckati izpod jezika onaj prsten, koji ću ja onda brže bolje pograbit, te s njime kroz luknju utecí. Nadam se, da će mi to svakako poći za rukom«.

Čuvši to kralj, pohvali miša, te mu obreče, da će ga imenovati dvorskim maršalom, ako mu dobavi prsten.

Miš podje pa kad se je smračilo, dovuče se u sobu, gdje je carevna spavala, te učiniv sve onako kako je rekao kralju, dobavi se prstena, te ga predade sjutradan svome kralju.

Mišji kralj naloži, neka se svi miševi dobro priprave, i neka budu na oprezu, jer ako navali mačica na nje, da se barma koliko toliko brane. »Tko je moj, blizu jame stoj!« pridoda kralj.

Malo kašnje dodju psetance i mačica po prsten. Sva silna vojska mišjega kralja drhtala je od straha pred mačicom. Na to mišji kralj uruči mačici prsten.

Mačica mu se liepimi rieèmi zahvali i oprosti se s mišjim kraljem; mu na polazku pograbi ipak nekoliko miševah od kraljevske pratnje, koji bijahu bliže vani.

Tko je sad veseliji od našega psetanca i mačice?

Brže se oni otisnu na put, pak žuri doma noseć prsten svomu gospodaru. Ali na putu nisu se mogli složit u tom, tko da od njih dvoje nosi prsten. Psetance kaže, da će ga ono nataknut na rep, a mačica neda, van hoće da ga ona nosi u zubih te se nakon duge prepirke slože napokon u tom, daga mačica nosi. Preplivav srećno crveno i crnomore, bijahu već došli blizu žala morskoga, kad al najednom baci se iz mora riba. Mačica, buduć popašna za ribom, zine na nju, a prsten padne u more.

Jedno jada i muke! Cieli njihov dosadašnji trud bijaše utaman! Psetance navali sad kao biesno na mačicu, što nije dala, da ono prsten nosi; a mačica, videć da je kriva, poklopi se pa šutkac!

Izplivav na obalu, ostanu tuj dalje vremena, hraneć se morskimi pužići, što su jih krajem obale brali. Nesmijuć svomu gospodaru na oči bez prstena, probave oni drugo vremena na obali morskoj.

Jednoga dana lovili ribari ovuda ribu, pak je bili ulovili vrlo mnogo, te pridju kraju, da osuše mreže. Pregledavajuć lov, opaze oni, da jim je jedna riba na polak mrtva; s toga odluče, da će ju dati psetancu i mačici. Što i učine. Psetance i mačica navale jesti ribu. Kad tamo, al nadju u njezinu želudcu prsten. A to bljaše ista ona riba, za kojom je mačica posegnula bila, i koja je u onaj isti onah, kad je prsten pao u more, dočekala ga i proždrla.

u znak narodne radosti i veselja. Ajde dakle, neka u taj isti znak i u predvečerje onog dana zaplamsa naš narodni kres na svakom humku, na svakom brdu i na svakoj planini naše milo domovine, da se tako na daleko i široko ugleda i saznade, gdje borave i stanuju Slaveni, tê kako se sa svojom ostalom braćom vesele i raduju slavi svojih svetih vjerovjestnikah, Cirila i Metuda, i svojoj ljepšoj budućnosti u kolu naprednih narodah svieta.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 14. lipnja 1881.

Dne 8. je carević Rudolf sa svojom mladom suprugom prispio u Prag, gdje su ga po običaju veoma sjajno dočekali. No velikih svečanosti po višoj želji nije bilo, jer da je mlada snaha preveć umorena još iz svog puta u Ugarsku. Nekoji njemački listovi vele, da su se morale skratiti te svečanosti, jer da su je Česi mislili okrenuti u demonstraciju svojih narodnih težnjah, a to da je uplašilo Magjare, pak da jih je trebalo umiriti. Samo da nedodje vrieme, kad bude trebalo miriti i Slavene, jer je tih nesnosljivih magjarskih mušicah malo preveć u zraku.

I baš se sad čuje, da će najbrže i ovaj put sve naše nade po vodi u more, jer da Magjari kopaju jamu pod Taaffejem i njegovim ministarstvom, tê zajedno sa ustavovierci da kane osnovati nekakvu središnju stranku, kojoj da bi imao biti vodja grof Coronini, a najposlje i predsjednik ministarstva mjesto Taaffeja. Tako da treba tumačiti s jedne strane škandale, što su je ovo zadnje vrieme Niemci pravili u carev. viećnici, a s druge onu tobožnju pomirljivost, kojom su htjeli da zasliepe Čehe. Rekosmo, da zasliepe, jer im nije pošlo za rukom, budući se u nevjeri prenaglili tê odali, a Česi si taj njihov opaki postupak dobro zapamtili, ako im bude što koristilo. Na koncu konca, Niemci netraže drugo, nego da se ma pod kojom krinkom ušuljaju opet u ministarstvo, pa onda da stanu tlačiti još i gore, nego su ikad do sada.

Careninsko se viće odgodilo prvih danah ovog mjeseca na neizvjestno vrieme. Istarskim zastupnikom u Delegacije bio izabran Dr. Vidulich, a njegovim zamjenikom Lazzarini. U prvom se tromjesečju nabralo ljetos mnogo više dačah nego lani. Car je potvrdio novi zakon proti lihvarstvu.

Opet se radi o izvedbi domobranskog zakona u Boki kotorskoj. U Spljetu Talijani ustali opet na noge junačke, da spase svoju tobože u pogibeli nalazeću se narodnost, pak šaraju i prosvjeduju proti pripravam, što se tamo čine za nove občinske izbore.

Ugarski parlamenat bio zatvoren prestolnim govorom. Sad je tamo sve na noguh radi novih izborah. Onomadne su i naša braća Srbi imali sastanak u Novom Sadu, da se dogovore, kako će i koga će birati. Netreba ni reći, da će se oni i ovaj put ljudski držati, kao uvjek. Njihovi će poslanici u parlamentu imati podupirati Hrvate u branjenju svoje samouprave, a u pitanju narodnosti raditi uzajemno sa Rumunji i Sasi, a mi ćemo dodati, ako Bog da, i sa Slovaci. Hrvatski se sabor sastaje na kratko vrieme dne 20. tekućega, pak onda će se i on zatvoriti, a zemlja biti pozvana, da bira nove zastupnike. Po jednih je viestih spojitba Granice već dogovorena i odlučena stvar, a po drugi hjoj Magjari još uvjek čine svakojake zapreke. Skoro sva hrvatska zastupstva prosvjedovaše proti riešenju riečkog pitanja upravnim putem. Dne 18. tekućega hoće se u tu svrhu sastati i riečka županijska skupština.

Kao što Niemci Bismarka, tako su i Franczi ustali krotiti svoga Gambetu. Nekidan odnio iz Senata poraz, kojemu se nije ni u snu nadao. Šad svi drže, da će se osvotiti, al još nitko nezna kako. Franceska vojska ima još uvjek dosta posla u Tunisu, koji je pravo reći postao gotovom franceskom pokrajinom. Talijani neće, da priznaju odnosnoga ugovora. Veli se, da im zubi ciede za Tripolisom. Srbski knez Milan odišao u pohode evropejskim dvorom, da razpita, kako bi mu se držati, kad bi i njemu, poput rumunjskog, narod ponudio kraljevsku krunu. Bivši već u Beču i Berlinu, sad boravi u Petrogradu kod cara ruskoga. U Rusiji radi neokretnosti ruskih carskih doglavnikah uvjek jednako. U dalekom istoku Merv će doći putem ugovora u ruske ruke. U Afganistanu pobiedište pristaše ruski. U Bugarskoj ni iz daleka da se pomire narod i knez. Arbanasi su sasvim podlegli turskoj vojsci i bezobzirnosti.

Za potresom postradali Zagreb i okolicu. *)

Na otoku Krku: Grad Krk: G. g. T. P. Balbi f. 2, Ivan Zavadlav f. 2, Tomičić f. 5, L. Wurmbrand f. 1, F. Sbisa f. 1, A Bonapace f. 1, Bolmarcich, odvjetnik f. 1, F. Celebrini, savjetnik f. 5, P. č. g. M. Celebrini f. 5, P. č. g. Bozanić f. 2, P. č. g. M. Oršić f. 4, M. č. pop Andro Purga f. 1, pop Ivan Velčić f. 1, pop Josip Žic-Klačić f. 1, pop Fran Dr. Volarić f. 2, P. č. g. P. Petriš f. 2, A. Schinigoi f. 1, V. Ilić f. 1, Lazzini f. 1, Böehm f. 1, I. Scomersich f. 1, O. Daniel Zec f. 2, O. Carovko Buić f. 2, N. N. f. 5, — Ukupno f. 50. — *U Vrbniku:* M. č. g. pop Mate Zahija f. 1, M. č. g. pop Josip Volarić f. 1, M. č. g. pop Mate Fugošić, f. 1, M. č. g. pop Nikola Butković f. 1, pop Ivo Oršić f. 1, pop Ive Harbić f. 1, pop. Josip Brusić f. 1, Ivan Bozanić 25 novč., Miko Volarić 30 novč., Mate Trinajstić f. 1, Ive Žic 70 novč., N. N. f. 1, F. B. Randić f. 1, Iviolim Volarić 30 novč., Bozanić Ive Ivov 50 novč., Ivan Volarić 25 novč., — Ukupno f. 12, 30 novč., — *U Baški:* P. D. rodoljub u Baški f. 5, M. č. pop Petar Zubranić f. 2, M. č. pop Marko Barbirić f. 2, M. č. pop Jerko Toić f. 1, — Ukupno f. 10. — *U Poljicah:* Puk Poljički f. 1, 76 novč., M. č. pop Miho Mužina f. 1, 24 novč. — Ukupno f. 3. — *U Dobrinju:* Podobćina Sužan f. 6, M. č. pop Ivan Justinić f. 1, M. č. pop Vinko Semitekolo f. 1, Lucia Gutt f. 1, Ivan Kirinčić 50 novč., J. J. 40 novč. Nikola Černčić 10 novč., Juraj Justinić Kundić 10 novč., Puk Dobrinjski f. 6, 16 novč., — Ukupno f. 16, 36 novč. — *U Puntu:* Puk na Puntu f. 2, 95 novč., M. č. pop Josip Mrakovčić f. 2.05. — Ukupno f. 5. — *U Korniću:* Puk na Korniću f. 4. — Ukupna svota f. 100, 66 novč.

*) Ova svota sakupljena je na otoku Krku uz vrlo nastojanje tamošnjega odbora sastojećega od Miroslava Celebrini-a, M. Oršića i Dra. Frana Volarića. Mi tu nam priposlatu svotu odašiljemo na dotično mjesto u Zagreb te ćemo u svoje vrieme primitak od tamošnje oblasti javiti.

Uredničtvo.

Smješice.

1. Neka mati zapita svoga sina: «Milane, što bi ti najvolio bit?» — «Pravoslavni pop!» odvrnu dječak. — «Pa zašto upravo pravoslavni?« nastavi mati. — «Zato, jer je njemu najlakše; što znade, to odčita pred oltarom, a što nezna, onda pobjegne unutra!»

2. Podje neka prostakinja k odličnoj nekoj gospoji u posjet. Došav u sobu stane razgledat po sobi ovo, ono, i pitat, kako se koja stvar zove. Seljakinja nije nigda vidila ni željezne peći. Bilo to zimi, a peć bijaše ljudski zagrijana. Seljakinja najzad, oklopiv obadviema rukama vruću peć, zapita: «A što vam je ovo, gospo?».

3. Pozdravi seljak seljaka sa: «Hvaljen Isus!» — «A gdje ti je «i Marija?» primjetit će susjed, htijuć ga time ukorit, da uz ime «Isus» valja da se spomene i ime «Marija». — «Ostala je kod kuće vareć krumpire», odvrnu seljak sasma prostodušno, misleć da onaj pita za njegovu ženu.

4. Bile dvie drugarice, pa se jedna od njih zaruči za jednoga momka, i za tri dana valjalo joj poći k oltaru. Reći će zaručnica svojoj nezaručenoj drugarici jedno tri dana pred svatbu: »Ah, drugo moja, lahko ti je Bog dao!» — «Ma zašto?» zapita ju ova. — «E, bono; godina po godina, pak češ se ti liepo udat, al kad ću ja jadna!? Danas je petak, tek sjutra subota, gdje li je još nedjelja!!»

5. Bilo u zatvoru puno nekakvih ljudi. Malo zatim dodje i ciganin medju nje, te jih zapita: »A zašto ste vi u zatvoru, ljudi?« — Netko će reći: »Ukrao sam vola« — netko: »ukrao sam ovcu« — netko: »ukrao sam konja«, i tako svi redom izkazivaše, što je koji skrivio. — »I pravo vam je« reći će ciganin »zašto se pačate u moje poslove!«

6. Potukli se Kranjac i Vlah, pa se Kranjac hvalio, kako je Vlaha ošamatio. — »Sem prokletoga Vlaha utukal, sem ja njega korbačem po glavi tipa, tapa, a on mene samo kad tad kolcem žđrok! Onda je Vlah kot tat pobegel, a mene su kot gospona odnesli u plahti doma.«

N. Š.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

1. Petar Dorčić župnik f. 6, 2. Marko Mrakovčić svećenik f. 1, 3. Petar Čubranić svećenik f. 1, 4. Marko Barbarić svećenik f. 1, 5. Jeronim Toić svećenik f. 1, 6. Petar Mih. Bonifačić svećenik f. 1, 7. Fran Dorčić svećenik svi iz Baške f. 1, 8. Jakov Lužnik učitelj u Klani f. 2, 9. Matija Oršić župnik u Cresu f. 1, 10. Josip Janc kapelan u Rukavcu f. 1, 11. Matko Laginja obć. tajnik u Kastvu f. 2, 12. M. Zahija župnik f. 1, 13. Josip Volarić svećenik f. 1, 14. Josip Brusić svećenik f. 1, 15. M. Mahulja svećenik novč. 30, 16. M. Volarić svećenik novč. 30, 17. Petar Bolonić svećenik novč. 30, 18. Josip Harbić svećenik novč. 30, 19. Petar Dminić svećenik novč. 30, 20. Kata Parčić učenica novč. 30, svi iz Vrbnika 21. Stjepan Glavić kmet u Boljunu novč. 30, 22. Fran Francetić kmet u Boljunu novč. 30, 23. N. N. u Boljunu novč. 30, 24. Vjek. Vlah dekan u Kastvu f. 1, 25. Franjo Goitan, kapelan u Opatiji f. 2, 26. Franjo Bahman liečnik u Bistrici f. 1, 27. Leopold Bahman djak u Bistrici f. 1.

Narodno gospodarstvo.

Kako da obranimo voćke i žume od gusjenicah. Hrvatski narod, njegoljko godinah bijen podjedno svakojakimi elementarnimi nezgodami i neredicom, moralo bi tim više nastojati, da si barem koju vrst ploda u toliko osigura, u koliko to u njegovih silah stoji.

Razmotrimo ovime jedan štetan pojav, koji nam umanjuje plod voćakah, naime pojav gusjenicah.

Naše predjele pohadjaju u većoj mjeri i češće sliedeće gusjenice, škodljive u većoj mjeri šumam, voćnjakom i povrtlju, naime: glogov prelac (bombyx chrysorhoea), grabrov prelac (bombyx neustra), četnjak (bombyx processionea) i gubar (bombyx dyspar). Od ovih opet je najčešći i najrazprostranjeniji glogov prelac. To je ona gusjenica, koje gnjezdo vidimo kao klupko zapredeno na grančicah hrasta (osobito živičnjaka i livadnjaka), gloga, drugih vrsti živičnog trna i drveća te voćakah.

Vozeć se ima nekoliko danah iz Ogulina u D. Kupčinu opazio sam u Pokupju na hrastićih, u živicah i na voćakah silesiju zapredenih gnjezdah ote gusjenice. Ovoga neće biti ove godine samo u Pokupju, nego sigurno i u drugih nizinah naše domovine.

U navedenih gnjezdih moći je viditi gusjenice, koje su još prošle godine izležene i zimu u njih prospavale. Osim toga nalazi se u većini gnjezdah i jajah leptirovih. Ni gusjenici, ni jajam nemaškodi u dobro zapredenom gnjezdu ni najljuća zima, kao ni najgušća i najnaglija kiša, a ni tuča ni mraz. Zato se ota gusjenica i razprostire i uzdržaje tako silno, i to tim više, što ju ptice radi njezine dlakavosti gutati neće. Ova gusjenica čini dosta veliku štetu mladim šumam i svakojakim voćkam. Ona ne samo da oberši sasma list na drveću, nego jede u proljeću i pupolje, što je osobito na štetu voćarstvu.

Da si spasimo plod voćkah, u koliko to ine elementarne nezgode, kao mraz, za cvieta presuhi i dulje trajući južni vjetar, mjestimice tuča itd. nebi prepriečile — dužnost je političkih oblasti, da gledе čišćenja živicah, šumah i voćkah od navedene gusjenice izdadu najstrožiju naredbu i o tom nastoje, da se takovoj naredbi i udovoljava; jer žalibože naš seljak (a baš i obrtnik, mnogi vlastelin i drugi) mirno i bezbrižno gledaju gamad, koja im i ono ploda oduzimlje, kojim bi mogli više putah svoju djecu zabaviti, koj bi im pomogao prehraniti ih a unovčen i mnogu manju potrebu im podmiriti. Za to sam i napisao ove redke.

Očistiti drveća od ove gusjenice sasma je lahko. Pošto ona zimi i ranog proljeća množinom u gnjezdih na okupu prebiva, a i kašnje, kada na brst izlazi, izlazi u skupinah i svoja stara gnjezda skoro nikada sasma neostavlja, to valja takova gnjezda sa grančicah skidati i sažgati, ili gusjenice početkom svibnja, kada još u većih okupih osobito na doljnih granah sjede, pomno sabrati ili otresti i sgnječiti. Nadalje moći je koncem mjeseca svibnja i početkom lipnja smeđje-sivo zapredene čaurice medju lišćem a zatim do kolovoza više bielе leptire, koji po danu najradje sjede medju lišćem drveća i prmlju, ali i na stablu, sabirati te gnječiti!

Nadati se je da će naše inače brižljive koli provincialne toli i krajiške političke oblasti, narod upozoriti i uputiti ga, a ako treba i naložiti mu da prema naputku tamani ovoga neprijatelja svoga dobra.

Iz Obzora.

Franina i Jurina.

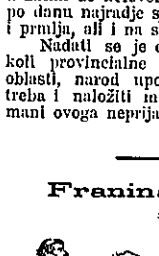

Fr. Kadè si bil Jure, da te nis toliko vremena vidil.

Ju. A dole va Istrije sam bil po svojeh posli.

Fr. Ma ti valjida kad gredaš tamo dole, ne gredaš ni k' svetoj misi.

Tko sad veselji od psetanca i mačice!? a kako da se i nevesele nad tolikom srećom! Čim su izjeli ribu, odmah krenu na put te za nekoliko danah stignu zdravi i veseli doma, i predadu prsten svomu gospodaru.

Gospodar jim se nemalo začudi videć, gdje mu donesoše prsten, te neznadijaše, kako da jim bolje udvori. I od to doba gospodar njihov još jih većma zavoli.

Zatim stavi taj tajinstveni prsten pod jezik, pak zamisli, da mu se stvori na mjestu dosta svakovrstnega jela i pila, da se malko okriepi, jer odkako je izgubio bio prsten, oskudjevao je nehog na svemu i kukavno je živio. Nahrani takodjer i psetance i mačicu, te jih je od sada pazio kao kap vode na dlanu.

Zatim opet zamisli, da mu se stvori kod njega njegova supruga, carevna, koja mu je ukrala bilo prsten, te ga ružno iznevjeriv s njime pobjegla.

Pak čim on to zamisli, namah se ona pred njim stvori, na što ju on dade raztrgat na konjske repove radi nevjere. Ej nevjero, nikad te nebilo!

Naš je putnik od sada sjajno i udobno živio, i nije mu ničesa manjkalo. Prsten čuvao je bolje nego prije, i nije se više ženit htjeo misleć valjda, da je sav ženski svieta onako nevjeran.

Kad je umro, i komu je ostavio prsten, mačica i psetance, to pravo neznam. A tko nevjeruje, da je ovako bilo, slobodno mu je pitat koga godj hoće.

Zabilježio Nikola Šimatović.

Ju. Ča tako ti misliš, da sam postal sada luteran.

Fr. Aj, ne mislim né, nego prišlo mi je na pamet da kad niš ne povedaš od Pistol ni od svetega Vandjela, kako imaš navadu, da tako valjida ne grejovaš ni k svetoj misi.

Ju. Aj, sam bil u Pazinu i na Rim na dva Augusta lani, i to leto na Liberatovu, ma sam čul poli obeh sveteh mis pevat samo latinski, i toje da ti nisam niš povedal zač nisam razumel ča se je pevalo.

Fr. A Bože moj kako to, ter u kvarnar i osmenu je sam bil pul soldati celo leto va Pazinu, pak vavek sam čul pevati Pistole i s. Vandjelije samo hrvatski.

Ju. Nu nu da biš sada bil va Pazinu biš drugo rekal.

Fr. Ča dakle valjida sada su nastali i kmeti talijani.

Ju. Aj da nisu né, nego leh gospoda i gosp. Klobučarič šnjima da neto drugčije nego da se peva pul veleh mis talijanski ill latinski, ča ti ja znam.

Fr. A tako tó, kako si mi povedal da se je pul tih dveh s. mis pevalo talijanski ili latinski, to dakle ni bilo valjida nijednoga kmeta ta put va crekve po staremu običaju lego sam ti, i samo sama gospoda talijani.

Ju. A Bože moj kako ni, kad nijedan put nisu mogli ni va crekve stat od sila ča jè jih bilo prenatrpano, a gospode talijani nis ni jedan put nabrojil više trih.

Fr. Dakle zač se ni pevalo hrvatski, ali su morda zguhili omu knjigu, koju zovu *Ščavet.*

Ju. Aj da nisu nè, lego da bi bil gosp. Klobučarič uvredil neku gospodu, kad bi bili razumeli kmeti: *Zakeo, zajdi dole iz Smokvenice.*

Fr. Tuko to ti je i prediku delal talijanski.

Ju. Aj bogme ni, zač sam dobro razumel kad je rekal, dajte obilatu lemozinu svetomu Liberatu.

Različite viesti.

Preuzv. g. Dr. Josip J. Strosmajer biskup djakovački prispio je 9. 0. mj. na večer u Trst u pratnji preč. g. Dr. Franja Račkl-a. Sliedećim dnevom odputio se je u Rim, kamo je bio pozvan, da sudjeluje kod pripravah za proslavu blagdana sv. Cirila i Metuda. Kod slavenskoga hodočašća bit će Strosmajer središte cielog pokreta.

Presv. g. Dr. Dinko Vitezić zastupnik na car. viću prolazeć iz Beča kući zaustavio se je u Trstu 4 dana te se podao 9. t. mj. preko Krka u Žadar, odkle će krenuti u Italiju. Za vrieme svečanosti sv. Cirila i Metuda biti će u Rimu te će zastupati naš narod u Istri i izraziti Nj. svetosti papi Leonu XIII. zahvalnost nad brigom, koju goji naprama Slavenom u obće te kako se trsi, da se sdruži zapadna i iztočna crkva.

Gosp. Franjo Jelušić dosadanji komesar kod ovdešnje c. k. finaneijalne direkcije imenovan je od fin. ministra za finaneijalnoga inspektora u Puli.

General Uhatius, iznašatelj nove vrsti kanunah, ustrelio se je 4. t. mj. u Beču. Nezna se za pravi uzrok njegove smrti, veli se, da je upravo kod prolzvadjanja novih kanunah imao neprilikah, u obće ostavio je za sobom njekoliko redakah, gdje kaže: da nemože dalje živiti. Prošloga puko mjeseca ustrelio se je podmaršal Tegetthof brat čuvenoga admirala istoga imena. U kratko doba uzeli si dakle generali Uhatius i Tegetthof dragovoljno svoj život!

Vriedno nasliedovanja. U Rimu sastali su se nedavno urednici svih listovah u Rimu izlazećih, te su zaključili, da neće više u svojih listovih navoditi slučajevah samoubojstva, ubojstva, krađje, ostalih manah, koje žigošu javni morat, jer da se vidi, kako ovakove viesti upravo pospješuju slične prekršaje. Kad se uvick čitaju, nisu već tako mrzki, kako su po sebi; uz to se potankim opisivanjem groznih zločinah u mnogih životinjska narav još jače podražuje. Kako god se nad točnijim opisivanjem ružnih parnicah sgraža dobar čovjek, tako se nad njimi veseli opaki, jer ga upućuju, kako mora biti kasnije obzirniji da ga neulove. Neima dvojbe, da su novine svojimi noticami pripomogle te je javni morat već na ništicu pao zato je spomenuti dogovor urednikah svakako važan dogodjaj.

Benedek i bubnjar. O pokojnom Benedeku pripovieda se vrlo mnogo anekdotah, od kojih evo jednu zabilježismo: Benedek nije bio prijatelj Čehom, pa je to znao svagdje i svagda javno pokazati. Koracajući jednom redovi vojske, zape mu oko o visoka bubnjara, duge guste brade. Benedek ga zapita po običaju iz koje li je zemlje. »Čeh« odvrnu bubnjar. »A ovi tuj?« zapita opet Benedek, pokazav na glasbenike. »Česi« odgovori opet bubnjar. »A ovo je takodjer Čeh?« našali se Benedek, pokazav na psa, koji je stajao uz veliki bubanj. »Ne, ekcelenca,« odvrnu vrlo ozbiljno bubnjar — »to je Magjar«.

Carev dar princesi Stefaniji. Kako doznaje »P. Lloyd«, darovao je car princesi Stefaniji liepu škrinjicu, u njoj sto zamotakah, a u svakom zamotku sto dukatah.

Htio se je oprostiti s kraljevićem. Kad se je kraljević, odlazeći iz Budimpešte, vozio na kolodvor, stade nekaki Magjar seljak vikati, bježeći za kočijami: »Stani! stani!« Naravno, da kočije nisu stale, ali je policija ustavila seljaka i pitala ga, što li hoće, a na to će prostodušni Magjar: »Htio sam se oprostiti i podati kraljeviću na razstanku ruku!«

Udaja jedne indijske udovice. Medju Botil, bogatom i uglednom plemenu Hindusa u zapadnoj Indiji, vlada velika uzrujanost, što se je kod njih prvi put sbio slučaj, da se je jedna udovica iz njihove kaste udala. Ta žena, kojoj je 27 godinah, udovica je već od svoje desete godine. Ona i njezin sadanji vjerenik, obojica Botil, utekoše u Bombay, gdje sklopiše brak pod zaštitom «družtva za udaju udovicah». Malen dio urodjenih reformerah odobrava ovaj brak; ali velik dio kaste jako je radi toga ogorčen. Jedini Botia, koji je prisustvovao vjenčanju, izobćen je, a rodjaci bivše udove nastoje izhoditi, da se vjerenici uhite i izruče, krivce je, da su ukrali dragulje. Netreba dvojiti, da bombayska vlada neće podati vjerenikah.

K slavenskomu hodočašću u Rim. Kad je sv. Otac doznao, da namjerava mnogo hodočastnikah doći u Rim, da proslave svetak sv. Cirila i Metuda naručio je kardinalu Ledohovskomu, da skrbi za svečani dočok slav. hodočasnikah. Po izjavi g. kardinala osnovao se je takodjer tamo poseban odbor sastojeći od članovah: O' Callagan, prior sv. Klimenta, gdje će se vršiti svečanost; Toroni, ravnatelj rusko-kat. sjemeništa; Dr. Prcewlocki, predstojnik poljske crkve sv. Klaudija; Dr. J. Crnčić, kanonik sbora sv. Jeronima i markiz di Baviera, urednik lista «Osservatore Romano». Odbor skrbi za stanove i druge potreboće. Sv. Otav želi, da se ciela svečanost obavi u crkvi sv. Klimenta (u toj crkvi leže ostanci sv. Cirila) i to na 3, 4 i 5 julija, u jutro bit će najprije sv. misa polag latinskoga obreda a zatim staroslovenska misa. Svečani govor držati će na višu čelju biskup Strosmajer i to u hrvatskom jeziku. Dne 5. julija blagoslovit će kamen kapele, koju misli sv. Otac podići na čast slavenskim apoštolom Cirilu i Metudu. Taj dan bit će i hodočastnici primljeni od sv. otca u svečanoj audienciji. Čitamo u «Katoličkom listu»: Javljaju nam prijatelji iz Bosne i Hercegovine, da se i onud kupe hodočastnici, koji će se priključiti Hrvatom. Iz Hercegovine polazi i jedan Turčin. I Dalmatinacah se pribiro, te će medju njima biti i gospodjah te gospodjicah, po tom se gospodje s naših krajevah neka neplaše, da će možda biti same. Što se tiče pravca i dana, kuda i kada da se putuje odbor naš nije mogao sam ustanoviti, nego je to propustio svakomu pojedincu. On samo javlja, neka svaki tako udesi putovanje, da bude 1. srpnja u Rimu. Bolje će svakako biti, da ih podje njekolicina u družtvu, jer je sameu težko putovati, naročito u tudje krajeve, pak još pvripust. Oni dakle, koji još druga nemaju neka u to vrieme dodju ovamo, pak će naći družtvo. Koji bi želio putovati morem (a taj put jest najjeftiniji, i u ovo vruće vrieme dosta zgodan) mogao bi se u Trstu priključiti Čehom i Poljakom, koji dolaze onamo 26, odkle će na Ankonu. Tko bi tim pravcem pošao uz put bi posjetio glasoviti Loreto te bi gdjeki svećenik mogao srotan biti, pa u kućici matere Božje čitati sv. misu. Nadalje je sbor sv. Jeronima u Rimu zaključio u svojoj sjednici od 25. svibnja, da će hodočastnikom iz Dalmacije, Hrvatske, Slavonije, Bosne i Hercegovine, koji dodju na ovogodišnju svetkovinu sv. Cirila i Metoda učiniti ovo pogodnosti: 1. dati sedam pristojnih sobah u svojem zavodu za isto toliko osobah; 2. nekoliciui ubogih hodočastnikah davati šest danah po tri talijanske lire na dan za stan i za hranu; 3. svećenikom misu u svojoj crkvi uz milostinju jedne lire i 20 centimah za svaku misu; nu ti imaju donesti sobom celebret od svoga biskupa i pristojnu odjeću i to ne samo za služenje ilitl mašenje, nego i da budu mogli pred sv. otca papu. Javlja se uz to da se u ugledniog gostioni *alla Minerva* plaća svaki dan za stan i hranu 9—40 lirah. (1 lira ima našlh po prilici 50 nč.). Tko želi iz Istre poć, valja da se sprema. Treba li štogod saznati, neka se obrati na uredničtvo, koje će stojat svakomu na uslugu.

Književne viesti.

Spovednik in njegova služba. Izašla je na svietlo od nas već u ovom listu oglašena knjiga pod gornjim naslovom. Ima preko 300 stranicah. Napisao ju je Fran Kosec župnik u Truškah (post Capodistria) a prodaje se kod pisca za cienu od for. 1.20. Ovo vele pomno i zanimivo djelo preporučuje sam biskup s riečmi «Tiskanje rukopisa: Spovednik in njegova služba, napisao Fran Kosec, radostno dozvoljavamo i knjigu svećenikom preporučamo». Juraj v. r. biskup.

Liečnički viestnik. Organ sbora liečnikah kraljevine Hrvatske i Slavonije. Pod ovim naslovom izlazi već petu godinu u Zagrebu strukovni list za liečnike jedanput na mjesec te je namienjen sborskim članovom. Za nečlanove predplata 5 for. na godinu kod sborskoga blagajnika D.ra Bauera.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15. Junija 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.50	9.30	11.64	—	9	5.51	9.29	11.63	—
2	5.50	9.29	11.64	—	10	5.50	9.30	11.62	—
3	5.49	9.29	11.64	—	11	5.50	9.29	—	—
4	5.50	9.29	—	—	12	—	—	—	—
5	—	—	—	—	13	5.50	9.28	11.63	—
6	—	—	—	—	14	5.50	9.29	11.63	—
7	5.51	9.31	—	—	15	—	—	—	—
8	5.50	9.30	11.62	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Junija 1881.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	—	—	—	—
S. Domingo »	63	—	73	—
Rio polag vrsti »	50	—	69	—
Cukar austrijski »	34	50	37	50
tučeni »	33	25	34	50
Cvietje trave bunače (Grisantome) »	115	—	170	—
Naranče, skrinjica	2	50	5	—
Karube puljezke za 100 k.	—	—	—	—
levantinske »	7	—	7	25
Smokve Kalamata »	16	—	17	—
puljezke »	9	—	—	—
Limuni, skrinjica	3	—	6	50
Badem ki iliti mendule pulj. za 100 k.	70	—	80	—
dalmatinske »	—	—	—	—
Lešnjaci »	31	—	32	—
Šljive »	13	—	21	50
Pšenica ruska »	12	—	12	25
ugarska »	12	—	12	50
galučka »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	6	50	6	60
ugarski »	—	—	—	—
Raž »	—	—	—	—
Ječam »	7	50	9	—
Zob ugarska »	7	—	8	—
urbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	—	12	—
Bob »	—	—	—	—
Leća »	12	—	—	—
Oriž talijanski »	10	—	21	50
inglezki (kitajski) »	13	25	15	50
Vuna bosanska »	108	—	115	—
morejska »	118	—	125	—
urbanaska »	123	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	20	12	90
bukovice »	7	50	12	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.	37	—	38	—
» najbolje »	52	—	63	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	38	—	—	—
istarsko »	38	—	39	—
Kameno ulje u barilah »	10	50	10	75
u kasetah »	12	—	13	50
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	—	—	—	—
dalm., ist. i bos. »	70	—	100	—
janječe naške za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske »	60	—	80	—
kozje za 1 k.	—	50	—	70
vuneno slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar za 100 k.	26	—	31	—
Sardele i baril »	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	39	—	40	—
Salo »	70	—	—	—
Slanina »	60	—	66	—
Rakija etolitar 100 litarah) »	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	30	—	—	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinske »	6	25	6	50
Lišće od javorike »	12	—	14	—
Vinske strgotine (Grapula) sploh »	31	—	48	—
Med »	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike) »	12	25	13	—
Pakal baril od 100 k.	3	75	9	—
Cunje (štrace) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat. «	14	—	16	—

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cienc i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalazo se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rjeci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti cienu najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj v Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah;** te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekapiju i nekidaju se.

Cienа iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani čiuit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naročitom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah, itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih «sottana» po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče cienе i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponižni

Alojzio Bader

svićar, Sjeminarska ulica broj 125.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri,* zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 13. U Trstu 1. Julija 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Husla, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, ovisno prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik. i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Današnjim danom nastaje drugo polugodišće pa zato se svi polugodišnji predbrojnici pozivlju, da za dobe svoju predplatu obnove. Ovom zgodom neka se sieto i oni, koji dobivaju naš list godinu danah i njekoji još više a zaboravljaju svoj dug namiriti. Gledeć na važnost hrvatskoga lista u Istri svatko nek nastoji svojoj dužnosti zadovoljiti i tako poduprieti razvitak narodne stvari.

Uredničtvo i odpravničtvo nalazi se odsada «**Palazzo Diana, Via S. Lazzaro N. 15, Trieste.**», *kamo neka se predplata, pisma i druge stvari šalju.*

Uredničtvo.

Govor D.ra Dinka Vitezića

u kući car. vieća od 16. maja 1881.

Umolio sam ricč, da opazim nješto o meni potrebito se činećih gradnjah u lukah (porad) kao i da naveden njekoja razmatranja glede naše pomorske trgovine u obće. U prvom redu govoriti ću o gradnji luke u Baški na otoku Krku.

Radi se o gradnji vanjskoga nasipa za obranu. Nacrti kao što i proračun dogotovljeni su ne malenim troškom već dulje vremena. Stvar se već razpravlja skoro preko 20 godinah. O potrebući gradnje imao sam čast više putah u ovoj visokoj kući govoriti poimence u 47., 94. i 166. sjednici prošloga zasjedanja. Neću vaše dragocieno vrieme na to upotrebiti, da još to pobliže dokažem te ću samo kratko opaziti, da je zemljište jako neplodno a i napram broju pučanstva premaleno te da je pučanstvo prisiljeno skoro izključivo baviti se brodarstvom, što sačinjava glavni dobitak tamošnjih stanovnikah.

Nu luka je premalena a samo malo zaštićena. Da je luka premalena ključiti je, što imade tamo 70 brodićah a samo njih 20 može tamo boraviti. Češće se je pokazalo, da je luka premalo zaštićena, jer se kod žestokih olujah brodovi sudaraju dolazeć tako u veliku pogibelj život i imanje stanovnikah. Tako se je sbilo noćju 6. Decembra 1873 i u noći 24. Februara 1879, da je u luci oluja prouzročila velikih štetah. Izvedenje te gradnje leži u obće u interesu brodarstva; jer je uzduž ciele nasprotno hrvatsko obale samo jedna luka, Senj, a i ova je vele nesigurna, tako da ju za velikih olujah moraju brodovi ostaviti. Stoga bilo bi na dobu, da se sagradi napomenuti nasip, jer bi tim baška luka mogla služiti senjskoj kao luka za nevolju, kamo bi se mogli brodovi za nastajuće oluje uteći. Dogodilo se je, da se u noći od 28. do 29. marča 1871 nije moglo više održati u senjskoj luci njeki talijanski brod te se izašav na pučinu razbi na nasprotnoj obali, poginiše 4 čovjeka. Da je bila u Baški dobra i sjegurna luka, nebi se bila dogodila ova nesreća.

Visoka vlada je sama potrebu tih gradnjah tim pripoznala, što je u proračun za god. 1876 uvrstila u tu svrhu dioni iznesak od 15.000 for. Nu proračunski je odbor izbrisao taj stavak s razloga, jer se je onda gradilo više lukah, a njekoje od tih velikim troškom. Tako n. p. radilo se je tada o novoj tršćanskoj luci, za koju se je svake godine moralo izdati milijun forintih. Kasnije poduzele su se takodjer druge skupocjene gradnje, n. p. gradnje lukah u Rovinju i Spljetu.

Budući su ove gradnje većim dielom sasvim ili skoro svršene to odpada i navedeni razlog. Stoga se nadam, da će se sada kod boljih izgledah toj želji gledati zadovoljiti. U ovom stadiju proračunske razprave neopredlažem, da se u tu svrhu umetne stavak nego upozorujem visoku vladu na ovaj predmet te umoljavam naročito nj. preuzvišenost gosp. ministra za trgovinu (Pino), koji je bio sam na licu mjesta te koji je morao uviditi potrebu gradnje, da u budući proračun uvrsti koju svotu u tu svrhu. Pozivljem se na sviedočanstvo mojega štovanoga prijatelja, gosp. specialnoga izvjestitelja (Klaić), koji je bivši sam tamo i osviedočiv se o potrebi gradnje u proračunskoj razpravi god. 1876. zagovarao gradnju iste luke.

Kad sam već kod Baške, dotaknuti ću se i druge potrebe, koja je uzko skopčana sa razpravom, budući se tiče brodarstva. Kao što sam već naveo, glavno je zanimanje baščanskih stanovnikah brodarstvo, gdje su izvrstni. Oslanjaju se jedino na izkustvo. Porodila se želja, da se ondje ustroji nautički tečaj, da si uzmognu oni, koji se pomorstvu posvećuju, steći bar elementarno znanje u nautici. Obstoji ondje dvorazredna pučka škola sa dva učitelja, trećega zapala bi zadaća, da podučajo učenike u tom predmetu.

Troškovi bili bi jako neznatni; radilo bi se najviše o godišnjih 800 for. i tako ustrojila bi se njeka vrst tehničke škole u nautici. Baščanska občina je zaista god. 1873 upravila molbu na ministarstvo nauke, gdje je za taj tečaj molila. Ja sam sam često kod ministarstvo za to govorio, ali i neglededć na mnoga mi učinjena obećanja nije se dosada ništa učinilo.

Nije mi poznato, da se je u Istri ustrojila koja tehnička škola a ipak doprinaša pokrajina za ovakve škole, kojih trošak se računa na okrugli broj od pol milijuna for. Bilo bi dakle pravedno, da se u tom mjeru što učini za pokrajinu te da se ustroji taj tečaj. Nakon ovih kratkih opazakah vraćam se na gradnje lukah.

U drugom redu preporučam ustrojenje mulja, zaštitnoga nasipa u staroj Baški isto na otoku Krku. Radi se tu najviše o neznatnoj svoti od 8000–10.000 for. Razlozi za ovu gradnju jesu skoro isti kao što kod nove Baške najme, vele nerodno zemljište i pogibelj za brodarstvo: jer je kraj i nove i stare Baške najviše buri izložen a za sigurnost brodovah upravo u ovoj stvari nije ništa skrbljeno. Osim toga kakvoća zemljišta je takova, da se tamo nemogu sagraditi redovite ceste te su stoga i stanovnici odieljeni od ostalih otočanah. Potrebita je dakle gradnja toga mulja, da se ove stanovnike stavi u doticaj sa drugimi mjesti i tako da nepodive.

Uslobodjam se na visoku vladu upraviti pitanje sljedećega smjera. U proračunu za godinu 1875 bje prihvaćena svota od 8000 for. kao drugi dioni iznesak od for. 30.000 za zaštitni nasip luke u Ici. Budući nije, kao što čujem, to djelo izvedeno a dobro zastićena luka je ondje od najveće potrebe radi morskih olujah to bi rad znao, što je u stvari. Budući je gradnja nasipa potrebita preporučam najtoplije visokoj vladi, da opet preduzme gradnju.

U zadnjoj sjednici bio sam na najugodniji način iznenadjen ob onom dielu govora gosp. zastupnika D.ra Rus-a, gdje je svoje mnienje izrazio te i temeljito dokazao, da se za našu pomorsku trgovinu mora konačno nješto učiniti, jer su na žalost dosada bili interesi pomorstva u ovoj visokoj kući jako zanemareni. Mi sa južnih stvarah zauzimasmo

Podlistak.

Prepis iz glagolitske matice.

U dan 25 sektembra 1580 u kastelu Veprincu učineno, a to radi bikarie, ka oće bikarit od sada do mesopušta; i tako da se nima draže prodavat meso: skopčo po pet beći, glava po pet beći, utrobica pet beći slezinica pet beći; i ošće da nepuščaju na mesi jetar; junčevina po dva soldina, jalovičina po dva soldina; a volovina i kravina da se štima; ako bi šćirka ovca (ka ne janji) po soldina dva; a skopac kozji po dva soldina, ščirka koža po soldina dva; kozina i ovčina, ka je dobra po tri beći; loja librica do treh kralji po soldini pet; i još prepovedajući blago, ko je za bikariju, da se nima dat vanka prez znanja oficia, ali onih, ki se kordali bikarit, pod penu libar 25. Bikari, ki se kordaju, ako bi jim ča mesa zvancivalo, ter ga otell van dat, da ga nimaju van dat, dokle oficia ne pitaju; i ti bikari da nimaju nego jedno obišće od brava zet, i staveći penu, ako bi preterill bikari cenu od mesa, ali od drobnoga libre tri, i ta pena da gre jedna libra valputu, a dvi starijim; i staveći penu (v) sakomu, ki bi bikarit v kontradi u ime bikarie, samo, ako bi komu živinče ubilo se, ali nogu slomilo, ako nebi (v) sekda bikarom javil libar osam.

I korda se za bikarit Ivan Brajmanić od Kastva, a to s komunom Veprinačkim; i obliga se rečeni Ivan, da oće saciat mesom ovo mesto do mesopusta saku nedelu i saku sredu i još drugi dan, kuda se spotrebi komunu, i nato da dva poruka: prvoga Petra Martinačića, drugoga Jurja Milošića; ako ne bi dal ki dan mesa v nedelu all u sredu, da zapada v penu libre tri, ako ne bi otel saciat z mesom do pusta, ako bi se z vergal da plati libar 25; i ošće da nimaju dat draže glave ovče, nego kako meso i tukajše kozja pod penu, kako zgora, ako pretere.

II.

Va ime božjo, amen, let gospodnih 1641 na dan pervi meseca Jenara, na konfinu Kastavskom zgora Rukavca u kuće prebivanja Mateja Kučela, kade budući sedeći poli ognja rečeni Matej Kučel, ki budući vremenit od svojih let i prislab svoga života, ma dobrega sliha, vida i dobre pameti, nadejuć se od perikula smrtnoga, od koga nijedan slobodan bit nemore; i zato odluči storit svoj ordin od svoga imenja, ča mu je gospodin Bog posudil: najprvo naporučuje svoju dušu gospodinu Bogu, a telo matere zemlje od ke je došlo, kada ju gospodin Bog sudi od ovoga sveta, tako ordina, da se njegovo telo ima pokopat va cimitar sveto Lucie (v Kastve) i da se ima spravit službami božastvenimi dan pervi, dan sedmi, dan 14. i na leto, i u napredak da nimaju zabivat njega duše oni ki budu uživali njega dobitje ili njega blago.

Poli toga reče, da ostavlja svoju zakonitu ženu Margaritu njega imenju i štabilom pošteno stoje.

Veće reče, da budući on na ono vreme vdovac, a ta njega žena divojka, ter da je bil njoj obećal za juternicu libar pedeset, i to da budu tvrdi, i k tomu njoj pušća drugih libar pedeset za kontradotu, ter da ona mozi po njega semerti vazet za tih libar 100 njegovega blaga; kade bude njoj drago, i da s tim more obernut, i pustit kamo nje volja bude.

Zatim reče i skupa i složno s tu svoju gospodaricu ondi predstojeću, a to za svoji univerzal eredi naslednici svoju jedinu ćer Katarinu, ka je uženjena pod sveti matrimoni za Andreja Poščića, ka oba jih lipo poslušaju, prigledaju i nastoje, i gobernaju njih vsa blaga, i da njih pomože rečeni Andrej, koga da su oni oba k sebi vazeli, toga more bit let trinajst, ter budući, da nimata poroda s tu njih ćeru; zato ništar manjo puščaju vsa i vsaka njih blaga ali budu imali ali nebudu i poroda, i ako bi se spotrebilo njima zetu ali ćere vazet k sebi za pomoć i goveran i za njih laginju, i ki njih va njihovoj starosti bude prigledal i governal; tako da ona dva morita zibrat i k sebi pritisnut koga njim voljno bude, i njih zakupit, kada bude toga doba pod sveti matrimoni; ako li njima nebi gospodin Bog dal poroda; da budu ona dva oblastna tima svojima hrama ili raba podelit i pustit koliko goder bude njih volja podelit, a to zaradi toga; da njiju ta dva raba, keh ona zvole, budu obligani na njih staroste prigledat i dohranit, kako sikoć sada čine ta njih zet i ta ći.

Veće reče ta rečeni testadur i ta njegova žena, da vsa njih blaga puščaju i testuju zgora rečenim njih credom, dokler godir budu živa na ovom svetu, ali umre jedan pervo drugoga, tako on, ki bude dalje živel, tako da bude gospodar nada vsim njih blage; avinur, da ta rečena njih ći bude voljna to njih blago pustit, komu njoj drago.

Zatim rekosta ta imenovana testadura; da budući njih obligazion davat na dan vsih svetih jednu brigaču *) koliko se premore, zato puščaju onu njivu ka je nad. delom pod tu brigaču, ter po smrte toga njih zeta i njih ćere, da mozita pustit tu njivu i brigaču, komu bude njih volja.

*) brigača-dužnost plaćat za pokojne misu, i dat popom objed; zato puščena zemlja je brigačna zemlja, ili prosto brigača.

se uvjek za to, nu nebijasmo uslišani od gospode iz sjevernih pokrajinah. Onaj govor pobudio je u mene nadu, da će se odsada stvar u tom smjeru bolje razvijati.

Isto tako sam nj. preuzv. g. ministru trgovine zahvalan za dobrohotnu izjavu u zadnjoj sjednici kao i za pripravnost da podigne pomorstvo koliko je u njegovih silah a naročito trgovinu grada Trsta. Dosada nismo bili navikli čuti ovakvih izjavah sa ministarske stolice.

Gospodo moja! Interesi poljodelstva kao i obrta iziskuju da se olahkoti prevoz. Da se postigne taj cilj treba:

1.) Popraviti naše luke;

2.) Urediti dobre komunikacije na kopnu i po vodi, osobito železnice, koje spajaju kopno sa pomorskimi lukami.

3.) Povećati naše trgovačko brodovlje.

Neka mi bude dozvoljeno u kratko navesti, da se u ovoj polovini carstva jako malo u tom smjeru radi.

Što je tiče prve točke, slobodan sam statistički dokazati, kako se je nesmiljeno u odboru i u visokoj kući postupalo glede takvih troškovah, koji su se imali upotrebiti za popravljenje lukah. Slobodan sam prispodobiti ovogodišnji proračun s onim za god. 1874 i to po 4 rubrikah, koje su u proračunu, da se ova tvrdnja dokaže. U prvoj glavnoj rubrici »Služba u lukah i pomorsko zdravstvo« uvrstilo se je god. 1874 na redovitih izdatcih i dozvolilo 748.000 for., na vanrednih izdatcih 1.464.500 for., god. 1881 naproti imade redovitoga izdatka 725.000 for., vanrednoga nema, nastaje razlika od 1. 1,487.500 for. Drugo za nove gradnje u Primorju odobrilo se je god. 1874 vanrednoga izdatska 216.600 for., god. 1881 for. 83.500, ostaje manjak od 133. 100 for. U trećoj rubrici za nove gradnje u Dalmaciji dozvolilo se je god. 1874 for. 262.000, god. 1881 for. 113. 500, dakle ove godine manje za 148. 500 for.

Četvrta rubrika tiče se većega izdatka za tršćansku luku. God. 1874 odobrilo se je za to na vanrednih izdatcih 80.000 for., god. 1881 for. 20.000; dakle manje fos. 60.000. Cielokupni izdatak tekuće god. prispodobiv ga s onim godine 1874. iznaša 1,829.100 manje.

Istina je doduše, da je u toj svoti sadržana i jedna rata za tršćansku luku, ali ako se ista i odbije, to ostaje još uvjek velika razlika. Počam od god. 1875. jesu ovi izdatci godimice znatno obaljeni i ako bude tako i u buduće, konačno spasti će na ništicu, ali će onda takodjer i naše pomorstvo biti reducirano na ništicu.

Što je tiče drugoga predmeta, komunikacijah to uzev strogo nespada k današnjoj razpravi; biti ću dakle kratak te se tog pitanja samo u toliko dodirnuti, u koliko je neobhodno potrebito za dopunjenje mojega govora.

Vlada imala bi naravski nastojati, da usavrši priključaj železnicah sa jedinim našim emporiumom »Trstom«. Trst je sada spojem sa kopnom jedino južnom železnicom, ova bijaše početkom državna železnica te se ju kasnije prodalo na inozemsko društvo za malenu cienu. Učinilo se je moguće sa strane občine i trgovačke komore kao i sa strane ostalih korporacijah u Trstu, da se Rudolfova železnica produlji do Trsta, nu bez uspjeha. Nastojalo se je doduše u zadnje vrieme promet olahkotiti kombiniranom tarifom med južnom i Rudolfovom železnicom, to su pako samo paliativna sredstva, zlo se neće radikalno izliečiti, dok se neprotegne Rudolfova železnica do Trsta.

Treća točka radi o našoj mornarici. Ova na žalost propada svake godine više.

U sjednicah 166 i 433 prošloga zasjedanja ove visoke kuće imao sam čast obširno o tom predmetu govoriti te sam naveo razloge toga padanja kao što i sredstva, kako da se tomu zlu doskoči. Med ostalim naveo sam kao najglavnije, da nevalja odveć fiskaličnimi poreznimi zakoni previše obteretiti u brodarstvo potrošene kapitale te sam predložio, da se dohadarina za brodove u obie pole careviue ustavnim putem ustanovit se imajućimi jednakimi načeli odmjeri te da se približi k onoj, koja je u Ugarskoj u životu, najme odmjeriti dohodarinu po stanovitom ključu i objemu bačavah bez obzira na faktični dohodak.

Da je brodarstvo u nazadku uvidit se može iz izkaza o stanju austrijsko-ugarske mornarice od god. 1871, do god. 1880, kao što se nalazi u »Annuario marittimo«, a ja ću kratkoće radi prispodobiti samo extreme. God. 1871. bijaše u obijah polah carevine 7889 brodovah, god. 1880 njih 8192, dakle god. 1880 veći je broj za 303; broj bačavah (tonellata) god. 1871 iznašao je 391,061, god. 1880. 331. 438, dakle manje 59. 623 bačavah. God. 1871 bijaše mornarah 27. 873, god. 1880. 27.228 dakle manje 545. God. 1871 konjskih silah 16,907, god. 1880. 17.788 dakle više za 881. Broj brodovah i konjskih silah povećao se je doduše maleno, na odlučujući faktori, objem bačavah i broj momčadi se je očito umanjio. Što je tiče većega broja brodovah, to su samo maleni brodići a nipošto tako brodovi duljega toka. I broj parobrodah se je povećao, najme broj konjske snage, ni to povećanje nestoji u odnošaju sa povećanjem, koje je nastalo u drugih državah Europe. Ako gledamo, što se tu radi u Englezkoj, Francuzkoj i Italiji i što se kod nas radi, tuga mora nas spopasti. U Francuzkoj izdan je u jenaru t. g. zakon, koji izlaže premije za gradjenje brodovah i brodarstvo. Mjesto da na tudje brodove metne veće namete, Francuzka postupa sa svimi jednako, daje pako premiju svakomu francuzkom brodovlastniku, koji gradi brod, t. j. stanovitu svotu prostorne veličine po bačvi i težini mašinah te daje osim toga premiju po bačvi za svakih 1000 miljah, koje je brod prebacio. Ova stvar potaknuta je i u talijanskom parlamentu u februaru ove godine po zastupniku Luzzatti-u. Ovaj je protivan premijam i to za to, buduć je to, kao što tvrdi, u protuslovju sa gospodarskimi načeli države i pogodbenom vjernošću. Predložio je naproti, da se imenuje enqueta, da iztražuje stanje talijanskoga brodarstva. U tom smislu izrazio se je i ministar financijah Magliani te bude predlog prihvaćen.

Želilo bi se, da se sazove i našoj polovini carstva takva enqueta. Kao što čujem, naredilo je u tu svrhu i ugarsko ministarstvo enquetu, koja ima se na Rieci obdržavati, kamo imali su biti pozváni i naši brodovlastnici.

Ob uspjehu tih mjerah nije mi ništa poznato, to želi se u tom smjeru kakvo razjasnenje od strane visoke vlade.

Obćeniti Reklam obćine Kastavske

proti novoj gruntovnoj procjeni.

Slavna c. kr. kotarska procjenbena komisijo!

Podpisana deputacija mjestne obćine Kastva čineći za ponezne obćine Kastavske i za pridružene: Bergud, Klanu, Lisac, Skalnicu i Studenu mora prije nego li podje na pojedinosti opaziti nešto u obće glede klasifikacije zemljišta u ovoj obćini: Klasifikacija privatnih posjedah t. j. oranice, trsja i pašnjakah (jer drugoga je malo) može se smatrati prilično povoljnom, ako se ima na umu pravilo, da svaka zemlja ipak *mora* dati nešto čista dohodka.

Kad bi se pako uzelo u obzir, da velika većina urbarnoga zemljišta u cieloj obćini Kastvu postade takovom tekar onda, kad je u nju uložena neizmjerno velika radnja, pri kojoj mnogo putih radniku neostane niti 20 novčićah nadnice, onda bi se bilo moralo doći na misao, da se sva ona zemljišta izjednače sa okolo ležećim komunalom, pašišćem najgore vrsti.

Ali zakon dopušta izjednačenje samo u slučajih, kad za uzdržavanje zemljišta u onoj vrednosti treba trajno (beständig) izvanrednih troškovah.

Nekoristi prigovor, da zemlja mora davati neki čisti dobitak, kad ju poljodjelac obdjelava. To kad nas nije. Naš je puk marljiv i po glavnom zanatnik. *Samo zato, jer zanatom nemože dobiti dosta radnje, ide on krčiti posve puste krajeve, a to je djelo takovo, da se može dokazati, kako na mnogih mjestih zemlju upravo nose na kamenje, ili ju iz dubine dižu na «vinč«, ter tako stvaraju njivu.*

Radnja (djelo) je dosta taksirana u potrošarini sa njezinimi nameti. Kod našega poljodjelca taksirana je izvanredna radnja pod krinkom čistoga dohodka od zemlje. A to je velika pogreška u financijalnoj politiki države.

Kod nas zemlju obdjeluju skoro sasvim sami gospodari. Gde zemlju urbarnom čini ili krči najmljeni težak, ondje mu je nadnica vrlo malena, a ipak sa svim tim gospodaru opet vrlo malena korist; drugimi rečmi: kod nas radnja na tudjoj krčevini nije plaćena, a na svojoj ne samo da nije plaćena, nego je na nju navaljen još veliki porez tobože od čistoga dohodka zemlje.

Na ovo bi se možda prigovorilo, da je to sve uzeto u račun kod procjene, pak da su zato privatni posjedi t. j. djelane zemlje dosta nizko cienjene i da će seljak to lahko snašati.

Mi ćemo cielom procjenom dokazati, da je to samo obsjena, i da će seljak morat plaćati viši porez, nego li bi morao polag čistoga dohodka njegove osobne zemlje. Evo zašto:

Naše šume i pašišća precienjene su previsoko. Šumah privatni imaju vrlo malo, a obćine vrlo mnogo, ne upravo šumah, nego onoga što je sve u katastru računano pod šumu. Čisti dobitak od šumah izračunan je tako visoko, da seljak mora u svojoj obćinskoj šumi kupiti drvo, kako je računano na riečkom trgu i da povrh onoga što se preko domaće porabe proda, još će morati plaćati barem 25 po sto adicionala na svoj privatni posjed samo u to ime, da obćina može dobiti na račun šume onoliki dohodak, kolik je računan za plaćanje poreza. Dapače za dobiti procienjeni čisti prihod, nesnosne takse na obćinare još će se morat povisiti.

A buduć naše drvo uz mnogostranu konkurenciju dan na dan ima sve manju cienu, doći će vreme, kad će obćina svojim obćinarom morat reći: Sve što dobijem od vaših taksah ide na uzdržanje i čuvanje šume. Skladajte dakle sami za porez ili opeta povisite takse za porabu obćinske šume.

A obćinari morat će kazati: Ili me pljusneš o lievo ili o desno lice, meni je pljuska svejedno dana.

Rezultat naše procjene je taj, da će porez državni biti nepravedan i prevelik, samo će ga se nešto pobirati pod imenom državnoga poreza, a nešto pod imenom adicionala.

Za državne oblasti je procjena dobra, jer će imati samo po jednoga debeloga dužnika, mesto stotine manje debelih, pak će naći i način, kojim utjerati porez od obćinah.

Ali proti tomu, da ova procjena ostane, kakova je, mora podpisana obćinska deputacija svečano protestovati:

Kod procjene obćinskoga zemljišta postupalo se je ne točno i na brzu ruku. Čitavi veliki kompleksi uzeti su skroz u jednu klasu, prividno nizku, ako se ima na oku bolje ali manje dielove, a u vrlo visoku ako se računa slabije, ali veće dielove.

Pusti pašnjaci nizkoga reda uzeti su za šumu, jer simo tamo proviruje kakov ljesak ili jesen. To je posve kriv postupak. Takovi predjeli su pašnjaci i ništa drugo i to zimski pašnjaci, gdje blago obrsti po koju suhu granu, da zahoravi na jasle. Da su ta mjesta računana svagdje i u zadnju klasu šume, još je kriv račun; jer zadnja klasa šume nosi 20 novč. čistoga dohodka, a tekar 5. klasa pašnjaka nosi jedva 16 novčićah od rali na godinu.

U pojedinih predjelih nije se obzir uzeo na to, da se šuma nesmije izsjeći, nego vrlo malo i na redko, jer bi kras pod njom izprala nagla voda, ili bi brusilovasto tnalo ogolilo, pak se mučno zagajivalo.

Čisti dohodak šume računao se je na temelju vrednosti jednoga bečkoga klaftra drva. Može li se taj temelj uzeti za dohodak onih šumskih predjelah, gdje se na stotine ralih nemože dobiti ni jedan klaftar drva? Jedno je računati, koliko klaftarah u misli može dati šikara, kakove su kod nas računane za šume, a drugi je račun, koliko se klaftarah iz one šikare može u istinu unovčiti.

Za posjek visoke šume računan je spored (turnus) od 100 godinah. Mi moramo sjeći bukve i od 40 godinah, ako ćemo ikakov dobitak imati. Doduše možemo izsjeći $2^1/_2$ puta toliko ralih, a'i je pitanje hoćemo li dobiti $2^1/_2$ puta toliko klaftarah, koliko od stogodišnjih bukavah, i hoće li oblasti tim biti zadovoljne.

Mnogi su dielovi šume prividno dobri, jer su od 20, 30 godinah zabranjeni voljom samoga pučanstva, kao parc. 796-1 Jarčinovac — Jarki — Burešino, obćine Klane. I ta parcela ima nositi po novoj procjeni svake godine 1128 for 64 nč. slovom *tisuću sto dva deset osam forintih, 64 novčića čistoga dohodka*, premda u 30 godinah nije dala 4000 forintih a lugar sam stojao je za to vreme više od toliko.

(Dalje sliedi).

Poziv u pčelarsko družtvo.

Trudom zaslužnih i dobromisaonih mužovah u Osjeku utemeljilo se »Pčelarsko Družtvo«, koje izdaje svoj javni organ »Slavonsku Pčelu« hrvatski i radi oportuniteta njemački, što će se s vriemenom izgladiti. Družtvo već do sada broji više od 200 članovah. Članovi utemeljitelji plaćaju jednom 20 for., a podpomagajući jednom za uvjek 1 for. pristupnine, i godišnji prinos od 2 fl. a. v. u dva godišnja obroka unapred. Potanje može se saznati iz družtvenih pravilah.

Istarski Hrvati! Ovo je prvi put, da onostranski Hrvati stupaju javno na apističko pozorište, da pokažu znanje i vještinu i u ovoj grani narodnoga gospodarstva. Namjera družtvenih osnovateljah je, da vaskolik narod, ma gdjegod bio, crpi iz istog družtva što više koristi, hasne i boljka. Istarski Hrvati nemogu se pasivno držat naprama ovom družtvu, jer držeći se minulo bi jih ono blagotvorno dobro, dobro moralno i materijalno, koje bi jih inače zapalo, da u družtvo stupe, a borme nitko se rado dobra neotimlje.

Recimo istinu, naša Istra je odveć nimna zemlja. Svaka pokrajina u našoj državi čega što obiluje, a mi svega u svakom obziru oskudujemo. Imade kakvih 40 godinah, da se svietom umno pčelari, a mi neimamo o takovom pčelarenju ni elementarnih pojmah. Ako nam se i nekoja krate, pa ipak nitko nam neprieči, da se učimo, naobražujemo i usavršujemo. Mi se možemo podignuti, i moramo do visine drugih kulturnih narodah, al tomu se hoće uz ostalo i željezne volje. Napred dakle Istarski Hrvati, nu samo temeljito, odvažno i uztrajno. Iztinismo iz krugovah naših sve, s čega narodi boluju i propadaju. Naobražujmo se i udružujmo se.

Istarski Hrvati! Liepa i plemenita je zabava medonosne pčelice gojiti, a i ugodna, kod unaša mnogi novčić u tobolčić. Samo umnim pčelarenjem postiže pčelar svoju svrhu, a umno pčelarenje čovjek se lih brže izuči, nego ikoje strukovno znanje. Ta imademo i vriednih pčelarskih naših knjigah. »Slavonska« će pako »Pčela« na široko naukom se baviti, i slieditи marljivo sve novije izume.

Neka nikoga neplaše troškovi. s malenom glavnicom razložno razredjenom veliki se uspjesi postižu. I u tomu će biti pčelarsko družtvo svojim članovom na ruku. Netrebuješ puno vromena: kad si dokolan ili trudan, tad se pčelarstvom zabavljaj i prodji.

Istina, svi se nemogu pčelarstvu posvetiti; nekoji su ipak razredi pučanstva, koji bi mogli i morali. Redovnici i učitelji sa nizke plaće jedva životare, niti imade izgleda, da će jim kadkada osvanuti dan sretnijeg položaja. Njim ino nije, nego osloniti se o svoju bitnost, i pomoći si, kako koji bolje može i znade. Medju ostalimi liepa jim se prilika pomalja, da uz pčelarstvo svojski prionu, gdje će jim se otvoriti novi izvor uzaludno gramženo poboljšice. Javni su zvaničnici i najbliži narodu, kojih je sasvjestno izpunjivati velevažnu misiju: prednjačiti i sborom i tvorom. Svatko rado sliedi, što redovnik i učitelj rade, pa će i naš Istran po njih poučen više ljudski i razumnije pčelariti. Samo vi narodni prosvetitelji na rad: podupirajte pčelarsko družtvo, komu se sada hoće temelje učvrstiti, te uztrajte neuzkolebivo, nu i plodonosno uz narod za narod.

Ako je drugim narodom od potrebe, to je našemu narodu od nuždе, da se udružuje. Hrlimo dakle u što većem broju u «Pčelarsko Družtvo Slavonsko». Nemožemo i nesmijemo živjeti za se, niti po se, jer ovo družtvo je i naše družtvo, članovi su većinom naša braća, pčele gojenice su naše, su hrvatske pčele. Dobrobit i sreća družtva je dobrobit i sreća naša, kao i svaki neuspjeh i nesgoda je opet i naša. Samo u družtvo! U družtvo! Tim smo i ispunili svoju zadaću.

Iz Istarskog primorja

D. M.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 29. lipnja 1881.

Kod nas u Austriji neima nikakvih važnih političkih novostih. Carevinsko je vieće zatvoreno, zemaljski sabori neotvoreni, zato se sva politika skučila u novinarske članke i u strančarske sastanke. Nam protivni novinari rade iz petnih žilah, da skuckaju nekakvu tobože sredinju stranku, što no smo ju zadnji put spomenuli; a sastankaši buncaju o povratku nepovratnih stvarih, naime o poniemčenju austrijskih Slavenah. A Slaveni svi i svuda jednoglasno odgovaraju jednim i drugim, da Austrija mora da bude il jednakopravna država gledе svih svojih narodah, il nikakva; jer su zauvjek prošla ona poganska vremena, kad je jedan narod drugomu zapoviedao samo zato, što je tobože bio mnogobrojniji il izobraženiji. Izobraženost neima prava da uprežе neizobražena, kao ni bogatstvo da tlači uboga. I ubogu i neizbraženu mora da bude prosto, izobraziti se il zabogatiti, koliko im to dopušta svietom vladajuća providnost Božja, kojoj nije nitko ovlašćen stavljati granicah ni uvietah.

U Ugarskoj se uprav vrše izbori, koji da neće znatno promieniti razmjera strankah u parlamentu, jer su Magjari još uvjek jedini tamo gospodari. Gdje jih je strah, da bi mogli Nemagjari predobiti, tamo šalju il vojsku il novce; a gdje neimaju suparnika, tu se kolju medju sobom i strieljalu kao hajduci. A tri miliuna siromašnih Slovakah nesmiju ni da pomisle, da izaberu svoje ljude; jer su im odmah Rusi i panslaviste, koje treba triebiti i tamaniti kao skakavice, kad su pale u polje. Hrvatski sabor, što se otvorio dne 20., jest i burniji, nego što se mislilo. Riečko ga naime pitanje razburkalo tako, da se odvisni od vlade ljudi zovu na odgovor onoga, što su u pravednoj ogorčenosti rekli, da po duši brane prava svoje domovine. Čudni li su ti hrvatsko-magjarski odnošaji! Ako sutiš, rade što jih volja; ako zineš, kažu da si buntovnik. Što bi dakle htjeli Magjari? Oni bi htjeli, da im se Hrvati izruče, onako, kao što su im se izručili došljaci riečki Talijani, koji znadu, da nemogu nego na taj način iztriebiti stare riečke Hrvate, kojim su se priselili kao ono jež u lisičju madvinu. Sad se opet čuje, da je baš radi riečkog pitanja na novo zapjela spojitba Krajine, koje da Magjari nedadu, dokle se Hrvatska izrekoma neodrekne Rieke. Pa to se tamo zove prijateljski savez! A to nije nego pusto nasilje, koje samo u raznih okolnostih razno nosi ime. A što se odgovora Hrvatom, kad neće da popuste? Da su siromasi, pa da se moraju pokoriti, jer da bez Ugarske nebi mogli smagati svojih troškovah. Čudo nečuveno, Hrvatska siromašna uz svoj divni geografički položaj! Jest, jest, siromašna, ali tko je tomu kriv nego vi, koji ste joj vezali ruke i noge, da se nemože okoristiti svojimi naravskimi darovi, koji dakako ništa nenose, kad se nitko za nje nebrine. Neka se promisli, što bi bilo danas iz same Belgije, kad bi bila onako držana, kako Magjari drže Hrvatsku? Bila bi prosjakinja.

U Njemačkoj se sad sve sprema na birališča. Bismark gleda, da predobi na svoju ruku seljačke birače, jer se ostalim zamjerio do kraja radi svoje bahatosti i samovoljnosti. U Francuskoj se dogadjaju čudne stvari. Velimo čudne za to, jer su dokazom, da tako zvana sadašnja prosvjeta nije drugo nego staro divljaštvo, odjeveno po modi. Što bi se medju divljaci, to se dogodilo u Marselju medju Francezi i Talijani; kroz više naime danah napadali se i bili po javnih ulicah tako, da ima više stotinah mrtvih i ranjenih. Povod tomu klanju dao je povratak francuske vojske iz Afrike, koju da su Talijani zvižducanjem dočekali, a Francezi se na to uvriedili. Na glas tih dogadjah zaredile po talijanskih gradovih demonstracije proti Francezom, pa jaz medju jednim i drugim narodom postaje svaki dan sve to veći, što je dakako neobhodivi kamen na putu njihove zabrinute diplomacije. U Engleskoj su se duhovi malko umirili, jer bi reć, da irske stvari idu nešto na bolje. Iz Ruske se čulo, da će Ignatijev postati ministrom vanjskih posalah, a ono se on zadubio u nutarnje, kao da i nemisli na vanjske. On kao da namierava preporoditi Rusiju na podlogi tako zvanih Zemstvah, iliti nekakve vrsti pokrajinskih saborah, tobože bolje odgovorajućih ćudi i običajem ruskog naroda, negoli parlamenti zapadne Europe. To je veoma hvale vriedno, ali ako misli i on kao Aksokov i Katkov, da je na zapadu sve gnjilo i trulo, a da je zvieže i zdravo samo njihovo ledeno grčtvo, onda se varaju i onakvi ljudi kakvi su, pa iz sveg tog nastojanja neće bit najzad ništa. Srbski se knez Milan povratio sa svog puta kako vele dosta zadovoljan njegovim usprjehom. U Bugaskoj su počeli izbori, koji da će proći po želji i nadi kneževoj. O Bugarskoj se i Rumeliji svašto govori, pa i o nekakvoj tudjoj okupaciji, zato bi bilo najbolje, da se jedan i drugi narod umire, da nedadu povada i toj nesreći. Židove što bieže iz Ruske, primaju u Španjolskoj. Putovanje naše braće u Rim na svetkovinu sv. Cirila i Metuda nemože se doizreći, kako je zabrinulo naše neprijatelje, pa kako da im već nije pravo da se Bogu molimo.

DOPISI.

Ježšane, 20. junija 1881.

Čudni li glasi »Naša Sloga« nakon toliko vremena! Misliti će ljudi, da kod nas sve živi u redu i zadovoljstvu nu na žalost nije tomu tako. I mi kmeti imademo mnogih jadah da razglasimo ali tko da to učini. Za naših mladih danah nije bilo učionah, kojih je i sada malo, te zato naši kmeti neznaju čitat ni pisat ako se nije tko po sreći kod vojničtva naučio napisat kakav broj. U najboljem slučaju može se reć da znade u našem podgradskom kotaru od hiljadu njih jedan za silu pisat kakav listić a drugo sve zanemareno tako da ima selah, u kojem nezna nitko niti razabrat što nam od kakve oblasti dolazi. Ako bi pako i znali hrvatski iliti slovenski, nebi ipak razumeli što nam dodje od oblastih, jerbo je sve pisano u nerazumljivom nam jeziku. — Najveća je ipak nevolja, što nemamo vode il ako je gdje ima to je veoma zla. Zvirkah ima kod svakog sela, nu širomaština, koja nas tare, nedopušta nam, da si napravimo kakvo shranište za vodu, koje bi nas i našu živinu u letnje doba velikog zla izbavilo. Sad smo najviše puta prisiljeni, da pijemo odanle vodu, gdje ju i naša živinčad srče. Pomislite si, jeli to zdravo za živinu, za mliеko i pučanstvo koje mora najveć od mleka živiti! Rudi toga nije se čuditi, što u našem koturu nikako nemogu izčeznuti nekakve »epidemije« kako jih naši liečnici zovu. Osim toga jesu još strmi putovi, koje naše i tako slabo blago muče a najnе državna cesta od Podgrada do Sapljanah. Čuo sam, da se je prosilo za popravit nu da nije ta molba bila uvažena. Što nije jednom učinjeno, može se kasnije opet poduzeti, malo srčanosti i odlučne volje pak se može više toga postići. Treba najprije skrbiti za shraništa vode, troškove bi u najgorem slučaju izplatilo kmet sa djelom a za drugu polovicu morala bi pripomoći država i zemaljski odbor. Dosad nije zemaljski odbor niti novčica potrošio za naše potrebe, ipak se i ovuda plaća adicional za provinciju.

Ovdje bi se moglo poljodeljstvo, stočarstvo, voćarstvo. pčelarstvo i. t. d. podignuti, samo da nam dodje kakva malena novčana podpora u pomoć? Čujemo, da je u Podgradu zaključeno podignuti vrt za oplemenjivanje voćakah te tako bi se izgojeno i oplemenjene voćke dielile medju kmetove, Želimo dobar uspjeh, nu to ipak nije dostatno da se doskoči našemu zlu. Pred nekoliko vremena korio je njetko iz ovog kotara u »Edinosti« šumskog činovnika i obećavao naputke kako da se naše stanje okrene na bolje, nu uzalud očekujemo na te njegove praktične predloge. — Nije tomu dugo čitao sam u »Našoj Slogi« kako je liepo vrli sudac gosp. Ternovec iz Vodnjana, koju poštenu dušu poznajem od sajmovah u Sežani, upozorio kmete svog kotara na djela i čine, koji su proti zakonu i nevaljali. A kod nas vredi li isti zakon? Občinski glavari na vas pada odgovornost. Negledajte nikoga u brk već nastojte da se nas siromašne kmete, koji nemamo odkuda pomoći, toliko neskube, gledajte za dobrobit i blagostanje naroda, kojim upravljate te kad nebude narod materijalno toliko stradao, nadat se je stopram, da će moći štogod i na narodnom polju učinit. Sve se dižе, napreduje i osviešćuje, nesmijo dakle ni podgradski kotar zaostati. — Prionite na rad!

Jedan kmet. *)

*) Radostno priobćujemo ovaj dopis pisan od tamošnjega seljaka te želimo, da se još tko nadje, da nam ondašnje odnošaje razjasni.

Uredničtvo.

Franina i Jurina.

Fr. Kamo te nesreća nese Jurino, već sada s bisagami i stun kosun?

Ju. Po more božje imaš pravo da nesreća, zač bi mogal čovek i doma dobit za palentu, da ni naša Kastavščina i se čazovu stran Učki tendi, trdoglaveja od pasje pari. Ono malo travi, ča iman san spravil, pak gren nebore kamo tamo dece za kašu dobit, magari preko kunfina.

Fr. Ča tij Jure zvan sebe? va košnju greš preko kunfina? a po soj Kastavščine ni ni peda umejka pokošeno, ča greš divovjit a pitomo pušćat?

Ju. Prosin te Frane, nerani ranjenega, ča se sam nezjidan i nejadin, još mi i ti zanovetaš. Ja našen vanek predičen i napovedan: ljudi spravite krmu dokle cvate, imet ćete duplo više sena, dišet će vankako rožica, bit će van mehko i mlado kako kaplja. Po sen široken svete kose pametni ljudi okol Petrovi i još rese, zač je onda najviše travi, onda najbolje cvate i onda se najlepše osuši. Ma čamisliš da ki mari za moje šipranje; neteti naši ni pesti travi spravit, dokle nesprave žito, neskopaju kompir i dokle nepotrgaju, pak da jih valje taneki zame.

Fr. Ča su k zlodeju munjeni? Ča neznaju da voli blago pest mladega sena nego naručaj oneh štrvijin i prustičin. Ča morda vole pul vas salatu kadaj kako bršljan, al radić kadaj kako poplat.

Ju. Dragi ti! Znaju oni nebore, znaju čaj lepo i dobro, ma va ten ti ga ni. Reču ti nebore: tako su naši stareji delali, pak ćemo tako i mi. Ma nemoti neme, koliko vas je dan danas gospodari, ki imate više goved a da nemorate lepo sako leto vozić po vozić sena od Istrana al od Kranjca kupovat. Pak se hvalite da tisto lepo dliši. Ma dišo lepo i vaši beči, ki bi van doma ostali, da na dobu travu spravite; a onda bi i vaše seno dišelo.

Fr. Po tvojen račune kose pul vas tamo okol male Stomorini, kada drugde već baren jedanput otavu spravljaju: borime jur nemoru reć da sprave krmu, nego glože, slametinu, suhe prustice i morda pera ko njin mejtentoga napada.

Ju. Čuješ Frane, lane čuda zovun dobun pohvalil mi sej Tončina strinin, da su hvala Bogu do 100 bremen krmi spravili, ma san ti ga drago moje naprtil osal više nego muj vlasi na glave. Ča krmi, sam mu zabrusil, aj niste nego stelji, znč će van blago se podase hitit. Kosili ste i želi neč popet neč pošest; ono ča van sej čera osušilo, danas van sej zmočilo, pak ste spravili 100 bremen pljesnivega, smrdljivega i črnega glože slami i pera. Ki nebi, onako kako Bog zapoveda našal tujicu (ako sam nemore) pak spravil travu na dobu, pak će imet dobrega i zdravega sena a o stomorine lepo i dobre paši.

Fr. Znaš ča ti je Jure? Naši stari su govorili ovako: se ča ki dela se sam sebe. Po moljevu dušicu, te se vaši ljudi još spametit tvojeh besed; će jih nebore nevolja navadit Boga moliti.

Ju. Ča ćemo na. Neka Bog da sakemu ča ki želi; a ja sada drugo neželin, nego da bi budi ki ovu našu partidu razgovora va Franinu i Jurinu stavil.

Fr. Ter neka da slobodno.

Različite viesti.

Slavenski hodočastnici u Trstu. Blagdan sv. Cirila i Metuda je pred vratima. Tko je namislio u Rim k toj velevažnoj svečanosti već se nalazi tamo. Hodočastnici iz Hrvatske, Bosne, Hercegovine i Dalmacije krenuše što direktno željeznicom u Italiju što preko Rieke i Zadra u Jakin a odanle u Rim. Hodočasnici iz Češke, Moravske, Poljske, iz dielovah slavenskih, što se nalaze pod Ruskom i ostali sastadoše se u Beču, gdje bijahu srdačno od svojih suzemljakah dočekani. Ostaviše Beč posebnim vlakom u nedjelju 26. prošloga mjeseca te stigoše ponedeljkom u jutro u Ljubljanu, gdje bijahu velikim slavljem dočekani. Poslije dvosatnoga odmora pridruživ se još kakvih 30 Slovenacah odpute se prema Trstu, kamo stignu o 5 satih poslije podne. Na kolodvoru jih dobrodošlimi nazove u tu svrhu ustrojivši se odbor od Slovenacah i Hrvatah metnuv se vodjam hodočašća na dispoziciju. Na čelu Čehah stoji častni starina opat Stulc iz Praga, Poljake predvodi vrli svećenik Stojalovski, obće priprave za put povjerene su Dr. Jordanu poznatomu pisatelju u Beču. Veličanstven ti se pružio prizor, kad su hodočasnici ostavljali kolodvor, koji bje svjetinom okružen. Veliki broj ovdje živućih Slavenah došao je sprijeti svoju braću iz sjevernih stranah, mnogo znaličnih Tršćanah se, pridružilo; da vidi kako izgledaju ti hodočasnici. Izmedju 750 hodočastnikah skoro polovica je svećenikah, većina njih urešena vrpcami bielo crvenimi

i modro-bielo-crvenimi, mnogomu od ovih povjerena je malena četica seljakah i seljakinjah u lijepoj narodnoj nošnji. I liepi stališ bje dobrahno zastupan, bijaše gospodjah, gospodjicah i neračunjuć amo kakvih 25 seljakinjah u narodnjoj nošnji. Prisutno pučanstvo divilo se kriepkim seljakom, koji se iz tako dalekih krajevah odlučili na hodočastni put u Rim. Vidio si u kaludjerskoj opravi mnogoga kapucina a i koja kobudina u crnini nije ti mogla izbjeći. Nalazio se med hodočastnici i grčko-katolički nadbiskup iz Lavova Sembratowicz i mnogo drugih plemićah iz Galicije. Tršćanski odbor priskrbio je unapred stanove za ovaj veliki broj putnikah te jih u tečaj jednoga sata sve odpravio u grad. Odbor dao si mnogo truda, da što ugodnijim učini boravak svoje braće u Trstu. U gostioni »Monte Verde« pripravljen bje objed za 400 njih. Tamo se je hodočastnike upravilo, gdje je oko 8 satih na večer odpočelo u sjajnoj dvorani blagovanje. Za kratko se s jedne strane galerije pojavi vrli slov. pjevački sbor sa Zajčevim »U boj«, koja davorija skoro po svo hodočastnike nova prouzroči burno i opetovano odobravanje. Na drugoj strani galerije glasba zasvira motive slav. pjesamah, iznenadjeni pako hodočastnici odluže se neprestanim pljeskom i klicanjem. Pjesma za pjesmom prokrči put govorom. Opat Stulc u češkom i poljskom jeziku pozdravi sve prisutne, razloži važnost i korist svečanosti kojoj se približuju, Poljak Stojalovski vatrenim žarkim domoljubljem opojenim govorom predoči moć u bratskoj slozi sjedinjenih Slavenah, član odbora g. Dolene pozdravi gostove u ime ovdašnjih Slavenah, govor se je nizao za govorom. Večer izpala je na zadovoljstvo svijuh, redala se izmjenice pjesma, glasba, govor. Hodočastnikom bilo se za dobo udaljiti, oko 11 na večer ostavše skoro svi prostorlje, da si odmore svoja umorena uda, valjalo je sliedećega jutra 28 pr. mj. otići. — U 6 sata u jutro ukrcalo se na parobrod »Stambul« preko 400 Poljakah a o 8 satih na parobrod »Maximilian« Česi i ostali, da odjure direktno u Jakin. Njekoji odborniei ovdašnjega odbora bili prisutni kod odlazka i u 4 sata kao kod onoga u 8 satih. Kad se je parobrod započeo micati, skinuše svi svoje klobuke te zapjevaše liepu pjesmu na čast svetoj braći Cirilu i Metudu. Velika većina hodočastnikah nije nikada mora vidila, pak na jednom se na udobnom parobrodu uz krasno vrieme nalaziti na pučini morskoj i Svevišnji pratio vas i sretno se opet vratili u Trst! Smatramo si za dužnost, da ovdje izrazimo našu zahvalnost otelomu tršćanskomu odboru, koji je tako vješto sve pripravio i udobio, a osobito nam je spomenuti gg. Polića i Dolenca, kojih neumorno nastojanje i trud doprineo je mnogo k tomu, da je dočeh i večer tako sjajno izpala!

O proslavi blagdana sv. Cirila i Metuda kod nas. Javlja nam se, da će se uspomena svete braće dostojno i kod nas proslaviti, neće ni Istra u tom zaostati. U dekanatu Kastavskom naredjeno je, da se u nedjelju 3. julija drži kod sv. misah prikladan govor, kojim se ima razložiti uzrok i povod, kako je sv. otac proglasio braću za svetce cielе katoličke crkve. Puku neka se predoči u kratko život sv. Cirila i Metuda, njihovo djelovanje i uspjeh. Na dan 5. julija kao blagdan svete braće služiti će se u svih crkvah velika sv. Misa sa »Tebe Boga hvalimo«. Nadal se je da neće ni drugi dekanati u Istri i Kvarnerskih otocih u proslavljenju zaostati.

† **Franjo Krežma.** Hrvatska izgubila je dne 16 minuloga mjeseca vrloga sina. Devetnajstgodišnji Krežma stavljeni umjetnik preminuo je u Frankfurtu u Njemačkoj, gdje je upravljao glasovitom glasbom. Rodio se je u Osieku, u bečkom konservatoriju učio je 4 godine te pokazao izvanredan dar za glasbu. Na javnost stupio je u svojoj trinajstoj godini i odmah se proslavio. Italija ga prva pozdravi kao umjetnika. Zagreb ga slavljem pozdravi kad se je u domovinu vraćao. Ciela Europa upoznala se u kratko doba s njegovim imenom. Nemila sudbina prekinu mu mladenački život. Ostalo nezaboravljeno ime Krežmino!

† **Pop Mate Fugošić** umro je u Vrbniku u svojoj 67. godini života dne 23. maja t. g. Bio je uzoran i vrli svećenik. Počivao u miru!

† **Dr. Josip Skoda** čuveni profesor na medicinskoj fakulteti u Beču, zadnje vrieme u miru, umro je dne 13. lipnja 1881.

Cuderovo pismo nije još nimalo izgubilo svoje važnosti. U Gorici izlazeća slovenska novina *»Soča«* donaša u svojem 26. broju od 24. junija 1881 taj list na slovenskom jeziku, da služi za nauku Slavenom.

Pojav u Bugarskoj. Jedna deputacija gospodjah Bugarkinjah predala je knezu Batenbergu sa 325 podpisah adresu, u kojoj plemenite gospode očituju, da one svoje sinove tako odgajaju, da budu u času pogibelji svoj život za kneza i ustav žrtvovati. Usuprot smatrala bi svaka majka svoga sina *izdajicom* ako bi prisino na uklnuće ustava.

Najstarija pisana biblija nalazi se u gradiću Nablus (Samaria) u Palestini. Pisana je na pergamenu, a napisao ju je unuk velikoga svećenika Aarona. Na koncu biblije stoji ova opazka: »Ja, Pinchas, sin velikoga svećenika Aarona, napisao sam ovu svetu knjigu«. — Samaritanci čuvaju tu bibliju kao reliquiju, te su obdili dosada svo svoto, koje su im nudili za nju.

Gradnja panamskoga prekopa u Americi. Taj prekop, koji će spajati dva velika oceana — atlanski i tihi, biti će za dvie godine gotov. Premda je zauzimanje zanj već ohladilo, ipak će opet oživiti pomoću sjevero amerikanskih državah i sretno dovesti ka koncu. Po viesti »Standarta«, sklopiljen je medju rečenimi državami i Kolumbijom ugovor, po kojem imade ratno brodovlje sjevernih državah prolaz prekopa bez carine dopušten. U vrieme mira, nesmije na prekopu biti njedna američka vojska, osim posada tvrdjavicah, koje će se tuj posagraditi. Zagrozi li pogibelj neutralnosti kanala panamskoga, to su sjeverne države ovlaštene taj prekop svojom vojskom posjesti. Ratno brodovlje, koje godj druge države, neima prava proći tim prekopom bez dozvole sjevernih državah i Kolumbije. Kolumbija se obvezuje, da neće sklapati nikakovoga ugovora, tičući se panamskoga kanala, bez znanja sjevernih državah.

Cittadine od 19. junija 1881 br. 144 donaša sliedeću viest: U petak u jutro uhvaćen bi mladi dnevničar kod magistrata u Trstu gosp. Pez.... okrivljen, kao što se kaže, radi obćega i političkoga prekršaja. Prije uapšenja pretražen je njegov stan te se je našla znatna svota novacah kao što se je našlo i knjigah i dopisah tičućih se društva za juličke Alpe. (Associazione per le Alpi Giulie.)

Književne viesti.

Izašlo je tiskom c. k. austro-ugarskog Lloyda u Trstu, a nakladom preč. biskupskog Ordinariata tršćanskoga četvrto izdanje, popravljeno i pomnoženo, poznatoga molitvenika **Otče budi volja tvoja**! Nakluda broji 4000 komadah, 1000 na finom, a 3000 na prostijem nu krjepkom i lijepom papiru. Tisak je čist i bistar, a oblik je knjizi nekoliko manji od prijašnjih. Pojodini nevezani iztisak na prostijem papiru sa slikom stoje 25. novč., a na finijem 30 novč. Knjiga vezana krepko kožnatim hrbtom stoji 60 novč., a na ljepšem papiru 65 novč. Ljepši vez stoji od 50 novč. do forinta više, kako ga već tko želi imati.

***

Biblioteka za Povjest Dalmatinsku. Uredjuje Josip Gjelčić. Znatan broj povjestničkih monografija o našoj otačbini, razasutih po dodatcim političkih novina kad i nebi neopažen mitio, gine jednodnevnim životom časopisa, u koje uvršteni biše. Spomenici zlameniti, dragocjene radje o dalmatinskoj povjesti, neobjelodanjena baština naših predja, trunu na policam arhiva i naših javnih i posebnih knjižnica; dočim učenjaci svakdano žale oskudicu tih prezlamenitih izvora. Da odstrane štete ovakovih gubitaka, njekoliko gojitelja domaće povjesti složiloso u namjeri, da s 1. dojd. mjeseca Augusta preduzme izdavanje mjesečnog časopisa, koji u godinu dana, mogno bi sastaviti: 1. Jedan svezak starih radja neizdanih; 2. Jedan svezak povjestničkih spomenika, i kao dodatak k obama; 3. Jedan svezak monografija o domaćim stvarim od suvremenika, u kojog mu drago od jezika medj nama poznatih, samo da su radnje kritične, bez stranačkih namijera i da nisu neuljudno polemične. Prijaznost kojom susretoše naš predlog poznatiji i radišniji gojitelji naše domaće povjesti po svim njestim pokrajine i podpora obećana poduzeću od nikog, u ovom bar obliku, još nepokušanu, navodi nas da našu zamisao u djelo izvedemo. Zato s 1. dojdućeg mjeseca Augusta, započećemo izdavanje tog dnevnika pod naslovom: *Biblioteka za povjest dalmatinsku*, uredništvo koje bitće povjereno gosp. Prof. *Josipu Gjelčiću*. Omejašivši se sada na čednu zadaću, da spasimo od propasti stvari zlamenitije i da podupremo učenja suvremenika, ne odričemo se nade, da s vremenom obširnije providimo potrebam gojitelja naše domaće povjesti. Pošto više neg suhoparni i izmišljeni imenici suradnika, podignutće cijenu našeg podhvata njihove radnje, što ćemo malo po malo objelodanjivati, radosno je upraviteljstvo što može navjestiti, da već ima na razpoloženje osim velikog množtva spomenika znatan broj spisa neizdanih velevažnih a medju tizim I. T. Marnavić, de Illyrico, Caesaribusque Illyricis; Resti, Chroniche di Ragusa; Grubišić, Storia Narentana ecc. — Uvjeti predbrojke: 1. Izdavat će se mjesečno u 3 do 4 tabaka u vel. 8.° 2). Predplatnina je za carev. Austro-Ugarsku f. 4.50 na godinu u izplaćuje se unapred u polugodišnjih obrocih. 3). Tko se neodreče predbrojke tri mjeseca prije konca godine, obvezuje se i za sliedeću godinu. 4). Svaki svezčić napose vriedi 1 for. Na koncu godine dostavit će se napose kazala i ovitci za korice i to badava. Pisma, spisi itd. upravljaju se na uredništvo. Novci na tiskarnu J. Flori u Dubrovnik.

LISTNICA.

Više njim: Primili smo te ćemo gledat odmah upotrebiti. I dopisi doći će nam jako dobro.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Junija 1881.

Dne	Car. duk (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.49	9.29	—	—	24	5.48	9.28	11.62	—
17	5.48	9.29	11.62	—	25	5.48	9.28	11.63	—
18	5.49	9.30	11.63	—	26	—	—	—	—
19	—	—	—	—	27	5.48	9.28	—	—
20	5.49	9.30	11.63	—	28	5.48	9.27	11.62	—
21	5.48	9.29	11.63	—	29	—	—	—	—
22	5.48	9.29	11.63	—	30	5.48	9.28	—	—
23	5.49	9.28	11.62	—					

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 30. Junija 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	93	—	100	—
S. Domingo	»	63	—	73	—
Rio polag vrsti	»	52	—	72	—
Cukar austrijski	»	38	—	39	—
tučeni	»	38	50	38	—
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	95	—	125	—
Naranče, skrinjica	»	2	50	5	—
Karube puljezke	za 100 k.	—	—	—	—
levantinske	»	7	—	7	25
Smokve Kalamata	»	16	—	17	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	5	—	7	50
Bademki slitti mendule pulj.	za 100 k.	76	—	80	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	31	—	32	—
Šljive	»	13	—	21	50
Pšenica ruska	»	11	90	12	—
ugarska	»	12	—	12	50
galačka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	6	50	6	50
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	—	—	—	—
Ječam	»	7	50	9	—
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polog vrsti robe	»	10	—	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Leća	»	12	—	—	—
Orič talijanski	»	16	—	21	50
inglezki (kitajski)	»	13	25	15	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	123	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	20	12	90
bukovice	»	7	50	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	39	—	41	—
» najbolje	»	52	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	39	—	—	—
istarsko	»	40	—	41	—
Kameno ulje u barilah	»	10	50	10	75
u kasetah	»	13	—	—	—
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	70	—	100	—
janječe naške	za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske	»	60	—	80	—
kozje	za 1 k.	—	60	—	70
vuneno slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	26	—	31	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	39	—	40	—
Salo	»	67	50	—	—
Slanina	»	60	—	66	—
Rakija otolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	30	—	—	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	9	25	6	50
Liščе od javorike	»	12	—	14	—
Vinske stržotine (Grilpula)		—	—	—	—
sploh	»	31	—	48	—
Med	»	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	»	12	25	13	—
Pakal baril od 100 k.	»	3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat.	«	14	—	16	—

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj v Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani jamči bez pogreške nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, nego i pravi izvor svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekapiju i nekidaju se.

Cieno iznaša f. 2.50 po kilogramu, što je jednako f. 1.40 po bečkoj funti te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.

A da budu č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih dupliranih uskrsnih i slikanih sviećah, itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah il duplirah niže vrsti, vlastitoga prozvadjanja, lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih »sottana« po f. 2.20 kilogramu, i III. vrsti po f. 1.80 kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče cieno i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponižni

Alojzio Bader

svićar, Sjeminarska ulica broj 125.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cieno i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvodo (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »

Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati doblje 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnogo svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekorisnom blebetanju puščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a p'ačat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti cieno najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 14. U Trstu 16. Julija 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom zastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se ....

Tip. F. Husla, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, samo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuptrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze njesta u ovom Listu. Priobćenu se pisma tiskuju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Poziv na predplatu.

Nalazimo se u drugom polugodišću pa zato se svi polugodišnji predbrojnici pozivlju, da za dobo svoju predplatu obnove. Ovom zgodom neka se siete i oni, koji dobivaju naš list godinu danah i njekoji još više a zaboravljaju svoj dug namiriti. Gledeć na važnost hrvatskoga lista u Istri svatko nek nastoji svojoj dužnosti zadovoljiti i tako poduprieti razvitak narodne stvari.

Uredničtvo i odpravničtvo nalazi se odsada «**Palazzo Diana, Via S. Lazzaro N. 15, Trieste.**», *kamo neka se predplata, pisma i druge stvari šalju.*

Uredničtvo.

Slavensko hodočašće.

Kad je papa Leo XIII. prošle godine cielomu katoličkomu svietu zapovjedio, da štuje i svetkuje na dan 5. julija blagu uspomenu naše sv. braće Cirila i Metuda, nije se ni iz daleka slutilo, da će ova naredba probuditi toliki pokret i zanimanje osobito u Slavenah. Sviet neprijazan Slavenom navičan već unapried odsudjivati svaki učin, svaki pokret, što potiče od Slavenah, uzkolebao se je, kad su dočuli, da se spremaju Slaveni sa svijuh stranah u Rim, nazrievaju bo u tom vjerskomu putu i mnogo političke naravi. Slaveni nadjoše u Leonu XIII. zaštitnika i odvjetnika, koji na očigled svega nad tim začudjena svieta izpovieda, da su mu Slaveni mila djeca, koja su zavriedila, da se osobitom ljubavju obazre na uje. Slaveni se dižu, mnogo jih je te složno mogu mnogo postići. Na dan prosvjetiteljah slavjanskih narodah i umnih stvoriteljah slavjanske crkvene knjige desilo se u Rimu kod sv. otca do 1700 slav. hodočastnikah i to Hrvatah iz Hrvatsko 200, iz Dalmacije 200, iz Hercegovine 40, iz Bosne 70, Slovenacah 80, Čehah 300, Poljakah i Rusinah 800, Bugarah 38, dakle izuzev Ruse bijahu zastupani svi Slaveni. Europejsko novinstvo svakim danom izvješćivalo o kretanju tih hodočastnikah, da i iste bečke nam neprijazno novine poslale svoje ljude u Rim, da jim slav. svečanosti opišu. Iz početka očekivali su protivnici, da će kod toga hodočašća sudjelovati sami svećenici i neuki sviet, pak kad su uvidili, da je med hodočasnici zastupan cviet aristokracije i inteligencije svih slav. plemenah, to su počeli stvarati razne kombinacije i posliedice toga pokreta. Sve talijanske ozbiljnije novine nemogu nadohvalili prijaznost, red i miroljubivost slavensku. Nas Hrvate pako veseli, što se na čelo svemu postavljaju Hrvati. Strani sviet nazrievati će u našem slavnom biskupu Strosmajeru velika agitatora, koji nikad nemiruje već da radi slavičnosti neprestano nješto novoga snuje i smišlja! Mi pako poznajemo djakovačkoga biskupa, njemu je geslo: »sve za vjeru i domovinu« u tom znaku napreduje. Iz Hrvatske je potekla prva pobuda na hodočašće, Strosmajer je na poznatu papinsku encikliku prvi odgovorio u ime Hrvatah i drugih katoličkih Slavenah. Na Hrvate se sad obaziru strani narodi, sjedne strane čuje se njihov glas iz Rima, s druge strane pokazao je ovo zadnje doba i hrvatski sabor u Zagrobu, da nisu Hrvati izumrli, da u njih još vruća krv bije, da će se Hrvatska podignuti. Hrvatska je na granici iztočne i zapadne crkve, pripada joj znamenita zadaća kao nosiocu kulture med srodne si zemlje na jugu. U staroj Liburniji i Dalmaciji sačuvao se je uz sve oluje hrvatski jezik u crkvi, dielomice se je rabio, sad nastaje doba, da se uvede svuda gdje Hrvati žive, nek se odsada svuda ori »Slava va višnjih Bogu«!

Sjajno bijahu svečanosti u Rimu, služilo se sv. misa i na hrvatskom jeziku, propovjedalo se u svih slav. jezicih, držala se u prisuću sv. otca slav. akademija, gdje se krasnoslovilo u različitih jezicih, potanji opis donieti ćemo u budućem broju.

Adresa hrvatskih hodočastnika

koju su u svečanoj audenciji dne 5. julija t. g. predali Njegovoj Svetosti Papi Leonu XIII.

Sveti oče!

Sa ravne Posavine i Podravine i sa kršnih iztočnih obala jadranskoga mora dolaze u večni grad članovi naroda, koji je uza sve u uzburkanoj mu prošlosti raznolike promjene javnih odnošaja ostao vazda nepromienjen u neuzkolebivoj vjernosti k crkvi katoličkoj i u sinovljoj odanosti k njezinoj glavi, namjestniku Isukrstovu. Oni dolaze taj čas ovamo, da ne samo dadu nov izraz onoj vjernosti i odanosti, koje su od svojih otaca nasliedili, nego i da se u bratskom kolu svojih po krvi i vjeri srodnika, sabrani okó svete stolice dičnoga poglavice apoštolskoga Tebi uzvišenu nasljedniku njegovu, najsmjernije zahvale za očinsku ljubav i brigu, koju si u divnoj okružnici svojoj od 30. rujna prošle godine pred vasionim krščanstvom cielomu slovinskomu rodu najsjajnije izkazao. Oni dolaze ovamo, da na onom mjestu, koje je prisutnošću i stopami slovinskih apoštola, svete braće Cirila i Metoda, postalo osebujnim svetištem za sva plemena slovinska i koje Ti sada novom slavom obasjavaš, budu ove slave svjedoci i dionici.

Oni napokon dolaze ovamo, da se na grobovih sv. Petra i Cirila pomole, kako bi posredovanjem njihovim izpunio bog Tvoje za duhovno dobro Slovinstva misli, želje i težnje, da ujedinjeno u crkvi uzmogne dostojno riešiti u poviesti čovječanstva božjom providnošću namienjen si zadatak.

Osobito mi sinovi naroda hrvatskoga, koji je velik dio baštine ostavljene cielomu Slovinstvu od prvih prosvjetitelja njegovih kroz viekove čuvao i do danas čestimice očuvao, velikim pouzdanjem pristupamo k Tebi, sveti oče! koji si, ponovivši dubokoumne rieči svojega slavnoga predšastnika Ivana VIII: »knjigu slovinsku, kojom da se slava bogu dostojno uzdaje, pravom hvalimo i zapovjedamo, da se tim jezikom navješćuje slava i diela Krista Gospoda našega«, cielomu slovinskomu rodu svečano izjavio, da crkvom posvećene narodne osebine njegove stoje pod zaštitom svete stolice. S ovom si svečanom izjavom potvrdio naprama iztoku, gdje se je i crkven život raznovrstnimi oblici zaodjenuo, ono veliko i po crkvu spasonosno velikoga crkvenoga naučitelja sv. Augustina načelo: samo »u nuždnih jedinstvo«.

Dočim mi ovom takodjer prilikom očitujemo svoju neuzkolebivu odanost k svetoj rimskoj stolici, tomu *stožeru* jedinstva crkve, i sinovljo poštovanje prama uzvišenoj osobi svetosti Tvoje: najsmiernije molimo Tebe, koji naprama Slovinstvu, razvijućemu u naše vrieme sile svoje,

Podlistak.

LUDJAKOVA SREĆA.

Hrvatska narodna pripoviedka.

Bio jedan kralj, pa imao tri sina. Dva su bila pametna a treći lud. Ovi nisu baš u bratskoj slogi živili, nego su najmladjega brata svagdje zapostavljali i prezirali. Nu ludjak si je to slabo k srcu uzimao, van bi samo rekao braći: »Doći će vrieme, gdje ćemo vidjeti, tko je čemu; tko je lud, tko li pametan!«

Kad ludjak bude odrastan, rekne svomu otcu, kralju: »Dragi otčel Ja sam naumio otići po svietu, da vidim, kako ljudi žive; da doznam razne običaje, i da se tako bolje naobrazim, da budem danas sjutra i ja mudar i pametan, kô što su i moja braća.«

Kralju to bilo jako milo, pa rekne svomu sinu: »sinko! Evo ti dajem tovar zlata i srebra za putni trošak, pak ako se u svietu pošteno uzvladaš, ti ćeš još tri puta toliko kućt donieti; budeš li pako nevaljan, to ti neće ni dosta biti, sad idi, u sto dobrih časovah!«

Sin po savjetu otčevu krene dakle na put. Na polazku njegovu dade mu i mati tri kruha, veleć mu: »Evo ti, sinko, ova tri kruha, pak ako ti se tkogod na putu ponudi da želi zajedno s tobom putovati, ti mu podaj ovaj jedan kruh, da ga na polak razreže, i tada dobro pazi, da li će ga on pravedno podieliti; pak ako on veći dio zadrži, a tebi manji dade, tad se odmah od njega odieli, i nemoj s njime dalje putovati: ako li pako pravedno kruh s tobom podieli, onda možeš s njim putovati.«

Ludjak dakle oprosti se sa svojimi roditelji i braćom, te podje po svietu, kô pčela po cvietu. Putujuć tako dalje vremena naidje na putu na jednoga putnika, koji mu se ponudi, da s njim zajedno putuje. Ludjak podje s njim, pa kad su na prvom mjestu sjeli da se odmore, izvadi on iz torbe jedan kruh, pa rekne svomu drugu: »Evo ti, brate, ovaj kruh, pa ga razreži, polak meni, a polak tebi, da malko založimo.«

Drug njegov uzme kruh, pa kad ga razreže, uzme sebi veći dio, a ludjaku dade manji. Videć to ludjak, nehtjede dalje s njim putovati, van se odmah od njega razstavi.

Putujuć ludjak dalje naidje na drugog nekog putnika, koji takodjer zaželi s njim putovati. I ovomu dade ludjak jedan kruh, da ga na polak razreže; ali ga i ovaj krivo podieli, te se ludjak i od njega razstane.

Tako putujuć stigne ludjak u jedno selo. Došav tamo opazi jednoga mrtvaca ležećeg na zemlji, pak zapita ljude, šta je s tim čovjekom? Oni mu odgovoriše, da je pokojnik za života ostao dužan nekomu bogatiji dvadeset talirah, pak nemogav namiriti duga, zato su ga sada osudili, da se bacl psom na raztrganje.

Čuvši to ludjak izvadi svojih dvadeset talirah te plati dug za toga mrtvaca, samo da ga psetom nebacaju, van da ga pristojno sahrane.

Ludjak sad nastavi opet svoj put dalje, te do mala stigne jednoga putnika, koji mu se ponudi, da s njim putuje. Na putu izvadi ludjak još treći i posliednji kruh iz torbe, te davši ga svomu drugu rekne mu, da ga na polak podieli. Putnik razreže kruh po sred sriede, tako da je svakoga od njih jednako zapalo. Kad to vidi ludjak, uvjeri se, da je ovo tek njegov vjerni suputnik, i zato mu rekne, da će rado s njim i dalje putovati. Ali mu putnik odgovori: »Ja ću drage volje s tobom putovati, ali mi moraš obećat, da ćeš me na putu uvjek slušati; da ćeš bez svakoga prigovora činiti sve, što ja budem htio, a pri tom što godj dobijemo, to da bratski među se podielimo.«

Videć ludjak njegovu vjernost pristane na sve, te ovi odputuju dalje. Putujuć tako neko vrieme zajedno opaze na putu jednoga mačka. Putnik rekne ludjaku, neka ulovi mačka, te ga sa sobom ponese.

Došav do jednoga sela usmotre pjevca, te i ovoga uhvate i ponesu metnuv ga u torbu. Poslje toga stignu u neku stranu nepoznatu zemlju i prispiju na večer u jedno selo, pa skrenuv u jednu kuću zamole dajih na konak prime. Ali jim kućani odgovoriše: »Mi bi vas drage volje na konak primili, ali nemamo nijedne škrinje, gdje bi ste prenoćili.«

Čuvši ovo putnici zapitaše u čudu: »A čemu nam treba škrinja? Ta mi možemo i bez nje spavati.« Na što jim kućani odgovore: »E, mi bi onda morali svu noć biti budući u nas imade nekakvih životinjicah, koje bi nam, kad bismo zaspali, uši i nos odgrizle, pak stoga smo prisiljeni u zatvorenih sanducih spavat.«

Putnici sada zažele viditi, kakva je to dosadna životinja, koja tim ljudma toliku štetu nanosi. Kad je nastala noć, opaze oni, kako tuj ima neizmjerna množina miševah i štakorah; stoga sjutradan čim ustanu, rekuu kućanom: »Ljudi, nebojte se! Mi imamo jednu životinju, koja ovaj gad tamani. To rekav puste mačka iz torbe, a ovaj onako gladan napadne na štakore i miševe, te jih množinu utamani i podavi.

Videć to kućani zapitaju putnike, bili oni njima tu životinju prodali. »Bi, zašto ne!« odgovore oni; »dajte nam hiljadu dukatah pa evo vam je!« — Kućani dragovoljno na to pristanu, te jim izbroje tu svotu, a putnici primiv novac krenu dalje. Pred večer stignu oni u jedno selo i tuj se nemalo začude opaziv cielu hrpu ljudi, gdje su popali kolje i batine, pak žurno lete nekamo mašućbatinama po zraku.

sliediš po višem nadahnuću stope pomenutoga velikoga pape, da poput njega pošalješ hrvatskomu svećenstvu i narodu milostivu poruku: »Razširenima vas rukama zagrljujemo i očinskom ljubavi primamo i voljni jesmo njegovati vas uviek apoštolskom dobrostivosti.«

U Zagrebu na blagdan Duhova 1881.

Izvršujući odbor za hrvatsko hodočašće u Rim.

Obćeniti Reklam obćine Kastavske

proti novoj gruntovnoj procjeni.

II.

Eto dokaza, da je obćina čist prihod jednoga diela šume upotrebljivala u stvaranje nove šume koja po procjeni mora već sad imati stogodišnjih bukavah i nositi onoliki čist prihod.

Šuma u Klani, a tako i Liscu, Skalnici Studeni, Bergudu i Kastavšćini (uz male iznimke) sva je obćinska.

Mi novjerujemo, da je od te šume kod procjene uzeta u obzir ona krvava potreba (Existenzminimum), koju mora svaki imati da se uzdrži u životu, a to je i drvo za ogrev i kuhanje, koje drvo naš obćinar mora od obćine dobaviti uz taksu t. j. uz cienu za koju bi na Rieci dobio isto drvo, ili ako neplati takse, mora plaćati porez od obćinske šume adicionalom na njegovo osebno blago.

Kod procjene šumah valjada se je uzela za temelj desetgodišnja popračna ciena drva na Rieki, najbližem i jedinom trgu za naša trgovinu; dakle ciena od god. 1860–1870. Ali ona popračna ciena je bez dvojbe provisoka, jer od onda ima Rieka dvie železničke pruge i od sv. Petra i od Karlovca. Bogati šumski krajevi osobito hrvatski, koji su se tim načinom kao približili k moru, spodbijaju cienu našemu drvu na taj način, da se ono već težko i nabija s njim na riečkom trgu. Iz šumah obćine Klane, Skalnice, Lisca, Studene može se peljati jednim vozom sa dva para najviše klaftar drva. Je li kod procjene uzeto u obzir, da se za prevoz toga klaftra drva mora povrh cestovnoga adicionala od 8% platiti još 40 novčićah cestovine na Pogledu i da će ta cestovica morat i nadalje ostati za uzdržanje ceste ili gorskoga puta do Police, dokud dosižu šume onih obćinah?

Najbolje oranice u kraljevini Ugarskoj, naime one u Banatu (okružje Titelj i Perlas) cienjene su na 12 for., najviše 12 for. 50 novč. po ralu na godinu. Naše najbolje oranice cienjene su skoro toliko, premda u našoj obćini pravo govoreć neima oranicah, nego su kopanine malena obsega, raztresene često u velikoj odaljenosti jedna od druge, a da se pravo kažo baš izkljesane u kamenu.

Mi u toj procjeni nevidimo prave omjere. Nevidimo je tim više, jer nismo osvjedočeni, da se je u iztraživanju čistega dohodka računao trošak obitelji onako, kako je dostojno da živo čeljad, koja trudi od jutra do večera. *Samo stradanjem na hrani, odielu i nareščini može naš seljak reći, da mu nešto ostane čista dohodka u najboljoj godini;* jer da on nestrada nego da makar samo razložito štedi ili špara, onaj dohodak nebi se nigdje prikazivao.

Mi nećemo ovu pritužbu goniti do skrajnosti, jer bi se posljedice činile upravo novjerojatne. Samo ćemo spomenuti, da su od svakoga izravnog poreza proste sve plaće manje od 650 for., na godinu; da nikomu nebi palo na um obterotiti izravnim porezom običnu nadnicu radnika u fabrikah, a pokraj toga porezani su tisućami naši posjedi od kojih, radeć na njih cielu godinu, familija jedva može proživiti tri do četiri mjeseca na godinu.

Mi smo osvjedočeni, da bi danas svaki naš kućo gospodar, koj ima obitelj od 6 glavah (kod nas srednja mjera) bio pripravan sve svoje izručiti državi, dok bi mu ona davala samo 30 novčićah na dan po svakoj glavi, i dok bi ga osjegurala, da će i njegova djeca na onom posjedu moći živiti uz isto pogodbe. A tridesot novčićah na dan nije niti iz daleka dostojna ciena, u koju danas čovjek može živiti. Kod našoga pak poljodjelca rade svi, koji navršiše 12 godinu, a mnogo putih i prije i rade težko poslovo:

(Dalje sliedi).

DOPISI.

Iz boljunske obćine.

Dopustite, gospodine uredniče, da Vam dvie tri izpod kršne hrvatske Učke dostavim.

Kod nas se ponovili obćinski izbori. Izuzam dvojicu, trojicu nikoga nije vodilo tuj načelo narodnosti, a niti koje drugo — bilo tuj samo osobnih stranahah, koje Vas nebi zanimalo.

Glavarom izabran g. Iv. Šuplina (Suplina), i u kratko vriemo svoga vladanja izkazao se kod skidanja hrvatskih narodnih zastavah kao zakonom prebranjenih (?!). Nezaboravite, da su svi stanovnici ove obćine Hrvati.

U ostalom kod nas se o narodnosti malo govori, a na žalost sto puta manje razumije nego govori. Nesamo da nam oblasti iz Pazina pišu talijanskim jezikom nego to isto čini i naš obćinski ured, koji i javne oglase pisane u nam nerazumljivom jeziku na zidove prilieplјuje. Tko da je čita?!

Mi smo već tomu privikli — da prostite — kano osao batinam, primamo takove spise i šutimo, niti nepomisliv, koli je to uvriedа našoj narodnosti, milomu našemu jeziku. Dapače ima Vam kod nas ljudih, koji mahom nos nakovrče, kad vide kakovu knjigu ili spis hrvatski.

Koje mjesto zauzima hrvatski jezik na učioni u Boljunu, poznato Vam je. G. predstojnik pazinskoga kapotanata predložio je zemaljskomu šk. Vieću — znamo to iz posve pouzdana izvora — neka bude u buduće učevnim jezikom hrvatski. Sbude li se to, bit ćemo mu veoma harni — prem nećemo dobiti nikakove milosti, nego samo što nam po zdravu razumu i zakonu ide.

Nakon te vesele viesti, javit ću Vam još jednu žalostniju nego smješniju. Ovud ima ljudih (ako i ne mnogo), koji svoj jezik nikako drugčije nenazivlju nego *hrvatskim*, ali sačuvaj te Božе reći njim da su Hrvati. Oni će biti i Istrani i Slaveni (Slavi), njeki dapače i Iliri — samo Hrvati ne, dočim najradje bi bili Talijani. Zavedenici su to, dao Bog te dođu k sebi. —

Žalostno jest, što naše oblasti neznaju ili neće da znaju pravoga imena našemu jeziku, jer sa njihovimi »slavo«, »illirico«, »serbo-croato« i »nazionale« samo mod narodom *zlo shvaćanje žive*, i dok nas tako krste, nemožemo misliti, da dobro po nas misle.

Iz Buzeščine, *junija 1881.*

Ako je nekoliko brojevah dične »Naše Slogee izašle, a da nije bilo glasa iz ovoga kraja, nemojte si misliti da nema možda razloga, da se javimo. Joh ima, ima biljadu uzrokah! Misliš, kad si jednom pisao, da ti se je torba izpraznila, a evo ti novo novolje, koje ti ju najumiju. Domišljat će se Slogini čitatelji, da smo jednom spomenuli da naš sudac bar toliko hrvatski znade, da mu nije treba tumača, a da ovdešnji sudački pristav nezna niti jedne hrvatske rieči. Ova žalostna istina neugodno se je dirnula svoga gospodina. Neka bude uvjeren da ni mi radje hvalili nego li kudili te da nam je težko iznašat na vidjelo osobne odnošaje, ali ovdje zahtjeva hrvatski interes, da se koja prosbori! Svatko pametan čovjek pojmi, kako je težko sudit narodu, čiji jezik nepoznaješ. A i nezumjestno je, da se za malenkosti rabi tumača za hrvatski jezik kod suda, čiji kotar je izključivo hrvatski!

Tako tumač doznaje stvarih, za koje bi stranke možda rado, da jih povjere samo sudcu. A što kaznena zaklada plaća tumaču dnevnice po for. 2? Dok nebude sudac il u obće činovnik znao jezika naroda, med kojim živi, nikad nas zadovoljnih te dužnost je da zahljevamo naša prava. U Buzetu svaki činovnik kao i sudac mora i mora znati hrvatski.

Morao bih vam što pisati i ob obćinskih poslovih, osobito o školskih, nu za sad spomena je vredno, da sjednice obćinskoga zastupstva nije bilo jurve pol godine danah! Zašto? Zli jezici uvjek još govore da gosp. Claricia, glavara, računi srbe! — Do dna srdca najmilije nasje razveselila viest štampana u »*Osservatore Triestino*« da je učiteljska služba u Draguću razpisana sa hrvatskim učevnim jezikom. Ova viest riešila nas je dužnosti, da u tom obziru koju neugodnu napišemo.

Još ovo, pak dosta. Na 25. pr. mj. na Vrhu sahranjen je u hladni grob ujekoji odličniji mladi muž. Kod pogreba bilo ljudih i iz drugih plovanijah. Kod mrtvačko sv. Mise pjevalo se sve samo hrvatski, i to tako liepo i milo, da prisutni pripadajući drugim plovanijam nisu znali dali rono uzo za pokojnim više od milote, što čuju krasne žalostinko pjesme u svom jeziku nego li od žalosti za pokojnikom. Umirovljeni župnik gosp. Bratulić i radi ove ustanove pustio je za sobom nezaboravnu uspomenu na Vrhu. Svećenici božji! posvuda ga sliedite. Crkvene su molitve za srdce, a k srdcu idu najlagje, ako jih se razumi. Omilit će te Bogu i povjerenom vam stadu.

Iz Pazinščine.

Obični dopisnik iz Pićna sam se hvali te razglasuje u »Indipendentu« od 22 pr. mj. veliku radost, da su kod posljednjih izborah za obćinsko upravitoljstvo pobiedili Pićanci izabrav ili na novo potvrdiv dosadanje upravitelje! A poznato je, da nije još nitko prošloga mjeseca izabran za poslovodju! Dopisnik je dakle svoju goruću želju razglasio kao svršeni čin, po pjevanju poznaje se ptica. Istina je, da su se uvjek žedni i redko siti »senzali« već prije izborah mnogo trudili, da lahkovjerne kmete obrate, nagovarali jih i prosili, plašljive strašili i neukim svoje cedulje narinuli, i posliedica toga bje, da su u upravitoljstvo zabrani samo oni, koji se smatraju za Talijane. Popovski ščavoni, kako brojica potalijančenih Pićancah nazivlje kmete, nisu dobili za glasovanje niti mrzle vode, a Ezauovci kao lakomiji dobili su dobru leću a neki flajdarji još i vožnju.

Putnici zapitaju njekoje, šta to znači, a oni jim odgovore: »Tjeramo noć, da nam brže svane dan; jer da ju netjeramo, nigda svanulo nebi!« — Putnici se grohotom nasmiju, te jim reknu: »Mi imamo jednu pticu, koja znade dozvati dan.« — »A kakva je to ptica?« zapitaše jih ljudi. Putnici jim pokažu pjevca, i reknu jim, da jim donesu malo žita, da nahrane pjevca, pak će viditi, kako će pjevac zoru dozvati.

Nahrane dakle pjevca, i puste ga na jedno drvo, da vidu, da li on može dan dozvati. Kad pjevac prvi put zapjeva, zapitaju ti ljudi: »Šta ta ptica veli?« — »Ta ptica kaže, da je već vriemo, da idemo spavati,« odgovore putnici.

Kad bude oko polnoći, pjevac zapjeva drugi put, a ljudi zapitaju putnike: »Šta sad veli ta ptica?« Putnici jim odgovore, da ova ptica javlja, da je sad pol noći. Kad treći put zapjeva pjevac, zapitaju oni opet putnike: »A šta sad veli ptica?« — »Ptica veli, da će naskoro svanuti,« rekoše putnici. Pa sbilja, na njihovo veliko čudo naskoro zatim i svane.

Sad oni zapitaju putnike, bili jim htjeli su pticu prodat, i šta bi za nju pitali? »A zašto ne!« rekoše oni; »dajte nam biljadu dukatah pa ovo vam je!« — Seljani se slože te jim izbroje cielu svotu, a putnici uzev novce odpute se dalje.

Putujuć tako dodju u jednu veliku varoš, u kojoj je živio sam car. Taj car imao je jednu hćer, koja se je devetdeset i devet puta udavala, pa je uvjek već prve noći udova ostala. Iz prva su ju prosili mnogi kraljevići i carevići, velikaši i barokaši, te kad su ovi nastradali, dade otac njezin razglasit po cielom svom kraljestvu, da ju može prosit tko godj hoće; no istodobno javi i to, da su svi oni, koji su ju oženili bili, sjutradan mrtvi ostali.

Sad putnik navali na ljudjaka, neka on prosi tu carevnu, uz koju njezin otac, car, svomu budućemu zetu silno blago poklanja. Ljudjak se stane izgovarati bojeć se, da nebi i on umro, kad bi ju oženio, te će putniku: »Ta ja sam i onako kraljev sin, te će mi po smrti otčevoj pripasti silno blago, ako nju ni neuzmem!«

Čuvši ovo putnik, osječe se na ljudjaka: »Ti moraš, te moraš nju uzeti! Jer dobro znaš, da smo se tako pogodili, da što godj ja rečem, da me ti slušati moraš; van hajde, da mi nju prosimo!« Ljudjak mu se pokori, te će njih dvojica k caru, da izprose carevnu.

Kad dodju pred cara, rekne car ljudjaku: »Sinko moj, moja je hćer najnesrećnija djevojka na ovom svietu! Ona se je već devetdeset i devet puta udavala, pak tko ju je god oženio, odmah je prve noći poginuo. Bojim se dakle, sinko, da i tebe nezahvati ta gorka sudbina, pak da onda tvoji roditelji i braća proklinju mene i moju hćer.«

Čuvši ovo ljudjak očitova, da ju on mora, te mora oženit pa makar odmah umro. Car dakle dovede predanj svoju hćer, te dopusti, da se odmah vjenčaju.

Ali med tim nestane ovoga putnika, što je s ljudjakom ostavao. Kad u večer mladence svedu, ljudjak siromah nije mogao dugo od straha zaspati; a najposlje svlada ga san te zaspe.

Kad je bilo oko neke dobe noći, otvore se djevojci usta; dolnja joj vilica padne na prsa, a gorna zmijetina pomoli se iz usta, te podje prama ljudjaku, da ga zadavi. Ali u isti mah skoči onaj isti putnik, štono je s ljudjakom putovao, izpod kreveta, pak trgnuv mač odrubi zmijetini glavu.

Zatim uzme putnik zmijsku glavu i metne ju u torbu, a zmija bez glave uvuče se natrag u carevnu. Djevojka je spavala, pak nje ništa ni osjetila; jer ona ni sama nije znala, da zmiju u sebi ima.

Car jedva dočeka dana, te odmah podje da vidi, šta se je sa mladoženjom dogodilo. Kad ali na njegovo veliko čudo, car nadje oboje živa i zdrava. Stoga učini car veliko veselje, gdje su svi bili prekomjerno veseli.

Kad veselje prodje, javi se putnik ljudjaku, te mu reknе: »Mi smo posvuda zajedno putovali; bili smo jedan drugomu vjerni, i sve, što smo godj dobivali, sve smo na potak dielili; stoga dakle treba, da se i ovaj put pravda izvrši. Mi smo naime obojica prosili carevnu, pa treba da i nju podielimo.«

Čuvši ovo ljudjak snuždi se, te rekne putniku: »A kako bi mogli podielit carevnu?« — »Evo ovako,« reče putnik; — »ti ju uzmi za noge, a ja ću za ruke, pak ćemo ju na dvoje raztrgnuti, i tako će tebi doći polovica, a meni polovica.«

Ljudjaku je to bilo težko učinit; nu budući se je zavjerio bio putniku, da će mu u svačem biti poslušan, pristane na to, te njih dvojica popadnu nebogu carevnu i stanu ju vući. Carevna se prepadne, pak počme bljuvati, dok na posljedku neizbljuje cielu zmijetinu, štono u njezinoj utrobi bila.

Na to oni puste carevnu, a putnik će ljudjaku: »Sad znaj, da imaš pravu suprugu, s kojom ćeš srećno poživiti. Ova zmijetina, koja je u utrobi njezinoj bila, sve je dosadašnje prosioce utamanila, pak bi i tebe bila, da joj srećom nisam glavu odrubio.« To rekav, izvadi iz torbe zmijsku glavu, pak pokazav ju ljudjaku, rekne mu: »Odsad se više neboj! Carevna se je sasma oprostila nameta. Ja pako netrebam djevojke, ni tvojih novcah, jer ja sam samo duh ovoga čovjeka, za koga si ti dvadeset talirah platio, da ga ljudi za njegov dug psom nebace.«

Rekav to putnik najednom ga nestade, baš kao da u zemlju propade.

Čuvši ovo ljudjak jako se prepade znajuć sada, s kim je imao posla.

(Konac sliedi).

Jurina rekao bi u kratko: »Kao što kod posljednjih izborah u Pazingradu, mešetarilo se je ovoga puta jednakim uspjehom i u Pićnu«; kako ondje tako i ovdje moralo se je utečí na vis. c. k. Namjestničtvo u Trstu za daljnu odluku i naredbu.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. srpnja 1881.

Neimajuć danas nego veoma malo prostora, nemožemo nego veoma u kratko reći štogod o stvarih, koje se svietom događaju.

Kod nas u Austriji u ovo petnaest danah najviše se govorilo o smutnjah, što su bile zaredile u Pragu medju njemačkimi djaci i českimi radnici. Sad je i toga nestalo, neznamo da li na veću radost ili žalost njemačkih zastupnikah, koji su mislili, da su u tom našli povod, kojim će dignuti i strmoglaviti Taaffeja i njegovo ministarstvo, koreć ga u nekakvoj spomenici, da je tobože on kriv, što je u Pragu hajka na Njemce.

U Ugarskoj su izbori gotovi, tò su većinom povoljni vladajućoj stranci. Hrvatski se sabor zatvorio. Odporna se stranka stala pripravljati novim izborom, te je u tu svrhu imenovala svoj izborni odbor. Magjarsko šaranje u riečkom pitanju hoće toj stranci posao neizmierno olahkotiti, jer jedva da ima poštena Hrvata, koji bi htio il mogao ravnodušno podnositi i nadalje magjarske uvrede, pa da uspije neće trebati nego ga narodu jasno razložiti.

U dalekoj Americi pucalo se na predsjednika Republike Garfielda, koji težko da će ranu preboljeti. Kako se vidi, prevratna stranka ide za tim, da sruši ugled vlasti, pod kojem se god vidom ona prikazala. Danas Francezi slave narodni god svoje Republike. Stvari im u Africi neidu najbolje. Italija se rad tih stvarih od njih kao sasvim odcjepila, pa traži, da se priklepi Njemačkoj i Austriji. To njemačku jako veseli, a Francoze jako boli.

Juče se sastala u Sistovo bugarska skupština te pristala na sve, šta je knez od nje zahtievao. Tim se dakle dokončala za sada i ta razmirica. Izviešće o slavenskom hodočašću naši će čitatelji naći na drugom mjestu.

POUKA.

Česa nam treba?

Žalibog, da poznamo onu: »Plete kotac, ko i otac«. Žalibog velju, jer po njoj znamo, da nehajemo koracati k napredku, da je u nas slaba volja k boljku, nego smo zadovoljni s onim, što prisvojismo od naših otacah i djedovah. Rieč tu nije rekao natražnjak, nego radiša, rekao naprednjak, čovjek, koj se zamislio u to, s česa nazadujemo. A rekao ju onim, koji negledaju dalje od nosa, nede pred sobom ljute borbe za život kroz viek svoj i svoga potomstva, nego im je zorom na umu ručak, o podne objed, a večerju večera, t. j. živu od dana do dana.

Liepa je i ona, gdje se veli, da »tko ne napreduje, taj nazaduje«. Hrlim korakom, neizmjernom brzinom koraca uman svieta koj u naucih i vještinah, što no mu olahkoćuju borbu za život. Tko zaostane korak, koliko mu se napinjati, da naprednjaka stigne! Časak svaki izgubljen pane poput djetinje sićušne suze u more prošlosti, gdje ga nestaje, gdje ga već nemožeš ukoristiti, nisi li ga rabio u vrieme, dok je s tobom bio. Zaostani čas, dan, mjesec — nagomilaju se godine, što se pred tobom dižu kano trnast ne utrt put, kojega ti je preći, da dospiješ onamo, kud je dospio čovjek maran, čovjek, što je znao. »Vrieme je novac«. Zaostao li si, zarobio te je snagom ovoga duha naprednjak i svaki čas plaćaš godinami, da se dovineš slobode duha i tiela.

Hrvati, taj alem u kruni narodah, što su se izticali vrlinami i kriepostmi. Hrvati, što pisahu poviest svoju često čemerom i bolju, al opet s riedkim ponosom i slavom, Hrvati, što ih Bog obdario zdravom dušom i vrlim srdcem, — oti Hrvati moraju si priznati, da im je korak, kojim su koracali k napredku, bio spor, slab. Nerecimo opet, da smo si u svem sami krivi. Bog kušnje pružio je često Hrvatu gorak kalež, koji mu je bilo do dna izpiti. Bilo je mnogo časovah, gdje se je med nama i naprednom budućnosti stvorio zid tvrd i opor, a taj zid valjalo je soriti mukom i trudom, i tek iza početka korak na korak koracati za onimi, koji su gladkom cestom daleko od nas došli. Razumij me: Zid taj bio je dvorez mač, što ga je pohlepna ruka htjela rinuti u zdravo hrvatsko srdce.

Ako se time donekle i izpričamo, budimo opet iskreni, pa priznajmo svoj grieh. Istom onda okajati će se i poboljšati griešnik, ako prizna svoj grieh. Slaba volja, mlitava želja za napredkom ubija i jalovi trud onih, koji ti od srdca posvećuju silo za svoj napredak. Koliko je kod nas seljanah pa i drugih stališah, koji će se pogovarati o naucih, koje su jim potrebne, da svoj trud ukamete s boljimi kamati, nego ga ukamaćuju? Koliko ih je, kojim su poznati predivni pojavi u naravi i prirodi, kojim su poznati ti neoborivi sveti zakoni, pa se s njima koriste? Da! Ono, što je naprednjaku jasno kavo sunce, čemu se zadovoljan divi, čim se koristi, to ti je nazadnjaku vrelo praznovjerja i gatanja.

Česa nam treba?

Nauke, knjige, znanja nam treba! Žedja nas mori za naukom, al smo nehajni probiti liticu, da se nasrčemo zdravoga napitka — znanja. Tvrda je to litica, al ju probija *volja*, jer je studenac taj zabit s našim *nehajem*:

(Dalje sliedi).

* * *

Kratak naputak o žetvi.

Nemožemo i ovaj put propustiti, da nespomenemo koju o žetvi, premda to učinismo već po koj put u ovom listu. Ali žali bože ne gledeć na to obično ipak naši seljaci, a bome i pametniji gospodari prekasno žanju, navlastito raž.

Ako ikada to zbilja o žetvi mora poljodjelac sve svoje sile skupiti, da što prije i valjanije pospremi cielogodišnju muku svoju pod krov. To jest: da uznastoji u pravu horu (shodno vreme) obaviti žetvu i spremiti žito što moguće bez manjega kvara.

Svako žito treba nekoliko danah prije žeti nego podpuno dozori. Samo za sjeme opredieljena strn mora podpuno dozrieti. Jer žanje li se dok podpuno dozrieli žito, to se mnogo gubiva na zrnju, gubiva se na težini, na valjanosti melje (muke) koje se dobiva od prezrela žita, te gubiva se i na valjanosti, to jest hranivoj vriednosti slame. Zato se nemogu dovoljno opomenuti gospodari da žanju za prave dobe, i pospremaju žito. Prava hora žetve žitaricah nastaje i poznaje se, kada iz zrnja od ječma i raži, stisneš li ga čvrsto prstima neprokipi voda poput kapi rose ili u veličini glavice od igle gumbovače. A kod pšenice ako se nepokaže mlieko, a uz to je još zrnje mehko, da se može prstima ličiti poput tiesta. U takvoj dobi zrelosti, je klasje i slama ponešto još zelenkasta. Požeta u toj dobi strn nadozrieti će liepo u stavicah. Skrajne je pako vrieme da se žanje, kad slama već posve požuti, a zrno otvrdne. — Dok se čeka da slama u toliko već dozrieli da više izgleda crnušasta nego žuta, prava je nemarnost ili neukost. Niti je tad prida od zrnja nit od slame. Zato na posao, pak treba žeti u horu.

Sros. Gosp.

Franina i Jurina.

Fr. Jure, ča biš ti reka, ćemo i blavo (plavo, modro) ale prez blavega?
Ju. A prez blavega.
Fr. Za ki rajon?
Ju. Aš da bi njurgali.
Fr. Kî, kade, kada?
Ju. Oni, ki raji tuje leh svoje.
Fr. Ča, ča, tati?
Ju. Ne, ne; oni, ki raji tuji zajik lego svoj.
Fr. Ja, šarenjaki; kada?
Ju. Na telovu.
Fr. Kade?
Ju. Va Boljune.

* * *

Fr. Serbus Jurino!
Ju. Ala serbelo te bog daj još sto let, ča ti ni lepše reć: Zdravo Jurino!
Fr. Je, je, leh biu te otet malo razjadit no, ter me poznaš.
Ju. Ne šupari no vavek; ča si ono neki dan kunšiljal pod stražnicun z onen z grada?
Fr. Pogovarali smo se od one tvoje nauki, da kosimo umojki dokle je trava va cvete, a ne čekat, dokle sve shlišći i otrdi.
Ju. Pak ča je rekal?
Fr. Ča je rekal? Lepo na moju puru! Rekal je da odkud bi cesar soldati dobil, ako bi se sve materi nosećе poubijalo?
Ju. Viš vraga marka! ča ga to ima s travun?
Fr. Otel je reć trebeda, da ni dobro ni prerano kosit, zač da se seme od travi nemore na dobu osipat, pak kad koren ostarl, al ga blago zatare, da nebi već bilo mladeh trav.
Ju. Po more božje Iman ja pravo, ma Ima i on. Je tako je; nekosi jušto prekasno; ma baš ni dobro ni da va cvete svako leto pokosiš.
Fr. Ma i ja biu ju tako mislel, zač ja poznan ki hlapti za mladun travun, pak postrže umejak prvo dobi, ma mu po dušu tićevu nikad ni prava trava.
Ju. Je tako, je: sve ča je pravo. Bog Franino!
Fr. Bog, bog!

Različite viesti.

Presv. gosp. Dr. Juraj Dobrila, tršćanski biskup, podao se je 4. o. mj. u Karlove vari u Češkoj, da tamo svojemu već od dulje vremena malko poremećenom zdravlju potraži lieka. Tvrdo se nadamo, da će tamošnja kupeljna voda i podnelje sasvim oporaviti častnoga starca te da ćemo ga za kratko vriemo moći viditi u našoj sredini sasvim čila kod vršenja svojega visokoga zvanja!

Gosp. dr. Dinko Vitezić dični branitelj i zastupnik istarskih Hrvatah u carev. vieću dostavio je »Matici Hrvatskoj« svotu od tri sto for. s namjenom, da se šestorica članovah njegova roda upišu kao utemeljitelji »Matice«. Liep ovaj i rodoljubni čin netreba hvale, hvali se dostatno i sam, a dodati nam budi slobodno, da je rodoljubni dr. Vitezić i prošle godine poslao »Matici« sto for. s namjenom, da se njegova obiteljska knjižnica u Vrbniku upiše kao utemeljiteljni član »Matice«. Bog nam daj što više Vitezićah!

(Obzor.)

Crnogorska kneginja Milena prispjela je na svom povratku iz Petrograda 25. lipnja u Beč. Odmah čim je odsjela u hotelu k »zlatnomu janjetu« pozdravio ju je u ime carevo glavni pobočnik fml. barun Mondel. Sam car posjetio ju je u 1 sat poslje podne. Nj. Veličanstvo, kojega je pratio krilni pobočnik, podpukovnik barun Pönnles, dočekao je na triemu hotela i odpratio u odaje kneginje predsjednik senata Božo Petrović. Kneginja predstavila je caru svoju najstariju kćer princesu Zorku i mladjahnog princa Danila. Razgovor vodio se je francezkim jezikom. Iza boravka od 15 časovah oprostilo se Nj. Veličanstvo s kneginjom i odvezlo u carski dvor, a onda u Schönbrunn. Sliedeći dan bijaše kneginja od Nj. Veličanstva primlta u privatnu audienciju. Kneginja Milena odputovala je u kupelji, a knežević Danilo vratio se je početkom ovoga mjeseca kući. Odlazećega iz Trsta na našem carskom parobrodu »Andreas Hoffer« pozdravi naša u luci se nalazeća ratna parnjača »Albrecht« kao što i englezki ratni brod gruvanjem topovah.

Neosnovani glasovi. Na mnogih mjestih Istre i otokah raznio se glas, da se želi Bosnu napučiti pa da će se ljudi dapače ciele obitelji morati tamo seliti ako ne milom onda silom pa se i govorka da će svaki deveti kućni broj t. j. svaka deveta obitelj morati u Bosnu! Kaže se nadalje, da će država dati grunta badava a stopram nakon 10 ili 12 godinah da će se plaćati porez. — Dužnost nam je na umirenje izjaviti, da je to sve izmišljeno, sama laž, o tom nije još nitko razmišljao, a kamo li da je što takva zaključeno. U današnje doba nemože se već nikoga siliti, da mora kamo poći. Nije istina da država daje u Bosni grunta bez odštete, agrarni odnošaji u onoj zemlji nisu još nikako uredjeni, sve je po staru, kršćani plaćaju svojim begom i agam trećinu kao i prije. Nemojte misliti, da je tamo obećana zemlja. — Želi li pako koji pokušati svoju sreću u Bosni, to neka se prije obrati na svoj kotarski kapetanat, koji će se već službeno o stanju stvari obavjestiti te dotičnoga podučiti. — Ljudi, koji nemaju drugoga posla, naveščuju, da će bili skoro konac svietu, da će nekoje zviezde pasti, da će se sve rušiti a neuki brzo povjeruju. Mi bi ovim ljudem preporučili, da štogod uče, da nastoje radje oko svojih poslovah, a da nesiju praznoverje med narod. I ovdje nam je izjaviti, da je sve to govorkanje izmišljotina, a preporučamo narodu, da bude postojan i muževan te da se kani svakoga nagovetanja.

Englezko brodovlje u Trstu. Pred kakvih osam danah došlo je u Trst 8 englezkih ratnih brodovah, izmedju onih su četiri ogromne veličine. Ovi brodovi sačinjavaju englezku eskadru što križa sredozemnim morem. Grad Trst vrvi ovih danah englezkimi mornari i vojnici svake vrsti, valja dobro na nje paziti, jer nepoznavajuć jezika ni običajah ovdašnjih stranah rado se uzpale te i posvade. A polag izgleda po gradu reć bi da jim piće nije omrzlo, osobito spiriti i piva. U obće momčad izgleda dobro, oficiri nose se svi na gradjansku, malo koga vidiš u vojničkoj odori. Ovdašnji englezki konzul i njegova supruga priredili su dne 9. o. mj. u Općini ladanjsku svečanost na čast Englezah, a dne 11. mjeseca bio je svečani banket u sgradi »Miramare« priredjen na zapovjed njeg. Veličanstva našega cara i kralja na čast englezkih častnikah, gdje je tršćanski namjestnik nazdravio englezkoj kraljici a englezki admiral našem Veličanstvu. Neprodje dan a da se u luci il iz tvrdjavice neore topovi: posjeti, pozdravi i odzdravi.

Broj pučanstva u Njemačkoj. Polag novoga brojenja koncem prošle godine ima Njemačka 45.149.172 stanovnikah i to: Pruska ima 27.251.067, Bavarska 5.271.516, Saksonska 2.970.220, Würtemberžka 1.970.132, Badenska 1.570,189, Hessen 936.944, Meklenburg-Schwerin 576.827, Meklenburg-Strelitz 100.269, Sachsen-Weimar 309.503, Sachsen-Meiningen 207.147, Sachsen-Altenburg 155.062, Sachsen-Coburg-Gotha 194.479, Schwarzburg-Rudolstadt 80.149, Schwarzburg-Sonderhausen 71.083, Reuss 50.782, Reuss 101.265, Oldenburžka 337.454, Brunšvik 349 429, Anhalt 232.747, Waldek 56.548, Schaumburg-Lippe 35.333, Lippe 120.216, Lübek 63.571, Bremen 156.229, Hamburg 454.041, Elzacija i Lotrinžka 1.571.971.

Dufaure. »Köln. Ztg.« brzojavljaju iz Pariza, da je ondje 27. o. mj. u 11 sati pred podne umro slavni državnik i učenjak Dufaure, koji je bio prije ministar pravosudja i ministar-predsjednik, te vodja umjerenih republikanacah na lievom središtu; tri ure pred smrt da nije mogao progovoriti ni rieči.

London taj ogromni grad sagradjen je na prostoru od 122 četvorne milje. Dužina ulicah iznosi 1500 englezkih miljah, a njihov prostor iznosi 12 četvornih miljah. Ciena zemljišta u Londonu stavlja se na 27,405.488 funti šterlingah. — Na svakoj četvornoj milji u Londonu stanuje 26.674 žiteljah.

Pozor na djecu! Nekomu gospodaru oboli konj, a živinar mu propiše liek. Seljak donese iz ljekarne liek kući i po nepažnji dodje u ruke djeci, koja odmah zaključiše, da će se igrati ljekarnika. Osmogodišnje djevojče postaviše ljekarnikom, a ovo uze liečeći mazati sebi i ostaloj djeci tim liekom oči. Doskora osjetiše djeca bol, oči im nabreknuše, bjeloočica im pocrni, a za četvrt sata izgubiše u groznih bolih posve vid. Zato pazite vi roditelji na djecu!

Mlad sljepar. Nedavno stajaše u Pešti na uglu »kraljevske ulice« dječak od kakovih 10 godinah, te plakaše neprestance i toli gorko, da su prolaznici postajali, pitajući ga, što li mu fali. Dječak odgovori, da je u nauku kod nekoga stolara, pa da je izgubio 3 for., koje da mu je dao neki dužnik, da ih odnese svomu gospodaru. Dobri ljudi sabraše medju sobom taj novac, a neki gospodin ponudi se dapače, da će dječaka odpratiti kući i izpričati ga kod majstora, što je toli dugo izostao. Neko vrieme išao je dječak s gospodinom, no doskora mu izmaknu i pobježe nevidom.

Žrtve divljih zvierih. U englezkoj Indiji, gdje je sin Erina znao potući i uništiti tisuće urodjenikah, nemisli se ništa, da se iztriebe divlje zvieri, od kojih padne ne jedan ljudski život. Tako je prošle godine poginulo 20.000, a od ovih 32 od slonovah, 156 od leopardah, 917 od tigarah, 125 od medvjedah, 887 od vukovah, 49 od hyjenah, 143 od drugih grabežljivacah, a 15.946 od zmijah. Iste godine je poginulo od tih zvierih 54.830 domaćih životinjah.

Narodno pričanje. Prevejan putnik dodje u kuću polugluhe ženc, te ju pozdravi: «Dobar dan, kumo!» — «Bog daj!» odvrati ova, te ga zapita: «Odkuda vi?» — «Iz Osieka». — Žena zlo čula, pa će sva u čudu: «Iz onoga svieta?» — Gursuz videć, da bi se tuj dala izvesti kakova psina, odvrati

sasma ozbiljno: »Dakako, iz onoga svieta!« — Žena mu na to: »A Bog vam dobro udielio, jeste li vidjeli ondje moga pokojnoga Juru? — »Jesam!« — »A što radi? — »Bome se muči i kini, a neima se čime ogrnuti!« — »A bi li vi tako dobri bili, te mu ponjeli kabanicu?« — Zašto ne? Ja sam mu prijatelj!« — »Sjednite, da malko založite, pa ću vam onda kabanicu donjeti!« — Putnik se dobro najede, uzme kabanicu i otidje. — Istom on nješto već odmaknuo, dodje ženin drugi muž iz drvah, a ova vesela preda nj, hvaleć se, da je po nekom dobro putniku Juri kabanicu poslala. Mato samo ju zapita, kojim je putom okrenuo, zajaha neosedlana konja i pojuri za njim. Ali ga taj gursuz opazio, sakrio kabanicu kraj puta te ga mirno dočekao. Došav do njega zapita Mato, da li je vidio čovjeka u crvenoj kabanici, a ovaj kazujuć prstom na gustu šikaru reče, da je onuda prošao. Mato nemoguć s konjem kroz guštaru zamoli ga, da mu konja malko pridrži, dok se vrati. Kad se je Mato udaljio bio, skoči putnik na konja i odjuri natragom. Mato nenašav na široko i daleko ništa, vrati se na mjesto, gdje mu je konj imao stajati; nu tu se dosjeti jadu. Tužan dodje kući. Žena ga zapita gdje da mu je konj. Pogledav ju popreko, odvrati joj on: »Ti si tvomu Juri poslala kabanicu, da na onom drugom svietu nesmrzne, a ja sam mu po istom poštenjaku poslao konja, da netreba pješko ići!«

Vrielo sladke vode u moru. Vrlo zanimiv prirodni pojav u moru jest izvor sladke vode, koji osamnaest miljah na jug od sv. Augustina i tri milje od obale izvire iz atlanskoga oceana. Izvor taj vrlo je velik, te imade veliku silu. Ako je morska pučina mirna, moći je opaziti znatno gibanje. Pred šest godinah doplovio je amo Commodore Hitchock, te pripovieda, da je njegovu ladju došavšu na to mjesto, voda bacila iz njezina smjera, kojim je plovila. More nije duboko naokolo, dočim tomu vrelu nemogoše doći do dna.

Za mudrace. Škotski misijonar Eliesor Bassin u Jassi poziva svo mudrace židovske i kršćanske, da rieše pitanje, kako bi se mogli sprijateljiti židovi i kršćani i koja bi tomu morala služiti sredstva. Odgovore na ta pitanja prima Bassin u svakom jeziku, te hoće poslje toga sazvati kongres, koji bi imao riešiti židovsko pitanje!!

Ciganski »otče naš«. Možda će koga zanimati »otče naš«, kako ga cigani mole. Evo ga: »Amaro daddel, ko šinjal ande troten, ošardo toveltro then so odoj, auke tovel tu uprodi phuotaj damaro sako divikno, maro totadire prostin amare gribi dik taman prostinas amare grini kerdengi toj malomen andole mirebneskero daravibe toj muk amen ole erdevendjar. Amen«. — Kako se vidi, imadu u tom »otče našu« i dvie rieči slavenskoga korjena — »prostiti« i »grieh«.

Iz Petrograda se javlja od 2. svibnja: Kao što je znano, slave Rusi uzkrs kao najveći svetak u godini. U to vrieme vrlo je veselo po svoj Rusiji te se obično zadnji novčić zapije i sve založi, što se u obće založiti dade. Seljak će svući sa sebe kaput — prodat će ga, zapit i budi vratiti se kući u košulji, budi će pasti gdje u grabu i prospavati se ondje. Žiteljstvo Jelisavetgrada nečini od tog običaja takodjer iznimke. Od seljakah, koji su došli iz okolice grada, zapila je većina sve, nekoji i obuću. Kramari i starešari, većinom židovi, upotriebili su pijanstvo tih ljudi u svoju korist. Uz ovo ogorčenje kola stara jošte bajka, da o uzkrsu otimlju židovi kršćansku djecu. Lanjske godine vodila se je velika parnica proti židovom radi toga, što su ubili kršćansku djevojku. Ljetos su opet kolali glasovi, da je nestalo kršćanske djece, te je trebalo velike osvete, da se narod umiri. U Jelisavetgradu puče svadja medju gosti i birtašem — židovom, a svrši se tim, da je žid bio zdravo izbit. Oplienivši mu krčmu seljaci, raztekoše se ulicami, vičući: »Ubjite židove! Ubijte pijavice!« — Prvi židovi, koji sretnuše svjetinu budu povaljeni. Vreva širila se po cielom gradu. Pijani seljaci i svakolika fukara uzeše židovom razbijati kamenjem prozore, navaljivati na rakijašnice židovske, trgati vrata i gospodariti u židovskih kućah po svojoj voljici. Po tom bude sve odnešeno, što se je samo odnieti dalo, a ostalo uništeno. Vojska si 27. travnja nije mnogo glave zato razbijala, a pobuna većala se sve više preko noći. Židovi bjegahu kud koji, vratima, prozori, podom. Dne 28. travnja dodje bura do vrška. Židovi bjegali su iz grada, što su ih noge nosile, nekoji pobjegoše u košulji, drugi i goli. Nekoliko ih bude ubijeno mnogi su bili težko, nekoji lako ranjeni. Sreća je bila za židove, što je seljakom bilo više stalo do pliena, nego li do bježećih židovah. Posada bila je noćju odviš slaba, te je morala čekati na pojačanje. Malne svi židovi ostaviše grad. — Dne 28. razširiše se glasovi o toj pobuni po svoj okolici i s daleka i s bliza dolažaše svjetina u Jelisavetgrad. Tek kad 29. travnja dodje pojačanje, mogla se je vojska staviti biesnomu narodu na odpor. Tri škadrona hulanah i bataljun vojnikah obsjednu grad. Preko 400 osobah bude zatvoreno. Židovi iz Jelisavetgrada bježahu većinom u Odesu, gdje opet padnuše u nepriliku tim, što su od njih tražili putne listove. Za kratko dodje nalog, da ih puste i bez putnih listovah u grad. — Iz Jelisavetgrada protjerana svjetina razbieže se po selih po svoj okolici i proganjanje židovah poče iz nova. U nekojih selih bili su svi židovi zatvoreni u jednu kuću i ondje čuvani, drugdje bi ih tjelali po selu ili zatvarali u zatvor. Napokon stade vojska tomu gospodarenju na put, te poče uvadjati mir i red.

Atentat na predsjednika sjevero-amerikanskih državah. Dne 2. o. mj. izpalio je njeki Guiteau u 9 satih u jutro revolver na predsjednika sjevero-amerikanske republike gosp. Garfielda. To se je sbilo u Washingtonu. Viest javljala je iz početka, da je težko ranjen, da je možda mrtav nu viesti od zadnjih danah kažu, da ranjeniku ide bolje te da se je njegovom oporavljenju za stalno nadati. Zločinac je poriekiom Francuz te je misli da je to učinio u poremećenom stanju uma. A može se držati, da je atentat i naručen, jer je Garfield svojim odvažnim postupkom, da izkorieni korupelju, stekao mnogo neprijateljah.

Književne viesti.

Razgovorna Slovnica Talijanska prof. A. *Vučetića.* U Dubrovniku. Nakladom Drag. Pretnera. Ciena f. 1.40 nč. — Ova je knjiga već pripuštena od Ministarstva za srednje i gradjanske škole. Milo nam je, da učenici u naših zemljah dobivaju ovom knjigom izvrstno sredstvo za učenje talijanskog jezika. Ovo nije samo teoretična slovnica, nego je i praktično djelo, iz kojeg može se vježbanjem lahko naučiti talijanski. Istina je, da imamo već sličnu knjigu Švrljuge; ali reć bi da se odviše oslanja na njemački izvornik, a što se tiče teorije, u njoj nema nigdje pregleda sprezanja iliti paradigmah, a pravila su raztrkana tamo i amo po zahtievu vježbah. U Vučetićevoj knjizi su nasuprot pravila sustavno poredana a nalaze se svi nuždni paradigmi; osim toga ova slovnica nije prevod iz drugog jezika, nego do nekle izvorno djelo, gdje se nalazi potrebita prispodoba izmedju obijuh jezikah. Pošto je pako razgovor poglaviti element za nauk tudjeg živog jezika, knjiga ova uvažuje taj element tako zvanimi talijanskimi razgovori izmedju učitelja i učenikah; ti razgovori naslanjaju se na pravila, na štiva i vježbanja; s tih razgovora zove se slovnica »razgovorna«. Knjiga je razdieljena u poučke sa pravili, rieči za učenje na pamet, vježbam, štivi i razgovori. Ta dioba olahkoćuje pregled i ponovljenje. Knjiga zaslužuje uprav da ju svakomu preporučimo.

⁂

Matica Hrvatska razašilje dve zadnje knjige namienjene članovom za god. 1880: *Evgenij Onjegin* od A. S. Puškina i *Zdrav razum i pošteno srdce* od Cezara Cantù, po talijanskim izvorniku za hrvatski sviet preradio Ivan Despot. Ukupno dobili su članovi za god. 1880 sedam knjigah. Željno očekivani prvi dio »*Smičiklasove hrvatske povjesti*« nije nikako mogao izaći, kao što je obećano to će za sjegurno ugledati svietlo god. 1881. — Matica Hrvatska obdržavala je 10. lipnja 1881 svoju glavnu skupštinu, čiji uspjeh priobćit ćemo u kratko u budućem broju, za sada nam je napomenuti, da ima »Matica« ove godine 4.827 članovah.

⁂

Od srdca k srdcu. Sbirka pjesama i pripoviedaka. Miloj mladeži na pouku i zabavu priredio Franjo Stepanek. Sa šest slika. Varaždin 1880. Nakladom knjižare I. B. Stiflerove. Ova liepa mladeži posvećena knjiga zauzeti će dostojno mjesto med djeli, koja možemo podati djočaku ili djevojci na ugodnu zabavu i kao nagrada u nižih razredih doći će u sgodno doba. U pripoviedkah se daju koristonosni savjeti mladeži, idu od srdca k srdcu. Knjižica može se dobit kod nakladatelja za 40 novč.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

1. Petar Baturić, 2. N. Boltek, 3. Šime Sladović, 4. Dr. Gustav Kornitzer, 5. Stjepan Jakčin, 6. Ivan Nazor, 7. Ivan Stambuk, 8. Dr. Ivan Ružička, 9. Pajo Vukelić, 10. Mato Mandić svi u Pragu po 1 for. u god. prinos., 11. Vjekoslav Sinčić u Trinajstićih f. 1.

Izpravak izkaza u broju 12 t. g: Petar Dorčić župnik 3 for. u god. prinos, 3 for. u kapital. Marko Mrakovčić 1 for. u god. prinos, 1 for. u kapital. Vjekoslav Vlah dekan 1 for. u god. prinos, 1 for. u kapital. M. Mahulja, M. Volarić, Petar Bolonić, Josip Harbić, Petar Dminić nisu svećenici nego seljaci.

LISTNICA.

P. n. g. K. H. u Trstu: Mirno do konca tek. god. B. K. u Vrlici: Učinjeno!

Srećke grada Ljubljane

(gradska lutrija)

dižu se tri puta na godinu, glavni sgoditci su od 30.000 for., 20.000 for. i 15.000, mogu se dobiti za **28** for. u mjesečnih ratah od **2** for. ili **50** novč. na tjedan kod **Gius. Zoldan,** Ufficio Verifica delle Estrazioni, casa fu Stratti in Trieste.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Julija 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (aglo)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (aglo)
16	5.49	9.27	11.62	—	9	5.49	9.27	—	—
17	5.48	9.28	—	—	10	—	—	—	—
18	5.49	—	—	—	11	5.49	9.29	—	—
19	—	9.28	—	—	12	5.49	9.29	—	—
20	5.49	9.27	—	—	13	5.49	9.29	11.64	—
21	5.48	9.26	11.62	—	14	5.50	9.30	11.66	—
22	5.48	9.25	—	—	15	5.50	9.30	—	—
23	5.49	9.27	11.62	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 14. Julija 1881.

		OD		DO	
		for.	nč.	for.	nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	93	—	100	—
S. Domingo	»	69	—	73	—
Rio polag vrsti	»	51	—	72	—
Cukar austrijski	»	37	50	39	—
tučeni	»	36	75	38	25
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	80	—	125	—
Naranče, skrinjica		3	75	6	—
Karube puljezko	za 100 k.	—	—	—	—
levantinske	»	7	—	7	25
Smokve Kalamata	»	10	—	17	—
puljezko	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica		3	25	8	50
Bademki iliti mendule pulj.	za 100 k.	75	—	82	—
dalmatinsko	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	31	—	32	—
Šljive	»	13	—	21	50
Pšenica ruska	»	11	75	12	—
ugarska	»	11	75	12	—
galačka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	6	30	6	50
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	—	—	—	—
Ječam	»	7	50	9	—
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	12	—
Bob	»	—	—	—	—
Leća	»	12	—	—	—
Oriž talijanski	»	16	—	21	50
inglezki (kitajski)	»	13	25	15	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	123	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	20	12	90
bukovice		7	50	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 k.	39	—	41	—
» najbolje	»	52	—	62	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	—	—
istarsko	»	40	—	41	—
Kameno ulje u barilah	»	10	25	—	—
u kasetah	»	13	—	—	—
Kože strojene naško	»	165	—	185	—
suho volovje naško	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	70	—	100	—
janjeće naško	za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinsko	»	60	—	80	—
kozje	za 1 k.	—	50	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru		28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	26	—	31	—
Sardele 1 baril		19	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	97	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	39	—	40	—
Salo	»	97	50	—	—
Slanina	»	60	—	65	—
Rakija (hektolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	6	50
Lišće od javorike	»	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	31	—	48	—
Med	»	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	»	12	25	13	—
Pakal baril od 100 k.		3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat.	»	14	—	16	—

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj v Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako f. **1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, ili luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah, itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi ili izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah ili duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih »sottana« po f. **2.20** kilogramu, i III. vrsti po f. **1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da primo na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponižni

Alojzio Bader

sviećar, Sjemenarska ulica broj 125.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voštanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake železničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz „*Naše Sloge*" u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 15. U Trstu 1. augusta 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Ilgala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, malne prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalazе mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putam svoje *Listnice*.

Manifest

Mojim kraljišnikom hrvatsko-slavonskoga kraljiškoga područja.

Pošto ste Vi na temelju Mojega manifesta od 8. kolovoza 1873. jur i u pogledu obranbene dužnosti uzporedjeni ostalomu pučanstvu zemaljah Moje krune ugarske, i pošto se hrvatsko-slavonsko krajiško područje gradjanskom upravom upravlja, to Sam odredio, da se to područje s Mojimi kraljevinami Hrvatskom i Slavonijom, a tim sa zemljami Moje ugarske krune sjedini.

Tim se konačno završuje znamenito razdobje u razvitku Vašega narodnoga života.

Uslied poviestnih dogadjajah povjeriše Vam Moji uzvišeni predje stražu, na južnih medjah austrijsko-ugarske monarkije, oslanjajuć se prosvietljenim pouzdanjem na Vaše junačke krieposti, na Vašu neutrudivu budnoću i zadovoljnost, i na Vašu požrtvovnost, koja je upravo nasliednom postala.

Vi ste tu zadaću tečajem vickova odanošću vršili.

Vaš cesar i kralj hvali Vam na tom!

Sveobće priznanje za sve ono, što ste učinili Vi i Vaši otci, živjeti će u grudih čovječanstva, dok je svieta i vieka.

Ja pako upravo uživam u preugodnom zadovoljenju Mojih vladalačkih otčinskih čuvstvah, što Mi je sudjeno oživotvoriti Vam davnu i pravednu želju Vašu, i privesti Vas k užitku onih obćih gradjanskih pravah, što ih svi Moji vierni podanici uživaju.

Sva prava i osobite pogodnosti, što ste ih dosada uživali, ostati će Vam uzčuvana i prigodom prelaza u nove odnošaje u smislu ustanovah Mojega odpisa od 15. srpnja 1881.

Isto tako pobrinuo sam se Ja i za to, da osim dosadanjih, u krajiške investicionalne svrhe posvećenih sredstvah još i dalja sredstva u svrhu Vaše osobite dobrobiti obraćena budu.

Upotriebljujte ta sredstva razboritom mjerom i mudrim oprezom. Onu bujnu narodnu snagu pako, kojom ste Vi i Vaši otci austrijsko-ugarsku monarkiju dosada proti vanjskim dušmanom branili, pokažite od sada i u radnji mira.

Neka Vam božji blagoslov naplati djelovanje Vaše sretnim uspiovanjem i trajnim blagostanjem.

Dano u Ischlu, dne petnaestoga srpnja godine hiljadu osamsto osamdeset i prve, vladanja Našega tridesot i treće.

Franjo Josip v. r.

Hrvatska povećana.

Gornjim previšnjim manifestom sdružena je vojnička krajina sa materom zemljom »Hrvatskom«. Sam kralj se raduje, što mu je sudjeno oživotvoriti *davnu i pravednu želju Vašu* te naglasiv junačku kriepost, požrtvovnost i odanost krajiškoga naroda zahvaljuje mu cesar i kralj te kaže *»Sveobće priznanje za sve ono, što ste učinili Vi i Vaši otci, živjeti će u grudih čovječanstva, dok je svieta i vieka«.* I zaslužili su krajišnici ovu visoku pohvalu u podpunoj mjeri. Kroz stoleća imali su prolievati svoju krv da obrane zapad od navalah bjesnoga Turčina, za krst častni borahu se kao pomamni, a kad se skršila silna moć polukrsta, kad Turčin oslabio, tad se krajišnik nije borio više na obranu svoga doma već je lievao svoju krv i na tudjih poljanah, da obrani priestol svojega cara i kralja proti svakom neprijatelju. Borio se krajišnik za dom i priestol a u času potrebe boriti će se opet svojom prirodjenom mu hrabrosti. Prem je hrvatska krajina bila već god. 1873. razvojačena to je ipak do sada bila pod vojničkom upravom, nije uživala ustavne slobode. Od 1. kolovoza imade se hrvatsko-slavonsko krajiško područje sjediniti za isto imenimi kraljevinami i to u osobi hrvatskoga bana, koji je u tu svrhu imenovan kraljevskim povjerenikom, da podpuno stopljenje krajine s Hrvatskom i Slavonijom pripravi tako, da krajiško pučanstvo čim prije uzmogne stupiti u podpuno uživanje ustavnih pravah. Krajišnici neće dakle odmah izabrati svoje zastupnike na hrvatski sabor, kao što i proračun za krajinu do god. 1878 biti će ustanovljen od bana i ugarskoga fin. ministra a potvrdjen od kralja, nu promisliv kolikih je trebalo potežkoćah, dok se je moglo sdruženje preduzeti, vjeran narod blagodari svomu kralju, što je svojom kraljevskom punomoći oživotvorio želju hrvatskoga naroda. Zajednički poslovi imadu 1. kolovozom proći u upravu ugarskoga ministra te tako sdruženje krajine sa »zemljami ugarske krune« u poslovih zajedničkih izvedeno je odmah.

Sva Hrvatska se raduje, deputacije dolaze k banu Pejačeviću i vojničkom načelniku krajino generalu Filipoviću, da jim se na trudu i požrtvovnosti zahvale, oba izjavljuju, da je prejasni kralj tako htio, a oni da su svoju dužnost vršili; razkomadana Hrvatska se povećuje. Ovo povećavanje nije milo Madjarom i njekim bečkim novinam, nerado gledaju, kako se Hrvatska diže, Madjari svakim danom po svojih novinah priete Hrvatom, što neće plesati polag madjarskih sviralah. Vele ta dobra braća, da je Krajina »posledni dar« Hrvatom, neka nemisle, da će još što dobiti, za Rieku kažu očito, da je nedaju, jer da tako zahtjeva madjarski interes i slične stvari. Jedno je stalno, da Hrvati neće nikad hleptiti za onimi zemljami, gdje žive Madjari, a pretnje Madjarah mogu danas imati kakvu malenu vriednost a budućnost može sve preokrenuti. Sad se Madjari boje za Bosnu, kao da su Hrvati krivi, što tamo nema madjarskoga naroda, pa udri na Hrvate, da su nesposobni za vladati, da će jim Srbi zadati posla, nu to je briga Hrvatah, koje neće sva madjarska piskaranja nimalo zastrašiti. Našla se drugarica u Beču, židovski-politički organ, koji nezaostaje za madjarskimi novinami dokazujuć i prikazujuć u mnogih člancih, kako bi se moglo hrvatsko pravo nedokazati, žao joj je što se Hrvatska diže, tim ujedno i slavenski živalj pa se boji, da će se stoga i cislitavski Slaveni podignuti a slabo onda po centralističnu gospodstvo.

Hrvatska je pretrpila tečajem stolećah mnogo muke i jada, mačem u ruci nije mogla u svakoj struci napredka poput ostalih narodah napredovati, po Hrvatsku se sada pojavljuju bolja vremena!

Osim gori priobćenoga previšnjega manifesta doniele su službene novine u Beču, Budapešti i Zagrebu dne 15. srpnja t. g. još:

a) cesarsku i kraljevsku naredbu o ustanovljenju i upravljanju vanrednih dohodakah hrvatsko-slavonske Krajine, o svrhah, u koje se ti dohodci upotrebljivati imadu i o načinu upotrebljivanja;

b) cesarsku i kraljevsku naredbu tičuću se sjedinjenja i uprave krajiške imovne te krajiške uzgojne i obrazovne zaklade;

c) cesarsku i kraljevsku naredbu glede sjedinjenja hrvatsko-slavonskoga krajiškoga područja s kraljevinami Hrvatskom i Slavonijom a tim sa zemljami krune ugarske i

Podlistak.

LUDJAKOVA SREĆA.

Hrvatska narodna pripoviedka.

Konac.

Sad se on i carevna oproste sa carem i caricom, te krenu na put u ono kraljestvo, gdje je živio ludjakov otac i braća mu. Car i carica dadu jim za put puno tovarah blaga, te oni odputuju tamo. Putujuć dugo vremena po kopnu i po moru bogme nekako stignu doma.

Kad oni doma, al velika žalost u dvoru ludjakova otca, kralja. Na njihov upit, kakva je to žalost u kraljevu dvoru, odgovorišе jim ludjakova braća: »Naš otac, kralj, oslieplo je s velike starosti.«

Ludjak se jako raztuži za otcem, tim više, što nemogaše otac vidjeti njegove liepe carevne i blago, koje je kući donio. Nu ipak se uputi s liepom carevnom k oslieplielu otcu, pak poljubiv mu obojica ruke, zamole ga za otčinski blagoslov. Bilo to kralju jako milo, što mu se sin oženio toli čestitom djevojkom; pak kad mu kažu, da je donio kući silno blago, još ga većma zavoli otac. Braća ludjakova naprotiv stanu odsad još većma mrziti svoga brata stoga, što se oženio carevom kćerju, i silno blago donio.

Kralju su dolazili sa svih stranah liečnici, nebi li ga izliečili od slieposti, nu ne mogahu mu pomoći. Jednoga dana dodje jedna baka vračara u kraljev dvor, te se najavi, da će ona izliečit kralja od slieposće. Čuvši to sluge otidju brže bolje kralju, pak mu kažu, što i kako su čuli.

Kralj odmah dade babu vračaru preda se dovesti, pak joj obeća, da će ju dobro nadariti, samo neka ga ozdravi. Na što će baba kralju: »Svjetla kruno! U dalekom svietu imade u nekoj šumi zdenac, pak ti pošalji po tri kapi vode iz toga zdenca. Onaj, koga pošalješ po vodu mora imati konja, jer će morat putovat po gudurah i šumah, pak kad mu konj na jednom stane, neka jahač pogleda na desno, pa će odmah opaziti zdenac. Kad zagrabi vodu, neka odmah bez obzira usjedne na konja, te ide natrag. Tom vodom čim ti operu oči, namah ćeš progledati, i vidit ćeš bolje nego prije.«

Čuvši to kralj veoma se obraduje, pak sjutradan dozove svoje sinove preda se, i kaže jim sve, što i kako mu je baba vračara rekla, misleći, da će se možda jedan od njih naći, koji će taj liek drage volje potražiti. Čuvši to sinovi njegovi jako se zabrinu; nu na posljedku rekne najstariji sin otcu: »Dragi otče! Istina, to je vrlo težko dobaviti; nu ja ću ipak pokušati, nebi li tako sretan bio, da ti povratim vid, to najveće blago ovoga svieta.« Saznav otac njegovu dobru volju blagoslovi ga, i dade mu na put najboljega konja blaga, što god je mogao na jednom konju ponieti.

Ovako se odputi najstariji kraljev sin u daleki svjet. Putovao je on i putovao sad šumom sad ravnicom, ali sve badava. Putujuć tako dugo i dugo, dodje on pod jednu planinu i usmotri tuj veliki jedan dvor. Skrene on tamo, da vidi tko je i što je u tom dvoru. Kad on tamo, al u dvoru liepa ženska, da je se nebi nagledao od ljepote.

Čim domaćina kraljevića opazi, nazove mu božju pomoć, te ga zapita: »Nebi li se ti, momče, malko odmorio i kod mene štogod založio?« Kraljeviću se dopadne poziv liepe domaćine, pak veselo ostane kod nje.

Liepa domaćina pogosti kraljevića da nemoć bolje. Ali poslje večere ošine ona nekakvom šibom najprije kraljevića, pa onda konja mu; a kako je koga udarila, odmah je na mjestu mrtav ostao. Ovo ko nebijaše prava ženska, van gorska vila, pa je svaki, koga bi ona svojom šibom udarila, zamro; a kad bi ga opet nekom drugom šibom mrtva ošinula, namah bi opet oživio.

Prodje više od pol godine, od kako je kraljević od kuće krenuo, a nema ga natrag te nema. Tad rekne srednji sin svomu otcu, kralju: »Otče, pusti mene, da ja idem potražiti tu vodu, pa nebi li Bog dao, da i brata gdje god nadjem.« Otac, kralj, blagoslovi i odpremi i ovoga sina kao i prvoga davši mu najboljega konja i blaga, što god je mogao na jednom konju ponieti.

Srednji sin kraljev put pod noge, pak hajd po svietu kô pčela po cvietu. Kao prvi brat, tako je i on obišao mnogo i mnogo sela i varoši, dok nije i on nebog nastradao kod liepe domaćine u dvoru pod planinom, gdje mu je i brat prije pol godine zaglavio.

Prodje opet dugo vremena, a ni srednjemu bratu ni traga ni glasa. Sad stane na mladji sin kraljev, ludjak, koji je već u svietu bio, i tamo se oženio, navraćati otca i moliti: »Dragi otče i kralju! Pusti ti mene, da ja idem potražiti taj liek, pak možda mi posluži sreća, da i braću nadjem.«

Kralju bilo se težko odlučit, da i njega odpusti, pak bojeć se, da i on gdje god nezaglavi, rekne mu: »Ne idi, sinko, nikud od kuće; ta kuda ću tužan i žalostan pod stare dane da sâm ostanem! Umiri se, te ne idi, ako za Boga znadeš!« Ali najmladji sin kraljev, ludjak, nije mario za otčevo nagovaranje. On je imao otca jako rado, pak mu nije dao

d) kraljevski odpis u pogledu ustanovah za prelaz uprave hrvatsko-slavonskoga krajiškoga područja prigodom sjedinjenja ovoga područja s isto imenimi kraljevinami, a tim sa zemljami ugarske krune.

Svečanosti u Rimu.

U poslednjem broju obećasmo našim čitateljem, da ćemo u kratko donieti opis svečanosti, što su se vršile u Rimu u prisuću slav. hodočastnikah u Rimu. Naidjosmo u broju 43. »Sriemskoga Hrvata« na kratki dopis, koji ovdje izpustiv njekoje stavke u cielosti doprinašamo:

Rim 7. srpnja — Kazat ću vam na brzu ruku, kako je tekla ovdješnja slava. U nedjelju 3./VII. bila je velika pjevana misa grčko-slovenska i propovjed ruska, zatim poljska; dne 4./VII. velika služba po obredu bugarskom a propovjed slovačka i česka; dne 5./VII. velika služba božja latinska po našem biskupu preuzv. g. Strossmayeru odpjevana, a propoviedao je on sam hrvatski. Isti dan bila je i propovjed talijanska, zatim audiencija kod pape o kojoj ću poslije govoriti. Dne 6./VII. velika misa po latinskom obredu ali jezikom staroslovenskim uz četveroglasno pjevanje hrvatskih hodočastnikah i sviranje na harmoniju. Pjevana je do podizanja pjesma od g. Hladáčeka, a od podizanja druga od g. Tombora. Pjevanje bilo je tako složno, a samo pjesme toli pune nabožnoga duha, da su sve prisutne zaniele na udivljenje, te je kardinal-pobočnik pape, koj je na misi asistovao, po više put govorio našem biskupu, neka samo što prije uvede medju nas staru hrvatsku liturgiju, kada taj slovenski narod tako liepih i uzoritih crkvenih pjesamah ima. Rimljani, koji bijahu prisutni ovoj službi, izrazuju javno želju, da se takovo pjevanje uvede u istom Rimu, budući još nisu čuli ljepšega crkvenoga pjevanja. Za nas Hrvate je prava dika, kada se naše, u prostom pučkom štilu složene pjesme, toliko uzvisuju, a tim je i osudjen svaki Hrvat, koj se svoga srami, i sve u tudjoj niemštini ili magjarštini se ponosi.

Sad čujte nješto o audenciji. Bilo nas je preko 2000 osobah. Tako velika deputacija nije se još vidila u Rimu. Iz Hrvatske i Slavonije bilo je do 70, iz Istre 9, iz slovenskih krajevah blizu 90, iz Bosne 63, iz Hercegovine 49, iz Dalmacije do 180, Poljakah do 800, Čehah iz Česke i Moravske do 400, Slovakah do 20, Rutenah do 40, Bugarah do 30. K toj sili pridružilo se je preko 400 Slavenah živućih u Rimu. Papu su svetčano donjeli medju nas na prestolnom stolcu od fine crljene svile gustim zlatom izprepredene i postavili na priestol pod nebom od isto tako crljene svile zlatom izprepredene. Okolo njega poredano je bilo 27 kardinalah. Njegovu Svetost pozdravio je u ime svih Slavenah preuzvišeni g. biskup Djakovački govorom latinskim, uvjeravajući, da smo Slaveni došli hvalit Njeg. Svetosti na dobrohotnosti, kojom odlikuje Slavene uzdignuvši svetkovinu sv. Cirila i Metoda, naših apoštolah, na svetkovinu višu i dopustiv nam uvesti ukinutu kod nas liturgiju starohrvatsku, koju su kod naših starih bili zaveli sv. Ciril i Metod; — pokazujuć, da su sv. Ciril i Metod, prem s iztoka došli, ipak samo u rimskom papi prepoznali vrhovnu glavu ciele crkve i neprevarivi izvor božanske vjere; jer ovdje u Rimu dali su odobriti svoje knjige liturgične, ovdje su redjeni za biskupe, amo su donieli sv. moći Klementa mučenika, ovdje svidilo se je Bogu, da Ciril umre i kanoti zalog ostane za brata Metoda, koj je dalje pošao propovjedati; na kraju smo sa trokratnim «Živio i Slava» potvrdili postojanost našu i privrženost sv. otcu, te je i on ustavši, s prestolja u kratko izrazio svoju radost nad našim dolazkom i svoje ufanje, da će sv. crkva za težka progonstva u zapadu do skora po milosti božjoj dočekati veselje jedinstva medju razkolnimi Slaveni opomenuvši nas, da jedinstvo s njim i čuvamo i razširimo. I pokle nam je još poželio sretan povratak, blagoslovio je sve nas i svim prisutnim župnikom dao oblast, da došavši doma u ime njegovo blagoslove svoj puk. I zatim poče cjelivanje rukuh i noguh. Bilo je odredjeno, da samo njeki budu odabrani iz svake grupe i i na cjelivanje pripušteni, to radi vrućine, koja vlada, to radi slabosti sv. otca pape. Nu on je odlučio se sjedeć propustit sve hodočastnike tako, da je od $12\frac{1}{2}$ do blizu 4 sata morao sjediti. To nebje dosta. Dne 6. o. m. poslie hrvatske mise, na koju je sliedila propovjed slovenska dao je sv. otac papa u najljepšoj svojoj sali besjedu na čast hodočastnikom, na kojoj se je deklamovalo i pjevalo u svih slavenskih jezicih. Hrvatski su deklamovali gg. Stjepan Buzolić i kan. Mih. Pavlinović. I ta je besjeda trajala do blizu 4 sata, za koje je vrieme sv. otac neprekidno prisutan bio. To vam je u kratko svečanost naša, o kojoj, budem li dokolan mislim još koju progovoriti.

Kano novost mogu javiti, da se staroslavenske crkvene knjige jur tiskaju i to slovi glagolskimi, cirilskimi i latinskimi tako, da će se svaki moći služiti s njimi, i nebude niko prisiljen pod staru glavu još jedanput učiti tudja slova.

I druga jedna novost zanimat će vas. Za koj dan misli u Rim doći odaslanik iz Crnegore, da zaprosi papu, neka bi milostivo opet uzdignuo staru Barsku arcibiskupiju, da tim bude bolje providjeno katolikom u Crnojgori.

DOPISI.

Kastav, *15 julija.*

Jučer je naše občinsko zastupstvo imalo sjednicu. Odlučilo je ponuditi financijalnom eraru priličnu svotu za kuću financijalne straže u Sv. Mateju, jer će financu po svoj prilici baciti k moru. Kuća bi se dala prirediti za dvie škole i dva stana učiteljska, dakako ne malenim troškom. Kuću bi kupila občina, a preuredjenje išlo bi (svake godine malo) na račun občinarah, koji spadaju školskomu okružju sv. Matej. Na jesen dobiti će ona škola učitelja svetovnjaka, a uz njega podučavao bi i gosp. kapelan Dubrović, jer je broj djece velik, a isti gospodin premda nije navlaš učio »pedagogiju« izvrstan je učitelj, kao i neki drugi u našem kotaru.

Zanimiva je bila razprava o gospodarskom planu za občinske šume. Bilo je živoga pregovora, ali ne zato kao da bi Kastavci bili proti svemu, što jim oblasti svetuju, nego jer su izkusili da »gospoda« baš nisu uvjek, kako bi morala biti.

Gospodarska osnova bila je prihvaćena kao »kažiput« budućemu šumaru, kojega će občina imenovati, i koj će nakon tri godine imat predložiti na temelju izkustva konačnu osnovu.

Na žalost i plani i šumski zakon dolaze nešto prekazno u porabu, jer su šume izsječene. Ali naši ljudi bojali su se adicionala, kao vrag križa, pak su laglje dopušćali sjeći levo i desno, jer one nije svakomu pojedincu iz žepa išlo. Pred desetak godinah bio bi i malen adicional dosta, osobito da se je znalo spasiti državnu posudu od 21 tisuću forintih. Otci zobaše kiselo grozdje, a sinovom zubi utrnuše, kaže sveto pismo. Ali bolje je ikada na dobru stazu krenuti, nego nikada. Naši zastupnici neka se samo razborito vladaju kao i dosad, pak će ići na bolje. Čovjeku, koj dugo boluje, treba mnogo dokle posvema k sebi dodje, tako i državi i občini. A naša je občina bila bolestna sad dolazi na se. Samo ju gospodin bog očuvaj onih, koji su ju jur lečili.

Čitatelji se spominju iz dopisah, kako je jur ovdje bilo.

Mi se tvrdo nadamo, da do onih, sablaznih u Kastvu više neće doći. Nemarim ni ja izpitivati tko je čemu bio kriv, ali to znam, kako sada stvari stoje, da neima razloga bit nezadovoljna ni občina niti drugi krugovi, koji s njom imaju posla.

Naša narodnost osigurana je u toliko, da nam *na silu* već nemože nitko narinuti tudjega jezika ni tudje misli. Da barem tu stečevinu i priznanje očuvamo, bit će naša briga, a občinski poglavari takodjer neka živo o tom nastoje.

Dokaz snosnijega stanja kod nas imamo i u tom, što je k sjednici zastupstva došao glavom grof Manzano, kotarski kapetan i premda na žalost nezna hrvatski, *on je posve pravilno i liepo pročitao hrvatski pozdrav zastupstvu*, požalio da nezna hrvatskoga jezika, ali uza to uvjerio zastupstvo, da je voljan koliko može, podupreti svako dobro nastojanje občine. Pozdrav taj odzdravilo je zastupstvo srdačnim »Živio!« I mi kažemo Živio! Samo tim načinom i koristnimi za puk ustanovami steći ćeš si plemeniti grofe ljubav Hrvatah Istre, pak makar bio iz kraj svieta. Ali priznanje i poštovanje naše narodnosti, kako si već pokazao, i kako ju državni zakon zapovjeda, jest conditio sine qua non.

Ima Vam u našoj občini par mamelukah, koji su sviet bunili, da su se sadanji zastupnici zamjerili svim oblastim, jer da nikamo nepišu nego hrvatski. Nešto svieta je i vjerovalo tim kukavicam, koje neznaju u svojem kamo li u drugom jeziku svoje ime dobro napisati. Mi koji znamo što je narod i štovanje svoga jezika odgovaramo tim crnim dušam jedanput za uvjek: Zaludu Vam i ta muka! Preživili ste se na ovoj svetoj zemlji i ako Vaše nasljednike neodgojite u boljih mislih, još će na njih padat Vaše ruglo, da manje štujete svoj jezik, nego tudjinac koj je med nas došao.

Beli na otoku Cresu na Karmelicu.

Dan 5. srpnja posvećen sada uspomeni naših sv. Apoštolah Cirila i Metoda bi i ovdje proslavljen. U predhodeću nedelju naš rodoljubni plovan obrazloži puku znamenitost toga dneva. »Sveti Otac Papa, reče on po prilici, netom je stupio na svoju stolicu obrati svoju otčinsku skrb i na nas Slovince, te razasla onu divnu već poznatu okružnicu »Veliki Nalog«, kojom opisav život sv. naših Apoštolah i pohvaliv i opet našu omiljelu glagoljicu naredi, da se po svem zemaljskom okolišu odsada u napried blagdan Sv. Cirila i Metoda svečanije slavi, a to navlastito namjerom, da privede u svoje stado dobar dio slavenskog naroda štono usljed provejanosti Focijeve i gordosti bizantinskog dvora još danas u razkolu čami. Taj Papin list toliko je potresao srci svih Slavenah, da se je odmah

---

mira, dokle god mu nije dopustio, da smije ići tražit tu čudotvornu vodu. I njega dakle odpremi otac na put, ali ne onako, kao prvu dvojicu, van mu dade najlošijega konja, a umjesto blaga dade mu tovar kruha i vina.

I najmladji sin kraljev ludjak, tumaraše dugo vremena po svietu, dok i njega nenanese put pod onu planinu, gdje bijaše vilinski dvor. Svratio se tamo, i njega ponudi liepa domaćina, da se kod nje malko odmori i štogod založi. Najmladjemu kraljeviću dopadne se ta ponuda; ali on se nije zagledao u liepu domaćinu kao njegova braća, van je dobro pazio, šta će ona početi. Njega pogosti ona još bolje nego onu dvojicu; ali on se je nje ipak žapao, i dobro je pazio na svaki njezin korak.

Videć ona, da se ovome neda tako lahko doskočit, naumi mu se osvetit drugi put, a sad ga liepo izprati zaželiv mu sretan put.

Putujuć tako dobar dan hoda od vilinskog dvora kraljević stigne u jednu liepu šumu. Jašuć tako po šumi konj njegov na jednom stane. Kraljević pogleda na desno, i odmah opazi zdenac. Brže sidje s konja, pak zagrabiv vode iz zdenca usjedne na konja, te se vrati bez obzira natrag.

Došav do vilinskoga dvora liepa domaćina izadje predanj te mu opet nazove Boga i pozove ga k sebi. Kraljeviću nije se nikako dalo svratiti k njoj; nu ipak priveže konja za plot, pak podje u dvor.

Domaćina počasti ga ovaj put još bolje nego jučer, a osobito je nastojala, da ga opije, nebi li kako god prevarila. Nu sve bijaše uzalud. Kraljević je još bolje pazio nego prije; a kad se je dobro pogostio, navali na liepu domaćinu, pak udri po njoj k sebi i od sebe, uz dlaku i niz dlaku, veleć joj, da ju ne neće pustit, dok mu za braću nekaže. Vila mu se stane moliti: »Pusti me, dobar čovječe, ako za Boga znadeš! Odmah ću ti braću povratit, samo me pusti!«

Kraljević ju pusti, a vila mu pokaže mrtva tjelesa njegove braće i njihovih konjah. Sad rekne kraljević vili: »Ako mi jih s mjesta neoživiš, ja ću te pogubit!« Videć vila, da joj je dogorila luč do nokatah uzme drugu jednu šibu, pak šicne njom redom mrtva tjelesa. Kako je koga ošinula, odmah je oživio.

Usmotriv starija braća svoga najmladjega brata, koga su za luda držali, stanu si oči trti, da bi on tobož mislio, da su oni spavali. Sada krenu sva trojica kući. Putovali su dugo vremena, i već su mogli biti na pol puta, kad jednoga dne pripeče jako sunce, a oni ožedne, tako da već nisu mogli ni govorit, kako jim se bio jezik osušio. Na svu sreću usmotri najmladji brat kraj puta zdenac, te se sva trojica upute tamo. Najmladji je brat išao napried, a druga dva za njim. — Stariju braću jako je peklo, što su oni tako nastradali, a njihov najmladji brat, koga su oni za luda držali da otcu liek nosi. Stoga se dogovore, da će najmladjega brata u zdenac baciti, a u to dodju i do zdenca.

Došav k zdencu, nisu se mogli načinit, tko da vodu grabi, te se svi stanu izgovarati, Najstariji rekne: »Ta valjda vam neću ja kao ja kao najstariji vodu grabiti!« Srednji rekne: »Ta nije pravo, ni da ja grabim, kad ima evo od mene mladji«. A najmladji, kao što je uvjek braći popuštao, tako učini i sada, veleć jim: »E, kad vas neće nijedan, a ono moram ja, jer meni je valjda tako sudjeno!« Te tako morade najmladji brat vodu grabiti.

Kako je bila silna žega, baci on haljinu sa sebe, da mu ne smeta. Starija su braća dobro znala, da je u haljini otčev liek, pak sad jim je upravo došla bila kost na mjesto. Namiriv stariju braću s vodom, prigne se najmladji brat, da još sebi vode zagrabi, a oni s njim naglavce u zdenac, pak usjednuv na konje krenu dalje.

Došav doma nadju živa otca, te davši mu čudotvorne vode, otac opere njom oči i odmah progledje, te je bolje vidio nego prije. Kralj veseo i zadovoljan, pohvali svoje sinove, što su se tako zanj brinuli i toli dalek put preduzeli.

Najmladji kraljević pako izbavio se je medjutim nekako iz zdenca, pak krene i on doma, te iza dugoga putovanja, bogme nekako i kući stigne. Došav doma, izkaže on sad svomu otcu, kralju, sve što i kako su braća s njim postupala, a on kako je nje iz škripca izbavio.

Čuvši to kralj, dozove preda se starija dva sina, te jim rekve: »Kad ste vi sa svojim rodjenim bratom, koji vas je od smrti spasio, tako uradili, to od sad niste više moji sinovi. A sad odlazite, kud vas oči vode i noge nose!« — Najmladjemu pako rekne: »sinko buduć si tako valjan i pošten, i buduć sam ja već jako ostario, te nemogu više upravljati kraljestvom, evo predajem tebi kraljevanje.«

I tako najmladji kraljević postane kraljem, pa ako je živ, i dan danas mu je dobro i liepo.

Zabilježio Nikola Šimatović.

zaključilo vratiti Sv. Otcu milo za drago sveobćim slavenskim hodočašćem, koje će se eto navršiti baš u dojdući utorak na veliku radost svega slovinskoga naroda.« A budući i mi ogranak toga naroda budući i mi, prozbori on nadalje, taj pobožni hrvatski puk, te se eto u našoj crkvi ori već od najstarijih vremenah naša mila glagoljica, zar da mi ostanemo hladni kod divnoga toga prizora slavenske pobožnosti, zar da mi nesdružimo vruće molbe Previšnjemu sa sretnimi onimi hodočastnici za spas nas Slavenah? Radi toga pozove plovan svoje pučane da taj dan što svečanije proslave; i zbilja utorak dne 5. srpnja, kadno je jarko sunce počelo bilo pozlaćivati iz hrvatskih gorah naše strme briegove, u Bolom-u tom starodavnom kaštelu uzidanom već od dnevnih vremenah na uznositom brdašcu, pjevala se je hrvatska misa uz prisutnost ovoga dobroga puka i to u glagoljici, kao što se to uviek ovdje pjevalo i pjeva, u slavu Sv. Cirila i Metoda za uzvišenje sv. kat. crkve, za raširenje Isusove vjere a navlaš za obraćenje našo braće razkolnikah. Iz dna srca dà rodoljubna je duša riečmi sveto crkvo molila: svemogi vječni Bože, koji si se udostojao pozvati nas k svjatlu evandjelske istine po blaženih Apoštolih naših Cirilu i Metodu; dopusti molimo te da kako se mi danas njihovim blagdanom radujemo, tako te njihovim odvjetničtvom svi upoznamo i uzljubimo. Doznali smo, što nas vele veseli, da se taj dan liepo proslavio još i u Martinšćici na našem otoku.

To na znanje tebi, mila Naša Slogo, uzdanice naša i jedina utjeho naroda našega, neka znadeš da i na kršnom Cresu još Hrvat živi, da i na kršnom Cresu još je rodoljubnih dušah kojim srce za vjeru i dom bije.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 28. srpnja 1881.

Prošlih danah da se držalo u Beču pod predsjedničtvom nj. veličanstva Cara ministarsko viće, u kojem se odlučilo, da se nj. velič. sastane sa Carem njemačkim, što se sad radi zdravlja bavi u Gostinskih kupeljih. Uslied toga nj. će velič. dne 3. nastujećega kolovoza iz Solnograda krenuti put Gostina, a odanle u Vorarlberg i Tirol, odkud da će se stopram dne 16. il 18., vratiti u Išl.

Niemci ustavovierci neumorno siju i sade, gdje mogu i nemogu, svoje političke težnje, naime da bace sa svojih stolicah sadanje ministarstvo, ali ote neće nigdje i nikako da uhvate korena. Nadali se, da će im pomoći deranske halabuke u Pragu, al ništa; onda odnosni prosvjed njihovih zastupnikah, opet ništa; nadalje sastanak njemačkih strelacah u Monahovu i govori njihovih izaslanikah, al ništa tè ništa. Dapače i samim je njihovim vodjam dodijalo, praznu slamu mlatiti, jer im već ni Herbst nedaje od sebe glasa, pak su sad u velikoj brigi, koga će mjesto njega vodjom učiniti. To je znak, da se nalaze u podpunù razsulu. Mi smo uvjek držali, da sloga i postojanost naše stranke mora tim plodom uroditi. Neka se dakle uztraje na tom putu, pak su se doskora razkovale verige, kojimi su nas bili sputili naši sudržavljani Niemci. Kad uvide, da nemogu gospodariti, hoće najzad priznati, da smo im vrst, pak se opet božji mir u Austriju vratiti.

Nove karte desetače, javni znak narodnog zapostavljanja većine austro-ugarskih državljanah, jer na njih neima nego jedino gospodujući njemačko-magjarski napis, dale su povod dvima sasvim protivnim ministarskim naredbama. U Českoj jih naime izkrižali i nakitili i českimi napisi, pa dočim je ugarski ministar naredio, da se takve desetače nesmiju primati od državnih blagajnah, naš u Beču je izjavio, da im to neuzima vriednosti. Mi se nadamo, da su to zadnji novci, što su se u nas tiskali, mimoišavši jezik slavenskog naroda.

Najvažnija po nas viest dolazi nam iz Hrvatske, gdje se poslije tristo godinah konačno ukinula vojnička Granica, tè 1. nastajućega avgusta vratila materi zemlji. Nego o tom obširnije na drugom mjestu. Od 10. do 20. dojdućega septembra vrstit će se u Hrvatskoj saborski izbori. Pa, daje li se suditi po občinskih izborih zagrebačkih, što se uprav sad obavljaju najboljim uspjehom po narodnu stranku, nadati se, da će izići po želji izkušenih narodnih prvakah i domoradcah, naime prama potrebi i dostojanstvu trojedne Kraljevine, što joj i mi najvruće želimo. Pobjeda neodvisne narodne stranke u Hrvatskoj u sadašnjih je okolnostih velika pomoć u obće i nam Slavenom u Austriji, jer što u tesnije granice dolaze gdje naši protivnici, to se mi svi i svuda lagljo krečemo i prostije odihnjemo. Na noge dakle, pošteni Hrvati, za vašu i našu bolju sreću i narodnu slobodu.

U ostalom se svietu ovih prošlih danah govorilo mnogo o novih savezih europejskih velevlastih, budući se stari uslied osvajajuće franceske politike il razklimali, il sasvim prekinuli. Po tom govorkanju, samo da su osveti Franceskoj, Italija da želi stupiti u savez sa Njemačkom, a uzanju sa Austrijom. Prvi uvjet tog saveza bio bi taj, da Italija bezuvjetno pristane na svaki korak, što bi se uzrašilo učiniti Austriji na Balkanskom poluotoku, gdje su oči naše izvanjske politike neprestano uprte na Egejsko more.

Još samo ovo. U Franceskoj će već tečajem nastajućeg mjeseca biti državnivski izbori, mjesto u kasnoj jeseni, kao što je to bilo odredjeno drugom prigodom. Republikanskoj se stranci, vele, zato žuri, jer ju je strah, da se narod radi nepovoljnih, izvanjskih odnošajah neosvjesti, tè joj ledja neokrene.

U Rimu, dne 12. tek. noću, prigodom pronašanja mrtvog tiela pokojnog pape Pija IX., dogodile se nedostojne stvari, koje zadaju dosta brige talijanskoj vladi, jer joj se spočituje, da nije kadra držati obećanjah učinjenih gledo crkve i njezine glave. Rim bo, ako i je sada prestolnica talijanskog kraljestva, jest i hoće ostati dovieka središte svoga katoličkog svieta; zato i jest talijanska vlada, za sve što se u Rimu dogodi, odgovorna no samo svojemu, nego i svim narodnim, koji se dičo i ponose katoličkim imenom.

U Rusiji sad kao malko miruju, u Engleskoj strepe od osvetnih i odvažnih Iraeah, u Turskoj sude, odsudjuju, i pomiluju ubojice pokojnog Sultana, a u Njemačkoj se jednako znebivaju od Bismarkovih mušicah.

Franina i Jurina.

Fr. Ča je ono bilo nekidan va Tinjanu?

Ju. A šti, ča povedaju naši prijatolji Blaž i Matičina, pak ćeš znat.

Razgovor medju Blažom i Matičinom pod Tinjanskom ladonjom.

B. Si čuja, ča se dogodilo nikidan va našem gradu?

M. No ja, — ča?

B. Pozva ti jedan prijatelj svoga prijatelja na čašu vina, i pljahu i razgovarahu se medju sobom lipo i pošteno.

M. Pak?

B. Donjušili ti to niki bradati baruni, pak se došuljali i oni va kuću.

M. Ljudi k ljudem!

B. Slušaj, pak sudi.

M. Dakle?

B. Samo da su stupili va kuću, počnu ti šaro gledat pozvana prijatelja i vikat tako, da se je sva kuća tresla od njihove huke i halabuke.

M. A zač su ga to šaro gledali i vikali?

B. Ač je naš čovik, narodnjak dušom i tilom.

M. Pak?

B. Rič po rič, naš se je čovik razljutija i lupija šakom po stolu tako, da ni jedna kupica nije ostala na svojem mistu.

M. Nagal čovik!

B. Nereci nagal, nego težko uvridjen na dnu svoje poštene duše, jer gdi sidiš i pieš va prijateljskoj kući, pa te niki počne picat i bost na Božjem miru, reci mi, ča bi ti učinija, ako nisi od kumena...?

M. Pak?

B. Niki mladi Krnjel na to zavapi: *Fuori con questo Croato!*

M. A naš čovik?

B. Naš čovik, miran i pametan muž, usta i ode svojoj kući.

M. A ki su bili ti baruni?

B. Baruni dà, kako i želudi maruni!

M. A onda su siguro naši prvi bogataši?

B. A su, ako je bogatsvo četiri dlake pod nosom i prčak.

M. Kako je onda moguće, da zadavaju tolik strah našemu gradu?

B. Znaš li kako?

M. Da te čujem?

B. Ač znaju, da su: *in tel pais dei c....!*

M. Blaž, ta ti nevalja!

B. Kako nevalja?

M. Nevalja, ač je već Istra, hvala Bogu, dobro progledala, pak su zauvik minula ona vrimena, kad bi se Bog zna ki i odkud k nam pritepa, pak bi onda s nami gospodarija, kako....

B. I ja se ufam, da su minula ona vrimena...

M. I su, zato su i jezni ti bradaši na svakoga narodnjaka, ač vide, da narodnjaki puku oči otvaraju, a tim da gine i propada njihovo dosadanje va Istri kraljestvo.

B. Oni nam dakle od straha strah delaju?

M. Da ča!

B. Hvala Bogu, da smo već i dotle došli!

M. Nego znaš li, ča bi bija ja učinija, da bi bija bija u koži onoga našega čovika, i kako bi bija odgovorija onomu mladomu Krnjelu?

B. Kako?

M. Udarija bi bija po stolu još i jače po drugi i po treti put, pak bi bija zavaplja kako grom: *Fora šti j.... dèl Istria. Noi semo stai qua prima de lori, e saremo dopo de lori.*

B. Pak?

M. Pak bi bija pustija, neka me onda tuže irredentskomu službenomu listu, kako su tužili i g. Podestata, jer da je upelja hrvatski jezik va našu školu.

B. Bravo, Mate!

M. S Bogom, Blaž!

Različite viesti.

Nadbiskup bosanski. Glasa se za stalno, da je za katoličkoga nadbiskupa u Sarajevu imenovan *Dr. Josip Stadler* profesor bogoslovja na hrvatskom sveučilištu.

Pozor! U »Slovenskom Narodu« čitamo, da po Istri putuje nekak čovjek, koji sabire podpise za nekakvu pouzdanicu, što bi se u ime Istre imala izručiti njeg. Preuzvišenosti primorskomu namjestniku, g. barunu Depretisu. Mi neznamo, koliko ima istine u toj viesti, ali što znamo jest, da istarski Hrvati neimadu baš nikakvu uzroka podpisati rečene pouzdanice. Mi štujemo njeg. Preuzvišenost g baruna Depretisa kao vriedna i odlična činovnika, kojemu smo kao namjestniku njeg. veličanstva spremni u svakoj prigodi izkazati dužnu čast i poštanje. Ali pisati priznanice mužu, čije političke načela nepriznajemo, koji pripada onoj u državi političkoj stranci, koja svakom sgodom naprosto niječe naša narodna prava: toga nam učiniti nedopušta, ne samo narodna svjest, nego ni političke dosljednost, koja je neobhodno potrebita svakoj pa i našoj stranci, ako želimo ikad doći do svojih pravicah. Toga radi svjetujemo našemu hrvatskomu u Istri narodu, neka njeg. Preuzvišenosti, g. barunu Depretisu kao cesarskomu namjestniku izkazuje svaku čast i štovanje, ali kao političnomu čovjeku neka mu nepodpisuju nikakvih pouzdanicah ni priznanicah, jer bi tim radili proti onim temeljnim političnim načelom, koja već ovo dvanaest godinah uztrajno vode njih i nas.

Koparsko učiteljišće. Ove godine prijavilo se je 20 kandidatah k izpitu zrelosti. Sva je dvadesetorica odobrena i to 10 njih sa slovenskim naukovnim jezikom, 4 sa hrvatskim, 5 s talijanskim. Imena hrvatskih učiteljah jesu: Mahulja, Šepić, Tončić, Rubeša.

† **Iz Tinjana** se nam piše sa žalošću, da je onamo dne 27. pr. mj. preminuo u Gospodu *Srećko Krizmanić*, osmoškolac na pazinskoj gimnaziji. Bio je krotak, marljiv i bogoljubav mladić. Gubi u njem tršćansko-koparska biskupija budućeg svećenika a potištena nam Istra valjana rodoljuba i budućeg narodna borioca. Lahka mu zemljica!

† Č. g. **Ivan Pošega,** kapelan u Bujah, preminu u Gospodu dne 28. pr. mj. Rodio se dne 14. oktobra 1854 u Kopru, a za svećenika redjen dne 12. augusta 1868. P. U. M.

Iz Barbana nepišu nam ugodnih stvarih. Kod občine i občinskoga ureda da nije sve onako, kako bi moralo biti. Veli se tu, da Barban nema više svoje narodnosti, da najglavnije svoje svetinje neštuje. Nemožemo priobćiti jeremijske tužaljke već se obraćamo na tamošnje rodoljube, da se svojski zauzmu za občinu, občinske stvari, nek si gledaju dobaviti ugledne i častne mjesto našemu jeziku u školi i uredu. Budite uztrajni!

Veleelenjeni g. Načelnik grada Zagreba potvrdujuć primitak svote od for. 100 nvč. 66 sabranih na Otoku Krku, umoljava nas, da u ime razdielit se imajućih stradalnikah najtopliju zahvalu izrazimo svoj gospodi darovateljem.

Nesnosna vrućina zavladala je ove godine na sve strane. Dokazalo se je, da već od god. 1857. nije bilo takve vrućine u Europi i Americi. Mnogo ljudih pade već žrtvom osobito u sjevernoj Americi. Dobro bi bilo, da obilna kiša razhladi sparnu zemlju. Čudnovato je, da se nećuje mnogo tužiti radi nestašice vode, koja uz svu žegu nije ipak pomanjkala.

O. Celestin Ganglbauer, opat benediktinskoga samostana u Kremsmünsteru, imenovan je za kneza-nadbiskupa u Beču.

»Edinost«. Na 27. pr. mj. zaplienjen bi od državnoga odvjetničtva broj 30 slovenske u Trstu svaki tjedan izlazeće novine »Edinost«.

Spomenik caru Maximilijanu. Amerikanske novine pišu, da će se za nekoliko mjesecih odkriti spomenik mexikanskoga cara Maxmilijana I. Spomenik sastoji od triju piramidah od granita, a stajati će na onom trgu Queretara, gdje je bio car s gjenerali Miramonom i Majom ustrieljen.

Seoba iz Magjarske. Iz Magjarske seli se sviet na vrat na nos u Ameriku. Po službenom izkazu Saveznih državah sjeveroameričkih izselilo se je iz Magjarske god. 1872 228 osobah, a god. 1880 čak 4363 osobe.

Dobra dosjetka. U Velikom Varadinu sastaše se tri trgovca. U gostioni dadoše gostioničarki 50.000 for., da ih samo onda dade, kad sva trojica po nje dodju. Trgovci po tom otidjoše, a nedugo za tim dodje jedan od njih, te nakon dugog nagovaranja dade mu gostioničarka novce. Nu doskora vratiše se i ostala dvojica, zahtievajući novce, a gazdarica im reče, da ih je dala trećemu. Trgovci hoće novce, gazdarica je u strahu, te će ona potražit savjeta u odvjetnika. Odvjetnik se napokon dosjeti dobroj dosjetci: »Dobro. Gazdarica će vam izplatiti 50.000 for., ali samo tada, kad sva trojica dodjete po novce.« — Nu trećega čekaju badava!

Skupi katalog. Knjižnica British Museum daje sada tiskati svoj abecedarni katalog. Tisak kataloga stajati će 600.000 for., a cielna jednomu exemplaru biti će 2000 f. — Iz toga se može zaključiti na bogatstvo i l veličinu knjižnice.

Koliko se žigicah troši? Na cielom svietu sgotavlja se svake godine 2,160,000.000 žigicah, a zato treba više milijunah kubičnih metarah drva. Prošle godine producirale je u Austriji 150, u Njemačkoj 212, u Švedskoj i Norvežkoj 43, u Švicarskoj 27, u Belgiji i Holandiji 10, a u Danskoj 5 tvornicah žigice.

Sredstvo proti crvenomu nosu. Nekoji ljudi rado piju, ali od toga postane vremenom nos crven, a mnogi, koji ga imadu, rado bi se ga riešili. Sada iznadjoše neke njemačke novine sredstvo proti crvenu nosu, i to vrlo jednostavno: pij tako dugo, dok ti crven nos nepomodri.

POUKA.

II.

Tko da nam probije tu liticu?

Škola.

Škola! Nemila li imena mnogomu! Mislite li da ne? Čujte samo. »Treba blago goniti na pašu, treba čuvati u kući napršće, treba ovo, treba ono, a tko će? Dioto mi zapisalo u školu....« i tu se vraguje, proklinje škola i učitelj, pop i načelnik. *) Dijete to čuje, prima u dušu pametne rieči vriednih roditeljah, dolazi u školu, prkosi, nebriguje, da što nauči. Učitelju plače srdce, jer svetu klicu, što bi plodila dobrotom i srećom, što ju je pomno i brižno usadio u srdce svoga gojenčeta, dotrgnuo je nesmiljeno otac i usadio korovi drač, što će za vazda gušiti svaki zierak, s koga bi dobro sinulo. Zar može škola tuj raditi? Može li se izčekivati valjana ploda od onoga, što se u njoj u dušu i srdce djetinje usadjuje, ako joj dom, rodna kuća u svem nepomaže? Doisto da ne, jer je to isto, kad bi tko preko dana njegovao plemenitu biljku, a drugi bi došao nočju i podrezavao korenje, s kojim se biljka plodna tla drži.

Vidio sam ženu, koja je plakala, jer su joj jedinca u školu upisali. Ruku na prsa, pa sudite!

Oj hrvatski roditelji! Ne bilo ih med vami, kojim nebi u tom savjest čista bila! Tisućili se, koji ćete školi desnicu pružiti i zavjeriti se dušom i srdcem, da ćete s njom skupa raditi o boljku, o sreći svoje krvi, svoje djetce, kojoj ste život dali i Bogu obećali za njezino se dobro brinuti!

(Dalje iliedi.)

*) U Istri su ovi pojavi na našu sriću riedki mu svejedno neće bit od gorega, ako naši ljudi ove članice dobro zapamte. *Uredničtvo.*

Književne viesti.

Slike iz hrvatske Cvjetane. Napisao Dragutin Hire, učitelj obće pučke škole u Bakru nakladom hrv. pedagogijskoga književnoga sbora. Na ovom još kod na malo pokušanom polju pruža nam pisac liepu sliku hrvatske flore, predstavlja nam prirodu, med kojom živimo, i to na polju botanike. Knjiga je puna slikah, prikazuje biline, što kod nas

rastu. Djelo je razdieljeno na četiri dobe godine a svaka doba na priedjele. Imena biljkah su narodna a spomenuto jih je do 700, koje bi svaki naobražen čovjek poznati morao. Knjiga se dobiva kod pisca u Bakru uz cienu od 80 novč. (poštom 5 novč. više).

***

Vragolan, humoristično-satirički list. Počeo izlaziti 1. julija t. g. u Bakru, izlazi dva puta na mjesec a godišnja mu cienа na cielu godinu 2 for. 50 novč., na pol godine 1.25, na četvrt 63 novč., a pojedini broj stoji 12 novč. To je jedini list te vrsti u Hrvatskoj.

Neuku Nauka.

Kako se liečі kostobolja (Reumatizam). Uzmi svieža orahova lišća, obloži njim nogu, il ruku, il što te već boli, a onda povij platnenim povijačem, i to tri do četiri puta na dan. Lišće ćeš naći svaki put suho zgoreno kao i tabak, a platneni povijač vlažan, kao da si ga izvadio iz vode. Već za nekoliko ćeš se danah čutiti bolje, a u petnaest bit ćeš gotovo zdrav. Mnogi su se godinah i godinah vukli od liečnika do liečnika, od toplicah do toplicah, pak sve bez koristi, a na orahovo im je lišće nestalo kao za čudo te živave i veoma mučne bolesti, skusite!

Za potresom postradali Zagreb.

Puk Štivanski na otoku Cresu for. 3 novč. 50. — P. n. gg. D. Muškardin, župnik for. 2.— D. Muškardin for. 1 — M. Justinić for. 1. Ukupno for. 7. novč. 50, jurve odpremljenih na dotično mjesto u Zagreb.

LISTNICA.

Gosp. P. Kv. u Kal. Budući je dopis lokalne naravi gledeć na većinu naših čitateljah nemožemo ga tiskati. Javite nam što drugoga. Budite zdravi!

P. n. g. Klaj Fr. u Gračišću: Dobro, mirno do konca tek. godine.

G. Petris P. kanonik u Krku: Mirno do tek. god.

Br. 391.

K. š. v.

NATJEČAJ.

Na redovitoj dvorazrednoj pučkoj učioni u Jelšanah i redovitih mješanih učionah u Rukavcu i Lovranu otvoreno je mjesto jedne učiteljice III. vrsti, onda na četvororazrednoj pučkoj učioni u Kastvu novo otvoreno mjesto jednog podučitelja a u mješovitoj učioni u Brezovici mjesto jednog učitelja III. vrsti.

Sa ovimi mjesti skopčani su dohodci ustanovljeni zemaljskim zakonom 3. novembra 1874 i 10. decembra 1878.

Natjecatelji za ova mjesta od kojih se zahtjeva za Brezovicu i Jelšane poznavanje slovenskog a za ostala mjesta hrvatskog, za Lovran pako osim toga i talijanskog jezika imaju predložiti putem svojih vlasti odnosno ravno ovamo u 14 danah odkad bude ovaj natječaj uvršćen za prvi put u »Osservatore Triestino« molbenice redovito dokumentirane.

C. K. KOTARSKO ŠKOLSKO VIEĆE.
Volosko, dne 21. julija 1881.

Javna zahvala.

P. n. gosp. Josip Gorup, veleposjednik na Ricci, blagoizvolio je darovati 1000 (hiljadu) forinti družtvu u podporu siromašnih i vriednih učenika kr. hrv. gimnazije na Ricci, na dan pokopa premile mu blagorodjene gospodje Ane rodjene Pergkofer.

Na tom se prekrasnom daru najsrdačnije zahvaljuju u ime odbora.

Ljud. Slamnik, predsjednik. **Ernest Kante,** tajnik.

Na Ricci, 14. srpnja 1881.

Crkveno slikarstvo.

Dajemo na znanje p. n. gg. župnikom i crkvenim upraviteljstvom, kojim treba kakvo slika, oltarska il zastavna, da mogu putem ovog lista stupiti u dogovor sa našim narodnim čovjekom i poznatim ovaje crkvenim slikarom, koji radi po svih zahtjevih najsavršenije umjetnosti, a s druge strane uz veoma pristojnu cienu. Umjetnimi slikarijami nakićene crkve jesu znak prosvićenosti i napredna puka. Tko dakle želi, neka se izvoli obratiti na nas, mi smo mu na uslugu.

Administracija Naše Sloge.

LOVORIKA
(javorika).

Traži se za Hamburg svaki dan kroz čitavu godinu 50 kilo lieпa, izabrana i frižka lovorova lišća. — Ponude imaju se upraviti na administraciju ovoga lista.

Srećke grada Ljubljane
(gradska lutrija)

dižu se tri puta na godinu, glavni zgoditci su od 30.000 for., 20.000 for. i 15.000, mogu se dobiti za **28** for. u mjesečnih ratah od **2** for. ili **50** novč. na tjedan kod **Gius. Zoldan,** Ufficio Veritica delle Estrazioni, casa fu Stratti in Trieste.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31. Julija 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (aglio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (aglio)
16	5.50	9.30	11.65	—	21	—	—	—	—
17	—	—	—	—	25	5.52	9.32	11.67	—
18	5.51	9.30	—	—	26	5.51	9.32	—	—
19	5.51	9.29	—	—	27	5.52	9.32	11.67	—
20	5.51	9.29	—	—	28	5.51	9.31	11.66	—
21	5.51	9.30	—	—	29	5.51	9.31	—	—
22	5.51	9.30	11.67	—	30	—	—	—	—
23	5.51	9.30	—	—	1	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 28. Julija 1881.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	90	—	100	—
S. Domingo »	63	—	73	—
Rio polag vrsti »	51	—	72	—
Cukar austrijski »	37	—	38	50
tučeni »	35	25	37	—
Cvietje trave bulaćo (Grisantomo) »	80	—	125	—
Naranče, skrinjica »	3	—	4	50
Karube puljezko za 100 k.	—	—	—	—
fovantinske »	7	—	7	25
Smokve Kalamata »	16	—	—	—
puljezke »	—	—	—	—
Limuni, skrinjica »	4	—	6	50
Bademki liti menduto pul. za 100 k.	75	—	82	—
dalmatinske »	—	—	—	—
Lešnjaci »	32	—	33	—
Šljive »	13	—	21	50
Pšenica ruska »	12	—	12	25
ugarska »	11	75	12	—
galučka »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	6	50	6	70
ugarski »	—	—	—	—
Raž »	—	—	—	—
Jučam »	7	50	9	—
Zob ugarska »	7	—	8	—
urbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	50	11	—
Bob »	—	—	—	—
Leća »	12	—	—	—
Orižtalijanski »	16	—	21	50
inglezki (kitajski) »	13	25	15	50
Vuna bosanska »	108	—	115	—
morejska »	118	—	125	—
urbanaska »	123	—	—	—
Istarska »	—	—	—	—
Duske koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	12	90
bukovice »	6	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.	39	—	41	—
» najbolje »	52	—	62	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	40	—	—	—
Istarsko »	40	—	—	—
Kameno ulje u barilah »	10	—	—	—
u kasetah »	13	—	—	—
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	—	—	—	—
dalm., ist. i bos. »	70	—	100	—
janjeće naške za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske »	60	—	80	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vuneno slano »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar za 100 k.	26	—	31	—
Sardele 1 baril	18	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	39	—	40	—
Salo »	67	50	—	—
Slanina »	60	—	65	—
Rakija etolitar 100 litarah)	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» istarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	6	25	6	50
Lišće od javorike »	12	—	14	—
Vinske stirgotine (Gripula)				
sploh »	31	—	48	—
Med »	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike) »	12	25	13	—
Pakal barit od 100 k.	3	75	9	—
Cunje (štrace) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat. »	14	—	16	—

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj v Gradcu

preporučа častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah**; te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Cienа iznaša **f. 2.50** po kilogramu, što je jednako **f. 1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani činit će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, il luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih svićah, nego i zalogom jednostavnih i četveroglih duplirah, uskrsnih i silkanih svićah, itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi il izvan nje.

Ako bi tko želio svićah il duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja**, lahko ga poslužim onimi II. vrsti, rečenih «sottana» po **f. 2.20** kilogramu, i III. vrsti po **f. 1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavajn se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče cienе i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponižni

Alojzio Bader
svićar, Sjeminarska ulica broj 125.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cienе i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blehetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III. vrsti.

Veleèastnomu Gospodinu

Gospodinu Svećeniku

JAKOVU VOLČIĆU

Kuratu u Zarečju

PRIGODOM NJEGOVA IMENDANA

dne 25. srpnja 1881.

HRVATSKA ISTRA.

O pjesmo! sladka moja drúgarice,
Razaviv krila, ú Zarečje leti,
Ljubimca moga Jakova posjeti,
U njegvo svjetlo póljubi ga lice.

Od tužne Istre, crne sirotice,
Od srca pozdrav pónesi mu sveti —
Od tužne Istre, kojoj dušman kleti
Zadaje ljute rane dánomice.

On «glágoljskimi pist» mé proslavi,
Od «pjesmâ mojih» liep mi vienac savi —
Za ljubav otu ná vjeke mu hvala!

Na svietu dokle budem óbstojala:
Uz moje ime i njegvo će státi,
Uz moje njegvo svedj se spóminjati.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatolj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Broj 16. U Trstu 16. augusta 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se nađe najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedođe na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hrala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukrômne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 50 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Grad Rieka.

Leži tamo na desnoj obali hrvatske riečice »Rečina« grad nazvan »Rieka« il kako ga tudjin okrsti »Fiume«. Imat će sa okolicom do kakvih 20,000 stanovnikah, kojih se jedan dio bavi pomorskom trgovinom. Pitat će tko, pa odkle to, da se u ovo zadnja tri ili četiri mjeseca novinstvo u toliko bavi s Riekom? Jeli su se njezini stanovnici toli odlikovali na kojem polju rada, umjeće il znanosti, da se toliko o njih piše? Nije tako. Vrli su primorci doduše ti naši Riečani nu odviš mirni, da izazovu o sebi kakvu polemiku, to bi mogao najviše koji dopritepeni tudjinac, kojih se je tamo na našu žalost liepi broj dovukao, da muti vodu. Grad »Rieka« leži na moru, morsko je pristanište, položaj je jako povoljan: dovoljna su svojstva, da uzbude pozornost i pohlepnost u onoga, komu što takva posjedovati nije dano. Obstoji u austrijanskoj državi i jedno pleme, koje živi na plodonosnih poljanah i pustarah nu kojo nije tako sretno, da ga morski valovi oplakuju, Madjarska je odaljena od mora. Budući su si Madjari ovo zadnje doba izvojštili prevagu u državi, odkad se je u dva diela razkomadala, to je za njihovo gospodstvo neobhodno potrebita i koja morska luka, ma bila i sto miljah od njih udaljena. Evo tamo u kraljevini Hrvatskoj liepo luke, eno ti grada »Rieke«, taj mora da bude naš, tako svi Madjari! Upravljali su njeko vriemo i madjarski guverneri Rieku, bio taj i pod upravom njemačkom al i pod hrvatskom. Kraljica je Marija Terezija prošlim stoljećem god. 1877 zapovriedila, da se Rieka *opet* pridruži kraljevini Hrvatskoj to će reći, da je i prije spadala k Hrvatskoj. Pogledjimo na Riečane i to na one, na koje Madjari računaju, jer imade i tamo liepi broj sviestnih naših rodoljubah, kojih narodnost i načela su svakomu poznata. Riečan je kozmopolit, zapitaš li ga za rod i narodnost, dobit ćeš za odgovor, »da je Riečan«. A dobro je znati, da nema cigloga Riečana, koji nebi poznavao hrvatskoga jezika, madjarski znade njih dvojica il trojica. Videć kako sada Madjari davaju ton državi, lačaju se njih nebi li štogod za svoj grad pridobili. Madjari opet da si prukupe Riečane troše milijune na riečku luku i druge stvari, to njekojim Riečanom godi, jer toga nebi bili postigli od Hrvatske. A tužna Hrvatska nije li i ona obterećena dugovi, što jih Madjari prave, da prikažu svietu svoje političko bitisanje? Nebi li i Rieka s Hrvatskom spojena pripadala k ugarskoj kruni?

Nije li onda država dužna skrbiti za zajedničke poslove? Nu Madjari toga nečuju, oni hoće imati Rieku neposredno podčinjenu Madjarskoj, tu se nepita jeli moje ili tvoje, još jim se rači za zemljištem koje dieli Rieku od Madjarske te očito kažu da valja i to uzeti. *»To je politična potreboća, Madjarska mora imat luku«.* Mnogo kopnenih državah rado bi takodjer imati mora, nu kad su u sredini kopna, to ga nemogu imat, van ako se posluže madjarskim *moralnim* principom *»uzmi, što trebaš«.* Ako ovo načelo prenesemo na privatni život, te ako se pripusti ljudem, da sve ono uzmu, što trebaju, to će društvo spasti na sgolnje grabitelje, koje krotiti ima nalog kaznoni zakon. Eto političkoga morala u Madjarah: državni interes zahtjeva, tako mora biti. Svatko mora pako znati, da zdrava država s takvimi načeli napredovati nemože, to je samo sila, moć, kojoj se samo za vriome možeš pokoriti. Preuzetnost se kadkada žuhko naplaćuje.

Mislit će strani sviet, da Riečani ljube Madjare, njihov jezik, nu tko je koje vriemo med njima boravio, osviedočio se je o protivnom. Riečan, govorimo uvjek ob onih, koji očijukaju s Madjari, smatra madjarski jezik za nješto neuropejskoga, dakle ljubi ga onako, kako se mongolski il turski ljubiti može. Još nijednomu Riečanu nije na um palo, da se madjarski uči, on u Madjarah traži samo svoj interes. Nekolicina rada bi grad potalijančiti, znaju dobro, da će Madjari svojim jezikom na Rieci učiniti fiasko, pak pod madjarskom egidom šire tamo talijanski jezik, tako da je danas u tom gradu talijanski službeni jezik. Neka Rieka postane radje talijanska nego li hrvatska, to je geslo Madjarah, jer su odviše osviedočeni, da tamo neće madjarski elemenat moći nikad uhvatiti korena ma donieli na Rieku sve svoje raznomanjaste atile i kalpake. Budućnost će pokazat, tko ima Rieku po božjem i naravnom pravu posjedovat!

Obćeniti Reklam obćine Kastavske

proti novoj gruntovnoj procjeni.

III.

Pred nepobitnom istinom, koju ćemo sada kazati, ništa nevrede svi računi o čistom dohodku zemlje kod nas:

Iz selah dan na dan ljudi bježe živiti u gradove, a iz gradovah nitko u se'o nego koji gospodin na svoje zaselke (ville) da se jednu dobu godine razhladi.

One familije, koje iz selah bježe u gradove, tamo žive sa samom nadnicom gospodara, koja iznaša obično 1 forint, redko 1 for 50 novč. Mora se uzeti po običnom zakonu, da ljudi u obće traže uviek dobro a ne zlo za se i za svoju obitelj. Kada dakle u onih okolnostih bježe iz selah u gradove, to je znak, da oni u gradovih bolje žive, to jest da *na selu radeć zemlju ciela familija nezasluži niti običnu nadnicu gradskoga radnika.*

Porezna politika države mora dakle svakako biti ta, da čim više olakkoti, a ne otežča, obradjivanje zemlje u naših krajevih, gdje konkurira s našimi prirodi žito i druga hrana iz najdalnjih krajevah posve tudjih državah i gdje je ciena poljskoga priroda nam na štetu, a ne na korist, jer nas jedan cent žita mnogo više truda i muke stoji, nego li Rusa ili Banaćana, pak da ga i hoćemo prodati, morali bismo naš trud upravo u ništa baciti. To bi država morala nastojati već zato, jer svi nemožemo biti obrtnici, fabrikanti i zlo bi bilo da jesmo.

Ovim našim pritužbam moglo bi se prigovoriti, da je prosto seliti se u bolje krajeve svakoj obitelji, koja kod kuće već nenalazi dostojne zaslužbe. Do istine pučanstvo naših obćinah naraslo je već nad 5000 dušah po četvornoj milji, ako oduzmemo predjel prave šume gdje se nesmije seliti.

Toliko pučanstva imaju tekar najnaprednije i najbogatije zemlje; i naše

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

I.

Dragi Istrane! tebi su naročito namienjeni ovi redci. Čuo si i čitao ovih danah o velikim svetcima Cirilu i Metodu, čuo si o slavjanskom hodočašću u vječni grad Rim, da se tamo pokloni sv. otcu papi, da mu se zahvali na ljubavi, koju je izkazao prama čitavomu slavjanskomu svietu u svojoj okružnici »Grande munus«, gdje pozivlje svukoliku crkvu, da odsele štuje i slavi sv. Cirila i Metoda kao velike svetce, e da se oni zauzmu svojom prošnjom pred priestolom milosrdja božjega za mnogobrojni slavjanski narod, a osobito za one, koje je zloba i oholost na njihovu i našu veliku štetu odcjepila od jedinstva sv. Crkve Spasiteljeve. Na 4 ovoga mjeseca palili se i po Istri kriesovi, a sliedećega dana služile se sv. Mise i držali već u nedjelju prije govori u čast sv. Braće. A kako i nebi, kad je Istran jedna grana ako i malena, ogromnoga stabla Slavjanskoga, kad je to bila želja samoga sv. Otca, Lava XIII! —

Istrane dragi! i Naša Sloga naumila ti evo obširnije progovoriti o slavjanskim Apostolima. Nije ova razpravica visokoučeno pisana, tebi je namienjana, koji si vičan u priprostoj odjeće gledati istinu, da iz nje crpiš veliku korist za sebe i naučiš cieniti velike svetce božje Cirila i Metodu.

U gradu Solunu na Iztoku, gdje je pred tisuća i nekoliko stotinah ljetah sam sv. Apostol Pavao propovjedao sv. vjeru Isusovu, rodila se naša braća od imućnih, bogoljubnih i skroz poštenih roditeljah. Otac im se zvao Lav, koji bijaše viši činovnik u carskoj službi, a za ime materino se nezna. Mladji brat, Konstantin, kašnje prozvan Ciril, rodio se godine 827. p. Kr., a za starijega nemože se upravo vrieme opredielliti. Od djetinstva bili su liepo odgojeni i izškolani u gradu Solunu. Oba su marljivo napredovali u naucih, a osobito mladji odlikovao se bistroumljena, tè ga kašnje radi njegove učenosti prozvali filosofom iliti mudracem.

Kad je stariji brat Metod poodrastao, stupi po želji svojega otca u državnu službu, tè posta upraviteljem jedne slavjanske kneževine, najbrže strumsko nedaleko Soluna, gdje mu se pružila liepa prilika da prouči dobro jezik, običaje i ćud Slavjanah. Nu nakon nekoliko vremena odreče se ove službe, otide u samostan ili kloštar na goru Olimp, ondje se podstriže, preobuče i postan redovnikom. *) —

Konstantin svrši u Solunu škole i podje u Carigrad, da se tamo usavrši u svih ondanjih znanostih i umiećih. Mladić ovaj još u kući svojih roditeljah prezirao svjetske naslade i veselja, a težio je svim žarom svojega srca za naukom. Priča nam o njem kazuje, da je već u sedmoj godini usnio čudnovat san, da je načelnik grada Soluna izveo prednjega sve djevojke toga grada i rekao mu, neka si izabere koju god hoće, pak da mu bude dosmrtna drugarica, a on da je izabrao jednu ponajljepšu, kojoj bje ime »Sofija«, što znači: »Mudrost«. Njegov otac komu je to kašnje pripovjedao reče mu: »Sine drži se zapovjedi svojega otca i nezaboravljaj nauke matere svoje! Ljubi nauku i mudrost, i svietit će ti ona ljepše nego sunce. Bude li mudrost drugaricom tvojom, izbaviš ćete od mnoge nesreće.« — Kao mladić je čitao najviše spise sv. Otca Gregura Bogoslova. Čitanjem ovim razpaljivao je u svom mladjahnom srcu onaj sveti oganj ljubavi pram vjeri Isusovoj, za koju se on, kao što ćemo kašnje vidjeti, toliko trudio, a možda i od presilnoga napora tako rano umro.

Kako je Konstanstin još u Solunu ljubio nauku, neka nam svjedoči ovaj dogodjaj. Čitajuć jednom knjigu, naidje na jedno mjesto, koje nije mogao nikako razumjeti, što ga je veoma mučilo. U to dodje onamo neki tudjinac, za koga se govorilo, da je učen i da dobro razumieva sve teškoće gramatiške. Konstantin čuvši ovo, pohiti odmah k tomu strancu i vruće ga zamoli, neka mu za dobru plaću razjasni ono tamno mjesto, a kad ga ovaj odbije, onda zavapi: »Na dar ti sav dio mojega očinstva, samo me nauči!« —

Došav u Carigrad slušao je predavanja nekoga učitelja Lava i čuvenog tada Focija. Izučio je tamo sve mudroslovske nauke i sve grške umjetnosti, kako nam pravi njegovo »žitije« ili životopis. U svojem učenju nije Konstantin zaboravio na Boga. Klonio se svjetske buke i griešnog carigradskog razkošja. Ljubio je samoću, knjigom si bistrio um, a molitvom kriepio dušu. O da bi ga istranska omladina u tom nasljedovala. —

Radi njegovih krjeposti, i dubokog znanja sve ga častilo. Teoktistu, tadanjem nadziratelju mladoga cara, Mihaila III., omili tako, da mu je ponudio za ženu bogatu kćer svojega brata, ali skromni Konstantin neprista nego reče: »Liepa je to ponuda za onoga, komu može biti, ali za me neima ništa sladje od nauke!« —

Ćuteć u sebi želju za samoću i ljubav za svećenički život, odreče se svih dostojanstvah i primi sveti red 840 g. — Patrijarha Ignacij dade mu kao takvomu službu knjižničara kod sv. Sofije, samo da ga zadrži u gradu; al malo zatim otide potajno iz Carigrada u neki samostan, gdje osta šest mjeseci i posta redovnikom sv. Bazilija. Nagovaranjem svojih prijatelljah, ostavi omiljelu si

*) U našem podnarječju ta je rieč dobila drugo znamenovanje, jer obično znam ondje *popa* ili *svećenika*, a ono u svojem početku nije znamenovala nego *fratra*, čovjeka naime što je stupio u kakav red, ako se i nije zaredio, u kojem se znamenovanju i ovdje rabi. Naši su stari zvali fratrove i koludri, a ženske koludricami, kao što ove zovu još i danas tako. *(Op. ured.)*

će se pučanstvo brzo morat seliti. Ali nije zadatak nijedne vlade, da ona goni narod iz njegovih ognjištah, i iz krajevah, gdje su mu najmilije uspomene mladosti i prošlosti njegovih otacah. Ostane li pako procjena zemljišta osobnoga i občinskoga ovakva, kakova je namišljena, bit će sigurno upravo ona kriva, da narod započne tražiti druge krajeve, gdje će dostojnije živiti.

Jao si ga pako onoj zemlji, gdje puk stane svoju domovinu držati za leglo svoga zla, bolesti, glada, nevolje!

Buduć smo osvjedočeni da je sveta istina, da našemu puku neostaje poprečno niti 30 novčićah nadnice po glavi, kad radi na svojoj zemlji, zato moramo podignuti občenitu pritužbu ne samo proti previsokoj klasifikaciji vinogradah, oranicah i šumah, nego i proti previsokoj procjeni pašnjakah i sjenokošah u poreznih občinah glavarstva kastavskoga! Užasno je upravo pomisliti kako se naš puk slabo hrani, kako majke moraju zapuščati djecu, da dospiju na najteže poslove!

Buduć se je pučanstvo pomnožalo, ono je obradilo svaki upravo kutić svojega zemljišta, koj se je dao obraditi.

Pri tom se nije štedilo ni občinskih pašnjakah, nego su privatni od godine do godine pomicali svoje medje napred u občinsko i krčili kraso.

Iz toga je nastalo, da pašnjak današnji dan neznamenuje drugo, nego najzapušteniji kras, gdje pol godine bjesni vjetrovi viju, a pol godine žega i pripeka izmjenjena naglimi bujicami (dažji) uništuje svaki rast.

Proti uzornicam (kampiunom) žalibože neda se već prigovoriti, ali i prema njim se je ostalo pašnjake proveć na lahko uvršćivalo u iste ili malo niže klase.

Buduć posebnici moraju obraditi sve, što se samo može, u buduć ipak moraju držati živine za gnojenje, to občine moraju sniziti taksu paševine na komunalu na najnižu cienu. Ako se ne snize klase občinskih pašnjakah (koji su svakako za 2 reda gori od bližnjih privatnih), onda će občine opet morat povisiti taksu na prekoredno cienu, koja seljaku nenosi onoliko koristi, i seljak će morati od druguda dokladati samo zato, da občina uzmogne platiti porez od svojih pašnjakah.

(Sliede prigovori u pojedinih parcelah i kulturah, koji nisu občenite naravi, ter jih izpuštamo). —

DOPISI.

Iz Podgrada, *15. Augusta 1881.*

Iz ovoga kraja redko dobiva Naša Sloga novosti, kao da nas nima.

Za danas hoću da iztaknem samo jednu. Sve oblasti sudbene, političke, financijalne i. t. d. rabe ime »Castelnuovo« namesto domaćega pravoga imena »Podgrad«. Svaki, koji nezna odnošaje na Krasu te nepozna Podgrad, sudit će po imenu da je to pravo talijansko gnjezdo. A ovdje hvala Bogu nema niti jednoga talijana. Mesto se zove »Podgrad« zato jer su sazidane kuće *pod* starinskim *gradom* od gospošćine, gdje se danas samo mirine vide. Kada i kako se je ime *Castelnuovo* u porabu ni samo med tujicom uvuklo, to nebi mogao točno kazati, nego svakako sluti na vremena, kad je talijanski upliv u cieloj našoj Istri jači bio no sada.

Sramota je za nas Podgrajce da smo i do sada trpili, da se naše mesto *talijanskim skovanim de facto neobstojećim* imenom krsti, te bi vredno bilo, da bi mi svi Podgrajci na više oblasti jednu molbu učinili, da bi se unapred u svih uredovnih poslovih mesto samo »Podgrad« a ne »*Castelnuovo*« nazivalo.

Občinsko zastupstvo, koje je, vazda pokazalo narodna čućenja, hoće za stalno i mora od svoje strane takovu molbu podupirati ili pak inicliativu uzeti te zaključiti »*da se oblasti svoga občinskoga glavara, nek se on u ime zastupstva na sve kompetentne oblasti molbom uputi da se mesto »Podgrad« nikako drugačije u uredovnih poslovih kod kotarskog suda, političke, financialne i poštarske oblasti kao i kod zemaljskog odbora zvati nesmie, jer bi se drugim nazivanjem narodno čućenje i poštenje stanovnikah jedne ciele občine i jednog cielog sudbenog kotara uvriedilo, kojim je stalo do toga da se starija vremena kod je njihovo plame usled pretežnosti talijanskog elementa zaboravljeno i zanemareno bilo zaboravi, a za njih bolja ćra pod vladom Franje Josipa I. započme*«.

Takovim zaključkom će si ovo zastupstvo uvjekovčit imena, i njihove dobre nakane spominjat će se od koljena do koljena to će biti za vazda zabilježeno u povjesti čovječanstva. Za domorodce Podgradskog kotara koji dobro za siromašni narod misle biti će onaj dan od velikog veselja te ćemo svi na sva grla uzkliknuti: »*živilo sviestno narodno zastupstvo*«.

Jelšane, *5. Augusta 1881.*

Vrlo nam je drago bilo čitati mila »Naša Slogo« u tvojem broju 1. Julija t. g. dopis iz našega sela.

Pravo se govori ondje, da ako i znade tko čitati, da nebi mogao razumjeti pisma, koja nam dolaze od oblastih, jer je sve u nemačkom nam nerazumljivom jeziku pisano. Nu tko je tomu kriv? Malo smo sami a malo i oblasti. Da vidimo gdje smo sami a gdje oblasti krive.

Sami smo u tom krivi, što naša občina čisto hrvatskoga i slovenskoga naroda dopisuje sa svimi oblasti izključivo u nemačkom jeziku. To je velika sramota za nas, tim više što sve naše posestrime občine dopisuju bilo hrvatski bilo slovenski. Kod nas je duh narodni zaspao te nitko se neufa probuditi ga. Zar mi kmeti da plaćamo franke, da sami svojim novcem sebe sramotimo? Nećemo toga da trpimo te moramo od našega inače pametnoga glavara zahtievati, da uredovni jezik občinski bude narodni. Sada će baš skoro biti izbori a ovo je najljepša zgoda da zaberemo muževe svjestne, koji budu zahtevali da se naš narodni jezik u našoj občini negazi kao i dosada. Mi nećemo za občinskoga tajnika čovjeka, koji nezna našega jezika. Za onaj novac, što ga je kroz toliko godinah već u žep spravio, mogao se je slobodno naučiti u hrvatskoj Lipi malo bolje naš jezik. Koji hoće občini služit, neka ju služi u redu ili neka te ostavi. Ta itako koja hasna našem narodu kad je čelo občine u Jelšanah, ured je u Šapjanah a tajnik je u Lipi. Čudnovato je to vele — tim bliže što oblasti dopuščaju da obstoje ovakovi nezakoniti odnošaji.

Narode! preni se izza sna, progledaj malo na susedske občine pak uvidi kako se imaš u izborih vladati i kako valja svoj narodni jezik i ponos braniti.

Sada ću u kratko kazati zašto su oblasti krive da se kod nas nemački piše.

Voli se *svako dobro od zgora* — a opet govori narod *riba smrdi od glave*. Našim oblastim je deveta briga gojenje narodnoga ponosa, što je vladam drugih narodah prva zadaća. Kod nas dapače kao da se cilja utrnuti u srcih našega pučanstva i zadnju kliuu narodne samosviesti.

Više oblasti bi moralo niže učiti kako se imaju ponašati samosvjestno jer samo samosvjestne državne i občinske oblasti kadre su usrećiti pučanstvo a ovo zadnje je ipak svrha državnih oblastih. Občinam pišu oblasti nemački nesamo našoj, koja vazda nemački piše, nego kako čujemo i Podgradskoj koja skoro vazda slovenski na više piše. All što joj to hasni kad njoj se neodgovora slovenski! Čitali smo po novinah da je kod političkih oblastih ustanovljen princip da se ima odgovarat u onom jeziku u kojem je napisana bila molba ili izvješće. Ali meni se sve čini kao da oblasti na to nepaze. On čine što je njihova volja: ako je glavar talijan, pisat će se talijanski, ako je nemac pisat će se nemački, all hrvatski ili slovenski nikada. Ako hoćemo da nam se slovenski ili hrvatski piše moramo po sto put pitat, pretit da će se vratit nemačka pisma! Pak još onda govore da to občine činit nesmiju i kako na milost od straha da se neporode nemiri privole na hrvatsko ili slovensko odgovaranje Političke i sudbene oblasti bi htjele da im se nemački piše, a zemaljski odbor talijanski. All moramo biti inteligentniji no ljudan narod u svietu kad moramo kod kuće u toliko jezika pisati. U jednoj konstitucionalno državi nebi se smjele dogadjati takove stvar — a najmc više oblasti nebi imale slati činovnike, koji neznaju narodnoga jezika. Time nediramo u osobe nego u princip.

Željeti bi bilo da bi oblasti barem za pripoznati jednakopravnost naše narodnosti sa drugimi, hrvatski ili slovenski našoj občini pisale, te tako naučile našu občinu kako valja svoj jezik čuvati i ljudi od čvrstoga karaktera biti. Žalibože da su naši ljudi još tako slabi da se tudjincu rado klanjaju a nezahtievaju od tudjinca da njihovo u njihovoj kući štuje.

Mogao bi ti mila »Slogo« koješta nabrojiti. Za danas ću zaključiti nego ću se čim prije javiti i kazati ću svakomu u brk istinu, jer obzirnim postupanjem vidim da naš narod neide napred nego nazad. Istina bode, al u istini je napredak. Drago bi nam bilo znati koliko je predbrojnikah u našoj občini i u kojem selu stanuju. Odpiši nam u dopisnici. Živili.

Martinšćica. *na otoku Cresu 5. srpnja 1881.*)*

U nas se redko kada što izvanredna dogadja. Idemo, možemo kazati, uvjek istim pravcem, i polagano. Dočim sav sviet buči i kliče, mi ga samo pozorno slušamo. Nu ovaj put i mi se nešto prenusmo. Krv nije voda. I u nas se uzpirila krv, uzbunila čustva, poigrala milinja, uzkipila odanost prama našim najslavnijim prosvetiteljem i začetnikom svake naše nabožne i družtvene naobrazbe, prama Cirilu i Metodu. Kada se sav slavenski sviet ustaje, miče i kreće, u koga od nas da neuzigraju najtromiji živci? Slaveni razčeženi buktećim plamenom djelotvorne vjere danas u Rimu u nebo kuju djela i zasluge nezahoravnih i neumrlih svetiteljah naših: njimi se danas pobožno i kako nigda do sada najpouzdanije mole i duboko klanjaju. Sv. Otcu danas Slaveni najtoplije se zahvaljuju za proglašenje naših Svetacah za svetce obćenite crkve i Njima, nepobjedivu stupu, obećuju vječnu vjernost i privrženost. Tko da se ovako jasno i glasno izraženoj pobožnosti i naklonosti otme? Svi Hrvati nemogosmo tamo, te nam bilo kod kuće na diku i proslavu tog povjestnog dana raditi. To i učinismo. U ovoj okolici otoka Cresa odabrasmo naše drevno mjestance Martinšćicu, da nam bude 5. srpnja zakloništem i svetištem, gdje ćemo prvi obćeniti god popratiti, gdje ćemo izlieti naše nježne osjećaje, i težke uzdahe, gdje ćemo sdruženi s namjerom naših uzvišenih hodočastnikah u Rimu čast i poklon razgaliti i našim Apoštolom Cirilu i Metodu i sv. stolici, te napokon gdje ćemo se poslužit onom dragocjenom povlasticom, da davnim našim jezikom najsvečanije i danas službujemo. Da svečanost postigne vrhunac slavlja i poleta predhodnim odobrenjem obćeobljubljenoga i mnogočastnoga gospod. predstojnika O. Konrada Žgalića zauzesmo samostan mm. čč. oo. Trcteredacah S. Jerolim, u komu se kao i u svem redovskom redu od pamtivjeka do danas Bože daj i nadalje — neprekidno sačuvala staroslovenska liturgija iliti glagolica. Na poziv dodju na lice svetkovine i ini

*) Zakasnilo za posliednji broj.

---

samoću i povrati se u Carigrad, gdje posta učiteljem mudroslovja, svojega najmiljega predmeta. U Carigradu preprao se sa najljućimi krivovjerniei sa patrijarhom Arijem kipoborcem i Focijem, koje sjajno i pobjedi. Od onoga vremena postaše ta dva krivovjerca njegovi najveći neprijatelji. —

Ali naskoro morade ostavitli i stolicu mudroslovja. Car Mihajlo III u dogovoru sa patrijarhom Ignacijem pošlje ga u Armeniju, da se tamo u skupu učenih Arapah prepire o istinitosti naše sv. vjere. Svoju je zadaću sjajno riešio. Pokrstiv mnoge, povrati se u Carigrad, al za kratko vrieme, jer čuvši, da se njegov brat Metod odrekao svieta i pokaludjerio, otide k njemu u samostan na goru Olimp, i od njega se više nerazstavi.

U ono vrieme dodju u Carigrad ljudi od kozarskoga kana. Kozari bijahu tada narod poludivlji od plemena tatarskoga, koji obitavahu liepe zemlje okol crnoga mora. Njih su gledali i Židi i Saraceni obratiti na svoju vjeru, ovi pak zažele prigrliti vjeru cara Mihajla III., za to pošlju k njemu ljuda, moleći ga, neka im pošlje učena čovjeka, koji bi se mogao prepirati sa vjerovjestnici Židjiskimi i Saracenskimi. Njihova molba bi uslišana. Ciril i najbrže brat mu Metod, budu onamo poslani. Na putu zadrže se u Kersonu gradu, da nauče kozarski jezik, i da se još bolje usavrše u židjiskom. U tom gradu potraže sv. moći Klemenla pape mučenika te našav ih sretno, sahrane ih začasno u crkvi glavnoga mjesta Georgije. —

Došav medju Kazare, najdjoše na goleme zapreke, ali ih sve pomoću Božjom savladaše. Ciril svojom dubokom učenošću i medotečnom rječitošću, začarao je upravo svoje protivnike. Toli divno je govorio o uzvišenih istinah naše svete vjere: o presv. Trojstvu, o upućenju i drugih, te mu podje za rukom obratit samoga Kana i mnogo druge častnike i podanike njegove.

Za njegove zasluge nudio mu Kan velike darove, ali Ciril, sjećajući se rieči sv. Apostola Pavla: »netražim Vaše nego Vas«, zamoli ga, da pusti na slobodu 200 zasužnjenih kršćanah, što kan odmah i učini.

Riešio sretno svoju zadaću, vrate se oba brata sa sv. moći Klemenig papo u Carigrad. Ovdje se bile za njihova odsuća stvari u velike promienile. Na patrijarškoj stolici nenadju više pravednoga i svetoga Ignacija. Oholost, zloba i nenavidnost odstrane ga proti njegovoj volji, a zloglasni Focij, učen al slavičan čovjek, sjede na njegovo mjesto. Spomenusmo već da je Ciril osudio bio krive misli Focijeve pak i sada nehtje uzanj pristati, nego se oba sv. Braća povuku u samoću, da tamo provode vrieme u bogomolji i čitanju. Car i patrijarh nudjahu Metodu nadepiskopsku čast, ali im se on zahvali i otide u pollhronski kloštar. Obojica neostaviše omiljelu si samoću, dok ih Providnost Božja nepozva na daleki put, kao vjerovjestnike med slavjanske narode.

Ako se u duhu obnavremo na doscle rečeno, dve stvari osobito zanimaju pomnjivost našu: bogoljubni roditelji naše svete braće i bezprimjerna ljubav ove posljednje k nauci i molitvi. Sretna su doista ona djeca, koja se može ponositi bogoljubnimi i poštenimi roditelji, kao naša sv. Braća Ciril i Metod. Tko bi nam mogao jamčiti, da bi se ova dva sveta bila uzdigla do tolika savršenstva, kad nebi bili imali tako svete roditolje? Pravo ima puk naš kad veli: da plod napade daleko od stabla. — A koga da krivimo za pogreške, koje u ovo vrieme opažamo na mladom naraštaju? Koga drugoga nego li najviše nemarnost ili da pokvarenost nekojih roditeljah, kojih se na veliku našu nesreću i po Istri nalazi. Koliko ima otacah, koji nemare za Boga, ni vjeru ni dušu, kojim je najveća brigа, kako će tielo toviti ili da se sv. pismom služim: kojim je trbuh njihov Bog. Dok takovi nesretni roditelji u blagdanih i nedjeljah vrieme gube u igri i pijanstvu sramotnom po krčmah i gostionah, može li se nadati da će biti bolji njihovi sinovi i kćere? Nipošto! I njima reći će se ili prije ili kašnje: »plod nije pao daleko od stabla«. A kolika je krivica pred Bogom: zlim primjerom svojim upropastiti vremenito i vjekovito sebe i djecu svoju! — Da u našoj tužnoj Istri tolki posjednici propadaju, da ima toliko zanemareno čeljadi, tko je tomu kriv? E dragi Istrane, što hasni tajiti? Recimo otvoreno: Bezbožnost, prožderljivost i grdno pijanstvo, grdne su rane nekojih gospodarah, koje će teško ili nikad preboljeti. — Istranski roditelji čuvajte se takih mahnah više nego smrti. Imajte na pameti rieči sv. apostola Pavla: »Tko se nebrine za svoje domaće, zatajio je vjeru i postao gori od neznabožacah«. Neživi čovjek samo da jede i pije. Njegov je cilj plemenitiji. Evo što o tom piše isti Pavno sveti: »Noć prodje, a dan se približi: da odbacimo dakle djela tamna, i da se obučemo u oružje svjetlosti. Da hodimo pošteno kao po danu: ne u žderanju i pijanstvu, ne u bludu i nečistoći, ne u svadjanju i nenavidnosti: nego se obucimo u Gospodina našega Isusa Krista; i tielu neugadjajte po željah.« — O sretno Istre, o sretna svjetu, kad bi se svi roditelji ravnali po ovih riečih. — Kršćanski roditelji pomislite da vam je sam gospodin Bog na svetom krstu peporodio, posvetio i očistio dušu vaše djece. Čiste vam ih je tada izručio i čiste će jednoć tražiti iz vaših rukuh! Teško vam, ako se po vašoj krivici tko pogubi. Nestraše li vas rieči Spasiteljeve: »Teško svietu sa sablazni! Teško onomu čovjeku, koji nevine duše zlim primjerom sablažnjuje; bolje bi mu bilo, da si objesi mlinski kamen o vrat, pak se spusti u dubinu morsku!« —

Omladini pak dovikujem neka se ugleda na svetu braću Cirila i Metoda. Od mladih nogu prezirali su ovi zemaljske razkoši i veselja. Ljubili su samoću, molitvu i knjigu. O da bi ih u tom nasljedovala istranska mladež! O da bi i ona znala cieniti čovječje u sebi dostojanstvo kao oni! Dà, mladeži draga, nado naša mila, i ti treba da znaš, da je čovjeku treba izrana poći »za kra-

župljani i domaći tako, da je bogomolja s. Jerolima bila dubkom puna i pretjesna. Medju učestnike čast nam je ješte spomenuti veleuč. gosp. prečast. D.ra Ivan Bolmarčića, kanonika i nadsvećenika dekana Osorskoga; prečast. gosp. Marka Buničića, kanonika i nadsvećenika kaptola s. Jerolima u Rimu; m. č. O. Zlatousta Karavanića, gvardijana manastira Male Braće u Nerezinah; veleuč. gosp. D.ra Mat. Bolmarčića, fizika Osorskoga, gg. Oktavija Viviana i Antona Kožulića iz Malog Sela, te ostalu odabranu kitu domorodnih svećenikah i svjetovnjakah. Zapriečen poremećenim zdravljem, gosp. predstojnik manastira, svetčanu je misu odpjevao mjestni kurat naš starinom vrbnički glagoljaš m. č. gosp. Jerko Grčković, a prigodno slovo prosborio m. č. gosp. Mihovilo Obersman. Misa se pjevala, koju je ukajdio slavne uspomene O. Petar Kneževlć god. 1725., a za mužki sbor udesio i tiskao gosp. Fr. Š. Kuhač troškom izvršujućeg odbora za rimsko hodočašće, od koga je zauzev se gosp. predstojnik manastira doblo i misu i napjev na uzdarje, na čemu budi od naše strane slavnomu odboru i gosp. Kuhaču najsmjernija zahvala. Zatim odmah za misom bi odpjevan »Tebe Boga hvalimo«, kako je i po želji bilo m. č. O. Carevka Buića, Državnika mm. čč. oo. Tretoredacah ove Hrvatske (po staru Slovinske) Države Istarsko Dalmatinske, i tim bi prekinuta jutrošnja služba, koja se po podne sa staroslovenskom večernjom nastavi i posvema završi.

S pomanjkanja dotičnog mjestnoga osoblja vanjske svetčanosti nije bilo, nu nije tim manje zadovoljstvo i oduševljenje na licu svakoga odsievalo. Puk poučen o prigodnom danu, bio je veoma ganut i tronut. Radost i uzhićenje bio je obćeniti izraz. Vesela humora nije nam manjkalo ni za objeda u manastiru, za koga se povodila rieč o naših Apoštolih i o Slavenih, čim smo još više sladili inače dosta izmjenjeno poštasti, i redali nazdravice s. Otcu Papi Lavu XIII. i inim dostojanstvenikom. Pod večer se pako ljudstvo i naše družtvance razidje duboko uvjereni, da je prvi god obće svetčanosti naših Svetacah Cirila i Metoda vrlo izvrstno i laskavo izpao, te smijemo reći, da je daleko nadmašio i svačije izčekivanje.

Kako se iz teka opisanih činah razgovetno razabire, valja nam javno iz nova priznati, da je kolovodja našeg najugodnijeg učevstvovanja kod ove narodne svečanosti bio isti vrlo uljudan i dražestan gosp. predstojnik manastira m. č. O. Konrad Žgalić, koji se baš svojski i požrtvovno zauzeo za što sjajniji uspjeh današnjeg slavlja i veličajnosti, na čemu mu pred čitajućim svietom kao hodočastnici i gosti najsrdačniju zahvalnicu i najodlučnije priznanje izražujemo.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 13. kolovoza 1881.

Kako bilo već unapred javljeno, naš se Car dne 4 sastao u Gostinu sa njemačkim Carem Vilimom, tè se s njim veoma prijateljski pozdravio i rukovao. Taj sastanak neima nikakvog političkog značenja, nego samo što se sviet i opet uvjerio, da se austrijsko i njemačko carstvo liepo gledaju i prijateljski susretaju. I nam je milo to prijateljstvo, a naime odkad vidimo, da se Bismark nemari miešati u naše domaće poslove, da proti Slavenom pomogne ustavovierem do kormila, na čem mu dakako ovi težko zamieraju. Osim toga boli ustavovierce i sadanje Carevo putovanje po čisto njemačkih pokrajinah, Voralbergu i Tirolih, jer ga njemačko pučanstvo dočekuje i prati najvećim oduševljenjem; a oni bi bili želili da toga nebude, da uzmognu reći, da je njemački narod nezadovoljan sa pomirljivom Taaffejevom politikom. Tečajem mjeseca septembra da će Car imenovati više novih članovah za tako zvanu gospodsku viećnicu, da tako u zgodnoj prigodi bude više sloge med njom i većinom carevinskog vieća. Pokrajinski će se sabori otvoriti ovim redom: Dalmatinski dne 22., porečki i gorički 23., tirolski 27. augusta, galički pako i štajerski 14., a tršćanški i svi ovdje neimenovani dne 24. septembra.

Iz Ugarske neima novostih, da bi vriedno spomena. U Hrvatskoj je sve na nogoma radi saborskih izborah. Nj. je veličanstvo Car pisao generalu Filipoviću, bivšemu upravitelju Granice, veoma laskovo pismo prigodom njegova odlazka u stan mira.

Najveći dogadjaj, što dolazi iz Ruske, jest carevo putovanje u Moskvu i nekoje drugo gradove, gdje da ga je pučanstvo običnom srdašnošću primalo i pozdravljalo. Ali još uvjek love i zatvaraju tako zvane Nihiliste, nu nadaju se, da će ministru Ignatievu poći za rukom njihovo izkorenjenje. U ruskih katoličkih crkvah bilo je dopušćeno čitati zadnju Papinu okružnicu od 20. junija, a i zavriedila je, jer dostojanstvenijih, važnijih i uglednijih riečih nije sviet tako skoro slušao. U Franceskoj Gambetta kao da već nije narodni ljubimac, jer govori, a govoru mu se il muklo slušaju, il strogo rešataju. Neuspjeh rata u Africi, gdje Francezi i sada neizmjerno trpe i stradaju, naškodio je najviše Gambetti i njegovoj prećeraničkoj stranci. Nekoje usijane glave u Italiji digle su glas proti zakonom, koji jamče Papi slobodno vršenje njegovih visokih dužnostih. Ali vlada je talijanska uvidila pogibelj, koja bi iz tog ragoviljenja mogla za nju nastati, zato je ustala iztraživati i kazniti svo prekršaje u tom smislu. Londonski parlamenat je prihvatio zakon, uslied kojega će koliko toliko odlanuti nevoljnim Ircem, ali do pomirenja med njimi i Englezi težko da će doći. Nastrieljanomu predsjedniku Republike saveznih amerikanskih državah da je bolje.

Franina i Jurina.

Fr. Kalakaua!
Ju. Ča ti je?
Fr. Honolulu!
Ju. Ča si zvan pameti?
Fr. Vidi se, da malo lejiš, aš drugačije biš znal, ki i ča je to.
Ju. Ča misliš, da iman vremena kako i ti, sada kada mi je gledat, ako će ske strane dažjit, pak povej mi ti.
Fr. Tamo neki kralj izulan iz Sandvića gre okolo po Eropi pak je prišal i va Beč a bečanom ni sada drugo va usteh nego Kalakau, aš tako mu je ime.
Ju. Pak zač ga tako rado imaju?
Fr. Aš je prvu večer nego je šal ča va jednoj birarije — ma jako finoj — zel jednu malicu pak je lepo s pukom tancal celu jednu uru!
Ju. A ča te neki ter neki reć?
Fr. Puno jim neće to bit pravo nego samo da je pravo Kalakaui i ljudem njegovega glavnega grada Honululu.
Ju. A pak neka bude.

* * *

Ju. Si bil neki dan va Buzete?
Fr. A kako da nisan čul onu sirotu.
Ju. Ča je rekla?
Fr. A podešta ni znal ča je s tom poplšijun pak je jedan iz kunšilja rekal, da sigurno nisu nas za Madjari zapisali!
Ju. Ma su mogli za ča drugo nas zapisat.
Fr. Ma jušto ča želim znat.

POUKA.

(Dalje.)

Što uradi škola?

Uzeo netko neobdjelano zemljište. Drž danas drž sutra, izneo je drač, izorao, pognojio nasadio mladu lozu. Sve, što je mogao i morao učiniti, učinio je, a tad ju daje svomu prijatelju i veli: »Evo ti obdjelane zemlje nasadjene mladom, zdravom i plemenitom lozom. Okopaj, obrezuj, goji, njeguj ju, platiti će ti trud obilatim plodom.«

Darovanac joj se veseli, al ne sluša dobra savjeta svoga prijatelja, ne njeguje vinograda. Prve godine loza živi i dariva plodom novoga gospodara, jer njega staroga nemože u tili čas izčeznuti bez traga. Al zapusti drugu, zapusti treću, četvrtu, petu godinu — eto ti od pitoma, uzgojena vinograda divljačine, da bi rekao: divlje je niklo, divlje raste, pa divljačinom i radja. Recite — nije li tako?

Na čistu smo. Evo ti vinogradara učitelja, što je djetinju dušu i srdce plemenio. Pušta ga iz škole i oplemenjena predaje ga samu sobi, da njeguje i goji ono, što mu je u dušu i srdce usadio. Hoće li on poput nemarna darovanca zapustiti započeto djelo svoga učitelja — eto od plemenite duše i srdca opet pustoši, u kojoj je izčeznuo trag naporna učiteljeva rada, eto ti od plemenite loze neizdašna, podivljala panja.

Znajmo dakle: Školom ne završuje nauka. Škola tek pripravi djetinju dušu na ono, što si ona ima za život prisvojiti. Kao što treba zemljište prirediti i posijati, da iz njega dobijemo plod, tako usposobi škola djetinju dušu i u nju zasadi plemenito zrnje krieposti i nauke. Hoće li to ploditi, valja njegovati tek onda, kad mladež ostavi školu. Kao što biljci treba okopanja, zalievanja, plievljenja, tako je i duši treba njege, da se ne uguši, ne usakne ono, što je u nju škola usadila, nego da to raste, buji i plodi.

U čem je ta njega, evo ćemo znati.

* * *

Kako se nastavlja nauk iza škole.

Ne treba se za tisuće godina vraćati u prošlost, da vidimo ljude, koji bi te izsmijali, kad bi im bio rekao, da će čovjek put, za koj bi inače trebao mjesece, u dva, tri dana proći (željeznice, parobrodi) i da će čovječji glas u časak obići zemaljsku kruglju (brzojav). Dà, kad bi ljudi bili ostali pri onom znanju, što su ga onda imali, doista nebi ni mi danas toga znali. Nu čovječji duh nemiruje. On odkriva koprenu za koprenom u prebogatoj, neizcrpivoj prirodi i narovi. Sve, što zna i dozna upriličuje na svoju korist, na ovoj boljak. Liepo li je rečeno, da je čitav sviet otvorena knjiga božja, koju nam je listati te listati i učiti sve tajne i moći, što ih je mudrost božja u tu knjigu upisala. Nečinimo li toga — nenapredujemo, a duh nam gubi silu, jer nema hrane, s koje bi se dirao, da dostigne ovoj cilj — Boga. Znanost za znanošću se diže, a čovjeku je sveta i najpreča dužnost, da se što više upoznava s onim, što drugi doznaše boljim, ljepšim i koristnijim. Veže ta dužnost učenjaka, trgovca, zanatnika a i seljana. U svom stališu mora svatko da se usavršava, da poput pčelice kupi tudje znanje, tudje izkustvo i s njime se koristi.

Odkud da učimo? Odkud lakše, nego iz knjigah, pa iz ustiju ljudih, koji znadu i mogu nam kazati ono, što nam valja znati?

Nemaju svi prilike, da svršiv pučku školu nastave svoje nauke u bud kakvih drugih školah. Nu to nije izprika, što se onaj, koji je pučku školu svršio, zalieni i zapusti ono, čemu je u pučkoj školi temelj položio. Ljudi, koji su učili, koji što znadu, uviek te uviek uče, a ljubeć svoj rod, svoju domovinu, s veseljem žrtvuju slobodne si časove, da u njih pouče nevježu u ovom i onom, što mu je koristno znati. Da to bude čim većoj množini pristupno, tiskaju svoje pouke u knjigah, i uz malu cienu daju ti znanja, da će ti ono nekoliko groša dati komato, koje nebi nit brojem izraziti mogao.

Još dalje ide skrb rodoljuba za pouku svomu rodu. Sastaju se družtva, utemeljuju glavnice, a s njihovimi komati umaljuje se ciena koristnim knjigam, što ih ta družtva med narod razašilju. Za hrvatski puk eno u Zagrebu družtvo »Sv. Jeronima«. Družtvo to obstoji već više godinah a godimice razašilje med narod tisuće knjigah. 5 forintah tko plati na jednom, dobiva dok je živ sve knjige, što ih to družtvo izda. Komu je težko na jednom tu svotu uplatiti daje svake godine 1 for., i dobije sve knjige, što te godine izadju. Ele kuda da cjenije kupuješ znanje, da kupuješ korist, rekao bih srećo? To je zdrava duševna hrana, kojom se ne samo učvršćuje znanje, što si ga u školi skupio, nego ga i širiš na ničiju, nego na svoju korist. Eto, tim se napreduje, tim se koraca k sreći.

Pokažeš li volje i mara k nauku, evo ti u selu župnika, učitelja i drugih ljudih, koji se s knjigom bave, a ti će ti od srdca rado i posuditi knjigu, koja je za te pisana, i dragovoljno ti tumačiti, česa nebi razumio.

(*Dalje sliedi.*)

Različite viesti.

Darovi cara i kralja. Za popravak podgradskoga zvonika darovalo je nj. veličanstvo 100 for., za popravak crkve velikorepenske 100 for. *Carica Ana* darovala je 200 for. za zidanje zvonika u Bistrici.

Pokrajinski sabori sazvani su ovoga i sliedećega mjeseca u svoja obična mjesta. Svoje djelovanje ima započet sabor Dalmacije na 22 t. mj., sabori Istre, Goričke i Gradiške na 23. o. mj., sabor Tirola na 27 t. mj., sabori Galicije i Štajerške na 14. septembra t. g., sabori ostalih pokrajinah na 24. sliedećega mjeseca.

Abendrothov postupak kod predpregleda za vrieme bosanske okupacije. U 3. broju prošle godine objavili smo našim čitateljem pod naslovom »Munjci i Abendroth«, kako je taj poduzetnik nasamario naše Munjce tako, da nisu dobili niti trećinu onoga, što su zaslužili. U toj stvari upravio je slovenski zastupnik g. Obreza u car. vieću na ministarstvo interpelaciju a sada razlaže u »Slov. Narodu, da mu je uz veliki napor pošlo za rukom dobiti od Abendrothovoga gospodara, Russa, 20.000 for, koje će posebna komisija razdeliti među oštećene vozare! Tko želi potanje obavješćenje nek se obrati na g. Obrezu.

Podporno delalsko družtvo u Trstu priredilo je 14. augusta na večer veliki koncert s plesom u vrtu i dvorani »Monte verde«. Program: 1) Ouvertura iz slavenskih napjevah po *Titlu* — svira orkester okolične glasbe, 2. Govor (poslije govora razvitak zastave), 3. *Ipavec* »Kdo je mar«, sbor sa glasbom, 4. *Medea*, deklamuje gospodjica J. K., 5. *Oblakom* — mješani sbor., 6. Skupaj »*Banovci*« orkester okolične glasbe, 7. *Zdriebanje* 12 darovah, 8. *I. Kocjančić* »*Venec*« sbor, 9. *D. Jenko* »Naprej«-orkester glasbe. Nakon toga sliedio je u dvorani sjajan ples. — Čisti dohodak bje namenjen za troškove kod blagoslovljenja zastave.

Stanovničtvo grada Trsta. Polag izvešća ovdašnjega magistrata imade Trst s okolikom 141.740 stanovnikah; 67 764 mužkoga i 73.976 ženskoga spola. Osim toga je ovdje u posadi 3104 vojnikah. — Obćini tršćanskoj pripada 67.622, Cislajtaniji 52.007 zemljum ugarske krune 1.916, Bosni i Her

---

ljestvom Božjim i njegovom pravdom ili njegovimi krjepostmi«, da »čovjek neživi samom kruhu, nego o svakoj riečí, koja ishodi iz usta Božjih«. Dà istrianska mladeži: bogoljubnost, molitva, učenje i marljivo čitanje dobrih hrvatskih knjigah budi zadaća tvojega života. Bog ti dao um i srce, da ih bistriš i oplemenjuješ sve više i više, a to ćeš postići upravo učenjem i čitanjem dobrih knjigah si krjepostnim životom. »Na dar ti sav dio to jega očinstva«, zavapi sv. Ciril nekomu mrancu, samo da ga pouči. Nemislim te ovim, omladino draga, odvratiti od tvojih svakidanjih potrebitih poslovah. Dapače velim radi i trudi se, all uz to nezaboravi na nauku i hrvatsku knjigu. Po nedjeljah i blagdanih ostavi se igrah, pijanstva, mrske kletve i grešnog bezposličarenja. Poslije službe Božje lati se dobre hrvatske knjige, da si razvedriš dušu i opošteniš srce. Takoj vjeruj mi, bit ćeš dostojan nasljedovatelj sa sv. slavjanskih apostolah Cirila i Metoda. —

(*Sliedit će dalje.*)

cegovini 64, taljianskoj kraljevini 16.178, drugimi državam 3.953. — Svota 141.740. — Čitati i pisati znade njih 81.303, Samo čitati 5.260, Niti pisati niti čitati 55.177. — Svota 141.740. — Po vjeri: Katolikah 133.923, pravoslavnih 1.406, protestantah 1.349, Anglikanah 264, židovah 4.578, Inovjeracah 4, bezvjeracah 216. — Svota 141.740. — Od stanovnikah stanujućih u gradu izjavilo je za jezik, kojim obće, talijanski 88.773, slovenski 26.035, njemački 4.698, druge jezike 123. — Svota 119.629. — Dodaj k tomu okolicu, koja ima 22.111 stanovnikah, čisto Slovenacah, to bi bilo 48.000 Slovenacah.

Učiteljiške nagrade. Dobili smo dopis iz Istre, u kojem se neki učitelj tuži, da još ni sada jošte nisu učitelji po Istri dobili one navadne nagradice. Spremali smo ga za tisak, al nam isti dopisnik javlja, da su ovih danah stigle nagrade. Bolje tako. Nu svakako nam se čudno vidi, da se ona nekoja gg. činovnici u Poreču tuste i maste u debelih plaćah, a za učitelje, koji se kroz deset mjesecih na godinu trude i muče u školi, toli malo a toli *kasno* se skrbi. *Memento* i na to u shodno vrieme našim poslanikom u Poreču.

Dvie iz Pazina. Talijanaši Istre, nješto izprokšeni zlo izračunanom politikom, nješto razgnjevljeni što se hrvatska sviest medju narodom u Istri širi, svaki dan izmišljaju nova sredstva, kako da pogrde pojedine Hrvate, kako da izliju nanj svoj gnjev. Evo, kakovih nam glasovah dopire iz Pazina. Talijančići i šarenjaci, prolazeći mimo Hrvatah i inostranih Njemacah hrču i pljuvaju. Onomadne sjedili u gostioni za jednim stolom njeki Slaveni i njeki Njemci, za drugim Talijanaši. Ovi pljuvaju i hrču; jedan njih izlazeć i prolazeć mimo stola prvih, hrekne i pljune. Srčaniji medju ovim ustane, primi Talijanaša za ruku i reče mu, da takovih uvriedah netrpi. Stranke su se medju sobom tužile. Nit vojnikah šarenjaci neštede. I pred njimi svoju izobraženost i uljudnost hrekanjem i pljuvanjem kažu. Nadamo se, da će si vojnici znati naći zadovoljšćinu. Ovakve stvari mi veoma sažaljujemo, al jim se ni malo nečudimo. U Pazinu su se bezkažnjeno blatile suknje izbornikah; u Pazinu su se državljani vršeć svoje najsvetije pravo u samih prostorijah, gdje se izborni čin vrši, bezkažnjeno ruglu izvrgavali; u Pazinu je kotarskim upraviteljem čovjek, proti kojemu bijaše u javnosti mnogo toga rečeno. — *Eco dręgo.* Pazinski Talijanaši složili su glavnicu i utemeljili mesnicu. Uprava te mesnice htjela bi nesamo zatrieti druge mesare, nego i zatirati seljake. Saznav oni, da ima seljak, njihov dužnik kakvu živinu, pošalju k njemu svoga mesara. On ju procjeni, a vjerovnici mu poruče, da će mu svu kmešćinu prodati, ako nedade živine u cienu, koju je taj mesar ustanovio. Već ima žalostnih slučajevah. Seljak dužnik prodao njim svoje volove za tako ustanovljenu cienu, i tim izgubio najmanje 50 for., samo iz straha, da mu se kmešćina neproda.

Čudak i poslje smrti. U Francezkoj umro je ovih danah bogati jedan nežena, koji je oporukom naredio, da sav njegov imetak ima baštiniti onaj njegovih rodjakah, koji je najviše proti njemu psovao. Oporuka uzrujala je ne malo pokojnikovu rodbinu, te se je svaki požurio, da po svjedocih dade konstatirati čitavi riečnik psovakah, koje no je obićavao rabiti proti pokojniku. Sud nije još izrekao odluke, no vjerojatno je, da će koji član ženskoga spola dobiti baštinu.

Nerozumíme německy. Bečki trgovci tuže se, da im se iz Česke vraćaju njemačkim jezikom pisani listovi s opazkom: »Nerazumijemo njemački«.

U Londonu obstoji od nedavna družtvo židovah, kojemu je glavna zadaća, da pospješuje naseljivanje i pomnoživanje židovah u Palestini. Neka nekasne!

Veliki knez Nikolaj, ruski vrhovni vojskovodja od godine 1876, brat pokojnomu ruskoma caru, vratio se ovih danah na poziv cara Aleksandra III. natrag u Petrograd. Knez Nikolaj živio je sa pokojnim carem u zavadi, a poslje njegove smrti bio je otišao u Pariz. Glas je, da će mu car povratiti čast vrhovnoga zapovjednika garde.

Iz Praga nam dolazi crna viest, da je petkom noću izgorio novi česki narodni teatar, što se dne 11. dojdućeg septembra imao stopram svečano otvoriti. Kostao je 2 miliuna, a škode da ima 1 milijun forinti. »Polski Dzenik« veli, da je dožnost svih Slavenah pomoći braći Čehom, da što laglje snose tu ogromnu narodnu nesretu.

Česko narodno kazalište biti će dne 11. rujna svetčanim načinom otvoreno, kod čega će dr. Rieger govoriti govor u tu svrhu. Za tim bit će svetčana predstava.

K magjarskim odnošajem. Neki Luksics Bódog, bivši zastupnik na ugarskom saboru, pronevjerio je velike svote, a osim toga ostao je liberalnomu klubu dužan 10.000 fr., te more patrio utekao. Sada doznavaju peštanske novine, da je dotičnik visoki turski častnik u Skadru.

† **Božo Depiera** u zadnje vrieme župe upravitelj u Grižnjanu, preminuo je u Gospodu dne 9. ov. mi. u ovdješnjoj gradskoj bolnici nakon druge i težke, kršćanskom strpljivošću podnesene bolesti. Rodio se u Tinjanu 18. februara 1844, a bio redjen svećenikom 23. novembra 1869. P. U. M.

Gluho-njemi. U Goričkom zavodu za istarsku i goričku gluho-njemu djetcu izpraznilo se je 20 miestah za buduću godinu. Opominjamo na to naš narod po Istri, da, ako ima tko koje od 6 do 12 godina tako nesretno i pomilovanja vriedne čeljade, neka nekasni, sad je doba, molbenicu poslati na pokrajinski odbor u Poreč, da mu bude bezplatno u taj zavod uzeto. Molbenici nek se dodnje krstni list, svjedočbe siromaštva i izciepljenih kozicah.

Katolička hierarhija u Bosni. Med poklisarom austro-ugarske monarhije u Vatikanu i kardinalom Jacobinijem papinskim državnim tajnikom, bude 8. prošloga mjeseca utanačen ugovor u svrhu uzpostave katoličke hierarhije u Bosnoj i Hercegovini. Ugovor zadržaje sliedeće točke: U Sarajevu podići će se nadbiskupska stolica tog imena. Nadbiskupu, s pravi metropolite, bit će podčinjene biskupije u obiuh zemljah. Ustrojiti će se u Sarajevu 4 kanonička mjesta s dotacijom od godišnjih 2000 for. U Banjaluci podići će se biskupska stolica, a biskup biti će kao sufragan podčinjen nadbiskupu sarajevskomu. Papa će ovu biskupiju u Banjaluci povjeriti privremeno apoštolskomu upravitelju, da se tako odgovarajućim načinom za ustroj valjano uredjene biskupije, stvore ustanove U Hercegovini podići će se biskupija sa sielom u Mostaru, te će po tom gradu i svoje ime nositi. Bude li se kasnije pokazala nužda da se biskupu mostarskomu kaptol kanonički dodieli, to će se takav, budu li okolnosti dopuštale, ustrojiti. Biskupijom trebinjskom i nadalje će upravljati biskup dubrovački. — Plaća nadbiskupu sarajevskomu označena je na godinu sa 8000 for., biskupu mostarskomu sa 6000 for. a biskupu u Banjaluci sa 3000 for. — U Sarajevu ustrojiti će se sjemenište koje će imati odgajati pitomce za svećenički stališ u području ciele mitropolije sarajevske.

Kaže se, da su već u nedavno obdržavanom koncistoru u Rimu već prekonizirani biskupi za gornje biskupije.

Put u čamcu preko oceana. Norvežanin Beaumont odplovio je prije nekoliko danah u čamcu iz Zileosla u Englezkoj put Amerike. Nada se, da će prispjeti na mjesto za 50 danah. Hrane poneo je za 80 danah.

Turske žene iztukle ministra financija. O financijalnoj nevolji u Carigradu nalazimo tragikomičnu viest. Žene i udove turskih vojnikah, koje danomice dolaze u velikih hrpah pred ministarstvo financija, dočepaše se neki dan ministra financija i mlatiše ga batinami, koje su donicle pod svojimi kabanicami, dotle dok nisu dobile novca. One kane na novo upotriebiti ovo sredstvo, da ostvare svoje zahtjeve; ali su medjutim učinjene mjere opreznosti.

Književne viesti.

Poziv na predbrojbu. Čast mi je objaviti, da sam odlučio izdati o svom trošku knjigu: *»Poviest Bosne od najstarijih vremena do pada Jajca g. 1528.«* — Već više godina radim na tom djelu, te sam i u ljetnom poljeću g. 1880 na sveučilištu o poviesti Bosne predavao; nu ipak sam se žacao djelo izdati, jer sam sve ljer očekivao novu gradju, osobito iz samo Bosne. Pošto sam se medjutim uvjerio, da u Bosni samoj neima mnogo nova gradiva za stariju dobu: pošto nadalje znadem, da će još dugo vremena proći, dok ugleda svjetlo ... dubrovačkih i inih arkiva; to sam spreman sada izdati poviest Bosne po spomenicih do sele odkritih i štampanih. — Djelo moje o poviesti Bosne i (Hercegovine) osnovano je na najnovijih resultatih, pošto sam savjestno upotrebio sve spomenike i svu literaturu; a pisano je slogom takovim, da će ga razumjeti i onaj, koji umije tek čitati. Osobito će ta knjiga vriediti onim, koji imadu moj zemljopis Bosne, izdan pred tri godine Maticom hrvatskom. — Poviest Bosne obsizat će 10—15 štampanih araka, a stajat će prema tomu 1 for. do 1 for. 50 nč. austr. vried. Knjigà bit će štampano samo toliko, koliko mi se prijavi predbrojnika. Izaći će najdulje do 1. oktobra o. g. — Tkogod dakle želi imati ovu knjigu, neka svoje ime i prebivalište (zajedno sa brojem primjerka) ubilježi na upisnom arku i neka mi ga vrati najdulje do 15. kolovoza o. g. Komu se toga neće, neka mi se posebnom dopisnicom najavi. — Svaki predbrojnik bez iznimke dobit će naručene knjige dne 1. oktobra uz poštarsko pouzeće. Za veća mjesta poslat će se knjige za više predbrojnikà onomu, kojemu ili predbrojnici sami to povjere ili koji će taj teret na moju molbu preuzeti.

U Zagrebu 20. srpnja 1881.

Vjekoslav Klaić.
Nikolićeva ulica, br. 14.

* *

Poziv na predbrojbu »Bosiljak Hercegovački« zabavno poučni list, za književnike i puk — »Bosiljak Hercegovački« izlazit će u Mostaru mjesečno po dva puta u svezčiću na dva harka stamparska u 32 strane. — U njemu je prostor otvoren koliko latinicom toliko Ćirilicom. — Bosiljak Hercegovački sakupljati će starine Bosansko-Hercegovačke, iz povjesti pridaje i sadašnjeg položaja, poduČavati će poljodjelce na njihovu obrtnost; donašati će mjestne viesti, oglase itd. itd. — On će rado primati dopise ob ovim strukama. — Cienik »Bosiljku Hercegovačkom« udaren je za sada na godinu 5. fl. v. a. a budeli našao liep broj predbrojnikà, tada će se svesti do najnižeg cienika. — Bosiljak Hercegovački, počet će izlaziti netom se dovoljni broj predbrojnikà sakupi. — Moljeni su P. N. Gosp. Rodoljubi, da bi što više »Bosiljku Hercegovačkom predbrojnikah sakupili, i da svoju predbrojbu dojave Tiskarni Don Frane Milićevića u Mostar. — Moljeni su u isto doba svi novinarski urednici da bi se udostojali objelodaniti ovaj poziv na predbrojbu Bosiljka Hercegovačkog.

Mostar 24 Srpnja 1881.

Upraviteljstvo
„Bosiljka hercegovačkoga“.

LISTNICA.

Gosp. M. P. u G. kod O. — Primili smo poro, nu for. 1.40 nebje u listu, prelagak je bio i

Gospodi, koja su nam se oglasila radi lovorovoga lišća, javljamo, da je odmah sliedećega dana, iza kako se je list tiskao, bilo već za lišće proskrbljeno.

Srećke grada Ljubljane

(gradska lutrija)

dižu se tri puta na godinu, glavni sgoditci su od 30.000 for., 20.000 for. i 15.000, mogu se dobiti za **28** for. u mjesečnih ratah od **2** for. ili **50** nov. na tjedan kod **Gius. Zoldan.** Ufficio Verifica delle Estrazioni, casa fu Stratti in Trieste.

OGLAS.

Podpisani vlastnik trgovine

SVIEĆAH

nagradjene na raznih svjetskih izložbah

kao i na onoj nedavna obdržavanoj v Gradcu

preporuča častnim crkvenim oskrbničtvom svoje iz čistoga pčelnoga voska sastavljene svieće kao što je naredjeno po obredu. Fabrikacija stoji pod nadziranjem mnogočastne nadbiskupske kurije u Gorici.

Podpisani **jamči bez pogreške** nesamo dobrotu, kakvu i druge fabrike pružaju, **nego i pravi izvor svojih sviećah iz čistoga voska od pčelah;** te se odriče svake plate u slučaju, kad bi se dokazalo, da njegove svieće prodane za vosak od pčelah i u odnosnom računu kao takve naznačene sadržavaju kakov drugi tuk.

Napomenute svieće mirno i po malo gore, nekaplju i nekidaju se.

Ciena iznaša f. **2.50** po kilogramu, što je jednako **f. 1.40** po bečkoj funti **te se može platiti tečajem jedne godine bez interesa.**

A da bude č. crkvenim oskrbničtvom laglje, podpisani čini će doći svieće, svim onim, koji ga kakvom naredbom počaste, u najbližnju železničku postaju, poštu, ili luku i to bezplatno (franko) i prosto svake vozarine.

Podpisani providjen je uvjek velikom zalogom ne samo takvih sviećah, nego i zalogom jednostavnih i četverouglih duplirah, uskrsnih i slikanih sviećah, itd. svake veličine i debeljine te smatra da se može natjecati u svakom obziru sa svakom sličnom trgovinom u državi ili izvan nje.

Ako bi tko želio sviećah ili duplirah niže vrsti, **vlastitoga prozvadjanja,** lahko ga poslužim onimi II. vrsti. rečenih »sottana« po **f. 2.20** kilogramu. i III. vrsti po **f. 1.80** kilo istom pogodbom kao odzgor.

Umoljavaju se dakle čast. crkvena oskrbničtva da prime na znanje više napomenute prednosti, što se tiče ciene i povoljnih uvjetah.

Osobitim počitanjem ponižni

Alojzio Bader

sviećar, Sjeminarska ulica broj 125.

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 1—13. Augusta 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.52	9.31	—	—	9	5.51	9.31	—	—
2	5.51	9.30	—	—	10	5.52	9.35	11.73	—
3	5.51	9.31	11.67	—	11	5.52	9.35	—	—
4	5.51	9.31	11.67	—	12	5.52	9.36	11.76	—
5	5.51	9.31	—	—	13	5.52	9.35	11.73	—
6	5.51	9.32	—	—	14	—	—	—	—
7	—	—	—	—	15	—	—	—	—
8	5.51	9.33	11.68	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćansoga tržišća

dne 11. Augusta 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	86	—	98	—
S. Domingo	»	63	—	73	—
Rio polag vrsti	»	53	—	72	—
Cukar austrijski	»	36	50	38	—
tučeni	»	34	50	36	50
Cvietje trave buhačo (Grisantomo)	»	65	—	125	—
Naranče, skrinjica		6	50	9	—
Karube puljezke	za 100 k.	—	—	—	—
levantinske	»	7	—	7	25
Smokve Kalamata	»	10	—	—	—
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica		5	—	9	50
Bademi ili mendule pulj.	za 100 k.	75	—	82	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	32	—	33	—
Šljive	»	13	—	21	50
Pšenica ruska	»	12	50	—	—
ugarska	»	12	50	13	—
galačka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	75	8	—
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	—	—	—	—
Ječam	»	7	50	9	—
Zob ugarska	»	7	—	8	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	—	12	50
Bob	»	—	—	—	—
Leća	»	12	—	—	—
Oriž talijanski	»	16	—	21	50
inglezki (kitajski)	»	13	25	15	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	123	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	12	90
bukovice		6	—	12	—
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	54	—	63	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	—	—
istarsko	»	40	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	25	9	50
u kasetah	»	13	—	—	—
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	70	—	100	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske	»	60	—	80	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru		28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	24	—	31	—
Sardele i baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Kvaslo	»	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	39	—	42	—
Salo	»	63	50	—	—
Slanina	»	60	—	65	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	6	50
Lišće od javorike	»	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	31	—	48	—
Med	»	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	»	12	25	13	—
Pakal baril od 100 k.		3	75	9	—
Cunje (šrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Kutram dalmat.	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri,* zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za celu godinu. Razmerno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Inie, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako joj pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hualа, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazu mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suvišе **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

MILO ZA DRAGO.

Naša sugradjanka *Triester Zeitung*, spomenuv onomadno otvaranje zemaljskih saborah, toli se duboko zabrinula za nas istarske Hrvate i našu bolju budućnost, da nam je ustala svjetovati tò vruće preporučati, neka se nepovedemo za našom braćom u Dalmaciji i Kraljevini, jer da se u ovom Primorju nesmiemo nadati onoj protekciji ilìti zaštiti, što ju tobože uživaju naši suplemenici u Dalmaciji.

Mi smo *Triesterici* bez kraja i konca zahvalni na prijateljskom savjetu, što nam ga daje, a naime odkad znamo, da se neimamo nadati ničijoj tobožnjoj protekciji, jer, pravo reći, i naša je koža ćutljiva kao ičija, pa i nas boli, kad nas tko grubo pogladi. Tim hvala joj, vječna joj hvala; svaki put, kad pogledimo na svoju cielu kožu, hoćemo se nje sietiti tò reći: Bog ti plati, iskrena i velikodušna prijateljica!

Osviestiv se malko od prve zabune i duboko odahnuv, čim smo pročitali taj prijateljski savjet, odmah se uzesmo u pamet i stadosmo razmišljati, gdje, kad i čim smo se mi istarski Hrvati toli zaboravili naše biedne kože, da se morala naša iskrena prijateljica poseći u dno svojeg nježnog srdca, da odvrati od nas težku pogibel, što nam toli grozno prieti.

Ali evo, rekosmo sami sebi, mi nismo nigdje i za nikim pokašljivali ni pljuvali, kao što se pljuvalo i pokašljivalo za našimi ljudi u Pazinu, ako je istina, što novine pišu; mi nismo nikomu prozorah razbijali, kao što su riečki ungarezi narodnoj hrvatskoj Čitaonici i odvjetniku Barčiću na Ricci, tò vikali: Domogho fogo! Morte ai Croati! ako je istina, što novine pišu; kod nas u Istri nije nitko pao od osvetnice ruke, kao su pali u Drnišu u Dalmaciji Dr. Grubišić i drug mu od ruke autonomaške, ako je istina, što novine pišu; kod nas u Istri niti se piše niti govori, kao što se govori i piše na javnih političnih sastancih njemačkih i u javnih novinah magjarskih, kako treba naime postupati Niemcem i Magjarom, da ovjekovječe svoje gospodstvo nad svojimi sudržavljani Slaveni, ako je istina, što novine pišu; mi napokon nismo pokrpali ničijih pisamah, kao što su plemenita gospoda Magjari pokrpali nagodbeni zapisnik glede Rieke, tò tim do kraja uvriedili i ogorčili svoje savezniko Hrvate, i opet, ako je istina, što novine pišu, jer i mi smo novinari, a *Triesterica* dobro zna, da nam novinarom nisu obično pristupni državni spisi i sudbeni zapisnici.

Na taj smo eto način izpitivali svoju griešnu dušu, ali, neka nam *Triesterica* oprosti, nismo našli povoda u našem ponašanju njezinim iskrenim i prijateljskim savjetom. Bit ćemo i mi i gori nego su Pismoznanci i Farizei, ali joj očito izjavljamo, da se neznamo od česa popraviti, jer se u ničem dužnimi nećutimo. Što smo dakle učinili, da nas onako iznosi svietu na oči, kao da se i kod nas prozori lupaju i ljudi ubijaju? Jer *Triesterica* dobro zna, da ono, što se je dogodilo kod Matuljah, nije bilo drugo nego navadni *Katzenmusik*, što se iz njemačkih gradovah dotepano u jedno kastavsko selo, a da nijo od ujega nikoga ni glava zabolila, jer je to najobičniji i najneduźniji način političke demonstracije kod izobraženih narodah, pa zašto da nebude i kod nas? A gospoda se Riečani mogu manje nego ikoji tužiti na onu neduźnu demonstraciju, jer po njihovoj sobstvenoj izpovjesti i njihovo hodočašće u Budim-Poštu nije imalo biti drugo, nego živa politična demonstracija proti našoj braći Hrvatom u Kraljovini.

Tù sto eto krivi, zaviknut će nam naša liepa i krasna prijateljica, *Triester Zeitung*: vi sto Hrvati, vi gvirite u Zagrob, vašu, Atenu; vi se ćutite dušovno solidarnimi sa ostalom svojom braćom u Dalmaciji i Kraljevini; odanle vam sunce izlazi, odanle dolaze knjige, da se izobrazite; odanle naručujete novine, da se probudite i osviestite: a za njemačke novine, za njemačke knjige, za njemačka sveučilišta, za njemačku kulturu nemarite; mi vam nudjamo slobodu, a vi je nećete; mi vam pružamo izobraženost, a vi ju odbijate; mi vam obećajemo napredak i blagostanje, a vi se oglušujete; i sami vidite, da nemate u Istri svojih škola, da ste gluhi, zapušćeni i zalupani, pak se sasvim tim robrite i od nas žacate; kad bi se barem dali potaljančiti, al neće to ni toga! To je eto vaš grieh, to vaša jedina i najveća krivnja.

Da tako teta *Triesterica* misli i umuje, vidi se iz one točke njezina članka, gdje hvali i u zvizde kuje gorićke Slovence, jer da uvidjaju važnost njemačkog jezika i njemačke izobraženosti; vidi se nadalje iz živahnosti, kojom u Istri i Dalmaciji brani i zakriljuje biedne Talijane tobože proti nam, kao da mi gnjotemo njih, a ne oni nas. Po *Triesteričinom* sudu, mi bi stopram onda bili dobri, mudri i pametni, kad bi na sve privolili, ničemu prigovorili, na sve šutili, ništa netražili; kad bi zatajili svoje ime, prezreli svoj jezik, zamrzili na svoj narod; kad bi bili gluhi, slieпi i niemi; kad nas nebi bilo, kad nebi nikomu zlatnih sanjah smetali, kad bi se moglo reći, da je Istra njemačka, il u najgorem slučaju barem barma talijanska — a ovako smo krivi, jer smo živi! Da ta plemenita i čovjekoljubna misao tlije u velikodušnom *Tresteričinu* srdcu, jasno se vidi iz uvoda rečenog članka, gdje indirektno daje dobrohotne materinske naputke našim ciglim trim pomilovanja vriednim zastupnikom na Porečkom saboru. Evo kako se razblažuje i topi od materinske ljubavi, koja ju do mozga pronikla, obuzela i svladala: »Mi baš nedržimo, da će ovaj put u Poreču i Gorici jače bučiti, nego li u kojem drugom zemaljskom zastupstvu, ali bi se ljuto prevario, tko bi mislio, da se i u ovom našem Primorju neće pojaviti pooštrenost narodnih opricah, jer je to značajni biljeg političke akcije, koja nam obećaje *zlatno doba* pomirbe raznih u državi narodah«.

Sad eto znadu naši zastupnici u Porečkom saboru, kako im se valja vladati, ako žele steći dragocienu pohvalu gospe *Triesterice* i njezinih pokroviteljah; ali u koliko jih mi poznajemo, strah nas je, da im *Triesteričine* svirale neće srdca omekšati, nego da će joj i oni s nami dovikniti: Puste nas s mirom!

Ribarenje u krvarnerskom zalievu.

Mnogo naših primoracah osobito bivši mornarah moglo bi si svoju existenciju osjegurati ribarenjem u kvarnerskom zalievu te budući je kod današnjih okolnostih i najmanji izvor dobitka od važnosti držimo, da je i ribarenje u na-

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

II.

Dragi Istrane! prije nego ti počnem pričati, kako su sveti Ciril i Metod širili sv. vjeru po slavjanskih zemljah, treba da ti rečem dvie tri rieči o Slavjanstvu u obće, kojemu i ti pripadaš.

Narod je slavjanski jedan izmedju najvećih narodah cielega svieta. Najviše ga ima u našoj Europi, al se ga nalazi mnogo u Aziji i druguda po svietu. Učeni ljudi kažu da ga ima svega do preko devedeset milijunah. Narod ovaj ogromni odlikovao se od pamtivieka mnogimi liepimi krjepostmi i vrlinami kako o njem svjedoče stari pisci. Nije on liepio za tudjim imanjem. Kao miroljubiv narod bavio se poljodjelstvom i stočarstvom, samo kad bi nezasitni neprijatelj grunuo u njegovo zemlje, znao je, oružjem u ruci, poput uvredjena lava braniti svoje pravo.

All što koristе jednomu narodu liepe vlastitosti i sposobnosti, ako ga divno sunce prosvjete neobasjava? Narod, koj se klanja idolom ili lažljivim bogovom, koji savija koljena svoja pred djelom svojih rukuh, toj je zakopan u praznovjerjeah, narod neuk i bez knjige nemože biti srećan; a takvo bijaše nekad i ogromno Slavjanstvo pred dolazkom sv. Braće Cirila i Metoda. — Istina da je sjeme krišćanske vjere bilo još prije bačeno med pojedina slavjanska plemena al sjeme ovo nemogaše proklijati i žuljena ploda donijeti jer su ga tudjinci posijali.

U ono vrieme kad su naša sv. Braća boravila u samoći, bavećі se molitvom i naukom i radujući se uspjehu svoga apostolstva kod Saracenah i Kozarah, dodju ljudi iz slavjanske zemlje Moravske, poslani od njihova kneza Rastislava u Carigrad k caru Mihajlu III. te ga zamole da im pošlje dobre vjerovjestnike, koji bi znali puku propovjedati svetu vjeru u narodnom jeziku. Evo što rekoše carigradskomu vladaru:

»Ljudi su se naši odrekli neznaboštva i pokrstili, ali neimamo učiteljah, koj bi nam pravu vjeru kazivali našim jezikom, zato molimo te, Gospodaru, pošlji nam takoga učitelja, jer od vas na sve strane izlazi dobri zakon. Došli su nam mnogi učitelji krišćanski: Italijani, Grci i Nemci i uče nas svaki svojim jezikom, a mi Sloveni, ljudi prosti, nerazumijemo šta govore«. — Car Mihajlo rada prista na to, sazove skupštinu na kojoj bi odredjeno da se sv. Braća Ciril i Metod odpošlju Moravljanom.

»Čuješ li, filosofe, šta vele ovi ljudi? rekne car Mihajlo Cirilu. Nitko osim tebe, ne može izvršiti ovaj posao. Za to ti dajem što god trebaš. Uzmi svoga brata Metoda, pa idite; vi ste i tako Solunjani, a Solunjani svi govore čisto slovenski.« — Ciril premda utrudjen i bolan tielom, prista na molbu carevu, all znajući da Slavjani neimaju svojega pisma te da vjera bez knjige nemože se učvrstiti, skloni se u samoću i sazvav pomoć Božju, složi prvu slavjansku azbuku ili abecedu, po svoj prilici našu »glagolicu« te počme njom odmah pisati uzvišeni početak evandjelja po sv. Ivanu:

»Iskoni bja Slovo: i Slovo bja u Boga: i Bog bja Slovo.«... to će reći: u početku bijaše Slovo: (Rieč-Sin Božji) i Slovo bijaše u Boga i Bog bijaše Slovo. —

Videći ovo car i njegovi prijatelji obradju se veoma ovom izanašašću. — Kašnje je sv. Ciril preveo na slavjanski jezik i druge diele svetoga pisma, naročito sv. evandjelja.

Samo onaj, koji zna cieniti knjigu može shvatiti od kolikog je zamašaja i važnosti bio obrat slavj. azbuke. Bog sam zna koliko još vremena bili bi čamili Česi i Moravljani u tmini neznaboštva i noznanja, što bi bilo sa njihovim jezikom i narodom, da nije Providnost božja upravo onda poslala našu svetu Braću k njima. Prije već spomenusmo da je osobito nemačko svećenstvo u ono vrieme naviešćivalo u onih zemljah u puku nerazumljivom jeziku sveto evandjelje a zna se iz povjestnice da su tadanji Niemci gledali svo pokršteno Slavjane spraviti pod svoje gospodstvo. — Bilo što mu drago, Česi i Moravljani a s njima i svi Slavjani dužni su zahvaliti Providnosti božjoj i sv. Cirilu, da su krišćani, da imaju svoju azbuku i liepu književnost, da se još i danas po mnogih slavjanskih krajevih, najuzvišeniji čin naše sv. vjere naime sv. misa, dieljenje sv. sakramenatah i drugi liepi obredi u slavjanskom jeziku opravljaju. Preimućstvo je ovo, kojim bi se imali ponositi svi Slavjani, preimućstvo, velim, koje im nasa sv. Crkva izrično nesamo dopušta nego i preporuča kako ćemo kašnje čuti.

Iznašav slavjansku azbuku krone sv. Ciril sa svojim milim bratom Metodom na izmaku godine 862 ili početkom g. 863 put Moravske zemlje, noseći sa sobom pismo samoga cara Mihajla na kneza Moravskoga Rastislava u kojem mu medju ostalim i ovo piše:

»Bog, koj zapovjeda svakomu da teži k razumu i da napreduje u dobru, vidjevši tvoju vjeru i trud, učini danas, te se iznadjoše slova za jezik vaš, čega nije prije bilo, da se i vi ubrojite medju veliko narode, koji slave Boga jezikom svojim: a mi ti šaljemo upravo onoga po kojem je Bog i objavio ta slova, čovjeka čestita, blagovjerna, učena veoma, i filosofa; njega primi kao dar veći i skupocjeniji od svega zlata, srebra, i dragog kamenja«.

Putujuć pram Moravske, ostaviše se nekoliko vremena u Bugarskoj. U ono vrieme bijaše Bugarska veliko kraljestvo. Njegovo su zapadne medje doplrale sve do sadašnje madjarske Pešte u Ugarskoj. Zemljom ovom vladao je tada Boris, neznabožac ili pogan. Boriseva sestra odgojena u Carigradu trudila

šem zalievu »životno pitanje« po naše primorce. Prije nego predjemo na stvar reći ćemo koju u obće.

U prijašnjih su vjekovih razni narodi po kopnu i po moru navaljivali na Hrvate, da jim otmu primorje na okolo kvarnerskoga zalieva, kad je zemlja obilovala svakim dobrom, nu čemu se još i sada pomaljuju s ove i one strane otimači željom, da posegnu u ovu hrvatsku jur staru domovinu?

Danas kad je hrvatsko primorje postalo pozorištem biesnećega iztočnoga vjetra, kojega je takva moć, da u zimi ruši golema stabla a prolećem manje više svake godine izprekida bujne mladice na stablih i na trnju? Danas kad je ovo primorsko zemljište postalo gotovo neprikadno, bolje reći nekoristno za obradjivanje, i to sve zaradi neprevidne zle uprave sa šumami u prošlom i ovom vieku?

U ovakovom položaju nalazi se sada naše primorje, na čijem zemljištu bi se jedva jedna desetina ovo brojećeg pučanstva prehraniti moglo! Čemu se, velimo nadalje, čuje ponovno glas pohlepnoga lava »Jadranskoga mora izgubljeno gospodstvo treba nam izvojštiti«, dočim primorci Hrvati stradanjem oplakuju svoj kritični položaj?

Pohlepa bud kojega naroda u širenju morskih granicah nije nikakva zagonetka, jer je morsko polje kao što ga je mnogo više nego kopnenog polja, svemu ljudskomu rodu stvoreno na korist tako je i pojedinoj državi prema obsegu svoje obale koristno, da što veće gospodstvo na moru zaokruži. U protivnom pako gdje državna moć neiztražuje svojega pomorskoga položaja i neštiti sebi i svojemu kod mora podaničtvu ono blago, što mu ga morska narav u usta pruža a tudjim izpred ustijuh otimlje, kako se to upravo u kvarneru sbiva, naravno, da žitelji te nesretne morske obale moraju propadati. Predjimo na shodno razsjašnjenje faktične situacije ovoga predjela. Reci će tko, ta Hrvati u primorju neživu samo o domaćih plodinah, već su kao što je svakomu poznato svojim zvanjem zanatlije i mornari, te se otvorenom komunikacijom po kopnu i po moru razilaze po svietu te služe hranu sebi i svojoj obitelji. Istina je, da primorski radnici i mornari služe kruh sebi i djelomice svojoj obitelji u tudjem svietu i to krvavim trudom i naporom izloženi svakim časom najvećoj i nagloj smrtnoj pogibelji; ali uz sve to nek se nemisli, da primorac ovdje jadikuje možda sbog toga što mora u tudji daleki sviet, ne, on je na to odavno privikao, nego jadikuje i tuži se što svi njegovi napori nedotiču siromašnomu odhrannjivanju sebe i svoje obitelji, čemu ovo uzroka.

Elementarne sile i razne bolesti na vinovoj lozi već preko 20 godinah uništuju pučanstvu ovog kršnog predjela bar trećinu godišnje obskrbe. Žeđjeznom mu je prugom oduzeta kirija i i odstranjena trgovina; a parobrodarstvom prikraćena morska zasluga, jer parobrodarstvom reduciralo se brodovlje na jadra, a tim dakako i mornarica. Sad gle primorca! osobito mornara, dok je mlad i jak mora od ovud sriećom tražiti si posriednim uplivom mjesto svojem mornarskom zvanju te kad si traženu službu našao toliko ima mjesečne plaće, da nemože najškrtnijim gospodarenjem svoje obitelji prehraniti, a vrativ se srotno kući opet je usiljen na više mjesecih bezposleno kod kuće čamiti, jer kod kuće zasluge neima, a za dostati se iznova službe treba strpljive muke. Ovako biva sa mladjimi, a kako sa starijimi mornari? Zlo i naopako. Mornari koji prežive 45 do 50 godinah svoje dobe, po gotovu su skrajni siromasi, jer su jim natjecatelji mladji, a na staro se nitko više neosvrće.

Rekli smo, da su stariji mornari skrajni siromasi, da još nesto gorega: «prosjaci bez utočišta». Kada čovjek gleda na hrpe bezposlene mornarice, ljude razne dobe i kriepko za radnju uz najiskrenije sažaljenje nebi je mogao na bolje savjetovati nego na što su od same prirode, kojom su okruženi, ponukani i podučeni; a to jest »ribarenje«. — Ovi siromašni ljudi nastoje što više mogu svokovrstnim izumljem ribolova danju i noći, da se bar nešto ribarenjem okoriste, al na žalost niti od toga neima hrane samomu lovcu, a kamo li onim za koje se kao otac svetim brakom obvezao. Imade u Vinodolu vještih i mukotrpnih samomu ribarenju posvećenih ljudi, koji su skorom sav svoj imetak na sprave ribolovja potrošili, pa će i ovi naskoro biti usiljeni ribolov napustiti, radi pomanjkanja ribah! Nu radi česa nestaje ribe? Tko je tomu kriv i tko može tomu opet pomoći? Vidimo. — Divne prirode bogati morski zaljev, koga zaokružuje od sjeveze istoka Riečko-Vinodolski, od zapada Učki brieg, a od iztoka na jug otoci Krk i Cres, uz kojega su sjedne i druge strane otvorena tjesna dva izlaza u daleki morski sviet. Ovaj morski zaljev vriedniji je svakako više, nego kad bi se na njestu ovog mora nizala najplodnja ravnica. U njemu je izvrstno leglo svakovrstnih udomljenih ribah pa i vrlo traženih crvenih ukusnih «Rakah» koja so vrst u nijednom drugom moru nenalazi. Prelazne pako ribe kao tune, rumbaci itd., koje jednom unidju u zaljev težko i riedko već izlaze, jer se u mriežo tunolovah uhvate. Nije li to radost, koja se evo sliedećim nemarom obraća u žalost?

Kao što su tužnom primoren prvašnji šumski upravitelji napustili poharati šume, tako prijašnji i današnji gospodari primorja dopuštaju tudjinu nesamo, da mu otimlje ribe, nego, da mu zatire i ribje sjeme. Talijanski ribari (chiosotti) od davnih vrjemenah prozvaše kvarnerski zaljev svojim vrtlom ribarenja. I dan danas ovi talijanski ribari-više stotinah njih-kroz čitavu godinu slobodnom rukom gule na sve strane po tlu te morske pučine. Neboje se oni, sto jim pregusto mrežo tamane svakim danom najsitnije stopram izležene ribice. Nedrže se u lovljenju u propisanoj duljini, već se k samoj obali primaču po svojoj miloj volji. Lovnja tjera se kroz čitavu godinu, da i u proljetnih mjesecih, kad se ribe najvećma plode. Poznato je talijanom koliko bi jim koristile obale našega primorja, stoga nije čudo ako na nje vriebaju, al bi oni onda sebi bolje gospodarili. Evo kakovim se načinom inozemcem dozvoljava pustošiti najglavnije vrelo probitka našem primorcu!

Prigodom javnih na ovo odnosećih se pritužbah čulo se je od riečkih talijanofilah govoriti, da kad nebi talijanski ribari svojim izumljem dolazili ovamo ribe loviti, da se po ribarenju naših ljudi nebi moglo obće ovo pučanstvo ribom obskrbljivati!?

Ova tvrdnja nekojih sebičnjakah neosnovana je, čemu evo dokaza. Talijanskim ribarenjem svake se godine dobro osieća manjak ribe tako se sada u 50 godinah neulovi koliko se je pred 20 godinah ulovilo, u samo jednoj godini, pa ako još koju godinu ovako potraje, doći će se do zla bez pomoći. Osim toga navodimo onim, koji svojim razumom nemogu doskočiti k spoznanstvu gori spomenute očividnosti, još ovu sliedeću činjenicu. Godine 1848, 1849, najmo začetkom talijansko-magjarske bune pa sve do izmirenja iste nebje dozvoljeno talijanskim ribarom ovdje loviti, uslied česa se je za ono akoprem kratko vriemo na toliko riba uplodila i pomnožila, da su ju sliedećih godinah i djeca lahkim načinom iz kraja lovila. Onda lovila se je iz kraja i ona vrst ribe, koje sada talijani svojimi mrežami u najvećoj i mnogo od kraja udaljenoj dubljini težko nalaze. Mislimo, da je ovaj izkusnoga uvjerenja dokaz u živoj spomeni do danas ostao, kod mnogih ljubimacah ribolova, koji će nepobitno uztvrditi, da kad nebi ovud talijani lovili, da bi se brzo i mnogo pomnožala riba. Onda bi sjegurno dobar dio primoracah sebo i svoju obitelj ribolovjem prehranio i ujedno kupujuće na zadovoljstvo ribom obskrbljivao. Razumieva se, da bi za par godinah trebalo strpljenja dok bi se ribe uplodile, dak bi se naši ribari za lov još bolje pripravili.

Oh koliho se puta ob ovom predmetu javno pisalo i posredovanjem zastupnikah nastojalo, da bi se talijansko ribarenje iz kvarnerskoga zalieva odstranilo ili barem nekako ograničilo, pa ipak do danas sve stoji pri starom zatiranju ribe na uštrb primorskih stanovnikah.

Na nege dakle mila braćo primorci! Stvar je obćeg interesa napose pako onih, koji su se jur ribarenju posvetili.

Ponovite još jednom svoje pritužbe a oni, kojim je skrbiti za obće naše dobro, morati će najprije gledati i skrbiti se za svoje gradjane. kao što se prosvetlenoj državi dolikuje!

DOPISI.

Iz Puljske okolice.

Velezaslužni g. uredniče! Izvolite uvrstiti u milu »Našu Slogu« ovo par redakah, koje vam šaljem s ove nesrećne pokrajine, koju naši šarenjaci krste l'ultimo canton dell'Italia a mi najpustiji kraj naše države. Ova pokrajina ne samo da je nesretna radi nerodice nego i radi toga što ju zlostavlja i upropašćuje strast neke fele čimbenikah, koji nam sbog krivoga uzgoja po školah, s mržnje i zlobe prama svemu, što diše hrvatskim duhom, ogorčavaju život uništujuć nam dobrostanje i domaći mir. Nitko nemože shvatiti naš težki i žalostni položaj do onoga tko s nama prebiva i čuti pravu ljubav do nas. Jaoh nama kad bi je usudili zahtjevati naša prava, odmah imademo na vratu hiljadu neprilikah. Nam je pod pretnjom zatvora ili zlobe zabranjeno po noći u krčmah pjevati, našim čimbenikom slobodno je pako posried gradovah kupiti vina, piva i razprodavati medju sobom, piančariti, plandovati, psovati i ruliti po cele noći budeć iz sladkoga sna mirne i umorene susjede. Sve se to sbiva na uštrb obrtnikah i pojedinih obiteljih, čija čeljad po cele noći od kuće izostaje. Tuj naći ćeš uz činovnika podloga cipelara, uz odvjetnika stolara, uz obćinskoga načelnika zamrljana zidara, uz gospodina nevjerna derana, razdrapana fukara i piljara. U njihovih sastancih šire se svakojaka načela nu što je naj-

---

se veoma da se njejin brat pokrsti, al nije mogla uspjeti. Priča jedna kazuje nam da je sreća ova zapala sv. Metoda.

Prispjev ovaj u Bugarsku, veli nam sv. legenda, predstavi se kralju a ovaj znajući da je sv. Metod vješt slikar, naloži mu da mu što strašna naslika, da može svakog, koj sliku pogleda potresti i ganuti. Metod imajuć na pameti rieči svetoga Pisma: «Čovječe, spomeni se posliednjih stvarih i nećeš sagriešiti ili poginuti«, znajuć naime da čovjeka može najviše uzdrmati misao na jedan vjekovit i nesretan život, otide u njegovu sobu i naslika kistom svojim: »sudnji dan«. Na pozračnih oblacih sjedi na veličanstvenom priestolu Isus kao sudac živih i mrtvih, okružen andjelima i svetcima. Malo niže sdesne strane veliko mnoštvo pravednih, koji ga veseljem dočekavaju i pružaju prama Njemu svoje ruke, da prime od njega vienac vječnoga blaženstva. Slieve strane propada u nezajazan ponor, iz kojeg suklja neugasivi oganj, još veće mnoštvo poguljenih, kojim na susret hite ognjeni zmajevi sa otvorenimi rali. Strašan doista prizor! — Kralj stupi predanjega i probljedi a pošto mu Metod svojimi riečmi još bolje sliku protumači, obrati se i pokrsti a njegov primjer sliedili su mnogi drugi plemići i prosti ljudi.

Istrane dragi! što koristi varati samoga sebe? — Sigurno ima jedan vječni život poslie tjelesne smrti, ima i pravedni sudac koj će ti suditi. To ti svjedoči sam Isus, to ti kaže i tvoj razum ako trieznо misliš, to ti je uvjerenje cieloga čovječanstva. Istrane dragi! budi pošten i pravedan, da se jednoć nadješ na desnoj strani medju blaženimi!

Kad su došli sv. Ciril i Metod u Moravsku liepo ih dočeka knez Rastislav. Mnogo su težkoćah podnieli prije nego su svoj cilj postigli. Neprestano putovahu po zemlji od jednoga kraja k drugom svuda poučavajuć, savietujuć, moleć i karajuć tvrdokornike. Najviše trudili su se da izkorienе praznovjerice i da uvedu nerazriešivost braka ili sv. ženidbe bez koje neima obstanka ni državi ni obiteljim. Ljudstvo ih je iz početka nekako sumnjivo slušalo al videć njihovu gorljivost i svetost, čujući liepe istine naše sv. vjere propovjedati u njihovom narodnom jeziku, malo po malo počimahu popuštati od svojih praznovjericah i drugih ludorijah te uzanje prianjati. Sveta Braća, znajuć da oni neće moći uviek poučavati, pobrinu se za dostojne nasljednike, koji će njihovo djelo za njihova odsuća i po njihovoj smrti nastaviti. U tu svrhu saberu odmah okol sebe liepi broj nepokvarenih mladićah, koje prlježno poučavahu krjepostnom životu a povrh toga čitanju i pisanju, vježbajuć ih u crkvenih obredih, a budući da su sami bili istočnoga obreda uvedoše ga i u moravsku crkvu sa slavjanskim jezikom.

U čovjeku se upravo srce topi od miline kad čita što sveta legenda kazuje o životvornoj rieči naših svetih Apostolah.

»Po riečih prorokovih, kaže ona, otvorišе se uši gluhim, da čuju što knjiga piše, i mutavim posta jezik jasan: Bog se o tom obveseli a sotona se zasrami!«

Evo, Istrane dragi, tako su sv. Braća položili temelj narodnom svećenstvu u Moravskoj, pružili su puku hrane nebeske, izrucili mu dobre pastire a ne grabljive vuke te uvedbom slavjanske liturgije u crkvu posvetili taj milozvučni jezik! — Milošću božjom i svojim neumornim trudom su to sv. Braća postigla. Dali liepa primjera za mnoge učitelje i profesore u našoj Istri!

Zemlju našu zovu obično »tužnom« a takova i jest, reko bih, u svakom pogledu. Nije moja nakana navadjati pojedino sve uzroke s kojih je Istra nesretna niti ću govoriti o nekojih njezinih bezdušnih činovnicih. Reći ću ovdje samo ovo, da izmedju svih biedah s kojih pati naša zemlja jest najveća ta, što ima premalo pravih poštenih učiteljah. Ne mislim ovim kazati da su svi nevaljali. Ima nekojih kojim neima prigovora al opet kažem: takvih je žalibože premalo. Sviet bi se morao čuditi dapače prepanuti kad bi poznao nekoje istranske učitelje. Nemislim ovim reći da su neuki jer ovo napokon zlo bi se nekako pregorjelo, al je njihova bezbožnost i skvarenost ono što mora napuniti svetim nekim gnjevom svako pošteno srce istransko. »Početak mudrosti strah je Gospodnji« veli sveto pismo. Istina je ovo sveta bez koje nit se može pomisliti pravog uzgoja djece.

Neću se pritužiti da nekoji istranski učitelji nikad nevide crkve, nikad neprimaju svetotajstvah što je jedna izmed njihovih najsvetih dužnostih: liepim naime primjerom prednjačiti omladini, pritužit mi se je ovdje da ima učiteljah koj našu mladež očito smućuju ili sablažnjivaju sborom i tvorom. Kako se mogu, dragi Istrani! nazvati odgojitelji tvoje djece ljudi, koji se šetajuć po školi cigaru puše i djecu izrično od molitve odvraćaju, ljudi koji se drže visokoučenimi a u školi pred odraslimi već mladići taje Boga a sveto Pismo i ustmeno i pismeno proglasuju basnom, koji nečuvenim načinom oskvrnjuju i obezčašćuju sveto propelo a pred nedužnimi djevojčicami sablažnjivo govore o svetotajstvima svete izpovjedi i pričesti! Nastaje pitanje mogu li se ovaki ljudi nazvati odgojitelji naroda i dostojni nasliedovatelji sv. Braće Cirila i Metoda? Ah čovječanstvo teži za blagostanjem i srećom al dok bude na svietu takih učiteljah sreće željene i blagostanja neće postignuti. Kršćanski roditelji! sto puta bolje da vam djeca bez škole ostanu, nego da dodju u ruke takim kraguljem koja joj nedužna srca oštrimi nokti zlih primjer izdiru! U ovo zadnje vriemo počoli su po Istri poučavati čitanju i pisanju nekoji dobri duhovnici seosku mladež gdje nema učiteljah. Stostručili se takovi ljudi po našoj zemlji! Osvjedočeni smo, da mladež u rukah svećenikah kojim bi rečeno: »hodite po svietu i naučajte narode« neće propanuti. Od sadašnjeg svieta malo će imat zahvalnosti al će potonji naraštaji blagoslivljati a blagoslov Božji i nagrada neće ih uminuti.

ružnije: goji se mržnja proti nama, koji jih svojimi žulji hranimo. Nam je zabranjeno plesati u svojih kućah, našim čimbenikom dozvoljeno je plesati na javnih cestah. O tomu nam je dobar svjedok mali gradić »Karojba«, blizu kojega su 16. srpnja t. g. u njekoj prostranoj kući priredili Motovunska gospoda zabavni sastanak, gdje se je glasbom dočekalo pozvane gostove iz Pazina, učestvovalo je nekoliko činovnikah iz Motovuna i Pazina. Kad je u kasnoj noći vino počelo kipiti a glasba svirala istarsku hymnu tad se je počelo plesati na državnoj cesti i vikati onako po talijansku i na talijansku. Kod ove halabuke seljaci iz Karojbe misleći, da će hrpa zlovoljnikah jurišati na Karojbu pozdrave nepozvane gostove bacanjem kamenja.

Sada ti gostovi na vrat na nog poskoče u svoja kola te se vratiše u Pazin i Motovun njekoji i ozliedjeni. Kad je njekomu lječnik pregledao ozledu izjavi ozliedjeni, da mu se je slučajno pripetila nesreća. Posliedica toj zabavi jest, da se je proti seljakom povela iztraga radi bacanja kamenja, dočim se od iztrage proti gostovom kani odustati. O tempora o mores! Kamo smo dospieli. Nadamo se, da će vlada znati popriměiti svoje mjere, da se vjerno pučanstvo neuznemiruje a niti buni.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. kolovoza 1881.

Carev rodjendan bio je po običaju i ljetos svuda sjajno svetkovan. Bečko carevinsko vieće da će se opet otvoriti koncem mjeseca listopada. Iz pepela narodnog češkog kažališta u Pragu kao da je vrenula iskra pomirbe medju njemačkimi i slavenskimi stanovnici one slavne i bogate kraljevine. Niemci, vidivši ogromnu nesreću, što je zadjela njihove sugradjane, posegnušo duboko u žep, da im pomognu uskriesiti i još ljepše kazalište od izgorela. Naša braća Česi nemogoše se oglušiti na taj plemeniti glas srdca, pak evo sad sve novine pišu, da se uzajemno predo-zlatna nit, što ima opet vezati vezom nekadanje ljubavi sinove jedno te iste domovine.

Hoćemo li kad i mi u Istri doživiti takav svetačni dan, tè viditi opet mir i slogu, ljubav i pouzdanje medju Talijani i Hrvati? Hoćemo, ali jedino na temelju podpune jednakosti, jer gdje jednomu sve a drugomu ništo, tù neima sloge ni prijateljstva, pak mora nazadovati i propadati i veća i bogatija zemlja, nego li je naša!

Magjari naslišu na sve strane cinkanje ruskih rubaljah, pak nevide drugo nego kadnji tadnji ustanak nemagjarskih narodah proti njihovu nadvladju, a ono bi imali naslišati svoju savjest, pa reći, što je nam bilo krivo, nemože biti ni njim pravo. U Hrvatskoj će početi dne 13. nastajućega saborski izbori, a dne 17. biti gotovi. Pejačevićeva je vlada ovom prigodom opet razvila zlogasnu Rauchovu zastavu, pak hoće da uspije silom gdje nemože milom. Da u straši kukavice, plieni novine, premješćuje činovnike, izbacuje i odpušća vriedne professore. Ona najbrže nezna, ako ovaj put uspije, da će do tri godine biti sav narod u taboru stranke prava, na čijoj se zastivi gotovo čita buduća poviest svega hrvatskoga naroda.

U Franceskoj su izbori dokončani: predobiše umjereni republikanci. Ali Gambetta je tom prigodom doživio neslućenih i nečuvenih ponižjenjah. Zviezda mu jako probliedila, ako se i vije još uvjek visoko ne nebu, jer se u vatri izbornog boja tako razkrio, da mu se uvrebala sva plitkost uma i taština srdca. Arapi so Francezom u Africi neprestano bune i dižu jedni spreda drugi straga. Franceska će dakako postići tamo svoj cilj, ali i nešto prieko cilja, a to jest, neprijateljstvo Italije i tim svoje oslabljenje naprama Njemačke, koja se onomadne radi neopreznosti Gambettine opet na nju za prst ugrizla.

U Engleskoj se prošlog tjedna odgodio parlamenat uz kraljičin svečani govor, iz koga se vidi, kako Glanstone liepo i dostojanstveno vodi onaj veliki narod po putu svjetske poviesti. Afganistanski rat stojao je Engleze 585 miliunah. U Njemačkoj, u Italiji i kod nas u Austriji mnogo se piše i govori o savezu medju te tri države, ali njemački i austrijski državnici kao da mu nisu mnogo skloni, jer sumnjaju o iskrenosti talijanskih nakanah, pa što im se Italija više nudja, to su oni ćudljiviji i hladniji. U Njemačkoj se opet razbuktilo proganjenje Židovah, a sad kao da će početi i u Franceskoj, jer Francezi velik dio svojih biedah u Africi prte Židovom na ledja. I u Španjolskoj su bili izbori te su izpali po vladinoj želji.

U Rusiji se prevratna stranka počela opet jako gibati. Med papieskom stolicom i ruskom vladom da su prekinuti nagodbeni dogovori, jer da Ruska neda da se u poljskih crkvah rabi poljski jezik. Ali to neće bit istina, jer se uprav sad čuje, da su u Petrogradu skloniji Poljakom više nego ikada. Mi ćemo i opet reći, da je prvi korak na putu preporoda Ruske, pomirenje s Poljaci. Po gotovo se govori, da će se Srbija u prvoj velikoj skupštini proglasiti kraljestvom.

Franina i Jurina.

Fr. Čaje novoga, Jurino?
Ju. Da ćeju pazinskomu lekarniku lliti špecieru zet Dekret,
Fr. Valje Dekret; a zač?
Ju. Ač da je sirotina va pozabi progovoril hrvatski s nekem človekom, kî mu je nekidan, za njegovu nesreću, stupil va butižićinu, da kupi nekakovu medižiju, a ni umel ni zinut talijanski.
Fr. Moj je Cesan imel pravo, i ćeš videt, da mu neće bit niš, ač on mora govorit s ljudi, kako ga ljudi razumeju, ako će da ča proda.
Ju. To i ja dem, zato i svira ondè od jutro do večera.

***

Fr. Kad već govorimo od Pazina i od medižij, reci mi, je li istina, da je tamo prišal na ljudi nekakov kašalj, komu da ni lekari ni lečnici nepoznaju ni leka ni medižije?
Ju. A je prava istina.
Fr. A molim te, mili moj, napada li ta boł decu, il odrasle ljude?
Ju. Najveć odrasle, i to forešte više nego domaće; neki dan da je napala nekoga stromašnoga c. k. plaćnika tako jako, da tolliko da ga ni zagušila,
Fr. Bog budi s nami! — A ča deju ljudi?
Ju. Ljudi deju, da su čuli, da žive va Bečo neki medig, kî pozna jako dobro tu boł i medižiju, kom se leči.
Fr. Pak?
Ju. Pak da se ufaju, da će se budi ča storit, da se kollko toliko pomogne tim kašljavcem, da se vas Pazin nenajmo i nezaguši.

***

Fr. Lept i dični moj Jurino, kad smo već va razgovore, povej mi još i to, kako je prošlo s onem rekursom va Pićnu?
Ju. Da je predobil Mošćeničan.
Fr. Nerazumem te pravo.
Ju. To će reć, da su bili izbori potvrdjeni.
Fr. Potvrdjeni!
Ju. Dà, i valje za tem su se našli u *Hôtel de la Ville* novi sudac Jožina i njegov šurjak Tončina, da učine jedan srdačni *Evviva!*
Fr. A kemu?
Ju. All'absinzio e al rum!
Fr. A zač?
Ju. To znaju oni, to znam ja, to znaš ti, to zna svaki, kî ni slep i gluh, pak kamo ćeš, da ti tu stvar na tanje tumačim?
Fr. A kî je bil izabran za župana?
Ju. On va *Indipudentu* pohvaljeni Alpiništ; kî da će obćinu izbavit od dugi, kako je rekal neki novi sudac.
Fr. To j' dobrò; al molim te, ča j' to Alpiništ?
Ju. Ter nisi gluh — Alpiništ, *ništ!*
Fr. Lepi moj, krasni moj, dakle sad imaju Pićanci opet svoju Podestarìju?
Ju. Nè, ač su ju dali va Pazin va školu, a dokle se izškola, plaćaju za nju 500 f. nacionala na leto.
Fr. Nacionala!
Ju. Pust ća, adicionala i nacionala, to j' svejedno.
Fr. Dakle kad tako malo troše, moraju sad imet punu kasu.
Ju. Dà, dà punu, puncatu — praznine, tako da na Cesarovu nisu imeli ni čim praha kupit!

***

Fr. Sladki moj Jurino, ala da te još neč pitam, ako me nisi već sit.
Ju. Kî bi te bil sit kod tolike slasti?
Fr. Dakle povej mi, poč su ono hodili nekidan Ročani va Budim-Poštu?
Ju. Po ždrebeći put!
Fr. Aj su po neč.
Ju. Šli su videt, ako je dosta vodi va Dunaju, da njiha braća Majeri operu prsti od one kartice, kom su Reku prilepili Ungarlji.
Fr. A molim te, zač nisu šli kroz Hrvatsku, nego na ovu našu stran?
Ju. Ač su znali, da ćeju jih na našoj strane svagde s muzikom dočekat, a u Hrvatskoj da jih nebi bilo.
Fr. A su jih il ne?
Ju. A su od Mutulj pak po svoj Kranjskoj i Štajerskoj sve do Čakaturna, hoću reć, do majerskog kunfina.
Fr. Tako to im je bilo lepo.
Ju. Lepo, lepo, da si nisu lepše ni želeli!!

***

Ju. Šiora-Micelina! neka nam daju sakemu jedan kvintin da malo pijemo na zdravlje onega Ungareza z Reki kî j' neki dan va Pešte on lepi brindizi storil.
Fr. Kakov brindizi?
Ju. Za boga ča još niš od tega neznaš?
Fr. Ča ćeš da ti ja znan, ter znaš da ja nisan tamo bil.
Ju. To ti j' bil jedan brindizi kî je svi oni Ungarezi iz Pešte činil ustat od štuka, zač su tako smućeni ustali svi skupa da ni niljedan znal nanke oljen zavliknut lego su svi va tla pogledali i da nisu po sreće sedeli, nebi bil siguro vragu ta na nogah ustal.
Fr. A zač to?
Ju. Zač se još takovega ni čulo mej onokovun gospodun.
Fr. Ka škoda dunke da ga ni ki zapisal pak »Balance« poslal da ga štampa.
Ju. Eh dragi ti! zna »Balanca« za njega zna, lego čeka da za prvo drugi pohvale.
Fr. Tako ča si ga morebit i ti već čul?
Ju. To se zna da san i tako dobro zapametil da ga moren i tebe povedat ako ćeš.
Fr. Ala dragi Juro daj, te prosin, ter znaš kako ja rado ča pametnega čujen.
Ju. Dunke čuj ga ne, al zami prvo žmulj v ruki i sedi.
Fr. Tako na!
Ju. »Val più che una lotteria
L' union coli' Ungheria!«
Fr. Po more božje ja mislin da se takovega ni još ni put »ščikuna« čulo a kamo pak va Pešte.
Ju. Ja pak mislin da takovega pojeti i tako fine glavice ni bilo ni med onemi šenčijati za keh smo onputa 80.000 f. spendali.
Fr. Tako kako to Ungarezi sada od nas mislet?
Ju. Ja mislim da svakako malo drugačije lego su do sada.

POUKA.

Konac.

Još nešto. Ima prilika, gdje bi i župnik i učitelj u slobodno vrieme, kad ni seljanin posla nema, rado čitao ili kazivao puku ono, što zna, da ga je vriedno naučiti. Nisu to nauci, da ćeš si razbijati glavu, nego je to ugodna zabava, koja ti je tim radje prihvatiti, jer je za te, za tvoju korist. Ali — opet žalibog — nepokazuje se k tomu volje. Veli se: niti moj ćaća nije toga znao, pa je živio bolje, nego mi.« Eto — nije li to:

»Plete kotac, kô i otac?« — Nedjelom i blagdanom, a i u svakdan naći ćeš ljudi sakupljenih u — krčmi, a u ruci im — karte. Kuda to vodi i koliko je to koristno, ne treba kazati onomu, koji sbilja tako radi; a koji ne radi: Čuvao ga Bog toga zla! Privika je to zla, tvrda ona litica. Al pod željeznom voljom čovjeka umekša se i razbije, da ni ne znaš kako. Živi govor čovjeka bolje upućuje, nego li knjiga. Nu valja ga slušati. Pokažeš li volje za oto, naći će se, koji će te podučiti. A takva ti nauka od dvoje koristi. Odvraća te od opasnih strasti, od razuzdana života, od nepotrebna trošenja mukom stečenih novacah, a uza to ti daje na ruku bogatu glavnicu, koja će tebi i cieloj nam domovini bogate komati nositi. —

Ruka ruku pere, a obadvie obraz — veli Hrvat. Reći će to; da pojedinac ne može svega, al složnim radom stvara se mnogo. Ta to vidimo svaki dan. Nu i ovdje je ta umjestna. Desetak, dvadeset i više ljudi slože se u društvo i doprinaša svaki mjesečno neznatnu svoticu. Od toga nabavljaju se novine i knjige za puk pisane. Onaj, koji je čitanju vješt čita onim čitanju nevještim. Dočitav, povede se razgovor ob onom, što se je čitalo. Netko rieč, netko dvie, eto nauke, eto zabave, kojom potratiš u počitku slobodno vrieme i vraćaš se zadovaljan kući, gdje pripoviedaš, što si naučio i što se u daleku svietu sbiva. Domari slušaju to rado, reknu opet svoju i svi su zadovoljni, veseli, jer su čuli novicah isaznali ono, česa prije nisu znali. — Znanje se kupi ni neopaženo, a ipak ga kupimo, jer povedi se rieč o čem mu drago, ne ćemo gledati — što no rieč — kano tele u nova vrata, a opet viditi ćemo griehah i griešakah, što nas sile, da rakovim korakom koracamo:

Česa nam treba?

Mislim da ćeš pogoditi odgovor, da si uvidio, česa nam treba, ne ćemo li da budemo ruci natražnjaci, ne ćemo li, da nam reknu: Pletu kotac, kô im i otac. —

Obljubimo školu, stvarajmo koristna družtva, pokažimo volje i mara k nauku i vidjeti ćemo sreću, kako nam se omiesi, kako nam veselo pruža ruku pomoćnicu kad radimo i u domu i na polju. Ta nije škola, nije knjiga da te zavara, da te vodi propasti. Ne! Ona brtvi ponore, u koje ćeš s neznanja posrnuti, ona doziva zadovoljstvo, da izpuni tvoju dušu, ona ti kaže gladak put, kojim se po svietu koraca, a odvraća se od trnja i jaruga od kala i blata, u koje zagrezaš svaki čas, a možda upadeš i za uviek.

Još jednom: Volje, čvrste volje pokažimo za nauku, za znanje! Ne plašimo se, da smo za drugimi zaostali. Bistar nam je um, proniknuti ćemo brzo u ono, u što pronikoše drugi, a tad ih pretecimo! Čvrsta volja za nauku, ljubav k školi dati će ovoj vriednost, jer je bez nje nema. Napred! dovikuje nam um i srdce; napred! hoće silni duh starih Hrvatah; napred! veli nam vječni Bog, koj nam je dao silne moći, da kroknemo napred. Volje, željezne volje pokažimo da imamo, pokažimo, da smo i tu pravi junaci i vidjeti ćemo istinu: »Čvrstom voljom stvara čovjek čudesa«.

V. Novak.

SITNICE

prigodom hodočašća reških ungarezah u Budapest.

Družtvo »Budai Dalarda« pohodilo je iz Pešte pred mjesec danah Rieku. Zato valjaše posjet vratiti, Rečani staviše se na put. Namane ljudo za 12 forintih u Pest i natrag gdje budu našli stan hranu i zabave badava. Za tako malo novacah zašto nebi pošli na putovanje, da vide lepi i pomladjeni grad. Javljalo se prilično Rečanah na putovanje; nekoje odbi odbor, jer nose grbu na hrbtu! Nakupi se broj od preko 350 hodočastnikah ali većinom ljudih no od najbolje klase rieckih stanovnikah. Molim ustrpljenja Štiece, dokazat ću to niže.

Ta poznato je da je mlada inteligencija na Rieci hrvatskog čućenja. Medju putnici bilo i djočakah. Sad kad bijahu spremni na put pogledaše jedan drugoga u lice pitajuć kud ćemo u Peštu. Hrvatska nas zemlja obkoljuje — a nas je strah Hrvatah jer smo mi renegati. Pomisliše preko Cislajtanije nadajuć se u pomoć viade. I zbilja žandarmarija i financa bje odredjena uz železničku prugu da odpadnike i cislajtanska hrvatska zemlja neprogutne. Nekoji Cislajtanci priredište kra-Matuljah roštanje i fućkanje sa Porcat-klici protazećim rečkim ungarezom, koji odgovaraše nato »te conosso« i prietoć »ti vignerà a Fiume«! Jedi noga mladića uhvati financa i odvede ga na Volosko u zatvore gdje je *tri* dana bez zaslušanja čamio. Neki voloski renegat — a ovom rečju razumjevamo čovjeka, koji svoje otačbunitčvo ostavlja grlo tudju zemlju i tudju narodnost — raširi glas da su Kastavci htjeli vlak kamenovat! Bezsramna je to klevela, koju je i njemu prijateljska novina svom ozbiljnošću istinom širom svieta raztrubila. — Uslied ove nesgode bave se rieški Ungarezi kako se čuje idejom kako bi Rieku s Madjarskom zrakoplovnim vlakom spojili; jer su se osvedočili da sve okolo Rieke živu Hrvati koji nisu nimalo prijatni Ungarezom. Želimo dobar uspjeh! Dalnji put bijaše sretan. Na magjarskoj zemlji odmorivahu se hodočastnici na železničkih postajah plesanjem čardaša. U Pešti vozahu se ulicami omnibusima i kočijama nakićeni trobojnicama.

Na banketu od 500 osobah gdje je bilo i preko žurnalistah dogodi se sliedeće. Neki Jugo (ime mu je magjarsko)? zanatlija misleć da je i on dužan učiniti napitnicu stane *na stoličcu (!)* pozasuče malo rukave kako čovjek koji se pripravlja na tožačku radnju, izreče sliedeću napitnicu »valpiù che una lotteria l' union coll' Ungheria«. Na to sjedne i dvoranom zavlada grobna tišina. G. Brolich činovnik na magistratu, čovjek od koga se ipak mora zahtjevati malo više učtivosti stane takodjer zatim na *stoličcu* te učini napitnicu — komu? U tudjem gradu rieški ungarez Brolich učini napitnicu svojem podesti »Ciotta!! — Čitamo u »Pester Lloydu« telegram da je djak Rudolf Lazzarich položio na Deakovom grobu vjenac. Taj djak nije ni Riečan ni Vološćak; otac mu je odvokat na Voloskom i veliki štovatelj Ungarezah. To su ljudi koji su zastupali Riečane u Budimpešti!! Da svršim. Rečeni odvokat srdit se što se je neki mladi gospodin usudio pasumnjati, da je magjarski narod »la nobile nazione« okrene se nekomu drugomu dobrijem gospodinu pitanjem: nije li istina da je magjarski narod plemenit? Na to dobi na odgovor Jest! svi su plemeniti.

Različite viesti.

Poreški sabor. Naš pokrajinski sabor otvorio se je 23. prošloga mjeseca uz obične formalnosti. U drugoj sjednici izzabrani bjehu tri odbora, financijalni, školski i peticijonalni. Zadnjemu odboru dodiljen i rekurs Eduarda Cudera proti juntinom zaključku od 25. februara 1880, kojim bje isti uklonjen službe u Kastvu. U trećoj sjednici upitao je zastupnik Dr. Constantini vladinoga zastupnika glede izgredah u Pazinu. Zastupnik občinah kotara koparsko-buzetskoga g. Lion položio je svoj mandat.

† **Ćuk Leopold,** umirovljeni župnik tršćanske biskupije, preminuo je u Gospodu dne 16 pr. mj. u Idriji. Rodio se u istom gradu vob. 1808, a za svećenika redjen god. 1835. † U. M.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Podjeljena je župa u Brezovici m. č. g. Ivanu Benediku, kojemu je do sad bila povjerena kano upravitelju.

Požar je na 9 prošloga mjeseca uništio u Tunjićih kod Veprinca jednu kuću i jedan hlev i sve što se u njih nalazilo. Premda je ljudstvo odmah na pomoć priskočilo ipak nije se moglo spasiti upravo ništa; te se oganj ograničio težkom mukom, da nepočini još veće štete u susjedstvu. — Ljudi imajte pozor nad ognjem — tim predobrim slugom, ali strašnim gospodarom. — Tko može neka osigura kod kakva poštenoga društva svoju kuću i staje da u jedan čas neostane goloruk na cesti. — Takovo društvo preporučamo »Slaviju« — koja ima i u Kastvu svoga povjerenika. —

Abendroth i kirijaši iz Krasa. Zadnji put javili smo nješto glede Abendrotha, što smo po »Slov. Nar.« doznali. Sada nam je stigla bolja viest te dopunjujemo tu stvar na znanje hrvatskim kirijašem iz Istre. Na mjesto poduzetnikah »Abendroth i Abendroth i Seidl« stupio je sada poduzetnik »Menachem A. Russo«. — Na temelju podatakah, koje je bio pružio g. Romualdo Zupančić iz Materije našemu carevinskomu zastupniku Dru. Dinku Viteziću bijaše u društvu g. Obreze i ostalih upravljena u car. vieću interpelacija na vladu, da budu izplaćeni naši kiriaši za zasluženo kirije. Slovenske kiriaše iz Kranjske zastupao je Adolfo Obreza. Hvala njihovom nastojanju došlo je napokon za tvrdkom Menachem A. Russo do sliedeće nagode: — »G. Menachem A. Russo obvezan je namiriti sve kirijaše, koji su bili zastupani od car. zastupnikah Adolfa Obreze i Dra. Dinka Vitezića za njihove tražbine prama Ludviku Abendroth kako i sve ostale kirijaše bivšega poduzeća L. Abendroth ili L. Abendroth i F. Seidl, koji su se već prijavili ili koji budu prijavili svoje tražbine, navlastito one zastupane od Dra. Ferdinanda Pogačnika u Beču«. — To neka služi našim kirijašem na znanje a našemu car. zastupniku Dra. Dinku Viteziću neka bude izrečena javna srdačna hvala za njegov uspješni rad.

Ljetina. Već sada može se reći, da nećo Istra ni ove godine imati dobre ljetine. Sva nada ulaže se još u vino. Dne 17 pr. mj. tukla je tuča u Lupoglavi, Borutu, Previšu i od Novakah do zaročkoga mosta. Malo danah zatim bilo je tuče u Peroju. Isto vrieme ubio je grom dvie osobe u Tinjanu, jednu u Pulju. Suša, ta nesretnica istarska, i ljetos je posjetila Istru. Silna žega uništila bi bila skoro sve u Poreščini, Labinščini, Plominščini i okolo Mošćenicah. Još se je ponjekle samo grozdje i uljika uzdržala. Nu, hvala Bogu, 15. i 16. prošloga mjeseca palo je u većem dielu Istre liepo kišo pa se je nadati, da će kasna sjetva uspjeti. Pazulj i kuruza najviše trpi, nit krumpir nemože se ganuti. Repe i zelja može narasti za cielu godinu skoro. Pazulj i kuruzu valja saditi, jer ako i nedozriene posve, moć će se upotrebiti za hranu ljudem i za krmu živoćinjam.

Pišu nam iz Dolenjeg Zemuna, u Kranjskoj, da je občina Jablanac u sjednici občinskoga odbora dne 31. prošlog mjeseca jednoglasno zaključila, da će odsad unapred primati samo dopise u slovenskom i hrvatskom jeziku, a njemačke i talljanske da će vraćati. Povod tomu zaključku da su dali njemački »Edikti« glede uvedbe novih zemljišnih knjigah, što jih je viši zemaljski sud iz Gradca poslao, na koje se glavarstvo pr tužilo te jih povratilo, a slav. c. k. kot vod. u Bistrici dalo glavaru nabiti na vrata jer jih nije htio primiti. Naš g. dopisnik pruti tu viest sliedećim pravednim uzklikom: *Kdaj bo §. 19. prišel v veljavo, da nebude samo na papirju!* živili!

Čudan zahtjev. G., poznat kućevlastnik u Budimpešti došao je neki dan u Rokovu hotalcu i umolio ondje nalazećega se lječnika, da ga dade s mjesta svezati, jerbo osjeća, da mora odmah poludjti. Lječnik stane se razgovarati sa starim gospodinom, te opazi, da starac posve pametno odgovara. Nakon razgovora od ½ sata odpusti lječnik starca sa izjavom, da je duševno posve zdrav i da može mirno kući ići. »To mi je za čudo« — odgovori starac; »prošle noći umrlo mi je dvoje djece, te sam posve sigurno računao na to da ću radi te nesreće pamet izgubiti«.

Urota proti Bismarku. »Nordd. Allg. Zeitung« priobćuje sliedeće pismo, koje je poslano knezu Bismarku 25. srpnja iz Hamburga: »Bedasti državni kancelarni Zar misliš, da ćeš se ukloniti nametnutoj kazni? Ne. Što smo jednom zakleli se učiniti, da kaznimo Tvoje tiranstvo, sigurno će se izpuniti, okružio se s koliko ti drago policistah. Samo izgoni svoje iskrnje; možeš se upoznati sa grobarom. Kao što su onda pale kocke za nas, pale su i za Tebe! Predbježno male, dok Te velika kocka za uvjek pogodi. I tvoga sina Vilima — to ćemo se takodjer zakleti, ako neprestane rovariti. Bismarkov skot mora se utamaniti«. Pismu bijahu priloženi izrezci iz naprednih listovah i jedna karikatura hamburške »Reforme«.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri.

Zahvalnica.

Gosp. Hinko Javand, trgovac u Zagrebu, pristupio je kao utemeljitelini član Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri poslav nam u pismu 25 f. sa sliedećimi rodoljubivimi riečmi:

»U prilogu blagoizvolite primiti 25 f., koje sam odavna opredielio za tu plemenitu svrhu; dao svemog. g. Bog, da blagoslovljeno bude, i to da na korist i slavu milomu mi hrvatskomu rodu urodi.« Na ovom plemenitom daru zahvaljuje se iskreno u ime odbora.

U Kastvu 10. augusta 1881.

Anton Puž.
blagajnik.

NATJEČAJ.

Br. 10836 IX.

Početkom prvog tečaja školske godine 1881–82 podielit će se jedan štipendij, utemeljen po pokojnom biskupu Ravnikeru, od godišnjih 100 f.

Na taj štipendij imaju pravo izključivo mladići, koji su se rodili u tršćansko-koparskoj biskupiji, a mod timi na prvom mjestu oni, koji su rodjeni u istarskih krajevih iste biskupije, te uče javno na kojoj gimnaziji u Primorju, kranjskoj ili koruškoj nakanom da se svećenstvu posvete. Molbenice za taj štipendij sa priloženimi svjedočbami krsta, cielpljenih kozieah, siromaštva i zadnjih dvajuh školskih tečajah, a k tomu potvrdu da pripada kojoj občini Istre, izuzev otoke, neka se dostave kroz dotična predpostavljena školska ravnateljstva c. k. Namjestničtvu ili preč. biskupskomu Ordinariatu u Trstu do 1. Novembra 1881.

C. k. Namjestničtvo
u Trstu dne 11. Augusta 1881.

Br. 11177. IX.

Početkom prvog tečaja školske godine 1881/82 podielit će se jedan državni štipendij za Istru od godišnjih 84. for.

Na taj stipendij imaju pravo gimnazialni učenici, koju pripadaju kojoj občini Istre, izuzev otoke.

Molbenice sa priloženimi svjedočbami krsta, cielpljenih kozieah, siromaštva i zadnjih dvajuh školskih tečajah, a k tomu potvrdu da pripada kojoj občini Istre, izuzev otoke, neka se dostave kroz dotična predpostavljena školska ravnateljstva c. k. Namjestničtvu ili preč. biskupskomu Ordinariatu u Trstu do 1. Novembra 1881.

C. k. Namjestničtvo
u Trstu 16. Augusta 1881.

Srećke grada Ljubljane

(gradska lutrija)

dižu se tri puta na godinu, glavni zgoditci su od 30.000 for., 20.000 for. i 15.000, mogu se dobiti za **28** for. u mjesečnih ratah od **2** for. ili **50** novč. na tjedan kod **Gius. Zoldan.** Ufficio Veritica delle Estrazioni, casa fu Stratti in Trieste.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojdisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »
Bojdisane svieće na ulju » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom hlebetanju pripuščaju vlastniei svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, ča odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31. Augusta 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.52	9.35	11.76	—	24	5.52	9.35	—	—
17	5.52	9.35	11.76	—	25	5.52	9.34	11.75	—
18	5.52	9.35	11.76	—	26	5.52	9.36	11.76	—
19	5.52	9.34	11.76	—	27	5.52	9.37	—	—
20	5.52	9.35	—	—	28	—	—	—	—
21	—	—	—	—	29	—	—	—	—
22	5.52	9.35	—	—	30	—	—	—	—
23	5.52	9.34	11.75	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 25. Augusta 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	86	—	93	—
S. Domingo	»	63	—	73	—
Rio polag vrsti	»	53	—	72	—
Cukar austrijski	»	30	50	34	—
tučeni	»	34	25	36	25
Cvietje trave buhače (Grisantome)	»	63	—	150	—
Naranče, skrinjica	»	6	50	7	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	—	—
levantinske	»	7	—	—	—
Smokve Kalamata	»	16	—	—	25
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	6	—	13	—
Bademki ilititi mendule pulj.	za 100 k.	82	—	84	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	32	—	33	—
Šljive	»	13	—	21	50
Pšenica ruska	»	13	—	13	50
ugarska	»	13	50	14	—
galučka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	75	8	—
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	—	—	—	—
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	9	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	75	11	50
Bob	»	—	—	—	—
Leća	»	10	—	14	—
Orič talljanski	»	16	75	22	—
inglezki (kitajski)	»	12	25	16	50
Vuna bosanska	»	103	—	115	—
morejska	»	118	—	125	50
arbanaska	»	123	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	12	90
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	55	—	65	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	41	—
istarsko	»	40	—	41	—
Kameno ulje u barilah	»	9	75	—	—
u kasetah	»	13	—	—	—
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	70	—	100	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske	»	60	—	80	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje	za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	24	—	31	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	97	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	39	—	40	—
Salo	»	68	50	—	—
Slanina	»	60	—	65	—
Rakija etolitar 100 litarah)	»	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	6	50
Lišće od javorike	»	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula)					
sploh	»	31	—	48	—
Med	»	23	—	—	—
Lumbor (jubučice od javorike)	»	12	25	13	—
Pakal baril od 100 k.	»	3	75	9	—
Kunje (Strace)	za 100 k.	2	—	18	—
Catram dalmat.	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Broj 18. U Trstu 16. Septembra 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hualа, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

POREČKI SABOR.

Naš pokrajinski sabor, koji se je otvorio 23. prošloga, svršio je svoje djelovanje 7. ovoga mjeseca. Narod zastupan u saboru po svojih zastupnicih imao bi čim prije da sazna, što se tamo radi i razpravlja, da čita svaku, koja se je u sabornici na boljak naroda izrekla. Mi se u Istri nemamo pohvaliti brzinom, kojom se saborski izvieštaji objelodanjuju, nakon šest danah iza sjednice donaša jedini »Osservatore« izvadčić iz mogućega izvadka saborskoga rada u pojedinoj sjednici pa neka znade narod, što se je tamo radilo! Zašto se neskrbi, da se rad saborski odmah obširno nepriobći? Mjesecah će pako trebat dok bude dotiskan štenografični izvještaj, dočim se to drugdje u dva dana ovrši!

Nije dakle naša krivnja, što danas nedonašamo obširnija izvieśća o porečkom saboru, nastojat ćemo postupice naše čitatelje obavjestiti.

Spomenuli smo u poslednjem broju, kako se je sabor otvorio te da su se izabrala tri odbora, kojim su bili poslovi na predbježnu razpravu povjereni. U trećoj sjednici obdržavanoj dne 27. augusta upravio je zastupik Dr. Constantini i drugovi sledeću interpelaciju na vladinoga zastupnika:

1. »Jeli je poznato carskoj vladi malo korektno ponašanje njekojih profesorah državne pazinske gimnazije u smjeru političko-narodnom, usljed česa nemalo trpi moralnost i zapt učenikah, glas zavoda i socijalne okolnosti zemlje?

2. Ako su c. k. vladi poznate napomenute abnormalne okolnosti, koje se nedaju sdružiti sa odgojiteljskim zvanjem profesorah, jeli je ona voljna poduzeti shodne mjere, da ona gimnazija nebude više pozorište sažaljenja vriednih izgredah, ognjišće političkih strastih med učenici i nesloge med gradjani te da joj se povrati onaj glas, koji je neobhodno potrebit za njezin moralni napredak«.

Prošav na dnevni red prihvatio je sabor u drugom i trećem čitanju bez razprave i promjene sledeće zakonske osnove:

a) uvedenje stalnih neodvisnih zemaljskih i občinskih pristojbah (tasse) kod prodaje i porabe žestokih pićah i pive na malo.

b) uvedenje službenih nametakah na teret občinah za izplatu dugovah prava privatnoga podvrženih exekuciji;

c) sačuvanje divljačine na mjesto zemaljskoga zakona od 14. Februara 1876 i sledećega zakona od 8. Februara 1879.

U drugoj točki odobreni su bez razprave na predlog financijalnoga odbora:

a) potrošni računi zemaljske školske zaklade za god. 1879 i 1880;

b) potrošak zakladah bratovšćinah za god. 1880.

c) računi zaklade »Urbarialni zaostatci za razteretiti zemljište« i »zaklada i tudji novci« za god. 1880.

d) potrošak za god. 1880 i proračun za god. 1882 o mirovinskoj zakladi zemaljskih činovnikah.

e) potrošak god. 1879 iz zemaljske i god. 1880 iz razteretne zaklade.

Gornjom interpelacijom pokazao se je Dr. Constantini u pravom svojem svjetlu. Nemože pojmiti, kako bi se mogao u Pazinu odgojiti hrvatski mladić u hrvatskom duhu! Baci krivnju na vriedne i požrtvovne profesore naše krvi, odtjeraj jih i spašena će biti duša tvoja! Tko je taj Constantini? Došao je s Klobučarićem iz Rovinja, da si u hrvatskom Pazinu potraži kruha, gdje je revni promicatelj »talijanaštva«. Njegov sluh je uvredjen kad čuje, da Hrvat u svom domu hrvatski govori; priekim okom gleda kiticu sviestnih mladih Hrvatah, koji ljube svoj rod i dom, na putu su mu profesori, koji pripadaju netalijanskoj narodnosti te nastoje, da naša mladež nepadne u ruke odpadnikah. Poznata su vitežka djela pazinskih Talijanah osobito u vrieme izborah, naši ljudi bili su i blatom napadani a neznajuć kako bi i nadalje svoj gnjev na naše ljude izljeli dozivlju u pomoć »pluvanje i hrkanje« kad dodju u blizinu kojega našega vriednoga čovjeka! Liepi dokaz fine kulture! Njeki mladić pokušao je tu sreću i pred jednim častnikom, nu bit će ga ovaj bolje podučio. Njekoji naš profesor trpio je njeho vrieme te tobož nećutljive uvriede, nu napokon ostavi ga strpljivost te se porečka sa g. Perinellom c. k. kotarskim komesarom, ovaj tužio profesora u Rovinj; tamošnji sudbeni stol preda pako tu stvar c. k. kotarskomu sudu u Pazinu. Lukavi Constantini požurio se, da o toj stvari upita vladu, kakve će korake poduzeti, jer se je mogao nadati, da će to učiniti naši zastupnici. Neznamo još posvema točno kako je obrazložio gornju interpelaciju nego čujemo, da je u crnoj boji opisao pazinske Hrvate tobož da med hrvatski narod šire hrvaštinu da uznemiruju mirne stanovnike Pazina. A i »Naša Sloga« nije kod njega dobro prošla! Spomenuo joj nije doduše imena nu gorko se tužeć o njekoj novini, koja mu vodu muti te čije kumstvo i svrha da mu je poznata, cilja odviše jasno na naš list. Drago nam je, što Constantini poznaje kumstvo našega glasila, kumstvo mu je *»istarski hrvatski narod«*, a još nam milije, što znade za naše svrhe! Iskreno domoljubje, ljubav do vjere, vladara i omiljeloga jezika, osviešćivanje naroda, da se upozna tko i što je, borba za materijalni i duševni njegov napredak, naobraženje, ljubav do bližnjega, sve su to svojstva, koja su nam neprekidno pred očima. Netražimo da se istarski Talijani hrvate al nam je sveta dužnost, da bdijemo nad Hrvati, čijih nepovoljno stanje u mnogom je slučaju na korist Talijanom. Hrvati smo u svojoj domovini, nije daleko vrieme, kad vam se bude hrvatski jezik i u blizini orio. Naše političko osvedočenje nedopušća nam, da izbrajamo, što vaši »moniteri« misle i pišu, kakove težnje i ciljeve imate pred očima, mi ljubimo odviše svoj narod i dom a da se drugomu narodu rugamo.

Talijanstvo je u pogibelji! Nevidite li lava, gdje se tuži na mirno janje? Tko buni? Neizvraćajte pred narodom stvar. Jesu li naši profesori naveli ona dva nesretna djaka, da učine ono, rad češa su bili odtjerani? Jesu li naši profesori, što su nagovarali mladež, da nose njekakvo cviećе? Jesu li naši profesori nagovarali djake da plešu u Pazinu poznate plesove i marše? Jesu li naši profesori nagovarali mladež, da nabacuju blatom vriedne svećenike? Jesu li naši profesori savjetovali povjerenoj jim mladeži, da pljuvaju pred poštenimi ljudmi? Jesu li naši profesori koga nagovarali, da ide u Karojbu? Naši učitelji vrše svoju dužnost i pokazuju mladeži, kako se ima oplemeniti, svakako uče svoje učenike, da valja štovati svačiju narodnost.

Žašto nisu naši zastupnici upitali takodjer vladu radi onih nesramnih napadanjah u Pazinu? Mi jih dobro poznajemo ali što ćeš narode, kad nas je malo u svojem domu! Polag zadnjega popisa pučanstva, gdje se je sve gonilo u talijanski tabor, što znade progovoriti dvie talijanske rieči, nas ima ipak u Istri 160.000, a tako nazvanih Talijanah 112.000. Porečki sabor imade 30 zastupnikah i 3 biskupa. Občinski ili kmetski kotari biraju 12 zastupnikah, gradići 11, veleposjednici 5, trgovačka komora u Rovinju 2. Dakle sami seljaci imaju jih pravo izabrati 12. A koliko je naših ljudih tamo? Još nedosižu broja, koliko je prstah na jednoj ruci! Za interpelaciju zahtjeva se po kućnom redu da je podpisana od 5 zastupnikah a kad tamo naših je samo četiri! Vidiš narode, posledica je, da zastupnici birani od Hrvatah tako govore o tvom narodu, osviesti se narode, pa biraj svoje ljude, koji ljube tebe, tvoj narod, vjeru, tvoj jezik, koji poznavaju tvoje nevolje pak se što takva neće više dogadjati.

Sabor se je zatvorio a vlada nije dala nikakva odgovora na interpelaciju Constantinovu, i tim se u saboru nije više govorilo. Ministarstvo je pako odgovorilo na drugu interpelaciju Constantina glede talijanskoga jezika na pazinskoj gimnaziji. Obligatan će bit za Hrvate hrvatski, za Talijane talijanski jezik kroz cielu gimnaziju. Više o tom drugi put.

DOPISI.

Iz sv. Petra u Šumi *na 23 Augusta 1881.*

Dvanajsta je godina što čitam dičnu »Našu Slogu« nu nisam još naišao na kakav dopis iz ove občine.

Neugodno nas je dirnulo 21. pr. mjeseca kad dodjosmo sv. misi te ugledasmo hrpu seljakah, gdje čitaju dva na zidu prilepljena oglasa, koja vam šaljemo, gosp. uredniče, da se i vi uvjerite a prosimo, da jih tiskate u budućem broju vašega cienjenoga lista nek se znade kako se postupa s hrvatskim narodom i što rade kod nas šarenjaci.

Opazit ćete u prvom oglasu br. 495 zabilježenu čast *Vetrinaro* i znači stakleničar i dalje multa, hrvatski globa forinti 25—50 vrh globe jošće aresto o carcerato da 1 mese a 6 e da 6 mesi a un anno, ovo razumjeno da osim globe predstoji i kazan zatvora ili tamnice od 1 mjeseca do 6 i do jedne godine! A čemu ovaj strah, koji zakon poznaje oblast »stakleničara?«, Drugčije nezna nitko od nas tumačiti smisao toga oglasa, svatko se podsmjehava a i njeki gospodin inžinir iz Pulja, koji radi zdravlja stanuje ovdje sa svojom obitelju, pročitav taj oglas reče »non capisco nulla«. Kako će onda seljak razumjeti takve spise? Da su talijanski pisani razumio bi jih možda tko, nu u sarenjačkom jeziku tko će da jih razumije?

I podpis toga vetrinaro »stakleničara« lje nije onaj, što su ga rabili njegovi roditelji »Kerstan« već ga je on preinačio u »Cristan« odkad se je odjenuo gospodskim plaštem! Niti drugoga oglasa nerazumijemo. »Perito Agrimensore«. »Perito« je vještak nu druge rieči nemožemo raztumačiti. Nevjerujemo da bi mogla kotarska oblast imenovati za procienitelja osobu, koja nije nikada obavljala težački posao niti videla kako težak radi na polju kod sunčane žege, ili su mu se dale ove časti radi toga, što on jedini u cieloj občini mrzi na hrvatski jezik i što si glavu pokriva šarenjačkim klobukom ili kapom?

Iz navedenoga jasno se razabrati može, da mogu jedino šarenjaci postignuti kod občinskih i kotarskih oblastih kakvu čast i zaslužbu i negledeć dali je vješt kojemu poslu ili ne!

A mi Hrvati strpljivo podnašamo svakojake uvrede polag poslovice »Tuci i bij ga a nedaj mu plakat«, nu kako nam u Boga tvrde vjere prestat će jednom i to naše tlačenje pak će se znati, što smo mi Hrvati!

Spomenuti nam je, da imademo vriednoga učitelja g. Dobrilovića, koji se je za ovo kratko vrieme svojega boravka kod nas svim priljubio, veći dio djece čita već dobro. »Našu Slogu« te si možete pomisliti, kakvu radost i veselje ćute ovdašnji roditelji kad jim djeca štogod u našem milozvučnom jeziku čitaju, kad jim djeca »carevku« kod svečanih misah pjevaju, kao što na 10 maja i 18 augusta na rodjen dan Nj. veličanstva cara i kralja Franje Josipa I.

Želimo da naš vriedni učitelj uztraje na svom putu a mi mu od srdca hvalimo na njegovom trudu i naporu!

Jedan seljak.

Prostor lista nam nedopušća, da priobćimo gori napomenuta dva oglasa, koji su valjda pisani u novom šarenjačkom jeziku. Hrvatskomu narodu neće da pišu hrvatski, talijanski neznaju pak onda slledi, da se nesmisao piše i ljudom na crkvah na znanje pribija. Imali bi obćinari tražit od obćinske kao i kotarske oblasti, da se hrvatskim obćinam hrvatski piše.

Evo početak prvoga oglasa: Avisso. N. 403. 1. Coll dichreto della Rappresentanza comunale colla seduta di datta 28 Giugno 1881 in antignana stato Notato il sig. Francesco Cristan col Nome Vetrinaro o Visitatore di animali e carni mazelati *(ivostavio nješto čita se dalje)* et inpestato Giuramento sanitario dell' I. R. capitanato distretuale di Pisino i. t. d. *Početak drugoga oglasa:* Avisso. 1. col presente dichreto Viene Nominato il perito agrimensore col dichreto di datta li 14 Giugno 1880 fù Giurato Si aVerte che tuto Si Misura alla Nova Sistema cusi pure La Terra Rondi si Misura ametrico cusi pure Si averte all puplico populo di S. Pietro itd.

Čitajte i divite se! *Uredničtvo.*

Iz Punta na Krku, *8 rujna 1881.*

Porečki sabor odielio je, kako se glas pronio, podobćinu Dubašnicu od obćine krčke tako, da će odsada Dubašnica sačinjavati za sebe posebnu obćinu — jer se valjda naša vlada neće tomu opirati. Ovom prigodom, gdje se dosadanja obćina započima ciepati vriedno je, da se malko obazriemo na dosadanje dielovanje našeg obćinskog zastupstva, da vidimo vrši li isto zadaću koju si je predpostavilo, a ako ne, koji su tomu uzroci al kako bi se dalo tomu doskočiti.

Za vrieme obćinskih izborah bilo je po novinah dosta pisanja — nada sve pak obećalo se, da će se omogućivati malo po malo razciepanje obćine, da će se hrvatskom jeziku dati u uredu ono mjesto koje ga po pravu ide, te naravski da će se promicati dobrostanje puka. Za razkomadanje obćine učinilo se je malo ili ništa, a za kojegod mjesto odieljenje posve se je onemogućilo. Znamo n. pr. da je skorom razdieljenju na putu stalo slabo financijalno stanje podobćinah, te je stoga svatko pametan očekivao, da će zastupstvo prije svega razložno povećati dohodke pojedinih podobćinah, da uzmognu iste podnesti one troškove, koje su uzko skopčane sa samosvojnom obćinom; — nu dohodci se gdjegod bezrazložno snizili, te se tako onemogućilo odieljenje za ista mjesta. Što je pako naša Junta (koja je sa saborom istovjetna) na umu imala kad je odredjivala odieljenje Dubašnice, ona koja se za stalno nebi rada okaljati sa ustrojenjem hrvatske obćine, nemože se znati: nu pametni ljudi drže, da je juntina svrha stezati hrvatstvo t. j. računajuć na ona tri četiri dotepanca, ona po gotovo misli, da će u Dubašnici i nadalje šarenjaštvo cvasti; u Krku pako hćede dati šarenjakom više oduška, jer im se broj neprijateljah umanjio. Čestitajuć Dubašnici na odieljenju, mi se zauhvano nadamo, da će ona sviestna si svoje dužnosti u laž učerati Juntine namjere; ostale pako podobćine neće se zastrašiti ničijih manevrah tim manje ne, ako ih bude nègdanja drugarica svojim primjerom bodrila na obrambu narodnih pravah!

Odmah iza kako je današnje zastupstvo preuzelo ravnanje obćine, odlučilo je da se ima dopisivati sa podobćinami u hrvatskom jeziku. To se je sbilja i dogodilo dva ili tri puta, nu kašnje se opet poprimilo talijansko dopisivanje, bez svake punovlasti sa strane zastupstva. Opaziv taj nered, jedan zastupnik podnesao je, bit će tomu 10 mjeseca, u javnoj sjednici pismeni prosvjed proti takvom neovršivanju zaključakah obćinskih sjednicah — kamo je pak taj prosvjed pao, gdje leži i dali će kada doći na dnevni red, toga se nezna, a bojim se, da se neće nikad ni znati. Zna se, da onaj koji ima vezane ruke, nemože raditi: a naš Vam je glavar, premda u ostalom pošten i vriedan čovjek, trgovčić pun, kako kažu, trgovačkog sraba — te će sada svatko uvidjeti u kojem grmu zec leži. Još jednu. Kad se radilo o popisivanju puka, poslalo je obćinskog tajnika uz mustne dnevnice po obćini ovršivati rečeni popis, pa kako mi se sa vjerodostojne strane kazalo, imalo bi biti polag otog popisa u našoj obćini preko dvie trećine Talijanah, gdje svatko znade, da ih ima tek gladnih u gradu nešto preko hiljade.

Kako je zastupstvo vršilo svoje obećanje za promicanje pučkog dobrostanja dosta nam budi spomenuti posao sa Prnibom, poslanstvo glasovitog Susse u istom poslu itd. a to sve na teret jadnog kmeta, ni kriva ni dužna. Ovdje nepitamo tko je zabašurio stvar, te tko je u obće skrivio, — to jedino konstatujemo, da su kmetovi nedužni bili odsudjeni, a da krivac ili više njih mirno spavaju. Rečenica je, da tko buru sije, nevrieme žanje — a to bi moglo brzo doći, jer svaki griešnik treba da se spokori, nu ponajpače onaj koji se je ogriešio na trudnoj koži nevina kmeta.

Ovo je valjalo spomenuti, da budo na ravnanje onim na koje to spada, te koji znadu što im je uraditi za spasiti svoju i zastupničku čast. Mi ćemo u ostalom i nadalje budnim okom pratiti dielovanje naših zastupnikah, te gdje bude od potriebe mi ćemo i u javnosti bez ikakvih obzirah klaštriti njihova nedjela.

U Buzetu, *4. Rujna 1881.*

Predprošle godine strašna ljetina! Lani potukla tuča skoro cieli taj nesretni kotar! A ove godine obća velika suša a negdje i tuča i poplava. Da je u istini toli nesretna ova buzešćina obće je poznato. Nije čudo dakle ako je ona razmjerno nekoliko zaostala u izplaćivanju štibre. Žalostno je to, nu još žalostnije je, što su naše c. k. oblasti na nečuveni način iztjerivale porez. Čujte samo! Koparski kapetanat delegirao je za taj posao osobitu osobu, g. Bonne.

Vrstnijega junaka za taj posao nije mogao izabrati. On je tako živo i žilavo svoj povjereni mu posao obavljao, da bi po svojoj revnosti i sposobnosti morao za kratko postati velikim činovnikom. Uzmite samo ovogodišnje brojeve »Osservatore Triestino«, i osvjedočit ćete se kolikim se je nevoljnim posjednikom zemlja pod bubanj metnula. A što se iz te novine nemože saznati, da čujemo. U onoj dobi najvećega glada, kad polje dovikuje radniku: Hoćeš li da ti plodim, obradjivaj me, gosp. Bonne videć da za nepokretna imanja nitko nemari, rubio je mršave volove gladnim seljakom. Oh koli je bilo žalostno viditi nevoljne seljake gdje svaki božji dan naprćeni košom sena 3—4 ure daleko dolaze krmiti svoje blago, i..... plakati! Koliko dangube, straha, škode, troška! Biednici želeć svoje volove odkupiti moradjahu se zadužiti kod lihvara (usurajo). Mnogi u toj stisci za uzajmljenih 20 f. mora plaćati 2 f. mjesečnih obrestih, što iznaša 120 po 100! — Njeki Korva iz Črnice donese na račun svog poreznog duga 28 f. — Bog zna kolikom mukom sakupljenih — a kad tamo nehtje ih g. Bonne primiti. Što će tužni, da čini? Jedan dan hoda pod noge pak hajd u Kopar, da se kod kapitanata potuži. Tuj mu g. Kovrlica, porezni nadzornik napiše privatno pismo za g. Bonne, da uzme onih 28 f. na račun. Korvi gladnomu, žednomu, trudnomu neda se odmah u Buzet, nego po prijatelju pošlje c. k. blagajniku i list i novce. Nehtje Bonne primiti novce veleć da to mora sam Korva osobno predati. Sutra dan ovo ti samoga Korve pred g. Bonne-a.

Otrese se taj gospodin na seljaka, oštro ga pokara pak si uzdrži za *troške f.* 4·29. Na upit Korvin odgovori: »U Kopar si išo, ćoš mi ga platit.« I zaista. dne 19. Aprila ov. g. donese Korva 27 for. na račun duga od 30 f. obećav da će do malo danah doplatiti i ostale 3. f. Devet danah kašnje (28; Aprila) dodju pred Korvinu kuću jedan eksekutor i c. k. oružnici. Našli Korvu gdje plug sprema na oranje. Zaplione mu vola te ga odvedu u Buzet te mu bje povraćen kad je izplatio još ono 3 f. i 1.50 f. za troškove, vrhu kojih nije nit redovite namire dobio! — To su posve istiniti dogodjaji, koje smo pripravni pred svakim dokazati! Nu hvala Bogu i c. k. Ravnateljstvu financije, 25. dan prošl. mj. bio je zadnji za g. Bonne u Buzetu. Dobili su ga Koprani. Čestitamo jim! Želimo mu sretan put svakuda, samo ne onud, kud se k nam ide. — Oh da je znati otčinskomu srdcu našega dobroga Cesara, kako neki c. k. činovnici postupaju s jadnim seljakom, neznam što bi rekao! Da mu je znati naše siromaštvo za stalno bi dao izbrisati jedan dio zaostaloga poreza. Nikada se bo neće iztjerati nego na Bonneov način. Nu tad bi bolje da se svi u Bosnu selo, a da zapusto maćuhu zemlju nesmiljenim očuhom. — Naš glavar g. Clarici vidio je kako se sve događja obćinarom al nečusmo da se je na dotičnom mjestu barem proti nezakonitomu to načinu iztjerivanja poreza zauzeo. Da je sazvao, kó što nije cielih sedam mjesecih, obćinsku sjednicu, bili bi ga na te korake prisilili razboriti seljački zastupnici. Reći će nam: bez koristi. — Neka. Svoju dužnost si ovršio!

Jurina i Franina.

Ju. Franc! si bil ovih dan kade s' kući?

Fr. A sam va Hrvaskem.

Ju. Si ča videl al čul lepega i dobrega?

Fr. Za pravo ti reć, san videl sačesa malo.

Ju. Si bil puno dan tamo?

Fr. A ne ja, zač mi ni nekako pravo bilo, tako se nekako tamo težko diše, da bi čovek mislel sad ćeš se nà zadušit.

Ju. A ča bi to reć, ter ni već one silne teplini!

Fr. Namor ni, al svakako težko je sad tamo.

Ju. A zač, bože moj, ča morda poradi izbori?

Fr. A baš ja! Vavek govore da su diete zato, da more puk svoju volju pokazat, a najzada kada valja izabrati čoveka, ki će tu volju naroda va prilike izreć, nepusto ti ni mislet svojun glavun a kamo pak govorit i delat kako bi čovek otel.

Ju. Si bil morda i va Bakre?

Fr. Al prvo bi se bil smrti domislel lego da ću ono videt! čut, ča se tamo vidi i čuje. —

Ju. A ča to?

Fr. Neki suhi mići meštar, nebore, na onoj nautike, ki je pred jeno devet let vavek va »Hrvatsku« pisal i drugi ljudi ježulti nazival, da j' sada obernul banderu pak da govori i dela proti nekemu Staremu, kega je jedanput štimal kako sveca.

Ju. Valjada se je ta Stari promenil od onput.

Fr. A ni Stari ne, nego mladi, ki j' onput bil samo meštar od normalskeh, a danas je od nautiki, pak bi vajada tel još ča više postat, al pak ni na svojen mestu, pa se boji da mu nebi obšit podpisali. — Bože moj ča ti čovek nedoživet

Ju. Tužni siromah nemili!

***

Ju. Franc! si kada bil va Crese al va Lošinje?

Fr. Ebel što puti.

Ju. Dunke reci mi malo, dragi ti, kako se tamo govori?

Fr. Kako se govori? Kako i puli nas, hrvaski.

Ju. Hrvaski? Tako caj ono rekal neki dan jedan deputat va Parence, da va Lošinje nebi hrvaski razumeli, zač da tamo govore srbsko-dalmatinski jazik.

Fr. Kega jezero prazi? Ća to govoriš Jure? Al misliš morda da j' mane do šali kako i tebe?

Ju. Ne šalin se ja ne. To ti je Frane prava gola istina.

Fr. Tako ta deputat vajada ni nezna kade je ni Lošinj ni Cres?

Ju. Ća? nezna, govoriš? Zna boje lego ja i ti, zač već toliko vremena tamo biva i.... zapoveda.

Fr. Oho! Tako mora bit siguro gluh kako, bimo mi rekli, jedan kalun, zač drugačije bi bil moral čut kako govore oni kem zapoveda. — Ča j' to dunke morda kakov kapitan od mora?

Ju. Je po moju puru, kapitan od kraja, al bimo mi rekli od cirkula aliti kotara.

Fr. Ja..... dragi moj Jure, kada jedan kotarski kapitan tako govori, onput ti ja neznan ča reć, lego da j' on Vološćak, ki vavek predika, da on voloski govori a ne hrvaski, celi filozof, i da vaja, da mu mi još baretu sokrijemo, zač, po pravice, takove bumbi aliti bedastoći on ni još nikad rekal.

Putne crtice iz Istrije.

»Obzor« počeo je u broju 200 štampati »Putne crtice iz Istrije« od D. Hirca. —

Kad se taj putopis i nebi ticao naše liepe Istre, vriedno bi bilo, da naše čitatelje nanj upozorimo i upoznamo ih po mogućnosti sa njeźnim i živim načinom opisivanja, kojim se gosp. Hirc toliko odlikuje.

Prostor nam lista nedopušta, da pretiskamo cieli taj putopis; te se zato ograničujemo za sada na sami početak i opis Voloskoga kojim počimlje najromantičniji dio iztočne Istre, a čitatelji moći će već iz toga uviditi koli zanimiv mora da bude taj putopis u cielosti. —

Ovom nam je prilikom jedno spomenuti, što se najme imena »Voloskoga« tiče. — Obično tko god što o Voloskom piše nazivlje ga »Volovsko«, dočim ga niti sami njegovi stanovnici a niti okoličani tako nezovu. — Moguće je, da je to ime postalo, kako prof. Trdina, tvrdi, od toga, što su se u prijašnje doba, ondje gdje danas Volosko leži, volovi, na svom putu u Istru ili iz Istre, zaustavljali i odpočivali ali nam se ipak to nevjerojatnim čini, jer znamo, da ondje nije u starije doba bilo niti kakva puta niti je položaj sam takav, da bi se marva na njem odmarati mogla. Volosko

bo leži na strmini, niti je u blizini kakva livada niti je žive vode, što bi se na sličnom stajalištu svakako tražiti moralo. S druge strane pak znamo, da su najstariji stanovnici Voloskoga uvjek bili ribari ili mornari a za volove se oni nikada brinuli nisu. — Pak, ako se kad i zvalo tako, danas se više nezove, jer je narod radi blagoglasja onaj »v« izpustio; čemu ga dakle opet upletati kad ga već narod nepozna i neće? Zovimo i pišimo ga dakle onako kako ga puk zove a pustimo i etimologiju i volove. Sad evo vam putopisa:

Bilo je 6 i pol kad smo iz šume izašli i Volovsko zagledali.

More se duboko zagrizlo, otelo žestoku liticu i stvorilo liepu lučicu, u kojoj se ljuljaju brodice i barčice. Dva su rta otišla u more, okitiv se pustonim smiljem, miloduhom bresinom, bodljastimi ružami i grimiznimi klinčiri i ostalimi miljenci južne flore. Uz zatonić proteglo se liepo bielo Volovsko, a na jednom i drugom krilu nasadio se po jedan dvorac braće Minaka, dočim su se nad gradićem uzdigli tvrdi vapneni vrhovi, to goli, to šumami zelenicami obrasli, iz kojih se nalukavaju biele kućice, dočim se tamo s lieva na čunjastom vrhu svio stari Veprinac ili Leprinac, a nad njim uzdigla Učka gora. Ugodno je postati na cesti iznad Preluke, te se nasladjivati na Volovsko, na onaj gradić, kojega i Volovčani nazivlju predragim i liepim svojim dijamantom. Nekako u sredini uzdiže se crkva sa dva onizka zvonika te bi ju čovjek iz daleka prije za dvorac pogledao.

Medju kućami prostiru se vinogradi i vrtovi, te čine mjesto još blaženijim, nu sladki trsovi nadvili su se i pred kućami, a k njim se pridružile i hladovite smokve pune presladka ploda. Cesta, koja vodi iz Rieke u Pazin ide sredinom gradića, te mu je ujedno glavnom i najljepšom ulicom, gdje su se porodale s obih strana jedno- i dvospratnice. Ova je ulica dosta živahna, jer neprestano polaze kočije, bilo da kreću u dražestnu Opatiju, bilo u Lovran ili još i dalje uz žal morski, pak u nutarnje istarske strane. Ovdje možeš uviek vidjeti Istrana, gdje su oprtili mule ili magarce, da robu razlože ili da krenu dalje na Rieku, nu imade i takovih, koji dolaze na sud, porezni ili carinarski ured ili do pomorske zdravstvene agencije, budući je Volovsko sjedište istoimenog političkog kotara. Ova glavna ulica razmeće Volovsko, koje broji do 2000 duš na dva krila: jedno se spustilo prama moru, a drugo uzdiglo uz obronak kamenita vrha i uzidalo u tvrdi i žestoki vapnenjak. Po cielom gradiću providjene su ulice kamenitimi stubami, kojimi se u bujnoj zeleni silazi i uzlazi.

Volovčani su ponajveći pomorci, te se muče i kine na daleku i široku moru, više godinah izostaju i dragim si ženkam prištedjeni novac pošiljaju. Medju pomorci ima i brodovlastnikah ili principalah, kojim brodovi raznimi morskimi putevi plove. Mnoge su žene krušarice, a Volovsko bijaše od vajkada glasovita primorska pečnica. I Talijan nije mogao nahvaliti »pane di Volosca«. Osim hljeba mjese i velike, okrugle kolače, nalik bodulskim priesnacem.

Kad smo u Volovsko unišli, spremao sa sviet na posao. Skrenusmo u jednu krčmicu i naručismo doručak, a dok ga liepa i plavokosa domaćica pripravila, podjosmo malo do crkve, da ju razgledamo. Nije nas iznenadila. Ima istina bog pet žrtvenikah, nu nijedan se neodlikuje, a od slikah ponajljepša je ona Ivana Krstitelja. Iza glavnoga žrtvenika naslikan je zeleni zastor, a nad njim slika sv. Ane i Josipa, s desna joj sv. Petar, a na lievo sv. Pavao. Na svodu naslikana su četiri evangjelista, nu tkogod ih je slikao, bijaše prosti radnik, jer je s njimi crkvu samo nagrdio.

Istina, da je po našem moru gospodovao talijanski jezik i žalibože još gospoduje, te nije čudo ako se po primorskih gradovih talijanči, nu u Volovskom se i odviše talijanči, ono je najtvrdja kula talijanštine s ovu stranu ponosne Učke gore, kao što je opet susjedni Kastav tvrdi bedem hrvatstva, o kom su se već toliki valovi razbili. Zato Kastvu slava, tri puta slava!

Čudno me se već u božjem hramu dojmila pločica nad ubožkom škrinjicom: »Elemosina a beneficio della chiesa«, nu još i više, kad sam u tom liepom gradiću na tolike talijansko napise naišao. Oni parasiti, koji tuj piju sladku hrvatsku krvcu, ogriešili si dušu i tim, što su u tom hrvatskom mjestu ustrojili talijansku školu, koja truje dječicu hrvatsku. To su oni ljudi, kojim mirišu naranče iz Italije, nu prije nego bi ih ubrali, zasmrdilo bi im strašno izpod nosa, jer ima u tom Volovskom i vatrenih i poštenih Hrvatah. Volovčani! tvrda je litica, na kojoj ugledaste svjetlo božje, ali nek je i tvrda volja vaša, a volja vaša pobjeda naša. Hrlite pred žrtvenik Svevišnjega, pokleknite i odašiljajte mu tople molbe vaše, dobar je Bog i uslišat će vas.

Bože živi i povrati,
Što je naše, nama skoro,
Ljudska pravda vraća sporo,
A duguje dugo već.
Staru bar nam krv naplati,
Dok nebude nova teć!
Bože živi i povrati
Nama, što je naše već!

Iz crkve gdje smo i mi odaslali molbu pred prestolje Svemogućega, da nam narod od kuge sačuva, krenusmo do belvedera, odkud ti puca razgled na cieli kvarnerski zaljev, nu kako se naoblačilo bilo, i magle se dizale, tako nam svaki čas vidik zastirale. Za jedan sat se povratismo u gostionicu, a miris pržolica dobro nam već do nosa. Bijahu pripravljene na »tenfanje« sa krumpirom, a pravi deorum cibus; takova šta nismo već dugo okusili bili. Nu tko bijaše kriv, da smo još pol litre vina naručili, da li pržolice, da li mlada gospodarica, koja znami liepo hrvatski sborila, to vam nebi znao reći.

Kad smo ostavili gostionicu, krenusmo još malo ulicom, a tad se zaputismo puni nade i osobito zvedljivi dalje. Zašto zvedljivi? Ah! da ti vidimo najdivotniji kraj hrvatskoga primorja, dražestnu Opatiju.

POUKA.

Kako ćemo upoznati dobra konja?

O. Všimany, posjednik u Vlaškoj piše o tom u »Česko-slovanskom rolniku« ovo:

Kupujuć konja gleda kupac prije svega ne ljepotu, snagu tiela i na zdravlje; a po tom mu je prva starost, da sazna dobu konja. Doba odlučuje ponajviše cienu konju. Najviše vriedi konj u 7—8-oj godini, a dvanaestom godinom pada mu ciena.

Kako je dobro i važno, ako zna kupac sám opredieliti marvinčetu dobu, jer ga prodavaoc svakako gleda uputiti, da je konj koju godinu mladji nego li jest? Doba konja ne pozna se nikako, van po zubih. Konj ima 36 zubih, medju njimi 12 sječnjakah i 24 kutnjakah, koje bismo mogli nazvati i mrvači, kao što jih Česi zovu »trenovni«, jer mrve ili taru hranu. Prvi su nanizani spreda po 6 njih u svakoj čeljusti, iza njih ima velika praznina za kojom sliedi u svakoj čelusti na obijuh stranah po 6 kutnjakah. Uposried od prilike praznine ima obično samo ždriebac po jedan šiljasti zub. Siečnjaci su ono glavno obilježje, na koje valja paziti iztražujuć dobu konja; po kutnjacih daje se nešto odlučiti jedino dok probijaju i kada se mienjaju, s toga o njih ni ne kanim govoriti, pa ću se na svršetku obazrieti samo jošte na one šiljaste zube.

Prvih 16 danah poslje poroda izrastu ždriebetu oba priednja sječnjaka. Sriednji sječnjaci pojavljuju se u 4. nedjelji, šiljasti u 6. do 9-oga mjeseca. Svi su ti tako zvani mliečnjaci, koji će se kasnije izmieniti pravimi zubi konjskimi. Prvi sječnjaci kao i posljednji imadu to svojstvo, da jim je uposried treće površine više crnih produbljinah, koje točajem vremena, čim se više glodju, sve to više izčezavaju, i ove su crne produbljine najvažnije, kad se prosudjuje doba živinčetu.

Ove crne zarezine gube se: na prvih sječnjacih po $1^1/_2$ godini, na sriednjih skoro za tim, a na posljednjih u drugoj godini.

Na to nastaje izmjena zubih.

Prvi siečnjaci mienjaju se, kad je konju $2^1/_2$ god., sriednji, kada mu je $3^1/_2$ godina, a posljednji kada mu je polpeta godina.

Novi zubi, što jih je konj dobio lahko se razaznavaju od mliečnjakah, jer su oštri, dočim su mliečnjaci bili izglodani, tupi. Svakom zubu pošto je izbio iz čeljusti, treba pol godine, dok podpuno naraste i dok se uzravna uz bliži zub da može služiti. Zub se tada sveudilj odozgo troši (glodje), a odozdo se uzdiže t. j. raste. Godimice izglodje se zub za 2 mm., a za toliko i uzraste. Budući da se crne zarezine takodjer glodju moramo je mjeriti iztražujuć dobu konja. Dubljina tih zarezinah iznosi na mladih zubih u dolnjoj čeljusti 6 mm., a u dolnjoj 12 mm.

Iz toga možemo suditi, da zarezine izčazavaju na zubih dolnje čeljusti nakon 3 godine, a na zubih gornje čeljusti tekar nakon 6 godinah, od kako su zubi počeli rabiti te se glodati; a to je počelo kod prvih sječnjakah u 3-oj, kod sriednjih u 4-oj, a kod posljednjih u 5-oj godini. Od tuda sliedi, da s priednjih siečnjakah nestaje crnih zarezinah u dolnjoj čeljusti u 6-oj, sa sriednjih u 7-oj a u dosljednjih u 8-oj godini života, a u gornjoj čeljusti sa spredujih sječnjakah u 9-oj, sa sriednjih u 10-oj a sa skrajnjih u 11-oj godini. Tečajem ove dobe može se konju doba prilično izvjestno opredieliti, kasnije se ona ustanoviti neda; zarezine je nestalo, a ostalo je samo bielo njihovo mjesto. Hoćemo li i sada opredieliti dobu marvinčetu, to nam se valja ogledati za drugim obilježjem. Pogledajmo u tu svrhu položaj treće površine na zubih.

Do 12-te godine imade nutarnja površina zubi jajasti oblik. Izmjerimo li u toj dobi širinu i dubljinu te površine, uvidjeti ćemo, da se odnosi njihova širina prema dubljini kao 6 : 3.

Jajasti oblik prelazi polagano 12-om godinom u okrugao te se odnosi širina prema dubljini kao 5 : 4. Zubi postaju sve to okrugljijimi, dok jim napokon ne bude širina s dubljinom jednaka. To biva kod prvih sječnjakah u 15-oj, kod sriednjih u 16-oj a u zadnjih u 17-oj god.

Dubljina raste jednako sa širinom. Pred 18-om godinom budu zubi gotovo trokuti; širina se odnosi prema dubljini kao 4 : 5. Taj oblik ostaje do 24. godine, od te dobe približuju se zubi opet jajastu obliku, nu širina se odnosi prema dubljini kao 3 : 6. Oblik jim taj ostaje, dok konj žive. Šiljasti zubi u ždriebca pojavljuju se u dolnjoj čeljasti u $3^1/_2$ godini života, a u gornjoj u $4^1/_2$ godini —, u 12 godini nestaje jim malenih, brazdovitih zarezinah te postaju tupimi.

Poprieko živu konji 20—25 godinah, nu ima i 30 godinah starih. Trgovci, da prevare kupca, neka bi jim konja držao mladjim, običavaju utisnuti konjem u sječnjake crne zarezine usjanim željezom.

Ovim sam opisao glavna obilježja, iz kojih se da zaključiti, koja je doba konju.

G. L.

Hrvatska čitaonica u Kastvu

priređuje za 19. o. mj. zabavu u korist »Bratovšćine hrv. ljudi u Istri«. Program je ovaj:

1. Podpouri »Živila Hrvatska« od Ližičara, igraju gg. pitomci koparskoga učiteljišta.
2. »Kumovanje« J. Jurkovića predstavlja domaće dilettantsko kazališno družtvo.
3. Pjevanje.
4. Šaljiva tombola.
5. Ples.

Ulaz za gospodu jedan forint. Početak točno u 7 satih.

Isti dan je sjednica bratovšćine i vrlo važan dogovor, da se ustanovi u Kastvu jedan za cieli kotar koristan novčani zavod.

Pozivaju se rodoljubi kotara i druguda iz Istre, da se slete onaj dan u Kastav u što većem broju.

Različite viesti.

Car Franjo Josip I. primio je ovih danah kinezkoga poslanika Le-songpao i vojničkoga pohočnika Čexkitonga. Poslanik je donio od kinezkoga cara list na cara i kralja F ranju Josipa. List počimlje sa pitanjem: kako ide vašemu veličanstvu? Zatim car Koang-sa javlja, da je po smrti svoga bratića Tong-cia pozvan od neba, da vlada kinezkim carstvom, te da se je tomu glasu najviše počitanjem odazvao.

Novi kanonici krčkoga kaptola. V. g. Dr. Ivan Bolmarčić dekan u Osoru na otoku Cresu i Dr. Anton Orlić spiritualdirektor u zadarskom sjemeništu imenovani su kanonici kaptola u Krku.

Primorska banka. Dne 21. pr. mj. sastalo se je u Trstu više odličnih rodoljubah i trgovacah Primorja i Trsta te razpravljahu »o koristi i sbodnosti oživotvorenja jednoga našega vjeresijskoga zavoda«. U principu se je zaključilo, da se ima ustrojiti taj zavod, za koji će se odsada što obširnije pripravе činiti.

Učiteljske službe i učevni jezik. C. kr. kotarsko školsko vieće puljsko razpisuje službe III. reda u Karnici i Marčani. Učevni jezik *talijanski*, zahtjeva poznanje i hrvatskoga jezika. Karnica i Marčana su sela posve *hrvatska*. To je njekomu žao, rado bi da budu talijanska. Na korist države? Pitaj njega. — C. kr. kotarsko školsko vieće *pazinsko* razpisuje službu II. razreda u Gračišću sa učevnim jezikom *talijanskim*. Nit se nezahtjeva poznanja hrvatskoga jezika. A ipak tu školu, sa dvojom trojom iznimkom, samo i samo djeca hrvatskih roditeljah polaze! Živilo službeno talijančenje Istre! U istom kotaru pazinskomu veli se, ima drugih mjestah III. reda, nu neveli se, nit gdje nit sa kojim učevnim jezikom. Mogu to biti sama hrvatska sela, jer drugčijih u kotaru nejma. Šuti se o njih, šuti se o učevnom jeziku ne bez razloga. Namjestit će se, ako se već nije, koga se bude htjelo, neglededć da li znade jezik naroda ili ne. Ponašanje predsjednika c. kr. kotarskoga školskoga vieća tako je za talijansko a protu hrvatsko, da je već i samim Talijanom sablažnjivo — C. kr. kotarsko školsko vieće *lošinjsko* razpisuje službe III. reda u Unijah i Osoru sa učevnim jezikom *talijanskim* zahtjevajuć poznanje hrvatskoga jezika. Vidulich i Nicolich nisu dovoljno potalijančili otokah; i drugi nastavljaju njihov posao. Osim toga razpisana je služba učitelja III. reda sa učevnim jezikom hrvatskim u Sv. Vidu Miholjice. — Kako se iz svega toga vidi u nas neide ni malo na bolje. Mi smo odsudjeni i sad uzdržavati škole, koje nas odradjaju, koje nas ubijaju.

Promjene kod političkih oblasti. Savjetnik namjestničtva g. da Mosto je umirovljen a kotarski kapetan u Tolminu g. A. Schemerl imenovan savjetnikom namjestničtva ostaje na svojem mjestu. Kotarski kapetan u Sežani g. Boszio ide u istom svojstvu u Kopar, a u Sežanu dolazi kapetan g. Höhnel dosada dodieljen namjestničtvu. Novoimenovani kotarski kapetan grof Goëss dosadanji upravitelj kapetanata u Kopru ide

u Pulj a kotarski kapetan u Pulji grof Giovanelli dodieljen je namjestničtvu. Kotarski kapetan na Voloskom grof Manzano premešćen je u Pazin a uprava kapetanata voloskoga povjerena je dosadanjesmu upravitelju pazinskoga kapetanata tajniku namjestničtva g. Jettmaru. U tom pogledu pišu nam iz *voloskoga kotara:* Glas da je poglaviti gosp. Grof Alfred Manzano premješten iz Voloskoga u Pazin, neugodno se dojmio, pučanstva ovoga kotara. — Grof Manzano nije još evo niti godinu danah na Voloskom, pa, prem nepozna hrvatskoga jezika, on si je znao pribaviti onču ljubav i štovanje. — Za vrieme njegovog upravljanja ovim kotarom, neču se nigdje niti za najmanji nered, pače se u ovo kratko vrieme, koješta od prijašnje gospode pokvarenoga popravilo, a da se toga nije više učinilo, mi znamo, da ti nije njegova krivnja. — Kastavci, ti toliko razvikani nezadovoljnici buntovnici, i što ja znam kako ih se sve nije nazivalo, štovali su i štuju gospodina Manzana kano još malo koga kapetana; a to sve zato što je i on nastojao da, u koliko se je dalo, narodu na ruku ide, i nije gledao da samo zaprieke stavlja napretku ovoga pučanstva, koštо je to žalibože nekoč običaj bio. — On je iskren, otvoren, odriešit, sa svakim jednako prijazan, pa kano takav, nije mogao, da se nepriljubi dobrom puku našem. — Mi se nadamo da će plemeniti grof sa sobom ponieti isto onako dobro mnenje o nami, koštо ćemo ga mi o njemu sačuvati, zato i čestitamo braći našoj u Pazinu na tako vrlom poglavaru. Takvih činovnikah bi nam više trebalo, pa bi se vidilo što su Hrvati u Istri! — Sad se može takodjer znati, što treba Voloskomu kotaru da bude uvjek u miru i redu, i odkud je većinom potiecao zlo i nered u Kastvu i drugdje. Na mjesto grofa Manzana dolazi nam poznati vitez Jettmar, kojega nam Hrvati kotara pazinskoga rado odstupljuju!

Profesori Dr. Vojnović i Dr. Vrbanić. Ban trojedne kraljevine grof Pejačević suspendirao je u oči izborah za hrvatski sabor ova dva sveučilišna profesora radi njihovoga nekorektnoga ponašanja. To ponašanje, sastoji u tomu, što su ta dva profesora takodjer zastupnici naroda te, nepripadaju vladinoj stranci. Odkrili su u posliednjoj sjeditbi njekoje istine, koje su bile nepovoljne Madjarom pak su odmah preko bana naručili njihovu suspenziju. Skoro neda se vjerovati, da se što takva u ustavnoj državi može dogoditi! Tim povodom upravio je tajni savjetnik i profesor na sveučilištu u Heidelbergu *I. Bluntschli*, jedan od prvih učenjakah na polju državnoslovne nauke, na suspendiranoga profesora Dr. Vrbanića obsežno pismo. Cielim sadržajem pisma stoji glasoviti učenjak na stanovištu hrvatskih profesorah. Hrvatske novine nedonašaju sadržaj toga pisma, jer se boje zapliene, koja je tamo na dnevnom redu. »Bez štovanja slobode sveučilištnih profesorah, tako zaključuje Bluntschli, nemogu sveučilišta uspjevati«. — Profesor Dr. Vrbanić dobio je takodjer početkom ovoga mjeseca pismo *od Dr. L. Stein-a* profesora na bečkom sveučilištu, gdje obsežnim načinom i to u osobito povoljnom smjeru razlaže svoje mnienje o suspenziji hrvatskih profesorah ne samo sa stanovišta uredskoga prava nego i sa gledišta svеobćega javnoga prava. — Jeli treba još *krepčih dokazah* za pravo?

Pravi ljudožderi. Iz Hamburga javljaju 22. t. m.: »Kapetan hamburškog parobroda »Thebana«, G. Schweers, koji je došao prekjučer sa zapadne obale južne Amerike, priobćuje podulje izviešće o jedanaestorici Ognjozemacah — 4 muškarca, 4 žene i 3 djece — koje je, putujuć Magelanovim prolievom, uzeo sobom u Europu. Ovi ljudi su pravi ljudožderi i samo jednomu lovcu morskih pasah pošlo je za rukom, da ovo družtvo, koje se i onako bojalo, da će ga radi nestašice hrane pojesti drugo jače bratinsko pleme, sklone na put u Europu. Kapetan piše, da je s ovimi ljudmi bio sasvim zadovoljan, ali da je do skora morao odustati od pokusa, da im dava kuhanu hranu, jerbo im ove žeđudac nije dobro probavljao. Tek onda, kad su dobili sirovog mesa, bijahu opet zdravi. Osobitom slasti jeli su lojene svieće, te su žene i njimi hranile svoju naprščad. Družtvo bilo je u ostalom dosta dobre glave i izgovaralo je vrlo dobro njemačke i španjolske rieči. Kapetan Schweers primjećuje uz to, da orijaško pleme Ognjene zemlje, koje se s mnogo stranah poriče, u istinu živi na jednom od ovih otokah. Za razliku od naseljenih Ognjozemacah oni se dovinu visine najvećih Patagonacah, stanuju u zemljanih špiljah, hrano se lisičjim mesom i parcovi sa kratkim repom. Ali oni su jako plahi i nikada se neusuđuju na vodu. Parobrod »Theben« izkrcao je ljudoždere u Havru, odkuda će ponajprije poći u Pariz, gdje će biti izloženi. Zatim krenuti će u Hamburg, a dovud na put u europejske vellke gradove.«

Brodolomje. Iz Capetowna brzojavljaju 31. kolovoza: »Teuton«, parobrod družtva Union Steamship Company, koji je u ponedjeljak prispio iz Englezke i odplovio dalje u Algrabay, razbio se je kod rta (punta) Queen. Od 200 osobah (putnikah i momčadi) spašeno ih je čamci 27.

Broj stanovnikah u carstvu austro-ugarskom. Cielo naše carstvo razdieljeno je u dva velika diela. Jedan zove se Cislajtanijom, drugi Translajtanijom. Prva ima preko 22 milijuna stanovnikah, druga 15, ukupno dakle 37. — Po krunovinah razdieljeni su ovako:

Galicija	5,953,170	stanovnikah
Češka	5,557,134	»
Donja Austrija	2,821,021	»
Moravska	2,259,619	»
Štajerska	1,802,367	»
Tirolska	765,426	»
Gornja Austrija	560,879	»
Bukovina	519,599	»
Slezija	465,773	»
Solnograd	563,566	»
Predarel	407,364	»
Krajina (kranjska)	388,176	»
Koruška	240,670	»
Gorička	114,241	»
Trst s okolicom	241,437	»
Istra	195,854	»
Dalmacija	474,489	»
Hrvatsko-slav. krajina	664,717	»
Gradjanska hrv. i Slav.	1,191,845	»
Ugarska sa Sedmogradskom preko	13,000000	»

Pokolj za 70 novčićah. Predprošloga mjeseca na dan sv. Vincenta u istoimenom mjestancu poklalo se četvero njih do smrti radi 70 novčićah. Grozno li je to! Ponjekle prosvetljeni i oplemenjeni ljudi nisu kadri takova što izvesti. To je čin divlji, za koji nije kriv toliko sam narod već nebriga za njegovo odgojenje i naobrazbu. Jeli su tu namješćeni svećenici i učitelji koji poznavaju jezik naroda? Dostojno i pravedno bi bilo, da taj svećenik i učitelj narodni jezik znaju, da ga ljube i rabe, da onaj narod podučavaju i u svakoj sgodi savjetuju.

Triester Tagblatt. Pod ovim naslovom izhadja u Trstu svaki dan na njemačkom jeziku politička novina, koja se što se tiče uredjivanja i telegramah može natjecati sa drugimi većimi dnevnici. Smjer toga lista nije, kao što kod drugih sličnih novinah, isključivo »njemačtvo« nego drži se Taaffeova programa »zadovoljiti po mogućnosti sve narodnosti«. Taj list prima i dopise od naših stranah, ako želi tko pisati. Tko dakle može držati osim hrvatskih novinah i koji njemački list neka se obrati na »Administraciju »Triester Tagblatt Via S. Catterina N. 1«. Stoji mjesečno for. 1.80.

Ciganski kralj. Jedna newyorška vlest javlja: Nj. Veličanstvo Henrik Lee, kralj svih Ciganah Velike Britanije i sjedinjenih državah, oženio se je u New-Jerseyu sa ciganskom kneginjom Helenom, kćerju pokojnoga Uriah Wartona. Vjenčanje obavio je dr. Bishof po anglikanskom obredu.

Vinska trgovina za magjarska i hrvatska vina bit će ove godine po svoj prilici veoma živahna. Oda svud dolaze povoljne, dapače i izvrstne viesti o vinogradih u Ugarskoj i Hrvatskoj. Dočim je prirod u Francuzkoj tlokaerom za jednu trećinu spao, a sveudilj trajući nepovoljni vanredni klimatički odnošaji nedopuštaju da se vinogradi redovito razvijaju.

Kalifornijski milijunari. U San Francizku najveći porezovnik grada jest James Fair. Njegov imetak procienjen je na 42,000.000 dolarah. Za njim sliedi J. C. Flood sa 36,000.000 dolarah za sebe i sa 20,500.000 dolarah kao zastupnik I. W. Mackaya. Imetak Charlesa Crockera procienjen je samo na 20,000.000 dolarah.

Prinosi na korist češkoga narodnoga kazališta u Pragu predstavljaju rezultat koji nadkriljuje i iste najsmjelije nade češkoga naroda. Poljednjih danah poklonište dva »nemenovana« 5000 fr. U svemu razpolaže kazališni odbor danas 23. dan iza požara, sa 870.000 forinti, od čega je gotovo pol miljuna namaknuto darovi i sabiranji. To je upravo bezprimjerno.

Morski pas. U Bakru, u hrvatskom primorju, uhvaćen je ovih danah veliki morski pas. Ta nakaza duga je, kako odanle javljaju 7 metarah a važe 1000 funti. Darovat će ga, kako se veli, narodnomu zem. muzeju u Zagrebu.

Književne viesti.

Nove knjige. Preporučamo našim p. n. čitateljem po Dalmaciji, po austrijskom i hrvatskom Primorju novu knjigu, imenom *Buhač*, što ju je odskora izdao u Zadru g. P. L. Bianchini. To nije zabavna nego strogo gospodarstvena knjiga, koja će svakomu prometnomu čitatelju uroditi gotovim novcem. U toj knjigi se uči, kako se sije, goji, spravlja, suši, melje i tura u trgovinu Buhačevo cvieće, koje radi svoga moćnog duha illiti vonja guši i tamani svaku vrst sitne gamadi, kotila se ona na životinji, u krznu, koži il suknenini, pak se zato i daleko po svietu razvozi te drago prodaje. Buhač raste samoniklo ne samo u Dalmaciji, nego i u hrvatskom Primorju i uzduž sve morske obale od grada Rieke do Pule. Tko ga je dakle rad i kod nas gojiti i tim llep novac zaslužiti, neka nabavi iz Zadra sjemena mu i tu knjigu, a na godinu neka nam javi, kako je uspio.

Poziv

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri

imati će dne 19. ovog mjeseca poslije podne u Kastvu redovitu godišnju skupštinu, kojoj se pozivlju svi koji po pravilih pravo imadu.

Program:

1) Izviešće tajnikovo.
2) Izviešće blagajnikovo.
3) Izbor novoga odbora.
4) Hazni predlozi.

Pošto narodna hrvatska čitaonica u Kastvu za isti dan priredjuje na korist bratovšćine zabavu, to se nada odbor mnogobrojnom posjetu.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.
Kastav dne 9. septembra 1881

Vekoslav Vlah, predsjednik — **Pop. Er. Jelušić,** tajnik.

OZNANA.

Budući sam se ovdje naselio, namjeravam obavljati svoju liečničku praksu i pripravan sam oduzvati se svačijem pozivu.

Propisujem u svom stanu od 11-12 sati prije podne.

Siromašnim propisujem bezplatno od 3-4 poslije podne.

Trst, rujna 1881.

V. Dr. Grubišić.
liečnik,
Via Lazzaretto Vecchio N. 20., II. p.

Crkveno slikarstvo.

Dajemo na znanje p. n. gg. župnikom i crkvenim upraviteljstvom, kojim treba kakvo slika, oltarska il zastavna, da mogu putem ovog lista stupiti u dogovor sa našim narodnim čovjekom i poznatim ovdje crkvenim slikarom, koji radi po svih zahtjevih najsavršenije umjetnosti, a s druge strane uz veoma pristojnu cienu. Umjetnimi slikarijami nakićene crkve jesu znak prosviećena i napredna puka. Tko dakle želi, neka se izvoli obratiti na nas, mi smo mu na uslugu.

Administracija Naše Sloge.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu vidieć kako sve više raste poraba njezinih vošćanih proizvodah to povećav tvorniću pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode /svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rjeci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju prepuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 4—16. Septembra 1881.

Dne	Car. duk (cekini)	Napol.	Lira ster.	Prid srebro (egio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lira ster.	Prid srebro (egio)
1	5.52	9.35	11.76	—	9	5.52	9.35	—	—
2	5.52	9.35	11.76	—	10	5.52	9.34	11.75	—
3	5.52	9.35	11.76	—	11	5.52	9.36	11.76	—
4	5.52	9.34	11.76	—	12	5.52	9.37	—	—
5	5.52	9.35	—	—	13	—	—	—	—
6	—	—	—	—	14	—	—	—	—
7	5.52	9.35	—	—	15	—	—	—	—
8	5.52	9.34	11.75	—	16	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 15. Septembra 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Porto riko	»	86	—	98	—
S. Domingo	»	63	—	73	—
Rio polag vrsti	»	53	—	72	—
Cukar austrijski	»	33	50	33	—
tučeni	»	34	25	36	25
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	63	—	150	—
Naranče, skrinjica	»	6	50	7	—
Karube puljezke	za 100 k.	7	50	—	—
levantinske	»	7	—	—	—
Smokve Kalamata	»	16	—	—	25
puljezke	»	—	—	—	—
Limuni, skrinjica	»	6	—	13	—
Bademki illiti mendule pulj.	za 100 k.	82	—	84	—
dalmatinske	»	—	—	—	—
Lešnjaci	»	32	—	33	—
Šljive	»	13	—	21	50
Pšenica ruska	»	13	—	13	50
ugarska	»	13	50	14	—
galučka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	70	8	—
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	—	—	—	—
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	—	9	—
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	10	75	11	50
Bob	»	—	—	—	—
Loća	»	10	—	14	—
Oriž taljanski	»	16	75	22	—
inglezki (kitajski)	»	12	25	15	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	50
arbanaska	»	123	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	12	90
bukovice	»	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	55	—	65	—
» najbolje	»	—	—	41	—
» srednje vrsti	»	40	—	41	—
dalmatinsko	»	40	—	41	—
istarsko	»	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	»	9	75	—	—
u kasetah	»	13	—	—	—
Kože strojeno naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naško	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	70	—	100	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	95	—
dalmatinske	»	60	—	80	09
kozje	za 1 k.	—	50	—	02
vuneno slane	»	—	50	—	70
suhe	»	—	55	—	—
zečje	za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	24	—	31	—
Sardele 1 baril	»	13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	30	—	40	—
Salo	»	63	50	—	—
Slanina	»	60	—	65	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	6	50
Lišće od javorike	»	12	—	14	—
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
»ploh	»	31	—	48	—
Med	»	28	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	»	12	25	13	—
Pakal baril od 100 k.	»	3	75	9	—
Kunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Catram dalmat.	«	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 19. U Trstu 1. Oktobra 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Inozemno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu* Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hualа, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i sniseru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze nijesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; i u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Umoljavamo onu gospodu predbrojnike, koji još nisu svoje predplate za tekuću godinu namirili, da to odmah učine, jer bi bila već doba.

Costantinijeva interpelacija.

U poslednjem broju doniesmo uz ostalo i interpelaciju, koju je Dr. Costantini na porečkom saboru upravio na vladu radi »malo korektnoga ponašanja« njekojih profesorah pazinske gimnazije; a danas pred nami na stolu leži »Indipendente« od utorka 13. t. m., u kojem čitamo, kako je taj gospodin svoj upit obrazložio.

Čitajuć onu motivaciju, mi u istinu neznamo, čemu bi se više divili: dali drzovitosti, kojom je zadahnuta ili licumjerstvu kojim je zaodjenuta.

Mi, koji dobro znamo na kojoj je štrani krivica, i koja bi se stranka imala tužiti i interpelacije na vladu stavljati, nemožemo a da u svakoj rieči gosp. zastupnika nevidimo nego mržnju, kojom nas on časti, i želju neizmjernu, da zaigra u Istri onu rolu, koju već od toliko vremena igra u Dalmaciji »ćaća« Bajamonti.

Mi u ostalom dobro razumijemo gosp. Costantina i njegovu interpelaciju. On s jedne strane, reć bi, da sluti kako je već sasma blizu vrieme, kad budemo mi otvoreno stupili na branik naših pravah, te si tako i tumačimo njegovo koprcanje i buncanje o nekakvom »zlu ponašanju u narodno-političkom smislu« kojim hoće da već sada pripravi na buduća vremena lahkovjerne svoje prijatelje, a nas da tim predusretne. Njega je vodila ona: reci ti njoj jer će ona tebi. S druge strane znamo, da je on bio naučan viditi, kako istarski Hrvat mirno podnaša svakovrstne psovke i uvriede nanešene mu sa talijanske strane, za njega bo »šćavo« bio je pravi »schiavo« rob, koji nezna niti da je čovjek, koji neživi nego da njemu i njegovoj svojti svojimi žuljevi žepove puni, pa naravski da se je morao jadan prestrašiti čuvši, kako je jedan Hrvat odriešito odbio nanešenu mu uvriedu. Od straha i groze, koja ga na to spopala, stao je jadan na pomoć zvati i malo i veliko i sud i sabor i samu vladu tužeć nas javno radi čina, kojim bi se i on i njegovi dičili, i tražeć, to se razumi, da se odmah odstrani iz Pazina drznik onaj, koji se usudio na red pozvati uvriediteljа svoga, stvor njegove krvi i boje. Ta on dobro znade, da dok je onakvih profesorah na pazinskoj gimnaziji, nemože on posve slobodno u svom smislu raditi, pa ga to peče!

Mi bi ovom prilikom kojošta predbaciti mogli našim gospodarom alla Costantini, što se korektnosti ponašanja u narodno političkom smislu tiče, al mi toga nečinimo, jer hoćemo da budemo kavaliri sa onimi koji se nesrame nas i naše onako javno obtuživati; nečinimo to, jer nećemo da budemo ničijim sredstvom, kojim da se druge plaši, jer napokon znamo da se mi neimamo komu tužiti ni od koga pomoći nadati. — Mjesto nas su i onako već druge svakojake novine toliko toga o istarskih odnošajih pisale o nepravdah koje se našemu narodu svakim danom nanašaju, da već sve i vrabci znati mogu, a kamo ne onaj komu je to prva dužnost.

Gospodin Costantini reče med ostalim, na što se mi nemožemo i nećemo osvrtati, da gospoda profesori i članke pišu u novine, za kojih porieklo da svatko znade, i da se timi članci razjarnje istarsko pučanstvo. Koji je to list za koga gosp. doktor veli, da mu je otac obće poznat, valjda je takodjer dobro poznato. To je »Naša Sloga« taj veliki trn u oku naših gospodarah! Ali tko je onaj tajni, pa ipak svim poznati otac, to znade valjda sam gosp. Costantini; jer mi znamo samo to, da je »Našoj Slogi« sam hrvatski narod i otac i majka, jer ju on uzdržava, a ona njega zato brani čuva i probudjuje. — Jeli ima možda njegov moniteur, koji evo i na svjetlo iznaša njegova junačtva, osim svojih predplatnikah, još kakvog tajnog trun neznamo niti marimo znati; nam je dosta da poznamo gospodina Costantina i njegove težnje.

Da se pak članci, koje »Naša Sloga« donaša narod razjaruje, to do sada nismo znali, a valjda ni sam državni odvjetnik, koji nam dopušta, da takve članke tiskamo. — To je i opet bilo sudjeno, da razpozna sam gospodin Costantini. Nek mu bude i ta slava!

Što će pak vlada na onu interpelaciju odgovoriti i jeli će u obće na nju odgovoriti, mi neznamo, al bi zaista rado čuli taj odgovor, s kojim, se nebi nikako gosp. interpelant mogao valjda zadovoljiti.

Medjutim odgovorila vlada što mu drago, mi bi svjetovali gospodinu doktoru, da se u buduće kani onakvih interpelacijah, koje mu nikako na čast nesluže; neka on kao tobožnji »liberalac« nenazivlje buntovničkim naš rad, koji ide jedino za prosvjetom i probudjenjem narodnje svjesti i neka nenazivlje kod nas ono mano m i zločinom što bi kod sebe i svojih kriepošću nazivao. — Mi mu ostavljamo, nek bude slobodno Talijan kakav mu drago, tà znamo da pošten čovjek nemože drugo biti nego ono što se rodio, al bi ga umotili da i nam rodjenim Hrvatom dopusti, da budemo dobri Hrvati, ta i onako je već žalibože premnogo naših i najboljih u njegovih redovih a proti nam rodjenoj si braći, proti krvi svojoj!

Napredak i blagostanje bude se kod nas stopram pojaviti onda, kad budemo svaki o svojemu nastojali a ne sizali za tudjim.

POREČKI SABOR.

Četvrta sjednica istarskoga sabora obdržavana dne 3. septembra 1881 nije od veliko važnosti, da tečaj ciele sjednice donesemo već ćemo jednostavno spomenuti dvie točke:

Zastupnik Dr. Costantini i drugovi donašaju sliedeći predlog:

1. Da se učenje talijanskoga jezika kod c. k. više gimnazije u Pazinu proglasi bezuvjetno obligatnim za sve učenike talijanske narodnosti, te da dotično

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

III.

Sveto Evandjelje priča o nečastivom koj uvjek nastoji posijati kukolj med bjelicom pšenicom. — Velika i plemenita djela, natidju skoro uvjek na velike protivnosti i zaprjeke. Ova se istina potvrdi i na našoj Braći Cirilu i Metodu.

Godine 864. bijaše prisiljen knez Rastislav priznati njemačko vrhovničtvo. Sada je i njemačko svećenstvo diglo svoju glavu i ustalo proti svetoj Braći. Na nesreću je upravo onda zloglasni Focij zametnuo razkol med iztočnom i zapadnom crkvom. Naša sv. Braća, budući došla iz Carigrada padoše u sumnju da su i oni razkolnici, poslani od Focija, da odvrate sve Slavjane i ako moguće druge narode od rimske stolice. Povrh toga krivo je bile mnogim Niemcem da su naša Braća rabila u tolikoj mjeri slavjanski jezik u crkvi. Uvidjali su oni dobro da sv. Braća ovim stavljaju najveće zaprjeke na put njihovom poniemčivanju. Tužba bi podignuta i sv. Braća moradoše u Rim pred samoga sv. Otca da se opravdaju. U ono vrieme sjedilo je na Petrovoj stolici uman i značajan muž po imenu Nikola I. Ovaj dakle pozva apostolskim pismom sv. Braću k sebi a ovi mu se rada odazvaše, jer im se pruži prilika da svoju nevinost pokažu i zajedno postave svoj apostolski rad pod okrilje sv. stolice.

Uzevši sa sobom moći sv. Klimenta i nekoliko učenikah krenuše na put. U Panoniji liepo ih dočeka Privin in sin i nasljednik Kocel. Već nekoliko godinah prije gledno je neki Adalvin, da ovoga kneza odvrati od slavjanskih vjerovjestnikah al sve bi uzalud. Kad dođu Kocel, da se sv. Braća približuju njegovom gradu poleti im na susret sa velikim mnoštvom naroda. U njega su i ostali nekoliko vremena i propovjedali sv. Evandjelje sa velikim uspjehom. Sam Kocel obljubi slavjansku knjigu i preda sv. Braći do 50 učenikah na nauke. Na polazku htjeo je knez obdariti ovake velike goste zlatom i srebrom al i ovdje pokazaše se sv. Braća da su dostojni nasljednice velikoga apostola narodah, jer mjesto zlata i srebra izprosiše opet mnogim stotinam robovah zlatnu slobodu! —

Odavle krenuše dalje preko gornje posavske Hrvatske. Preko Koruške nisu htjeli putovati jer bi im jamačno mnoge pogibli bile prietile od Nemacah. Do današnjega dana sačuvalo se u Hrvatskoj predanje, kako su onuda sv. Braća sveto Evandjelje navješćivali. —

U Mletcih, kaže žitje, prepirahu se sv. Braća sa ondješnjimi svećenici, koji tvrdjahu, da se sveta liturdijja smije obavljati samo na trih posvećenih tobože jezicih: židijskom, grčkom i latinskom, a to s toga što je Pilat na križu Spasiteljevu na ta tri jezika dao osudu napisati. Ciril ih je radi toga Pilatovcima ili Trojezičnicima krstio!

»Čovječe Božji, govorahu ovi Pilatovci Cirilu, kako si načinio tekar sada Slavjanom knjige i učiš ih, kada te knjige niko prije tebe nije pronašao, ni apostoli, ni pape rimski ni bogoslov Gregor, ni Jeronim, ni Augustin. A mi znamo samo za tri jezika kojima se pristoji slaviti Boga u knjigah, i ti su: jevrejski, grčki i rimski«.

A Ciril im na to sliedeće odgovori:

»Zar daždi od Boga ne pada na sve bez razlike; ili sunce nesija na sve jednako? Nije li vas stid primiti samo tri jezika, a svim drugim narodom želeti da ostanu slepi i gluhi? Kažite mi: ili držite da je Bog nemoćan da dade i drugim to znanje, ili je zavidljiv pa neće? A mi znamo toliko narode, koji imaju svoje knjige, i slave Boga svaki svojim jezikom. Eto vam Jermenah, Persah, Avazagah, Iverah... Gotah, Obarah... Kozarah, Arabah, Egipćanah... i tolikih drugih«.

Prije nego dospješe u Rim dočuju žalostnu viest, da je bistroumni Papa Nikola I. preminuo. Za nasljednika mu bi izabran Hadrijan II. Ovaj kad dočuje da se sv. Braća približuju Rimu noseći sa sobom moći sv. Klimenta, podje im u susret s mnoštvom episkopah, svećenikah i puka, primi radostno moći sv. Klimenta iz njihovih rukuh, te ih položi u crkvu već prije istomu svetcu sazidanu. Sav Rim klicaše od radosti i veselja, jer se svemogućemu Bogu prohtjelo mnogimi i velikimi čudesi proslaviti sv. moći Klimentove.

Sv. Otac ili Papa pregleda i knjige, koje su sv. Braća sa sobom donieli, *odobri ih* i prozva sv. Braću blaženimi! — *Knjige postavi na oltar u crkvu sv. Marije i odsluži nad njimi sv. Misu.* Za tim posveti velezaslužnoga Konstantina za episkopa i promjeni mu tom prigodom ime Konstantin u Ciril, kako ga i mi sada obično zovemo. Brat njegov bi takodjer redjen za svećenika. Episkopi Formos i Gauderich rediše i ostale učenike u svećenike i djakone. — Papa *Hadrijan II. ovom prilikom odobri i dozvoli podpuno svetu liturdijju u narodnom jeziku slavjanskom. Radi toga čitamo da je i sam sv. Ciril služio službu slavjansku u samom Rimu u crkvah: sv. apostola Pavla, sv. Andrije i sv. Petronile!*

»Hvalite Boga svi narodi, hvalite ga sva plemena!« tako je negda pjevao Bogom nadahnuti pjesnik i kralj David, pa si evo i ti dragi Istrane pozvan da hvalu uzdaješ svojemu Bogu u svojem liepom jeziku! — Nije prošlo mnogo stotina godinah da su tvoji stariji imali sreću prisustvovati svetoj Misi služenoj u tvojem domaćem jeziku! — Običaj ovaj se održao dobrahno još do danas na istočnoj strani Istre a u srednjoj i zapadnjoj strani sasvim je skoro izčeznuo na veliku štetu tvoju i sv. vjere. — Dragi Istrane! neprijatelj je tvoj to učinio, koj je prognao tvoj sveti jezik iz crkve da te može lakše tudjim jezikom pod tudji jaram skučiti — a ti naročito dan današnji pazi se i brani ovaj amanet tvojih slavnih pradjedovah ako treba i krvlju života svoga. — *Čuj i nezaboravi; u onaj dan kad ti neprijatelj sasvim prorene jezik iz crkve — propao si za uvjek! — Ove rieči rad sam da si dobro zapamtiš i da ih nezaboraviš dokle ti noga gazi ovo istransko tlo!*

(Dalje sliedi.)

podučavanje napreduje postupice kao i kod drugih obligatnih predmetah predavano po redovitoj, postupičnoj osnovi od I. do VIII. razreda bar 3 sata na tjedan, a dotični učitelj da bude podpuno kvalificiran i vrstan, da se poluči dobar uspjeh.

2. Nalaže se sl. junti, da ponovi kod vis. c. k. ministarstva trgovine predlog sadržan u spomenici iste junte od 16. augusta 1880 N. 3992, koji cilja, da se željezničke komunikacije Pulja i nutarnje Istre s Trstom poboljšaju.

Prva točka dnevnoga reda bijaše razprava predloga zastupnika Ceha glede sagradjenja »ceste iz Eržišća u Kršan«. Nakon kratke razprave primljen je predlog sa promjenom da se kaže »cesta od sv. Dominika preko Eržišća u Kršan. Nakon toga odobreni su njekoji potrošni računi.

Dne 5. Septembra bijaše *peta sjednica*. Prisutnih 27 zastupnikah. Zastupnik i prisjednik juntin Canciani u ime zemaljske junte izviešćuje ob osnovi zakona, kojim se ustraja nova mjestna občina »Dubašnica«. Zakonska osnova prihvaćena je bez razprave.

Zastupnik Costantini razlaže kako se malen uspjeh polučuje kod mladeži učenjem talijanskoga jezika na pazinskoj gimnaziji, a drugo strane spominje dužnost i odnosno pravo koje imaju djaci talijanske narodnosti, da se jih dobro podučava u materinjem jeziku, te preporučuje sl. saboru prihvat svojega predloga, kako više spomenusmo.

Vladin zastupnik primećuje, da je već g. ministar nauke pripoznavajuć manjkavosti u podučavanju zemaljskih jezikah na gimnazijah, gdje se predaje njemački, odredio, da se odsele ima i hrvatski i talijanski jezik podučavati po stanovitoj osnovi i to obligatno 2 sata na tjedan u svakom razredu, a roditeljem ili skrbnikom pripušća se pravo, da izaberu hrvatski ili talijanski jezik, koji imaju učiti njihovi sinovi ili štićenici i to tako, da će izabrav jednom jedan zemaljski jezik morati napredovati u učenju istoga jezika dok svrše gimnaziju.

Predlog Constantiniev pouzročio je živahnu razpravu, kod koje sudjelovahu zastupnici Strk, Babuder, Dorčić, bje ipak većinom glasovah primljen. Prva točka dnevnoga reda sadrževala je izvještaj školskoga odbora o zakonskoj osnovi podnešenoj od zemaljske junte u zamjenu zemaljskoga zakona od 3. novembra 1874 Br. 29. Izviešće poznavajuć potežkoće, da se postigne bolje i pravednije razdieljenje troškovah za škole to želeć da bude sjedinjena uprava u pokrajini predlaže da se odgodi za drugo zasjedanje razprava o predloženoj zakonskoj osnovi, da se pruži prilika svestranom razpravljanju toga važnoga predmeta.

U otvorenoj razpravi govorahu gg, Strk, Babuder, Campitelli, Eluschegg, Amoroso i Boccalari. Strk predlaže da se trošak školski porazdieli na pojedine školske kotare. Dr. Amoroso navadja razloge, radi kojih je junta poprimila razdiobu školskoga potroška na pojedine sudbene kotare te se slaže sa predlogom odborovim, nakon češa bude odborov predlog, da se razprava do budućega zasjedanja odloži, primljen.

Kod druge točke dnevnoga reda izviešćuje g. Strk za školski odbor o proračunu školske zemaljske zaklade za god. 1882, koji bje odobren u izdatku od f. 144.193 pokrit se imajućih sa for. 34.052 vlastitoga dohodka i sa for. 110.141 dodatka iz zemaljske zaklade.

U šestoj sjednici obdržavanoj dne 6. septembra Dr. Vidulich predlaže saboru predstavku na visoko ministarstvo glede pomorstva, koja bje jednoglasno primljena. G. Franjo Sbisà i drugovi predlažu, da se naloži junti nek nastoji kod vlade, da se kod revizije šumskoga zakona od 3. decembra 1852 uzme obzir na osobiti odnošaje naših šumah te da se taj zakon novrši tako strogo. Nadalje nalaže se junti, da nastoji kod vlade, da se uvede bolji red kod iztjerivanja poreza te da se poreznik neobterećuje nepotrebitimi troškovi te da se istodobno nevodi exekucija za isti dug na dva ili tri načina. Ovi predlozi bili su jednoglasno prisuljeni.

Prilmjena bi u trećem čitanju zakonska osnova o gradjenju ceste od sv. Dominika preko Eržišća u Kršan sa 14 proti 11 glasovah. Prima se do znanja izvještaj g. Babudera za školski odbor o pučkih školah u obće za god. 1879–80. Kod točke III. »troškovi za naukovnu svrhu« predlaže g. Strk, da se podieljivanje zemaljskih štipendijah i podporah neogranići samo na pokrajinu, nu taj predlog nije bio primljen; drugi njegov predlog, nek se umoli visoka vlada, da se ograničujući propisi sadržani u ministarskoj naredbi za bogoštovje i nastavu od 8. maja 1880 br. 16365 kod podieljivanja štipendijah djakom polazećim hrvatske il vanjske zavode neprotegnu na gimnazije na Rieci i Senju i to u interesu mladićah iz voloskoga kotara i otoka Krka, bje prihvaćen. G. Dorčić bi želio da se odstrani uvjet spojen kod podieljivanja 10 štipendijah doznačenih djakom iz kvarnerskih otokah, da moraju pohadjati pazinsku gimnaziju, nu budući se ima uvjek štovati utemeljiteljeva želja nedodjo na glasovanje.

Zastupnik Strk pita juntu, kakvu vriednost pripisuje ona rubrici »običajni jezik (lingua usuale)« kod zadnjega popisa te dali će ista biti podlogom, da se ustanovi brojni razmer kod opredeljivanja narodnosti u Istri. Odgovara mu g. Amoroso, da popis nije ničinjen ni upravljan od junte te da joj nepripada pravo opredeliti naukovni jezik u školah. Kod rubrike XI. predlog g. Strka, da se naredbe zemaljski zakoni preglasuju i na hrvatskom jeziku i tiskanice za porabu školah da budu hrvatske il slovenske, bje sa svimi glasovi proti 5. odbijen.

Odobren je napokon pokrajinski proračun u iznosu od for. 322.267 i dohodku od for. 121.338, ostaje dakle manjak od for. 200.929, koji će se budući godine ovako pokriti:

a) adicional od 25% na sve izravne poreze sa vanrednimi državnimi povišci;

b) adicional od 100% na potrošarinu (dazio) od mesa i vina;

c) stalne neodvisne pristojbe (tassa) od f. 10.02 odnosno f. 6.68 po hektolitru na špirit i f. 2.20 po hektolitru pive.

Prva točka dnevnoga reda u *sedmoj sjednici* obdržavanoj istoga dneva poslije podne bijaše izvešće financijalnoga odbora o juntinom predlogu kako da se bolje smieste zemaljske oblasti i spojeni instituti. Predloga većine ide na to, da se sagradi u Poreču sgrada za zemaljske oblasti troškom 60.000 forintih, koji kapital imao bi se postupice sa godišnjih 3600 for. amortizirati, u tu svrhu, da junta učini shodne korake te da buduće saborsko zasjedanje izviesti, sabor pako da ima konačno odlučiti. Manjina predlaže obzirom na ekonomičke okolnosti pokrajine da se predje preko juntinoga predloga na dnevni red upućujuć ju na §. 30 štatuta. Izviestitelj većine bje Dr. Campitelli, manjine Dr. Ceh. Za predlog većine govorahu g. g. Canciani, Costantini, Eluschegg, Barsan, za predlog manjine g. Babuder. Prihvaćen bje predlog većine.

Obrazloženim izvešćem i predlogom politična-ekonomičkoga odbora zabačen je rekurs Eduarda Cudera i onaj žminjskoga župnika.

Sabor sa izjavljuje, da se prihvati princip, da neprekinuto desetgodišnje stanovanje u občini ima pravo na pripadanje istoj občini. Zatim se nakon podulje razprave prihvatilo njekoliko predlogah o filokseri, kako bi joj se što bolje na put stalo. U odbor za reklame kod uredjenja zemljarine izabrani su kao članovi sledeća gospoda: Adolfo Clarici iz Buzeta, Dr. Egidio Mrak iz Pazina, Kliment Orlić i Franjo Sbisà iz Poreča, za zamjenike Franjo Bradamante i Franjo Danelon iz Poreča, Dr. Justo Petris iz Cresa i Dr. Ferdinand Segher iz Pazina.

Ministarstvo upravilo je na svo pokrajinske sabore upite glede uredjenja administrativnih oblastih. Pokrajinski sabor u Poreču odgovorio je na ime političnо-ekonomičkoga odbora na ta pitanja u svojoj *osmoj i zadnjoj sjednici* dne 7. septembra po prilici sledeće: »Sabor se izjavljuje da nije shodno niti potrebito da se odiele njekoji poslovi mjestne policije od občinskoga djelokruga pa da se imaju smatrat samo kao na občinu prenešeni a još manje da predju u djelokrug kotarske oblasti; pripoznaje pako sabor potrebu da se promjeni način priziva kod stvarih mjestne policije tako da kod stvarih gdje se neradi o globi budu odlučivale samo autonomne istancije, a gdje se sadi o globi, da odlučuju vladine istancije.

Sabor sa protivi, da se ustroje u ovoj pokrajini kotarska zastupstva, nu naglasuje kako je od potrebe da se zakonodavnim putem providi, da uzmognu občine savjestno obavljati doznačene jim poslove. Želio bi se veći nadzor juntin odnosno vlade nad pojedinimi občinami, a i neobhodno bili bi potrebiti stalni občinski uredi i činovnici, koji nebi bili podvrženi svakoj promjeni zastupstva. Budući je pako to djelokrug zemaljskoga sabora, biti će dostatno, da se ovi odnošaji urede zemaljskim zakonom«.

Nakon podulje razprave, kod koje sudjelovahu gg. Eluschegg i Dr. Amoroso, bje primljen uz neznatne promjene gornji predlog.

Tim bje izcrpljen red predmetah, koji su se imali razpravljati a zemaljski kapetan navev u kratko saborski rad u ovom zasjedanju zaključi saborske sjednice uz trokratni »živio« na Nj. Veličanstvo, cara i kralja Franjo Josipa I.

DOPISI.

Iz iztočne Istre.

Siromašni naš narod, kojino bitiše na kršovitom istarskom tlu, življaše više vjekovah pod okriljem nesretne kobi. Upliv tudjinstva, višegodišnje nerodice, pa s toga skrajna oskudica i manjkavost narodnih prosvjetitelj'jah djelovaše na to, da je ostala zapretana iskra narodnje samosvjesti kroz dulje vremena. Nu, hvala Bogu! sada je nastala povoljnija doba. Požrtvovni svećenici a i u novije vrieme narodni učitelji stali se svim marom trsiti oko valjane izobrazbe našeg zanemarenoga puka. Nu i ovdje namiće nam se gorka istina, da je vriednih svećenikah našeg roda godimice manje, a da je opet i broj hrvatskih učiteljah vrlo nedostatan. Otvaraju se natječaji za učione sa hrvatskim učevnim jezikom, a budući neima naših moliteljah to se tude namještaju talijanski učitelji. Pred više godinah ustrojila je vlada hrvatski pripravni tečaj. Učenici ovog dobivahu godišnju podporu (50 for.), a nakon navršene godine prestupiše na koparsko učiteljište. Nu žalostno je izkustvo pokazalo, da se slabo mari za to, počem se godimice vrlo malo javlja učenikah koji su voljni posvetiti se učiteljskomu zvanju. Vlada je ustrojila prošle godine i dva hrvatska pripravna tečaja, u Žminju i u Kastvu. Na žminjskom bješe početkom školske godine prilični broj učeće se mladeži, nu koncem ostade sama petorica, pa niti od ovih nemože nitko na učiteljište, jer nisu navršili 15. godine. U Kastvu se obučavalo devet dječakah i tri djevojčice, od kojih će moći prestupiti na učiteljište samo tri dječaka i dvie djevojčice. Usljed nestašice učenikah razpuščena je sada žminjska pripravnica, nepreostaje nam dakle, nego jedina kastavska. Nastojmo s toga, da se ove godine upiše u nju čim više učenikah, jer inače propasti će i ona. Pak onda, što da činimo? Vlada će sjegurno davati podpore i onim, koji radi maloljetnosti trebaju polaziti dvie godine ovaj tečaj. A na učiteljištu, u koliko se čuje podupirati će se pretežno Hrvati, jer talijanskih učiteljah ima i odviše a slovenskih dostatno. Svjestni dakle i misaoni otačbenici, kojim je na srcu valjana izobraženost zanemarenog našeg roda, boljak mile domovine, neka uzmastoje čim većma oko toga, da pošalju roditelji svoje marljivo i bistro sinove u kastavsku pripravnicu. Prinieti će time plemenitu žrtvu na oltar dobrobiti svoje otačbine. Ta malenim troškom uzmoći će seljak pribaviti svomu sinu častan stališ i otuđjela rodu privesti opet u krilo domovine. — Koji dakle kani poslati dječaka u pripravnicu, neka to objavi ravnateljstvu u Kastvu, koje će mu drage volje biti u svemu na ruku.

Iz srednje Istre *mjeseca rujna.*

Neoglasujem Ti se ovaj put, cienjena »N. Slogo« od ovud, da živimi bojami orišem sve sgode i nesgode naše, niti da na vidjelo iznesem zulume naše, ta Ti si i onako o svem dobro obaviešćena, pa i često o svem glas svoj podižeš. — Nu za ovaj put hoću da koju rečem na predzadnji uvodni članak »Milo za drago«. Potvrditi mi je bo, da su sbilja narodni naši zastupnici na porečkom saboru pomilovanja vriedni. Tomu nam je i zadnje saborsko zasjedanje bjelodanim dokazom. — Izbirajuć bo izvanjske naše občine svojih 12 zastupnikah imalo bi se suditi, da ih toliko sbilja i na saboru imade. Dà, imade ih nu ne za naš narod, niti za našu narodnost, kad se bo u rečenom zasjedanju na predog i zahtievanje narodnog zastupnika radilo o pitanju i o tom se glasovalo: imajuli se zakoni i u našem jeziku — hrvatskom — tiskati, to je pitanje odziva samo u petorici našlo, pak neka tko na to reče, da se pravično znami nepostupa, i da za nasu Istri neobstoji §. 19. temeljnih Carevine zakonah? — Kadno je pak nadalje jedan iz medju narodnih zastupnikah u svoj govor upleo i »hrvatsku« izreku, morao se žalibog uvjeriti, da je ne samo na to ogromna većina oči svoje izbuljila, nego da niti stenograf nije znao, ili nije možda ni htjeo rečenu izreku shvatiti il odnosno ju pobilježiti, pošto se poslije od govornika zahtievalo, da ju napiše. — A što da o pokrajinskih štipendijih sada rečem? Dali su nam se bar u tom poslu stvari od lane na bolje okrenule? Ne. — I tu nam se svakojake zapreke stavljaju. — Traži se od nas svrha, a sriedstva nam se nepružaju. — U našem jeziku sriednje učione naći nam je samo u Traslitaniji, — ali tu se hoće svakako »inozemstvom», smatrati, — pa pošto jezik bježi, gdje zub boli, čujte ljudi!, po jednoj naredbi Vis. Ministarstva za nastavu hoće se posebne dozvole za uživati i pokrajinske štipendije u reče-

noj Traslitaviji, kako da bi to baš pravo i sgoljno inozemstvo bilo. Zato pravo i umjestno je sbilja tom prigodom naš narodni zastupnik iztaknuo, što je još negda ugledna njeka osoba u sabornici pripomenula, da Istran Hrvat spava, al da stoga još umrô nije, nego da se u snu okriepljuje i na nov, muževni rad pripravlja. Ustan dakle mili rode na mladjahne i krepke svoje noge, pa se za izbornu borbu još na vriemo muževno pripravi, te dva i tri puta promisli prije negoli svoj glas ikomu dadeš, te se nezadovolji samo tim, da dvanaestoricu samo svojihzastupnikah od izvanjskih občinah u sabor proturaš, nego da se istim svojim pravom i u gradovih i trgovištih poslužiš. — Dugo te i težko izkustvo moralo je već naučiti, da se muzdaš u one, kojim je na ustih med a u srdcu jed, i koji sada za tim idu, da si ogromnom većinom tvojih žuljevah nabave ili sagrade »Pokrajinsku sgradu«, koja, kako isti vele, ima pokrajini, tobože »bogatoj« dolikovati, — pa k svemu tomu spomeni se svagda, da vrag i djavô rodjena su braća«.

Rodoljub.

Iz Kastva.

(Zabava «hrvatske čitaonice u Kastvu»). Bratovšćina imala je svoju skupšćinu u 4. sata poslie podne, u 7. satih počela je u čitaonici zabava na korist bratovšćine.

Jedva je kada koja zabava tako posjećena bila, kako ova. Kastav bijaše mnogobrojno zastupan. Gostovah bijaše iz Veprinca, Voloskoga, Lovrana, Braeča, Pićna, Cresa, Malinske, Fužinah, Rieke, «ilirske» Bistrice, da i iz samo biele Ljubljane. Bilo tu junačkoga rukovanja, bratimskoga grljenja, srdačnoga razgovaranja. Radost čitao si svim i domaćim i gostovom na licu.

Dvorana čitaonice bijaše sjajno razsvietljena i ukusno uredjena. Na pročelju pozorišće. Na njegovom zastoru slika dičnoga Vitezića medju hrvatskimi zastavami. Postrani zadovi krasno bojadisani, a po njih razvješena zrcala i slike: Nj. Veličanstva Frana Josipa, njeka iz hrvatske povjesti, kao takodjer zob Istre. Pozorišće, bojadisanje, u obće uredjenje dvorane, sve je to trud dvojice vriednih kastavskih gradjanah. Budi njim ovim izrečena srdačna zahvala.

Zabava počela je sa sviranjem na guslah. Uz njeke najmljenike odsvirali su domaći diletanti kitu narodnih i prostonarodnih komadah. Godilo je srdcu slušati te glasove hrvatske vile tim više što jih redje čujemo, i što su jih većinom domaćini odigrali. Živili i čuli jih još često.

Osobitom napetošću čekalo se je na predstavu vesele Jurkovićeve igre «Kumovanje». Pred koju godinu samo je koji djak deklamirao u čitaonici, a težkom mukom se je nagovorilo po koju gospodjicu, da deklamira. Danas stupilo je na pozorišće 7 mužkaracah i tri ženske. Za diletante, i k tomu većinu početnike, predstava je veoma dobro izpala. Petricu predstavljao je g. Batestin iz Lovrana. Polonu g. Marjanovićka iz Veprinca, poznata kao vrstna predstavljačica već iz pokladnih predstavah. Čulića g. Brozović, koj je tako predstavljao, da nisi u njem Brozovića vidio, već zabrinuta otca i kuće gospodara, koj hćer udaje a nemože kuma naći, i koj se pak nadjena kuma riešiti nemože, on je ubrao svakako prvi lovor vienac. Gospodjica Dukićeva odlikovala se je svojim zvonkim glasom, osobito čistim izgovorom i odrješitim govorom kao supruga Čulićeva. Gospodjica Jurinčeva bijaše njim hći. G. Rubeša odigrao je svoju ulogu na obće zadovoljstvo kao kućni sluga. G. Robert Vlah pravi lihvar, čega se primi, u tom uspije sjajno. G. K. Jelušić predstavljaše gradskoga stražara Blaža. G. Ad. Jurinac kao Staniša imponirao je svojom izvanjštinom i svojim katanskim glasom. Hvala svim na trudu i na pruženoj nam zabavi.

Medju činovi sviralo se na gusle. Odpievalo se pjesmu »Tam gdje stoji«. Izigralo se tombobu, koja nije bez šale prošla. Vrtilo se do biela dana, a medju tim pjevalo, igralo, razgovaralo. Težko bijaše svakomu dieliti se od tako vesele družbe. Ulaznina i razprodaja brojevah za tombolu iznesla je ciglih 100 for. K tomu prispjelo je darovah od osobah, koje nisu mogle zabavi prisustvovati. Prilično se je za zabavu potrošilo, al potrošak nije samo za ovaj put, i čist prihod namjenjen bratovšćini je znatan.

Čitaonica postala je utemeljiteljnim članom bratovšćine. To isto postao je i čestit trgovac iz Rieke, došavši da odahne i da podupre blagotvorno družtvo.

Odboru čitaonice, koj je priredio tu zabavu i svim koji su kod nje sudjelovali: čast i hvala.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. rujna 1881.

Prošli put nenapisasmo »Pogleda« jedno, što nam nije doticalo prostora, a drugo, što nismo imali toli važnih novostih, da jih javimo našim čitateljem. Al i danas, kad rečemo o domaćih stvarih, da su nekoji sabori već dokončali svoj rad, a nekoji da viečaju još i sada, rekosmo sve, što se moglo. Što je uradio naš istarski, naši su čitatelji nešto doznali već iz zadnjeg broja, a nešto će iz ovoga.

Ljetos je izmedju svih na najvećoj glas izašao sabor dalmatinski. Na mig. ustavovjeracah autonomaši su u njem izazvali tokav škandal, da je narodna stranka bila prisiljena umoliti vladu, neka izposluje na višem mjestu, da se u buduće sabor dalmatinski sastone u kojem drugom gradu mjestu u Zadru, gdje je talijanska prostačina na najnedostojniji način na javnoj ulici napala narodne zastupnike, tè tim težko uvriedila sav hrvatski u Dalmaciji narod. Povod tomu škandalu da je dao špljetski raznačolnik, Dr. Bajamonti, nekakvimi upiti iliti interpelacijami, upravljenimi na vladu i na zemaljski odbor. Radi tih dogadjajah da je i sam dalmatinski namjestnik barun Rodić putovao u Beč, pak se čak govorilo, da misli odstupiti, al je sad opet sve zamuklo.

Ustavovierske novine nemogu da se donadiče tog dalmatinskog škandala, jer im je tobože ponatrusio zahrdjalo oružje, kojim vojuju proti Taaffe-u i njegovoj pomirljivoj politici. Ali Taaffe stoji tvrdo i nepomično, kao greben usried pučine, na koji se badava pjene biesni morski valovi. Dapače u tom se nenaplatnom napinjanju toli umoriše, da su svoju zloglasnu stranku čak razvrgli, pak osnovali tako zvani narodni klub njemački, koji se ustavom neće pačati nego u toliko, u koliko se bude dojimao njihove njemačke narodnosti. Tim je država nepreporno došla u ruke našoj iliti tako zvanoj desnoj stranci, koja mora stopram sad svietu pokazati, da se nije prenaglila, kad je za vlastju hrlila, nego da zna i umie državom vladati.

Dne 26. otvorio se ugarski, a dne 27. hrvatski sabor. U Hrvatskoj je prigodom zadnjih izborah nadvladala vladina stranka, koja broji u saboru preko 40 glasovah, a ostali su dielom zapali narodnu neodvisnu, a dielom stranku prava. Što se tako dogodilo, nije nikakvo čudo, jer kako se čita u dopisih i pismih iz Hrvatske, ljetošni su izbori na više mjestih obavljeni pomoću oružane vojničke ruke, zatvaranjem narodnih ljudih, i drugimi neobičnimi sredstvi. Ali sviestnoj i ciloj opoziciji nemaraj zato srdce obumrieti, jer i najteži porazi imadu svoje jasno iliti pravo lice!

U vanjskom svietu najveći i najvožniji dogadjaj u ovo mjesec danah jast sastanak ruskog i njemačkog cara, kojim su dne 12. u Dancigu sviet iznenadili. O tom sastanku nije nitko ni u snu snivao, dokle se o njem nije na jedan put raznio po svietu glas, kao o gotovu činu. Nešto prije tog sastanka glasoviti njemački general Moltke boravio je kod dvora u Kopenhagenu, pa je kao izvjestno, da se taj sastanak sbio po želji starca cara Vilima, kojemu je na srdcu ležalo, prije nego će sklopiti umorene oči, utvrditi staro prijateljstvo med Njemačkom i Ruskom. U pratnji carevah bijahu prvi dostojanstvenici s jedne i s druge strane, pak i sam siloviti njemački državni kancelar, knez Bismark, zato se tomu sastanku pripisuje izvanredna važnost. Taj sastanak da neznači drugo, nego uzpostavljenje tako zvanog trocarskog saveza, pak se sad jako govori o sastanku i našega Cara s ruskim. Taj je dogadjaj najnegodnije iznenadio Francesku, a za njom Talijansku. Franceska je još uvjek u velikoj brigi radi svog ratovanja u Africi, koje joj neide ni najmanje za rukom. Već se ne govori nego jako malo o putu kralja Umberta u Austriju i Njemačku. U Egiptu sbijaju se stvari, kojo bi mogle još jako ružno svršiti po onog prodkralja, a uslied toga i po mir ciele Europe. Rusija nemože nikako da stupi na put preporoda i napredka. Španjolci i Portugalci hoće da ujedine svoje vojske. Nastrieljani predsjednik republike saveznih amerikanskih državah je umro.

Jurina i Franina.

Ju. Foregel Ferenc.

Fr. Bog te vidil Jure ča ti jo?

Ju. Nem tud Horváth.

Fr. Ha, ha, ha, ti se negde i turski navadil, povej mi malo kade to?

Ju. Ja negovorim turski lego majarski.

Fr. Oho! ča si se morda v Reke te par besed navadil.

Ju. Aj nisan, zač pravi Rečani još ni onoliko neznaju, leg ja san ti bil tamo preko Drave u nekom Medjumurju.

Fr. Poč si šal tamo dragi ti?

Ju. Čul san bil negde v Istre da se tamo na neken Nedelišće mora brzo novo obćinsko zastupstvo birati, al da nimaju čoveka kega bi ra sudca stavili, pak san šal malo tamo.

Fr. Je to moguće? Ča ni tamo pametneh ljudi.

Ju. Je je kako san čul i pametnih i vredneh al da bi treba puno šenice provetrit i kukolj i snet sbacit a to da je jako težko, pak da neće nijedan da to na se prime. Pak još san čul za neki računi da nisu va redu i za neke pijandure i ča ti ja znan, ča ti se sve ne vidi i ne čuje va onen Medjumurju. —

Fr. Dakle to j nejde va Ungarije ča ne.

Ju. Pod Ungarlju je ja, zač su njim ga Hrvati dali, al Ungareza ti ni vrag tega, ako ne kakova pijavica ka se s hrvatskim novcem hrani, a na Hrvate vavek samo psuje i laje.

Fr. To je dakle i tamo Hrvatom joh!?

***

Ju. Ala Frane, zlatno kruno moja, razloži mi malo, ti ki neč više razumeš, ča ima ono Kostantini s nekemi profesori va Pazine?

Fr. A trn su mi va peti i trun va oku, ač kako pošteni i vredni ljudi netaje, da s ono, čim jih je Bog storil, to je, Hrvati i verni sini svojemu rodu.

Ju. Pak to li je ta veliki greb, rad koga jih tuži i interpelacioni diže proti njim na vladu va Porečkom spravišću?

Fr. Dà, ma da su tamo kade iz talijanskoga Tirola, pak da talijanče i siju *irredenticu* po naših njivah, težko da bi to Kostantinia toliko smućevalo.

Ju. Ter sam čul, da je takovih, neću reć uprav va Pazinu, nu da jih je: pak je li je kada ki zato interpelal vladu?

Fr. Koliko ja znam, ni nijedan.

Ju. Ala moj dični Franino, storimo mi jedan interpelacion u toj stvari.

Fr. A dajmo, samo ako bude ča koristilo; ale viš vraga, za interpelacion storit trebalo bi, da nas je barem pet, a mi nismo nego cigla dva.

Ju. Aj smo četiri.

Fr. Aj nismo, ako ti morda sam za tri nevrediš.

Ju. A Luca, a Mara?

Fr. Bravo, Jurino, i Luca i Mara su neč.

Ju. A kamo ćemo poslat ta interpelacion?

Fr. A kamo, nego va Slogu?

Ju. Onda, Frane, pustmo i Lucu i Maru, neka mirno predu i krpaju, ač samo za spravišća treba pet podpisi, a za Slogu je dosta i jedan, kad interplant u ime celoga naroda govori.

Fr. Imaš pravo.

Ju. No dakle, učini to ti u ime svih nas ki u Istri hrvatski govorimo.

Fr. Hoću, evo, piši: »Zna li visoka vlada, kako se po nekih školah javno i tajno širi talijanski duh, a sve ča je hrvatsko i slovensko, sistematično zatira, akoprem Hrvati i Slovenci nezasstaju u vernosti prama cesaru i državi za Talijani? — Ako li to visoka vlada zna, ča je namislila učinit, da odkloni od nas krivnju, koja nam se čini, a od sebe i pogibel, koja joj preti? Franina!!

Ju. Živio, Franino, tisuće tisuć puti živio! ale....

Fr. Ale, ča?

Ju. Nezameri neznam, bim rekal....

Fr. Ča?

Ju. Da si mogal ispustit onu blaženu *pogibel*, ač će Talijani reć, da samo sumnju na nje hitamo.

Fr. Neka reku, ter hitaju i oni na nas, kad nas u svojih razgovorih i u svojih novinah nezovu drugačije, nego Rusi i panslavisti.

POUKA.

Nešto o ljutiki (allum ascalonium).

Danas ti pišem, seljače, o ljutiki, koju vrlo rado jedeš, ali ju malo i nevaljano sadiš. Da te pako potaknem na bolji uzgoj i na što veću sadithu ljutike, evo ti napisah malu pouku o istoj željom, da ti bude na korist. Bože daj!

Ljutika je u naše predjele donešena od istočnih stranah, i kaže se, da su ju našli kod grada *Askalona*, pa zato ju Talijani zovu »skalonja«.

Ljutika ljubi umjereno podnebje, a topal položaj.

Zemljište pako ljubi više toplu pjeskovitu ilovaču, nego ti težku ilovaču, dapače u ovoj posljednjoj izgubi tečan ukus; dakle, sadi ju na pukloj, pjeskovitoj, dobro gnojnoj, osušnoj zemlji.

Gnoj valja da ti je dozorio, a treba uvjek izbjegavati svjež stajski gnoj; najbolje voli gnoj miešanac, koji je sastavljen od svakovrstnih životinjskih, bilinskih i riednih tvarih, kano ti, n. p. razni odpadci dobiveni u štednjih, smeće, korov, svakojaki životinjski odpadci, gnoj iz zahodah, strvina, busen, lapor, ruševina, blato od cestah, vapno itd. itd; rečju sve one tvari koje nisu prikladne, da ih na gnojište bacamo.

Napokon želiš li prijatelju više toga znati o miešancu-gnoju, to te upozorujem na moj članak ob istom, koji bijaše objelodanjen u broju 5 od godine 1877 vrie »Naše Sloge«; dakle ga svoje koristi radi još jednoč pročitaj, i u praksi izkusi, pa ja krlv — ako ćeš se prevariti.

Zemljište, na kojoj si voljan ljutiku sadit, uvalja ga najmanje dva put dosta dubok

uzkopat iliti preorat a dovoljno je puhlu, pjeskovitu, osušnu zemlju i jedanput, ali samo duboko.

Potla nego si zemljište dobro i valjano uzkopao, a uz to ju valjano dozrielim gnojem pognojio, idješ ju sadit. Sadi se u mjesecu *kolovozu, rujnu*, dočim kod nas u Dalmaciji počmu ju sadit stopram u mjesecu listopadu, pa opet dobro radi. Možeš ju takodjer sadit po svu zimu, tamo do i preko travnja ako češ, pa dobro rodi. Za koliko sam izkusio, vruće preporučujem našem seljaku u Dalmaciji i u Istriji, da ju sadi mjeseca *rujna i listopada*, pošto su ovi mjeseci najbolji za saditbu ljutike.

Saditbu 'najbolje je vršit u redove uz razmak od 15 c. m. do 30 c. m na daleko.

Evo kako se sadi ljutika:

U jamice zasade se uz gori rečeni razmak četiri do pet malih odcipah stare ljutike *) pošto smo im vrške podrezali. Sadi se tako duboko, da joj vrški budu sasvim malo zemljom pokriti.

U zemljah, gdje vlada velika studen, pokrivaju istu steljom, a najbolja je za tu svrhu *paprat*, koja raste u vlažnih šumah.

U našoj pako Dalmaciji i Istriji nije potrebito pokrivat, buduć takove studeni nema, da bi nam istu osujetila. Samo ju dakako valja u vrieme velike zaparine zalievat. Ovo zalievanje prigodom velike žege i zato valja činit, što ljutika manje žiza, bude sladja, i bolja od luka i kapule za začinu. Suviše ju valja od svakovrstnog škodljivog korova plievit, i kadkad ju okopat.

Kad se ljutika vadi iz zemlje? Evo ti pravila:

Kad naime vidiš, da joj je lišće uvelo, a ti š njom van iz zemlje; to je *početkom mjeseca kolovoza*.

Pazi, dobri moj seljače, da ti ista mjesec rujan nedočeka u zemlji, s razloga, što kako vam je, težaci moji, znato, da u rujnu mjesecu padaju tople kiše, te tako bi ti ista mogla opet oživit, pa bi na taj način i mnogo štetovao, pošto bi te plod po zlu prošao. Dakle ti pravilo budi, da ju vadiš iz zemlje onda stopram, kad joj lišće uvene.

Čim si ju izvadio iz zemlje, onda češ š njom na sunce. Dok je na suncu koji dan ostala, i sa iste zemlju otresao, tada češ ju spremit u kuću na mjestu suhu i promajnom. Svakako valja izbjegavati vlažno mjesto, pošto bi se naskoro pokvarila.

Ljutika se upotrebljava sa govedinom, janjetinom itd., a navlastito pri velikom i malom postu uz malo soli, i komad kruha, našem je seljaku najdraža hrana.

Toga radi pri svrhi velikim glasom prikričujem, da sadite seljaci svukud ljutiku, jer Vam ona uz mali trud i trošak veliku korist daje. U to ime Bog pomozi!

Nikola Vežić.

*) Naši Hrvati u Dalmatinskoj Zagori po imenom odcip stare ljutike razumievaju to, da pošto ljutika u zemlji učini bus, a to jest naloži oko sebe množ ljutikah, pa za sadit odcipe male, a veliko upotrebljavaju za jelo.

Različite viesti.

Promjene u trščanskoj i koparskoj biskupiji. Č. g. Josip Križman, do sad kapelan kod S. Ivana u Verdelju je imenovan privremenim učiteljem vjeronauka na c. k. vel. gimnaziji u Pazinu. Na njegovo mjesto u Verdelj dolazi č. g. Anton Kjuder, do sad kapelan u Škednju. Č. g. Anton Devetak, do sad katchet kod pučke škole u novom mjestu u Trstu, ide kano kapelan u Siromašnicu u Trstu, od kud mu dolazi zamjenik kapelan č. g. Ivan Bastian.

Gotthardski tunel. Medjunarodno povjerenstvo, koje je nedavno imalo pregledati stanje radnja na Gotthardskom tunelu, izrazilo je, kako javlja »Gazzeta Ticinese«, svoje podpuno zadovoljstvo nad napredovanjem gradnje. Po njegovom računu biti će tunel do konca t. g. posvema gotov. Radnici se već počimaju odpuštati. Po »Journalu delle Strade« imao bi promet kroz tunel početi već o novoj godini.

Profesor Ivan Berbuč dosadanji profesor pazinske gimnazije premešćen je u Goricu, na njegovo mjesto dolazi g. Dragutin Compare iz Gorice. Za privremenoga vjeroučitelja na pazinskoj gimnaziji imenovan je g. dosadanji kapelan kod sv. Ivana blizu Trsta g. J. Križman. G. Josip Ivančić profesor ide iz Pazina u Goricu.

Ljubljanska gimnazija. Ove školske godine prijavilo se je 731 učenikah za pohadjanje iste gimnazije. U prvi razred upisalo ih se 201, med njimi u slovenski odiel 136.

† **James Garfield.** Predsjednik republike sjevero-amerikanskih državah preminuo je 19. prošloga mjeseca u Longbranchu, kamo su ga bili liečnici poslali nadajuć se, da će ga ozdraviti od težkih ranah, koje mu je nesretnik Guiteau pred dva mjeseca i pol zadao pucajuć na njega iz revolvera. Njegova smrt uzbudila je obću sućut po cieloj zemlji. Pokojniku je bilo jedva petdeset godinah. Poticao je od siromašne ali poštene obitelji te je bio prošle godine izabran za predsjednika ogromne republike. Njegovim nastupom nadalo se je, da će se pod njegovom vladom izkorieniti zavladala korupcija u javnom životu. Pokojnoga predsjednika prispodabljali su sa Linkolnom i koliko je štovanja uživao kod naroda, dokazuje subskripcija za njegovu razveljenu obitelj, gdje je u prvi mah ubliježeno 190.000 dolarah. — Uslied smrti predsjednika Garfielda postao je podpredsjednik general Chester A. Arthur po amerikanskom ustavu odmah predsjednikom sljedinjenih državah. Novi predsjednik položio je već prisegu, a rodjen je god. 1831.

Odlazak voloskoga kapetana. Dne 27. prošloga mjeseca otišao je iz Voloskoga kotara dosadanji kapetan grof Manzano. Nas postaji »Matulje« pozdravili ga svi politički činovnici kotara, deputacija obćine Voloskoga sa drugimi otmenimi gradjani i deputacija kastavska (obćina, duhovničtvo, pošta, škole i ostalo gradjanstvo). U ime kastavskog puka pozdravilo ga je g. R. Vlah kratkim al jezgrovitim govorom, na što znori gromovit »Živio«. Grof Manzano vrlo dirnut tako liepim odlelenjem, otišao je. I doista još nijedan kapetan nije se tako srdačno odielio od svojeg puka. Nu valja reći istinu, težko da bismo bili mogli imati milijega i pravodnijega tudjinca, nego što je on bio. Evo vam pismo, kojim se je službeno oprostio s kastavskim glavarom:

Volosko 22. rujna 1881.

Štovanom Gospodinu

občinskom glavaru Franu Muniću u Kastvu.

Nj. Preuzvišenost predsjednik ministarstva kao ministar unutrašnjih djela odobrio je na moju molbu dne 6. julija t. g. sa riešenjem 28. pr. mj. br. 3873/M. J. moje premeščenje radi obiteljskih okolnostih u istom svojstvu u Pazin. Pošto so djelim od ovog kotara držim se dužnim, dati Vam toliko na znanje osjeguravajuć Vas da ću podporu koju ste u raznih uredovnih poslovih meni i kotarskom glavarstvu pružili uzčuvati zahvalnostju u mojoj pameti. — Želim od srdca da buduć Vaša nastojanja za probitak i napredak Vaše obćine vazda i u napried okrunjena najboljim uspjehom, te nipošto nesumnjam da će se to najlagljе i najsigurnije postići kao dosada zamjenitim podupiranjem Vašeg predpostavljenog kotarskog glavarstva. Primite Štovani Gospodine osjeguranje mojog najodličnijeg počitovanja *Manzano v. r.*

Smrzao se u — augustu. Dne 28. aug. — priča »Tagesposte u Lincu — pošao je jedan seljak u drugo selo po svoju kozu i s večera krenuo doma. Uz put uhvati ga žestoka olujina s kišom i tamna noć. Seljak se uslied toga zabuni u šumi i sjutra dan ga nadjoše mrtva. Smrzao se od vlage i sušci. Bijaše mu istom 38 godinah.

NATJEČAJ.

Br. 10659 IX.

Početkom prvog tečaja školske godine 1881-82 podielit će se jedan štipendij, utemeljen po pokojnom biskupu Ravnikeru, od godišnjih 100 f.

Na taj štipendij imaju pravo izključivo mladići, koji su se rodili u trščansko-koparskoj biskupiji, a med timi na prvom mjestu oni, koji su rodjeni u Istarskih krajevih iste biskupije, te uče javno na kojoj gimnaziji u Primorju, kranjskoj ili koruškoj nakanom da se svećenstvu posvete. Molbenice za taj štipendij za priloženimi svjedočbami krsta, cieplјenih kozicah, siromaštva i zadnjih dvajuh šolskih tečajah neka se dostave kroz dotična predpostavljena školska ravnateljstva biskupskomu Ordinarijatu u Trst do 1. Novembra 1881.

C. k. Namjestničtvo

u Trstu dne 5. Augusta 1881.

Opazka. Upozorujemo, da nije gornji natječaj isti s onim štanpanim u broju 17 ove godine, otvorena su dakle dva Ravnikerova štipendija.

Uredničtvo.

LISTNICA.

Njekojoj gospodi predbrojnikom na Voloskom: Naš list vam je bio točno odaslan kao svaki drugi put, popitajte se dakle kod voloske pošte, što je u stvari. Mi smo onim, koji su reklamirali, po drugi put odposlali broj 18. — P. n. gg. L. B. u Zagrebu; S. M. na Voloskom, M. F. u Felsö sv. Ivanu; M. M. u Brlbiru: mirno do konca tekuće godine.

Javna zahvala.

Hrvatska čitaonica u Kastvu predala je družtvu »Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri« for. 53.70 kao čisti prihod na korist istog družtva dne 19. rujna priredjene zabave. Dočim se odbor u ime družtva hrvatskoj čitaonici na predanoj svoti najsrdačnije zahvaljuje, goji nadu, da neće ovaj domoljubni čin ostati osamljenim, već će biti poticalom i primjerom mnogobrojnim narodnim družtvom kod jednokrvne nam braće Hrvatah.

U ime odbora »Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri«.

Kastav dne 25. rujna 1881

Vekoslav Vlah, predsjednik — **Pop. Er. Jelušić,** tajnik.

OZNANA.

Buduć sam se ovdje naselio, namjeravam obavljati svoju liečničku praksu i pripravan sam odazvati se svačijem pozivu.

Propisujem u svom stanu od 11-12 sati prije podne.

Siromašnim propisujem bezplatno od 3-4 poslije podne.

Trst, rujan 1881.

V. Dr. Gruhlšlć.

liečnik,

(3-4) Via Lazzaretto Vecchio N. 20., II. p.

Crkveno slikarstvo.

Dajemo na znanje p. n. gg. župnikom i crkvenim upraviteljstvom, kojim treba kakvo slika, oltarska ili znatavna, da mogu putem ovog lista stupiti u dogovor sa našim narodnim čovjekom i poznatim ovdje crkvenim slikarom, koji radi po svih zahtjevih najsavršenije umjetnosti, a s druge strane uz veoma pristojnu cienu. Umjetnimi slikarijami nukićene crkve jesu znak prosvićenosti i napredna puka. Tko dakle želi, neka se izvoli obratiti na nas, mi smo mu na uslugu.

(3) *Administracija Naše Sloge.*

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojidisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »

Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničnike stanice.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:

u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom hlebatanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Septembra 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.56	9.37	11.75	—	24	5.57	9.38	—	—
17	5.56	9.37	—	—	25	—	—	—	—
18	—	—	—	—	26	5.56	9.37	—	—
19	5.56	9.37	11.75	—	27	5.55	9.35	11.70	—
20	5.56	9.37	11.75	—	28	1.55	9.35	—	—
21	5.56	9.37	—	—	29	5.55	9.35	—	—
22	5.56	9.37	11.75	—	30	—	—	—	—
23	5.57	9.39	—	—	—	—	—	—	—

Pregled trščanskoga tržišća

dne 29. Septembra 1881.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko »	84	—	98	—
S. Domingo »	63	—	73	—
Rio polag vrsti »	50	—	68	—
Cukar austrijski »	35	50	37	25
tučeni »	34	50	35	50
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	60	—	115	—
Naranče, skrinjica	10	8	—	—
Karube puljezke za 100 k.	7	—	7	50
levantinske »	7	—	—	—
Smokve Kalamata »	16	—	—	—
puljezke »	18	—	—	—
Limuni, skrinjica	4	—	10	—
Bademki iliti mendule pul. za 100 k.	83	—	87	—
dalmatinske »	87	—	88	—
Lešnjaci »	28	—	50	—
Šljive »	29	—	31	50
Pšenica ruska »	13	—	13	15
ugarska »	12	50	13	—
gulučka »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	—	7	25
ugarski »	—	—	—	—
Raž »	—	—	—	—
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	8	50	9	25
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	11	25	13	—
Bob »	—	—	—	—
Leća »	10	—	18	—
Oriž talijanski »	16	75	22	—
inglezki (kitajski) »	12	25	15	50
Vuna bosanska »	108	—	115	—
morejska »	118	—	125	50
arbanaska »	123	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Dasko koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	60	12	90
bukovice »	6	—	12	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	57	—	70	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	42	—
istarsko »	41	—	43	—
Kameno ulje u barilah »	10	15	10	25
u kasetah »	13	—	13	25
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	—	—	—	—
dalm., ist. i bos. »	75	—	103	—
janjeće naške za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske »	60	—	90	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bukalar za 100 k.	33	—	34	—
Sardele i barili »	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	27	—
Maslo »	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	39	—	40	—
Salo »	76	—	—	—
Slanina »	62	—	66	—
Rakija etoltar 100 litarah) »	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	25	—	28	—
Ruj naški »	9	—	—	—
» latarski »	8	50	—	—
» dalmatinski »	6	25	6	50
Lišće od javorike »	12	50	13	—
Vinske strgotine (Gripula)	—	—	—	—
sploh »	31	—	48	—
Med »	26	—	30	—
Lumber (jabučice od javorike) »	11	—	11	50
Pakal baril od 100 k.	9	75	9	—
Kunje (štrace) za 100 k.	2	—	18	—
Catram dalmat. »	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 20. U Trstu 16. Oktobra 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hualla, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze nijesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se novcaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putam svoje *Listnice*.

Umoljavamo onu gospodu predbrojnike, koji još nisu svoje predplate za tekuće godinu namirili, da to odmah učine, jur bi bila već doba.

Pučke škole u Istri.

U poslednjih dvih brojevih izviestili smo u kratko naše čitatelje o radu istarskoga sabora u zadnjem saborovanju. Sad nam je dužnost, da rečemo koju obširnije o njekojih po nas zanimivijih predmetih. Danas govoriti ćemo o pučkih školah.

Lanjski sabor na juntin predlog prihvatio je jednoglasno sledeći nalog:

»*Nalaže* se zemaljskoj junti da pregleda zemaljski školski zakon od 3. novembra 1874 br. 29 te da u sledećem sasjedanju predloži saboru zakonsku osnovu, kojom bi se pridržav financijalnu školsku upravu kod zemaljskih oblastih i razteretiv dielomično zemaljski fond — privukla na razmjerno i veće plaćanje za školski trošak ona školska okružja, koja uživaju blagodat obuke ili koja imaju svoje *škole*.«

Da uzmognu naši čitatelji shvatiti povod i svrhu ovoga u sebi pravednoga naloga, osvrnuti nam se je do god. 1867. Do ove napomenute godine bijaše veći pio naših pučkih školah u rukuh svećenikah, koji su po nalogu svojega biskupa podučavali a da nije puk ni ocutio kakvoga školskoga tereta. Svjetovni učitelji primali su svoje mršave plaće iz občinskih a gdjegdje i iz crkvenih blagajnah a kako su ju dobivali, svakomu je poznato, učiteljski stališ nalazio se je u kukavnom stanju. God. 1867. počelo se na sve strane vikati »znanje je moć« te se je mnogo pisalo, da nisu pruski vojnici sa topovi nego učitelji u školi pobjedili Napoleona kod Sedana. Škole morale su se urediti i predati u svjetovne ruke pak se je zakonom od 30. marča 1870 naložilo, da se za dvie godine imaju svećeničko škole pretvoriti u svjetovne. Ali odkud jih plaćati? Ovo nisu zrelo promislili oni, kojim su pred očima lebdile samo svjetovne škole. Ustanovilo se je, da imaju občine plaćati svoje učitelje, nu većim dielom siromašne občine nisu bile kadre plaćati učitelja, koji je mogao biti zadovoljan, ako je i poslije pol godine svoju plaću primio. Da se tomu doskoči stvoren bi zakon od 3. novembra 1874 br. 29, po kojem je ima'a provincija plaćati učitelje te ove poredala u 3 reda. Učitelji prvoga reda dobivaju 600 for. godišnje plaće, drugoga reda 500 for., trećega reda 400 for., podučitelji 300 for., a plaće za učiteljice odmjerene su za 20% manje. Ustanovljena su nova školska okružja i obća dužnost pohadjanja škole.

Naša provincija nije bogata pak se ipak naložilo 18% na porezo (davke), kasnije 20% a ove godine bit će nješto više. Godine 1879. potrošilo se je na škole preko 110.000 for., od ovih dala je država 23856 for. a nješto školski dohodci, provincija pako dodalo je preko 80.000 for. — Godine 1880 palo je na teret provincije 85000 for. a ove godine kod školskoga potroška od 134.000 ima provincija dodati 100.000 for. Za buduću godinu proračunano je 144.193 for., provincija ima dakle pokriti 110.000 for. — Vidi se iz ovih brojevah, da svake godine školski trošak raste za 10.000 for. pa ako se tako ide dalje, kamo ima se dospjeti? U Istri svi plaćamo porez za škole dakle naravno imamo i svi pravo tražiti, da se ustroji toliko škola, da mogu svagdje djeca polaziti isto i tako bi provincija imala do 15 godinah preko 300.000 for. potroška na škole.

Polag zadnjega popisa možemo za stalno u Istri računati preko 300.000 stanovnikah te uzev 11 djece po stotini sposobne za školu u dobi od 6.—12. godine ima kod nas 33000 djece, koja bi imala polaziti školu. Metnimo, da ju svi pohadjaju te da svaki učitelj ima po 60 djeco, to bi naša provincija trebala 550 učiteljah te bi za 15—20 godinah uz plaće, potgodišnje dodatke i mirovine potrošak školski pokročio do gori napomenute svote od 300.000 forintih. Trebalo bi 200 učiteljah po 600 for. iznaša 120.000 for. — 200 po 500 for. daje 100.000 f. — 75 podučiteljah po 300 f. iznaša 225000 for. — 75 podučiteljicah po 240 for. daje 18000 f. — ukupno 260.500 forintih. Po zakonu imala bi biti u svakom školskom kotaru muška i ženska gradjanska škola, dakle u 6 kotarah po 6000 for. dalo bi 36000 for., učiteljam za ravnateljstvo 10000 for., ostali troškovi 10000 for. — ukupno 316500 for.

Da se uzmogne pokrit samo školski trošak imao bi se postavit namet ili adicional od 60%, buduć ima Istra nješto preko 600.000 državnoga poreza, osim toga obstoji još namet za provincijalne potrebe, za razteriti zemljište, za občine, ceste tako da bi se moralo plaćati preko 100% nameta! A komu nalagati te namete? Da naš puk nesmaže ni današnjega tereta, dokazom je, što je koncem god. 1879 imala Istra 2.500.000 raznih zaostatakah. Mogao bi tko reći: »nije se bojati, da ćemo imati školu u svakom kutu, jer imade občinah, kojo nisu u stanju priskrbiti kuću za školu i učitelja, pak će ove občine i nadalje ostati bez učitelja«. Grdne li nepravde, plaćati namet za škole a nemoći je uživati već doprinašati za druge, koji imaju i učiteljah preko zakonite potrebe! Da se ova grozna krivica po one občinare, koji nemaju nikakve škole, ukine, predložila je prošle godine junta saboru: *prvo*, gori spomenuti nalog, da se pregleda zakon od god. 1874., *drugo*: da se oduzme učiteljah, gdje jih je odviše, pak da se jih namjesti, gdje su potrebni, *treće*: da za Hrvate budu hrvatske, za Talijane talijanske škole.

Drugi put uviditi će naši čitatelji, kako je junta svoju dužnost ovršila.

Kako tomu pomoći?

Od sedam pitomacah kastavske pripravnice, samo dva išla su na učiteljišće u Kopar. Jedan neće dalje, četvorica su premladi za koji mjesec. Sl. občinsko glavarstvo molilo je za nje visoko ministarstvo, da njim tih njekoliko mjesecah pregleda. Čeka se visoki odgovor.*)

Jedan učiteljski kandidat svršivši s dobrim nspjehom učiteljišće u Kopru morao je ići službovati kao vojnik, jer je bio tečajem naukah bolestan, te je s toga jednu godinu izgubio, i bio, prije neg je nauke svršio, uzet u vojnike.

Nije tomu davno, što je njeki lječnik pisao proti obterećenju dječakah u srednjih školah. Oni su preobterećeni. Mnogi, nemoguć probaviti svih predme-

*) Čujemo, da je molbenica povoljno rešena te da će moći na učiteljišće.

Uredničtvo.

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

IV.

Proputuj cielu Istru, pak gdje ćeš naći najviše poštenja i pobožnosti? Jamačno ondje gdje se u crkvah slavjanska služba božja opravlja. Ova se činjenica dade i lahko raztumačiti. Jedino bo vječite istine sv. evandjelja mogu čovječji razum i srce podpuno zadovoljiti i oplemliti. Ovo nam posvjedočava i veliki sv. Augustin i čovjek morao bi zatajati Boga i svoju vlastitu narav, koja samo u božanstvenoj istini zadovoljstvo i mir naći može, ako bi ihtjeo protivno uztvrditi. Za to se je dolsta čuditi nekojim naučnikom koji upravo obožavaju Platone, Aristotele, Omire, Cicerone i druge a sv. Evandjelje smatraju knjigom, koja nevriedi da se čita! — Nesretnici! slova sina Božjega zapostavljaju krhkim riečim poganskih pisateljah. — Al će istina ostati nepobitna, da samo Evandjeljska nauka može divljo narode upitomiti i svakog pojedinog čovjeka usrećiti. A gdje može čovjek, gdje prosti puk čuti ove liepe nauke evandjeoske? Gdje drugdje nego u svetih crkvah u nedeljah i blagdanih? — Sve što se nahodi liepa i uzvišena u sv. Pismu, naći ćeš u »službenku« ili »misalu« sabrano kao u jednu kiticu. Sve što si čitao u najslavnijih pisateljih svjetovnih, vidjet će ti se da je maljahno i stćušno, prama uzvišenim istinam i visokim mislim, kojo se nalaze u ovoj svetoj knjizi. Pak ako je tomu tako žašto narodu pokrivati ove nebeske, ove uzvišene i liepe istine velom ili koprenom tudjega jezika? A to tim više kad nam sam namjestnik Isusov dozvoljava i preporučuje slavjanski jezik u crkvi? — Istrane dragi! moli vruće da ti se opet povrati tvoj jezik u crkvu i se rabi u onoj mjeri, u kojoj ti dozvoljava sama rimska sv. Stolica.

Radost i veselje u Rimu nije mnogo trajalo. Ciril, pošto bi posvećen za episkopa, naglo oboli. Bolest je trajala četrdeset danah i svakim danom postajala jača. Kad je Ciril osjetio da mu se približava konac, dozove svojega brata Metoda te mu reče:

»Brate moj, mi bijasmo oba kao dva vola u plugu. Ja evo padam na brazdi, ti još ostaješ. Znam da veoma volš svoju goru i kloštar u njoj: ali nemoj za ljubav samoće ostaviti djelo, kojim ćeš se prije spasiti nego u kloštru«.

Prije nego izdahnu preporuči Bogu svojega brata Metoda, ostale učenike i slavjanske narode te plačuć izreče ovu liepu molitvu: »Gospode Bože, koji si stvorio andjelske redove, i sastavio netjelesne sile, koji si nebo razapeo i zemlju stvorio, i sve što biva iz nebiča u biće dozvao, koj uvjek čuješ one, koji čine volju tvoju, i drže se zapovjestih tvojih, poslušaj i moje molitve: sačuvaj vjerno ti stado kojemu si bio pristavio mene maloga i nedostojnoga slugu svojega, izbavi ga od bezbožne poganičke zlobe, koja psuje tebe; i pogubi trojezičnu jeres, umnoži mnoštvom crkvu tvoju, saberi ju u jednodušnost, učini da su svi ljudi izredni, da jednako misle o pravoj vjeri tvojoj, udahni u srca njihova rieč tvojega usinjenja, jer su svi tvoj dar: ti si izabrao nas nedostojne, da propovjedamo evandjelje Krista tvojega, i da ih spremamo na djela blaga, tebi ugodna: i eto što si mi bio dao, ja ti vraćam, uredi ih silnom desnicom svojom, pokrij ih krilima tvojim, da svi slave ime tvoje«.

»Liepe li molitve koja vriedi da ju svaki Slavjan na pamet nauči! pristavlja jedan duhovni dostojanstvenik iz Istre.

Ciril poljubi za tim svoga brata i sve učenike i reče — »Blagoslovjen neka je Bog, koj nedade da padnemo u ruke nepriateljima našim, nego pokida mreže njihove, i izbavi nas od opasnosti«. — Izrekav ovo preminu blaženo u Gospodu u 42. godini svojega života dne 14 veljače 869.

Kad se pročulo, da je Ciril umro sad je je Rim za njim tugovao. I brat njegov Metod i učenici su plakali kraj njegova odra al su se tješili tim, da su oni i naročito Slavjani zadobili kod priestolja Božjega moguća zagovornika. — Prije ukopa reče Metod svetomu Otcu:

»Mati naša zaklela nas je na pohodu, koji prije umre, da se ne ukopava nigdje, nego da ga onaj koj ostane donese u naš bratski samostan, i tu da se ukopa.

Hadrijan prista na njegovu prošnju al nehtje pristati ostalo svećenstvo sa pukom. — »Prošao je mnogo krajevah i zemaljah, govoraše ono Papi, sam ga je Bog ovamo doveo i odavle k sebi pozvao i ovdje se pristoji da se ukopa takav zaslužan muži«

Sveti Otac nemogav se protiviti, obrati se Metodu i reče: — »Ja sam zakopat ću tvojega brata u svojem grobu u crkvi sv. Petra«. — Metod videći da drugačije nemože biti privoli da mu se brat ukopa u Rimu al ne u crkvi sv. Petra nego u crkvi sv. Klimenta. I tako bi učinjeno. Pogreb bijaše tako sjajan kao da je umro jedan Papa. U jednoj kapeli s desne strane bje položeno mrtvo tielo Cirilovo. Još u XIV stoljeću zvala se ona kapela »Cirilova kapela«. S vremenom

tah, gube volju za nauku, drugi skoro pobenave, a najveć si jih zdravlje pokvari. Ako je tako na običnih srednjih učiliših, koliko mora bit gore na učiteljiščih, kakovo je koparsko, na kojem se pitomci moraju učiti predmete nesamo u svojem materinskom jeziku, nego takodjer u nepoznatom njemačkom. Njih mnogo, uza svu marljivost, nemože napredovati. Tako znamo, da su od 16 pitomacah hrvatske sekcije u prvih trih razredih lanjske godine, 2 izostala prije svrhe godine nemogav napredovati, a 5 jih propalo. To je skoro polovica.

Ti morali bi razred opetovati.

Dvie godine u istom razredu podporu dobiti neide, većini su siromašni roditelji, koji jih nemogu bez podpore uzdržavati; A kad bi i mogli, još je jedno zlo, veće.

Opetujuć razred, ako su imali i najnižu prepisanu dobu, kad su na učiteljišće došli, oni su u četvrtom razredu unovačeni, i ako su sposobnimi za vojnike pronadjeni, moraju poslie svršenih naukah vojnikovati mjesto učiteljevati.

Hrvatski znajući učitelji potrebni su u pazinskom kotaru, u buzetskom, a bilo bi jih i u drugih da se škole urede.

Jer se na učiteljišće u Kopar uzimlje samo mladiće navršivše 15. godinu;

jer su mladići navršivši 19. godinu zvani u vojnike;

jer učenici na koparskom učiteljišću, preobterećeni predmeti osobito podučavanjem u nepoznatom jeziku, radi bolesti, lahko godinu izgube;

jer su izgubiv jednu godinu samo, već u četvrtoj godini u vojnike zvani, i jer uzeti kao djaci u vojnike, svršiv nauke, vojnikovati moraju, a ne mogu učiteljevati;

jer je potreba hrvatskih učiteljah; pita se:

Kako tomu pomoći?

Visoka vlada imala bi o tom tim više misliti, što nedaje podpore na učiteljišću za buduće vojnike, nego za buduće učitelje.

DOPISI.

U Baški *dne 29. rujna 1881.*

Držim se tog načela, da što se pohvaliti mora, hvalim, a nepropuščam što je ukora vriedno.

Predmet ovom mojem dopisu je uprava naše občine i djelovanje njezinih organah.

Kadno se pred nekoliko godinah naši brižni otci (sic) pobrinuli, da ukrase ovo naše trgovište sa više svjetiljkah, koje su po ulicah ponamjestili, u jednom mojem dopisu objelodanjenom u ovom listu rekoh: da mi trebamo više tog, što je prečije od svjetiljkah, kô što, školsku sgradu, župni dvor, uredjenje naših posvema zapuštenih ulicah, reguliranje riečine u polju, školski vrt i zašumljenje kršnih občinskih predjelah i. t. d.

Sva kolika ova životna pitanja nezadavaju ni malo brige našim občinskim zastupnikom, oni rade kako jim u glavu dodje. I nepitav i nedogovoriv se barem sa inteligentnimi občinari i sa takovimi, koji plaćaju dosta tegotnog svakojakog poreza, a da sebi ovjekovječe spomen, kupili od braće A.. trokatnu kuću za 4300 for. Na tu glavnicu obvezali se plaćati kamate, a na opriedjeljeno vrieme izplatiti glavnicu. Mislim, da će svaki reći, da ondje, gdje se komu o džepu radi, da tu i dotičnik zastupan mora biti. Tu dakle sgradu u koju će se tobože škola smjestiti, platiti će posjednici nekretninah, kojim će se polag poreza odrediti, koliko imaju u ime školskog nameta platiti. Kad se već radilo o kupovini, a stalno se znalo, koliko je občini za ovu kupovinu žrtvovati, tad je mislim, bila dužnost načelnikova pozvati na dogovor najimućnije, obrazložit im potanko sve i upitat ih, kojim li putem valja udariti, da se kupovina uzmogne namiriti. Nastaje drugo pitanje hoće li pak pokrajinska školska vlast pronaći kao valjanu i shodnu za školsku obuku kupljenu sgradu, ako pak ne, što nam onda hasni sgrada? U slučaju, da škol. vlast i na to pristane, to onda treba sve prostorije preurediti i shodno udesiti prema školskim potrebam. Za to će biti opet potreba više stotina forintih. Pa na čija pleća se sve ovo obara? Sve na posjednike. Po mojem mnenju bilo bi mnogo shodnije, da svaka obitelj, izuzev siromake u občini dobro poznate, plati svoju tangentu; na taj način bi jednako platio i posjednik, kapitalista, obrtnik, zanatnik i težak, te nebi krivo bilo nijednomu, jer koli posjednik toli i seljak šalje djecu u školu. Vrlo bi mi veselilo, da naše pučanstvo ovo mnienje prisvoji, jer bi to i pravednije bilo. Ovako rade i druge občine, pak bi ih mogli i mi nasljedovati.

Kad već govorim o školi pripomenuti mi je, kako je pri koncu ove škol. godine obavio vizitaciju škole c. k. kotarski škol. nadzornik g. *Škopinić*. U koliko mi je bar poznato u ovom i onom dielu monarkije kotarski škol. nadzornici su dužni najmanje jedan put u škol. godini vizitirati područne škole i to *iznebuške, da nitko nezna njihov dolazak*, te se osvjedočiti o napredku djece i o revnosti pojedinih učiteljskih silah. Nu ovdje je sve drugčije. Za dolazak njegov znalo se unapred nekoliko danah, dapače i ista djeca o tom govorila, a gospoda učitelji došli ga dočekati dne 9. t. m. o $2^1/_2$ sata pred parobrod. Svatko je mislio, da će se taj nadzornik bar ovdje dva dana zadržati, pošto ima izpitati četiri razreda, dva muška, a dva ženska, al kad tamo, to je sve na brzu ruku obavio u nekoliko urah. Sad nek sudi svatko jeli mogao što učiniti u toli kratke vrieme. Ja bi ga svjetovao, da dojduće godine nenadano u područena mjesta dodje, a ovdje da se pri vizitaciji zadrži bar dva dana.

U svakom gradu, trgovištu i selu, gdje imaju občinsku upravu svjestni i valjani muževi, ovi se najvećma brinu, da svoje mjesto što liepše ulicami, trgovi i pučkimi vrtovi ukrase; svojski se zauzimlju, da svuda vlada podpuno čistoća i red. Ako okom svrnem po našem trgovištu tuga me hvata, kad opazim sve nered u pogledu redarstvenom. Uslobodjujem se napomenuti, da zastupstvo dalje nosa nevidi, kad trpi u mjestu *šest* mesarnicah ili bolje klaonicah blatnih i smrdljivih; dopušta na javnom putu sušiti kože.

I sam Veleuč. Gosp. c. k. kot. fizik Dr. Maver, kad je dne 7. t. m. ovdje bio i u mesarnicu jednu unišao, sigurno se morao naužívati liepog i ugodnog mirisa. Što nebi shodnije bilo, da občina sagradi na svojem zemljištu klaonicu i ribarnicu, i da prisili mesare i ribare, da oni blago tamo kolju uz malenu novčanu pristojbu, a ovi, da u ribarnici ribu prodavaju, dakako, da bi imali nješto plaćati. Ovako bi se pomnožao dohodak našega trgovišta, a odstranilo od glavne ulice, ono što svakomu stranomu čovjeku u oči udara. Nadalje mi je primetnuti, da bi jednom već hora bila, da se rad sveobćeg zdravlja odstrane od mjesta sve štale, kotci i druga smradna mjesta, da to zastupstvo već jednom otvori oči i vidi, gdje pogibelj proti občinstvu od njekojih starih zidinah, pa da se već jednom započme uredjenje ulicah, da se neskače od kamena na kamen, kô da se hodi po krasi; da se uvede pometanje i čišćenje javnih ulicah kako se to prije običavalo.

U koliko sam mogao dočuti ovih je danah c. k. pomorska vlast iz Trsta javila na umirenjo ovog pučanstva, da će svota potrebna za gradnju toli važne i neobhodno potrebne luke, umetnuta biti u proračun tek za god. 1883. te tako, da se gradnja do te godine započeti nemože. Opet dakle morat će Bašćani čekati, dok se bude ta više puta obećivana luka započeti mogla.

Ove godine imamo izvrstno vino; mislim, da je ova godina od 1859, jedna od najboljih. Vina se izvozilo više hiljada hektolitarah na Reku, Ser[illegible] Pulj, Kopar, Trst itd. Najbolje v[illegible] plaćalo se do 9 for. 50 novč. ht. K[illegible] kmetovah ima još dosta vina, nu se[illegible] je malena stanka, jer su svi brodov[illegible] koji su bili u luci, s vinom otišli na tržišta tražiti razprodaju. Za sada budi dosta.

Iz srednje Istre.

Dne 23. toga mjeseca snašla je veliki diel pazinskoga polja nesreća. Okolo podne dignuo se od zapada crn oblak pak uz silnu grmljavinu prosuo se iz njega takvi grad ili tuča, kakovu starci od osamdeset i više ljetah nepamte da su vidjeli. Treba znati da onaj dan nije nikakva živina mogla napolje jer se od tuče sve bielilo kao usred zime Sela: Dobrili, Guštini, Munci, Heki, Slokovići i druga strašno su opustošena. Čuje se da je i Tinjan i sv. Petar najbrže taknut... Čitatelju dragi! misli si kakova je rana zadata ovim nevremenom jadnomu kmetu. — Sve ufanje stavio je u liepahno groždje, koje bi bio do dva tri dana potrgao al evo tuča mu ga skoro sasvim utamanila. — Mislio je jadan kmet načiniti nešto vina za prodaju, da plati porez i druge duge kod pazinskih oderuhah pak gle u vrieme jedne ure sve mu propalo.

Gospodin Costantini, mjesto da više na poštene profesore, kojimi bi se mogla dičiti svaka gimnazija u Austriji, i druge vriedne ljude, imao bi veliku zaslugu u dragoga Boga, ako bi se sada zauzeo za ona potučena sela, ako bi na to djelao, da se nesretnici ljetos poreza oproste i da se sa kmetom malo blaže postupa.

Spomenuo sam porez, pak evo što mi dolazi na pamet. Nekoji naime istranski kmeti neće moći nikad zaostatke porezne i k ovim spadajuće interese platiti a zašto ne? Odgovor je kratak i jasan: zato jer je proubog te uz svu dobru volju nemože te nemože. Siliti ga da plati znači toliko koliko ga upropastit. A zašto je Istran toliko zaostao u plaćanju? — Neću tajiti da i ovaj ima u tom nešto krivice al ponajglavniji se uzrok tražiti mora kod onih koj hoće i žele da kmet pade u dugove velike, koje nemože izplatit samo da se ima s vremenom uzroka stavit mu imanje pod stečaj. Kad bi naš Cesar znao kako tužno životari naš kmet u Istri, sigurno bi se smilovao nanj i neizplaćivi dug ako ne svakomu oprostio a ono jamačno umanjio.

Al većina činovnikah istranskih nemari za jadni položaj tužnoga kmeta.

---

se na to ime sasvim zaboravilo i danas slavjanski hodočastnik nemože se pokloniti zemljanim ostancem sv. Cirila jer se nezna gdje počivaju.

Zemljani ostatci Ciriłovi težko da se ikad više nadju al ovo neće prieći a da se njegovo ime i slavna djela budu spominjala dok je svieta i vieka. Projurilo je evo već tisuće godinah poslije smrti Cirilove a njegovo se častno ime i djela sve više i više spominju po cielom širokom svietu. Katolikom i pravoslavnim je ovo ime podjednako milo i drago. A kako da bi naročito Slavjani na njega zaboravili?

Sveti ovaj čovjek je upravo očinskom ljubavi grlio slavjanska plemena, on im najviše u društvu sa svojim bratom propovjedao Kristovu vjeru, on im iznašao abecedu ili azbuku a tako položio temelj njihovoj liepoj književnosti a njihov jezik uvedbom u crkvu upravo posvetio!

Istrane dragi! ime Ciril, budi ti vazda sveto i častno ime. Sada si vidio koliko se ovaj čovjek trudio za liepu vjeru Isusovu, kolika je dobročinstva izkazao tvojemu rodu. — Nasljeduj i ti, mili brate, njegov život. Širi i brani svoju vjeru kolikogodj možeš. Pokaži se da si pravi potomak tvojih pradjedovah, koje su rimski Pape prozvali dičnim imenom: »Antemurale Christianitatis« to će reći: »predzidje kršćanstva!« — Sveto živi da poput sv. Cirila i sveto umreš. »Blaženi koji u Gospodinu umiru — veli vječito Slovo Božje.

Po smrti sv. Cirila palo je sve breme apostolskoga djelovanja na sv. Metoda koji je i želio da nastavi orati onu brazdu na njivi Gospodnjoj, što ju započeo bio sa svojim milim bratom. Bile su mu neprestano rieči njegova brata na pameti, pak kako da ih neizpuni? Kako je mogla njegova apostolska gorljivost podnieti da zapusti onaj slavjanski narod u Moravskoj i susjednih kneževinah, kojega je on i njegov pokojni brat toli ljubio? — Ali Metodu ipak nije bilo dano poći onamo, kamo ga je srce vuklo.

U ono uprav vrieme kad je Metod boravio u Rimu biesnio je rat medju Nemcima i Moravljanima. Uzrok tomu ratu bijaše lakomstvo njemačko. Još danas se često izti če i spominje ona njemačka »težnja na istok« a težnja ova potiče već od Karla velikoga, koj je svojom ratobornošću osvojio mnoge slavjanske zemlje i postavio već onda temelj onom poniemčivanju, što je još danas krvo, da mnogi Slavjani neuživaju one slobode, na koju ima ipak svaki narod svieta podpuno pravo. I čovjeku zapiače srce kad čita kakova su se sredstva već onda rabila te se na našu nesreću još danas rabe za postignuće ove grdne svrhe.

Ondašnjem njemačkom kralju Ljudevitu nije bilo drago, da je knez Rastislav toli ljubio i počitovao sv. našu Braću. Ljutilo ga da uz sv. Cirila i Metoda toli gorljivo prijanja cielo Moravsko pučanstvo jer ovo bijaše, kako već spomenusmo, najjača ustava proti silnoj bujici poniemčivanja. Ljudevit je nastojao iz svih silah da Moravsku i druge slavjanske kneževine utiočni svojemu kraljestvu, da njihove knezo učini svojimi vazali a prosti puk svojim robljem. Rastislav je uvidio kamo smjera Ljudevit i njegovo plemenito i ponosno srce nije moglo podnieti toli sramotno poniženje svoje vlastite osobe a još manje svojega puka, Vidio je da neprijatelj vojsku sakuplja, zato se i on pripravljao.

Rat je buknuo već g. 868 a sliedeće godine nalazimo već Niemca u Moravskoj pred Velegradom. Moravljani nehtješe se nalme odmah upustit u bitku sa mnogo silnijom vojskom protivnikah. Što imahu uzeše sobom i podjoše u gore. Kad su opazili da protivniku nestaje hrane, onda su sa svih stranah počeli navaljivati na njega te ga prisilili napokon da se povrati sa velikim gubitkom u Njemačku. Kralj Ljudevit našav se u velikoj stisci, sklopi mir i prizna samostalnost Moravske lj. 870.

Rastislav je ovim izvojštio političnu nezavisnost Moravske al njegove želje nisu bile još ispunjene: htjeo je privabiti i crkvi u svojoj državi podpunu neodvisnost od njemačkih episkopijah. Već Karlo Veliki osvoji ovo kneževine i našav ih bez gospodara izruči ih crkvenoj oblasti solnogradskoj i pasavskoj. Rastislavu nije ovo godilo. On odluči ustanovit u svojem kraljestvu neodvisno crkvenu provinciju podložnu neposrednu Rimu sa samostalnim crkvenim knezom ili nadepiskopom.. — Sretna namisao, al Rastislavu žalibože, nebi dano, da je ostvari.

Ove ljepe sinovca osujetio mu njegov sinovac Svetopuk ili kako obično pišu Svatopluk. Ovaj slavohlepni knez stolovao je u Nitri u Ugarskoj i nebje zadovoljan samo kneževati već mu se prohtjelo, pošto po to, dočepati se kraljevskog priestolja. Kad je ovo doznao njemački kraljević Karloman, sin Ljudevitov, dolazio bi k njemu sa svojimi prijatelji te ga podpirivao i dražio na Rastislava. Ovaj je izprva radi toga opominjao i karao svojega sinovca al kad dočuje da neće ga slušati već da se odciepio od njega i se podao pod njemačko okrilje, uzplamti mu gnjevom srce te ga htjeo kazniti za njegovo nezahvalno i grdo djelo, al ga Svatopluk prestiže, izdajnički napane i uhvati te izruči Njemcem, koji ga odvedu u Bavarsku kao zarobljenika. Evo takva nesreća stiže poštenog Rastislava po gnjusnom izdajstvu njegova sinovca Svetopuka.

(Nastavit će se).

Skrupolozni Costantini morao bi ovdje svoj krjepki glas podignuti, morao bi zagrmiti kao »Jupiter tonans« i visoku vladu neodvlačivo interpelovati:

»Dali znade visoka vlada za nekorektna ponašanja nekojih činovnikah istranskih i odvjetnikah, koji tužnoga kmeta pitaju javno po uredih sa »ščavi«, koji svojim bezbožtvom upravo puk sablažnjivaju i demoraliziraju i ako to znade, koja sredstva misli čim prije (jer je skranje vrieme) upotrebiti, da odkloni od puka ovu veliku sablazan i zlo? —

Kako čujemo Costantinić, kojega je — per altro — jedna poštena Hrvatica pazinska na noge stavila, bi mogao to učiniti jer kola viest da ga misle naskoro nekoji čuci i sliepe sove proglasiti svojim idolom i svemogućnikom! —

Franina i Jurina.

Fr. (Viče kao mahnit) O Karojbljani o o o!
Ju. A ča si munjen? ča tolliko vičeš?
Fr. (Viče još jače) O Karojbljani o o o!
Ju. Po moju petu si s pameti..?
Fr. Ne Jurino ne. Karojbljani su zaspali, pak bi rada ih probudit...
Ju. A a a takò. Viči, viči, daklo — morda ćete čut. —

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. M. č. g. Josip Ceme, kurat u Barkoli (Sv. Jernej) kod Trsta doblo je stalnu mirovinu. — Č. g. Josip Uršić, imenovan je kapelan u Škednju. — Č. g. Carlo de Maltl, do sad tajnik biskurije je imenovan katehetom kod c. k. gradjanske škole u Trstu.

Bogoslovacah tršćanskih je stuplio u prvo leto sedam, najme gg.: Bekar Josip, Fonda Franjo, Pipan Ivan, Prelac Donat, Ščulac Anton, Sila Franjo i Zarotti Franjo.

Štipendiji. Pod br. 4055 od dne 28. Sept. 1881 razpisuje zemaljski poreški Odbor natječaj na: a) dva štipendija od f. 200 svaki, jedar za politekničke a drugi za filosofičke nauke; b) šest štipendija od f. 100 svaki, od kojih tri su za gimnazijalne a tri za realne učenike. Prednost imat će oni molitelji koji uče u pokrajini. Kad ističe rok natječaju, neznam vam kazati, jer nije u razpisu ustanovljen!

† **Hinko barun Haymerle** ministar vanjskih posalah umro je nenadano dne 10. ovoga mjeseca u Beču. Ministar je već kakovih 14 danah poboljevao i nije izlazio iz sobe all nije bio u krevetu. Istoga dnova očuti jako kucanje srca te je u 3 sata poslije podne zatražio liečnika, koji je došao all ga već nije živoga našao. Zahtjevao je i svećenika, al upravo kad je ovaj stupao u sobu, izdahnu ministar u naručaju svojega sluge. Bilo mu je stopram 53 godine. Haymerle nije se ženijalnim kakvim djelom popeo na ministarsko mjesto već je birokratičkom karierom napredovao. Počeo je služiti u Carigradu kao tumač kod našega poslanstva, odtud je došao u Atenu, Dražđjane, Kopenhagen, Haag, te je god. 1878. postao poslanikom u Italiji. Za berlinskoga kongresa 1878 sudjelovao je uz grofa Andrassy-a kao treći austrijski punomoćnik. Bio je točan i marljiv činovnik, nu nikad se nije javljalo, da bi bio i samostalan diplomat, pa se čini, da ga je pogłavito s tih svojstvah zavolio grof Andrassy i pri svojemu odstupu preporučio kruni za svoga nasljednika. Madjarskom državniku stalo je do toga, da na čelo vanjske politike nedodje samostalan državnik, koji bi se u važnih okolnostih znao emancipirati od odlučujućega upliva magjarskoga. On je sve svoje korake morao udesiti po maršrutl, koju mu je ostavio grof Andrassy. — Imenovan je bio ministrom vanjskih posalah 8. listopada 1879. Bio je u svakom smislu nasljednik Andrassya. Bismark se bliža Rusiji, dokazom je sastanak carevah u Gdanskom. Madjari nastoje sada iz petnih žilah, da bude imenovan ministrom vanjskih posalah koji Madjar, a što oni želo to se dan danas i dogadja!

Istarsko zemaljsko školsko vieće. Previšnjom odlukom od 4. Oktobra t. g. imenovani su za članove istarskoga zemaljskoga vieća za huduću šestgodišnju periodu sledeća gospoda: *Ivan Cleva* župnik u Poreču; *Jakov Babuder* gimnazijalni ravnatelj u Kopru; *Dr. Fran Locatl* ravnatelj realke u Piranu i *Ivan Revelante* ravnatelj učiteljišća u Kopru. *Uzimo na znanje. U Istri, gdje je dve trećine stanovnikah »Hrvatah«, imamo školsko zemaljsko vieće gdje nema nijednoga Hrvata.*

Nove državne banknote. Nove na 5 forinti a. vr. glaseće državne note počele su se izdavati 1. listopada 1881. — Državne note nose tvrdku (firmu) c. i kr. zajedničke centralne blagajne i datiraju od 1. siečnja 1881. Onakove državne petače, iz čijega se stanja vidi, da su hotomice promienjene, nesmiju se kod državnih blagajnah i uredah primati mjesto plaće, već ih imadu isti uz naknadu troškovah za ustanovljenje, jesu li prave, i troškovah tiskanja i manipulacije, priposlati c. i kr. zajedničkoj centralnoj blagajni, da ih razmieni. — Na 5 forinti a. vr. glaseće državne note, koje ovaj čas kolaju pod firmom c. kr. centralne blagajne i datiraju od 7. srpnja 1866. povući će se iz prometa. — U tom pogledu ustanovljuje se sporazumno sa c. kr. vladom u carevinskom vieću zastupanih kraljevinah i zemaljah i sa kr. ugarskom vladom sliedeće: 1. Na 5 for. a. vr. glaseće državne note, koje se sada nalaze u kolanju i datiraju od 7. srp. (julija) 1866. primat će se kod svih državnih blagajnah i uredah austro-ugarske monarkije mjesto plaće još do 30. lipnja (junija) 1882. — 2. Povući se imajuće, od 7. srpnja 1866. datirane, na 5 for. aust. vr. glaseće državne note, primati će se od 1. srnnja do 31. prosinca 1882. mjesto plaće samo još kod c. i kr. centralne blagajne, i kod c. i kr. centralne državne blagajne u Beču, te kod kraljevske ugarske centralne državne blagajne u Budimpešti. — 3. Počam od 1. siečnja 1883. neće se više na for. a. vr. glaseće državne note, koje se imadu povući i datiraju od 7. srpnja 1866., kod državnih blagajnah i uredah austro-ugarske monarkije primati mjesto plaće. — Od toga časa počami primati će se povući se imajuće note na želju stranke samo još za razmjenu — i to u kraljevinah i zemljah, zastupanih u carevinskom vieću, samo kod c. kralj. centralne državne blagajne (odjel za razmjenu) u Beču, na dalje kod svih zemaljskih glavnih blagajnah i zemaljskih blagajnah, te kod zemaljskih plaćevinah; u zemljah ugarske krune pako samo kod kr. ug. centralne državne blagajne u Budimpešti i kod kr. ug. državne glavne blagajne u Zagrebu, te kod drugih blagajnah i uredah, koje će c. kr. austr. i kr. ugar. ministarstvo financijah eventualno imati označiti u napose izdati se imajućem oglasu. — 4. Od 1. siečnja 1886. do posljednjega prosinca 1887. može se razmjena ovih povući se imajućih državnih notah dozvoliti samo na temelju biljegovanog na c. kr. zajedničko ministarstvo financijah u Beču upravljenog podneska. — Posije 31. prosinca 1887. neće se više povući se imajuće, od 7. srpnja 1866. datirane, na 5 for. a. vr. glaseće državne note, niti razmjenjivati. — Opis u godini 1881. izdanih državnih potačah jest po »Wiener Zeitung« sliedeći: — Od 1. siečnja 1881. datirane državne potače široke su 130 Mm. a duge 94 Mm. One su tiskane dvostrano, smeđjom i zelenom bojom na papiru, priredjenom bez vodenih biljegah, a jedne strane sa njemačkim, a druge strane magjarskim tekstom notah. U sredini toga smeđjega dolnjega tla leži zeleno tiskana slika note, koja je široka 135, a duga 89 milimetarah. Ona sastoji najprije od pismene pločice, koja pokazuje na svietlo-smeđjem dolnjem tlu bieli nakit, u čijoj sredini se vidi takodjer bieli arapski broj »5«. Iznad ploče u medaljonu, koji okružava vienac od plodina, jest carev portret u profilu. S obadvih stranah ploče nalaze se sjedeći ženski likovi, prikazujuć zakon (s lieva) i vlast (s desna). U gornjih uglovih note nalazi se po jedno okruglo polje, u kojem se vidi arapski broj »5«. Izpod ploče nalazi se manji obrub, koji na tamnom tlu u malom svietlom latinskom pismu sadržava sliedeći text i to sa njemačkim textom: »Die Ausgabe der Staatsnoten steht unter Ueberwachung beider Staats Schulden-Control-Commissionen«, i sa magjarskim tekstom. Skrajnji okrajak zelene notine slike sačinjava nakit poput čipakah, koji među ornamenti u malih pravilno vračajućih se krugovih pokazuje arapski broj »5«. Tomu skrajnjemu nakitu priključen je širok, ornamentalni okvir, u čijem nakitu nalazi se brojnik »fünf«, odnosno »öt«. Pimeni okrug, koj okružava taj okvir, sadržava u svietlom pismu na strani njemačkoga texta napis »fünf Gulden«, a na strani magjarskoga texta napis »öt forint«. Na doljnjem kraju slike sadržana je u tom pismenom okrugu ustanova glede kazni, koja je udarena na krivotvorenje državnih notah. Upre li se oko na ukupnu sliku, pokazuju se njemački i magjarska strana državne potače istovrstnimi, razlikujuć se jedna od druge samo jezičnom različitošću texta u pojedinih dielovih ornamentalnoga detalla. Na početku spomenuta pismena ploča sadržava text note. Isti glasi u njemačkom: »Diese Staatsnote bildet ein Theil der gemeinsamen schwebenden Schuld der österreichisch-ungarischen Monarchie und wird von allen Staatskassen und Aemtern bei allen nicht in klingender Münze zu leistenden Zahlungen für Fünf Gulden Oesterreichische Währung angenommen und gegeben. Wien, 1. Jänner 1881. Für die k. und k. Reichscentralkasse: Angerer, Director«. — I na njemačkoj i na magjarskoj strani nalazi se izpod notina texta u lievom uglu ploče broj serije, a u desnom uglu ploče broj državne note u crvenoj boji.

Sveta legija. Do 300 mladih ruskih plemićah sastavili su pod imenom »sveta legija« družtvo proti nihilističkim zavjeram u obranu careva života. To družtvo ima dosta novacah na razpoloženje, a organizovano je tako savršeno kao i prevratna stranka nihilistička. Članovi te svete legije imaju velik upliv na carevom dvoru još veći nego što ga ima i sama tajna policija.

Veliki knez kao hodočastnik. Ruski veliki knez Kostantin stric sadanjega ruskoga cara, posjetio je ovih danah vršeći od godinah učinjeni zavjet, svih 20 i toliko samostanah na svetoj gori (Atosu). Veliki knez izašao je na kopno kod samostana Kareusa, gdje su ga kaluđjeri dočekali sa zastavom i odpratili u obližnju crkvu. Pošto je izpievan Tedeum, donesoše 4 kaluđjera pred kneza u zlatnom sanduku lievu nogu sv. Andrije, koju je knez skrušeno poljubio. Svakomu samostanu darovao je knez raznih ukrasah za žrtvenik, a kaluđjere nadarlo je novcem. U tih samostanih prebiva preko 400 ruskih kaluđjerah.

Naseljivanje u Americi. Mjeseca kolovoza ove godine prispjelo je u sjevernu Ameriku iz Evrope 56.744 izseljenikah prama 50.504 u kolovozu prošle godine.

Jedan englezki brod dovezao je ovih dana u Bristol 300 bačavah žovjećjih kosti; kosti kupili su ondješnji špekulanti, koji prave gnoj. Kosti pokreno je u Radostu i Carigradu, to se drži, da su to ostanci turskih branitelјah Plevne.

List „Romania Libera“ smatra nevidjenim upravo pojavom u povjesti naroduh, da se Magjari povodom Gdanskoga sastanka više bolje prijateljstva nego li neprijateljstva Rusije.

Edinburg tako se zove ruski carski brod (oklopnjača), koji se već dulje vremena nalazi u tršćanskoj luci pod zastavom ruskoga admirala Kremera.

Liepi dohodak. Po Europi putuje sada poznati amerikanac Mr. Makay, kojega drže za najbogatijega čovjeka na cieloj zemlji. Makay nije od svojih roditeljah baštinio bogastva već je kao poduzetnik kod srebrnih minah u zapadnih dielovih sjevero-amerikanske države stekao silnih novacah. Imanje Makayevo cieni se na 600 milijunah dolarah ili u našoj vriednosti 1200 milijunah forintih. Ako računamo, da njegovi milijuni nose 5% kamatah to prima na godinu 60 milijunah forintih godišnjih kamatah ili po prilici 166.000 forintih na dan.

Englezu više vriedi parobrod nego 200 ljudih. Velik englezki poštarski parobrod »Teuton« plovio je prošloga mjeseca po liepom vremenu uz iztočnu obalu južne Amerike, — Kapetan, valjda da izbjegne jakoj morskoj struji, prem je znao, da je ondje more vrlo plitko a dno puno brakovah, približio se kraju do na 4 milje, a na večer zapovjedio da se još za pol milje kraju primakne. Jedva se to učinilo, parobrod se nasuče, i osta nepomičan: — Na brodu bilo sa mornarlcom do 200 osobah obojega spola i svake dobe većinom djece i ženah, pa si svaki može pomisliti strah i zabunu onih ljudih. — Reda i zapta (disciplino) medjutim nije nestalo, jer se ga uzdržalo sa revolverom u ruci. — Čita se da su putnici htjeli poskakati u barke, all im se sa pištolom zaprietilo: Tko se makne toga da će odmah nestati. — Putnici se dakle stisli na krmi jedan uz drugoga i čekali svoju sudbinu. — Kapetan tada zapovjedi, da se parobrod izvuče; što im i za rukom pošlo, te je ovaj počeo opet ploviti. Nu na nesreću parobrod se bio probio i sisaljke (pompe) nisu uzmogle izbaciti onoliko vode koliko je j' ulazilo. Kapetan valjda da malo umiri prestrašene putnike, dade nalog da se ladje priprave, al ipak nepusti nikoga u nje, već je svom silom vozio pram jednoj luci, samo da brod spasi. — Tekar kad im već voda ugasila oganj i propast svakomu bila već nezbježiva, dozvoli, da se barke spuste i da se najprije žene i djeca u nje pokreaju. Al jedva se dvie barke napunile, preverne se parobrod i za jedan mig nestane ga sa površja mora. — Jedan strašan krik nesretnikah i ništa se više čulo ni vidilo nije. pače i one dvie ladje, koje su već pune ljudih uz njega bile, povuče tonući parobrod za sobom jer su još privezane bile. — Na komadih drva i dvih ladjah, koje su izplivale, spasilo se do 30 osobah a do 170 njih našlo svoj grob u pučini morskoj. — Bilo tu otacah koji su najednom izgubili i ženu i djecu svoju! — Da je kapetan samo htio, mogli bi se bili svi spasiti, jer je more bilo posve mirno, mjesečina liepo svjetila, i parobrod sasma blizu kraja bio, tako da bi ladje za ono vrieme odkad se nasukao dok je potonuo (3 do 4 ure) po dva puta do kraja bile mogle doći i sve na suho prenesti, all kapetanu bilo više do broda nego do ljudih strepećih pred pištolom i pred grobom u koga su gledali. — Nezna se još, dali se je kapetan spasio, nu svakako bi po njega zlo bilo, da ga oblasti dobiju u svoje ruke.

Nepotvrdjen izbor. Negdje prolećem ove godine izabrali su slovenski okolićani u tršćansko gradsko zastupstvo, koje je ujedno i zemaljski sabor, g. Dra. Josipa Bizlak-a odvjetnika. Tršćansko zastupstvo u svojoj većini nehtjede potvrditi taj prem korektan izbor nenavev nikakva razloga. Okolićani nisu si htjeli prikratiti svojega prava pak su kod usled toga razpisanoga novoga izbora izabrali prošloga mjeseca istoga gospodina u gradsko vieće. Dr. Bizlak se je pako nenadajuć se u takvom zastupstvu kakvom uspješnom djelovanju po Slovence zahvalio odmah poslije izbora svojim izbornikom na izkazanom povjerenju te položio mandat u njihove ruke.

Vlada je sistemizirala za Istru i Goričku dva putujuća učitelja o gospodarstvu sa 1000 f. plaće i 500 f. paušala za putovanje. Zahvalni se radujemo toj viesti želeć da bi izabrani učitelj za Istru poznavao jezik hrvatski jer su skoro svi kmeti u Istri hrvatske narodnosti a ujedno da poučavanje bude više praktično neg teoretično. — Mi kanimo učitelja sliedit u njegovom putovanju i javljati našom novinom uspjeh njegovog podučavanja, zato molimo naše prijatelje da nam u svoje vrieme točna izvješća pošalju.

Vrbnički djaci obdržavali su 18. pr. mjes. u Vrbniku glasbeno-deklamatornu zabavu sa šaljivom tombolom na korist »bratovšćine hrvat. ljudi u Istri« sa sledećim programom. 1. Prosłov, 2 Gj. Eisenhut: »Tko je naš« sbor, 3. Put za zdravi. vesela igra u 1. činu u vrbničkom dialektu, 4 Ličar: Hrvatska četvorka na citri u kitaru 5. Vj. Klaić: Nehaju, sbor, 6. Novci za diplomu, šaljiva igra u 1. činu, prevod iz francozkog, 7. Pjetlova ženitba. šaljiv sbor, 8. Šaljiva tombola, 9 Žežuljinka, mazurka, sbor.

Biskup Strosmajer dobio je od Nj. svet. otca pape Leona XIII. posebno pismo upravljeno nanj kao na vodju hrvatskoga hodočašća u Rim, gdje uzvišenimi riečmi odgovara na pridanu mu adresu i želi bolju budućnost.

Afera Göczel-Lendlova. Prošloga mjeseca dogodilo se sliedeće u Budapešti: »Vieće XXI. pješ. četne divizije za uvriede poštenja, liečilo je mjerničkoga poručnika Stjepana Göczla njegove oficirske časti, jerbo je nedavno na pitanje mjerničkog satnika Vilima Lendla, »bi li u slučaju boja proti ugarskomu ustavu, dao pucati na Magjare« odgovorio »*da neći*«. To pitanje bijaše u svoje vrieme stavljeno poručniku u družtvu više oficirah; on je izprva odgovorio, da ovaj slučaj nemože nastati, jerbo je Nj. Veličanstvo prisegio na ugarski ustav. »Politička prisega neveže« odvrati satnik, na što poručnik odgovori: »Ako bi tako bilo, onda niti moja prisega nebi mene vezala«. Medjutim navaljivaše satnik na poručnika, da mu odgovori na prvo pitanje, na što posljednji odgovori sa »*Ne*«. Satnik prijavi na to poručnika Göczla, ali vojni sud proglasi ga »obzirom na okolnoćujuće okolnosti« nevinim. Stvar medjutim time jošte nije svršena; jerbo bude predana divizionalnomu zapovjedničtvu, gdje je proti Göczlu poveden postupak vieća za uvriede poštenja, koji se je svršio pomenutim resultatom. Pošto je ovo vieće osudu jednoglasno izreklo, to se po propisih proti njoj nije moći prizvati. U smislu te osude je Štjepan Göczl za uviek lišen oficirske časti. Satnik Lendl služi u 4. bataljunu 2. mjerničke pukovnije«. — Göczl pozvao je na to satnika Lendla, da mu dade zadovoljštinu za riečl, kojimi ga je uvriedio. Lendl je medjutim odbio ovaj poziv s izgovorom, da je Göczl lišen oficirske časti radi svoga okaljanoga poštenja. To je posljednjega napokon prinukalo, da priobći u netom pomenutom listu izjavu, u kojoj svoga protivnika naziva klevetnikom i lukavicom. Ovaj dogodjaj probudio je u Ugarskoj veliku pozornost tako da novine već mjesec danah neprestano o tom pišu. Na predlog Geze Polonyla zakijučilo je zastupstvo glavnoga grada, da se na ministarstvo upravi predstavka, u kojoj se isto moli, da se ova stvar iztraži i satnik Lendl strogo kazni. Čuje se medjutim da je Lendl kvitirao. Biti će valjda govora o tom i u ugarskim saboru.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. listopada 1881.

Dne 12. tekućega preminuo je u Beču od naglo smrti barun, Haimerle skupni austro-ugarski ministar vanjskih poslovah. Već je bilo kao odlučeno, da će se delegacije sastati zadnjih tek., a carev. vieća prvih danah dojdućega mjeseca a sad radi tog nenadanog dogodjaja da je neizviestno jedno i drugo. Privremenim voditeljem vanjskih poslovah mjesto pokojnog Haimerle-a bude imenovan bivši magjarski ministar Szlavy.

Slaveni živu u nadi, da će se prigodom stalna popunjenja tor ministarsva uzeti u obzir i njihove želje, pa da će nastupiti pokojnika muž, kojemu netreba radi svojih narodnih odnošajah tjerati protuslavenske vanjske politike, koja bi u nekojih okolnostih mogla državi mnogo više škoditi, nego li u obće misle prekolitavski političari. Izmedju ostalih muževah, koji bi mogli vriedno nadomjestiti pok. Haimerle-a, imenuje se i barun Calice rodom goričan, sadanji poklisar u Carigradu. Izza tog žalostnog dogodjaja razniela se druga neugodna viest, da ministar grof Taaffe misli odstupiti, a s njim i svekoliko sadanje ministarstvo. To bi, ako bi se obistinilo, bio znak, da su se Slaveni opet prevarili u svojih nadah, pa da je nastupilo doba, gdje će morati ozbiljno pogledati u oči svoj pogibelji, koja im prieti.

U vanjskom se svietu još uvjek mnogo govori o sastanku našega Cara s ruskim, a onda s talijanskim kraljem. Govori se mnogo takodjer, da se Gambetta u tajnu sastanku dogovarao s Bismarkom u Varzinu, jer da želi postati prvim ministrom, pak je htio čuti, što bi na to rekao kolovodja evropejske diplomacije. Čuje se dapače, da je Gambetta bio čak u Petrogradu. Hoćemo da vidimo, što će na te tajne putove i dogovore reći Franczi koji su i onak stali kriviti Gambettu radi neuspjeha svojeg ratovanja u Africi. Netko je izlanuo glas, da se prince Jeronim, nećak pok. Napoleonu nudi svietu za egipatskog Kedive-a iliti podkralja. U ostalom u svietu sve po starom.

Književne viesti.

Slasbena Matica u Ljubljani izdaje već od više vremena narodne napjeve slovenskih i hrvatskih pjesamah za sborove i glasovir. Činimo ovim oprezne ljubimce muzike i pjevanja na ova izdanja. Pod imenom »Lavorika« izašla je u četiri svezka kita lieplih i blagozvučnih pjesamah za muške sborove (1. tenor, 2. tenor, 1. bas, 2. bas) i stoji 2 forinta.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri

Na Ricci: 1. Ivan Fiamin župnik 1 f., 2. Erazmo Barčić, odvjetnik 1 f., 3. Ivan Martinolić profesor 1 f., 4. Mate Marušić 1 f., 5. Ljud. Slamnik, ravn. gimn. 1 f., 6. Antun Korlević, profesor 1 f., 7. Franjo Kresnik 1 f., 8. Juraj Ružić, trgovac 1 f., 9. Fran Dr, Pilepić, odvjetnik 1 f., 10. Ivan Košak, trgovac 1 f., 11. Ljud. Valušnik, narod. zast. 1 f., 12. Dionisij Jakovčić, brodovlast. 1 f., 13. Franjo Zupančić, c. kr. povj. u miru 1. f., 14. Ivan Holzabek, liečnik 1 f., 15. Andro Bakarčić, odvj. per. 1 f., 16. Julij Stanisavljević, mjernik 1 f., 17. Niko Pavačić, mirodijar 1 f., 18. Dr. Patua odvjetnik 1 f., 19. Matko Skender, trgovac 1 f., u Omišlju: 20. Niko Jedrlinić, učitelj 1 f., 21. Niko Albanese, župnik 1 f., 22. Niko Dr. Fabianić, obć. liečnik 1 f., 23. Ivan Kraljić, duh. pomoć. 1 f., 24. Marija Brechler, učiteljica 30 novč., 25. Niko Kumbatović, težak 30 novč. 26. Niko Antončić, mornar 30 nvč., 27. Niko Turato, obć. tajnik 30 novč., 28. Niko Baffo, kmet 30 novč., 29. Slavoj Jenko, trgovac u Podgradu 2 f., 30. Kazimir Jelušić, obć. blag. u Kastvu 2 f., 31. Josip Stefan, obć. kancelista u Kastav 2 f., 32. Ivan Stemberger, djak u Jelšanah 50 novč., 33. Franjica Saftić, kmetica u Klani 1 f., 34. Vinko Marjanović, obć. tajnik u Veprincu 2 f., —

Ivan Mance trgovac na Ricci pristupio kao član utemeljitelj »Bratovšć. hrv. ljudi u Istri« sa svotom od 25 for. Hvala mu! Ugledali se u njega i drugi hrvatski trgovci.

U ime odbora
Kastav, 10. oktobra 1881.

Antun Puž,
blagajnik.

Redovita godišnja skupština društva „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri".

Pošto se sastan dovoljan broj članovah, otvori g. predsjednik skupštinu kratkim ali jezgrovitim govorom iztaknuv osobito, da društvo pored [mnogih potežkoćah dovoljno napreduju i siromašnu mladež pomaže; zahvali skupštinarom, koji su iz bliza i daleka skupštinu posjetili; konačno spomenu, da je društvu nemila smrt ove godine ugrabila dičnog člana i društvenog odbornika popa Jurja Premuda.

Po tom izvjesti društveni tajnik o napredku društva i delovanju odborovu od zadnje redovite skupštine. Društvo bi bolje napredovalo, da nije dvijuh zaprekah, zlih godinah i slabo marnih povjerenikah. Prve nije moguće odstraniti, a drugoj bi lahko pomoći. Revni povjerenici mogli bi društvu lahko pomoći. I seljak bi rado pomogao, kad bi mu povjerenici na vratih pokucali. Društvo imade 474 godišnja, 12 utemeljiteljah i 7 uplaćujućih utemeljiteljnih članovah. Medju godišnjimi članovi imade jih mnogo, koji su valjda već i umrli, kojim se nezna za prebivašće, koji su na društvo zaboravili.

Uz sve nezgode društvo je dobrahno napredovalo. Tomu pripomogošo osobito p. n. g. g. Tomo Gajdek predsednik društva sv. Jeronima; Dr. Dinko Vitežić dični narodni zastupnik i Gjuro Deželić gr. senator u Zagrobu, koji kao povjerenik revno nastoji pridobiti društvu utemeljiteljnih godišnjih članovah.

Osim spomenute gospodo dobilo je društvo lepih svoticah sabranih u raznih sastancih i na korist priredjenih zabavah.

Odbor je otvorio natječaj za podpore i podielio od 14 molitelјah 10 njih, pošto nije mogao na ostalu četvoricu obzira uzeti jer uživaju podpore ili nisu članovi: Podielilo se ove god. 215, t. to tim u sedan godinah ukupno f. 1505. Revizionalni odbor je račune za godinu 1879-80 pregledao i u redu našao. Tajnik završi izvješće vrućom željom i molbom, neke povjerenici revno nastoje skrbiti za društvo. Svećenici i ini vodje naroda dužni su skrbiti za umni, moralni i materijalni njegov napredak. Siromašno ali bistre mladeži imade dovoljno; ovu nam valja uzgajat, da budu branitelji vjere i prava, što nam po Bogu i svjetskom zakonu pripada. Zatim izviesti blagajnik o materijalnom stanju društva kako sliedi:

Prihod.

Preostalo u blagajni koncem junija f.	3058.20
Dohodak u god. prinos i kapital . »	567.49
Godišnji kamati u štedionici . . »	122.83
Ukupno f.	3748.52.

Razhod.

Podpore . . . . . f.	215
Razni troškovi . . . . . »	404
Ukupno f.	219.04.
Preostalo u blagajni koncem jun. o. g. f.	3529.48.

Izkaz imovine:

U riečkoj gradskoj štedionici . . f.	2280
U prvoj hrv. štedionici u Zagrebu »	130.69
Dve drž. obveznice od 1860. po 100 f. n. v. »	200
Jedna držav. obveznica po 100 p. n. v. »	100
Dve priv. obveznice po 100 f. . . »	200
Kamati nedignuti u štedionici . . »	599.83
U gotovini . . . . . »	18.96
Dug za koledare . . . . . »	11.28
Vriednost knjigah i. t. d. . . . . »	65.20
Ukupno f.	3605.96.

Na to g. Brusić navede razloge, s kojih bi korisno za društvo, da se novac digne u štedionici i kupe državne obveznice. Poslije podulje razprave bje odlučeno, neka odbor nastoji polovicu društvenog imetka uložiti u najbolje i najsigurnije državne obveznice ili razteretnice a drugu polovicu neka uloži u sigurnu štedionicu i koja plaća najbolje kamate.

Isto odluči skupština, neka se u prihodu učini razlika med godišnjimi prinosi i kapitalom.

U cenzuralni odbor bijahu izabrani g. g. Kazimir Jelušić, Josip Stefan i Albert Brozović.

Na predlog g. M. Laginja odluči skupština zahvalnice p. n. g. g. Tomi Gajdeku, dr. Dinku Vitezića i Gjuru Deželiću.

Skupština potvrdi opet dosadanji odbor, samo mjesto umrvšeg popa Jurja Premuda izabra Kazimira Jelušića obć. blagajnika u Kastvu. Koncem zahvali g. M. Laginja u ime skupštine odboru za njegovo dasadanje revno djelovanje priporuči mu ujedno neka i u napred nastoji skrbiti za dobro i napredak društva.

Odbor će za stalno kako i dosada raditi svimi silami za boljak društva, na hrvatskom je občinstvu, da mu se čim izdašnije odazove. Sada više nego ikada potrebuju istarski Hrvati svojih ljudih. Valja nam i naših svećenikah, koji su iz naroda te da živu za narod. Sada se meću klipovi napredku naše stvari sa svih stranah, na Hrvatih je svih, da se ti klipovi izbiju; da se naš narod u Istri sve više osviešćuje! Toplo preporučujemo svakomu ovo naše društvo.

Uredničtvo.

OZNANA.

Budući sam se ovdje naselio, namjeravam obavljati svoju liečničku praksu i pripravan sam odazvati se svačijem pozivu.

Propisujem u svom stanu od 11-12 sati prije podne.

Siromašnim propisujem bezplatno od 3-4 poslije podne.

Trst, rujna 1881.

V. Dr. Grubišić.
liečnik,
(3-4) Via Lazzaretto Vecchio N. 20., II. p.

Crkveno slikarstvo.

Dajemo na znanje p. n. gg. župnikom i crkvenim upraviteljstvom, kojim treba kakvo slika, oltarska il zastavna, da mogu putem ovog lista stupiti u dogovor sa našim narodnim čovjekom i poznatim ovdje crkvenim slikarom, koji radi po svih zahtjevih najsavršenije umjetnosti, a s druge strane uz veoma pristojnu cienu. Umjetnimi slikarijami nakićene crkve jesu znak prosvićena i naprodna puka. Tko dakle želi, neka se izvoli obraniti na nas, mi smo mu na uslugu.

(4) *Administracija Naše Sloge.*

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cienе i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, dupilre, svieće bojadisane)

I. vrsti (complimento) po f. 2.20 kilo
II. » » » » 1.80 »
III. » » » » 1.60 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničke stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Ricci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnogo svjedočbo raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti cienа najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15 Oktobra 1881.

Dne	Car. duk. (zlatni)	Napol.	Liro ster.	Prid srebro (eglo)	Dne	Car. duk. (zlatni)	Napol.	Liro ster.	Prid srebro (eglo)
1	5.55	9.35	—	—	9	5.57	9.35	—	—
2	5.56	9.34	—	—	10	5.57	9.35	—	—
3	5.56	9.34	—	—	11	5.57	9.36	—	—
4	5.55	9.34	11.75	—	12	1.58	9.36	11.79	—
5	5.56	9.35	—	—	13	—	—	—	—
6	5.56	9.35	—	—	14	—	—	—	—
7	5.56	9.36	11.77	—	15	—	—	—	—
8	5.57	9.36	—	—	16	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 13. Oktobra 1881.

	OD for.	OD nč.	PO for.	PO nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko . . . »	80	—	93	—
S. Domingo »	69	—	72	—
Rio polag vrsti »	50	—	68	—
Cukar austrijski . . . »	35	25	36	25
tučeni »	32	75	35	25
Cvietje trava buhače (Grisantomo) »	60	—	110	—
Naranče, skrinjica	7	50	—	—
Karube puljezke . . . za 100 k.	8	—	—	—
levantinske . . »	7	—	—	—
Smokve Kalamata . . . »	16	—	—	—
puljezke . . . »	16	—	—	—
Limuni, skrinjica	3	—	7	50
Bademki iliti mendule pul). za 100 k.	83	—	87	—
dalmatinske . . »	87	—	88	—
Lešnjaci . . . . . »	38	—	50	—
Šljive . . . . . »	29	—	31	50
Pšenica ruska . . . . »	13	30	13	60
ugarska . . . »	13	—	13	50
galučka . . . »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski .	7	50	7	75
ugarski . . . »	—	—	—	—
Raž . . . . . »	10	—	—	—
Ječam . . . . . »	—	—	—	—
Zob ugarska . . . . »	8	50	9	25
arbanaska . . . »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	11	25	13	—
Bob . . . . . »	—	—	—	—
Leća . . . . . »	10	—	18	—
Orič talijanski . . . . »	16	75	22	—
inglezki (kitajski) »	13	—	15	50
Vuna bosanska . . . »	108	—	115	—
morejska . . . »	118	—	125	50
arbanaska . . . »	123	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Dasko koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	12	00
bukovice »	0	—	11	50
Ulje italij. nižje vrsti . . za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje . . »	57	—	70	—
» srednje vrsti . »	—	—	—	—
dalmatinsko . . . »	41	—	42	—
istarsko . . . . . »	41	—	43	—
Kameno ulje u barilah . . »	10	15	10	25
u kasetah . . »	13	—	13	25
Kože strojene naške . . »	165	—	185	—
suhe volovje naške . »	—	—	—	—
dalm., ist. i bos. . »	75	—	103	—
janjeće naške . za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske »	60	—	90	—
kozje . . . . . za 1 k.	—	50	—	70
vunene slane . . . »	—	50	—	60
suhe . . . »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar . . . . . za 100 k.	28	—	34	—
Sardele 1 baril	19	—	25	—
Vitriol modri . . . . za 100 k.	26	—	27	—
Maslo . . . . . »	67	—	100	—
Loj dalmatinski i naški . »	40	—	41	—
Salo . . . . . »	—	—	—	—
Slanina . . . . . »	62	—	66	—
Raklja etolitar 100 litarah) . . .	—	—	—	—
Galvići istarski . . . za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški . . . . . »	9	—	—	—
» istarski . . . . »	8	50	—	—
» dalmatinski . . . »	6	25	6	50
Liščе od javorike . . . »	12	50	13	—
Vinske strigotine (Gripula)	—	—	—	—
spioh . . . . . »	31	—	48	—
Med . . . . . »	26	—	30	—
Lumber (jabučice od javorike) »	11	—	11	50
Pakat baril od 100 k. . . .	3	75	9	—
Kunje (štrace) . . . za 100 k.	2	—	18	—
Catram dalmat. . . . . «	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Broj 21. U Trstu 1. Novembra 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu* Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Huala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se plaća tiskarju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putam svoje *Listnice*.

Umoljavamo onu gospodu predbrojnike, koji još nisu svoje predplate za tekuću godinu namirili, da to odmah učine, jer bi bila već doba.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. listopada 1881.

Dne 27. tek. otvorile se u Beču obostrane Delegacije, a 29. poklonile se njeg. velič. Caru, koji je u svom toprigodnom govoru medju ostalimi stvarmi izjavio, da se naša carovina nahodi u najboljem sporazumljenju sa svimi ostalimi državami, a i svjetskomu obćenitomu miru da od nikoje strane neprieti nikakva pogibelj.

Znani političar Schmerling, što bude izabran predsjednikom ovostrane Delegacije, u svom je govoru spomenuo i Bosnu tè priznao, da se tamo doli nisu još duhovi ni najmanje umirili; ali mu nije ni na kraj pameti palo, da reče, da se i neće, dokle se god bude nastojalo, nabiti one zemlje na njemačko-magjarsko kopito, koje u ničem neodgovara običajem onog slavenskog plemena. U skrajnoj nuždi poslali su tamo i znatoga pravoznanca, dalmatinca Lapenu, najbrže i nesluteć, da u Bosni vriedi više srdce, nego li i najobsežnije znanstvo, i umna okretnost. Komu srdce nebijo po bilu onog naroda, hoće svašta skušati, ali neće uspieti nego će morati i danas dvadeset godinah činiti iste eksperimente iliti pokušaje. U tom je govoru Schmerling kao ukorio i natražnjačku politiku Bismarkovu, najbrže da priduši obožavanje pruskih institucijah kod nekojih austrijskih Njemacah; prigovorio mu i progonjenje židovah, da im se prikupi što jače u Austriji, gdje se njemačka prevlada bez židovske pomoći nemože ni pomisliti. Ali doneklo je ipak priznao, da su židovi najviše krivi propadanju evropejskog blagostanja, ali doda da se jih u Austriji nije što bojati, jer da im shodni zakoni tobože ruke vežu. Istina, Schmerling nije izustio ni ovih ni ovakvih riečih, ali to je ipak jezgra iliti nutarnje znamenovanje njegova umjetnog govora.

Prvih danah nastajućeg mjeseca hoće se otvoriti i carev. vieće. Ona viest da misli odstupiti Taaffe sa svojim ministarstvom nije bila istinita. Čovjeku je nekako težko, kad mora slušati, gdje se bar svake druge il treće godine mienjaju ministarstva, zato smo i mi zabilježili onu viest, dali oduha svojemu negodovanju, ali tim nismo htjeli tobože reći, da si neznamo želiti i boljega i odvažnijega ministarstva od Taffejeva. Jer na koncu konca, u čem smo mi napredovali u ovo dvie godine, odkad on gospodari? U ničem. Naše su pučke škole da spomenemo samo škole i sad talijanske kao i prije. Naši profesori odaljuju se iz zavodah, gdje bi mogli našoj mladeži koristiti; naši uredi i sudovi pišu kao i prije samo talijanski ili njemački. Radi čega smo se dakle Taaffejevu ministarstvu bili najviše narodovali, u tom smo se svo dosada najače prevarili.

Mi pišemo u Trstu, a o Trstu nikad ni rieči. To činimo zato, da nam se nereče, da se širimo gdje nismo nikli. Danas hoćemo, da učinimo malu iznimku, javljajuć našim čitateljem, da se za dojduću godinu pripravlja u Trstu obrtnička izložba iz svih austrijskih pokrajinah, da se na taj način proslavi uspomena onog dana, kad se prije pet sto godinah grad Trst sa okolikom dao svojevoljno pod okrilje jasne vladajuće kuće.

Ta izložba ima još i drugu namenu, a naime, da razčama i oživi tršćansku trgovinu, koja očevidno propada jedno što je vlada zanemarila Tršćane, a drugo što su Tršćani zanemarili sebe. Vlada je zaknasnila sa željeznicami, a Tršćani sa razborom, odvažnošću i požrtvovanjem. Kad bi vlada i Tršćani zajedno htjeli, ali tvrdo i neodoljivo, još bi se dalo sve popraviti.

Akoprem je s druge strane jasno, da se trgovina pomiče prama Iztoku, pa ako se danas Trst boji Rieke, sutra će se Rieka Spljeta u Dalmaciji, a prieko-sutra Spljet Soluna u Macedoniji. Ta izložba rad raznih razlogah neide svim Tršćanom po ćudi. Jedni joj se opiru nad jednih, a drugi rad drugih političnih težnjah, a jedni i drugi zabašuruju, pravi uzrok, veleć, da će mnogo stojati, a ništa koristiti, pak da bi onaj novac bilo mnogo pametnije na što koristnije potrošiti. Tako misli ponajprije neodvisna talijanska stranka u gradskom zastupstvu, koja je jednodušno glasovala proti svakoj podpori od strane grada u tu svrhu, akoprem je ipak ostala u manjini, al u vrlo ugledjoj, jer su uzanj pristali obični pučki slušaoci, odobravajući bukom i vikom govore izložbenih protivnikah. Dakle izložba će svakako biti, ali o njezinu političkom znamenovanju ni govora, a tršćanskoj će trgovini toliko koristiti, koliko bude sreća htjela, osim ono nešto, što se bude tom prigodom potrošilo i potegnulo.

U svjetskoj politici zauzima prvo i najvažnije mjesto dogadjaj što se talijanski kralj i kraljica od 27. tek. nahode u Beču, kamo su došli, da posiete naš carski dvor, tè sklope s našom carovinom što jače i krepče prijateljstvo, imajuće koristiti ponajviše kraljevskoj obitelji, koja da se boji od sveudilj rastuće republikanske stranke. Za uzdarje tog prijateljstva da se Italija obvezuje, da neće više trpiti irredentskog ludovanja, a s druge strane da će šutiti, kad bude Austrija krenula put Soluna. Sutra, u ponedjeljak, da će se naši visoki talijanski gosti vratiti opet u domovinu.

U Njemačkoj se uprav vrše izbori, koje neidu ni najmanje po volji Bismarku, jer je dosad njegova stranka u velikoj manjini, dočim se središće, gdje sjede i njemački katolici, održalo i znatno povećalo. Što udara najviše u oči, jest to, da se dosad podeset hiljadah izbornikah izjavilo svojimi izbori proti židovom, što je veoma zabrinulo i naše židove u Beču. Sav je svet znatiželjan viditi, kako će se Bismark vladati proti tomu novomu parlamentu.

Prošlih danah otvorio se u Parizu i franceski parlamenat, koji je izabrao Gambettu svojim privremenim predsjednikom, a to zato jer Gambetta misli stupiti kasnije u ministarstvo. U Africi kao da ide Francezom malo bolje, ali opet u nedobu, jer da se Bismark izjavio,

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

V.

Istrane dragi! sam se možeš osvjedočiti svakim danom, koliko trpe u tvojoj zemlji narodni tvoji kolovodje, samo radi toga jer te vole, jer žele da se jednoć osvistiš. Protivnici njihovi i tvoji proglasuju ih buntovnicima i smutljivcima ako se kadšto na tvoju obranu usude dignuti svoj pošteni glas. Crne ih i proganjaju svakom prigodom a njihove ple, menite kreposti i čine proglasuju bezakonjem i grichotami. Sve ovo čine oni samo radi toga da te od njih omraze, da te mogu lakše i unaprieđ tlačiti. Tako po prilici i još gore dogodilo se i nesretnom Rastislavu. U Reznu gradu sudilo mu se, Njemački sudlje imali su obraz osuditi ga na smrt samo stoga što je ljubio svoj narod, zanj se trudio, da ga oslobodi od ljutoga sužanjstva! — Ljudevit se bojao izvršiti ovu osudu al ju nevaljanac ovaj promjeni u još okrutniju. Naredi nalme da se Rastislavu oči izvade i da se baci u tamnicu u kojoj je i umro. —

Evo, prijatelju dragi, što učini čovjek koji nezna obuzdati svoje poklepe i strasti! Evo, takve i druge možda gore zločine počini čovjek, komu su strasti pamet zasliepile i srce pokvarile. Čuvaj se, prijatelju dragi, lakomosti, slavohlepja i crnog izdajstva!

Dok su ovako stajale stvari u Moravskoj nije mogao Metod onamo. Ostao je u Rimu al ipak za kratko vrieme. Poznati knez Kocel koj je vladao u donjoj Panoniji i bivao u gradu Salavaru znao je za namisao Rastislavljevu te ju gledao sada on ostvoriti. Odpremi poslanike u Rim i zamoli svetoga Otca, da mu pošlje Metoda kao episkopa, da njegove kršćane u svetoj vjeri utvrdi. Papa Hadrian II rada se odazvao prošnji Kocelovoj i mu pošlje sa preporučnim pismom sv. Metoda i nekoje njegove učenike rodjene u svećenike god 869. U pismu je papa odobravao njegovo i pokojnoga mu brata djelo te mu izrično dopustio da u slavjanskom jeziku ne samo propovjeda nego i svetu službu služi. Metodu bijaše naznačena kao područje Panonija i Moravska al bez opredeljene stolice i samostalna redovita pravomoćja. Ondješnjim Slavjanom bila je pak potrebita samostalna metropolija kako je već spomenuto, ako su htjeli biti slobodni od upliva solnogradskih i pasavskih episkopah. Radi toga nalazimo već sliedećega ljeta 870 opet Metoda u Rimu da podastere molbu kneza Kocela i njegovih vjernih da bi ga uzvisio na stolicu sv. Andronika koji bijaše negda episkopom sriemskim a metropolitom panonskim.

Panonska legenda nam o tom sliedeće priča: — „Kocel odpremi poslanike u Rim sv. Otcu i ga zamoli da mu pošlje sv. Metodu“ — na što mu papa odgovori: — „ne šaljem ga samo tebi nego i svim tamošnjim pokrajinam, kao učitelja od Boga i sv. stolice Petrove, kao prvoga episkopa i ključara nebeskoga.“ — Rim je molbu Kocelovu rada uslišao radi velike koristi, koja se pružala crkvi. Upravo u ono vrieme širio se pram zapadu razkolnički duh iz Carigrada. Uzpostavom nove panonsko-moravske metropolilije imalo se zapriečiti prodiranje lažne nauke Foeljeve. Episkopim na solnogradskomu i pasavskomu nije ovo bilo po volji al nisu mogli ništa proti Rimu, jer se ovaj pozivao na svoje stare pravice na Panonsku metropoliju spomenute još u IV stoljeću.

Metodova djelatnost u Panoniji bila je velika. Njegov učenik Klemente bugarski priča da je Metod poučavao i učvršćivao u sv. vjeri ne samo Kocela već i bugarskog kneza Borisa. Kod Kocela bio je veoma dobro vidjen, jer je slavjanskim jezikom propovjedao i sv. Misu služio. Neki njemački nadduhovnik Rihbaldo, koji je do onda u Kocelovoj kneževini propovjedao i obavljao službu Božju, videći djelovanje Metodovo i njegovo ponašanje nadepiskovo poćje u Solnograd i javi sve ostalim episkopom njemačkim i svećenstvu.

— »Ovaj je *Rihbaldo* dražio bavarsko i pasavsko svećenstvo proti Metodu. Čitamo naime da su solnogradski i pasavski episkopi nekoliko godinah kašnje po smrti Hadrianovoj sastavili jednu tužbu na Metoda i ju podastrieli kralju Ljudevitu. U ovoj se tužbi navadjalo, da je Metod nametnik i novotar, da je porabom slavjanskoga jezika kod u propovjedi i kod sv. mise omrazio kod puka one vjerovjestnike, koji su do onda latinski jezik rabili, da je izpodrinuo Rihbalda, koj se toliko vremena već ondje trudio oko obraćenja onoga puka, al se zamučalo da je Metod poslan i potvrdjen od samoga Pape. Ovake su tužbe Ljudevitu dobro došle. On ih najbrže podastre rimskomu papu Ivanu VIII, koji je po smrti Hadrianovoj sjeo na Petrovu stolicu. Ovaj je u svemu odobrio naredbe Hadrianove, branio je, kako čemo čuti, nadepiskopsku čast Metodovu i zapovjedio preko jakinskoga episkopa Pavla Ljudevitu i njegovu sinu Karlomanu, da ga u svemu slušajo i za nadepiskopa pripoznaju, nu porabu slavjanskoga jezika kod sv. mise tobože jedinstvo crkveno ruševega zabrani ljeta 873. Nu ostavimo za sada to i vratimo se na ljeto 870. Protivnici Metodovi videći da neima više Metodova zaštitnika Rastislava u Moravskoj, koj je onda sahnuo u tamnici Bavarskoj, i znajuć da je Kocel preslab da obrani svojega miljenika ...

Nu neprijatelji Metodovi nisu time bili zadovoljni. Oni su pošli dalje. Videći, da neima više Metodova zaštitnika Rastislava, koj je u ono vrieme sahnuo lišen očinja vida u Bavarskoj tamnici i znajuć da je Kocel preslab da obrani svoga miljenika, pozovu ga na sud komu je predsjedao sam nesretni Svetopuk od koga su se nadali sigurnoj pomoći. — Na sudu tužili su ga: »da uči u zemljah njima podvrženih« na što im Metod odvrati: da on jamačno toga nebi učinio, kad bi znao da istinu govore »ali reče im, da su zemlje one nasljedstvo Petrovo.« — Al zasliepljeni protivnici nisu htjeli istinu ovu razumjeti te pošto sve više na njega navaljivahu pozivajuć se na stare pravice dobivene već od Karla Velikoga reče im otvoreno:

da su afrikanski događaji međunarodno a europejsko pitanje. Tim je Bismark pokazao zube Franceskoj, Italiji i Turskoj, koje su mislile tu stvar samo među sobom riešiti. Engleskoj ide sve gore u Irskoj, pak će biti veliko čudo, ako tamo nebukne prije strahovita buna. Iz Rusije ništa nova,. nego da se hoje još uvjek prevratnikah, i da se čine pripreme za krunisanje cara, koje da će biti u Moskvi dojdućega proljetja.

Odziv članku

„Ribarenje u kvarnerskom zaljevu".

Siromašno stanje primorskih žiteljah u obće, a napose u kršnom predjelu od Rieke do Senja, dotjeralo je do zdvojnosti tako, da nečuješ drugo do žalostnog jadikovanja nad nevoljom, koja prieti životnom obstanku.

Obstojećoj ovdje nevolji uzrok je ponajviše: napredno svjetsko strojevno izumlje, negospodarstvenim načinom poharane šume, elementarne nepogode, koje godinu za godinom uništuju vinski proizvod.

Nu, za ono što elementarna nepogoda, što svietsko napriedno izumlje zatire ove krajove, nikoga se lje radi toga okriviti nemože već tužno je, da se ondje nepomaže, gdje bi se moglo! Gladni i potišteni smo i neimamo pomoćnikah. Tko je čitao u branilici hrvatskog narodnoga prava i poučnoj gospodarici »Naša sloga« br. 17 od dne 1. septombra o. g. članak pod naslovom »Ribarenje u kvarnerskom zaljevu«, upoznao je kakvom se nepravdom za nas napušta tudjinu tamaniti glavno vriclo probitka našega primorskog predjela. Čitateljem ovostranih žiteljah osobito onim, koji se ribolovu posvetiše, ponovio rečeni članak jade i boli srdca; al jim ujedno probudio živu nadu, da će se već jednom tko zauzeti za tu stvar, te se već u to ime dogovoriše izbornici podastreti na zastupstvo dotične predstavke. Sada da kažem koju, kako bi se moglo lahkim načinom i u kratko vrieme ovaj kršni skorom opustošeni predjel na gospodarstvenu i obrtnu korist pretvoriti. Povrh one staro zlo uprave sa državnimi i občinskimi šumami, pripomogao je k opustošenju i nemar samih kmetovah, jer se uviek sjeklo prekomjerno vlastito drvlje, dok je došlo do toga, da po gotovu neima danas kmeta koji nebi bio usiljen kupovati si gorivo. Što više? Akoprem je ovdje blago podnebje za uzgoj svakovrstnoga voća, ipak ga u više krajevah skoro nema, dočim se u obće u svih vinogradih nalazi po koje divlje stablo »sedrka«, koje se može vlačenjem pretvoriti u »črešnju«, pa ipak se niti vlači niti koje drugo voće sadi. Po ovakvom nemaru neimaju usjevi potrebne vlage, a bura nemilo uvija i lomi svako rastje. Nješto sjemenja se je posijalo, nu nemila suša utamanila skoro sve. Bolje bi odsad bilo, da se za opredeljeni novac nabavi tri ili četirigodišnja murvena stabla.

Murvam upravo rek bi ovdje je prirodno zemljište, jer kolikogod se murvah presadi toliko se jih uzgoji. Murve imaju jake duboko i široko ukorenjene žile, toga radi najbolje podnašaju silu vjetra, i netrpe mnogo od suše te za 15 do 20 god. naraste murva veliko stablo. Murva dobro plodi, ima veliko lišće za obranu vjetra, a napokom što je najglavnije, liščem se goje svilci. U mnogih predjelih počelo su se njekoje djevojčice svakoga proleća baviti svilarstvom, te upravo ove godine zaslužile tim liepi groš.

Sadite dakle brižljivi gospodari murve, učiniti ćete tim svoju svetu dužnost, pa koliko nebi vi to će se vaši mladji osobito vaše hćeri podati svilarstvu, koje liepu korist donaša. Vlačite srdka i sadite ostalo voće, biti će vam odtud svestrana korist. Konačno upozoriti nam je nadležne oblasti, da svrate veću pozornost na gospodarstvenu potrebu naroda, a poznato je, da se gospodarstvo promiče i napriedjuje jedino uplivom dobro vladajuće gospodarstvene struke. Iz gospodarstvene povjesti doznajemo kako je nekad pruska vlada silom natjerala svoje podanike na sadjenje krumpira, dok nije narod sam svoju probit upoznao. A i nam je još u pameti Bachova vlada, kad je bila izdano naredba, da je svaki momak kad se spremao ženiti, morao nasaditi prije 6 stabalah kojegod vrsti voća. U primorju su se u toj sgodi najviše murve sadile. Odpala srećom Bahova absolutna vladavina, a nesrećom za nas odpala i dužnost pomenute naredbe. Pomislimo malko, koliko hiljadah murvenih stabalah bismo bili dosad u primorju uzgojili i koliku bi danas vriednost imale? Nebi dakle i sad probitačno bilo štogod takvoga narediti?

DOPISI.

Sv. Vincenti, *mjeseca oktobra.*

Negdje prolećem bijah nešto napisao u cienjenu »Našu Slogu« o tužnom i žalostnom stanju ovog našega puka, što živi razpršen po selih na polju. Dakako čudno se čini pomisliti kako dan današnji svjetom vlada narodnje odušavljenje te kako se skrbi, da narod dodje do svoje sviesti; nu ovdje se za slične stvari nitko nebrine. Ovaj puk živi još posve u svojem primitivnom stanju. Da malo prikažem njegovo življenje, mišljenje, nošnju, poljodelstvo, stočarstvo, u obće njegove običaje i njegovo ponašanje, uvjerit se mora sviet da je ovaj kraj najzapušteniji od sve naše Istre. Življenje njegovo je prosto kako je u obće prosto svakoga kmeta, jer ovdje nema u blizini ni mora ni gradovah. Njegova nošnja prostija nemože da je, muškarci sa dva kusa sukna su odjeveni od pete do glave, t. j. benevroke i krozat, za obuću služe opanci, postoli su riedkost. Ženska s jednim kusom sukna je zadovoljna, i to je gogran s rukavi ušivem kako sobnjača (veste da camera), na glavi kus konopljenoga platna, a na noguh opanci ili otvoreni postoli. Poljodelstvo se obavlja u obće kako se je obavljalo u starom vieku.

Lozu, koja bi mu najveću korist podala, vrlo slabo obradjuje, s njom su se već u Istri mnogi ljudi obogatili, nu ovdje se jedva sada poče sumpor rabiti; vino se pripravlja valjda još onako kako je to činio otac Adam. Vino naše je izvrstno, jer ga trgovci skupo plaćaju. Voća nije skoro ništa. — Sije se najviše kukuruz, bielo žito, sirak, krumpir, kapus; ali slabo obdjelavana polja nedavaju dostatne hrane za ovaj puk. Ovdje još se nepozna kakvih modernih strojevah za poljodelstvo; voz, ralo, motika to je sve još na staru, jaram je tako prost, da kmet nepotrebuje nego sekire i svrda da ga učini. Da dodje samo praktični Inglez, koji iz Amerike guan (gnoj od ptieah) vozi i turske krsti kupuje i melje za gnojiti svoje polje, gotovo bi se prečudio! Stočarstva tako rekuć niti nema. Nije potrebito da kažem više u kakvom se žalostnom stanju nahodi ovaj žalostni puk! Nema potrebitoga vjeronauka, kamo li drugoga nauka, koji bi mogao poboljšati njegovo moralno i materijalno dobrostanje. Nebi bi bilo bolje poslati samo svećenike na mjesto toliko žandarmarije? — Mislim da bi na svaki način, jer bi više učinio s naš'm pukom dobar svećenik nego deset žandarskih postajah. Svećenici mogli bi držati i škole, u njoj podučavati mladež, a vani uplivati na odrasle.

Ako se ne uspije štogod kod mladeži naukom, kod odraslih zastalno se neće, jer poslovica kaže: Ako se ne nauči konja igrati dokle je mlad, kod staroga nije više vremena.

Na svršetku pitat ću još jedan put, čemu služi škola u gradu? Ako se nevaram, škola se u jednom mjestu nemože otvoriti ako nije najmanje 40 djece, da ju može pohadjati. A gdje je ovdje 40 djece, 25—28—30 muških i ženskih skupa. Naša ju djeca na nesreću nemogu pohadjati, jer je talijanska, a i preko pol ure daleko smo od nje, zato nas i zakon na polazak nesili, nu svejedno moramo plaćati 18% poreza za nju? Dokle nam je odsudjeno da plaćamo i u gluposti robujemo! Deder, visoke oblasti, obratite svoj pogled na nas jadne u ovoj dubokoj tmini!

Podgrad, *početkom oktobra.*

Promotrimo li dobro položaj kotara i puk u njem stanujući to vidimo da u ovom kotaru u liepoj slogi živu Hrvati i Slovenci. Medjusobna ljubav čini, da ovde nema nikakve političke stranke niti o takvoj tko sanja. Središte je Podgrad, gdje se nalazi i naša čitaonica, koja je u njeko doba liepo cvala te se je nadati da će se opet svoje važnosti dovinuti. Još se sićamo krasnih veselicah, gdje se je muško i žensko veselilo, gdje se je razvijao naš društveni život. Čitaonica morala bi biti moralno i socijalno središte cieloga ovoga grada da nerečem skoro cieloga kotara.

Na isti način dale bi se ustrojiti takove čitaonice u Jelšanah i Materiji, gdje bi se bar nekoliko naobraženo občinstvo moglo ugladiti i usavršiti svoje znanje i umeće. U Materiji, čujemo, bila bi nekolicina tomu sklona ali nesretna nesloga iliti bolje rekuć *osobnost* kriva je, da sami sebi škodimo to do ničesa nedolazimo.

Bolje bi bilo da i u Podgradu njetko što pametna učini te da se zauzimlje za boljak svojega pučanstva a ostavi na stran ocrnjivanje i osvadu, što nikako nedolikuje njegovoj osobi; lahko je bo svaku stvar kritizirati, nu valja nješto i pozitivnoga učiniti! Sloga i napredak, evo vam dva načela, kojih se imate latiti, želite li steći kakvo priznanje kod vašega puka.

Dajte se na rad, poduzeće mora uspjeti.

Iz srednje Istre mjeseca Oktobra.

Odkad je pazinskoj občini glavar g. D.r Costantini, to se vidi i čuje puno novih stvarih. Tako na primjer: globe se ili multaju občinari, ako im nije u

---

— »Vidim da se iz vladohlepja i vaše lakomosti na stare medje episkopijah vaših oslanjate, te mi proti zakonom crkvenim propovjedanje riečî božje zabranjujete, pazite da se neusudite željezne gore razbijati koščenimi ćelî, jer bi vam mogao tako mozag izteći.«

— »Zlo te čeka Metode, ako se nemaniš takovà govora« odvrate mu razljućeni protivnici.

— »Nebojim se kazati istiuu ni pred kraljima« nastavi Metod. Vi me navlaš napadate. Činite što vam drago, al znajte da nisam bolji od onih koji govoreć istinu izgubiše život.«

Nemir i buka rasla je sve više. Sad će se umješati objestni Svetopuk komu se protivjelo sa Metodom malko pošaliti to time nemir stišati:

— »Ne mučite mojega Metoda, reče on; ono i već se znoji kao pri peći!« — Svetac poprimi riec i dade Svetopluku razumjeti da njegova opazka nije bila na pravom mjestu.

— »Gle! vojvoda, produži Metod mirno, ljudi su njeki jednom sretili mudraca te ga upitali: zašto se potiš? a on im u kratko odvrati: prostom sam se svjetinom prepirao.«

Ovo bje dosta. Na ove su ga rieči odmah svezali te odveli i njega u Bavarsku i bacili u tamnicu, u kojoj je čamio dvje godine i pol.

Nu mučenik Metod nije ostao bez utjehe u tamnici. Bog ga je krjepio i ljubio jer je trpio za istinu i kašnje mu poslao osloboditelja, kako ćemo naskoro čuti.

Čuo si jamačno dragi Istrane, da nijedno bezakonje neostane bez kazne. Svaki grieh mora biti kaznovan il na tem il na drugom svietu. Pak što hasni nevaljancu ako ga kadšto nestigne pedepsa čovječja? jeli možda tim utekao i pravdi Božjoj? Nipošto! Ljudem može uteći al Bogu neće. — I crno izdajstvo Svetopukovo nije moglo nekažnjeno ostati. Čitaj, Istrane dragi dolje i čudi se sudovom Božjim!

Njemačka vlastela, pošto su utamničili Rastislava i Metoda odlučili su izpuniti svoje lakome namjere ali tu bje im Svetopuk na putu. Poznali su njegovo vladohlepje, koje bijaše uzrokom da je sbacilo dobroga Rastislava sa priestolja, a njegovo ponašanje po utamničenju Rastislavljevu posta im sumnjivo: on im omrzne, toga radi iznenada ga uhvate i kao zarobljenika odvedu i njega u daleku Bavarsku. Svetopuk je mnogo patio al mu patnja ova dobro dodje jer mu otvori oči. U najgadnjem obliku stupi mu pred dušu izdajnički čin što ga je izveo na Rastislavu, od tuge mu srce pucalo, kad je vidio, da se njemački grofovi bane u Moravskoj, koji njegovoj samostalnosti i slobodi stečenoj cienom krvi grob kopaju a u srcu zazeblo ga kad je pomislio da je on najviše svemu tomu kriv. Što će sada nesretni Svetopuk? Kako popraviti ovo veliko zlo? Osvetom uzkipe mu grudi, osvetom hoće da popravi barem nekoliko ono zlo koje je nanio svojoj krvi, svojemu narodu.

Hrabri Moravljani videći što prave Niemci sa njihovimi knezi, svi listom sgrabe za oružje. Moravljan Slavomir svećenik iz knežovske krvi postavi se vojni na čelo. Opet bukne rat, strašnji od svih prijašnjih. Niemci grunuše u Moravsku sa silnom vojskom, Moravljani im se oprieše al reć bi sa slabim uspjehom; jer je u kratko ujemačka vojska prodrla do Velegrada i ga obsjela. Lukavi Svetopuk prevari Niemce. Držeći se velikim protivnikom slavjanskim, izruče mu ovi jedan od diel vojske i ga pošlju na Moravljane. Sada nasta vrieme da izvede svoju osvetu. Potajno dogovori se sa Moravljani i se snjima sjedini, iznenada osvane sa moravskom vojskom pred Velegradom, skoči na Niemca te ih hametom potuče. Bitka ova bila je odlučna. Samostalnost Moravska opet bi izvojevana. U ovom se uzhitu zaboravilo na nedjelu Svetopukova: on posta vladalac velikog moravsko-panonskoga kraljestva i mu prihavi takovu slavu i veličinu, kakovu nije ni prije ni poslije imalo.

Prije bi rečeno da Bog nije zapustio sv. Metoda u tamnici. Knez Kocel javio utamničenje Metodovo u Rim i zmolio sv. otca da mu prihavi slobodu. Papa odmah piše njemačkim episkopom, koji se usudili utamničiti nedužnoga Metoda bez njegova znanja, i zahtjevao pod oštrom pedepsom, da ga puste iz tamnice, što su i oni, premda nerada, učinili. Kamo će sada Metod nego svomu dragomu Kocelu, u kojega ostane sve do njegove smrti. U Moravsku povrati se mir, puk položi oružje i zaželi opet vidjeti i čuti dobroga Metoda. Ovaj dodje i Svetopuk primi ga u svoju kuću. Metod ga opet očinski pokara, jer ga bio prije i interdiktom kaznio, dozvao u pamet njegova crna djela i ga poticao na pokajanje. Moramo reći da je Svetopuk slušao svetoga Metoda i da se je popravio, jer inače nemožemo tumačiti si, kako bi sv. Metod mogao ostati u njegovu dvoru, onaj Metod koj je iz dna duše mrzio na svako laskanje i oduravno gadno pretvaranje.

U ovo vrieme spada i pokrštenje českoga k neza Borivoja i njegova žene Ljudmile. Evo kako se ovo dogodi: Svetopuk najme je znao dobro da Niemac neće mirovati, zato se on ogledno na susjedne slavjanske knezove nagrčito na českoga i druge sjeverne Slavjane. Da bude savez za Borivojem još čvršći, oženi se Svetopuk sestrom Borivojevom Ljudomirom koju segurno sv. Metod i pokrsti. Borivoj boraveć dulje vremena kod Svetopuka, spoznao se naukom evandjelskim i vidio liepe krieposti pokrštenih Moravljanah — on žaleći takodjer sv. krst i ljeta 874 primi ga od sv. Metoda na Velegradu. — Borivoj vrativ se u Česku dovede sa sobom mnoge učenike Metodove, koji počeše onuda najvješćivati nauk Isukrstov i evo Ljudmila sa mnogimi Anvgimi dade se krstiti. Dapače neki hoće da je kašnje i sam sv. Metod onamo došao i u samom Pragu propovjedao. Evo tako mogu reći Česi da je svjetlost sv. vjere u potpunom sjaju sinula istom dolazkom sv. Metoda, a tim se ipak netaji da je i prije po niemačkih propovjednicih sv. vjera bila navješćivana al sa veoma malim uspjehom, jer za franačkim i bavarskim svećenikom, stupala je obično njemačka vojska, pak gdje bi oni posadili križ, umah bi ova udarila mač a za ovim sliedili su danci, desetine i druga plaćila jednom rečju: sliedilo je ljuto robstvo.

(Dalje sledi).

redu gnojište, globe se, ako im blago upadne u škodu te ih čuvar prijavi; globe se ako gdje za koji dan zapreme kamenjem, gredami .... komad občinskoga zemljista .... Ruše se stare kuće radi tobožnje pogibelji, koja prieti stanovnikom. Prieti se globom, ako ih tko ne razruši. Tako je bio poslao prošle godine taj glavar zaričkomu kapelanu dekret (Čujte!) da ima u opredieljeno vrieme na svoj trošak ili prezidati kuću kapelansku ili ju razrušiti, drugčije, da će ju on činiti na trošak kapelanov razrušiti, — premda je znao ili barem morao znati, da su se bili obvezali občinari zarički još negdje g. 1844. da će uzdržavati rečenu kuću u redu i da će ju popravljati, kad bude trebalo. — Kad se je bio potužio prošle godine kapelan pićanski, što mu je občina smjestila pod njim u kući nekoga prosjaka, koji mu je u prkos ložio pod njim takove stvari, da nije mogao kapelan stanovati u kući, vratila mu se tužba natrag, jer da se jezik hrvatski*) nerazumije u občinskom uredu, i pustilo se prosjaka neka mu i nadalje prkosi. A zatim drugi put, ju je razumio jer je tobože u njoj bilo uvriede za občinsku upravu, te ju predao sudu u ruke.

Spomenuti glavar kao zastupnik, predlagao je prošle godine u porečkoj sabornici, neka se ustroje u Istri škole po narodnosti, al ipak vidimo i znamo, da gleda mrkim okom hrvatske učitelje i da se protivi hrvatskim školam. Kako se to slaže?

Ljetos rogoborio je on u visokoj sabornici proti našim narodnim profesorom, nastojao ih odstraniti iz Pazina, a da se napred ništa nedozna, što on i njegovi drugovi rade. Nijoli mogao podignuti svoj glas i proti onim, koji su bili razvesili po Pazimu njekakve zastavice i proti onim, koji su vikali u Karojbi? Ali on nemari za takove trice. Njemu lebdi u glavi sada ponajviše ova misao: izbiti popom iz glave onu zlosretnu nakanu pisati hrvatski na občinski ured! Stoga, da se pokaže junak, vraća dopise plovanskih uredah pisane hrvatski natrag. On si misli: »ili sada ili nikada, kasnje mogla bi moja zviezda zapasti te izgubiti sav svoj sjaj.« Ali tješi se, moj Doktore! Dok imaš uz bok fante, oružnike, činovnike, vladu, ... još ćo se držati tvoja zviezda, nu kad toga nebude, vaj, za uvjek će ti zapasti. To je, što ti ja želim! A to nije nikakovo zlo.

*) Polog zadnjega popisa pučanstva politički Kotar pazinski ima 31.427 Hrvatah, 307 Slovenacah, i 6212 Talijanah. Mora doduše vladati abnormalno stanje, kad se kod ureda občine, koja sastoji iz ogromne većine Hrvatah, neće da razumije hrvatski. *(Oparka ured.)*

POUKA.

Konoba (podrum).

Vino nam je reć bi jedini proizvod, kojega imamo za domaću potrebu dosta te nam ga jošte i za izvoz preostaje. Ali poprieko kakav nam je taj proizvod? Od groždja, koje je slašću i mirisom jednako francuzkomu a bolje od ugarskoga, mi pravimo kaplju, boja je gora od austrijske i ugarske — da ju ni ne sravnjujemo s francuzkom. Ljudi vješti i izkusni pripisuju taj neugodan pojav našim zlim podrumom. S toga na će biti s gorega, da i opet progovorimo o tom, kakva ima biti pivnica. Opisujuć uredjenje pivnice držimo se naputka slovenskoga vještaka gosp. Prinčića, kako ga je priobćio u organu primorskoga gospod. družtva.

Gdje da se ima graditi pivnica, o tom je težko ustanoviti općenito pravilo, jer ju svako najradje gradi uz ostala gospodarska zdanja. Da se pivnica gdje god dalje od kuće gradi, to je nezgodno i radi sjegurnosti i radi gubitka vremena što nastaje, iduć gospodar za svakim pivničarskim poslom daleko od kuće. Pa i na to valja gledati, da bude kod pivnice blizu vode, jer ako nje nema pivničar kod ruke, svaki mu je posao tegotniji i sporiji. Tko dakle gradi pivnicu na strani a ne kod kuće, neka bar na to pazi, da ima blizu vode.

A da pivnica ne smie biti blizu gnojišta ili drugih miesta, gdje se razvijaju kužne izpare, to se razumije samo po sebi, jer bi onakve izpare mogle vinu nahuditi.

Gradeć vrata za ulaz, valja na to paziti, da budu dosta široka, kako će moći u pivnicu i velike bačve. Čudnovato je, da se na ovo prvo svojstvo dobre pivnice tako slabo gleda te se malo ne u svih podrumih isto veća posuda mora izvan podruma raztavljati, a u podrumu opet sastavljati, što zadaje troška i neprilike. Ako nije pivnica duboka, tada je najbolje, da se ne grade skaline ili stube, već da se zemlja nabije u spust a ne strmo, jer će se ovako posuda u podrum mnogo sjegurnije skladati. Na strmih stubah uviek se je bojati nesreće.

Gradeć veće pivnice, neka se pazi da se sastavi naert prema tomu, kako će se moći kom u pivnicu jednako voziti u prošu ili se neka polože zliebovi po kojih će se kom u nju spuštati, da se ne mora u brentah u nju nositi. Ujedno neka se prostori u pivnici tako udese, da se židčina ne bude morala jošte jedan put gore nositi. Od tuda samo po sebi sliedi, da bi imao biti odozgo prostor za prošu; pod njom ili razmierno niže prostor za vrenje a izpod ovoga ljetni podrum. Jošte ištemo, da bude pivnica prema svojoj zadaći shodno razgradjena. Ako uzmemo u obzir samo glavne česti pivnice, valja da bude u njoj prostor na vrenje i ljetni podrum, da može u onom obaviti svoje burno vrenje, a u ovom da se staro vino uslied previsoke topline ne kvari te da bude u hladu. Prostor za vrenje pravi se obično u gornjem odielu zdanja jer u njem ostaje vino pro vriemo za burna i za prvoga tihoga vrenja.

Drugčije je u tom pogledu kod nas u južnih krajevih, gdje dobrota vina najviše zavisi od prvoga burnoga vrenja.

Mi ćemo dobro učiniti ako i podrum za vrenje uredimo dosta duboko, jer u nas biva burno vrenje u doba, gdje termoter kad što po danu kaže i do 16—18°; za takve toplote u otvorenih kacah rado se razvija octena kiselina ili cik, koj naša vina toliko često kvari.

Cik se razvija već dotle dok mošt na komini vrije te se klobuk uzdiže na površinu, gdje se združuje za zrakom, uslied čega se vinovica ili alkohol pretvara u ocat. Ni najbolji pivničar ne će za vrućih dana, u podrumu, što ga je sunce skroz ugrijalo, proizvesti zdrava i stalna vina.

Prvo je pravilo, da ima biti pivnica za vrenje uviek čista; zato ima biti uredjena, da se vodom lahko čisti i da se sveudilj dobro i lahko prozračuje, a to ne samo sbog ugljične kiseline, koja se za vrenja razvija te je opasna ako se u podrumu slegne već i toga radi, da bude podrum uviek suh.

U pivnici neka ne budu zidovi mokri, te je tim bolja čim je ona čišća i svietlija.

Ljetna pivnica neka bude tako široka, da može u njoj stajati posuda u dva reda, sa svake strane jedan red, a u sredini da ostane jošte toliko prostora, da se može prolaziti, bačve kotrljati i jošte razni potrebiti posao obavljati.

I medju bačvami te stienom neka bude toliko prostora, da se može sa svake strane posuda uviek razgledati ne bi li se možda što pokvarilo ili je što god crv prejio te treba štetu odmah popraviti, da ne bude i veće.

Glede položaja najbolje je da leži prema sjeveru i da se ne upire tjemenom o južne zidove kuće. Jer kad se ugriju, biti će kao peć te će s njih u podrum više topline širiti nego li na ikoj drugi način.

Oni su podrumi najbolji, kojim je svod gradjen od kamena i opeke.

Glavna je star kod podruma, da što manje nanj djeluju vanjske zračne promjene t. j. da ne dopire unj potres promjena topline. Ako dopre za vrenja u podrum zima, prestati će mlado vino vreti, a ako dospije topal vjetar, uzdići će u bačvah staro vino te ga uzmutiti. Od tuda onaj pojav, da se često ljeti čista jur vina pomute a po vremenu se sama od sebe očiste.

Od potresivanja očuvao bi se podrum najlagje da se sagradi daleko od ceste. Nu tomu opet pači, što bi bilo nezgodno iz ruke odvažati vino. Svakako bi se imalo bar na to paziti, da ne bude podrum zbilja podrumom i. j. da ne bude pod drumom ili cestom. Od promjene vremena očuvati će se osobito, ako bude što dublji, jer čim dublji tim je više odlučen od vanjskih promjena. Čim dublja pivnica, tim vino mirnije!

I ljetna pivnica neka je, koliko je moguće, suha i čista.

To će se postići ako se za zidanje uzme što tvrdji kamen; pod pako neka se posipava debelim pieskom a u mokrih krajevih kremeninom ali dosta na debelo te svagdje, a osobito izpod gantora, na kojih posuda leži, da se ni tuj ne sakuplja vlaga i pliesan.

Posipavajuć ovako tlo pieskom, utvrditi će ono po vremenu sasvim. Manje vriedi pod od opeke (cigla) jer se rado skrši i smoči te zumače pa se ovakva poda i pliesan rado hvata ako se dobro i često ne čisti, što je puno nepriličnо.

U obće je pliesan najveće zlo u podrumu, za to joj volja put zakrčivati, koliko se sama može. A da ne bude pivnica vlažna, valja da joj se podlože cjevi i načine škulje za propuh. Istina je, da ovako dolazi toplina iz vana u podrum, da se za žega i pripeke ovaki otvor začepi.

Pliesan se najbolje tamani ako se čošće zažiže na podu podruma sumpor, jer sumporna para, što se za goranja razvija, ubija svake gljivicu. I odvod za izpuštanje vode, kojom se je posuda prala, silno je u podrumu potrebit. *(Gosp. L.)*

Različite viesti.

Dobrotvornost. Priobćujemo nadalje dobrovoljne prinose članovah bratovšćine »Svete Obitelji« i njezinih dobrotvornikah, da se doskoči sve većemu pomanjkanju svećenika u tršćanskoj biskupiji: Župljani iz Truškah f. 8, Katinaro f. 2, Plćna f. 10.30 Repentabora f. 7, Boršeća f. 7, članovi po g. Iv. Bersendi f. 20, Marija T. f. 100, vjerni dekanata krkavskoga 28.70, kršanskoga f. 2, koparskoga f. 14.40, vjerni iz Općine f. 20, Gročane f. 2, Lovrana f. 10.50, Veprinca f. 22.50, Kubeda f. 4, Uršula Facchin f. 1, Jonja Pippenabach f. 1, vjerni iz S. Ivanca f. 4.96, Pazina f. 5.65, Bazovice f. 2.50, M. T. K. f. 50, N. N. f. 50, Župljani iz Tomaja f. 14, Štorjah, f. 3.10, č. g. I. Župan f. 1, č. g. I. Teran f. 3, članovi po g. Berdjustu f. 3.50, vjerni iz Rojana f. 4.50, Dutovljah f. 9.50, Skopa f. 10, Grdosela f. 4, č. g. B. Bronce f. 5.50, č. svećenstvo dekanata oprtljanskoga f. 29.50, vjerni istoga dekanata f. 21.24, članovi po č. g. Tempesta f. 3, g. B. V. f. 5, M. V. S. f. 2.32, S. G. S. pl. N. iz Gradca za članove f. 15, g. N. N. po č. O. Aniceto f. 30.

Njegovo Veličanstvo naš car i kralj podielio je svotu od 100 for. za Padeneku crkvu.

Duhovni pastir sa projerenim mu pukom izriče najtoplju zahvalnost dobromu vladaru te moli Previšnjega, da uzdrži još mnogo godinah prejasnoga Vladara u najboljem zdravlju na korist povjerenih mu narodah.

Karkavac 21 listopada 1881.

Jakov Ladavac, župnik.

Iz Veprinca pišu nam dne 29. pr. mj. Danas bio ovdje izbor novoga glavara. Izabran je skoro jednoglasno vrli poštenjak Anton Hlanuda Trankvilo. Tomu se izboru raduje sva občina; jer ako i čovjek bez više naobrazbe, bistra je uma, mirno ćudi a sa svom dušom zauzet za občinsko dobro. Živili svietni zastupnici, živio novi glavar!

Izložba. God. 1882. mjeseca augusta pripravlja se u Trstu izložba za austrijanski obrt i poljodelstvo. Na godinu biti će 500 godinah odkad pripada grad Trst austrijanskoj prejasnoj kući.

Careva palača u Beču. Budući je dosadanja palača, gdje prebiva naš car i kralj već preko 300 god. stara kani se sada na istom miestu podići veličanstvenu novu palaču, koja ima stojati više milljunah forinti. Car je već dotične nacrte za gradnju potvrdio.

Naše stvari. Imali smo što čuti prošloga mjeseca u dvih talijanskih novinah izlazećih u Trstu. Dosada bavile su se ponajviše tršćanskimi i izvanjskimi stvarmi, sada otvaraju svoje stupce i svakojakim dopisom iz Istre i kvarnerskih otokah. Tuži se dopisnik iz Cresa, jadikuje dopisnik iz Lošinja, da će skoro hrvaština poplaviti ta dva otoka. Čude se, kako se može hrvatski jezik uvadjati u pučke škole te izlievaju svoj jed na vriednoga nadzornika g. Skopinića tobož da će jim talijanski jezik iztisnuti iz školah! Što radi pako taj nadzornik? Nastoji, da se bar u kojoj občini za hrvatsku djece otvori hrvatske škole, jer inače nemogu djeca u tudjem jeziku napredovati. Da nema tamo Hrvatah, za gotovo nebi se zanje niedna pučka škola ustrojila, jedino se boje, da se narod neosviesti. I naš list neprolazi bolje, trun je u oku našim protivnikom. Nerado gledaju, kako se naš list nalazi u svakom zabitnom kraju Istre, ljute se što nisu tako njihove novine razpostranjene pak onda osvadjaj nas pred narodom. Nu naš narod poznaje već svoje ptice! Velite da naš list nije pisan u vašem jeziku, dakako da nije, on je pisan u jeziku, koji je govoren od većine istarskih stanovnikah, a vaše zlobne i ignorantne primjedbe padaju na vas same! Narode moj, iz ljubavi do tebe ti dovikujemo: stoj na oprezu i nedaj se zavesti.

Banknote od 100 for. U posliednjem broju javili smo, da su se počele izdavati nove državne petaće, a sada priobćujemo našim čitateljem, koji imaju stečajno kakvu stotinjaću, da su izašle nove banknote od 100 for. U formatu su mnogo manje od sadašnjih a sliče novim banknotam od 10 for. Upozorujemo sve sretne posjednike da izvole svoje stotinjače promjeniti sa novimi ili jih potrošiti do mjeseca julija 1882.

Promjene u Krčkoj (Vejskoj) biskupiji. Plovanija i Dekanija u Krku (Veja), kojom jest poslje smrti P. Č. g. kanonika P. Bozanića upravljao kancelar biskupski Fran D.r Volarić, bi povjerena P. č. g. kanoniku Antunu D.r Orlić. Dne 9 t. m. bi umješćanje nadpopa sbornoga stuptolai plovana u Cresu P. Č. g. Matije Oršića. Poslije imenovanja P. Č. g. Ivana Kirina D.r Bolmarčića za kanonika stolnoga kaptola u Krku upravlja plovanijom i dekanijom Osorskom M. č. g. Antun Orlić kao nadomjestni kanonik, na njegovo mjesto kao upravitelj podžupe u Unijah bi premjesten M. č. g. Juraj Čubranić dosadanji upravitelj podžupe sv. Jakova, s kojom potonjom podžupom upravlja M. č. g. Petar Bozović. Pomoćni svećenik kod Krčkoga stolnoga kaptola Č. g. Josip Žic otišao jest kao duhovni pomoćnik u Bašku, dočim drugi pomoćni svećenik kod istoga kaptola Č. g. Antun Andrijčić, svomu mjestu kao kapelan biskupski. Stupio jest u sjemenište u Gorici kao bogoslovac prve godine g. Jakov Dminić.

Preskup Magjar. »Maritza« pripoviela da su nedavno grčki razbojnici ulovili u blizini grada Berru (Macedonija) nekoga magjarskoga putnika, te traže za nje otkupninu od 120.000 forinti, ili da se pusti na slobodu njihov vodja Niko, koga su Turci uhvatili bili. Inače vele, da će spomenutoga Magjara živa mučiti i ubiti.

Povreda častnikova — konja. U Monakovu bio je odsudjen nedavno vojnik na tri dana težkoga zatvora i to zato, što je opsovao častničkog konja, rekav mu »prokleta mrcino.« Odsuda glasila je: »radi nepristojna vladanja proti častničkomu konju.«

Nagrob cara Aleksandra II ruskoga, stavila je četa carevih strielaca dvie slike svetacah i to: Aleksandra Nievskoga i čudotvorca Nikole. Slike ove nalaze se u umjetno izvedenoj škrinjici ob srebra. Prednja strana škrinjice providjena je okvirom, koji je sa emalli bogato urešen. Zadnja strana imade pločicu s napisom: »Svomu nezaboravnomu zapovjedniku od 1856 carski strielci 1. listopada 1881.«

Urota proti životu kralja Humberta. Pronesli su se nedavno glasovi ob uroti, koja da je naperena proti talijanskomu kralju Humbertu. Uhvatiše i čovjeka, koji je sam priznao, da su u njegovoj ruci sve niti te tobožnje urote. Bijaše to neki Antonio Renzi, negdanji častnik Garibaldiev. Nu doskora dodje na vidjelo, da je Antonio Renzi, bivši korektorom u nekoj tiskarni, izgubio to miesto, te htio si na kakovgodj način steći novacah. Čudno je samo, da znajući Renzievu namjeru, drže ga u iztražnom zatvoru.

Antisemitizam u Njemačkoj. 18 o. mj. u noći navalilo je u Berlinu do 2000 ljudi na tiskarne, u kojih se tišču novine židovskoga smjera. Lozinka za juriš bijaše: »Dole sa židovi.« Navališe na tiskarnu »Tribüne« i »Berliner Tagblatta,« gdje ih je napokon razagnala policija.

Geografički kongres. U septembru obdržavan je u Mletcih medju narodni geografički kongres. Kod otvaranja bijahu prisutni kralj i kraljica talijanska. Prvi držao je govor g. Lesseps, poslje njega knez Teano u imenu taljanskoga geografičkoga družtva. Gradski sindik pozdravio je kralja te učestnike kongresa i zahvalio im se, što su došli. Hrvatsku je zastupao na kongresu g. prof. Ljubić.

Ugarska gornja kuća sastoji u sadanjoj sjedtibi od 718 članovah. »Bud. Corr«. donosi izkaz istih, po kojem su u gornju kuću pozvani: 2 nadvojvode, 6 nadbiskupah, 29 diecezanskih biskupah, 23 naslovna biskupa, 2 arciopata i prepošta, 10 stiegonošah, 8 ministra, 56 ugarskih i 8 hrvatskih velikih županah, riečki gubernator, 2 vladajuća i 16 nevladajućih knezovah, 360 grofovah, 190 barunah i 5 sedmigradskih regalistah.

U kojih se zemljah najdulje živi. Iz jednoga sastavka o tom predmetu, što ga je onomadne u »Revue scientifique« priobćio francezki učenjak de Solaville, vadimo sliedeće podatke: U najnovlje vrieme nije bilo nigdje toliko primjerah dugoga življenja koliko u Švedskoj, Norvežkoj, Englezkoj Irskoj i Škotskoj. — U prošlom stoljeću bile su u Rusiji. po službenih podatcih, 1333 osobe, koje su navršile 120 godinah. — I u Ugarskoj nisu takovi slučajevi vrlo riedki. — U Njemačkoj imade mnogo staracah, ali malo ih doživi vanredno veliku starost. — U Holandiji imade vrlo riedko stogodišnjih staracah. — Čini se da grčko podnebje prija dugomu življenju. — U Egyptu i Indiji imade dosta mnogo stogodišnjih staracah, naročito medju Brahmani i pustinjaci. — U Italiji i Španjolsko doživi malo ljudih vrlo veliku starost, u Francezkoj usuprot stogodišnji starci nisu riedki. — Od ukupnog broja godimice umirućih staracah, koji su prekoračili 90. godinu života, pripadaju i do sada poprieko 9.73 postotka englezkoj, 7.39 švedskoj, 6.58 francezkoj, 6.07 belgijskoj, 6 švicarskoj, 4.47 holandezkoj, 3.76 talijanskoj, 3.42 bavarskoj, 3.06 pruskoj i 2.61 austrijskoj narodnosti. — »Od šestdeset godinah po prilici«, veli de Solaville, »znatno je pao broj stogodišnjih staracah, ali zato je prosječno trajanje života naraslo, tako, da napokon u tom pogledu ipak bolje stojimo, nego naši roditelji, odnosno djedovi«.

Statistika ljudstva. Statistika dokazuje, da samo jedna četvrtina od svih na svietu živućih ljudih jesu samostalni radnici, naime koji skrbe i zaslužuju; druga četvrtina ljudih jesu pomoćni nesamostalni radnici, a ostala polovica ljudih neradi niti nezasluži ništa, već se daje uzdržavati, u ovu polovicu spadaju nejaka djeca, koja se odhranjuju u nadi na njihov budući rad, zatim starci i starice, koje se odhranjuju iz zahvalnosti, a napokon svi oni, koji neće da rade, koji nemogu raditi i koji da i hoće, nemogu radnju dobiti; potonji su u najmanjem postotku kod ove neradine polovice. — Blizu jedna četvrtina žiteljstva sastoji se iz djece izpod 10 godinah; jedna petina pako žiteljstva iz osobah od 10—20 godinah dobe svoje. Na 100 ženskih porodah dolazi 104—106 mužkih; nu ovaj višak mužke djece gubi se kašnje po ratovih i po mučnijem zvanju mužkaracah u životu, proma lagljem, ne toliko pogibeljim izvrženomu zvanju ženah, a umre u mladjahnoj dobi više mužke djece nego li ženske, tako da su napokon ipak u nekih državah i kod nekih narodah žene u neznatnoj većini. — U Italiji i Njemačkoj dolazi na svaku ženitbu 4 djece, u Francuzkoj samo dvoje. Narod, koji manje djece radja, živi bolje, može više trošiti, živi tako rekuć za sadašnjost, dočim narodi sa mnogo djece živu, za svoju budućnost i za bolju budućnost svoje djece. Neznano, u koji će nas razred uvrstili naš pučki popis.

Pozor. U gradu *Patras* u Grčkoj gradi se sada luka (porad). Dužnost nam je, da upozorimo sve one, koji bi možda htjeli tamo ići, neka toga nečine, jer pred nekoliko vremena bilo je nekoliko naših ljudih tamo namamljeno na radnju a od njih je sada polovica u bolnici. Tamo vlada strašna groznica.

Ugarski proračun za god. 1882. U zastupničkoj kući ugarsko-hrvatskoga parlamenta predložio je ovih danah ministar financijah grof Szapary državni proračun. Bilanca je sliedeća: Redoviti izdatci 292,757.137 for. (medju timi preliminirana je potreba nutrnje uprave Hrvatske sa 5,680.618 for.); prelazni izdatci 3,098,847 for.; investicije 29,265.311 for.; vanredni zajednički izdatci 1,989.975 for. Redoviti dohodci 277,998.188 for.; prelazni dohodci 23,447.188 for. Ukupni izdatci iznose dakle 327,111.270 for.; a ukupni dohodci 301,448.728 for. Po tom ukazuje se manjak od 25,695.445 for. Naprema predidućoj godini ukupni izdatci u god. 1882 veći su za 27,066.100 for., a ukupni dohodci za 25,046.974 forintih.

Gušter u želudcu. Jedan česki liečnik prijavio je sliedeći, svakako riedki slučaj: Zidar E. patio je duže vremena od čudnovate boli u želudcu, nije imao nikakove volje na jelo, a u želudcu ga je sve nešto tištilo, grizlo, čak i žderalo kako reče; često je osjećao, da mu se u želudcu nešto sve miče. Liečniku pripovjedao je, da je o duhovih ove godine prvi put osjetio znakove te želudčane bolesti i to u vrieme, kada je više puta pio iz rieke vodu — bez čaše. Patio je najviše poslje jela, dočim bi bolest prestala uvjek, kada bi se napio mlieka. Liečnik dade mu liek da povrati. Poslje 3½ ure stade povraćati, te na strah i radost svoju opazi, da je izbacio guštera, dugačkog 7 cemt. Gušter bješe prevučen sivo bielim sluzom, te je živio samo dva do tri minuta. Od toga vremena ima zidar posve zdrav želudac.

Književne viesti.

Matica Hrvatska dotiskala je svoj »izvještaj za god. 1880« i danas ga je stala razašiljati putem gg. družtvenih povjerenika svojim vanjskim članovom, a zagrebački članovi ga mogu dobiti u sveučilištnoj knjižari Franje Župana (Albrecht i Fiedler). — Razašiljajuć »Matica« svojim članovom »izvještaj za god. 1880«, pozvala je ujedno i svoje povjerenike, da saberu prinose članova (od utemeljitelja dva obroka po 5 for., a od prinosnika 3 for.) za tekuću god. 1881, a ovim pozlva i članove, da svoje ovogodišnje prinose što prije dostave izključivo družtvenomu povjereniku, gdje ga ima, jer će putem istoga u svoje vrieme i svi članovi (javili se oni i platili svoj prinos pri njemu ili ne) onoga kotara i sebi pripadajuće »Matičine« knjige za god. 1881 dobiti, a gdje nema povjerenika, to neka se prinosi šalju neposredno družtvenomu blagajniku g. Ivanu Kostrenčiću u Zagreb. — Od zagrebačkih članova utemeljitelja ubrati će prinose kao i dosele uz blagajnikova namiru družtveni podvornik, a zagrebački članovi prinosnici umoljavaju se najučtivije, da sami svoj prinos dostave družtvenomu blagajniku (sveučilištna sgrada, prvi kat.), a namiru vrhu uplaćena prinosa neka sačuvaju, jer samo pošto se izkažu ovom namirom moći će u svoje vrieme sebi pripadajuće knjige za god. 1881 podići. — Da bude što bolji red u »Matici« i što liepši sporazumak med družtvom i njegovimi članovi, to se umoljavaju što usrdnije i gg. družtveni članovi i povjerenici, da se točno drže ustanova družtvenih pravila i družtvenoga poslovnika, koje oboje je priobćeno u »Izvještaju za god. 1880.« od str. 94—101., a može je svatko na zahtjev bezplatno od »Matice« i naposeb otiskano dobiti. Tko se ovih ustanova nebude držao, pa uzbude mu kakova krivica, krivnc će si biti sam, i uprava »Matice« odbija već sad za takve slučajeve svaku odgovornost. — Sve ostalo u koliko se tiče družtva i družtvenih ljetošnjih knjiga, javiti će se u svoje vrieme putem istih domaćih novina, putem kojih se je i dosele o družtvenom radu članove obavieščivalo.

U Zagrebu 20. Oktobra 1881.

Uprava »Matice Hrvatske«.

Resultat gospodarstvenog poslovanja »Matice« za god. 1880 može se dakle u kratko svesti: tiskano je sedam knjigah, iznašajućih 125¼ štampanih arakah (i med njimi sjajno izdanje Vrazovih izabranih pjesamah sa 31¼ arka) u 37.000 iztisakah. Velik trošak za ove knjige iznašajući 16.535 for. 5 nvč. izplaćen je iz godišnjega dohodka, a glavnica je pomnožana u smislu pravila sa 4.230 for. unišlo gotovine od družtvenih zakladnikah, dotično u državnih papirih poprieko sa preko 5.000 for. srebrne austrijske rente. I još je preostalo uz glavnični višak od 698 forintih 78 novčićah i višak od 2.532 forinta 17 novčićah za potrošak za god. 1881. Knjigah pako razaslala je »Matica« med svoje članove odmah u prvi mah prošle godine točno na broju (4.827 7) 33.789 iztisakah, tako da joj je u prvi mah od tiskanih 37.000 iztisakah ostalo samo 3.211 iztisakah, u uračuna se amo i prodaja i darovi knjigah, koji su do zaključka ovoga računa uzsliedili, to je »Matica« prošle upravne god. 1880 okruglu svotu od 35.000 iztisakah svojih knjigah med hrvatski sviet razširila. — Kako je iz navedenih brojevah vidjeti, »Matica« je i prošle godine znatno u svemu napredovala, te nadovezujuć na ono što se je prošle godine reklo, »Matica Hrvatska« je ovo u četiri godine uprave sadanjega upravljajućega odbora izdala u 462 štampana arka na broju 29 knjigah i razdielila je iste u 95.000 iztisakah med svoje članove, a uračuna se amo i prodaja i darovi knjigah »Matice« za ove četiri godine (od g. 1877—1881) do 100.000 iztisakah med hrvatski narod svojih knjigah razširila, a sama družtvena glavnica, koja je god. 1877 iznašala do 20.000 for. narasla je u ove četiri godine na više nego duplo, dotično na 46.000 for. — Po broju članovah, koji godimice rastu, družtvo se samo preporučuje, pak valja da hrvatski narod u Istri mnogobrojno pristupi u to velevažno družtvo, koja izdaje ne samo koristne nego i zabavne knjige. Svaki naš svećenik, učitelj, rodoljub jednom riečju svaki, kojemu je omilio naš blagi jezik, pristupi kao član »Matici Hrvatskoj«.

LISTNICA.

Pn. gg. B. K. u Krku — S. D. u Pleternici — M. A. u Puntakrižu: Primismo i

Br. 1774

Razpis Natječaja.

Za službu šumara obćine Kastavske i pridruženih obćinah: Berguda, Klane, Lisca, Skalnice i Studene.

Molbenice imaju se podnieti najkasnije dne 30. novembra o. g. obćinskomu zastupstvu u Kastvu.

Plaća je 850 for. godišnjih na mjesečne unapredne obroke kod blagajne u Kastvu. Natjecatelj ima dokazati 1) da je izučio koj šumarski zavod i izpitom usposobljen za zamostalnu tehničko-gospodarstvenu šumsku upravu, ili će taj izpit položiti najkasnje do konca junija 1882. 2) da je tjelesno sposoban vršiti šumarsku službu. 3) da je popduno vješt uredovnomu jeziku hrvatskomu. Opaža se, da za veći diel šume obstoji potvrdjena privremena gospodarstvena osnova.

Uprava obćine.

Kastav u Istri 20. oktobra 1881.

glavar *Munić.*

OZNANA.

Buduć sam se ovdje naselio, namjeravam obavljati svoju liečničku praksu i pripravan sam odazvati se svačijem pozivu.

Propisujem u svom stanu od 11-12 sati prije podne.

Siromašnim propisujem bezplatno od 3-4 poslije podne.

Trst, rujna 1881.

V. Dr. Grubišić.

liečnik,

(3-4) Via Lazzaretto Vecchio N. 20., II. p.

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće moglo bi ju jamčit mnogo svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upravitelj ah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Oktobra 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	—	—	—	—	24	5.56	9.36	—	—
17	5.58	9.36	—	—	25	5.56	9.38	—	—
18	5.57	9.30	—	—	26	5.57	9.36	—	—
16	5.56	9.35	—	—	27	5.57	9.36	—	—
20	5.56	9.36	—	—	28	5.57	9.36	11.78	—
21	5.57	9.36	—	—	28	5.57	9.36	—	—
22	5.57	9.36	11.78	—	30	—	—	—	—
23	—	—	—	—	31	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 27. Oktobra 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	80	—	98	—
S. Domingo	»	62	—	72	—
Rio polag vrsti	»	48	—	68	—
Cukar austrijski	»	35	25	36	75
tučeni	»	32	50	35	25
Cvietje travo buhačo (Grisantomo)	»	60	—	100	—
Naranče, skrinjica		3	50	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	4	—	—	—
levantinske	»	7	—	—	—
Smokve Kalamata	»	16	—	—	—
puljezke	»	12	—	—	—
Limuni, skrinjica		4	50	7	50
Bademki iliti mendule pulj.	za 100 k.	85	—	87	—
dalmatinske	»	87	—	88	—
Lešnjaci	»	28	—	50	—
Šljive	»	20	—	33	50
Pšenica ruska	»	13	—	13	25
ugarska	»	13	—	13	50
galučka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	50	7	75
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	10	—	10	25
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	50	9	25
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	11	—	13	50
Bob	»	—	—	—	—
Leća	»	10	—	18	—
Oriž taljianski	»	10	75	22	—
inglezki (kitajski)	»	13	—	15	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	12	90
bukovice		8	—	11	60
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	57	—	69	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	42	—
istarsko	»	41	—	42	—
Kameno ulje u barilah	»	9	75	10	—
u kasetah	»	13	—	—	—
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	75	—	103	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru		28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	28	—	34	—
Sardele i baril		13	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	41	—	43	—
Salo	»	77	50	—	—
Slanina	»	66	—	67	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	0	50
Lišće od javorike	»	12	50	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	31	—	48	—
Med	»	28	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 60 k.		3	75	9	—
Kunje (Štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Catram dalmat.	»	11	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. FRANE HUALA.

Broj 22. U Trstu 17. Novembra 1881. Godina XII.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se

Tip. F. Hualа, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putam svoje *Listnice*.

Umoljavamo onu gospodu predbrojnike, koji još nisu svoje predplate za tekuću godinu namirili, da to odmah učine, jer bi bila već doba.

Pučke škole u Istri.

II.

U 20. broju «Naše Sloge» govorili smo o radnji našega pokrajinskoga sabora glede školah, naročito o zakonskom predlogu, kako da se uvede pravedniji razmer kod doprinašanja troškovah za isto nebi li se bar nekoliko odteretili oni, koji školske blagodati neuživaju.

Velika svota od 300.000 for., koja bi se naskoro imala skupiti za učiteljske plaće u Istri, prestrašila je porečku juntu, koja mora najbolje znati što može i nemože snašati nevoljna Istra. Po obstojećem zakonu svaki gradić, svako selo ima pravo tražiti učitelja, ako ima u svojem okolišu 40 djece mužkoga i ženskoga spola u dobi od 6–12 godine i pripravan stan za školu i učitelja te ako je bližnja škola udaljena preko uru puta.

Može se dogoditi, da ovo selo neplaća ni 300 for. državnoga poreza, a školskoga nameta jedva 60 for. Dobro je dakle bilo, da se je junta za dobo na to osvrnula, jer bi bila mogle doći u pogibelj naše škole.

Odobravamo podpuno predlog, da se novim zakonom popravi ogromna nepravda, koja se sgadja osobito hrvatskomu kmetskomu stališu. U većem dielu gradićah, gdje živu Talijani, ima dostatno učiteljah i školah, dočim na strani hrvatskoj nije tako. Siromašni kmetovi, kojih ili nije dovoljno, da uzmognu zahtjevati školu, ili koji nemogu sagraditi školske sgrade, plaćaju već 8. godinu školski namet (adicional) te pomažu imućnijim od sebe uzdržavati učitelja plaćajuć namet u istoj mjeri kako i stanovnici jednoga istarskoga gradića, koji ima za 257 školu polazeće djece 9 učiteljah i učiteljicah tako da za škole toga mjesta mora provincija dodavati godišnjih 5000 for! Nebi bilo bolje i pravednije, da se svota od selah neimajućih škole sahrani pak da jim se u svoje doba povrati za gradnju škole!

U 9. broju «Naše Sloge» donieli smo tabelu*) iz koje se jasno može uviditi razmer koliko je gdje učiteljah, školah, troška to koliko doprinaša svaki sudbeni kotar školskoga nameta. Rečena nam tabela kaže nečuvenih razlikah u našoj pokrajini. Stanovnici pojedinoga kotara primaju do 165% ćak i do 196% od onoga, što plaćaju za školu, dakle provincija jim dodaje 65 i 96 novčićah po forinti!

Imade kotarah, koji primaju za plaće svojih učiteljah jedva 17% od onoga, što plaćaju dakle po svakoj forinti ostaje 83 novčića za škole drugih kotarah! Imademo dva sudbena kotara, od kojih jedan broji 16.000 a drugi 15.000 stanovnikah; prvi kotar plaćao je god. 1879. školskoga nameta 4514 for., drugi 4513 for., ipak je prvi kotar imao 24 redovita učitelja, a drugi kotar samo 3 učitelja.

Prvo spomenuti kotar troši na svoje učitelje 9779 for., drugi 1640 for. — prvomu kotaru mora dakle provincija dodati godišnjih 5265 for., drugomu ostaje 3873 for. i osim toga još dio državne podpore, ukupno 4000 for., koji bi u 8 godinah stvorili svotu od 32.000 for., koji su se pak izgubili u dubokom moru provincijalnoga školskoga troška! Stanovnici, koji su ovu svotu od 32.000 for. platili, još danas niti neznaju, što je škola! Gdje je tu pravednost? Ovo negovorimo mi, nego to pokazuju događaji i činjenice ovih zadnjih osam godinah.

Uzmemo li pako obćine u obzir, naći ćemo veliku nepravdu u istoj obćini kao što je to spomenuo u saboru jedan od naših zastupnikah. Obćina Buzet platila je god. 1880 godišnjega državnoga poreza 21.722 for., školskoga zemaljskoga nameta 4344 for.

Obćinari, koji su te godine imali školu, platili su državnoga poreza 5756 for., dakle za školu for. 1151, a oni, koji nisu imali škole — Krbunšćani i drugi — platili su poreza 15.966 for., školskoga nameta 3193 for. Isto je u obćini Materiji, koja je u onoj godini platila 8159 for. za porez. Brezovica i Materija, koje imaju školu, platile su 245 for. državnoga poreza i 490 for. školskoga nameta, druge podobćine neimajuće škole platile su poreza 6205 for. t. j. 1241 for. školskoga nameta. Obćina Poreč platila je obćega državnoga poreza 28.858 for., od toga je platilo 16399 državnoga dakle 3279 for. školskoga nameta stanovničvo, koje posjeduje školu, dočim je ostalih 12459 for. državnoga poreza odnosno 2491 for. školskoga nameta platilo stanovničtvo, koje nema nikakve škole! Pazinska obćina platila je god. 1880 državnoga poreza 24928 for., uživajući skole platili su for. 16511 državnoga poreza odnosno 3302 for. školskoga nameta, bezškolci platili su 8417 for. državnoga poreza odnosno 1683 for. školskoga nameta. Stanovnici ovih četirih obćinah, koji su imali škole, platili su školskoga nameta 8224 for. a oni bez škole 8609 for!

Navedeni brojevi očituju nam, kolika je nepravednost vladala do sada u doprinašanju za školske potrebe. Junta je sama predložila, da se ima popraviti zakon u smislu, da oni, koji nemaju škole, nebudu toliko plaćali za škole koliko do sada. Ovo je čvor, koji tišti najviše nas Hrvate i Slovence doprinašajuće drugim, da se bude i izobražavaju, a naša djeca da ostaju u tmini!

Kako je junta i nju sliedeć sabor rešio ovo vele važno pitanje, razložiti ćemo drugi put.

*) U toj tabeli podkralo nam se je oliknjeko tiskarskih pogrešakah, koje sada izpravljamo. U rubrici »8.« kod »Volosko« mjesto 58195 ima stojati »5812«, kod »Podgrad« mjesto 36225 popravi 13622«. U 33. rubrici stoji u naslovu godina 1870, a ima biti god. 1880. U 41. rubrici pod brojeve 167 i 129 za kotar Lušinj imaju još doći brojevi «90 i 143 za kotar Krk.

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

VI.

U drugoj polovici IX. vieka uzdiglo se Moravsko kraljestvo do vrhunca svoje slave. Svetopukova država spominjala se na dugo i široko a je i mogla biti spominjana. Njezinasu granice doprlate na jugu ča do Bugarske, Srpske i Hrvatske, na sjeveru širila je svoju vlast nad polabskim Slovjenima a vrhu toga zahvatala svu Češku, sadašnju Moravsku, Šleziju, veliki dio Ugarske i Galiciju. — Moravskom kralju Svetopuku, koji je stolovao u Velegradu pokoravao se i grad Krakova i Nitra pod tatranskimi gorami. — Država ova odoljevala je svim navalam nezasitnih Niemacah i divljim hordam Madjarah, koji su više puta u nju upali, da ju osvoje. Unutrašnji poredak a k tomu i duhovna prosvjeta, što se svuda bila počela širiti čitanjem slavjanske knjige, proslavi ju i pred ostalim svietom, te ju ne samo domaći nego i njemački i bizantijski letopisi sa velikim poštanjem i hvalom spominju. — Kamo sreće, da je Svetopuk sliedio stope svojega strica Rastislava, kojega su kosti već davna trunule u bavarskoj tamnici!

Kako već spomenusmo, došao je sv. Metod u Moravu po svoj prilici odmah po Kocelovoj smrti. Za ljeto se do sada neznade. U ovoj prostranoj državi je sv. Metod osobito od lj. 874 napried neumorno propovjedao sv. vjeru. Veli se, da nije samo Moravljanom i Čehom navješćivao u ono vrieme sveto Evandjelje, nego i Hrvatom, Poljakom i ćak Rusom. — Uz propovjedanje sv. vjere, trudio se da pribavi svojoj crkvi vrstnih duhovnikah i Bog je trud njegov blagoslovio, jer čitamo, da je po svojoj smrti ostavio za sobom do 200 učenikah! — Liepa kitica ovih bijahu sinovi od plemenitih obitelji kao Slavomir, kojega već spomenusmo i drugi. — Najvrstniji bili su: Gorazd, Moravljanin i najdraži učenik Metodov, koji je pored slavjanskog jezika poznavao i latinski te i postao nasljednik svojega učitelja. Zatim bili su na glasu: Angelar, Savn, Naum i Klemente iz Bugarske. Svi ovi bili su redjeni za svećenike u Rimu.

Sv. se Metod bavio u to vrieme i sa slavjanskom knjigom. Nastavio je rad svojega pok. brata Cirila te je preveo u kratko vrieme mal ne cielo sv. Pismo osim knjigah Makabejskih. »Dva su brzopisca, veli Žitije, pisala a on je kazivao«. — S toga mogu se nazvati naša sv. Braća ne samo slavjanski apostoli nego i utemeljitelji njihove književnosti.

Djelovanje Metodovo pribavilo mu je kod puka svaćće počitanje al nije tako kod Svetopuka.

Svetopukovo poboljšanje bilo je samo izvanjsko i nije dugo trajalo. Iskreni prijatelj i štovatelj Metodov nije bio nikad. Velika dojsta djela svetčeva, njegova apostolska gorljivost i nesebičnost, njegov bezprikorni život i velika ljubav puka prama njemu, silila Svetopuka da mu dajbudi izvanjsko počitovanje izkazuje. »Metodova slavna djela prlečila su, da nije ovaj nesretnik sa napeta luka spustio u njega oštre strieleili ga oštrim mačem posjeko«. — veli bugarska legenda.

Zašto pak nije mogao trpjeti Svetopuk Metoda? Zato jer je ovaj osudjivao njegovo nedostatke i ga ćešto ukorio za njegove grješne strasti, kojim je robovao.

Poznata je u obće rečenica: »tko istinu gudi, gudalom ga po prstih bijuć a i neka druga poslovica veli: da istina radja mržnju«, ali vas ovo nesmije, istranski roditelji prestrašiti, da Vašoj ćeljadi, ma bila ona i odrasla, istinu zatajite. Kad opazite, da je ćedo vaše, bilo mužko ili žensko, zabludilo stranputicom: podalo se gadnom pljanstvu, igri, kradnji ili kojim drugim strastim, a vi tada, za Boga miloga, nebojte se — ma bili i tjelesno slabiji, oštrim ukorom dozvati ga pameti i nemirujte dok vam se nepopravi te postane tako Vaša i naroda vašega čast i dika.

Da Svetopuk nije bio sklon sv. Metodu krivi su bili takodjer njemački duhovnici, kojih je onda u velikom broju bilo u Moravskoj. Ovi ocrnjivahu našega sveca pred Svetopukom spočitavajuć mu, da je nepokoran papi, jer da usuprot njegove zabrane svojedno služi sv. misu u slavjanskom tobožem barbarskom jeziku. Rekli smo naime već prije, da je papa Ivan VIII. bio zabranio sv. misu u slavjanskom jeziku našem Metodu a to radi crnih kevetah i lažî njegovih protivnikah. Metod saznav za ovu zabranu poruči pismeno sv. Otcu od kolike je važnosti i koristi po crkvu samu poraba slavjanskog jezika u crkvi a nedobiv na to odgovora nastavio je rabiti isti jezik kako prije u crkvi.

Njemačko svećenstvo, nezadovoljno ovim, podje dalje. Pridobiv si sasvim Svetopuka tužilo ga, da je krivovjerac, da neuči puk onako kako uči sveta crkva rimo-katolička. Radi toga zahtjevahu oni da se Metod liši nadepiskopske časti. Tužbu ovu poslaše oni u Rim te ujedno umoliše Svetopuka, da ju odobri i podupre. Ovo se vršilo ljeta 879.

Papa Ivan VIII. pročitav tužbu, začudi se veoma, jer nije mogao vjerovati, da se je onaj Metod, što je pred 10 po prilici ljetah prisego u Rimu, da će propovjedati samo istinîti nauk sv. crkve rimo-katoličke, iznevjerio i postao razkolnik, nu ipak tužbu nije mogao niti smio prezreti, te je radi toga pismom od 14. junija 879 pozvao Metoda u Rim da se opravda. Pismo glasilo je ovako:

»Ivan, episkop, sluga Božji, mnogo po: štovanom Metodiju, nadepiskopu u Panoniji.

»Vi treba, da učite i da vodite ka spasenju svojom naukom puk, koji je povjeren vam kao duhovnom pastiru Gospodinovom. A mi čujemo, da vi učite nečemu, što nije primila rimska crkva od prvoga medju apostolima, i što propovjeda svaki dan, da, dakle odvodite puk u zabludu. Za to vam zapovjedamo ovim apostolskim pismom, da dodjete k nam odmah, da mi čujemo iz vaših ustiju: da li je vladanje i učenje vaše saglasno s onim, što ste se vi zakleli rimskoj crkvi, i da jasno poznamo nauku vašu. Osim toga, mi čujemo da vi služite službu na jeziku barbarskom, to jest, slovjenskom. U pismu koje smo Vam poslali po Pavlu Ankonskom episkopu, mi smo vam već zabranili da svetu službu neslužite na tom jeziku, nego da je služite latinski ili grčki, kao što to čini Božja crkva, razširena po svoj zemlji i po svih narodih. A dozvoljeno vam je, poučavati narod (u tom jeziku) pošto psalmopevac zove sve narode da slave Boga, a i apostol kaže: neka svaki jezik izpovjeda, da ju Isus v slavi Boga Otca«

Na ovo pismo poda se Metod odmah u

DOPISI.

Sv. Lovreč blizu Labinja.

Javljam ti se, mila Slogo, da ti izkažem jade, koji nas čekaju do malo godinah u ovom mjestu. Nitko nije otvorio ustiju svojih, da reče kakvu ričč za dobro svoje djece, koju čeka velika nevolja tako da do njekoliko godinah neće biti niti jednoga pismenoga čovjeka med tisuću ljudih ovdje kod nas. Sada nas je još desetak znajućih čitati i nješto pisati, nu nas će po malo nestati a naši potomci bit će prisiljeni putovati dve ure u Labinj, da jim tamo tko pročita bilo kakvo pismo il koju drugu stvar! Već i danas se to sgadja a za plaćicu nose kakvu ribicu, jaje ili što drugoga.

Nije li je to grieh vapijući u nebo? Doprinašamo kako svaki drugi u pokrajini za škole a nas se ostavlja bez svake poduke! Osviedočio se je presv. porečki biskup koliko jih je bilo ove godine kod sv. potvrde a i znaju dobro naše odnošaje labinjska gospoda. Bio jedan od naših pitati labinjsku občinu, zašto nam se nedaje škola, kad mu tamo netko od občine reče, neka miruje, da će već pisati na juntu i još drugoga, nu mi novidimo ništa ni od junte a niti od občine! — Gdje je ta jednakopravnost? Pisano je od prorokah i od apostolah, da slabo za uboge i siromašne po bogataših te ako čitaju stara pisma, još će se bolje osvedočiti. Mnogo bi još pisao, nu nisam naučan nego prosim milu Našu Slogu, da obaviesti ovo moje pismo, neka svet znade, kako nam se godi. *Jedan kmet i mornar.*

Iz Tinjana, *početkom Studenoga.*

Bahato oglasio se ovih danah neki član novoustrojenog tinjanskog kažina u tršćanskoj novini »Indipendente« i počeo za prvi put sipati po svietu golu neistinu. Malo sjemena, a još manja njiva dragi dopisniče, dakle loša ti žetva.

Taj slavni kažin, koga toliko u zviezde kuje ta dopisnik jest jedna na polu podzemna konoba puna vlago, bila jednom odredjena za dućan sa njekoliko stativah, koje su popunili ponajviše sa francuskimi i njemačkimi kojigami, da jih možda jedan od dotičnih članovah čitati znade, i koje je jedan član istoga baštinio iz Napulja ako se novaram. Članovah svih imade okolo deset od kojih veći dio Talijanah (recte Krnjelah) istim prezimenom, a ostali pak su potalijančenici sa čisto hrvatskim imenom.

Slavni taj dopisnik misleći postignuti svoj cilj prije nego li se sam nadao, počeo odmah napadati na naš list, koji da se ovamo ugnjeo, da je po drugih uzdržavan, da nepiše kako mi govorimo, jer da ovdje se govori neki dialetačio (poruglivo narečje) i da ga nerazume koji ga čitaju i. t. d., za čudo da nije još rekao maledetti »šćavi«.

Gospodin se je dopisnik valjda pomutio sa svojimi advokatskimi izrazi, ter se on nesjeća buduć premlad, da se ovdje »Naša Sloga« čita odkad god je počela izlaziti, čita ju mlado i staro veliko i malo, koji samo ikoliko čitati znadu. Da ju nerazumiju, nebi ju čitali nit plaćali; a tebe, g. dopisniče i tvoje drugove, nije nitko još pitao da mu sadržaj tumačite, a još manje da za koga platite? Čuješ li!

Diraš g. dopisniče baš u žicu tamburice, predbacuješ da njekoji fanatički sanjari šire taj giornalot. Pokušaj, dragi dopisniče, ovo: kupi tovor Indipendentah to jih dieli med naše kmete, pak tko će jih osim tebe razumeti.

Pokušalo se ugušiti Slogin duh još kad je počela izlaziti, i buduć se onda naši protivnici u svakom obziru moćnjimi ćutili, to jim je ipak sreća slabo poslužila, svi nacrti jim se izjalovili. Sada pak je prekasno, uzalud vaš trud, što neznate, da se svaki put do 30 brojevah »Naše Sloge« po našoj občini raztrese, te neće svaka neplodna ostati, neznateli da je skoro 20 članovah upisano u društvo sv. Jeronima, i svaki član prima do četiri veoma poučne knjige na godinu, ter neće valjda ni ove bez uspjeha ostati.

Mi smo uvidili korist, koju crpimo iz našega cienjenog lista (u tom gemu leži zec), pak stoga se ti g. dopisniče ljutiš, da ga naš puk čita, jer uvidjaš u našem razvoju svoju propast pak još veliš da mi napadamo i crnimo sve što je talijansko. To je prava neistina! Neznam kakvu razliku činiš medju osobom ili jezikom??

Nemože nitko dokazati, da je koji naš rekao da talijanski jezik nije liep, gladak i po svietu razprostranjen da je on barbarski, divijački, šćavonski, murlački jezik; dočim Vi i Vaši nam ga ovakvimi pogrdnimi izrazi krstite više putah, što Vam se može dokazati. Pak se još sada usudjujete reći, da se mrzi na sve što daje talijanšćinom? Kako se može takvom laži pred sviet? Vi udarate nas kamenom, ja mi da vas hlebom? To može samo onaj učiniti komu su moždjani izpiti a drugi, koji znade da je bog dao čovjeku slobodnu volju, neće toga učiniti.

Mi štujemo i štovat ćemo uvjek poštene Talijane i Krnjele (a i oni će nas) ali onakove brbljavce poput onoga dopisnika čija zabava sastoji u podrugivanju sa velimi i malimi nečemo poštovati jer bismo si dušu ogriešili!

Konačno moramo reći, da neka si g. dopisnik i njegovi kažinari izbiju misao iz svoje glave da će ikad tinjanske Hrvate potalijančiti, kao i obratno neće Hrvvati njih pohrvatit. Ako su pak družtvo utemeljili za čitati i kartati to će tim kod Žanuta manje novca potrošiti pak onda za to trubit po novinah, da imade u Tinjanu tako znamenito družtvo, koje da je u ovo mjesec danah znatni efekt učinilo na radost i pliesak vijuh Tinjanacah (valjda Krnjelah), čini nam se smiešno!

Viditi ćemo kašnje, ni dobro brusiti ražanj dok je zec u šumi. — Do vidjenja!

Iz Pazinšćine *u srednjoj Istri.*

Školska vieća.

U predzadnjem broju potužila si se «mila Slogo», da u novo imenovanom provincialnom školskom vieću nema niti jednoga Hrvata. Žalostno je, da istarski Hrvati u tom vieću nemaju svojega čovjeka, koji bi se brinuo za naš puk i zagovarao naše škole. Školsko vieće, kako poznato, sastoji a) od predsjednika koji je c. k. namjestnik, b) od dvajuh članovah izabranih od junte, koji su na žalost birani uvjek iz juntine sredine, premda zakon dopušća, da može junta birati dvojicu i izvan svoje sredine. Pravedno bi bilo da uzme junta u obzir na našu narodnost te da imenuje jednoga Talijana i jednoga Hrvata. c) od izvestitelja za ekonomičke stvari, d) od dvajuh pokrajinskih nadzornikah, ovi pod c) i d) jesu c. k. čivnovnici. e) od jednoga katoličkoga svećenika, te bi i ovdje pravo bilo da bude je lnom imenovan svećenik naše narodnosti a drugi put talijanske. f) od trijuh članovah uzetih iz iz pučkih i srednjih školah. Liepo je, da sjede u vieću sami ravnatelji nu po zakonu nemora to biti, već bi mogao biti imenovan i koji učitelj. Na svojem mjestu bila je dakle tvoja opazka, da u Istri, gdje je dve trećine Hrvatah, nemamo u provincijalnom školskom vieću niti jednoga svojega čovjeka! Nepišemo ovo kao nepouzdanicu novom školskom vieću već žalujemo *što se neuzimlje nikakva obzira na većinu našega naroda u Istri!* Imademo vrlih svećenikah, imademo naših učiteljah na pučkih i srednih učilištih, imademo naobraženih muževah, koje bi mogla i junta izabrati, nu očevidno je, *da nas se zapostavlja. Dužnosti vršimo, a na prava nesmijemo ni pomisliti!*

Doskora doći će na red i imenovanja kotarskih školskih vieća. U takvom vieću imaju mjesto a) kotarski kapetan, b) svećenik imenovan od biskupije, c) dva učitelja, jedan, koji je na najvišem stepenu medju učitelji dotičnoga kotara, drugi je izabran izmedju učiteljah, d) tri člana imenovana od junte imajuća pravo občinskoga izbora u dotičnom kotaru. Junta je dosada obično imenovala samo svoje ljude, dvojimo dali je od 18 imenovanih savjetnikah samo jedan naš čovjek!

Imademo tri kotara gdje malo ne izključivo stanuju stanovnici naše narodnosti, a u druga 3 kotara ima nasveliki broj. Nadamo se, da će ovoga puta biti junta pravedna te da će prvo imenovanja pogledati anagrafe, gdje će lahko naći koliko i gdje nas ima u Istri. Čitali smo s radošću u istom broju «Naše Sloge» prvi članak, gdje se govori o juntinom predlogu glede preinake školskoga zakona, sada je na junti da pokaže svoju pravednost imenovanjem talijanskih i hrvatskih članovah u školska vieća. Neka nekaže junta, da je imenovala predložene joj od občinah, jer najbolje znade u kojih i kakvih rukuh se nalaze naše občine.

Javna je tajna kako su njekoji Talijani pod jednim ili drugim izgovorom uništili stare naše občine namjerom, da skroje velike nove občine imajuće središte u kakvom gradiću, gdje pušo talijanski duh, nebili nas tako laglje mogli iztisnuti. Tako se je uništilo naše stare občine u Pićnu, Gračišću i drugdje. U vriemo izborah nastoje iz potnih žilah, da nedodju u zastupstvo naši ljudi već sgoljni Talijani i kakov šaronjak.

Pomoćju ovakvih zastupstvah ustrojilo su se u čisto naših mjestih talijanske škole sa talijanskim učiteljem!

Takav učitelj nemože trpiti napredka u našem narodu već mu je jedino sveto, što je talijansko!

Doskora vidit ćemo, dali je junti ozbiljno do predloženih reformah i suditi ćemo kod imenovanja novih školskih savjetnikah, kakvu je pravednost upotrebila napram nam Hrvatom u Istril Ljubav i sloga zavladati će stopram onda u Istri ako se budete držali načela «*Justitia regnorum fundamentum.*»

Putne crtice iz Istrije.

II.

Od D. Hirca.

(Navstavak.)

Biser-zrno stare Liburnije.

Od Rieke vode ugodni putevi na više stranah. Sjedneš li u barku, evo te za pol sata u Martinšćici, gdje možeš razgledati jednu od najvrstnijih evropskih kvarantena, a osim toga vidjeti i kamenarnice, gdje vapnenac za riečku luku u veliko lomiše. Od Martinšćice kreni u Kraljevicu, razgledaj Frankopanski i Zrinjski grad, a tad zaplovi uščem u ljepi bakarski zaljev, da se nadiviš prekrasnoj okolici grčkoga Patrasa, rimske Velcere, a sadašnjeg Bakra. Želiš li vidjeti mjesto, gdje Hrvat svojom mišicom krunu kralju, a život Evropi spasi, a ti hajde na slavljeno Grobničko polje. Danas nekrećemo u nijedno od ovih mjesta, već u ono, koje ne iztakosmo — u drevni Kastav grad.

Vode do njega dva puta: željeznički i kolni put.

Železnicom krećeš u 12 i pol poslie podne do Matulja, odkud ti je krenuti uzbrdice, te si za pol sata medju gradskimi zidinami. Drugi je put kolni, koj je praktičniji, jer krajeve oko sebe točnije razgledati možeš. Za pol drugi sat evo te na podnožju drevna Kastva grada. Do simo jure kola kraj bujnih šumica u kojih se ističu i kameniti i mjestimice polokružni slojevi. Gdje su ti slojevi močniji i vodoravni ili nakosi tu su kamenarnice u kojih se taj liepi vapnenac u kojekakve svrhe priugotavlja.

Stari Kastav svio se je oko čunjasta vrha i iztaknuo crkvom sv. Jelene. (377 m.) U grad se ulazi sa južne strane preko 87 liepo izklesanih stuba, a medju bujnimi maslinjaci i vinogradi, koji su dugačkimi i širokimi gromača-

---

Rim. Sv. Otac sazove duhovni sbor episkopah, da ispitaju stvar Metodovu. — Protivnici 17 Metodovi navadjahu u svojoj tužbi, da Metod nauči o Duhu svetom onako kako uči rimska crkva i da neprestaje rabiti, kako već čusmo, kod službe Božje, po njihovom zlobnom ali i plitkom mišljenju, slovjenski barbarski jezik.

Pošto je Metod bjelodano dokazao, da on uprav onako vjeruje i uči o Duhu svetom, kako je od vajkada vjerovala i učila sv. rimokatolička crkva, dao je razumjeti sv. stolici, da slavjanski jezik nije barbarski nego ljepši i bogatlji od svih osudašnjih zapadnih jezikah osim latinskoga, da je poraba slavjanskog jezika u Moravskoj od neizrecive koristi i po samu crkvu, dapače i potrebna, radi ondašnjih osobitih okolnostih. Papa Ivan VIII. saslušav sv. Metoda odobri podpuno njegove razloge i dokaze, pohvali njegov trud i *dopusti* daljnu poraba slavjanske liturdije u crkvi. U pismu upravljenom tom prigodom na Svetopuka piše sveti Otac sliedeće:

»Našavši da je Metod pravovjeran, da je zauzet za svaku nauku i službu crkvenu, mi vam ga vraćamo, da na novo upravlja Božjom crkvom koja mu je povjerena: vam zapovjedamo da ga ljubavno primite, kao svoga pravoga pastira s pristojnom čašću i uvaženjem. Svojom apostolskom vlašću mi smo mu potvrdili nadepiskopska prava ostavivši ga u tom do vieka s milošću Božjom. Narod Božji njemu je povjeren i on će davati račun o dušah...

»Mi zapovjedamo da svi svećenici, djakoni i duhovnici, svih redovah Slovjeni ili Neslovjeni, koji se nahode u tvojoj državi, budu pokorni i poslušni u svemu našem bratu, vašem nadepiskopu, i da nečine ništa bez pripita njegova. Ako se nadju kakvi nemirni ili neposlušni duhovi, koji bi počeli činiti sablazne ili razdor, pa se nepoprave na prvi i drugu opomenu, mi naredjujemo svojom vlašću, da se takvi iztjeraju iz vaših crkvah i iz vaše zemlje, kao sjajci kukolja, po uputstvih, koja smo mu mi dali, i koja šaljemo i vama.

Što se pak tiče slavjanske liturdijje u crkvi piše papa dalje:

»*Što se konačno odnosi na slovjensko pismo, iznadjeno po pokojnom mudracu Konstantinu, podpuno ga hvalimo i dopuštamo, da se u njem glase hvalospjevi na čast Gospodinovu i preporučamo da se u tom jeziku oznanjuju nauke i djela Krista Gospoda našega. Sveto pismo zove nas da hvalimo Boga ne samo u triih jezicih, jer veli: »hvalite Gospoda svi narodi, hvalite ga sva plemena. I Duha svetoga napunjeni apostoli, navještivahu u svih jezicih velika djela Božja«.*

Pošto je pak protivnike Metodove najviše ljutilo, da se sv. misa i ostala svetotajstva obavljaju u slovjenskom jeziku te u svojoj tužbi najviše na to smjerali da se ovo zabrani. sv. otac zabacuje njihove neraložne zahtjeve i piše:

»*Neprotivi se ni pravoj vjeri, ni nauku da se pjevaju sv. mise u slovjenskom jeziku, ili se sv. evandjelje i djela staroga i novoga zavjeta dobro prevedena i protumačena čitaju i časoslovi pjevaju, jer koj stvori tri glavna jezika: jevrejski, grčki i latinski, on načini i sve ostale na svoju čast i hvalu*«.

Ovim su neprijatelji Metodovi hametom potučeni i njihove sramotne splotke osudjene. Da je bila u njih još iskra poštenja, bili bi umuknuli i na miru ostavili svetoga Metoda. Nu skvareno srce njihovo ni sada nije im dalo da miruju. (*Slisdi konac.*)

mi ogradjeni. Još se tuj bujnošću iztiču smokvenice, lovorike, mogranji i bademi.

Minuv ove stube na trgu si oliepom i širokom, kojega krasi drevna crkvica sv. Fabijana i Sebastijana, a na okolo mu samo kuće jednospratnice. Na lievo od crkvice protegla se loža, podupirta sa osam masivnih, kamenitih stupova, dugačka 52, a široka 16 stopa. U ovoj loži, koju sagradilo g. 1571, a obnovilo g. 1825, narod je u staro doba saborisao, sudio i viećao o dobro svoga kraja. Dan danas se on tu na prijateljske dogovore sabere ili se za vremena pod krov zaklanja. Oko trga protegle su se na jednom mjestu odugačke kamenite klupe, gdje se za blagdana skupljaju kastavske krasotice, da se odmaraju, a daškom razblažuju svi oni, koje je dnevna pripeka sunca umorila.

Ovaj trg sa svojimi sgradami, kao da je predgradje, jer krenuv uzbrdice, ukažu ti se kamenita vrata a nad njimi carski orao od g. 1731., kojimi se ulazi u grad. Pred svakom skoro kućom uzvila se široko lista loza ili porasla hladovita smokva, tako, da joj grano i do prozora sižu, mahni samo rukom, pak je puna sladka ploda. Na lievo stoji opet crkvica sv. Trojice, a kad kreneš ravno ukažu ti se podrtine ogromne crkve, koja je propala prije 150 po prilici godina.

Iznad ovih podrtina uzdig'a se stolna crkva sv. Jelene, Zvonik od tri sprata stoji osamljen, a sagradjen bje 1774. godine. U crkvu vode troja vrata a ukrašena je sa pet žrtvenika. Svi su od biela, crna, žuta ili crvena mramora kao i propovjedaonica i krstionica. Žuti mramor kopa se u Kastavštini kod Milića. Spomena su vriedne i prekrasne klupe kanoničke, ukrašene liepom rezbarijom. Kod crkvenih je vrata i škropionica, izradjena od biela mramora g. 1641. Izvan crkve opet je loža, a pod joj pokriven nadgrobnimi pločami od god. 1637, 1672, 1773, 1778, a u jednu uklesan i postol, valjda tu pokopan koj kastavski postolar. Netreba mi ni spominjati, da su pod hramom porasle i dvie medonosne lipe, a drugčije sade rado po Istriji i nekih strana u primorju ladonju ili koprivić.

Pod crkvom stoje dva zdenca, gdje nekoč lokva bijaše. U nju bacišo jednom Kastavci svojega okrutnoga kapetana, pa kad je izplivati hotio, dotukoše ga kamenjem. Na sud pozvani, upita ih sudac, tko ga je ubio. Pojedinci odgovorahu: «Ja sam ga, moj brat je ga, moga brata brat i sudac Kinkela i svi do vragu tega». I tako nemogoše začetnika naći.

Dična Kastavština broji do 80 sela u kojih obitavaju sami hrvatski sokolovi, a dieli se na 26 županija. Svaka županija sastoji od poviše sela, a najveću sastavljaju mjesta: Jurčići, Milići Tikvići, Bačići, Tuhtani i Ferlani. Na čelu svake županije stoji župan, kojemu poglavarstvo dostavlja naredbe i propise, a ovaj pred sakupljenim pukom proglasuje.

U Kastvu je obća pučka škola, a ravnatelj joj dični rodoljub, pop Ernesto Jelušić, občinsko poglavarstvo, čitaonica, bratovština hrvatskih ljudi za Istru. U čitaonici te već kod ulaza iznenadjuju kipovi držeći u ruci napise: 'Dobro došli! složimo se! ujedinimo se! Dvorana je ukrašena liepimi trobojnicami, a čitaća soba bogatom knjižnicom i obilnim brojem hrvatskih novina. Još se nedaleko čitaonice uzdignuo hrvatski stieg s kojega se vije hrvatska. trobojnica.

(Sliedi.)

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 15. studenoga 1881.

Jučer se otvorilo u Beču carevinsko vieće, koje da će prije svega. uzeti na ruke, pretresanje carevinskog proračuna. Dalmatinski namjestnik, general Rodić, koji bijaše trun u oku Talijanašem i ustavovjercem, stupio je u stanje mira, a mjesto njega bude imenovan namjestnikom general Jovanović. Nekoji vele, da je to učinjeno zato, da se ugodi dalmatinskim Talijanom; ali mi toga nevjevujemo, jer bi u Dalmaciji opet bili, gdje se bilo prije petnaest godinah. I Moravska je dobila nova namjestnika u osobi grafa Schönborna, čovjeka pravična i pomirljiva, člana desne stranke carevinskog vieća. Na tom su imenovanju Česi Taaffeu veoma zahvalni, a Niemci mu nemogu dozamjeriti, jer da je tim opet kruto ranio sahnuće stablo njihovih nadah. Opet se govori o novih članovih gospodske viećnice, koji da će biti svi pristaše Taaffejeva ministarstva.

Neko katoličko družtvo česko da se misli prošnjom obratiti na carev. vieće, neka zakonom uzpostavi obvezno posvećivanje nedjeljah i blagdanah, koji da se tamo ružno progrdjuju.

Delegacije nisu još ni sad dovršile svog posla. Ljetošnje su Delegacije urodile Magjarom jako grkim plodom, jer su njihovi prvi ljudi, Andrássy naime i privremeni voditelj vanjskih posalah Kalay, neopreznо izbrbljali u njih koješta, što bi bilo pametno zamučati, pak su se tim lakoumnim ponašanjem pred svietom veoma osramotili.

Radilo se o posetu talijanskog kralja, kojega il nije trebalo primiti, il se s njim i njegovim narodom iskrenije i dostojanstvenije vladati, pak sad nebi sviet kazao, da se kod nas jedno radi a drugo misli. Nego i to je nečemu koristilo, jer se sad pouzdano čuje, da ni Andrássy ni Kalay neće već nikad biti u Austriji ministri vanjskih posalah, sa kojeg su mjesta i opet mogli našemu naroda neizmierno škoditi.

Sad je kao gotovo, da će Haymerlovim nasljednikom postati grof Kalnoky, austrijski poklisar u Petrogradu, koji ako i nosi magjarsko ime, rodio se u Moravskoj, te pripada konservativnoj stranci, koja je mnogo poštenija i pravičnija od tako zvanih liberalacah, bilo njemačkih bilo magjarskih.

Sad je Francesa opet na prvom redu medju evropejskimi državami. Bar se sad opet o njoj više govori i piše nego o ikojoj drugoj. Tomu je uzrok Gambetta, koji je sad prvim ministrom Francuske Republike, pak sav sviet nagadja, kojim će putem udariti i kakvom politikom gledati zasititi svoje neizmierno slavohlepje. U ostalom ozbiljni ljudi kažu, da onaj čovjek, uza svu veliku okretnost duha, nema duboka moralnog iliti čudorednog temelja, pak da sve što uradi, neće biti nego plitko i nestalno.

U onoj istoj mjeri, u kojoj se Gambetta u Francuskoj diže, knez Bismark u Njemačkoj pada. Izbori su mu izišli i gore, nego se mislilo da hoće. Njemački mu narod poslao nepouzdanicu, zato da misli odstupiti, ali starac car Vilim da ga nagovara, neka još ostane tè pomiriv se s Papom, neka skusi vladati pomoću središća, gdje da će mu tada biti gotovo na ruku katolički zastupnici. Eto kako se svršio rat, što ga bio Bismark naviestio katoličkoj crkvi, koja se vraća za bojišća slavnija nego ikada.

Iz Engleske ništa nova. U Rusiji uvjek joh i naopako. Narodna tamo stranka neće ni da čuje govoriti o kakvom savezu Rusije sa Austrijom, pa ni o sastanku ruskoga cara s našim, sudarajuć se u tom sasvim sa našimi Magjari i Niemci ustavovierci. Srbija da će se što prije proglasiti kraljestvom. I tamo vlada skida nepovoljne pravoslavne biskupe, koji neimaju nikoga da jih brani, akoprem se utiču na cielu četu patriarkah i sinodah.

Rumunjska nemisli ni najmanje popustiti Austrije u dunavskom pitanju. Pruska je u velikoj brigi jedno što ju Rusija tjera odštetu ratu, a drugo što joj se. bune Arapi.

Franina i Jurina.

Fr. Čitaš li ti kada talijanske novine?

Ju. Bog te videl, kako ćeš da jih čitam, kad neznam, bože da sam se to malo hrvatski pindrat navadil. All povejmi nu, zač me to pitaš?

Fr. A te pitam, zač imam ovdje jednu novinu talijansku, ka se zove Inpudent i je nešto nutri s Tinjana.

Ju. A ča je to nu, povej mi brzo jer mi se od znatiželjnosti sline cede.

Fr. Da su tamo osnovali jedan kažin, ki da će Tinjan do kapoto potalijančit.

Ju. Da bi bili jahali ča su sedlali, bili bi šupalj oreh dobili, a tako te....

Fr. Da, tebi se tako vidi, ali se hvale u tem članku, da so vidi u to mjesec danah jur dobar uspjeh.

Ju. Pst Frane, sad se i ja nešto domišljam čul sam da se zove ta kažin *gabinetto di lettura*, a pak da nutri bakalar i drugo pripravljaju.

Fr. Dakle to je *gabinetto* od nečeša drugega!

Ju. I još, da su se jur na prvoj večeri svadili i razbežali, jer da nisu se mogli va nečerem složit, da budu sami al nel

Fr. Dakle bon principijo, pak mi se još tu hvali, da se vidi jur korist, i da u Tinjanu hrvatski nekako ružno govore i druge poštene osobe u to upliće i ča ti ja znam još ča.

Ju. Znaš ča ti je, pup kad se nadmo mora se raspret, dakle kad budemo vidili cvieće, ćemo i mi svoju reć, a za sada neka jim bude bakalaj u slust.

Različite viesti.

Biskup Dr. Juraj Dobrila. Upravo kad nam se je tiskao postednji broj »Naše Sloge« razbolio se je presvetli biskup. Već dulje vremena nije njegovo zdravlje bilo u najvećem redu, nu nitko nije ni od daleka slutio opasne pogibelji. Zadnji dan prošloga mjeseca upale mu se pluća te su se toga i sledećega dana (sv. Svetih) svi pobojali za bolestnikov život. Pomoćju božjom i nastojanjem vrlih, skrbnih i zabrinutih liečnikah bolest je malukšala — a ima tomu 4 dana, da je sasvim nestala. Na dan tršćanskoga patrona sv. Justa presvetli se je biskup izpovjedio i pričestio, prem nije bilo već velike pogibelji, i to ne za poputnicu nego iz pobožnosti, da počasti patrona grada i stolne crkve sv. Justa. — Na dan sv. Svetih raznesao se bio po gradu Trstu glas, da je presvetli biskup umro a to je odmah telegrafirano u Beč i time je više bečkih novinah viest o biskupovoj smrti donielo. — Akoprem je upala plućah sasvim izčežnula to su još ostale stare kroničke bolesti, koje mogu biti isto od pogibelji, ali nadati se je u Boga, da će nam obljubenoga pastira još uzdržati, u koju svrhu je ordinarijat preporučio svećenikom, da se zanj u sv. Misi Bogu pomole i na to druge nagovaraju. — Ovom nesretnom prigodom posvjedočili smo se, koliko i kako Trst ljubi i štuje svojega biskupa to koliko prijateljah i štovateljah imade po svietu. Bez razlike stališa, vjere i narodnosti vidjaš svaki čas kako dolaze ljudi obavjestiti se o stanju biskupa. Opotovano pohodio ga je c. k. namjestnik, svi predstojnici oblastih dolažahu izraziti svoju sućut, mali i veliki trgovac želio je, da čuje štogod o teku bolesti. Naša Istra može se ponositi ovakovim sinom! Najvruća naša želja jest, da se svi skupa s njim naradujemo radi povraćena mu zdravlja. Kolike sreće za nas, ako budemo mogli u budućem broju javiti posvemašnje oporavljenje našega vriednoga pastira! Na pohode došao je i senjski biskup Dr. Juraj Posilović.

Biskupi u Bosni. Za nadbiskupa vrhbosanskoga u Sarajevu imenovan je *Dr. Josip Stadler*, profesor na teologičkom fakultetu zagrebačkoga sveučilišta. Za biskupa u Mostaru imenovan je dosadanji apostolski vikar fra *Paskval Buconjić*.

† **Ivan Gašpar Bluntschli** tajni savjetnik i čuveni državoslavac, profesor na heilderbežkom sveučilištu, umro je 21. pr. mj. u Karlsruhu u Badenskoj od kapi.

Svečanost u Dolini. Na 30. oktobra opredeljena svečanost vršila se je dne 6. novembra u Dolini blizu Trsta. Svečanost je priredilo političko družtvo »Edinost« u spomen dolinskoga tabora obdržavana dne 27. oktobra 1878. Odkrio se je spomenik 3½ metra visok u formi piramide s napisom *»V spomin dolinskega tabora dne 27. oktobra 1878«.* Mjesto »Dolina« bje sve izkićeno zastavami i jedan slavoluk podignut je u tu svrhu. Na daskah odra opredeljena za govornike stojali su sledeći napisi: *»Slovanom lepši dnevi zacveli so danili«, »Kde so naše meje«, »Kde so naši bratje«.* Toga dneva vrieme nije baš prijalo, pak se ipak sabralo preko 2000 ljudih, koji su iz raznih stranah došli. Prije svečanosti obdržavalo je političko družtvo »Edinost« svoju javnu obću skupštinu, koju je otvorio predsednik g. Ivan Nabergoj. U svojem pozdravnom govoru sjetio se i težko oboljelega biskupa D.ra Jurja Dobrile te izrazio najtoplju želju, da ga Bog još za mnogo godinah sačuva svojemu stadu. Društvo poprimilo je resoluciju gleda gradnje nove železnice, koja bi imala spojit Trst s nutrnjom državom. Ova jednoglasno poprimljena resolucija prijavit će se vladi i državnom saboru u Beču. Iza togo sliedilo je izbor novoga odbora »političnoga družtva Edinosti« te na predlog g. Mata Polića izabrana su jednoglasno sledeća gospoda: Za predsednika: Ivan Nabergoj, za odbornike: Gorjup Ivan iz Proseka, Dolenec Viktor, Dolinar Ivan Jan Juraj dekan u Dolini, Nadlišek Stjepan Sterlo Gustav, Jenko Slavoj iz Podgrada Mohorčić Rajmund župan u Sežani, Deveta, Josip pokrajinski zastupnik u Tolminu; za zamjenike: Lampe Eduard, Obersnol Jakov trgovac u Divači, Orlić Franjo župnik u Žminju, Purić J. Marija, Trobec Antun, Primožič Josip, Vatovec J. Marija, Smerdu Franjo, Maluhan J. Marija, Iza skupštine sliedila je svečanost, pjevanje, srečkanje, zabava.

Soča slovenski list izlazeći u Gorici donio je u svojem 43. broju poveći dopis iz Istre, radi kojega je bio taj broj konfisciran.

Nova vojska. Početkom ovoga mjeseca proglašen je novi obranbeni zakon za Bosnu i Hercegovinu, koje zemlje će unapried davati vojnike, buduću godinu samo 1200 momakah a kasnije i više. Zakon je skoro isti koji i kod nas, služba traje 12 godinah, 3 godine kod redovite vojske, 9 godinah u rezervi. Pogodnosti uživat će vojnici muhamedanske vjere, imati će u petak svetak, za nje bit će posebna hrana i posudje a morat će se naučit kao i drugi. Trajno oslobodjeni su od vojničke dužnosti 1) Posvećeni već svećenici i duhovnici svih zakonom priznanih crkavah i vjeroizpovjestih, 2) diplomirani liječnici, 3) hodže. Velika je razlika od našega zakona, što svaki za vojničku službu sposobni muž, koji je uzet za vojnika, može u roku od tri mjeseca, brojeći od dana novačenja, staviti zamjenika, koji će za njega svršiti vojničku službu. Zamjenik morao je sam zadovoljiti novačenju i mora biti pripadnik bosanski ili hercegovački. Sliedi, da će bogati Muhamedanac lahko naći zamjenika za sebe. Gdje je jednakopravnost?

Izgorio brod. Pišu iz Kandije, da je sasvim izgorio naše trgovačke mornarice brik »Prospero«, kapetan Martinolić. Bio je pun uglevlja a jedrio je iz Newcastle-a put Damiette u Egiptu. Mornari su se spasili.

Proračun zajedničkoga ratnoga ministra narasao je godine 1882: na 105.742.868 for. Za godinu 1881. dozvolilo se je 104.136.575 for., traži se dakle za god. 1882. viša svota od 1.606.353 for.

Kako javljaju iz Beča, opredielio je car i kralj Franjo Josip udovici baruna Hajmerla 3000 forintah godišnje mirovine iz svoje privatne škrinjice, osim toga odgajati će se 7-godišnji sinčić pokojnikov o trošku cara. Od države brati će udovica Hajmerlovica 600 f. mirovine na godinu.

Krunisanje ruskoga cara i carice biti će g. 1882. u mjesecu ožujku kad će biti godina grozne smrti Aleksandra II. Krunisanje obaviti će se u staroj priestolnici ruske carevine, u Moskvi. Priestolje carevo cielo je od slonove kosti. Ono potiče od Konstantina XI., cara bizantinskog. Za vlade Ivana groznog procienjeno je to priestolje na 2500 rubaljah. Priestolje caričino proizvod je iztoka, perzijanski, cielo iz srebra a izkićeno sa 876 draguljah i rubinah, 1223 safirah, turkisah i sitnog bisera.

Koliko je Židovah? Po najnovijih viestih ima na svietu ukupno 6,824.240 Židovah. Krom Rusije gdje ih imade 1,632.000, najviše je Židovah u Austro-Ugarskoj, i to 1,111.000; u Poljskoj ih imade 780.000, u Njemačkoj 512.153, u Americi samo 308000, a u Španjolskoj samo 1000.

Banka „Slavija“ u Pragu pristupilo je u lipnju, srpnju i kolovozu t. g. 2381 5

novih članovah, koji su osigurali glavnicu od 26.495.349 forintah i 62 novčićah, te platili osigurnine i pristojbah 490.714: 53. — Za štete izplatila je u ovoj dobi 222,196: 89.

Kako se pomladjuju konji. Kako lukavost reć bi svim na svietu obladala, nije ni prodavaoce konjah minula, a da neizmisle nov način pomladjivanja tih životinjah, kad ih prodati treba. — Budué se u mladih konjah znade godina po broju zubovah im, to su izmislili nekoji konjari u susjednoj Ugarskoj varku, da konjem od četiri godine izvade liepo četvrti zub, i tako ih za jednu godinu pomlade. Nu i tomu doskočilo je ugarsko ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu upozoriv tamošnje gospodarsko družtvo na opreznost pri kupovanju konjah za vojni erar, koji će kupovati konje 2—3 godine stare. — Zdravim konjem te dobe ustanovljena je ciena na 225 for.

Čovjek od kaučuka. U Beču se pred jedno 20 danah kazivao čovjek, ;kojih 35 godinah, kojega je koža nevjerojatno pruživa. Dne 26. pr. mj. pokazivao se je na medicinskih klinikah, te u prof. Alberta, gdje je pobudio obće udivljenje. Kožu na prsih može toli silno nategnuti, da mu posve sakrije lice; na hrbtu, rukuh, noguh, da i na uših može si nategnuti vrlo jako. Inače mu je koža isto boje i naravi, kao što i u obična čovjeka. Ni sveučilištni profesori nemogu si razjasnit taj neobični pojav. Čovjek od kaučuka pokazuje se i obćinstvu za dobre novce, ima sijaset posjetnikah, to mu je vrlo dobro u njegovoj koži.

Vjerska osveta. U lubskom okružju u Rusiji prestupio je neki židovski mladić na kršćansku vjeru. Židovi se urotiše proti njemu, ter da će se osvetiti: Pokrštenik u strahu za život, potraži utočište u počajevskom samostanu, odakle ga židovi ugrabiše i odpremiše u Austriju; mladić im uteče doduše odavle i povrati se kući, nu kasnije ga nadjoše u okružju kremeuskom utopljena. Ubojice bijahu židovi, te jedan od njih bude odsudjen na dvie godine u zatvor, dočim ostala trojica na 15 godinah u Sibiriju.

Najveće bačve na svietu nalaze se u pivari Barclay Perkinsa i družtva u Londonu. Svaka tih ogromnih bačavah sadržaje do 864.000 litarah. Velika Heidelberžka bačva ima 212.250 litarah. Bačvar Striegl u Beču načinio je godine 1878 za Parižku izložbu bačvu, koja bijaše nagradjena, te obsiže 101.860 litarah.

Kalifornija proizvela je u prvoj polovici ove godine najviše zlata, naime do deset milijunah dolarah, a srebra proizvela je 200.000 dolarah.

O žene! Iz Pariza javlja se ova krasna pripoviedčica, koja žene dovoljno karakterizira. Krasna gospodja, barunica R., umre prije šest mjesecih. Na pol mrtva, kad su liečnici već svu nadu izgubili, začuje ona zvoniti. »Tko je?« zapita slabim glasom sobaricu. — »Krojačica. Doniela je tri nove haljine na pokus. Poslala sam ju kući.« — »Zovite ju natrag« bakne barunica. Vrativ se krojačica, ustade barunica, pokuša dvoje haljine, a kod treće umre. Nu umirući šapnu još: »Ovu treću toilettu morate preinačiti; moj stas se dosta u njoj neiztiče«.

James Rotschild. Ovaj bogati židov prerezao si je brijačom britvom grkljan. Kuća Rotschildova je jako mnogobrojna, ovaj što si je dragovoljno uzeo život spadao je k ogranku obitelji; što stanuje u Parizu. Najprije se je govorilo, da je taj židovski James umro od kapi i nastojalo se je, da se ta viest iz osobitih razlogah čim više raširi, ali ipak se nije mogla prava istina na dugo sakriti, a ta glasi, da si je baron James Rotschild, taj mnogobrojni milionar radi velikoga gubitka na burzi uzeo život.

Kršćanstvo u Kini napreduje tako, da bude li misionarom pokrštenje polazilo za rukom kao dosada, biti će do g. 1000. u Kini do 100 milijuna kršćanah.

Pogreb arabskoga »sveca«. U Kairu pokopaše nedavno tjelesne ostanke šeika Hussein Age, koga su radi njegova obsežna teologičkoga znanja držali svetim. Umro je u 74 godini života. Mrtvo tielo prali su po propisih korana najznamenitiji uleme, a na to postavili mrtacu na glavu 59 godinah stari turban. Pokojnik naime nosio ga je od 15 svoje godine do smrti. Sprovod išao je ovim redom: Naprvo koracale su tri deve, natovarene kruhom i inim jelom, zatim tri ugojena bika, za njimi išlo je 100 dervišah, koji su molili ili naricali. Za ovimi nosili su uleme lies sa tielom sveca, a za liesom opet koracalo 100 zavijajućih dervišah. Sprovod zatvoriše napokon mnogobrojne kočije, u kojih su se vozili državni dostojanstvenici. Na groblju porazdieliše jelo i kruh siromakom, a bikove ubiše i izpekoše za derviše.

U Englezkoj pije se rado francuzko vino *claret*. Ova vrst vina je u pravom smislu crni bordeaux, premda Englezi svako boljo crno vino izim burgundskoga zovu *claret*. Za to vino plaćaju Englezi silan novac Francuzom, nu od kad je filoksera na rieki Garoni vinograde malo ne posve poharala, Francuzi su u velikoj stisci, da jim ne uzmakne liepa zaslužba na englezkih šterlingah, a toga se sada crno dalmatinsko vino, osobito iz Splita na račun francuzkih vinskih trgovacah naručuje, te Francuzi priredjuju iz njega *claret* za Engleze. Usled toga je ciena crnomo dalmatinskomu vinu za jednu trećinu poskočila. Nebi mogli naši trgovci neposredno prodavati dalmatinski *claret* u Englezku?

Književne viesti.

Pravo, pravničko-upravni list. Našim mladjim pravnikom preporučamo ovaj već devetu godinu u Spljetu pod uredničtvom Antuna Šimonića izlazeći list pravničko-administravne struke. Dobro bi imati i zagrebački pravnički list »Mjesečnik« i tko može, nek si ga nabavi, al osobito za nas u Cislajtaniji važan je po pravnike ovaj u Dalmaciji jedan put na mjesec izlazeći list »Pravo«, koji donaša zanimiva pitanja i riešitbe naših sudovah. Stoji na godinu for. 4.50, na pol godine for. 2.25. Župnikom, pučkim učiteljem i pravničkim učenikom na godinu for. 2.25.

Oglas.

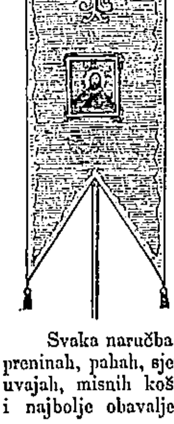

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

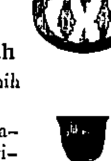

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnih košuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrzije i najbolje obavaljena.

Katarina Garusa.

Mladi Hercegovac ili koledar hercegovački novi i stari za prostu godinu 1882. Pod ovim naslovom izašao je u Mostaru tiskom don Frana Milićevića koledarić, koji uz obične stvari ima i sgodnih pjesamah i pripovjedakah, pa će doći u boru onomu dielu našega naroda u Hercegovini.

Br. 1774

Razpis Natječaja.

Za službu šumara obćine Kastavske i pridruženih obćinah: Berguda, Klane, Lisca, Skalnice i Studene.

Molbenice imaju se podnieti najkasnije dne 30. novembra o. g. obćinskomu zastupstvu u Kastvu.

Plaća je 850 for. godišnjih na mjesečne unapredne obroke kod blagajne u Kastvu. Natjecatelj ima dokazati 1) da je izučio koj šumarski zavod i izpitom usposobljen za zamostalnu tehničko-gospodarstvenu šumsku upravu, ili će taj izpit položiti najkasnje do konca junija 1882. 2) da je tjelesno sposoban vršiti šumarsku službu. 3) da je podpuno vješt uredovnomu jeziku hrvatskomu. Opaža se, da za veći diel šume obstoji potvrdjena privremena gospodarstvena osnova.

Uprava obćine.

Kastav u Istri 20. oktobra 1881.

glavar *Munić.*

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voštanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do vsake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rieci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće moglo bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pripušćaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvorvice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—16 Novembra 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	—	—	—	—	9	5.56	9.36	—	—
2	5.58	9.36	—	—	10	5.56	9.36	—	—
3	5.57	9.36	—	—	11	5.57	9.36	—	—
4	5.56	9.35	—	—	12	5.57	9.36	—	—
5	5.56	9.36	—	—	13	5.57	9.36	11.78	—
6	5.57	9.36	—	—	14	5.57	9.36	—	—
7	5.57	9.36	11.78	—	15	—	—	—	—
8	—	—	—	—	16	—	—	—	—

Pregled trščanskoga tržišća

dne 10. Novembra 1881.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portoriko	»	80	—	98	—
S. Domingo	»	62	—	72	—
Rio polag vrsti	»	48	—	68	—
Cukar austrijski	»	35	17	—	7
tučeni	»	32	50	35	25
Cvietje trave buhače (Grisantomo)	»	58	—	75	—
Naranče, skrinjica		3	50	—	—
Karube puljezke	za 100 k.	4	—	—	—
levantinske	»	7	—	—	—
Smokve Kalamata	»	10	—	—	—
puljezke	»	12	—	—	—
Limuni, skrinjica		4	50	7	50
Bademki iliti mendule pulj.	za 100 k.	85	—	87	—
dalmatinske	»	87	—	88	—
Lešnjaci	»	28	—	50	—
Šljive	»	20	—	33	50
Pšenica ruska	»	19	—	—	—
ugarska	»	13	—	13	25
galučka	»	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	»	7	50	7	75
ugarski	»	—	—	—	—
Raž	»	10	—	10	25
Ječam	»	—	—	—	—
Zob ugarska	»	8	50	9	25
arbanaska	»	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	»	11	—	13	50
Bob	»	—	—	—	—
Leća	»	10	—	18	—
Oriž talijanski	»	10	75	22	—
inglezki (kitajski)	»	13	—	15	50
Vuna bosanska	»	108	—	115	—
morejska	»	118	—	125	—
arbanaska	»	122	—	—	—
istarska	»	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	»	47	—	90	—
štajerske	»	42	—	70	—
Grede	»	10	80	12	90
bukovice		6	—	11	50
Ulje talij. nižje vrsti	za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje	»	57	—	69	—
» srednje vrsti	»	—	—	—	—
dalmatinsko	»	40	—	41	—
istarsko	»	41	—	42	—
Kameno ulje u barilah	»	—	10	10	25
u kasetah	»	18	—	—	—
Kože strojene naške	»	165	—	185	—
suhe volovje naške	»	—	—	—	—
dalm., ist. i bos.	»	75	—	103	—
janjeće naške	za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske	»	60	—	90	—
kozje	za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane	»	—	50	—	60
suhe	»	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru		28	—	37	—
Bakalar	za 100 k.	28	—	31	—
Sardele 1 baril		19	—	25	—
Vitriol modri	za 100 k.	26	—	27	—
Maslo	»	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški	»	41	—	43	—
Salo	»	77	50	—	—
Slanina	»	66	—	67	—
Rakija etolitar 100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški	»	9	—	—	—
» istarski	»	8	50	—	—
» dalmatinski	»	6	25	6	50
Lišće od javorike	»	12	50	13	—
Vinske strgotine (Gripula) sploh	»	31	—	48	—
Med	»	28	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike)	»	11	—	11	50
Pakal baril od 00 k.		3	75	9	—
Kunje (štrace)	za 100 k.	2	—	18	—
Catram dalmat.	»	14	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu slovanomu obćinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz „*Naše Sloge*“ u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo »Naše Sloge«.

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 23. U Trstu 1. Decembra 1881. Godina XI.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pod.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Gdje se najdu najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hzala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i snieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listnice*.

Kakove da budu lošinjske škole?

Neka nam se nezamjeri, da se u našem listu listu mnogo sa školami bavimo. Svi narodi skrbe za nje. Ono su potrebite kao svakdanji kruh i za svakdanji kruh.

U kratko vrieme čitali smo mnoge dopise o lošinjskih školah u tršćanskih listovih »Indipendente« i »Cittadino« a i ista židovska novina u Beču »Neue freie Presse« doprinaša više neprijaznih dopisah iz otokah, ve'ika sreća da nema med nami židovah! Naši ljudi malo čitaju te listove. Hoćemo njim reći, što smo čitali u posljednjih dopisih, i na nje u kratko odgovoriti.

Dopisnik iz Lošinja piše u »Indipendentu« br. od 2. novembra: Oni, koji bi imali nositi mir i širiti napredak u naših zemljah, siju neslogu. Učitelji naših školah odgojeni u ognjišću nesloge, u Dalmaciji, neodgajaju nego šire ideje slavske i uznemiruju naš mirni puk. Občina bi imala te apoštole slavizma skrabuljati i izkorjeniti kao rastline, koje nisu za zemljište naših istarskih otokah. Ja neznam zašto se uzimlje učitelje uvjek iz Dalmacije? Zar jih Istra nejma? Kad se razpisuju natječaji zahtjeva se poznavanje slavskoga jezika. Zašto? »Jeli možda potrebito poznanje toga jezika za učiti talijanski. Ili onaj koj razpisuje natječaje misli, da je potrebito hrvatski za razumjeti se za pukom, dočim nije potrebito za sudca, kasira, poglavare dogane, za liečnika i druge činovnike? Omedjašiti krug natjecateljah radi jezika nimalo potrebita je zlo i moralo bi prestati takovo protuslovje. Na nautici je učitelj koji zove »zavlina« chiodo »brodina« bastimento itd. U Ćunskom učitelj pop nebrine se za odluku občine, da bude škola mješovita, nego uči samo hrvatski proti volji stanovničtva. Govori se da će skoro biti hrvatski obvezatni jezik naših školah. Nadam se da je to bez temelja. —

Dopisnik iz M. Lošinja u Cittadinu od 12. novembra dovikuje glasno njekim gluhim hrvatofilom, da M. Lošinj, prem ne nieči svojega slavskoga poriekla, prem ima njekoliko ulicah imenom slavskim, prem ima »slavnih školnikah slavskih i hrvatskih, popah i katehetah hrvatskih, da će ipak htjeti uvjek imati podučavanje u svojem jeziku talijanskom. Zašto, rečeno je i notroba opetovati. Dopisnik, veli sam, je mornar, i pisao dobro ili zlo, govori iz duše i opetuje koliko čuje puseći cigaru na trgu, u kavani i u klubih prijateljskih, te opetuje, da občina i puk, dok mu nebude zamke na vratu, neće dopustit zavedenje hrvatskoga jezika pošto je bio odstranjen. Savjetuje njekoj gospodi učiteljem, katehetom, ravnateljem i nadzornikom, da nastoje stvari. Inače nek budu pripravni sa fugotom«.

Tako eto piše se u rečenih novinah. Mi odgovaramo najveće stoga, što su i po kojemu našemu čovjeku lošinjski odnošaji manje poznati.

I.

Lošinjski otok ima četiri mjesta: Nerezine, Ćunski, malo Selo ili mali Lošinj, i velo Selo ili Veli Lošinj. Uz Lošinj prostire se više otokah, medju njimi tri oveća: Unije, Sušak i Sv. Petar sa istoimenimi seli. Nerezine, Ćunski, Unije, Sušak i Sv. Petar čisto su hrvatska sela i govori se samo hrvatski. Jedva po koji mužkarac znade i talijanski. U Velom Lošinju ima po koji nasoljeni Čozot, koji moraj bit zadovoljan što si je tamo kruha našao. Govori se i medju ostalimi gradjani talijanski, što nije nikakvo čudo pri okolnostih zadnjih godinah zavladalih i pri talijanskoj pučkoj školi. Govori se pak obćenito i hrvatski. Stanovnici su Hrvati, što njim i imena kažu. Bogu se mole hrvatski, slušaju hrvatsku propovjed i nauk, epistole i evangjelja; a slušaju to sve iz ustijuh svećenika, rodjena u Lošinju i odgojena u talijanskih školah. Kad se malim Lošinjem prošećeš, pogledaš napiso na kućah, poviriš u novine u kavanah, činit će ti se gradićem talijanskim. I čut ćeš prilično talijanski govoriti. Sve to je posljedica zadnjih dvadesetak godinah, u kojih je talijanstvo kako u obće u Istri tako i u Lošinju cvalo. Činovnici neznajući hrvatski bili su prva četa provale talijanstva i sad ga još dobrahno uzdržavaju. Predsjednik zemaljskoga sabora i odbora Dr. Vidulich, Lošinjanin, doprinesao je mnogo kao načelnik stranke talijanaške za unapredjenje talijanstva. Imajuć vlast, velikoga je upliva imao. Mnogi su mislili i radili kako je on mislio i radio samo stoga jer je on tako mislio i radio. Njemu o bok može se postaviti Dr. Nicolich, bivši kotarski školski nadzornik. Uza sve to grad nije još izgubio svoga hrvatskoga značaja. Jedna strana uz obalu luke, kuda se najviše šeće zove se *Priko*. Ulica sa stubami vodeća u glavnu crkvu zove se *Brdina*. Ulica vodeća na put u Velo Selo zove se *Klanac*. Imena štanovnikah još zvone hrvatski Vidulich, Nicolić, Martinolić, Ivančić Kozulić, Moričić, Gladulić, Jerolimić, Skopinić, Hreljić, Car itd. Nositelji tih tako čistih hrvatskih imenah kao i drugih i govore hrvatski. Vidulić još nije zaboravio jezika, kojim mu je majka jedino govorila, on i naš list čita samo nerazumije svake rieči. Martinolić znade takodjer hrvatski, jer kako bi inače svoj odvjetnički zanat tjerao sa onimi Hrvati otoka, koji samo hrvatski znadu. Ostalih nećemo posebice navadjati, jer jih ima medju njimi koji se nisu ogriešili o najveću čovjeka svetinju, o materinski jezik, i jer kad ona tri najveća talijanaša govore, govorit će i drugi. Svi da, govore *»hrvatski«* — i ovo je jedini naziv, kojim svoj jezik nazivlju. U m. Lošinju toliko se govori

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda,

slavjanskih apostolah.

VII.

Protivnici Metodijevi, nemogav ništa putem pravice dostignuti nastojahu putem klevetah i laži. Papa Ivan VIII. pohvalio je u svojem pismu, kako čusmo, trud i djelovanje Metodovo te ga preporučio Svetopuku u zaštitu. Protivnici su sada dobro znali da će njihove nakane proti Metodu sasvim propasti ako ovako pismo dodje u Svetopukove ruke. Da se ovo nedogodi nije im drugo preostalo van da papino pismo uniište a na mjesto njega drugo patvoreno napišu, gdje se pod imenom papinim Metod proglasuje krivovjernikom, upornikom i nemirnikom, i vrhu toga oštro zabranjuje slovjenski jezik u crkvi a neki Vihing se hvali i postavlja za izvršitelja papinih odlukah i prieti se izobćenjem svakomu tko bi se usudio protiviti.

Prismo ovako bi predano u ruke Svetopukove a jadnik ovaj ga uze za pravo.

Rekli smo već da je liepi broj nemačkih svećenikah onda boravio u Moravskoj, koj su mal ne svi bili očiti protivnici Metodijevi, a najprvi i najljući izmedju njih bijaše već spomenuti Vihing. Ovaj nevaljanac Švabatepihljeh, koj je umio najbrže svoje ovčice samo strići a ne dobro pasti, nastojao je već prije na sve moguće načine da Svetopuku omrazi sv. Metoda. Sad bi mu prišanuo, da je Metod krivovjerac i upornik, kojega treba radi mira i poredka po što poto odstraniti, sad bi mu opet blejao, da je slavjanski jezik neugladjen i barbaričan te stoga nimalo prisiojan za uzvišena otajstva Kristove vjere, da jezik ovaj govori samo prosta svjetlina a za njega i njegove velikaše, da je potreban latinski jezik, stoga neka utemelji posredovanjem papinim latinskih episkopijah a u povećih gradovih nek se sasvim ukine slavjanska služba Božja. Zaslepljeni Svetopuk je malo na malo sasvim pristao na nesretne savjete Vihingove. Uporaba slavjanske liturdijje počela se prieklim okom gledati. Svetopuk zamoli doista papu za utemeljenje jedne episkopije latinske u Nitri. Molba bi žalibože uslišana te slavični Vihing posta nitranskim episkopom. Sad mu ponarastu krila. On se odmah postavi na čelo svim neprijateljem Metodovim. Slavjanska se služba Božja počela izsmiehavati, slavjanski svećenici pogrdjivati, slavjanske knjige paliti i slavjanski spomenici rušiti! — U tom vandalskom poduzeću stekao si dašto najviše zaslugah zloglasni Vihing.

O Istrane! čitajuć ove redke pasti će ti nehotice na pamet i tvoji Vihingi, koji barbaričnom rukom uništuju, pale i ruše sve što sjeća čovjeka na Slavjanstvo. Već smo spomenuli, da nije prošlo puno stotina ljetah, kada se po cieloj skoro Istri rablo u Bogoslužju tvoj liepi hrvatski jezik. Ako me pamćenje nevara činio je ljeta 1077 koparski episkop za svoju episkopiju tiskati u Mletcih glagolski službenik ili misal, a u samom gradu Kopru čitale se puna ljetah kašnje po kloštarskih crkvah glagolske mise. Koliko li se dizalo spomenikah glagolskih i na grobištih i po crkvah istranskih! A kamo su sada oni glagolski službenici, časoslovi i drugi spomenici? Samo mateni broj je spašenih od vandalske ruke istranskih Vihingah. Tvoj jezik proganja se iz sudnicah i učionah a Vihingi istranski nastoje ga sasvim ukloniti iz crkve *).

*) Ljeta 187. nahodih se kao bogoslov IV. ljeta u Trstu. Imali smo slugu jednoga po imenu Franeta iz P. u zapadnoj Istri. — Jednoga dana upitam ga, neka mi izmoli »molitvu za mrtve«.

— Orka la žbica, koj misle da neznon ni molit? reče mi Frane.

— O znate, znate, odvratim ja nego čujem da nekako drugačije mole u vas za mrtve pak bih rada naučiti.

Istina je, odvrati mi, pri nos nemole već »po frvocki« kako oni, nego po lotinski.

— A upravo radi toga molim vas da me naučite, jer do mala mogno bih doći k vam, pak ako nebi znao moliti, izsmiehavali bi me.

— Dobro, naj bo ni znajo — orka la žbica!

— Razumiem vas. Evo vam šestice. Samo nemojte rakije jer vam slabo djela.

Moj Frane se vozbiljji, skini klobuk i uze moliti: »De šprofundi šklami a te Domine, Domine šaudi voče mea. Fiat taurež tuve tendente voce prekačione mea. Si škvitati oščervariš Domine kvištinebu. Kvonia pute propitijacijo ješt et proto leje šuštinni te Domine.... Kuštodia matina guške note šperavi Izrael Domino. Konia Domino puciacio ješt et piova et residencija. Rekvija terna dona ciš Domine et luks perpetuva lucija ciš. Škanei paci. Amen.

— Orka la žbica! zakoj mi se smiju, koj ne veju da je zabranjeno smijat se pri molitvi — vikmu uvredjeni Frane.

— Oprostite neću više. Nego kažem vam da ste nešto izpustio.

— Koj ja? Tako me je plovan učil, i ja dobro molim ač sam bil prvi na nauku. Nego oni se « manom šale. S Bogom! U njiho zdravlje gren jedan žmuljić izpit.

Frane otide. Dva dana kašnje kaza opet 5 stvari za dobru izpovjed ovako: 1. ečaminat svoju košencu 2. pentit se. 3. sturit dobar proponimenat 4. dobro i pravo konfešat se. 5. penitencu ovršit kako redovnik odluči — orka la žbica! —

Evo dragi čitatelju djelo istr. Vihingah, koji gone iz tvoje duše i crkve liepi tvoj jezik! — O da bi se nesretnici ovi jednoč osvistili, o da bi se sjetili čiji su nsmjestnici na zemlji! — Istra takove ljude neće blagoslivljati jer se njih radi crkva i vjera Kristova zlostavlja a narod u sve veće blato — osobito u zapadnoj Istri — pada. —

Sveti Metod poradi gadnih spletkarijah svojih protivnikah došao je opet u velike neprilike. Svuda naišao na goleme zaprjeke a kad ga i Svetopuk sasvim ostavio pozivajući se na toboržnje papino pismo, obrati se Metod opet s prošnjom na sv. Otca u Rim.

Razloži mu svoje jadno stanje i ga zamoli za pomoć. Sv. Otac mu odpiše pismom od 23 travnja 881. ovako: — Nadepiskopu Metodiju!

Odobravajući pastirsku brigu i staranje koje pokazuješ da pridobiješ duše vjernih Gospodinu Bogu našemu, i, videći da si revan ustalac za vjeru pravoslavnu, mi smo se mnogo obradovali u Gospodinu, i nepresta jemo hvaliti ga za neizmjernu milost, da te razgrieva više i više u tvojoj radnji za dobro svete crkve, i da te sačuva od svake protivnosti. Ali doznavši iz tvojih pisamah razne nepovoljnosti, koje su ti činjene, mi smo se veoma ožalostili«.

Sad se poziva na pismo, što je bio pisano na Svetopuka u kojem da ga je pohvalio i preporučio. — »Nikakvo *drugo* pismo, kaže papa, nije poslano Svetopuku. Mi nismo ništa naredjivali ni javno ni tajno vladici (Vihingi sigurno). Niti smo mi rešavali da ti radiš drugo što . . . , Prestani dakle sumnjati . . . nemoj se žalostiti zbog raznih neugodnostih. Kad je s tobom Bog, tko će protiv tebe?« —

Ovim su pismom bila napokon sasvim zatisnuta usta Metodijevim protivnikom. Ono bi u skupu Moravljanah javno pročitano i sa radostnim uzvicima pozdravljeno.

Od ljeta 882 uživao je sv. Metod mir. Ktomu su pripomogle i sjajne pobjede Svetopukove nad nezasitnimi Niemci i divljimi

Ovih danah doznao sam da je spomenuti Frane umro a ja iz mu toga radi iz svega srca ovuje kažem ne »škanel paci« kako ga je bio neki istranski Vihing naučio već: počivao u miru!«

hrvatski, da Talijani, došavši tamo, za njekoliko mjesecah prilično hrvatski nauče. U crkvi sa izpovjeda, propovjeda, moli, pjeva hrvatski. Sam dopisnik Cittadinov kaže, da su Lošinjani porickla hrvatskoga. Jeli ćete još većih dokazah, kad sami izpoviedate, da ste Hrvati!

Izpod Učke.

Školska vieća. Dulje vremena kanio sam nješto napisati o školskih vićih, jer mislim, da je stvar veoma važna nebi bi naš puk doznao na kakvom su temelju osnovane naše škole te koliko mu pripada prava kod uprave istih. Pretekao me je vaš dopisnik iz srednje Istre. Podpuno se s njim slažem, što je rekao o provincijalnom i kotarskom vieću, samo se čudim, da nije niti spomenuo mjestnih školskih viećah, koja-ako i nemaju velike moći-ipak moraju zanimat naš puk, jer su mu najbliža te i neposredno imenuje za nje svoje zastupnike.

Mjestno školsko vieće sastoji a) od predsjednika, koji je kod nas občinski glavar ili načelnik, b) od svećenika imenovana od biskupije, c) od jednoga učitelja izabrana po učiteljih isto občine, d) od 2 ili 4 občinara imajuća pravo izbora, koje imenuje občinsko zastupstvo većinom glasovah na 6 godinah. Poslije 3 prvih godinah odstupa polovica ovih članovah te se ima preduzeti novi izbor. To se obično kod nas nedogadja prem §. 5 zakona od 27. julija 1875 jasno o tom govori. Tko neće primiti ove časti, ima platiti globu od 50-300 for.

Neće biti s goroga ako spomenemo i nekoje dužnosti mjestnoga školskoga vieća u obće i pojedinih članovah napose. Školskomu mjestnomu vieću nastojati je, da se vrši školski zakon i više naredbe. Mjestno vieće ima upravljati školskimi zakladami, nastojati, da bude školska zgrada uvjek u najboljem redu, držati inventar od svega, siromašnoj djeci priskrbiti knjige, učiniti proračun troškovah, čuvati sve spise tičuće se škole, izraditi svako godine izviešće o stanju i napredku škole. Ovomu vieću nadalje je paziti, da sva djeca marljivo školu polaze, da učitelj redovito za prepisane dobe drži školu, svakom zgodom priskočiti učitelju na pomoć osobito gdje se radi o zaptu (disciplini), pomljivim okom pratiti ponašanje djece izvan škole, pomoći imenovati nove učitelje, podieliti učitelju dopust od tri dana, jednom rieči, školsko mjestno vieće ima sve izvršavati, što mu posebni zakoni i naredbe prepisuju. Po §. 16. navedenoga zakona svaki član mjestnoga vieća ima pravo nadzirati školu, da se osviedoči o njezinom stanju, nu nema prava za vrieme nauke pred djecom kakvu opazku učiniti glede načina, kojim učitelj podučaje.

Velike i važne su ove spomenute dužnosti mjestnih školskih viećah, dali se ipak isto vrše, možemo kazati u koliko poznajemo ova vieća, da su u većem dielu naše provincije te dužnosti samo na papiru! Primjetiti nam je, da nije kod nas ova ustanova školskih mjestnih viećah u pravom redu, mnogo je bolje u tom u drugih provincijah pa da doznademo uzrok stupiti nam je natrag u godinu, kad su se ustrajala ova mjestna školska vieća.

God. 1868. kad su se stvarali novi školski zakoni; dobili su svi provincijalni sabori zakonsku osnovu, da ju prirede po svojih okolnostih i potrebah. Naš sabor u Poreču izručio je tu osnovu odboru za to izabranom, koji je spromjenami predložio saboru taj školski zakon. Kod provincijalnoga i kotarskoga vieća nije sabor ništa znatno promjenio, ali tim više kod mjestnoga školskoga vieća. Sve druge austrijsko pokrajine imaju mjestna školska vieća, radi toga se i zovu tako, kod nas se puko naša vieća nebi smjela nazivati »mjestna« nego »občinska«, jer ako ima u kojoj občini i 10 škola u različitih mjestih, obstoji ipak samo jedno občinsko školsko vieće. Ova mjestna školska vieća imala bi učitelja podupirati i nadzirati, pa kako će to činiti, ako nije ovo vieće u istom mjestu. Uzmimo pazinsku občinu. Tko od mjestnoga školskoga vieća znade, kako se djeca ponašaju u Lindaru, Gračišću, Pićnu, Karbunah, Gologorici, Novakih, Bermu i. t. d.? Nemislimo ovim kazat, da nisu ove škole radi toga dobre već imamo pred očima uvjek rad mjestnih školskih viećah. Jasno je, da se kod nas u Istri nemože postignuti željene svrhe, jer občinska školska vieća nisu mjestna.

Odkuda ova razlika med našom i drugimi pokrajinami? Evo je: Grdim se okom gledalo na svećenike, drugo je pak težnja, da nas se potalijanči. U cieloj ostaloj državi obstoji zakon, da mjestni školski odbor bira izmedju sebe predsjednika, a istaraki je sabor stvorio zakon, da predsjednikom bude uvjek občinski glavar. Obrazložili su to ovako: Predsjednikom provincijalnoga vieća je c. k. namjestnik, kotarskoga c. k. kapetan, dakle i mjestnomu školskomu vieću ima biti predsjednikom glavar. Nu nehtjedoše spomenuti, da se neradi tu ob občinskom nego o mjestnom vieću! Za gotovo neće biti namjestnika ni kotarskoga kapetana, koji nebi znao čitati i pisati, ali poznavali smo občinskih glavarah neznajućih ni čitati ni pisati, koji su bili dobri občinski glavari, nu kakvi će biti kao predsjednici školskoga vieća? Nje bi trebalo samo u školu poslati. U Istri je jedino moguće, da bude predsjednikom školskoga vieća čovjek neznajući ni pisati ni čitati! A to stoga jer se je htjelo zapostaviti svećenike, kao što se je isti Madonizza bivši zastupnik u Poreču izjavio, kad bi stvorili zakon, kakav je u drugih pokrajinah, da bi bio uvjek izabran župnik za predsjednika, jedina osoba kadra vršiti taj posao u malenom mjestu. Govori nadalje spomenuti Madonizza o potrebi da bude občinski glavar predsjednikom vieća i radi toga, što glavari imaju veliki upliv kod naroda. Čast glavarom u obće, ali ovi će i sami pripoznati, da nije ovo istinito, jer u velikih i raztrešenih občinah seljak niti jednom na godinu nevidi svojega glavara, a mnogo jih je, koji ga i nepoznaju! Kako se to slaže! Da nam je bilo pitati Madonizzu i njegove pristaše, tko ima više upliva kod naobrazbe puka glavar ili pako župnik, koji neprestano s pukom obći? Nije bilo Madonizzi stalo do naobraženja puka nego nastojao je, da se svećenički upliv odstrani iz škola. Treće i najglavnije bijaše, da se u sjedinjenih občinah sa talijanskim središćem može lagje širiti talijanština medju nami. Većim dielom glavari su Talijani ili kakov šarenjak, članovi mjestnoga vieća izabrani po njegovom uplivu su njegovi pristaše.

Kad su ovi zapitani — kako zakon zahtieva — koji se učevni jezik ima uvesti u jednu ili drugu školu, uvjek se izjave za talijanski jezik, ako i u dotičnom mjestu nema niti je noga Talijana.

Evo nam jasna slika promjene mjestnoga u občinsko školsko vieće. Svaki može sada lahko razumieti zašto nenapreduju naše škole. Nu ovo nije bilo dostatno. U čitavoj državi svaka škola ima svojega nadzornika, kojega izabire kotarsko školsko vieće izmedju članovih mjestnoga vieća, da nadzire školu u didaktično-pedagogičkom smjeru. U školah, gdje je više učiteljah, nadzornik ima pravo prisustvovati kod učiteljskih skupščinah.

Svi državni pokrajinski sabori upoznali su korist ovo zakonske ustanove, samo naš sabor u svojoj mudrosti odbacio je tu ustanovu. Razlog tomu kaže nam bivši izvjestitelj Madonizza u XIII. sjednici obdržavanoj 24. septembra 1868.

«Odbor izključiv tu zakonsku ustanovu §. 15. imao je pred očima osobite odnošaje Istre, da bi svagdje bio nadzornikom mjestni župnik, koji jedini u malenom mjestu ima dovoljno pedagogičkoga znanja.

To bi se sgodilo u najvećem dielu pokrajine. Odbor je scienio izključiti ovaj paragraf, jer bi se puku činilo (?!) da se hoće zadržati svećeničtvu neograničeni nadzor nad školami.

Nadalje govoraše izviestitelj, da bi od sto imajućih se izabrati članovah za školsko vieće bilo devetdeset župnikah nadzornikah.

Toga radi i buduć je interkonfesionalnim zakonom oduzet svećeničtvu svaki upliv, koji se neprotеže na religioznu obuku, sam podpuno osviedočen da može svaki član školskoga mjestnoga vieća obavljati dužnosti mjestnoga školskoga nadzornika.»

Iz rečenoga vidimo, da su u obće u Istri jedini svećenici kadri nadzirati škole u didaktično-pedagogičkom smjeru, ali što je to ako trpi škola i školom puk samo da se nepaća svećenik u školu!

Koliko bi laglje u mnogih mjestih obavljao svećenik toli službu učitelja koli i nadzornika a da se nebi toliko obterećivao narod. Nu tako su htjeli usrećitelji naroda misleć, da će na taj način cieli mladji naraštaj u svoje dobit ruke, nu hvala Svevišnjemu uz sve protivne zamke ipak još naš hrvatski narod u Istri živi, komu želimo bolju sreću i uspjeh.

DOPISI.

Iz Kopra, *11. studenoga 1881.* *)

Učiteljska skupščina koparskoga kotara. Za 28 listopada bila je sazvana skupščina učiteljah i učiteljicah ovoga kotara, i to talijanskim jezikom. Skupilo se je 57 učiteljskih silah. Medju njimi: 13 njih iz učiteljišća i vježbaonice, 15 učiteljah talijanskih školah i isto toliko učiteljicah; 9 učiteljah i 1 učiteljica slovenskih školah k tomu i 1 učitelj slovenske škole talijanski odgojen, 1 Talijan učitelj hrvatske škole. Ti brojevi jasno govore. Većina Slavjanah u kotaru ima četvrtinu svih (učiteljskih silah), manjina Talijanah ima tri četvrtine istih. Hrvati nemaju niti jedne.

Pošto je predsjednik Quantschnig skupščinu otvorio, pozdraviv članove školskoga vieća prešao na pojedine točke dnevnoga reda, govoreć uvjek njemački, predložio je g. Bennati, da bi se svaka stvar talijanski i slavjanski raztumačila. Predsjednik imenuje g. Orbanicha tumačem za Talijane i izjavi da ga za Slovence netreba, jer svi njemački razumiju.

Tužnih nas. Trebat ćemo neučiti nijednoga drugoga jezika, ako hoćemo da naš svoje mjesto zadobije. Nije tu išlo samo o razumljenje, nego i o načelo: svakomu svoje. Jedan samo od članovah skupščine slovenskih g. Vertovec, nije se ogriešio proti tomu načelu. Govorio je samo slovenski, i čast mu.

Izbor člana u kotarsko školsko vieće trajao je nješto dulje. Konačno bio je izabran kandidat talijanske stranke g. Orbanich sa 29 glasovah. Kandidat slavjanske stranke g. Bunc dobio je 13 glasovah. Tu su se mjerile stranke. Jednoga se samo člana izabire, nit živa duša nemože Talijanom zamjeriti, što su svoga izabrali.

I ovdje mogao se je čovjek uvjeriti, da su za nas najveće zlo naši ljudi, koji su prešli u drugi tabor, a da pravi Talijani znadu pravodni biti. Većina njih pokazala je to kod izbora članovah za pokrajinsku skupščinu, za koju bio je sdogovorno izabran jedan Talijan drugi Slovenac, i kod njekih drugih izborah.

Čim su ti izbori gotovi bili, razdielila se je skupščina u dva odsjeka, talijanski i slavjanski. Tu su predsjednici pojedinih obavjestili o stanju školstva u njihovih područjih. U slavjanskom odsjeku razpravljao je g. Bunc

*) Za posljednji broj prekasno. Ur.

---

hordami Madjarskimi. Njegova se država protezala od Visle do Drave. Metod je svuda gorljivo propovjedao a uz to i školo dizao. Bila mu osobita briga da ostavi za sobom kako već čusmo liepo odgojenu omladinu, u koju je on polagao najljepše svoje nade.

Ljeta 884. čitamo da je posvetio u Brnu malu crkvicu u čast prvakah apostolskih Petra i Pavla.

Život njegov počeo se izza tolikih trudah i nepovoljnosti približavati kraju. Bilo je trebalo skrbiti za dostojna nasljednika. Na njegov poziv sastalo se njegovo svećenstvo na Velegradu. Na predlog samoga Metoda bi izabran Moravljanin Gorazd, čovjek koj bijaše vješt i latinskomu jeziku. — Bolest medjutim je sve više napredovala. Ljeta 885 na cvjetnicu podao se za zadnji put u crkvu, da se tamo Bogu pomoli za sebe i za svoje vjerno stado. Pošto je odslužio sv. Misu i blagoslovio kneza, svećenstvo i narod reče svojim učenicima:

— Djeco, pričekajte me još tri dana.

Dne 6 travnja u jutru istoga ljeta u veliki utorak odleti njegova velika duša Gospodinu Bogu. Učenici njegovi svečano ga ukopaše. Opjela se držala u trih jezicih: latinski, grčki i slovanski.

Sve što je bilo poštena tugovalo je za njim. Bogataši i siromasi, starci i mladi ronili su suze-žalostnice na njegovu grobu, znajući da su u njem izgubili gorljivog pastira, dobroga otca i hrabroga branitelja vjere i narodnosti. Tielo njegovo bje sahranjeno u stolnoj crkvi sv. Bogorodice na Velegradu.

Jedno žitlje kaže ovako o njem:

— »Metod se bojao Boga, poštovao zakone, uzdržavno svoje tielo, uviek se molio i sveto živio. Njegova je besjeda bila silna i blaga: silna prema protivnikom, blaga prema poslušnikom; ona je dihala, kako kad, gnjevom, veseloću, milošću, ljubavlju stalnošću i trpljivošću. On je bio svakomu sve — da bi pridobio sve! **)

Konac.

Na čast sv. Cirila i Metoda

slavjanskih apostolah.

O slavna braćo Cirile Metode,
Imena vaša svem su svietu mila,
Tisuća ljetah već je projurila
Al spomen vaš u zaborav neode.

Po vas je medju slavjanske narode
Luč vjere svete s neba zasvietlila,
Po vas je vjera ih oplemenila
Po vas sad njene uživaju plode.

I Istra za to hvalu vama daje
U pjesmi djela vaša veličuje —
Pod zastitničtvo vaše se utiče

Za pomoć vašu potlačena viče
O dična braćo! glas njen neprezrite.
Vieк bolji joj od Boga izprosite!

A. K.

**) Opazka. Ovaj, kao i ostali mal ne svi citati uzeo sam iz Miličevićeve knjige: »Životi i djela velikih ljudi« — a to radi koreknosti i liepoga prevoda. Pis.

pitanje: kako može učitelj doprinieti k čim boljemu polazku škole? Odgovor bi se mogao u kratko svesti na ovo: biti složni s duhovnici, za školu oduševljivati i djecu i narod, djelovati kod mjestnoga školskoga vieća. Jedan član škupščine navadja dalnje načine: poglavarstva imala bi siromašnoj djeci davati knjige i ostalo potreboće kako zakon propisuje, kotarska školska vieća imala bi štogod učiniti na pritužbe koje njim od učiteljah dolaze. Drugi veli, da bi trebalo s djecom kadkad i izleti činiti. G. Vertovec imajuć, čini mi se, predavati o jednom komadu iz čitanke, odaljio se je od predmeta te je tumačio i čitao kako se ima u obće čitanje učiti.

Svaki čas navadjao je po kojega Niemca i to njemačkim jezikom.

Njegove resolucije nisu bile u suglasju nit sa zadaćom, nit sa razpravom.

Zasjedanje je svršilo sa trokratnim po predsjedniku predloženim: «slava» Nj. Veličanstvu caru i kralju Franu Josipu, koj je mnogo za škole učinio.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. studena 1881.

Delegacije dokončaše svoj posao, privoliv, malenom promjenom, na sve, što je skupna vlada od njih zahtievala.

Sad su oči svega carstva uprte na carevinsko vieće, gdje je u jednoj od prvih sjednicah ministar financijah razložio našo novčano stanje. Iz njegova izviešća doznajemo, da će država za dojduću godinu 1882, trebati 470 milionah 892 tisuće i 393 f. za trošak, dočim dohodka neće imati nego 433 miliona, 82 tisuće i 858 f. tim da će se 34 milionah 809 tisućah i 535 f. više potrošiti nego li potegnuti. To je mnogo, ali ministar se nada, da će se za nekoliko godinah troškovi i dohodci ipak izravnati. U tu je svrhu izposlovao u Cara, neka se imenuje navlašno povjerenstvo, koje će iztražiti, gdje bi se dalo što više bez uštrba upravo prištediti, dočim ministarstvo trgovine i poljodjelstva ima nastojati, da se unapredi bogastvo i blagostanje pučanstva, te tim što prije i uspješnije poboljša našo novčano stanje. Radi toga se sad u Beču radi, da se i Trst sa svojom trgovinom očuva od propasti, u koju leti, odkod su ga ondje sasvim zaboravili.

Na desnoj strani carevinskog vieća dogodila se malena promjena. Nekoliko se naime članovah odciepilo od Hohenwarta, te osnovalo svoj vlastiti klub iliti tabor, izjaviv, da će svakako uvjek glasovati sa desnicom, ali da misli, da će tim postupkom moći više koristiti crkvi i njezinu razvitku u državi.

Po mnienju mnogih iskreno crkvi odanih zastupnikah toga ciepkanja da nije nikako trebalo, jer da se crkva i od onakve desnice kakva je dosad bila mogla svemu nadati, a ničesa bojati i pa tim ona gospoda da nisu drugo učinila, nego donekle ohrabrila lievu stranku, koja se nešto pokrpala i sad kao da se nada, da njezino nepravedno gospodarenje u Austriji nije za uvjek propalo.

U Boki kotorskoj, neznamo čijom krivnjom, opet se porodilo nesporazumljenje i smutnja radi novačenja. Niemci ustavovierci i nekoji Talijani tako željno pušu u tu vatru, kao da bi u njoj imali izgoriti svi neodobravatelji njihove prevlasti i njihove sebične politike, toli u Dalmaciji koli u svoj ostaloj državi.

Dakle Kalnoky, što smo ga zadnji put spomenuli, postao je ministrom vanjskih posalah. Magjari, koji vele, da u Austriji nemože biti vanjske politike bez njihove dozvole, baš na čudan su način pozdravili njegovo imenovanje. Oni vele, poreklom je Magjar, neće dakle tjerati slavenske politike. Mi Magjarom na to odgovaramo, da su se ipak već dobrahno raztrieznili, čim su javno priznali, da bi se u austro-ugarskoj monarkiji mogla tjerati i slavenska politika. Nam je to za sada dosta.

Gambetta je sastavio svoje ministarstvo. Kažu da su to sve samo žive lutke, kojimi će se moći igrati po svojoj volji. Medju njimi ima i neki Bert, ministar bogoštovja, koji da nevjeruje u Boga. I to se je čudo moglo roditi samo u ćoravoj Gambettinoj glavi! Gambetta je na jedno oko sliep, kažu da ga je u jezi izvadio, kad se školao. U njemačkoj pako knez bi Bismark sve vlase na glavi izkubao, da jih ima, kako mu ide hrdjavo. Niemcom kao da straši, da će raztjerati i parlamenat i zastupnike, pak samovoljno vladati u ime careve, kad nitko osim njega nevidi, što Njemačkoj treba, jer mu se na svaku prigovara i neće, da se čuje o nekakovih njegovih reformah.

U Italiji je kraljevo putovanje u Beč do kraja razljutilo republikansku stranku uz koju su sada pristali i tako zvani neizbavljenici iliti iridentaši i nutri i van kraljevine. Nego kralj se Umberto nemari ničesa bojati, odkad mu je naš car dao ruku, koji, da će mu što prije vratiti i posjet u gradu Turinu. Od nekojeg se doba neprestaje pogovoriti, da se sv. Otac papa misli seliti iz Rima. Ali velik dio svieta drži, kad bi do toga došlo, da bi se prije izselio talijanski kralj, nego li uzvišena glava katoličke crkve.

U Rusiji se još uvjek nadaju, ukrotiti prevratnu stranku, jer rusko seljačtvo stoji nepomično uz rod i cara.

Ako itko, to želimo mi onoj ogromnoj slavenskoj državi. Ali gdje je seljačtvo onak glupo, a gradjanstvo onak pokvareno, kao što jest u Rusiji, tu se može čovjek svemu prije nadati nego li dobru. Rusija nije još našla svojeg čovjeka. Sad se pod izvjestno kaže, da će grof Ignatijev uzeti u ruke kormilo vanjskih ruskih posalah; ali Rusija treba prije izvrstna ministra nutarnjih nego li vanjskih stvarih. Rumunjski kralj Karlo držao onomadne svoj prvi prestolni govor kraljevski.

Iz njega se i opet vidi, da se u Bukareštu nemisli o dunavskom pitanju onako, kako u Pešti i Beču.

Franina i Jurina.

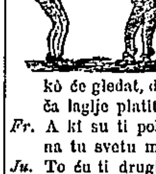

Fr. Nekidan sam videl na Pošte jedan list za te: ki ti ono piše?

Ju. Jedan moj prijatelj iz Buzeta.

Fr. A ča ti dobrà piše?

Ju. Da se je tamo osnovalo neko društve, kò će gledat, da zaduženi kmeti uzmognu ča laglje platit svoji dugi.

Fr. A ki su ti pošteni i duševni ljudi, ki su na tu svetu misal prišli?

Ju. To ću ti drugi put povedet, kad bude to društve potvrdjeno od viših oblastih; jer nebim otel da ga zabrane, pak da se reče, da smo mi tomu krivi.

Fr. Žač?

Ju. Ač oblasti oće da imaju tu slavu, da sve prije doznaju, nego drugi ljudi.

Fr. Onda dobrò, počekajmo, pa kad bude potvrdjeno, oćemo i mi svoju reć, da pohvalimo, ča je *hvali vredno!*

* *
*

Fr. Stiješ li kad *Triester Zeitungu?*

Ju. Cutu! kakovu cutu? ja ni neznam, ča si otel reć.

Fr. To su ti nekake nemške novini, kò se va Trste štampaju.

Ju. A kako bi, kad nemški neznam; al dragi ti, zač me to pitaš!

Fr. Ač je nekidan va njih stalo, da treba iztrebit naš hrvatski narod po Istri i po kvarnerskih Otocih.

Ju. Znaš li, ča bim ja odgovoril na to tim nemškim impertinentom?

Fr. Nič drugo, nego da smo mi bili prej v Istri svoji ljudi, nego oni naši gospodari!

* *
*

Ju. Ali ja sam čul, da se va nekih bečkih novinah pisalo još i gnjusnije proti našemu narodu hrvatskomu i slovenskomu, koji stanuje po ovom Primorju i va Dalmaciji.

Fr. Dà, pak mi je uprav za čudo, kako se još ni našal ma ni jedan naš zastupnik, od Gorice do Kotora, pak zapital g. ministra, da li smo mi za to pod istom s Nemci vladom, da štibru plaćamo i soldati davamo, a oni da nas psuju i špetaju po svojoj dragoj volji.

Ju. Muč, Frane, to je znamenje, da misli skoro bit i nam bolje, jer kad se vuk davi, onda najružnije tuli!

Različite viesti.

Presv. biskup Dr. Juraj Dobrila. Izrečena želja u poslednjem broju našega lista izpunila se je u toliko, što bolest našega obljubljenoga pastira ide polagano na bolje. Bilo je u ovo zadnjih petnajst danah težkih časovah, gdje se je skoro bila već izgubila svaka nada za dragocieni njegov život, nu hvala Svevišnjemu stare kroničke boli gube svoju oštrinu te se nadamo, da će nam naš pastir biti zadržan, ako i nebude uživao baš cieliénoga zdravlja. Visoki bolestnik u cielom tečaju težke svoje bolesti ne samo da je bio kod podpune samosviesti nego se je uvjek sa mnogimi posjetnici najsrdačnije razgovorao te se kadkada i našalio. Liečnici, koji ga najvećom brigom njeguju, su Dr. Miniussi i Dr. Šime Mandić pukovnički liečnik u Trstu.

† **Dr. Janez Bleiweis.** Dne 29. prošloga mjeseca u jutro izpustio je svoju blagu dušu u Ljubljani veliki slovenski rodoljub Janez Bleiweis u 72. godini svojega života. Neugodno će ova žalostna viest dirnuti svako rodoljubno srce slovensko, nemanje i hrvatsko, jer je pokojnik skoro cieli svoj život posvetio dobrobiti slovenskoga naroda. Već prije god. 1848 počeo je buditi svoje suplemenike u Kranjskoj, zamislio i osnovao prvi slovenski list. «Novice, koje su neizmjerno mnogo dobra učinile, te koje se još i danas smatraju kao vrli pučki list. Njegova kranjska pratika (koledar) uvukla se je u svaku seljačku kuću, Bleiweis smatran je jednom rieči *«otcem slovenskoga naroda»!* Vruća je njegova želja bila, da se Slovenci približe Hrvatom, da tako uzmognu uživati veći upliv i ugled te si tim pribaviti bolju budućnost! Bijuše uvjek prvim borioccm u pokrajinskom saboru u Ljubljani, djelovao je na političkom i književnom polju. Nj. Veličanstvo car i kralj odlikovalo ga je ove godine željeznom krunom trećega reda te usled toga podignut kasnije u viteški stališ sa predikatom «Trsteniški.» Gotovo je, da će mu se slovenski narod kakvim spomenikom odužiti. Ostao u vječnoj uspomeni!

Gustav Sigmund grof Kalnoky, barun od Köröspataka novo imenovani ministar vanjskih posalah, jest član stare austrijske obitelji, čija starija loza posjeduje dobra u Moravskoj, a mladja u Sedmigradskoj i u Ugarskoj. Gustav grof Kalnoky potiče iz moravske loze. On se je rodio 29. prosinca 1832 na Letovicu, te je počastni vitez maltežkog reda, c. kr. komornik i generalmajor izvan službe. Grof Kalnoky radi već preko 27 godinah u službi vanjskoga ureda; u praksu stupio je 25. srpnja 1854. Imenovan već 16. kolovoza iste godine attachcom, bude ponajprije pridieljen poslaničtvu u Monakovu, a kašnje 1855, poklisarstvu u Berlinu. 1859 posta pravim poklisarskim tajnikom u Berlinu, te dodje u prosincu iste god. u London. U svojoj oficirskoj časti, koja datira od godine 1849, bude 1862 promaknut na konjaničkog satnika prvoga razreda, kašnje na prekobrojnog majora u husarskoj pukovniji br. 6. U godini 1868 bude imenovan pravim poklisarskim savjetnikom, a u travnju 1871 dobi naslov i dostojanstvo vanrednoga poslanika i opunomoćenog ministra, te mu bude povjerena privremena uprava poslovah poklisarstva u Rimu. U listopadu 1872 posta pukovnikom u stanju vojske. Pošto se vratio iz Rima, bude nakon kratke razpoloživosti imenovan 1874 vanrednim poslanikom i opunomoćenim ministrom u Kopenhagenu. Kad je pošao na dopust poklisar barun Langenau, bude Kalnoky promaknut iznimice na generalmajora i poslan u Petrograd, da ondje upravlja poslovi poklisarstva kao poslanik u vanrednom poslanstvu; u siečnju 1880 bude napokon uz podieljenje dostojanstva tajnoga savjetnika ovjeren kao pravi poklisar u Petrogradu, gdje je do sada službovao.

Svetak u Trstu. Dne 21. prošloga mjeseca svetkovala je katolička crkva blagdan *«Majke božje od zdravlja»* te zanimivo je, da grad Trst i okolica drži taj dan kao veliki blagdan. Pečeo se je svetkovati god. 1849, kad se je bila u Trstu pojavila kolera.

Vasilij Verešagin zove se glasoviti ruski slikar, koji ovo zadnje vrieme daje toliko o sebi govoriti. Njegove najbolje slike izložene su sada u Beču a sviet jim se nemože nadiviti. Naslikao vjerno sve grozote i strahote rata *(vojske)* te tako postao apostolom mira. Njemu na čast priredili su prošloga mjeseca svi slavenski djaci na visokih školah u Beču svečani komers, koji je sjajno obavljen. Svečanik nije mogao prisustvovati, je se nalazi u Parizu, zahvalio se je telegrafično najlaskavijimi izrazi.

Krivošije. Kažu nam, da Krivošijani dosada nisu nikad otvorito zaniekali svoj posluh vladi; te da nemogu ni pojmiti, kako njihovim odporom domobranstvu mogu postati nevjerni svom caru. Dapače neki od knezovah (poglavicah selskih) da u svojoj prostodušnosti reče barunu Rodiću: mi smo poslušni caru. Ako hoće da idjemo zanj i u rat, piši mu, evo nas! Ali da učimo to nekakve težke *arš-marš*, to nami neidje!

(Nar. List.)

Priprave za krunitbu ruskoga cara u Moskvi vrlo su žive. Krunitba biti će u crkvi «uzašašća bl. djevice Marije» u Kremlu. Sav Kreml će se u tu svrhu obnoviti, te je za to dozvoljena svota od 200.000 rubaljah.

Ure, kojih netreba naviljati. Navljanje ure vrlo je kadkad neugodno, a kadkad se i zaboravlja, pa će dobro doći nove ure, koje je izmislio stari neki urar u Vovri u Švicarskoj. Tih urah nije treba naviljati, te se je dokazalo, da su ure išle i živo kucale, premda su u zapečaćenu omotu kod suda u Vovri stajale 21 mjesecih, gdje ih nitko navijao nije.

Istarska carinarska linija prestala je 1. prošloga mjeseca. Tim su ukinuti carinarski uredi u Crnomkalu, Podgorju, Vodicah i Mihotićih a kontrola povukla se je na more.

Prva crnogorska realna gimnazija. U oktobru ove godine otvorio se je svečanim sazivom duha svetoga prvi razred novo ustrojene realne gimnazije u Cetinju. To je prva srednja škola u Crnojgori — polagano se ipak napreduje.

Iz sv. Petra u Šumi tuže nam se, da se občinski upravitelj neskrbi onako za školu kako bi morao, da ima u školi njekoliko siromašne djece bez potrebitih knjigah. Pišu nam nadalje, da su putevi slabi, a ništa da se nepopravlja, lokve neči-te i. t. d. Upozorujemo dotične, kojim je dužnost za to skrbiti, da se svojski zauzmu za dobro pučanstva proskrbiv najpotrebitije stvari, koje se mogu lahko učiniti.

Što je sadanji život u magjarskih županijah? Na ovo pitanje odgovara «Függetlenseg» da sadanji život županijske uprave nije drugo, nego «kradja sirotinske blagajne, mizerija administracije, bezobzirno utjerivanje poreza, protekcija, zlo gospodarenje s državnimi novci, kupovanje dušah, «pranje ruke rukom». To je dosta dobra definicija, nu «Nár. Nov.» dodaju još, da manjka samovolja kod izborah, poigravanje sudbenom prisegom, bezkrajna beszavjestnost kod popisivanja biračah, bezkarakternost, nadutost, prostota, zle ceste i mostovi itd.

Koliko imade predplatnikah japanski list. U prestolnom gradu Japana, u Jeddi, izlazi politički list «Nichi nichi Shimboun», koji imade 300.000 predplatnikah. Londonski «Times» i parižki «Petit Journal» imadu po 100.000 predplatnikah. U Japanu zna čitati svaki čovjek, dočim se to o Englezkoj, a još manje o Francezkoj neda reči.

Bosanski kadeti. Na temelju provizornoga obranbenoga zakona za Bosnu i Hercegovinu primljeno je četrnaest mladih Bošnjakah, koji su vojnički penzionat u Sarajevu dobrim uspjehom svršili u razne kadetske škole u Austro-ugarskoj. Tako su u Beču trojica. Jedan od njih je katolik, a dvojica muhamedanci. U Budapešti ih imade sedam, a u kadetskoj školi u Karlovcu četiri. Ti bosanski kadeti odjeveni su, kako je oglašeno u izdanom zakonu i nose fesove.

Književne viesti.

Danica za god. 1882. Približaje se miena godine, a tom sgodom dolazi u kuću, gdje se znade čitati, mio gost: novi koledar. Koledar je doduše malena i činilo bi se, neznatna knjižica, koja ipak zauzima važno mjesto u narodnoj, ponajpače pučkoj književnosti i koledar možemo reči jest prava pučka knjiga, iz koje prosti narod crpi mnogu koristnu pouku kojom se onaj, koji nemože dugo i mnogo čitati, kadikad ugodno zabavlja. Za to je u svih narodih koledarska

književnost jako razgranjena, te početkom svake nove godine izlazi sila koledara, koji se natječu i liepom vanjštinom i valjanim sadržajem i svojom jestinoćom. Hrvatskih koledara ima takodjer dosta, ali medju njimi je najsgodniji «Danica», koju izdaje poznato naše društvo sv. Jeronima u Zagrebu. «Danica» za god. 1882 izašla je i to obilnim upravo sadržajem, te ju mi baš radi njezinoga izvrstnoga sadržaja toplo preporučamo svakomu Hrvatu. Zna se čestoputa u Koledaro strpati koješta, ali u «Danici» neima baš ničega. što nebi ili ugodno ili koristno bilo, te nije neumjestna želja, da naša «Danica» osobito kod puka iztisne svaki drugi koledar ili ako je komu baš drugi koji dobri koledar omilio, da se uz njega nadje i «Danica.» Dobro si je ona već put prokrčila u hrvatskom narodu budući se tiska u 20,000 komadah. a tomu se nemoramo ni čuditi, ako pomislimo da se dobra i liepa knjiga od 160 stranah prodaje za ciglih 25 novč. Danica za prostu god. 1882 donosi u svom koledarskomu dielu razne koledarske vlesti, zatim ljetopis društva svetojeronimskoga i ljetopis bratovštine hrvatskih ljudi u Istri. Ovaj posljednji ljetopis tim ju više preporuča istarskim Hrvatom. U književnom je dielu od poznatoga našega pjesnika Trnskoga *pjesma o potresu*, u kojoj se liepo pievaju strahote užasnoga lanjskoga potresa zagrebačkoga. Za tim sliedi slika i životopis župnika *Jakoba Filića*, velikoga dobročinitelja društva sv. Jeronima, —

Na spomen uznosite *svetkovine sv. apostola Cirila i Metodija* priobćena su znamenitija iz pisma, što ga je sv. otac Leon XIII, pisao na sve biskupe svoga kršćanstva i priložena takodjer liepa slika sv. slovjenskih apostolah. — Nadalje se zanimivo opisuje *Sarajevo*, glavni grad Bosne ponosne, kojemu su opisu priloženo dvie vrlo liepe slike grada Sarajeva. — Iza toga je ugodna seoska pripovietst *Janko i Jaga*, koju je napisao naš vrstni književnik J. E. Tomić i u kojoj se spominje takodjer zadnji rat bosanski, u kojem su si hrvatski naši junaci mnogu slavu stekli. — Vješti liečnik Dr. Fran Heusler poučava vrlo razumljivo o *slastitih* vinu, pivu, rakiji, kafi, čaju i čokoladi.) — Veoma je obilat svakojakimi zanimivimi vlestmi članak: «*Što se u svietu zbilo.*» — Iza toga slieđi važan po gospodare članak: *Kako treba jabuke gojiti i koje su vrsti najbolje za trgovinu*, taj je članak nagradjen iz zaklade Antuna Jakića. —

Na kraju ima liepa pouka *o repaticah*, za tim nekoliko malih pripovjedakah i priečah, svaštičah i gospodarskih situacah, dosjetakah i smješicah, gatanjah o god. 1882, kojim baš ne treba dosloce vjerovati, ali će ipak zanimati gospodara, koji rado na to gleda, kakvo će biti vrieme i napokon sajmovi. — Eto što vam sve nudi «Danica» za god. 1882, požurite se sa.no. da si ju čim prije kupite; mogla bi se možda na brzo do zadnjega komada razprodati a onda bi ostali bez tako dobre i liepe knjige. Knjiga se dobiva u svih hrvatskih knjižarah te kod društva sv. Jeronima u Zagrebu.

Bratovšćina hrv. ljudi u Istri.

1. Miho Laginja, kap u Zvoneći 1 for., 2. U Klani: Jakov Laginja, kmet 30 novč., 3. Matej Rebolj, plovan 1 for., 4. Antun Laginja, krčmar 1 for. 50 novč., 5. Na Ricci: Josip Ivanić, djak 30 novč., 6. Ivan Rumac, djak 30 novč., 7. Ivan Korić, djak u Kopru 30 novč., 8. U Voloskom: Marin Šumberac Šote kap. 2 for., 9. Barbara Velikonja, kuharica 30 novč., 10. N. N. 30 novč., 11. Andrija Linić 50 novč., 12. U Vrbniku: Djačka zabava 17 for., 13. Veselo društvo 4 for. 70 novč., 14. U Kastvu: Ivan Jermaniš, djak 30 novč., 15. Andrija Katalinić, djak 30 novč., 16. Nikola Puž, djak, 40 novč., 17. Anton Puž, kap. 1 for., 18. U Pazinu: Antun Kalac, kap. 2 for., 19. Herman Venedig, 1 for., 20. Ivan Trošt, kmet 30 novč.

Izkaz u broju 20. ima se ovako popuniti: g. Ivan Košak trgovac na Ricci platio je 3 for., Josip Stofan u Kastvu 1 for.

Br. 624.

k. š. v.

Razpis službe.

Na jednorazrednoj pučkoj učioni u Veprincu izpražnjeno je mjesto učitelja III. vrsti, a na pučkoj učioni u Jelšanah mjesto učiteljice III. vrsti, za popuniti.

S timi mjesti skopčani su dohodci ustanovljeni zemaljskim zakonom 3. studena 1874 i 10. prosinca 1878.

U prvoimenovanoj školi jest hrvatski a u drugoj slovenski učevni jezik.

Prosioci imadu svoje sa dokazi poduprte molbenice dotično putem predpostavljene oblasti u roku od četiri tjedna amo predložiti.

C. k. kotarsko školsko vieće.

Volosko 19. studena 1881.

Br. 1774

Razpis Natječaja.

Za službu šumara občine Kastavske i pridruženih občinah: Berguda, Klane, Lisca, Skalnice i Studene.

Molbenice imaju se podnieti najkasnije dne 30. novembra o. g. občinskomu zastupstvu u Kastvu.

Plaća je 850 for. godišnjih na mjesečne unapredne obroke kod blagajne u Kastvu. Natjecatelj ima dokazati 1) da je izučio koj šumarski zavod i izpitom usposobljen za zamostalnu tehničko-gospodarstvenu šumsku upravu, ili će taj izpit položiti najkasnje do konca junija 1882. 2) da je tjelesno sposoban vršiti šumarsku službu. 3) da je podpuno vješt uredovnomu jeziku hrvatskomu. Opaža se, da za veći diel šume obstoji potvrdjena privremena gospodarstvena osnova.

Uprava občine.

Kastav u Istri 20. oktobra 1881.

glavar *Munić.*

Prva Istarska
TVORNICA VOSKA
Sinovah Antona Artusi
u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više rasto poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom ciene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće hojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničnike stanice.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Ricci (Fiume)** kod g. A. Gliardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom hlebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti ciena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Novembra 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid. srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid. srebro (agio)
16	—	—	—	—	24	5.58	9.40	—	—
17	5.53	9.37	—	—	25	5.58	9.40	11.84	—
18	5.57	9.37	—	—	26	5.58	9.40	—	—
19	5.56	9.38	80	—	27	—	—	—	—
20	—	—	—	—	28	5.58	9.40	11.84	—
21	5.57	9.38	—	—	29	5.58	9.42	—	—
22	5.57	9.38	11.81	—	30	5.58	9.41	—	—
23	5 57	9.38	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 24. Novembra 1881.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	—	—
Kafa Portorikо »	80	—	93	—
S. Domingo »	60	—	60	—
Rio polag vrsti »	47	—	67	7
Cukar austrijski »	35	75	37	50
tučeni »	33	50	36	25
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	58	—	75	—
Naranče, skrinjica »	3	—	5	—
Karube puljezke za 100 k.	7	50	—	—
levantinske »	7	—	7	25
Smokve Kalamata »	12	—	—	—
puljezke »	10	—	14	—
Limuni, skrinjica »	4	50	7	50
Bademki liti mendule pulj. za 100 k.	85	—	90	—
dalmatinske »	87	—	88	—
Lešnjaci »	26	—	47	—
Šljive »	20	—	31	50
Pšenica ruska »	12	75	13	—
ugarska »	13	—	13	25
galuščka »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	50	7	—
ugarski »	10	—	10	75
Raž »	8	75	10	25
Jačam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	8	25	9	—
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	11	—	12	75
Bob »	—	—	—	—
Leća »	10	—	13	—
Oriž talijanski »	16	75	22	—
inglezki (kitajski) »	13	—	15	50
Vuna bosanska »	103	—	115	—
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	122	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Daske koruške jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	12	90
bukovice »	6	—	11	50
Ulje itallj. nižje vrsti . za 100 k.	52	—	69	—
» najbolje »	—	—	—	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	42	—
istarsko »	41	—	42	—
Kamene ulje u barilah »	16	—	—	—
u kasetah »	13	—	—	—
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	75	—	103	—
dalm., ist. i bos. »	75	—	100	—
janjeće naške . za 100 kom.	60	—	90	—
dalmatinske »	—	—	—	—
kozje . . . za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar za 100 k.	28	—	33	—
Sardele i barli »	13	—	33	—
Vitriol modri »	26	—	37	—
Maslo »	70	—	100	—
Loj dalmatinski i naški »	41	—	43	—
Salo »	77	—	—	—
Slanina »	65	—	67	—
Rakija stolitar 100 litarah) »	—	—	—	—
Galvići istarski . . za 100 k.	25	—	26	—
Ruj naški »	2	—	—	—
» istarski »	2	50	—	—
» dalmatinski »	2	25	6	50
Lišće od javorike »	12	50	13	—
Vinske strgotine (Gripula)	—	—	—	—
sploh »	31	—	48	—
Med »	30	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike) »	11	—	11	50
Pakal baril od 00 k. »	3	75	9	—
Cunje (štrace) za 100 k.	2	—	18	—
Katram dalmat. »	14	—	16	—

Oglas.

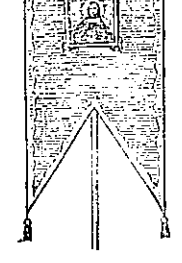

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na Lom katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svieših koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnih košuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrzije i najbolje obavaljena.

Katarina Garusa.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Broj 24. U Trstu 16. Decembra 1881. Godina XI.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pod.

Predplata s poštarinom stoji **2** for., a seljake samo **1** for. za celu godinu. Razmerno **1** for., a seljake **50** novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za **70** novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližn Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazi se Tip. F. Hvala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po **5** novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje **60** novč., a svaki redak suviše **5** novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Tiskarnice*.

Poziv na predplatu.

Nastajućom novom godinom 1882. stupa naš list u trinajsto godište svojega obstanka. Tim je od djeteta postao dječakom. To će reći, njegovi su seljački čitatelji došli do spoznavanja samih sebe, to jest, onoga staroga i slavnoga plemena, iz kojega su potekli. Ali do podpune mužke zrelosti, koja sama sobom vlada i ravna, još je jako dalek put, pak im još mnogo i mnogo nauka treba. Ovaj jih je list stopram sa sna probudio: sad treba, da jih netko primi za desnicu ruku, pa vodi po mučnoj stazi života. A tko će to bolje i uspješnije, nego ovaj drug njihova djetinstva, ovaj njihovo stari prijatelj? Zato se obraćamo našim starim predbrojnikom prošnjom, neka ni jedan od njih nezagluhne na ovaj poziv, nego neka svi ponove svoju navadnu predplatu. Istom se prošnjom obraćamo i onim, koji su nekad naš list ljubili, pa zanemarili i zapustili; kao i onim, kojim dosad nije teknuo, pa ga nisu držali. Neka znadu jedni i drugi, tko nečita, taj spava; a tko ga je zapustio, da će zadriemati pa opet zaspati. A danas, u ovo naše budno doba, gdje sad koliki sviet za svietlom gine i hliepi, nije liepo ni jedno ni drugo.

Dakle na predplatu svi i svuda, da se »Naša Sloga« poljepša i okriepi na duši i na tielu, te bude dika i ponos našega u Istri naroda. Ako i nije ljetošnja ljetina najbolje odgovarala težačkomu trudu i muci, to ipak neka svatko odkine ono par novčićah za ovaj list, koji je u svakoj prigodi prvi težački prijatelj i najpouzdaniji svetovatelj.

Ciena ostaje kao i dosad 2 *for., a za težake* 1 *for. Gdje se* 8 *od njih pod jednom poštom nadje, pak se dogovore, da jim list svim pod jednim pasom šaljemo, slati ćemo jim ga i za samih* 70 *novčićah po glavi.* Novci se šalju *»poštarskom naputnicom«. (vaglia postale — Postanweisung)*, jer je za obie strane manji trošak. Tko lista nedobi, neka nam javi otvorenim pismom, napisav izvana *Reklamacija*, za koju se neplaća poštarine. Umoljavaju se napokon oni predbrojnici, koji nisu dosad lista platili, da to već jednom učine, jer neugodno bi nam bilo, jih osobno u listu na to sietiti. Neka znadu, da su sa izdavanjem lista skopčani i troškovi, koji su u Trstu još veći, jer oskudievamo na naših slagarih, a s druge strane naša je želja, da se po mogućnosti i list podigne, pa k tomu će se podpore kod naroda. Odsad bit ćemo prisiljeni obustaviti list svim onim, koji nebudu za dobe svoju predplatu poslali ili pako svoj stari dug nenamirili.

Konačno uz zahvalu molimo naše vriedne dopisnike, neka i nadalje podupiru naš list svojim perom, a sve rodoljube iz svih većih i manjih mjestah i selah prosimo, da nam svaku važniju stvar obznane i u kratko opišu, da postane tako naš list »glasilom« cieloga našega naroda u Istri i kvarnerskih otocih.

Uredničtvo »Naše Sloge«.

Kakove da budu lošinjske škole?

II.

Osim nješto Ćezotah u Velom Lošinju osim riedkih pojedinacah u Malom Lošinju, stanovnici lošinjskoga otoka i bližnjih otočićah svi su Hrvati. Za posliednjih godinah pomoćju pokrajinskih i carskih kraljevskih oblastih zavadjala se je tamo talijanščina, htjelo se je iz Hrvatah učiniti Talijane i prikazivalo se jih takovimi. Ljudih se i naučilo talijanski, i govori jih uz hrvatski u obih Lošinjih i talijanski, i ima jih koji su zatajili rod svoj, koji su zamrzili na svoj jezik. Ali zar se po tih ima suditi narodnost lošinjskih stanovnikah, zar se po izrodih ima odlučivati narodnost kojega roda?

Nije li smješno govoriti o »širenju idejah slavkih«, o »apoštolih slavizma« na Lošinjih? Nije skrajna smiešnost, označivati Hrvate kao »rastline koje nisu za zemljište naših istarskih otokah«, ili dovikivati »gluhim hrvatofilom« da budu pripravni sa svojim fagotom? Skrajna zloba ili neoprostivo je neznanje za onoga, koj će pisati o stvarih lošinjskih, kako može pitati da li je potrebit hrvatski jezik na lošinjskih otocih, može drugomu predbacivati da si »imaginira« tu potrebu, može tu potrebu »absudnostju« nazvati.

Kako može bit potrebit hrvatski jezik za razumjeti se sa pukom, pita dopisnik, *»dočim nije potrebit sudcu, kasiru, poglavarem dogane, liečnikom nit drugim činovnikom?«*

Koliko ironije u toj izreci, kakva čuška visokoj vladi!

U ostalom nije to ništa nova. Medju razlozi, koji se za irridentske strane navadjaju za talijanstvo Istre jest i taj, da se po svoj Istri talijanski jezik kao službeni rabi. S toga, što se činovnici talijanskim jezikom služe, Istra je talijanska! S toga, što nije sudcu, blagajniku, poglavarem mitnice, liečnikom nit drugim činovnikom potrebit hrvatski jezik, on nije potrebit niti u školi.

U Istri, i to na istarskom poluotoku ima liep broj Talijanah, al još ljepši Hrvatah, toliko, da nejma u njoj niti jednoga kotara, u kojem nebi činovnici morali znati hrvatski, a kamo li da nebi morali znati u kotaru, u kojem nejma tako rekuć Talijanah, u kojem su stanovnici Hrvati, kao što je lošinjski. U razgovoru sa strankami pomažu se kojekako. Sudci, oni koji ništa neznadu, kad počimlju služiti, kao n. pr. Tirolci, od početka pomažu se sa slugami kao tumači, kasnije se nauče njekoliko najpotrebitijih izrazah, da se uzmognu za silu i bez slugah razumjeti. Blagajnikom i mitničarom je još laglje. Dosta je da se nauče riečicu »plati« i brojiti. I liečnici i drugi činovnici nauče se onoliko koliko je za nje potrebito. U pismu služe se sa strankami talijanskim jezikom, i tim strankam sto jadah prouzrokuju. Kako li daleko mora često čovjek ići, da saznade, što mu se piše; koliko vremena izgubi; koliko novca potroši! A kako bi tek bilo, kad nebi bilo svećonikah, k kojim se naš čovjek u takovih prilikah utiče!

Nu, kad bi bilo i istina, da činovnikom, koji služe medju Hrvati, nije potrebit hrvatski jezik, stvar koja u normalnom stanju nije moguća i kakva je ponjekle samo kod nas moguća: zar bi to bio dovoljan dokaz, da hrvatski jezik nije potrebit za škole, u kojih se podučavaju djeca hrvatskih roditeljah? Zar bi krivnja nanešana narodu na jednoj strani opravdala krivnju i na drugoj strani? Zar bi s toga, što činovnikom nije potrebito znati hrvatski, sliedilo, da nije potrebit nit učiteljom u školah za hrvatsku djecu? *Zar se škola ima ravnati po činovnicih a ne po narodu*, po jeziku onih a ne ovoga? Barem za početak morali bi znati učitelji jezik naroda, da uzmognu njegovu djecu naučiti jezik činovnikah. Barem za početak morali bi učitelji lošinjskih školah znati hrvatski, da uzmognu djecu talijanski naučiti. Svrha lošinjskih školah bila bi tada učiti talijanski jezik. Dopisnici i pripisuju njim takovu svrhu kad se pitaju »jeli možda potrebito poznanje tog jezika za učiti talijanski (l'italiano)«. Druga je svrha školah. Koja? Reći ćemo.

DOPISI.

U Trstu *15. Decembra 1881.*

Nepišemo ovo kao nepouzdanicu ..... već žalujemo *što se neuzimlje nikakva obzira na većinu našega naroda u Istri!* Doskora vidit ćemo, dali je junti ozbiljno do predloženih reformah *i suditi ćemo kod imenovanja prvih školskih savjetnikah, kakvu je pravednost upotrebila naprama, nam Hrvatom u Istri.* Tako piše članak *»Školska vieća«* u Našoj Slogi broj 22.

Hoćemo da čitateljem »Naše Sloge« predočimo sasvim objektivno što se je učinilo od strane »junte« u Poreču kod izbora trijuh članovah za kotarsko školsko vieće na Voloskom.

Poznato je da junta ima pravo imenovati tri nova člana ili potvrditi prvašnje za svako kot. školsko vieće kad mine njegovo šestgodišnje djelovanje.

Junta akoprem nije dužna to činiti pita obično občine dotičnoga kotara neka predlože sposobne osobe za članove vieća. To je veoma umjestan postupak, jer občine najbolje poznaju muževe, koji su za taj posao najsposobniji. Tako nam je poznato da je pred nekoliko godinah bila pitana i občina Lovran i Veprinac.... Za občine sudbenog kotara Podgrad nemožemo za stalno reći, dali su bile pred nekoliko godinah pozvane za dotični predlog. Ako su, dobro — ako nisu, onda moramo opaziti da junta nije postupala ravnopravno sa svimi občinami.

Šad nam je reći, kako se je to ove godine pred dva mjeseca činilo. Litografirani poziv glede predloga dvajuh članovah za kotarsko školsko vieće na Voloskom stigao je od porečke junte *samo občini Volosko i Podgrad!*

Druge občine poziva dobile nisu — a očekivale su ga dnevimice, dokazom je tomu da je *občinsko zastupstvo u Kastvu* u svojoj sjednici, ako se nevaramo mjeseca Novembra, odlučilo da se imaju predložiti gg. Dr. Jeronim Minach odvjetnik na Voloskom, Anton Špinčić župnik u Mošćenicah i zemaljski zastupnik, i g. Mato Skočanić glavar u Lovranu.

Kako čujemo občina Podgrad predložila je iste; a občina Materija također iste, nego mjesto da pošalje predlog na juntu poslala ga je c. k. kot. glavarstvu na Volosko. Občina Lovran, čini nam se, predložila je iste gori napomenute. Občina Jelšane čekala je na poziv te nije nikakva predloga poslala.

Občina Volosko predložila je najbrže stare članove.

Što sliedi iz gori napomenutoga?

1. Da zemaljska junta šalje pozive po volji samo nekojim občinam. Ovaj postupak se nemože opravdati i podkopava svaki ugled naših otacah u Poreču. Da se je sbila pogreška u razpošiljanju pozivah mi vjerovati nemožemo niti nećemo.

2. Da se zemaljska junta nipošto neobazire na učinjene predloge dokazom je što se nije uzelo obzira na predlog podgradske občine. Smijemo li upitati zemaljsku juntu »zašto pita občine kod se neobazire na njihove opravdane želje?

3. Da Hrvati nemute vode i mira u Istri nego oni, koji nam to predbacuju. Poznata vam je basna od vuka i janjeta. Dokazom je tomu, da je občina Podgrad zastupajuć hrvatsko i slovensko žiteljstvo političkog kotara voloskog u broju od 38.704 stanovnikah

naprama onim 576 stanovnikom, koji su kod zadnjega popisa izjavili da obće talijanskim jezikom, predložila dve osobe hrvatskoga a jednu talijanskoga osvedočenja — dočim nam je zemaljska junta potvrdila opet ona ista tri člana, koji zastupajuć narod celoga kotara kod svake prigode pokazuju njihovo talijansko osvedočenje i ondje gdje mu nejma mjesta.

Svršit ćemo kako gori spomenuti članak »*Justitia regnorum fundamentum*« dodajuć da mi već nepravicah nećemo trpiti ako smo jih i dosada mirno podnašali. Vladu pako upozorujemo na takove stvari, koje, ako tako napred ide, moraju i najmirniji narod, kao što smo mi Hrvati i Slovenci uznemiriti.

Znatiželjni smo, hoćeli se zemaljska junta opravdati, ako nebude, kao što je predvidjeti, onda neka naši zastupnici ovo na prvo mjesto zabilježe.

Iz Fontane kod Poreča, *mjeseca Decembra.*

Neda se više tajiti, da u naših gradovih vlada silna Italomania jer to znade Bog i svieta.

Ovdje u Fontani nas je mala četa ljudih hrvatskoga roda i plemena, čista krv od plemena crnogorskoga, stojasmo tvrdi kano klisurine u svojoj narodnosti proti silnoj buri mletačkih vjekovah; a sada naši Slavofagi htjeli bi od nas iztisnuti svaki narodni značaj, napokon i ono što nam je najviše milo i drago, t. j. »jezik«, što nemogaše učiniti niti ljuti lav mletački.

Nebijaše dosti našoj gospodi, da su nam u školi naložili učavni jezik talijanski, sad nam ugnječuju vjeronauk u talijanskom jeziku u školi, što vapije osvetu proti nebu. Stvar posve čudna! Kako bimo mi našeg Boga u talijanskom jeziku molili? Toga nije bilo ni ne bude!

Slobodno je našoj gospodi, da nam promjene i besjedu u grlu, ali naše hrvatsko srce u grudih nikad! Malo vriedi onaj dekret, što ga je poslalo mjestno školsko vieće našemu župniku, da mora u školi kršćanski nauk poučavati u talijanskom jeziku, jer mi nećemo našu djecu one ure od vjeronauka u školu pošiljati, te ćemo da nam ju župnik one ure u crkvi u materinskom jeziku podučava kako i prija, pak ćemo vidjeti što će nama onda?

S vremenom ćemo i hrvatsku školu imati, pak će se Gospoda uvjeriti da i mi štogodar znamo i možemo. *)

Iz občine umažke.

Prijatelj piše nam o občini umažkoj ovoliko. Poda nju spadaju osim Umaga sela Materada, Petrinje, Sv. Lovreč i »Na Krasu«. Sva ima okolo 4000 stanovnikah. Blizu polovica jih je u gradu Umagu, druga polovica u rečenih selih. Gradjani su narodnosti talijanske, seljaci hrvatske. Polovicu stanovnikah, Hrvate, samo crkva pripoznaje, i ta ne svuda. Stanovnici Petrinja u zadnje vrieme bili su sa svojimi dušobrižnici prisiljeni naučiti se talijanski. Od posliednje trojice dušobrižnikah bio je jedan Slovenac, dvojica Talijanah. Sad ga nejmaju. Pridruženi su k župi materadskoj posve. Nu buduć njim je skoro isto daleko u Umag i buduć je ovdje občinsko glavarstvo, kod kojega imadu često posla, mnogi idu nedjeljom u Umag k službi božjoj. Inače crkve tih selah imadu epistole i evangjelja hrvatska, tiskana u Mljetcih. U njih se i krsta hrvatskim jezikom. Nedavno pjevala se je u Sv. Lovreču hrvatska sv. misa na veliku radost i zadovoljstvo puka.

*) Veoma nam je milo priobćiti ovakve dopise pisane od samih občinarah, koji nam što iz svojega zavičaja javljaju. Mi ćemo drage volje tiskati, samo neka se u svakoj občini nadje po jedan, koji će nas obavjestiti. Iz gornjega se dopisa vidi, kako naši ljudi u zapadnoj Istri čisto hrvatski govore, jer mi nismo ništa izpravili.

Opazka Ured.

Občinsko poglavarstvo nepozna nimalo Hrvatah. Sav službeni jezik i ustmeni i pismeni je talijanski. Ono koliko može prieči, da nebudo mjesta hrvatskomu jeziku nit u školi, a školske oblasti pritvrdjuju.

I nejma ga do sada. Svi občinari plaćaju namete školske, a svi neuživaju blagodati škole. Škole ima samo Umag dakako talijanske. Drugud, kad se nije moglo ustanoviti talijanskih, nije se ustanovilo nikakvih. Dapače župnik jedan bio se je ponudio držati školu, nu odbili su ga, rekav da će civilnoga čovjeka imenovati. Znali su da taj župnik nebi bio htjeo hrvatsku djecu podučavati talijanskim jezikom. Radje ništa nego hrvatski. Nit je došao civilist nit podučuje župnik. Župljani sami želili su školu, u kojoj bi župnik podučavao. Išli su s molbenicom u Trst. Tu njim se je obećalo molbenicu uslišati. Do danas, a ima tomu koja godina, nije se obećanja izpunilo. Medjutim pustilo se je Talijanom vremena da mešetare za talijansku školu u toj župi.

Zemlja je u umažkoj občini plodna, narod neživi najbolje. Nouk je. Odasvud ga tišto. Od nikud mu pomoći. Svo ga pita: daj. Nigdje nečuje: nà.

Službeni obziri ili proganjanje?

Naše občine odlučuju o koječem, one imadu prilično samoupravo. Vladajuća stranka u Istri s jedne strane nastoji obraniti tu samoupravu, s druge strane sve je moguće učinila, da bude uprava u rukuh Talijanah ili Talijanašah. Središća su njim tamo gdje ima Talijanah ili Talijanašah, a pod ta središća gledalo se je spraviti koliko je moguće više hrvatskih selah.

I hrvatski domoljubi Istre počeli su uvidjati znamenitost občinske uprave, i prema njoj raditi. Koji sborom koji tvorom nastoji u tom smjeru svoju doprineti. Napokon nečini nego svoju dužnost, osobito ako to čini u svojoj občini. Svakoga je dužnost brinuti se za občinu u kojoj se je rodio ili u kojoj živi. Radeć za občinu radi i za užu i za širu domovinu. Radnja ta bi se samo pohvaliti imala koli od naroda toli od oblastih.

Narod, puk hvali djela i trud onih, koji znaj rade i koji se za njega trude. Da li to isto i oblasti čine, nek kaže sliedeće.

Vrbnik na otoku Krku poznat je, o njem i narodna pjesma pjeva. U njem se je rodilo zaslužnih muževah, koliko malo gdje. Iz njega je naš dr. Dinko Vitezić. Iz njega poteklo biskupah i inih svećenikah, iz njega pravnikah i visoko postavljenih, i drugih učenih ljudih. On i danas broji više izobraženih ljudih, nego li jedno hrvatsko mjestance Istre — žalibože da jih osim svećenikah u našoj zemlji malo imamo.

Kako je cela Istra imala zadnjih godinah talijansko službeno lice, tako ga je imao i Vrbnik.

U občini pisalo se je i danas se još piše talijanski. K tomu se je u njoj svakojako gospodarilo. Sviestne Vrbančane, osobito one koji u svojem zavičaju dano borave, oblilo crvenilo. Oni naumili svomu jeziku izvojštiti pripadajuće mu mjesto i bolje gospodarenje u občini zavesti.

Našim čitateljem je štogod poznato iz vremena posliednjih občinskih izborah. Žalostno al istinito: u hrvatskom mjestu bijahu dvie stranke protivne si gledom na hrvatstvo. Još žalostnije, al istinito takodjer, da je čisto hrvatsko stranka ostala u manjini. Glavarem bio je izabran g. Bozanić, tajnikom njegov sin po imenu, jer za njega radio je g. Harbić svećenik. U drugoj stranki medju ostalimi čestitimi Vrbančani bijahu i dva svećenika g. Josip Volarić duhovni pomoćnik i g. Niko Butković nadučitelj.

Ovaj još prije nego je bio občinskim zastupnikom imao je podulju razpru sa mjestnim školskim viećem radi stanarine.

Bio je radi toga i u Beču. I uprav za njegova boravka u Beču izabrali su ga Vrbančani občinskim zastupnikom. Vrativ se, on bi so bio rado zahvalio na toj počasti, al tim bi se bio zamjerio svojim biračem, to mu odsvjetovahu prijatelji, to mu nedopusti njegova ljubav do svoga zavičaja. Mišljaše si: zakon (10. veljače 1873. br. 10. gle §. 10. izbornoga reda za Istru) nobrani mi biti zastupnikom, svoju dužnost učiteljsku moći ću svejedno obavljati, a uza to moći ću občinskomu dobru koristiti.

Zajedno sa svojimi jednomišljenici počeo je na podlozi zakona odgaljivati nerede i nepravice, raditi za dobro puka koj ga je izabrao i za zavedenje službenoga hrvatskoga jezika u občini čisto hrvatskoj.

Ako je to zlo, onda neznamo što je dobro. Ipak našlo se jih, kojim se to nije svidjalo.

Njetko ga je imao kod školske oblasti tužiti, krivo ili pravo to neka si sam na savjesti ima, a oblast je valjda tomu povjerovala.

Visoko c. kr. pokrajinsko školsko vieće, koliko mi znamo bez ikakve iztrage, izdalo je mjesec lipnja t. g. odluku, usljed koje se je imao g. Butković premjestiti iz Vrbnika u Lovran.

Vrbančani saznav o toj odluci napravili molbenicu istomu školskomu viecu, neka njim izvoli pustiti njihovoga dosadanjega nadučitelja. Molbenicu podpisalo je 90 njih vlastoručno, preko 200 njih podkrižalo ju sa svjedoci. U molbenici vele, da se jih je ta odluka žalostno kosnula. Butković je izvrstan učitelj. To priznaju svi učitelji u kotaru. To je poznato istomu kotarskomu školskomu viecu, istomu pokrajinskomu školskomu viecu. Njegova vrstnoću priznao je isti c. kr. namjestnik prilikom njegova posjeta u Vrbniku. K tomu: on je potrebit kao duhovni pastir, on se razumije i u bolesti pak pošto Vrbnik liečnika nejma, on pomaže bolestnikom koliko to zakon dopušća. Konačno: on kao Vrbančan, ljubeći svoj zavičaj, radi na poboljšanje poljodjelstva, a kao občinski zastupnik nastoji ucepiti u puku više ljubavi i brige za občinsko dobro i za čast njihovoga zavičaja.

Ovo posliednje, vele u molbenici, je valjda uzrok radi kojega bijaše on njekim trun u oku i radi kojega su napeli sve svoje sile da ga odstrane. Molitelјem pako cielo njegovo djelovanje toli je milo, da bi jih težko koja viest nemilije dirnula od one o njegovom premještaju, da bi jedva koji gubitak teže osjetili nego njegov, da njemu ravna neće već dobiti.

Mjeseca srpnja obustavilo je zemaljsko školsko vieće svoju odluku o premještaju g. Butkovića do zgodnijega vremena i okolnostih. Obustavu po svoj prilici prouzrokovala je okolnost, da lovranski učitelj nebi bio nimalo rado išao u Vrbnik i da se je prema tomu potrebne korake učinilo.

Vrbančani u misli da njim se je tom obustavom dielomično ili ne podpuno zadovoljilo, umolili su visoko ministarstvo za bogoštovje i nastavu, da se koli odluka o premještaju koli ona o obustavi ukine. Oni nekane »izticati nezakonitost i nepravičnost takovog pustupka sa učiteljem koji nije bio nikad ukoren nego dapače više puta pohvaljen«, već se pozivlju na razloge navedene u molbenici pokrajinskomu školskomu viecu i mole da njim se g. Butkovića kao učitelja pusti. Tu molbenicu ministarstvu napisali su dne 16. listopada t. g., dva dana za tim, *dne 18. istoga mjeseca odlučilo je zemaljsko školsko vieće sporazumno sa sl. zemaljskim odborom, da se g. Butković premjesti »iz službenih obzirah« u Dobrinj.* I njega već u istini u Vrbniku nejma. On je u Dobrinju, pokoran svojim oblastim. Al on pozna i zakone pak je stalno svoju učinio. I njemu i Vrbančanom putovi se otvoreni iz Poreča u Beč. Od visokoga ministarstva neće trebati, tvrdo se nadamo, k vrhovnomu upravnomu sudištu. Stvar će ministarstvo za stalno istražiti dati, hoće čuti oba zvona, hoće znati koji su ti »*znameniti* službeni obziri« koje zakon (3. studenoga 1874. §. 18.) za premještaj proti volji dotičnika zahtjeva; neće odsuditi okrivljenika neznajućega niti koji ga je okrivio, dati čemu priliku da se i on sasluša. Glas premještenoga proti svojoj volji, neznajućega za što, glas tristoterice občinarah ima se takodjer čuti. Istina mora na svjetlo, pravica mora pobjediti.

Poznato je, kao što smo u 20. broju spomenuli, da u istarskom školskom viecu nesjedi niti jedan Hrvat.

Medju tim sjećamo već sada Vrbančane, da kod obnove občinskoga zastupstva dobro promisle o muževih, kojim će povjeriti upravu svoje občine. Upozorujemo ujedno sve naše ljude po Istri na znamenitost občinskih zastupstvah. Občine su podloga našemu ustavnomu življenju. U njih moramo početi, hoćemo li da nam se poboljša stanje.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. Prosinca 1881.

Ovaj put neima nego jako malo političnih novostih. U Beču ljevičarska stranka čini što može i nemože, samo da zategne i otegoti rad carevinskog vieća, pa da uzmogne onda reći, da se pod ovim ministarstvom dangubi vrieme ludo troši. Zapitkuje naime ludo ministre sad rad ovoga sad rad onoga, akoprem znade, da joj odgovor nemože i neće služiti na čast. S druge strane desnica je složna kao ikada, pa slavodobitna odbija sve protivničke navale. Onomadne je i desnica upravila na ministarstvo pitnju, koja nije levici ni najmanje ugodila. U nekojih naime Moravskih rudah potužili se radnici, da se njimi postupa kao robljem, pak se ta tužba izniela pred carevinsko vieće, a gospodari tih rudah su Židovi, prvi i najjači stup ljevičarske stranke.

Nemožemo a da i na ovom mjestu nespomenemo neizrecivu nesreću, što se danas osam danah, prošli četvrtak, dogodila u Beču, tè u crno zavila nebrojene obitelji i duboko raztužila sav izobraženi sviet. Radi neoprostive nemarnosti i nečuvene lahkoumnosti buknula vatra u nekom teatru, tè u njem izgorilo preko *devetsto živih dušah* u najljepšem cvietu svojeg vieka. Išli sirote da se razvesele, a ono našli groznu smrt u živoj žeravici. Za njihovu raztuženu i neoskrbljenu svojtu kupe se darovi po svoj Evropi. To je i opet strašan primjer, kako je oganj dobar sluga, ali zao gospodar, pa kako treba strogo i neprestano nanj paziti.

U ostalom svietu najviše se sad govori o Njemačkoj, gdje se Bismark zamiera sad ovomu sad onomu, da se odmah za tim stane miriti tè izpričavati za ono, što je tobože u naglosti rekao. Tako je onomadne dosta ružno uvredio svu Italiju, da tobože ugodi crkvenoj stranci, ali se odmah za tim predomislio, tè javio u Italiju, da je onak govorio samo za to, da prevari rečenu stranku. Ali crkva neželi ničije propasti, pa ni Italije; a šta se varanja tiče, i Bismark zna, da crkveni ljudi vide na obe oči.

U Francesko kao da se glede crkve misli zaigrati ono isto kolo, koje se igralo do skora u Njemačkoj. Tamošnji gospodari izvadiše iz ropotarnice nekak stari crkveno-državni ugovor, usljed kojega se svećenstvu nzkraćuju sva državljanska prava, a biskupi ponizuju dopustih redarstvenih povjerenikah, koji bez blagovoljne dozvole viših oblastih nemogu prekoračiti franceskih granicah.

U ostalom ide sad Francozom u Africi mnogo bolje, jer su popravili mnoge nedostatke u ustrojstvu svoje vojske.

Po nekojih viestih, u Ruskoj da nije onako zlo, kako se obično čita po novinah. Kaže se dapače, da se prvi ruski ljudi bave poboljšicami, što se misle uvesti, koje da će ruskomu narodu pomoći do reda i slobode. Dao Bog, neporekla se ta vesela viest. I u Grčkoj kao da se diže republikanska stranka, radi česa su prijatelji kraljestva dosta zabrinuti. I opet se čuje, da se bratinska nam kneževina Srbija misli promenuti kraljevinom dojdućega mjeseca travnja, naimo na godišnjicu nesretne Kosovske bitke.

Franina i Jurina.

Fr. Kamo to teče̊š.
Ju. Nesem na Poštu predplatu za »Našu Slogu«.
Fr. Ča Jur?
Ju. Dobar gospodar nesme nikad pustit za jutra ono, ča more storit danas.
Fr. Nà ti dokle furinčinu — plošlji i za me.
Ju. S Bogom Franino!
Fr. S Bogom, Jurino dobri božični blagdanit

Različite viesti.

Presv. biskup Juraj Dobrila. Laganim korakom napreduje zdravlje našega visokoga pastira, već može svakoga dneva nekoliko satih izvan postelje boraviti, nalazi se u stadiju oporavljivanja. Lahko se i brzo upade u bolest a težko se je opet dočepati prvašnjega zdravlja! Dao Bog, da uzmognemo u budućem broju napisati, da je obljubljenomu bolestniku još mnogo bolje.

† August Šenoa.

Nema ga više! Na dan 13 ovoga mjeseca preselio se u vječnost vrli hrvatski literat *August Šenoa.* Rodio se je u Zagrebu god. 1839., gdje je svršio gimnaziju i slušao dvie godine prava. Kasnije boravio je na visokih školah u Pragu i Beču. Za rana bavio se je književnošću, prevadjo česko i poljske spise. Godine 1865. vrati se u krilo svoje domovine i bude suradnikom »Pozora«, Malo zatim postade suradnikom »Dragoljuba« te kad je počeo izlaziti beletristički list »Vienac« prestupi k njemu i bude mu stalnim suradnikom te je u isto vrieme napisao jedan od najljepših svojih romanah »Zlatarovo zlato«, koji je na više jezika preveden. Godine 1874. iza smrti Dežmanove preuze uredničtvo »Vienca« te sad napisa cieli red novelah i historičkih pripovjestih, što za »Vienca« što za »Maticu Hrvatsku«. Ujedno obavljao je službu gradskoga senatora u Zagrebu, neumorni rad podkopa još više njegovo slabo zdravlje te ga u najboljoj muževnoj dobi strovali u grob! Ostavlja za sobom mladu suprugu i nejaku i krasnu dječicu. Koliko se je još mogla naša književnost pokojnikovim perom obogatiti. Njegove izvrstne radnje stekoše mu u Hrvatskoj ime prvoga novelliste, a izvan Hrvatske liepo priznanje i slavu. Pokojnik bio dobar pjesnik, njegovi umotvori uznose cieli hrvatski narod, cielo njegovo djelovanje opojeno je patriotičkim duhom, ljubio je svim žarom plemenitoga srca Hrvatsku i hrvatski narod, svojim je perom podignuo liepu hrvatsku književnost. I za vrieme već skoro jednu godinu trajuće bolesti neumorno je radio, kad god je očutio kakvu polakšicu, te je još pred dva dana prije smrti bio sasvim bistar i veseo, premda izmučen težkimi boli, i veselio se budućemu proljeću u Italiji, kamo je mislio poći da se oporavi, gdje da će se kriepiti krasotom južnoga svieta i proslaviti romanom »Cvjetu Žuzorićeva«. S Bogom nezaboravni muže, Istarski Hrvati te oplakuju!

Imenovanje. Gosp. Ambroz Flegar dosadanji c. k. pristav u Kopru imenovan je c. k. kotarskim sudcem u Lošinju i tim predstojnikom ondešnjega suda. Novi sudac rodjen je u Istri te je podpuno vješt hrvatskomu jeziku u govoru i pismu.

Gosp. Dr. Fran Mandić, praktični liečnik u Trstu, imenovan je kod zadnjega vojničkoga promaknuća pukovnijskim liečnikom u reservi i dodieljen vojničkom spitalu u Ljubljani.

Gosp. Daubach odvjetnik u Zagrebu. Primili smo dopisnicu pisanu na *njemačkom* jeziku, gdje nam se javlja, da je otvoren stečaj nad imanjem društva »Hrvatski dom«. Nu čudnovato nam se čini, kako odvjetnik iz Hrvatske može hrvatskomu listu pisati *njemački!*

Pokop D.ra Janeza Bleiweisa. Ljubljana nije već dugo vidila toli sjajnoga i veličanstvenoga sprovoda, kakova su zahvalni Slovenci priredili svojemu slavnomu pokojniku, Janezu Bleiweisu, na 1. dan ovoga mjeseca. Neumornomu radiocu za boljak naroda izkazali su Slovenci toga dneva svoju iskrenu zahvalnost, brinuli su se, da se što sjajnijim pogrebom oduže nezaboravnom pokojniku. Deputacije sa svijuh stranah Kranjske, dolnje Štajerske, Goričke i Trsta pohrlile u Ljubljanu, a oni, koji nisu mogli doći, izjavili su to pismeno i telegrafično poslav većinom ukusne vience, kojih je do 300 od različitih gradovah, občinah, družtvah i pojedinih štovateljah iz svih krajevah slovenskih a stranom i hrvatskih i drugih slavenskih prispjelo. Pokojnik bio je pravi član akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu te je predsjednik iste Dr. Rački sam došao u ime akademije na pogreb. Osim Rački-a zastupali su Hrvatsku kod pogreba: za «Maticu Hrvatsku» podpredsjednik Rad. Lopašić i tajnik Ivan Kostrenčić, pjevačko družtvo «Kolo» Ljudevil Šloser - Klekovski, «Hrvatski Sokol» Lenuci, Supanek, dr. Weingerl i Lad. Šloser-Klekovski, «gospodarsko družtvo» tajnik Kuralt, hrvatsku sveučilištnu mladež pravnik Nikola Suzani, četiri člana pjevačkoga družtva «Danice» iz Siska sa zastavom. Po ulicah, kud je prolazio sprovod, gorio je plin (gas), dućani bili su svi zatvoreni a zvona svih ljubljanskih crkvah zvonila su za cielo vrieme, dok je sprovod polazio, skoro dve ure. Koliko je pokojnik štovan bio i kod narodnoga svećenstva u slovenskih krajevih dokazuje i to, da su po svih crkvah slovenskih biskupijah u vrieme sprovoda u znak žalosti zvona zvonila. Grad Ljubljana napose izkazao je bez razlike narodnosti svoje veliko počitanje pramu pokojniku, njegov lies sliedio je kranjski namjestnik i ljubljanski biskup, sve oblasti, generali, gradsko zastupstvo, u obće sve je hijelo izkazati zadnju počast zaslužnomu mužu. Nadgrobno slovo progovorio je njegov stvari prijatelj i narodni zastupnik Luka Svetec, nacrtao je u kratko život i zasluge pokojnika te opomenuo na slogu nadom u bolju budućnost.

»Rod bo samo koj si mrtve štuje,
Na prošlosti budućnost si snuje.«

Hrvati u inozemstvu. Dopisnik «Cittadinov» u Lošinju kaže da je mornar. Za gotovo on nije mnogo morem plovio, jer bi drugačije pisao. Ako ga sreća posluži neka se ukrca do Buenos-Ayres u južnoj Americi, gdje će naći množinu austrijanskih mornarah, bez dvojbe i kojega Lošinjana, koji medju sobom negovore drugoga jezika nego hrvatski, te tim se poznaju, da su Austrijanci. U tom pomorskom gradu ima i mnogo Talijanah, ali još nisu naši pošteni mornari nikad zatajili svojega jezika niti izdavali se za Talijane. Neka znade on, da imadu i drugi narodi svoje nazive za pomorske stvari, te tako i mi Hrvati. Što Talijani krste «bastimento» mi nazivljemo «brod» a ostali narodi opet po svoju. Može se liepo morem ploviti a i neznati talijanski. Kamo će još ti dopisnici dospjet? Preporučamo jim samo malko više hladnokrvnosti i razbora.

Iz Rukavca pišu nam da su tamošnji smutljivci počeli opet narod proti občini Kastavskoj buniti. To nekadanji občinski velikani, koji bi radi da se opet občinskog imetka dočepaju. Upozorujemo tamošnji narod da se nedu varati od takovih ljudih, koji će sve žrtvovati za svoj žep, a obće dobro njim je deveta briga. Ljudi! pokažite jim palicu kad Vam pred vrata dodju.

Iz Pazina doznajemo, da je ondješnje veteransko družtvo na proslavu prve godišnjice svojega postanka imalo dne 6. ovoga mjeseca družtvenu svečanu misu, i na večer zajedničku večeru, kod koje je g. kotarski kapetan grof Manzano ovako nazdravio veteranom: Pijem na zdravje naših vrlih starih vojnikah, tih hrabrih junakah, koji nas spominju na tolike slave i požrtvovanja hrabre naše vojske, i vruće želim, da bi se to patriotično družtvo sve više i više jačilo i kriepilo te služilo mladeži našoj primjerom nepokolebive vjernosti napram Njegovu Veličanstvu, premilomu našemu cesaru, primjerom požrtvovnosti i ljubavi za milu nam domovinu i služilo napokon svima primjerom bratske sloge medju raznimi narodnostmi, koje su zastupane u tom družtvu: Živjeli naši stari vojnici!

Pripravni tečaj u Žminju. U najnovije vrieme pobrinulo se je nješto za odgoj hrvatskih učiteljah u Istri. Ustrojio se je bio pripravni tečaj za učiteljišća u Kastvu. Prenesao se isti u Vrbnik, a lanjske školske godine u Žminj. Pravedna stvar je to zahtjevala. U zapadnoj Istri riedki i preriedki su hrvatski učitelji, iz nje same jedva koji. Žašto bi uvjek od inud dolazili, zašto nebi bilo učiteljah iz nje i za nju? Tomu je imao pripomoći pripravni tečaj u Žminju. Mi smo mu se upravo naradovali. A sad, poslie godinu danah? Tiho, tiho, taj tečaj prestao je živiti, nejma ga više. A uzrok tomu? To što nije iz njega ni jedan učenik prešao na učiteljišće. Al to nebijaše niti moguće. Pučku školu svrše djeca sa 12.^om^ godinom. Sa 15.^om^ godinom mogu na učiteljišće. U pripravni tečaj mogu te tri godine. Koji već zapusti školu godinu, još više koji ju zapusti dvie godine, malo će za nju mariti, težko će već u nju. Bar dvie godine moralo se je čekati. A nit onda nebi bilo posve opravdano razpušćenje. Škola ta bila je nješto nova, još se nije pravo nit znalo za nju. Škola ta bijaše hrvatska, i s toga nova, pak zazorna Talijanašem. Bijaše njim trun u oku. Oni su odgovarali roditelje i djecu od nje, čim dalje tim više. Početkom su mislili da se neće moći napredovati sa hrvatskim jezikom. Kad su opažali sve to ljepši uspjeh kod djece, njih je škola sve to više pekla. Činili su sve moguće da te škole nebude, nješto djece zapustilo školu prije svrhe godine, vlada njim je zadovoljila razpustiv ju. Sad se smiju nad porazom Hrvatah, sad se raduju nad pobjedom svojom. — U obće pak, kako čujemo, narasla su Talijanašem krila ove zadnje godine, odkad se službeno Hrvatom po Istri preporuča, da se uče talijanski.

Stanovnici političkih kotarah Istre po narodnosti. Skoro je godina danah prošla, što se je stanovnike u Istri brojilo. Nije nam još poznat službeni izkaz uspjeha brojenja. Čitali smo ga u listu »Provincia« izlazećem u Kopru. Mi ćemo se nanj još povratiti. Danas ćemo zabilježiti samo koliko ima Hrvatah sa Slovenci (Slavah) a koliko Talijanah u pojedinih političkih kotarih, i to s okruglimi brojevi.

	Hrvatah	Talijanah
U Koparskom kotaru	36.000	32.000
U Porečkom »	9000	34.000
U Pazinskom »	31.000	6.000
U Puljskom »	20.000	30.000
U Voloskom »	38.000	500
U Lošinjskom »	29.000	8000
U cieloj Istri »	163.000	110.500

Brojiv jih točnije ima jih jednih i drugih po dvie tisuće više. — Opažamo k tomu samo ovo dvoje: 1.) Po tih brojevih Talijani su se u 20 godinah *podvostručili.* Za toliko se sami pomnožili nisu. Ili su se Hrvati mnogi potalijanili, ili se je Hrvate upisivalo za Talijane, 2.) Občevni jezik uzimlju Talijani kao oznaku narodnosti te tako prem se nije naznačivala narodnost, ipak se ključi u javnom svietu, da je toliko Talijanah u Istri. I ob ovom popisu nismo zadnje rekli.

Dobrotvornost. Sliede dobrovoljni prinosi članovah bratovšćine »Svete Obitelji« i njezinih dobrotvornikah, da se doskoči sve večemu pomanjkanju svećenikah u tršćanskoj biskupiji: Preč. Iv. Zamarin f. 5, gg. Bartul Delise pok Julija f. 1, Ant. Moscolin pok. Petra f. 2, Franjo Vascotto Antunov f. 2, Franjo Degrassi Antunov f. 1, Anton Pugliesi pok. Ivana f. 1, Bartul Vascotto pok. Dinka f. 2, Anton Lugnani pok. Jakova f. 1, Dinko Moscolin pok. Dinka f. 5, Vinko Delise pok. Uga f. 2, gospa Ana Perotin pok, Ivana f. 5, g. Iv. Perontin pok. Marka f. 1, vjernici u Opatiji f. 12, u Kastvu f. 4, č. g. Toman f. 2, vjernici u Kontovelu f. 8, preč. I. Šust f. 10, m. č. g. Juraj Jan f. 80, vjernici u Dolini f. 5, u Ospu novč. 50, članovi po č. Ant. Tempesta f. 4, članovi po č. g. Karl. Mosè f. 12, vjernici u Ricmanju f. 2, članovi po č. Mih. Fleischer f. 23. — Vjernici u Lovranu f. 5.80, u Šumberu f. 3, u Katinari f. 1, Auberu f. 28, od S. Jakova f. 4.10, članovi u Divači f. 9.10, u Boljunu novč. 80, u Pazinu f. 7, u Bermu f. 9.50 kod S. Justa f. 86, vjernici kod S. Justa f. 25.12, č. g. And. Mikiša f. 5, članovi upisani u sakristiji kod Vel. S. Marije f. 13.50, č. g. I. Cvitko f. 10, g. Josip Ventrella i obitelj f. 25, gospa. Osvalda U.^va^ Frani f. 25, g.pa Marija Petronio f. 10, g. Dinko Vatta f. 5, svi ovi iz Pirana: mč. P. Pikulić f. 1, m. č. g. Anton Klemenčič f. 5, župljani u Lindaru f. 2.50, članovi u Lindaru f. 2.50, od Starog Pazina f. 8.50, članovi i vjernici u Pićnu f. 14, vjernici u Škednju f. 15.46, u Brezovici f. 5, članovi po Otcu Catergian f. 6, č. g. Ant. Kuhu f. 1, vjernici u Koprivi f. 2, u Kopru f. 10.94, u Jelšanah f. 9.50, č. g. J. Planinšek f. 6, vjernici u Marezgu f. 7, na Voloskom f. 12.70, u Povitu f. 1, u Auberu f. 1.15, članovi po č. g. Jak. Bonifacio f. 38.

Grozna nesreća u Beču. Dan 8. ovoga ostati će crnimi slovi zabilježen u povjesti grada Beča. Iste večeri četvt sata pred sedmom urom buknula je u velikom bečkom kazalištu (Ringtheatru) vatra, koja je pojaviv se na pozornici neopisivom brzinom zahvatila sve naokolo, tako da je za dva tri minuta ciela kuća bila u plamenu. Predstava imala je početi o 7 satih te občinstvo bijaše se već sakupilo mnogobrojno, osobito zapremljene bijahu već sve galerije, kojih to kazalište ima 4. Neda se opisati strah i grozotu, koja je spopala občinstvo opaziv vatru. Svi se bacili na izlaze, al malo jih do vratijuh došlo, te i ono njih, koji bi se bili mogli spasit zalutalo je u hodnicih, jer na još veću nesreću njeki nesretnik zakrenuo je pipac gazometru te tako nastala u cielom kazalištu crna tmina, jedan turao drugoga i time nastalo na stubah više klupkah ljudih, koji nemogoše ni napred ni nazad. Stotine njih zagušio je od požara i gasa razvijeni ugljični gas i razbieljeni zrak, više stotinah ljudih ostalo je izpečeno, od kojih se neće ništa više naći, jer vatra još sada nije sasvim uništena. Pomoć je doskora došla ali je bila manjkava, spasilo se jih je kakva stotina preko pozorah i druguda, al sada je za stalno da jih je kod toga požara poginulo preko **800.** Biednici svi veseli i zdravi hjedoše da si ugodnu večer pribave, a mjesto toga nadjoše u toj kući svoju smrt. Iz početka mislilo se je, da jih nije nego kakvih 200 mrtvih, jer su brže bolje povukli iz hodnikah do 200 crnih lješinah, dio ovih moglo se je još razpoznati, al većina mrtvih bila je samo crni ugljen! Prodrv njekoji velikom pogibelju u kazalište vikahu u tmini hodnikah, da li je još koji te nečuv ništa mišljahu da nije više žrtvah! A eto još jih je bilo preko 600 stotinah, koji su za njekoliko časovah bili lješine te nemogahu već odgovarati. Cieli je grad skoro zaplakao, svatko mislio je kojeg svojeg u kazalištu, ciele obitelji nadjoše svoj grob u toj nesretnoj kući. Jedan je izgubio ženu, drugi otca, treći brata, četvrti otca i majku, čuti njihov jauk i plač, nadu i zdvojenje, su prizori ne samo koji diraju i paraju srce već prelaze u ludost. Od više stotinah njih neće se naći traga, pod razvalinami biti će još više zaugljenih lješinah, al težko da će se moći razpoznati. Navala rodbine pokojnikah u obću bolnicu, gdje su ležali mrtvaci za upoznavanje tako je bila velika, da je vojska morala držati red. Svečani i žalostni bili su pokopi, cieli Beč žaluje za svojimi pokojnici. Tjelesa, koja se nisu mogla upoznati zakopana su u zajedničkom grobu, na koji će grad Beč podići spomenik. Ciela Europa dirnuta je je neugodno ovim groznim činom, sa svijuh stranah sakupljuju se milodari za nevoljne preostale, kojim su bili najmiliji ugrabljeni te kojim je tim oduzeta svaka daljna podpora. Car je darovao odmah 10.000 forinti, banka «Union» u Parizu 100.000 franakah, državni sabor 50.000 for., sabralo se je već 300,000 forinti, kojimi će se bar nekoliko utažiti svagdanja potreba tim udarcem na cestu bačenih obiteljih i pojedinah osobah. Ali sav novac neće nadoknaditi ljubeznih roditeljah, mile braće, dragih rodjakah, njih više nema! Mnogo manje mogao je biti grozan taj požar, da nisu svi izgubili glave u kazalištu opaziv vatru a najveća krivnja pada na kazalištnu upravu. Zadnjega ponedeljka obdržavane su svečane zadušnice za pokojne u crkvi sv. Stjepana, podignut je bio veličastven katafalk okružen najlepšim cviećem. Kod zadušnicah prisustvovao je carević Rudolf, svi u Beču se nalazeći nadvojvode, ministri, sve najveće oblasti, generali, neizbrojno ljudstvo, sve je htjelo izraziti zadnju čast pokojnikom. Takve nesreće skoro nepamti sviet, da je u jednom kazalištu poginulo preko 800 osobah. Med timi bio je i jedan poljski zastupnik na carevinskom vieću sa gospodjom. Ove godine dogodila se slična nesreća u Nizzi, nu tolikih žrtvah ipak nije bilo. Sad će se nastojat, da se popravi sve, što je manjkavo u takvih kućah, samo moramo pripomenuti žalostnu istinu, da se najprije ima dogoditi kakva nesreća, te se stopram onda misli na popravak!

Putne crtice iz Istrije.

III.

Od D. Hirca.

(Konac.)

Biser-zrno stare Liburnije.

Što Kastav nad sve ino uzvisuje to je vidik raznolik, vidik tako divan, opojan, svečan, kao da se tu nebo sa zemljom vienča. Dvie su točke odkud ga uživaš. Od podrtina velike crkve i od današnje stolne crkve.

Od vrha Obruča, koj se uzdignuo nekoliko tisuću stopa iznad Grobničkoga polja, protegnuo se je kameniti lanac sanjarskih i čudnolikih vrhova, bielih od vapnenca kao da ih snieg pokrio ili tamnih od šuma zelenica i crnogorice. Tu se ističu: Fratrovac, kojemu je glava posve biela, a obronci obrasli, do njega Suhi vrh, Pakleno, Na Nebesa, Sleme, Velika Pliš, Veliki Tuhobić, tubasti Medvedjak iznad Liča i iztaknuo siedu glavu svoju raztrgani Risnjak, zrijući na plavetno hrvatsko more. Tamo je opet tmasta Velika Kapela, simo opet raztrgani i strašni Kamenjak, a do njega vrh do vrha, ponajveć gol, padajući lagano i stvarajući kamenitu stupnjevinu po kojoj se medju smokvami, sladkimi lozami, dubovi i šumicami iztiču: Krasica, uz cestu Meja, odkud se tlo po malo uzdiže i Piketskim vrhom, na kojem se osovio crni već Hreljin grad, izboči. Na podnožju mu razštrkan Hreljin sa Ružić-selom i ostalimi bielimi priselci. K moru padaju vrhovi ostrmo i zelenju se okićuju, a medju njimi se nalukava mila Draga, jedan dio čarnoga Vinodola, iznad mora tamo Šmrika, a uz more bieli sv. Jakov, nad njim sv. Jelena i ostala manja mjestanca. Bajna čaj krije u daljini Senj-grad, sv. Juraj, Senjsko bilo i gromotni sivi Velebit, u kojem su pojedini vrhovi posve jasno izertani.

Gledneš li upravo preda se, pak onda naokolo, nametne ti se oku veliki dio stare Liburnije. Divotni je to kraj, gdje se iztiču čitave šumice smokava, lovorika, maslina; podižu ciprese, mogranji, zelene šume i šumice, bujne livadice, sive pećine i čudne hridine, vrtići, doline i dolci, humovi, brežanjci, brda i gore, a u tom raju biele se poput lokvanja Jardasi, Brnčići, Turki, Jelušići, a pod tobom Žegoti, Marčelji, da misliš rukom bi ih dohvatio, nad njimi u zeleni Garići, na lievo Kosi, dalje Sroki gornji i dolnji, vrh njih Saršoni, Mladenići i sv. Matej sa bjelećom se crkvom.

To ti je već raj, a pomisli još k tomu onaj miris zemaljski, što ga izsipava bresina, smilje, slavulja, metvica i drugi miljenci primorske cvjetane i sav zrak s njim napunjavaju, tad se osjećaš blaženim, presretnim, zadovoljnim, dà i zdravijim. Oj Kastavštino, ti si dično čedo prirode!

Skreni sada k crkvi sv. Jelene, posjedi na kamenitu klupu, pa opet gledaj. Kvarnerski se je zaljev razlio poput jezera titrajući modrušastom površinom, a cvietni ga žalovi na okolo obrubili. Tuj ti je niko iz morske dubljine školj sv. Marka, otok Krk, na kojem se iznad omišaljske drage osovio Omišalj grad, do Krka Cres, pa dalje tamo Lošinj. Pod tobom more, od kojega se uzdiže vrh do vrha, a tik žala labudja mjesta: gradić Volovsko, divna Opatija, Ičići, Ika, bieli poput janjašca Lovran grad, povisoke Mošćenice i tvrdi Bršec.

To ti je vidik sa Kastva, veleban, božanstven, neopisiv, jer gledaš svu Kastavštinu, ciel gradjansko primorje, velebne vrhove, doline, dolce, plavetno more, a nad svim tim krajem razprostrlo se južno zafirno nebo i jarko sunašce, koje ga pretvara u raj zemaljski.

Rażstao sam se s tim vidikom težko, nu morao sam, da podjem k družtvu, koje se okolo vesela stola sabralo bilo. Baš sam došao, kad su dični Kastavci pjevali ovu pjesmu:

Kroz prodrtu crnu maglu,
Bliše mili sunca zraci.
Nadu nam sbudjuju naglu,
Da će Kastvu bolje bit.
Neka, neka bude bolje.
Stojmo, stojmo dobre volje,
Ali vihar i dan danas
Još ni daleko od nas.

. . . . . .

Hajd lumbardu na zid vall
Bubanj na bok, pušku v ruke,
Vlči, streljaj, pucaj, pali,
Tru tum be, pum, tru tum be!
Nek strepeću ribe v moru,
Nek ostave zvieri goru.
More valjé past mrtav
Ki podkapa naš Kastav.

Na ovu pjesmu nazdravi neustrašivi borioc hrvatstva, g. J. Hrvatskoj, ocrtav živimi bojami stanje istarskih Hrvata i zaželiv bolju budućnost. Uz burno odobravanje zaori pjesan iz 40 grla: Oj Hrvati! i Bože živi! G. S. nazdravi ukupnoj Hrvatskoj, na što zaori pjesan: Još Hrvatska nij' propala!

Još se nazdravljalo i veselilo, kad poslie šeste ure dodje prijatelj k meni, te mi reče: »Podjite sa mnom. Kamo? Nu sliedite me samo, da se narajite još divnijeg prizora«. Podjosmo. Odvede me pred crkvu sv. Jelene, okrene prama moru i reče: »Sad gledajte!«

»Veli i svemogući bože«, klikoh, »što moje oči danas gledaju«. Zapadalo je božje sunce, bojadišuć ružičastom bojom vrhove i njihove biele hoćine. Zafirna modrina neba sve je to više izčezavala, čim je sunce za Učku više tonulo, ali ono neičeznu na jednom, već se neopisivom nježnošću po malo preli u rumen, a tada? a tada plänu Kastavština, primorje i iztočna Istra u božanstvenom rumenilu, koje je titralo o golih vrhovih hridina, bielih mjestih šuma i šumica, no o svakoj stvarci božjoj i prolievalo se zlatoliko, grimizno, u svih bojah nebeskoga pása. A Krk, a Cres a Lošinj, modre se kao ljubičice, dočim bijaše more kao usjano željezo titrajući poput iskara, a jadra na brodovih kao da žare od puna plamena.

Lagano, lagahno prelazi rumen u sivoću, suton se hvata, tajinstveni ves prikrio kraj i blažena je večer nastala. Svečana zavlada tišina, koju prekidalo zvonce sa kastavske crkve pozivajući vjerne, da se pomole Bogu.

»Jeste li vidio?« upita me prijatelj.

Jesam, a kod toga duboko dahnuh, nije mi se dalo, ma da riečicu progovorim dalje, sav bijah obuzet, shrvan, satrt sa toga prizora.

Pa mi recite sada, ima li što milijega, svečanijega, ima li što divnijega od vidika Kastavskoga? Ah, nema, nema!

Dok smo se povratili bili, pratvori se izlet primorskih učitelja u sjajnu pučku svečanost. Da se pjesma i gradom razlegne, skupi se učiteljstvo na trgu pod hrvatskim stiegom, te odpjeva više domoljubnih pjesama. Malo po malo pribrao se je cieli Kastav, a osobito mnogobrojno kastavske krasotice. Posjednuv na odugačku kamenitu klupu počmu pjevati toli odušovljeno, toli čuvstveno, da nas je to u veliko iznenadilo. Kad prestadoše ono, započe učiteljski sbor i tako se pjesan hrvatska medjusobno izmjenjivala. Nebo bijaše oblačno, nu na jednom se razdvoji veliki oblak, a bliedi mjesec prosu svoje svjetlo po Kastvu i po dičnih Hrvatih i Hrvaticah. Isto nebo poveseli se tomu i zaželi narodu hrvatskomu bolju budućnost.

Zabava potraja do 10 sati, kad se družtvo razstalo, nu u nadi, da ga 25. rujna 1379 spojila ljubav, svezalo prijateljstvo i vez dike i slave hrvatske.

Javne zahvale.

Dragi Vrbničani!

Slobodnim i svojevoljnim Vašim očitovanjem učinjenim meni u prilog na Visoko c. k. Školsko Poglavarstvo, podkriepljenim podpisi od prieko tri sto glavah obitelji, popratjenim vatrenimi i uznositimi izrazi, iznenadiste mene i zasvjedočiste no malu ljubav i privrženost prama mojoj malenkosti; česa radi zanemario bih svoju dužnost kad nebih izjavio svim Vam bez razlike stališa, svoju duboku zahvalnost.

Uzdam se u Boga i pravednost svojih poglavarah, da će doći: istina na istinu, a láž na láž.

Za odužiti se Vašoj izkazanoj mi ljubavi, držati se budem poslovice: »Dobročinstva kleši u mramor, a uvriede na led«.

Sa počitanjem bilježim se Vaš
U Dobrinju, 18 Studenoga 1881.
pop **Nikola Butković,**
Nadučitelj i Predstavnik Občine Vrbničke.

Veličastnoj gospodi župnikom i svoj onoj gospodi mojim vriednim prijateljem i znancem, koji su mnogobrojno prisustvovali pogrebu moje nezaboravne supruge Irene, te tim ublažili mi veliku žalost, koju mi zadade njezina prerana smrt, ovime budi izrečena najsrdačnija zahvala.

U Kukuljanovu dne 4 Prosinca 1881.
Mate Sorić.

Podpisani izražuje u ime cieloga zastupstva svoju zahvalu č. g. Ivanu Stefanu kapelanu i učitelju u Beršecu, što je svoj sedammjesečni školski paušal za god. 1879. darovao beršečkoj pučkoj školi.

Lovran 5. Decembra 1881.
Mate Skočanić, glavar.

Listnica.

P. n. gg. Jak. Klreu u Medolinu: Primismo. M. T. u Lovranu: Vaša je predplata namirena još od lani. G. U. J. u Biogradu: Napomenutu knjigu možete dobiti od istoga spisatelja. Gosp. M. S. u K. Učinismo, kako vidite. O »priznanicie ništa nam nije poznato, javite nam, što ste nam poslali, jer uredničtvo za to nezna. Gospodinu X. na Volosk om. Odviše cienimo naš list te ga neželimo profanirati spomenuv ma i jednom riečí onoga prostoga fakina, najbolje je ako svaki reče: guarda e passa!

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cienе i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije.— Nudja svoje proizvode (svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »

Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rjeci (Fiume)** kod g. A. Gilardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom hlebetanju pripuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti cienа najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—16 Decembra 1881.

Dne	Car. dnk. (zekini)	Napol.	Lire ster.	Prid. srebro (aglo)	Dne	Car. dnk. (zekini)	Napol.	Lire ster.	Prid. srebro (aglo)
—	—	—	—	—	24	5.58	9.40	—	—
11	5.58	9.37	—	—	25	5.58	9.40	11.84	—
18	5.57	9.37	—	—	28	5.58	9.40	—	—
19	5.56	9.38	80	—	27	—	—	—	—
20	—	—	—	—	28	5.58	9.40	11.84	—
21	5.57	9.38	—	—	29	5.58	9.42	—	—
22	5.57	9.38	11.81	—	30	5.58	9.41	—	—
23	5.57	9.38	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 16. Decembra 1881.

	OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primor ski i ugarski za 100 k.	—	—	98	—
Kafa Portorik o »	80	—	80	—
S. Domi ngo »	40	—	60	—
Rio pola g vrsti »	47	—	57	—
Cukar austrijs ki »	35	75	37	50
tučeni »	33	50	36	25
Cvietje trave buhače (Grisantomo) »	58	—	75	—
Naranče, skrinjica	3	—	5	—
Karube puljezke za 100 k.	7	50	7	—
levantinske »	7	—	7	25
Smokve Kalamata »	12	—	14	—
puljezke »	10	—	14	—
Limuni, skrinjica	4	50	7	50
Bademki iliti mendule puj. za 100 k.	65	—	90	—
dalmatinske »	87	—	88	—
Leśnjaci »	26	—	47	—
Šljive »	20	—	33	—
Pšenica ruska »	12	75	13	50
ugarska »	13	—	13	25
galučka »	10	75	11	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	50	7	—
ugarski »	10	—	10	75
Raž »	8	75	10	25
Ječam »	8	25	9	—
Zob ugarska »	11	—	12	—
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	10	—	18	—
Bob »	16	75	23	—
Leća »	13	—	15	—
Oriž talijanski »	105	—	106	50
inglezki (kitajski) »	118	—	125	—
Vuna bosanska »	122	—	—	—
morejska »	—	—	—	—
arbanaska »	47	—	98	—
istarska »	42	—	70	—
Dasko koruške jelovice »	10	80	12	50
štajerske »	6	—	11	50
Grede »	—	—	—	—
bukovice »	52	—	69	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	41	—	42	—
» srednje vrsti »	41	—	42	—
dalmatinsko »	10	—	42	—
istarsko »	13	—	—	—
Kameno ulje u barilah	165	—	185	—
u kasotah »	—	—	—	—
Kože strojene naške »	73	—	103	—
suhe volovje naške »	75	—	100	—
dalm., ist. i bos. »	60	—	90	—
janjeće naške za 100 kom.	—	50	—	70
dalmatinske »	—	50	—	60
kozje za 1 k.	—	55	—	70
vuneno slane »	28	—	37	—
suhe »	28	—	38	—
zečje za 100 kom., u srebru	13	—	25	—
Bakalar za 100 k.	26	—	27	—
Sardele i bariI »	70	—	41	00
Vitriol modri za 100 k.	41	00	77	43
Maslo »	77	43	65	—
Loj dalmatinski i naški »	65	—	—	—
Salo »	—	—	—	—
Slanina »	23	—	67	—
Rakija stolitar 100 litarah	—	—	—	—
Galvići istarski za 100 k.	8	50	26	—
Ruj naški »	6	25	—	—
» istarski »	12	50	6	50
» dalmatinski »	—	—	13	—
Lišće od javorike »	31	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula)	30	—	18	—
sploh »	11	—	32	—
Med »	3	75	11	50
Lumber (jabučice od javorike) »	2	—	9	—
Pakal baril od 00 k.	14	—	18	—
Cunje (štrace) za 100 k.	—	—	16	—
Katram dalmat. »				

Oglas.

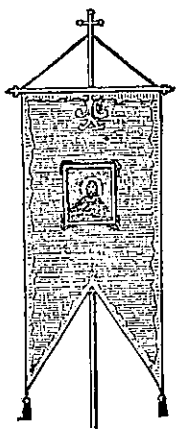

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljáh, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnih košuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrzije i najbolje obavaljena.

Katarina Garusa.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge"* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.

Razstao sam se s tim vidikom težko, nu morao sam, da podjem k družtvu, koje se okolo vesela stola sabralo bilo. Baš sam došao, kad su dični Kastavci pjevali ovu pjesmu:

Kroz prodrtu crnu maglu,
Bliščé mili sunca zraci.
Nadu nam sbudjuju naglu,
Da će Kastvu bolje bit.
Neka, neka bude bolje.
Stojmo, stojmo dobre volje,
Ali vihar i dan danas
Još ni daleko od nas.

. . . . . .

Hajd lumbardu na zid vali
Bubanj na bok, pušku v ruke,
Viči, streljaj, pucaj, pali,
Tru tum be, pum, tru tum be!
Nek strepeću ribe v moru,
Nek ostave zvieri goru.
More valje past mrtav
Ki podkapa naš Kastav.

Na ovu pjesmu nazdravi neustrašivi borioc hrvatstva, g. J. Hrvatskoj, ocrtav živimi bojami stanje istarskih Hrvata i zaželiv bolju budućnost. Uz burno odobravanje zaori pjesan iz 40 grla: Oj Hrvati! i Bože živi! G. S. nazdravi ukupnoj Hrvatskoj, na što zaori pjesan: Još Hrvatska nij' propala!

Još se nazdravljalo i veselilo, kad poslie šesto ure dodje prijatelj k meni, te mi reče: »Podjite sa mnom. Kamo? Nu sliedite me samo, da se narajite još divnijeg prizora«. Podjosmo. Odvede me pred crkvu sv. Jelene, okrene prama moru i reče: »Sad gledajte!«

»Veli i svemogući bože«, klikoh, »što moje oči danas gledaju«. Zapadalo je božje sunce, bojadišuć ružičastom bojom vrhove i njihove biele hočine. Zafirna modrina neba sve je to više izčezavala, čim je sunce za Učku više tonulo, ali ono neičeznu na jednom, već se neopisivom nježnošću po malo preli u rumen, a tada? a tada plänu Kastavština, primorje i iztočna Istra u božanstvenom rumenilu, koje je titralo o golih vrhovih hridina, bielih mjestih šuma i šumica, no o svakoj stvarci božjoj i prelievalo se zlatoliko, grimizno, u svih bojah nebeskoga pâsa. A Krk, a Cres a Lošinj, modre se kao ljubičice, dočim bijaše more kao usjano žoljezo titrajući poput iskara, a jadra na brodovih kao da žare od puna plamena.

Lagano, lagahno prelazi rumen u sivoću, suton se hvata, tajinstveni ves prikrio kraj i blažena je večer nastala. Svečana zavlada tišina, koju prekidalo zvonce sa kastavske crkve pozivajući vjerne, da se pomole Bogu.

»Jeste li vidio?« upita me prijatelj.

Jesam, a kod toga duboko dahnuh, nije mi se dalo, ma da riečicu progovorim dalje, sav bijah obuzet, shrvan, satrt sa toga prizora.

Pa mi recite sada, ima li što milijega, svečanijega, ima li što divnijega od vidika Kastavskoga? Ah, nema, nema!

Dok smo se povratili bili, pretvori se izlet primorskih učitelja u sjajnu pučku svečanost. Da se pjesma i gradom razlegne, skupi se učiteljstvo na trgu pod hrvatskim stiegom, te odpjeva više domoljubnih pjesama. Malo po malo pribrao se je cieli Kastav, a osobito mnogobrojno kastavske krasotice. Posjednuv na odugačku kamenitu klupu počmu pjevati toli odušovljeno, toli čuvstveno, da nas je to u veliko iznenadilo. Kad prestadoše one, započe učiteljski sbor i tako se pjesan hrvatska medjusobno izmjenjivala. Nebo bijaše oblačno, nu na jednom se razdvoji veliki oblak, a bliedi mjesec prosu svoje svjetlo po Kastvu i po dičnih Hrvatih i Hrvaticah. Isto nebo poveseli se tomu i zaželi narodu hrvatskomu bolju budućnost.

Zabava potraja do 10 sati, kad se družtvo razstalo, nu u nadi, da ga 25. rujna 1379 spojila ljubav, svezalo prijateljstvo i vez dike i slave hrvatske.

Javne zahvale.

Dragi Vrbničani!

Slobodnim i svojevoljnim Vašim očitovanjem učinjenim meni u prilog na Visoko c. k. Školsko Poglavarstvo, podkriepljenim podpisi od prioko tri sto glavah obitelji, popraćenim vatrenimi i uznositimi izrazi, iznenadiste mene i zasvjedočiste ne malu ljubav i privrženost prama mojoj malenkosti; česa radi zanemario bih svoju dužnost kad nebih izjavio svim Vam bez razlike stališa, svoju duboku zahvalnost.

Uzdam se u Boga i pravednost svojih poglavarah, da će doći: istina na istinu, a laž na laž.

Za odužiti se Vašoj izkazanoj mi ljubavi, držati se budem poslovice: »Dobročinstva kleši u mramor, a uvriede na led«.

Sa počitanjem bilježim se Vaš
U Dobrinju, 18 Studenoga 1881.
pop **Nikola Butković**,
Nadučitelj i Predstavnik Občine Vrbničke.

Veličastnoj gospodi župnikom i svoj onoj gospodi mojim vriednim prijateljem i znancem, koji su mnogobrojno prisustvovali pogrebu moje nezaboravne supruge Irene, te tim ublažili mi veliku žalost, koju mi zadade njezina prerana smrt, ovime budi izrečena najsrdačnija zahvala.

U Kukuljanovu dne 4 Prosinca 1881.
Mate Sorić.

Podpisani izražuje u ime cieloga zastupstva svoju zahvalu č. g. Ivanu Stefanu kapelanu i učitelju u Beršecu, što je svoj sedammjesečni školski paušal za god. 1879. darovao beršečkoj pučkoj školi.

Lovran 5. Decembra 1881.
Mate Skočanić, glavar.

Listnica.

P. n. gg. Jak. Kircu u Medolinu: Primismo. M. T. u Lovranu: Vaša je predplata namirena jošte od lani. G. U. J. u Biogradu: Napomenutu knjigu možete dobiti od istoga spisatelja. Gosp. M. S. u K. Učinismo, kako vidite. O »priznanicie« ništa nam nije poznato, javite nam, što ste nam poslali, jer uredničtvo za to nezna. Gospodinu X. na Veloskom. Odviše cienimo naš list te ga nećelimo profanirati spomenuv ma i jednom rieči onoga prostoga fakina, najbolje je ako svaki reče: guarda e passa!

Prva Istarska

TVORNICA VOSKA

Sinovah Antona Artusi

u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu vidiće kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah te povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cienе i pogodbe uz koje se nije bojati konkurencije. — Nudja svoje proizvode /svieće, duplire, svieće bojadisane)

I. vrsti (compimento) po f. 2.2 kilo
II. » » » » 1.8 »
III. » » » » 1.6 »
Bojadisane svieće na ulju » » 3.— »

Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skonto), ili pako na četiri mjeseca bez odbitka. Roba slobodna od vozarine do svake željezničnike stacije.

Sve navedene vrsti uz cienu tvornice nalaze se u zakladah:
u **Piranu** kod g. A. Casali.
» **Pazinu** kod g. Mazzarelli & Mizzan.
na **Rjeci (Fiume)** kod g. A. Gliardi.

Što se tiče vrstnoće mogle bi ju jamčit mnoge svjedočbe raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale različitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju prepuščaju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će iste rabiti, a plaćat će se kad bude naručba pronadjena, da odgovara obećanju; u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvornice naručene proizvode na svoj trošak natrag ili pako će se platiti cienа najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Oglas.

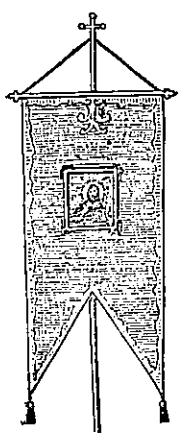

Čast je dolipodpisanoj dati na znanje da od 26 godinah uzdržaje u ovom gradu Trstu u ulici «Via Nuova» Br. 735 na I.om katu o boku Grčkoj crkvi.

SKLADIŠTE

Crkvenih Odjelah i Opravah

što izlaze iz prvih tvornicah narodnih i vanjskih.

U svom skladištu ona ima svakovrstnih tkaninah toli podpuno svilenih koli izvezenih zlatom i srebrom finim; ima takodjer najboljih damaškah za zastave, odjela, sagove; ima piciljah, rukotvorinah u svili, u zlatu i u srebru; svakovrsnih skovanih predmetah, to jest kaležah, svjetionikah, propelah, svjetiljkah, prikaznicah, (ostenzorijah), moćnicah, kadionicah, t. d. t. d.

Svaka naručba nebnicah, planitah, daždjevanah, dalmatikah, plećnih kopreninah, pahah, sjenilah, jastukah, stolah, mrtvačkih sagovah, predstavah, uvajah, misnih košuljah, cievčicah, paomah i. t. d., biti će najbrzije i najbolje obavaljena.

Katarina Garusa.

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—16 Decembra 1881.

Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. duk. (cekini)	Napol.	Lire ster.	Prid srebro (agio)
—	—	—	—	—	24	5.58	9.40	—	—
11	5.53	9.37	—	—	25	5.58	9.40	11.84	—
18	5.57	9.37	—	—	26	5.58	9.40	—	—
19	5.56	9.38	80	—	27	—	—	—	—
20	—	—	—	—	28	5.58	9.40	11.84	—
21	5.57	9.38	—	—	29	5.58	9.42	—	—
22	5.57	9.38	11.81	—	30	5.58	9.41	—	—
23	5.57	9.38	—	—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća

dne 16. Decembra 1881.

	od for.	od nč.	do for.	do nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 k.	—	—	98	—
Kaša Fortorlk o »	80	—	98	—
S. Domingo »	40	—	60	—
Rio pola g vrsti »	47	—	67	7
Cukar austrijski »	35	75	37	50
tučeni »	33	50	36	25
Cvietje trave buhače (Grisantemo) »	58	—	75	—
Naranče, skrinjica	3	—	5	—
Karube puljezke za 100 k.	2	50	—	—
levantinske »	7	—	7	25
Smokve Kalamata »	12	—	—	—
puljezke »	10	—	14	—
Limuni, skrinjica	4	50	7	50
Bademki lliti mondule pulj. za 100 k.	85	—	90	—
dalmatinske »	87	—	88	—
Leśnjaci »	26	—	47	—
Šljive »	20	—	33	50
Pšenica ruska »	12	75	13	—
ugarska »	13	—	13	25
galaška »	10	75	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski »	7	50	7	—
ugarski »	10	—	10	25
Raž »	8	75	10	25
Ječam »	—	—	—	—
Zob ugarska »	8	25	9	—
arbanaska »	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe »	11	—	12	75
Bob »	—	—	—	—
Leća »	10	—	18	—
Oriž talijanski »	16	75	23	—
Inglezki (kitajski) »	13	—	15	—
Vuna bosanska »	103	—	115	50
morejska »	118	—	125	—
arbanaska »	122	—	—	—
istarska »	—	—	—	—
Duske koruško jelovice »	47	—	90	—
štajerske »	42	—	70	—
Grede »	10	80	12	90
bukovice »	6	—	11	50
Ulje talij. nižje vrsti za 100 k.	—	—	—	—
» najbolje »	52	—	69	—
» srednje vrsti »	—	—	—	—
dalmatinsko »	41	—	43	—
istarsko »	41	—	42	—
Kameno ulje u barilah »	10	—	—	—
u kasetah »	13	—	—	—
Kože strojene naške »	165	—	185	—
suhe volovje naške »	—	—	—	—
dalm., ist. i bos. »	75	—	103	—
janjeće naške za 100 kom.	75	—	100	—
dalmatinske »	60	—	90	—
kozje za 1 k.	—	56	—	70
vunene slane »	—	50	—	60
suhe »	—	55	—	70
zečje za 100 kom., u srebru	28	—	37	—
Bakalar za 100 k.	28	—	38	—
Sardele I barli »	13	—	25	—
Vitriol modri za 100 k.	26	—	127	—
Maslo »	70	—	00	—
Loj dalmatinski i naški »	41	—	43	—
Salo »	77	—	—	—
Stanina »	65	—	—	—
Raklja otolitar 100 litarah)	—	—	67	—
Galvići istarski za 100 k.	25	—	—	—
Ruj naški »	8	50	26	—
» istarski »	6	25	—	—
» dalmatinski »	12	50	6	50
Lišće od javorike »	—	—	13	—
Vinske strgotine (Grapula)	31	—	—	—
sploh »	30	—	48	—
Med »	11	—	32	—
Lumber (jabučice od javorike) »	3	75	11	50
Pakal baril od 00 k.	2	—	9	—
Cunje (Strace) za 100 k.	11	—	18	—
Katram dalmat. «	—	—	16	—

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz *„Naše Sloge“* u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravničtva ovog lista po **for. 1.** Čist dobitak je namienjen *Našoj Slogi* i *Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri*, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrieme.

Odpravničtvo «Naše Sloge».

Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. FRANE HUALA.